

372

Handwritten text, possibly a title or description, mostly illegible due to fading and staining.

Estadillo de sequencia de...

Se

...

364148

384249

364350

374451

384552

394653

404754

25 9na

Se

1

Cursus Theologicus Speculativus,
 sive Scholasticus &c. quousque el l. Trado ad
 Ad usum studiosorum Adolescentium, Decimo,
 et tring.

Ms. L. in 1.º pergaminis, Regular, con 372 hojas.

Cursus theologicus Speculativus.

Ortodoxa

P. Domingo de Vargas, de Sacramentis.

et
Fupelici.

omen,
ani-
is, qu-
ine
res
bsue
ing lu-

Septem Stellis, et Septem lucernis, ad nos-
 tram eruditionem scintillantibus et lucen-

1

*Curſus Theologicus Speculativus,
ſive Scholasticus &c., quos cu el l. Trado ad
Ad uſum ſtudioſorum Adoleſcentium, Decimo,
Qui Scholae Soc. J. frequentant. et trine.*

*Tractatus 9°
De Sacramenti in genere, et
de Eucharistia in ſpecie.
In 3. part. S. Thomae, Doctor. Angelici.*

*Auctore &c.
Prodit in lucem studio &c.*

Prolocutio.

*Sacramenti nomen
I. Adoleſc., rei obſcurae, et latentis ideam ani-
mū ſtatim objicit: unde elucubrationis, qu-
am aggredimur difficultas in ipſo limine
na excipit. Sed non eſt, cur abſterreamus
tractandorum rerum difficultate, et obſcu-
ritate: ea enim divinitus tradite doctrinae lu-
- Sacramento perfuſa ſunt, ut merito
Septem Stellis, et Septem lucernis, ad noſ-
tram eruditionem ſcintillantibus et lucen-*

tibus comparentur. Quod vero de sacra-
menti agentibus, de Eucharistia Sacra-
mentorum maximo specialiter disputa-
mus, id quidem rectè, et sapienter ins-
titutum est: ipsa namque Divina Sa-
pientia, dum Ecclesiæ Regiam descrip-
sit, septem Sacramenta generatim
columnas nominavit, Eucharistiam
nominatim expressit. Ingrediamur
itaque hanc Augustinam Sapientiæ
domum, septem Sacamentorum,
quibus innititur, columnas, et in ea
positam Eucharistiæ mensam, ad nos-
tram utilitatem contemplari.

Propositum presentis Tractatus ar-
gumentum duobus Dissertationibus cir-
circumscribatur. 1^a erit: de Sacramentis
in genere. 2^a: de Eucharistia in specie; cui
Dissertationi finem imponet Appendix
alijs ab Augustino Sacramentis Vivorum.

Disputatio 1^a

De sacramentis in genere.

Ius communiter à Theologis de sacramentis in genere disputantur, ad hæc capita commodè reducemus. Agemus in primis de sacramentorum essentia; deinde de ipsorum effectibus; ac demum de causis eorumdem. Difficultates alias, quæ extra enumerata capita vagantur, prout occasio se dabit, non peritis omitemus.

Caput 1um

De essentia sacramentorum.

Sectio 1^a

Sacramenti in genere traditur definitio.

Docuit Philosophus, unum per accidens, sive concretum accidentale, non posse essentiali definitione comprehendere; cumque sacramentum sit unum per accidens, sive accidentale concretum, videtur, quod essentiali definitione explicari non possit. Amovetur hic obex: nam sensus Aristotelis est, unum per accidens non posse predicamentaliter definiri: quoniam caret unitate perfectitatis, quia ponatur in predicamento. At non negat, quod possit predicabiliter definiri unum per accidens: habet enim suam essentiam metaphysicam, quæ per genus, et differentiam potest explicari. Sic definiri possunt Ecclesia, et Exercitus; et tamen non possunt in predicamento constitui: ergo similiter poterit sacramentum definiri, non quidem predicamentaliter, sed predicabiliter.

2.

Vox, sacramentum, in exuditione prophana
 duas habet significationes. 1° dicitur sacramentum
 quidquid Deo sanctum, et devotum est. 2° quidquid
 interposito iuramento sanctitur. In exuditione sacra
 dicitur sacramentum, quod à Graecis Patribus
 mysterium appellatur: ut ex Dionysio, Basi-
 lio, Cyrillo, et alijs notat ~~Parmelius~~ ^{Parmelius} ad libr.
 Tertulliani de praescriptione, c. 2. In hac ac-
 ceptione sacramentum significat 1° rem sacra,
 et occultam, sive sacrum secretum: quoniam ea,
 quae in religionibus, et rebus sacris tractantur,
 non debent hominibus prophanis aperiri. Sic
 dicitur Sap. 2., impii nescivisse sacramentum
 Dei; et ad Ephes. 3. dicitur, Deum facere no-
 bis notum sacramenti voluntatis suae. In eadē
 usurpatione, sacramentum significat 2°, rem
 indicantem aliquid sacrum, et occultum, et ac-
 cipitur pro sacro, et mystico symbolo. Sic Apostolus,
 1° cap. 1. dicitur: scribe sacramentum septem stellarum,
 "quas vidi"; et c. 5. ad Ephes., dicitur de ma-
 "trimonio: sacramentum hoc magnum est. Datis
 acceptionibus subalternatur restrictio alia, in qua
 sacramenti sumitur pro signo sensibili humanae
 sanctificationis; quam usurpationem esse antiquissi-
 mam, ex antiquioribus Patribus ostendit Bellar-
 minus, l. de sacramentis, c. 7. Haec postrema sacra-
 menti usurpatione, quam ecclesiasticam, et dogmaticam,
 appello, propria est instituti nostri; et in eo sensu expo-

nenda est, in quo sacramentum tale sit ^{signum} hu-
mane sanctificationis, ut hac ^{signum} serventur. 1.º quod non
omnes ritus, figurae, et symbola veteris legis sint
sacramenta. 2.º quod septem sint nova legis sacra-
menta, nec fluxa, nec pauciora.

3. Sacramentum defi-
nitur: signum sensibile, ex quo, vera sanctitatis, a
Deo permanentiter institutum ad externam reli-
giosam hominum sanctificationem. In datam de-
finitionem recidunt omnes fere alii quibus utuntur,
qui rationem sacramenti proprie, et univocè sa-
cramentis veteris, et nova legis esse, defendunt.

4. Probatur in primis, sacramentum debere
esse signum sensibile; nam hac est nominis ipsa no-
tio: quod sub tegumento rerum corporalium virtus
divina secretius operatur salutem; nempe a se-
cretis virtutibus; vel sacris, dictum est sacramentum:
ut rectè notavit Rabanus, de Institutionibus Cle-
ricorum, lib. 1., cap. 22. Res est ^x ~~per se~~ sacramentum ^x ~~per se~~
namque in exteriori cortice aliquid involutum ^x ~~per se~~
offerre debet ^x ~~humana~~ sensibus; alioqui aut ^x ~~humana~~ ^x ~~humana~~
non est sacramentum, aut non est pro homi-
nibus institutum. Itaque in Ecclesiastica, et dog-
matica usurpatione, sacramentum univocè acci-
pitur pro signo instituto pro hominibus: ergo in
ea acceptione sacramentum debet esse sensibile
signum. Haec est communis vox Patrum; pro qui-
bus audiendus Divus Chrysostomus, in Math.,

D. l., C. l. —

„homil. 83. Si incorporeus eses, incorporea ipse
„tibi dedisset dona; nunc autem quoniam con-
„iuncta est corpori anima tua, sub sensibilibus
„tibi intelligibilia tradit. Vide fluxa apud su-
axium, disputation. 1., sect. 3.

5. Deinde probatur, sa-

cramentum debere esse signum, ex quo, vere
„sanctitatis: nam sacramenta sunt dona tem-
„poralia, significant vero donum eternum, inquit
Augustinus, lib. 19. contra Faustum, c. 16: et
Angelicus, hic, q. 60., a. 2., ad 3., docet, ra-
„tionem sacramenti in hoc complexi, quod hu-
„mane sanctitatis perfectionem significet. Constat
res ista: nam quod sacramenta nove legis, cau-
sando gratiam, illam significent, et quod sacra-
menta veteris legis, quin illam causarent,
gratiam dandam presignarent, definitum est
in Florentino, in Litteris unionis. Hinc sacra-
ceremonia, siue veteris, siue nove legis, que ali-
quid sacrum, non tamen gratiam sanctificantem
significet, excludenda est a ratione sacramenti.
At non sufficit ad rationem sacramenti, quod
utcumque significet gratiam; requiritur, quod
cum gratia connectatur, ipsamque inferat: quod
est esse signum ex quo, siue illativum, et non prae-
inquo, siue puxie indicativum. Ratio: nam de sa-
cramentis nove legis, id certum est; et de sa-
cramentis legis veteris id constare debet: prae-

figurabant enim gratiam, non utcumque, sed
 dandam. Itaque institutio sacramenti aut est pro-
 missio gratiae, aut hanc promissionem supponit.
 Ideo sacramenta nova legis repraesentationes ap-
 pellantur, ad Hebr. 8: melioris testamenti
 mediator, quod in melioribus repraesentationibus
 sancitum est; et similiter sacramenta veteris
 legis appellantur promissiones, ad Rom. 9:
 Israelita, quorum adoptio filiorum, et gloria, et
 testamentum, et legislatio, et cultus, et promissa.
 Et quoniam sacramenta nova conferunt gratiam,
 quam significat, dicuntur meliores repraesentati-
 ones; quoniam vero sacramenta antiqua non
 causebant gratiam, quam modo aliquis promitte-
 bant, ideo de ~~precis~~ Patriarchis dictum est ad
 Rom. 8: defuncti sunt ipsi omnes, non acceptis
 repraesentationibus, sed eas à longe afficientes.
 6. Jam vero probatur, de ratione sacra-
 menti esse, quod sit à Deo institutum perma-
 nenter: cum enim sit signum illatum vere
 sanctitatis, et hoc non nisi à Deo possit dari,
 impossibile est, quod ab alio sacramentum insti-
 tutionem ad eo modo significandam gratiam ac-
 cipiat. Hinc excluduntur à ratione sacra-
 menti sacre ceremonie, quae ab Ecclesia habent
 institutionem ad significandam aliquo modo gra-
 tiam: ut sunt illae ceremonie, quibus ministratur
 baptismus. Quod autem sacramentum debeat esse

permanenter instituta, suadet: nam sacra-
menta sunt veluti firmissime columna, qui-
bus Religio, et Ecclesia nituntur; quod de sacra-
mentis nova legis, constat ex illo, Proverb. 9:
» Sapiencia edificavit sibi domum, excidit colum-
» nas septem. Id ipsum constat de veteribus sa-
cramentis, quae permanserunt quoad in lege
naturae, et in lege scripta verus Dei cultus vi-
gebat. Hinc a ratione sacramenti excludun-
tur sacra signa, quae non fuerunt permanen-
ter instituta: ut in veteri lege transitus ma-
ris rubri, et manducatio manna; et in lege
nova descensus columba supra Christum in
Iordane, et lingua ignea supra Apostolos in die
Pentecostes.

7. Probatur Dominum, de ratione sacra-
menti esse quod institutum à Deo sit ad ex-
ternam religiosam hominum sanctificationem;
sacramentum enim est initiatio, et consecratio
hominum, quae in una Ecclesia ad verum Dei
cultum devotentur per signum, quo à Deo
acceptantur, et quasi consecrantur. Haec
autem initiatio, et consecratio per eiusmodi sig-
num est externa hominum religiosa sanctifica-
tio; ea namque homines externè sancti, atque
devoti sunt Deo: ergo de ratione sacramenti
est, quod à Deo sit institutum ad externam re-
ligiosam hominum sanctificationem. Discursus sac-

res desumitur ex ipsa vocis significatione: græce
Mysterium; et latine Sacramentum. Mysterium
 „dicitur ab initiando, et consecrando; et inde sacra-
 „menta manarunt, quibus credentes iniciantur:
 „dixit Augustinus, 13. De civit., c. 26. Sacramenty
 „a sacrando dicitur: et secundum proprietatem
 „vocabuli videtur importare sanctitatem activè,
 „ut dicatur sacramenty, quo aliquid sacratio,
 „sicut ornamentum, quo aliquid ornatur: docet
 Angelicus, in 2., distinct. 7., q. 1. Et quoniam de-
 finitionem ingredi non debet definitum, aut vox
 ab ipso derivata; hinc est, quod non definiamus
 sacramentum per ordinem ad hominum consecra-
 tionem, sed per ordinem ad religiosam externam
 sanctificationem: et tamen in re idem est conse-
 cratio, atque externa religiosa sanctificatio; sicut
 definitum, et definitio. Ex dictis efformatur ar-
 gumentum pro rectitudine definitionis data: ea
 namque convenit omni, et soli sacramento; et nulli
 predicatum exprimit, quod non sit essenziale: ergo
 recta sacramenti definitio est. Antecedens constat
 ex dictis, quibus articulatam definitionem explicui-
 mus; et amplius constabit ex solutione argumen-
 torum.

8. Obijciatur 1°: res spiritalis assumi a Deo
 potest ad significandam, et causandam gratiam; si-
 cuti corpus assumitur, ut sit pars sacramenti pæ-
 nitentie: ergo etsi omne sacramenty de facto infi-

retum sit solum sensibile, hac tamen conditio non est de essentia sacramenti. Constat consequentia; et amplius probatur: nam ut recte Philosophus, quamvis omnes circuli, etiam possibili, essent aenei, non proinde esset de essentia circuli: ergo similiter.

9 Concesso antecedente, nego consequentiam: apertus ~~enim~~ de sacramento iuxta dogmaticam, et ecclesiasticam acceptionem; et in hac respingitur ad solum sacrum, quo ~~est~~ ~~conficitur~~ ~~et~~ discernitur Respublica visibilis. Solum spirituale, quod imponeretur ad significandam, et causandam gratiam, non esset solum humane, sed angelicum; ac proinde non esset sacramentum Ecclesie, quod est hominum congregatio. Probatio consequentie non urget: aequae enim militat contra: gradicata, quae ascribuntur ut constitutiva sacramenti. Directe: non dicimus, esse de essentia sacramenti quicquid omni sacramento convenit; sed quod taliter convenit, ut eo ablato non maneat sacramentum iuxta acceptionem ecclesiasticam, et dogmaticam: et in hoc genere esse solum sensibilitatem, probatum est.

10. Exemply, quo felicitur antecedens objectionis nil evincit: nam in tanty coactio est pars sacramenti poenitentiae, in quanty per confessionem redditur sensibilis; quod idem dicendum est de Christo prout contento sub speciebus Eucha.

visibilis. Hinc fuit celeberrima Theodori doctrina distinguendi in sacramentis, quod est res sacramenti tantum, quod est sacramentum tantum, et quod est res, et sacramentum simul. Res tantum est quod significatur, et non significat; et hoc non debet esse sensibile: ut est non sensibilis gratia. Sacramentum tantum est, quod non significatur, et significat; et hoc debet esse perfecte sensibile: ut est ablutio in baptismo. Res simul, et sacramentum est, quod significatur, et significat; et sic contritio significat remissionem peccatorum, et significatur per confessionem. Hinc totum sacramentum est sensibile, quatenus per id, quod est sacramentum tantum, redditur sensibile, quod est res simul, et sacramentum: ad modum, quo homo est simpliciter sensibilis, quoniam anima redditur sensibilis per corpus.

Obijciuntur secundo:

II.

de ratione sacramenti solum est significare illam sanctitatem, quam possunt conferre; sed de ratione sacramenti non est posse conferre veram sanctitatem, sed solum sanctificationem externam, et religiosam: ut constat in sacramentis veteris legis: ergo non est de ratione sacramenti significare veram sanctitatem. — Nego maiorem: sacramenta enim causando per modum formae externam religiosam sanctificationem debent significare donum aeternum, et perfectionem humanam sanctitatis; ut ex D. D. Augustino, et Thoma dictum est

supra. Florentinum, cum dixisset sacramenta
 vetera non causasse gratiam, addidit, quod illam
 per Christum dandam praefigurabant: ex quo rec-
 te colligitur, de ratione sacramenti esse, non quidem
 posse causare, sed significare veram sanctitatem.
 Et quidem sacramentum significat arcanum ali-
 quod, et latens mysterium: ergo sacramentum
 humanae sanctificationis significat latens, et
 arcanam sanctificationem: ergo externa ipsa
 religiosa sanctificatione sonat occultam sancti-
 ficationem, per gratiam internam. Hinc de
 ratione sacramenti ^x est significare, et cau-
 sare aliam, et aliam sanctitatem: significare
 enim debet sanctitatem veram; debet autem
 causare per modum formae in suo subjecto ex-
 ternam religiosam sanctitatem.

x
 ut 5° si

42. Obijciatur 3°: sa-
 cramentum validum, et informe non est signum
 ex quo, gratia: neque enim confertur gratia,
 nisi deus dispositio requisita; et ex huius de-
 fectu venit, quod sacramentum possit esse validum,
 et informe, hoc est, sine gratia ~~interiore~~: ergo non
 est de ratione sacramenti esse signum ex quo, vera
 sanctitatis. Additur: signum, ex quo, est illud: ergo
 inducitur, et causatur, et practicum; quod non est
 de ratione sacramenti: cum sacramentis antiquis
 non conveniat. — Repro antecedens, cuius probatio
 ad puncta non urget: nam signum, ex quo, connectitur

cum significata eo modo, quo significatur:
 sacramentum autem significat gratiam dandam
 infallibiliter non ponendi dicem. At sacramentum
 non significat, quod in suscipiente non sit deus: qua-
 propter potest absolute esse sine gratia fructu. Ad
 additamentum: signum ex quo, est illativum per con-
 nexionem cum significato; non omnis connexio est
 causae cum effectu: ac proinde sacramentum potest
 esse signum, ex quo gratia, quin sit inductivum, et
 causativum illius. Dicitur potest signum practicum hoc
 sensu: quatenus de ratione sacramenti est signi-
 ficare gratiam conferendam, et secundum illum
 modum, quo est conferenda: vel tunc, et in vi sa-
 cramenti, quod est proprium sacramentorum nova
 legis; vel postea, et non in vi sacramenti, quod
 veteris legis sacramentis conveniebat. Sic ro-
 tant Suarez, d. I., sect. 2., §. Dices, quomodo.

43. Obicitur 2°: non est de ratione sa-
 cramenti, quod sit à Deo institutum ad signi-
 ficandam gratiam: tum quia forma sacra-
 mentorum ex hominum placito significant gra-
 tiam; ut patet in forma sacramenti poen-
 itentiae: tum etiam, quia materia ipsa sacra-
 mentorum significat naturaliter gratiam: nam
 " si sacramenta non haberent esse similitudinis
 " earum rerum, quarum sunt sacramenta, omnino
 " sacramenta non essent: inquit D. Augustinus,
 epistol. 23. Ergo sacramentum non est essentialiter

signi vero sanctitatis à Deo institutionem.

Rego

12.

antecedens: nam sacramentum est signum. Datum, non
natum; inquit D. Augustinus, lib. 2 de doctrina
Christiana: quapropter debet significare ex inf-
tutione, et hanc à Deo accipere debet. Ante-
cedentis probatio nullius est roboris: nam verba,
quibus sacramenta peraguntur, ex hominum pla-
cito sunt signa, in quo, oratio; at esse signa,
ex quo, id unice ex Dei placito accipiunt. 2.
eiusdem antecedentis probatio hoc ad summum
evincit: quod sacramentorum materia debeat
habere aliquam imperfectam significationem, imi-
tativam, et symbolicam oratio sacramentalis,
ne sint signa temerè assumpta; et sic Baptis-
mus, quo ab originali mundamur, institutus
est in aqua: et Eucharistia, quæ spiritualiter
nutrimur, in pane, et vino instituta est. Prædic-
ta inchoata, et imperfecta significatio elevarur
ad perfectam, et propriam signi, ex quo, ratione
institutionis, quam à Deo accipit. Quod si infi-
tueretur à Deo res aliqua, non præhabens
imperfectam illam significationem, ad modum
quo voces imponuntur ab hominibus ad signi-
ficandum; res illa esset sacramentum. Nec doct
D. Augustini dictum: nam si evinceretur, quod sine
explicata prævia significatione sacramenta non essent
omnino sacramenta; hoc est: non essent signa,

et imagines. Sed hinc infando,

15.

Obijciatur 5° possi-

bilis est entitas sensibilis, et intrinsecè superna-
turalis, quæ respiciat essentialiter gratiam sancti-
ficantem; ac proinde ipsam significet. Hac posset
assumi à Deo ad significanda homines, ac prop-
terea esset sacramentum; significaret autem gra-
tiam naturaliter, et non ex Dei institutione: ergo
possibile est sacramentum, quod non sit signum gratia
ex Dei institutione. — Reparet majorem suam.
et Vazquez; et jure: nam cum gratia sanctifi-
cante nihil materiale, et sensibile connecti potest.
Non connexionem causæ, aut effectus: ut patet; non
connexionem meri signi: hæc enim in suis qualita-
tibus intentionalibus sunt sicut actus fidei, et visio be-
ata) reperiri potest; gratia autem sanctificans per
qualitates intentionales materiales non potest attri-
gi. Hinc, cum dicitur, præsentiam corporis Christi
in Eucharistia, et dotes corporis gloriosi, esse su-
per naturales intrinsecè, id accipitur, quoniam sunt
supra exigentiam naturæ: non vero quia sint su-
pernaturales theologicè: hoc est, per ordinem ad
gratiam sanctificantem, et beatam Dei visionem.
Sed omnia maiora, et concessa 1^a minoris parte, dis-
tinguo 2^m: significaret naturaliter in actu primo,
concedo; in actu secundo, nego minorem, et conse-
quentiam. Sensus est: illud signum, in quantum sa-
cramentum, non significaret in actu secundo gratiam,

X
sanctifi-
candos

21.2.1.
nisi sacramento subiectum; quod autem sacraret,
id non ex sua natura, sed ex Dei institutione ha-
beret.

16. Obicitur 6.º non est de ratione sacrificij,
quod sit stabile: ergo nec de ratione sacramenti,
quod sit permanentiter institutum. Ratio conse-
quentie, et paritatis: nam sicut sacramentum, sic
et sacrificium ad substantiam Religionis spectat.
Antecedens constat: tum in sacrificio Abrahæ; tum
in sacrificio, quo Christus se ipsum in cruce ob-
tulit, et sua morte una oblatione consummavit
omnes sanctificatos. — Distinguo antecedens: non

x
pertinen-
tis

est de ratione sacrificij publici, et permanentis
ad Ecclesiam, quod sit stabile, nego; de ratione sa-
crificij ex genere, concedo antecedens, et nego con-
sequentiam; quam à paritate non bene deduci,
ostenditur reversione. Item non repugnat ex

x
genere suo, quod sacrificium sit humanitatis in-
stitutum; ~~sacramentum~~ autem non nisi divinitus in-
stitui potest. Itaque ad constitutionem Ecclesie per-
tinet sacrificium publicum; et illud debet esse per-

27 manens pro statu Ecclesie. Ratio: quia translatio

27. ~~trans~~ sacerdotis, necesse est, legis translatio fiat:
ut argumentatur Apostolus ad Hebr. 7. Jam
ad antecedentis probationes: sacrificium Abrahæ
non fuit publicum, nec pertinens ad Ecclesiam; sa-
crificium autem Christi, quod est publicum, et ad
Ecclesiam pertinens, institutum permanentiter est: cum

x
sacra-
mentum

D. I., C. I. - 9

ratione offerentis, et ratione victimae id est sit sacrificium. Missa, et sacrificium crucis, et solum in modo sit diversitas. Hinc, cum sacramenta, juxta Ecclesiasticam, et dogmaticam usurpationem, rite sint publici, et pertinentes ad totum Ecclesiae corpus; consequens est, ut debeant esse permanentiter instituta.

17. Objection 7^a: de ratione sacramenti non est, quod causet externam religiosam sanctificationem: ergo nec quod sit institutum ad ejusmodi sanctificationem. Constat antecedens ex Aristotele, q. 60., a. 1., ad 1.^m non oportet, quod sacramentum semper importet causalitatem; et in corpore: sacramentum ponitur in genere signi. Accedit ratio: quidquid est signi sensibile, ex quo, vera sanctitatis, a Deo permanentiter institutum, sacramentum est: ergo in eo tantum obiectivo conceptu sacramentum consistit: ergo non est de essentia sacramenti, quod causet externam religiosam sanctificationem.

18. Respo antecedens. Probatio desumpta ex D. Thoma rem non evincit: constat enim ex ipsius testimonio, pro nobis adducto, sacramentum dici, quo aliquid sacrae. Nec hanc doctrinam retractavit loco contra nos adducto: nam, ut recte expendit Suarez in commentario, solum docet Aristoteles, quod sacramentum non importat causalitatem efficientem in gratiam, quod est principale significatum. Constat ex exemplo, quo rem

explicat: nam medicamentum dicitur tale per
finem ad medicinam; hoc autem dicitur sanans
per effectivam causalitatem in sanitatem: quapropter
medicamentum dicitur sanum propter causali-
tatem effectivam in sanitatem. Non sic sacra-
mentum, quod tale dicitur per habitudinem ad
gratiam sanctificantem: neque enim de ratione
sacramenti est, ipsam causare. Hinc constat,
sacramentum, secundum quod dicit habitudine
ad gratiam sanctificantem, non esse in genere
cause, sed in genere signi: ut docet Angelicus.
At per habitudinem ad subiectum importat cau-
salitatem, et est in genere cause, non quidem
efficientis, sed formalis: est enim id, quo subiec-
tum initiatur, et sacra-
tur.

19.

Ad rationem, quae
afferitur pro antecedente negato, admittitur
antecedens, et negantur consequentia: dato
enim quod omne signum sensibile, ex quo, vera
sanctitas, infunditur a Deo permanentem, sacra-
mentum sit, id est, quia omne ejusmodi signum
est pariter initiativum, et consecrativum hominis.
At possibile est id generis signum, quod non sit
infunditur a Deo ad externam, relativam hominis
sanctificationem; ac proinde quod non sit sacra-
mentum: ex hoc sacramenti essentia non contine-
tur tota in ratione signi sensibilis, ex quo, vera
sanctitas, a Deo permanentem infunditur. Admissum

antecedens: neque enim est omnino certum,
 quod in eo assumitur. Item verisimile est,
 quod sacrificia veteris legis pro peccatis, et
 sacrificium Eucharisticum, in quantum est pro-
 pitiativum, sint signa, ex quo, vera sanctitatis.
 Et tamen fuisse nequebitur, sacrificia ~~vera~~ ^x et ^x Vetera,
 Eucharistiam, prout est sacrificium, esse sacra-
 menta; quia non sunt instituta ad externam
 religiosam hominum sanctificationem. Ratio hujus:
 nam sacrificium immediate, et directe refertur
 ad tribuendum cultum Deo; ac proinde in
 actione consistit: sanctificatio autem religiosa,
 quae est a sacramento, immediate, et directe
 refertur circa subjectum; unde consistit in re-
 ceptione, et passionem. Dixit D. Augustinus, lo-
 unde civit., c. 20., omnia sacrificia veteris legis
 „fuisse passionis Christi sacramenta; sed locutus
 est in significatione lata, in qua sacramenta,
 et sacrum signum reciprocantur.

20. Ex hucusque dic-
 tis constat, multas esse ceremonias sacras, et sig-
 na, tum veteris, tum novae legis, quae excluden-
 tur a ratione sacramenti; et si non singula ex
 eodem titulo. 1. multa excluduntur, quia non
 sunt signa vera sanctitatis. In hac classe ponun-
 tur iuxta linguam Pentecostes: quae non signifi-
 cabant gratiam grati facientem; sed gratia da-
 tam, donum scilicet linguarum. Reponitur enim

lotio pedum à Christo facta in ultima cena:
neque enim fuit instituta in signum gratiae sanc-
tificantis, sed ad humilitatis exemplum, et quidem
stabili institutione, ut colligitur ex illis Christi ver-
bis: exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego
feci, ita et vos faciatis. Comminatio illa Christi
ad Petrum, nisi laveris te, non habebis partem meam;
non indicat, lotionem esse institutam ad significan-
dam gratiam: sed aut privationem gratiae fore
pœnam inobedientiae; aut inobedientem fore ex-
cludendum à reliqua cena, et communione Eu-
charistiae. Iste est communis Doctorum sensus; quam-
vis ex Cyrillano, Ambrosio, et Bernardo aliqua
asserri possent, quibus probetur, lotionem pedum
fuisse sacramentum. 2°: multa excluduntur
à ratione sacramenti, aut quia non sunt signa,
ex quo, gratiae, quam aliquomodo significant; aut
quia non habent permanentem institutionem; aut
quia non sunt instituta à Deo. In hac classe
sunt sacramentalia omnia, quae ab Ecclesia sunt
instituta; praeterea verba Christi dicta paraly-
tico, remittuntur tibi peccata tua, quae non fluunt
ad stabilem usum sanctificandi destinata sunt, de-
minum forma sacramentorum in significatione huma-
na, et materia sacramentorum secundum signi-
ficationem inchoatam, praesertim ab institutione di-
vina, significant aliquomodo gratiam, et in eâ praesensione
sacramenta non sunt, quia sic non sunt signa, ex quo.

x,
quidem

21. Pariformiter ex aliquo enumeratory titulo, secludes à ratione sacramentorum consecrationem altaris, et similium rerum; benedictionem Abbatis, absolutionem à censuris, scripturam sacram, et religiosam professionem; ipsum quoque martyrium, quod ex opere operato causare gratiam, probabilissimum est. Non tamen est sacramentum, quia simpliciter non est institutum à Deo. Item in quantum martyrii est actio inferentis, à Deo veritum est; in quantum vero est passio martyris, est actio virtutis, cui Deus annexit gratiae promissionem.

22. Denique signum illud sacrum, quod sacramentum non est, et quod non facile à ratione fieri, ex quo, vere sanctitatis excludatur (ut nuper de sacrificio insinuatam) ex eo à conceptu sacramenti deficiet, quoniam institutum non sit ad externam religiosam hominum sanctificationem. Hanc sanctificationem, jam dixi, esse initiationem, et ~~etiam~~ hominum in Ecclesia ad verum Dei cultum, et instituta à Deo religionis professionem. Cuius hac determinata sacra signa, sint ejusmodi initiationes, et ~~etiam~~; alia autem sacra caeremoniae, et sacra symbola sine, aut mera dispositiones, aut actus, ad quos per sacramenta homines initiantur; hoc ex mera Dei influentis voluntate dependet.

De sacramentorum univocatione.

Premittitur 1°. In statu innocentie nullum fuit sacramentum. Sic omnes fere Theologi, et expressè Angelicus, q. 62., a. 2: quòd ipse rationibus agit, quibus probatur, nec convenienter pro statu innocentie institui potuisse. Ratio communis doctrine est: quia cum felix ille status brevissimo tempore habiturus finem praevidere, convenientissime Deus pro statu illius sacramenta non instituit: ea enim sunt signa, quibus homines in stabili, et permanente Ecclesia instantur. Quod si duraret status ille; tunc sacramentum aliquod fuisset institutum, quo homines in unam Religionem permanentem coadunarentur. Sic intelligitur illud Augustini, lib. 19. contra Faust., c. 81: in nullum nomen Religionis possunt homines adunari, nisi aliquo sacramentorum consensu colligantur.

Dices: lignum vite fuit sacramentum, prefigurativè Christi in Eucharistia, et nutriendis, et servandis spirituales animas vitæ: quod aliquibus Augustini testimoniis probari potest; maxime lib. 13. de civitate, c. 10, ubi docet, reliqua Paradisi ligna fuisse hominibus alimenta, lignum autem illud fuisse sacramentum. Respondetur: lignum vite fuit sacramentum, hoc est, sacrum symbolum; non autem fuit sacramentum factæ, iuxta usurpationem, in qua res presens agitur. Ratio: quia

et si lignum sensibile gratia fuerit, non tamen fuit institutum ad externam religiosam consecrationem: hoc enim fieret per esum fructus. Hoc non: quia lignum vite institutum est in signum Christi post praevisum peccatum; ac proinde pro statu, in quo hominibus interdictis, et prohibitis à Deo fuit, ut comederent fructum illius: ergo non est à Deo institutum lignum vite, ut per esum fructus homines in vera religione consecrarentur.

25. Dices iterum. Matrimonium Propterparentum fuit pro statu innocentie verum sacramentum; iuxta illud ad Ioh. 5: „sacramentum autem hoc magnum est; ego autem dico „in Christo, et in Ecclesia. Et quidem D. Leo, epistol. „Decretali 92., c. 2: „societas nuptiarum ab initio „constituta est.... ut haberet in se Christum, et Eccle- „sia sacramentum. — Respondetur: matrimonium „institutum est in statu innocentia, non secundum „quod est sacramentum, sed secundum quod est „in officium naturae; ex consequenti tamen signifi- „cabat aliquid sacrum circa Christum, et Ecclesiam, „sicut et omnia alia in figura Christi praeferebantur; „inquit Angelicus citatus. Itaque antequam matri- „monium elevaretur à Christo, ut esset verum sa- „cramentum erat tantum symbolum sacrum, et non- „dum destinatum ad externam, religiosam sancti- „ficationem. Sextus Apostoli accipitur de matrimo- „nio post Christum; ides non dixit, sacramentum hoc

magnus fuit: sed sacramentum hoc magnus est
testimonium D. Leonis accipitur de sacramento
late accepto.

26. Premittitur 2°: In lege natura in-
stitutum fuit sacramentum, quo parruli per
parentes, et adulti ex infidelitate conversi per
se ipsos veram fidem profitebantur, et in Ecclesia
corpus cooptabantur. Hec est communio
Theodorici sententia cum D. Thoma, q. 61.,
a. 3. Tempus legis naturae est à peccato Ada-
mi usque ad circumcisionem datam Abra-
hamo; tempus à circumcisione datâ usque
ad legem datam Moysi, reducitur ad legem
scriptam. Probatur doctrina data: nam De-
us omni tempore providit parrulis reme-
dium aliquod ad salutem; ut docent Au-
gustinus, Gregorius, et Bernardus: Incer-
tus III., in cap. maiores, de Baptismo: par-
vulis misericors Deus, qui neminem vult
perire, aliquod remedium procuravit ad salutem.
Ipsud remedium in lege naturae fuit sacramen-
tum; ita enim appellatur à D. Augustino,
lib. 5. contra Julian., c. 1. et D. Cyrilla-
nus lib. de operibus Christi cardinal., form.
de circumf., docet, remedium habuisse signi-
ficationem sensibilem. Ergo in lege naturae
institutum fuit sacramentum in remedium par-
vulorum; hoc autem sacramento parruli Ecclesia

[O. I., C. I. -]

aggregabantur: sicut in lege scripta per
circumcisionem, et in nova per baptismum.

27. Quoniam autem, non solum In-
fantes, sed etiam Adulti, qui ad fidem con-
vertentur, in veram Ecclesiam intrare de-
bebant; consequens est, sacramentum illud
utriusque fuisse commune: ut in lege scripta
circumcisio, et baptismus in nova. Non propte-
rea sacramentum ejusmodi fuit omnino idem
pro Infantibus, et pro Adultis: satis enim est,
quod fuerit idem quoad externam fidei pro-
fessionem; etiam si diverso signo parentes pro
parvulis, et adulti pro se ipsis profiterentur.

28. Oppones. 1.º neque ex Scriptura, neque
ex Patribus constat, in lege natura fuisse in-
stitutum signum externum, ut esset sacramentum
in remedium parvulorum. 2.º multi Patres di-
cunt, remedium illud fuisse internam paren-
tum fidem. 3.º cum fideles tempore legis na-
tura pauci fuerint, et dispersi, sine verisimi-
litudine dicitur, apud ipsos signum externum
commune, quod esset sacramentum, fuisse.

29. Ad 1.um re-
spondendum non est, ante datam circumcisionem
non fuisse sacramentum pro salute parvulorum;
quamvis, quid illud esset, Scriptura divina ta-
ceat voluerit, inquit D. Augustinus, citatus
super. Hinc argumentum negativum eliditur;

et maximè, quia de remedio instituto, certo constat ex nostra probatione: et quod remedium illud fuerit sacramentum, et sensibile signum, habetur ex Cyrillano, et Rupescino. — Ad 2^m: certum est, aliquos Patres docere, quod ex tempore legis naturae iustificatos fuisse sua parentum fide; sed fidei nomine intelligunt externam fidei protestationem. Ratio: quia eatenus remedium illud fuisset fides interna, quatenus parvuli debuissent iustificari ex opere operantis. Hoc dici non potest: quia sic debuisset fides illa esse formata charitate; indeque remedium foret invalidum, si a peccatore esset collatum; et inde rursus dubius semper esset remedij valor: quod absurdum est. Præterea: si fides fuisset illud remedium, posuisset etiam applicari parvulis, in utero existentibus; et sic posuissent in utero sanctificari: quod dici non potest. Preoccupatur responsio: ideo oportet, nos prius nasci, quam renasci, quod remedium non potest nobis applicari, nisi iam natis; sed si remedium parvulorum in lege naturae fuisset interna parentum fides, posuisset applicari illis, adhuc non natis: ergo non oportuisset, ut prius nascerentur, quam renascerentur. — Ad 3^m: etiam potest dari. Abrahamo circumcisionem, fideles erant pauci, et dispersi: unde argumentum patitur infantiam. Directe: Deus per

externam revelationem Adamo indicavit, ipse
et eius posteror posse suis parvulis opitulari,
per externam protestationem fidei in media-
torem, determinato in specie signo, quo id fieret;
inquamur, quod illud fuerit, scriptura divina ta-
nere voluerit: ut ex Augustino dicebamus.

Quibus placet, a Deo positum fuisse in libito
Adæ, et posteror, ut quo vellent uterentur
signo externo; sed tamen apto ad protestatio-
nem fidei internæ; et quod applicaretur exte-
ræ parvulis.

30. Præter sacramentum in remedio
parvulorum, et quo adulti conversi cooptaban-
tur in corpus Ecclesie, nullum aliud fuisse
sacramentum in lege naturæ, est plurimorum
Theologorum opinio. Ratio: quia alia sacramen-
ta non fuisse necessaria; et de illis non est res-
criptum apud Patres. Nilominus probabili
conjectura dicitur, fuisse sacramentum ordinis:
fuisse siquidem veri sacerdotes, et præcipue Mel-
chisedec, qui in Scriptura dicitur sacerdos Dei
altissimi. Probabili etiam conjectura dicitur,
aliquorum sacrificiorum legis naturalis victimarum
fuisse verum sacramentum præfigurativum Eu-
charistie. Videatur Comenk, q. 61., a. 3., dubio
unicus: et Bernal, disp. 2., sect. 3., §. 2.

31. Præmittitur
3°. In lege veteri scripta multiplex fuit institutio

sacramentum. Sic docent omnes Theologi, in re, quamvis postea discrepent quoad alias affines difficultates. Ratio: quia Florentinum, et Tridentinum apertis verbis supponere, fuisse sacramenta vetera; quo nomine potissime veniunt sacramenta legis scriptae. Post circumcisionem datam Abrahamo, et post legem datam Moysi, manifeste pro feminis sacramentum legis naturae, non est dubitandum: sicut enim masculi, sic et feminae sacramenta aliquo debebant Ecclesiae inferri; aliud autem pro feminis esse non poterat, nisi quod in lege naturae institutum praecesserat. Circumcisio quidem ante legem scriptam instituta est; et ideo dicitur, Joannis 7, „non esse ex Moysi, sed ex Patribus: nihilominus dicitur sacramentum legis, quia circumcisio fuit specialiter precepta populo, cui data est lex.

32. Præter circumcisionem, quæ baptismi correspondet, fuerunt in lege veteri alia sacramenta; et quidem plura, quam sunt in lege gratiæ: ut docet D. Augustinus, lib. 13. contra Faustum, cap. 13. Fuerunt sacramenta, quæ pertinebant ad ordinationem Pontificum, sacerdotum, Levitarum, et aliorum rei sacre ministrorum. Fuisse sacramenta, quæ pertinebant ad usum, et participationem rerum sacrarum: ut esset agni Paschalis, et azymorum tempore paschali; et

ista sacramenta corresponsdebant Eucharistia.
Fuerunt sacramenta, quae pertinebant ad pur-
gandas immunditias legales; et illis praefigura-
batur sacramentum poenitentiae. Haec ex D. Thoma,
l. 2., q. 702., art. 3.

33 His praemissis, quaeritur:
an sacramenta antiquae legis cum nova le-
gis sacramentis conveniant univoce in ratio-
ne sacramenti? Affirmativam sententiam te-
nent plerique Theodorus, quos inter Suarez,
Vazquez, Card. Bellarminus, et alij, quos citatos
sequitur Bernal, d. 1., sect. 3. Negativam
sententiam, citatis aliquibus antiquioribus, tenent
Rhodes, Spanza, et Comptonus, d. 62., sect. 3.

34 Conclusio. Sacramenta veteris legis
fuerunt verè, propriè, et simpliciter sacramenta;
atque adeo in ratione sacramenti univoce
conveniunt cum sacramentis legis novae. Pro-
batur ab auctoritate. Florentinum, in Instruct.
Eugenij IV. ad Armen., S. Quinto Ecclē-
astico, absque ullo addito diminutione, aut
alienante sacramenta veteris legis appellat
sacramenta. Tridentinum, sess. 7., can. 2.,
similiter appellat sacramenta sine ullo addito
sacramenta antiquae legis. Ergo sicut nova,
sic et antiqua fuerunt verè, propriè, et simpli-
citer sacramenta; atque adeo utriusque ratio
sacramenti est univoce communis. Ratio con-

sequentia: quia non est, cur in eodem con-
 textu vocem sacramenti Concilia dicantur usus-
 passe proprie, et improprie; proprie, de sacra-
 mentis novis, improprie de veteribus. Rursus:
 Concilia intendunt, ostendere differentiam ali-
 quam ab alijs sacramentis: et definiunt, non
 stare in sua exteriorum rituum diversitate;
 sed in eo, quod vetera non conferbant gra-
 tiam, quam nova conferunt: ergo non stat diffe-
 rentia in eo, quod vetera non fuerint vere
 sacramenta, sicut sunt nova. Ratio: quia hoc
 esset summa, et maxima differentia, asig-
 nabilis pro discrimine; quam non adesse, non
 leviter inferuatur ex Concilijs, non illam af-
 signantibus, et sacramenti nomen indisci-
 minatim tribuentibus tum antiquis, tum novis.

35. Confirmatur: nam Patres, et
 precipue Augustinus, sacramenta veteris le-
 gis absolute, et simpliciter vocant sacramenta;
 numquam dixere, esse secundum quid, aut
 diminutive sacramenta; sapissime comparant
 vetera cum novis: et dicunt, nostra esse
 numero pauciora, virtute perfectiora, et si-
 milia alia. Atqui Patres non omisissent illud
 summu, et maximu discrimen, si nostra tan-
 tum essent vere sacramenta; et antiqua non
 fuissent, nisi sacramentorum umbra: ergo inter no-
 stra, et antiqua non interest discrimen illud.

36.

Probatur conclusio à ratione: nam equi-
 voca in eà ratione, in quâ sunt equivocata, non
 possunt eadem ~~definitionem~~ ^{definitionem} comprehendendi. Constat in defini-
 tione, et ex doctrina D. Augustini, de prin-
 cipis Dialectica, cap. 9: ea, quæ unica definitio
 potest claudere, vocantur univoca; illis autem
 quæ sub uno nomine est necesse definiri diver-
 se, equivoca nomen est. Sit exemplum: ani-
 mal, medicina, et pulsus non possunt una, eà-
 demque definitione explicari sub conceptu sani;
 et eodè hoc nomen, sanus, quæ illis commune,
 ipsædem est equivoca, seu analogi; equivocata
 enim à confusio, hoc est, quæ propter aliquam
 convenientiam, similitudinem, aut attributionem
 commune nomen habent, analogæ sunt: ut docet
 Angelica, opus. 39. Hæc suppono ex Logica;
 et subsumo: sed sacramenta vetera, et nova pos-
 sunt eadem definitione sub ratione sacramen-
 ti comprehendendi; ut constat ex definitione sa-
 cramenti datâ, et explicatâ. Ergo in ratione
 sacramenti non sunt equivocata, sed conveni-
 unt univocè sacramenta nova, et vetera.
 Neque dicas, esse analogæ proportionalitatis
 propria, aut transcendentiæ; contra enim est.
 Quæ eo modo dicuntur analogæ, sunt propriè
 univoca: dicuntur namque analogæ propor-
 tionalitatis propria, quæ propriè, et simpliciter
 participant ratione significatam per nomen com-

mune; analoga autem transcendente dicuntur, in quorum differentiis includitur formaliter ratio communis: quod utrumque analogiae genus multi meditantur, in conceptu entis respectu suorum inferiorum. Sed quia proprie participant rationem communem, sunt proprie univoca; analoga enim diversas rationes, communem significatas nomine, participant: ergo analoga proportionalitatis proprie, et transcendente, sunt proprie univoca.

37. Confirmatur. nam eatenus sacramenta vetera, et nova non convenirent univocè, quatenus de conceptu sacramenti esset, sanctificare: quod proprie convenit sacramentis novis; et secundum quid convenit veteribus. Atqui sanctificare, quod est de conceptu sacramenti, utrique proprie, et simpliciter convenit: ergo utraque convenient univocè. Rursum probatur ex præclara Angelici auctoritate, quam dedimus, n. 7: sanctificatio enim, quæ est de essentia sacramenti, est sacratio; et sacrare convenit proprie, et simpliciter veteribus, et novis sacramentis. Idem Angelicus, citatus, num. 11., docuit, sacramentum poni in genere signi: quia nempe sacrans subjectum, significat gratiam; et hoc æquè proprie, et simpliciter utrique sacramentis convenit.

38. Obijciuntur 1° ex Concilijs non est argu-
 mentum pro univocatione sacramentorum utri-
 usque legis; sed hinc maxime illa efficitur pro
 banda: ex Concilijs namque usurpatio Eccle-
 siastica, et dogmatica sacramenti inrefigan-
 da est: ergo. Major probatur 1° ex Comp-
 to: Concilia sacramenta antiqua non
 vocant simpliciter sacramenta; sed cum ad-
 dito sacramenta antiquae legis, et vetera. 2°,
 ex Ypanza: nil communius, quam medica-
 menta vocare sana simpliciter, et absque additis;
 cum tamen ratio sani sibi animali conveni-
 at proprie: ergo similiter in re presenti. 3°, et
 urgentius: ad summum habetur, quod concilia
 praeservant ab univocatione, et ab analogia
 sacramentorum utriusque legis: ergo ex ipsis non
 habetur univocatio.

39. Nego maiorem. Ad 1^{am} pro-
 bationem: sicut dicuntur sacramenta vetera,
 et antiquae legis, sic dicuntur, Religio vetus,
 sacrificia veteris legis, lex ipsa antiqua; in
 his non alienatur, nec diminuitur significatus:
 ergo neque in illa expressione, sacramenta
antiquae legis. Præterea: eadem Concilia
 sacramenta nova vocant cum addito sacra-
 menta, nova, et nova legis; et tamen hoc ad-
 ditum non est alienans, aut diminuens: ergo
 similiter in re nostra. Ad 2^{am}: nemo illis, cum

discrimen medicamenti, et animalis sub ra-
 tione sani explicat, utrique sine addito no-
 men sani attribuit; cum itaque Concilia ibi,
 ubi explicant discrimen nostrorum ab antiquis
 sacramentis, utraque simpliciter, et absolute
 appellent sacramenta: consequens est, ut non
 solis nostris sacramentis ratio sacramenti
 proprie conveniat. Insuper: sic passim
 medicamenta vocamus sana, simpliciter, et
 sine addito, ut nomen ipsum, sanum, absque
 alia determinatione per se ipsum stet pro
 sanosiori analogato. Atqui neque ex Con-
 ciliis, neque ex Patribus nomen sacramenti
 fiat pro sacramento nove legis: ergo hoc non
 est sanosius analogatum; ac proinde ratio
 sacramenti est univoca novis, et veteribus. Ad
 3^m probationem: si Concilia præcendant ab
 univocatione, et analogia, jam non habetur ex
 ipsis usurpatio sacramenti, quæ tantum novis proprie,
 et simpliciter conveniat; et hoc vobis sufficeret.
 nam rejiceremus jure ut rectam definitionem
 sacramenti, quæ tantum novis posse adaptari.
 Sed non omnino præcendant ab univocatione:
 nam licet expresse Concilia non dicant, sacra-
 menta vetera fuisse simpliciter sacramenta, id
 satis insinuant, dum illis, veteris et novis, sacramenti
 nomen in eodem contextu, in quo utroque dis-
 crimine explicant, simpliciter attribuant.

20. *Obicitur 2°: Sacramenta vetera fu-*
erunt umbra, et figura futurorum; ex Apostolo. ergo
cum novis vetera in ratione sacramenti non
conveniunt. Confirmatur: Catechismus Roma-
nus, editus jussu S. Pij V., in definitione sacra-
menti ponit, quod sit signum causativum gratiae; quod
non convenit sacramentis veteris legis: et in
titulo de matrimonio docet expresse, sacramenta
veteris legis non fuisse vere sacramenta. Ur-
getur: Angelicus, in 2., dist. 1., q. 1., ar. 2.
questionem, ad 5^m, perspicue docet, sacramenta
dividi in vetera, et nova, sicut analogum in
analogata; ut sanum, in habens sanitatem, et sp-
mans eam. Dat rationem: quia sacramentum
simpliciter est, quod causat sanctitatem; quod autem
significat tantum, non est sacramentum, nisi secundum quod.
Concesso antecedente, nego consequen-
tiam: nam sicut imago imaginis est proprie ima-
go; sic sacramentum vetus, quod fuit umbra,
figura, et veluti imago sacramenti novi, vere, et
proprie sacramentum fuit. Sic etiam lex vetus
fuit umbra nova; vetus ecclesia fuit nova um-
bra; et vetus sacrificii imago fuit novi. Et ta-
men hic non impeditur proprietas, et univoca
convenientia: ergo similiter in re nostra. Ad
confirmationem: Catechismus compositus est
a quibusdam praedictis Theologis Dominicanis;
et habet magnam auctoritatis pondus. At non omnes,

qua ibi traduntur sententia, approbate sunt, ut
vera à Summo Pontifice; sed aliqua ut pro-
babiles sunt permixta. Recedimus itaque ab hac
sententia, qua traditur in Cathéchismo de im-
proprietas sacramentorum veteris legis: quoniam
opposita, qua est communior, conformior est Con-
cilijs, et Patribus; ut constat ex nostra probatione
Ad Urgentiam: Angelicus illam sententiam
retractavit in summa, hic, q. 60., art. 1., ad 1.^m,
docens, sacramenta non significare sanctitatem
per modum cause efficientis, et ideo non opor-
tere, quod sacramentum semper importet cau-
salitatem: ut expendebamus, n. 18. Præterea, l. 2.
q. 101., art. 2., docet, sacramentorum proprium
finem, atque effectum esse susceptoris consecra-
tionem; et q. 102., a. 3., addit: sacramenta pro-
pterea dicuntur illa, qua adhibentur Dei culto-
ribus ad quandam consecrationem; per quam
scilicet deputantur quodammodo ad cultum Dei:
ut explicuimus, n. 17.

22.

Obijciunt 3.º Sacramenta
nova, et vetera non conveniunt univocè in sa-
crando subjectum; sed esse sacratorum subjecti est
de essentia sacramenti: ergo essentia sacramen-
ti non est univocè communis sacramentis no-
vis, et veteribus. Probatur major. 1.º Sacramen-
ta vetera sacrabant subjectum se ipsis, et per mo-
dum cause formalis; nova autem, non seipsis, et

in genere cause formalis, sed in genere cause efficientis, et per gratiam productam, sacramentum. 2°: sacramenta vetera sacramenta extrinsece; caeremonie namque sacra erant extrinsece subjecto: nova autem sacramenta intrinsece; per gratiam scilicet intrinsece inherentem subjecto.

15. Respondeo maiorem; cuius probationes evincunt differentiam specificam, non autem genericam in ratione sacramenti, in sacramentis novis, et veteribus: ad modum, quo sacramenta nova differunt specificè in modo causandi gratiam sanctificantem, et in gratia sacramentali causata, et non in ratione sacramenti genericè sumpta. Ad 1^{am} probationem: potest transmitti totum: nam sicut causa formalis intrinseca, et causa efficiens extrinseca conveniunt univocè in ratione cause, et principij; sic dici potest, quod sacramentum novum sacramentum per gratiam productam, et vetus sacramentum per seipsum, conveniunt univocè in sacramendo subjectum. Respiciendum tamen est, quod sacramentum novum non faceret per se ipsum, et in genere cause formalis; et igitur namque susceptione, non minus ac dum susceptione sacramenti veteris, subjectum Deo sanctum, atque devotum est, et deputatum, applicatumque ad Dei cultum. Ad 2^{am} probationem: totum transmitti potest; quod enim tale extrinsece

D. I., C. I., ~

est, potest esse propriè tale. Exemplum: esse cog-
natum convenit intrinsecè Deo, qui per suam sus-
tantiam se ipse cognoscit; esse cognitum rebus
inanimatis convenit extrinsecè: et tamen verè,
et propriè illa sunt cognita. Hinc non minus
est consecratum subjectum per suspensionem sa-
cramenti veteris, quod extrinsecè sacrat, quam
per suspensionem novi, cuius effectu subjectum sacra-
tur intrinsecè. Sed falsum est, quod sacramen-
tum novi non sacret extrinsecè: cum per se
ipsum, et in genere causæ formalis consecrationis
prostat. Iste autem modus sacrandi est proprius
sacramenti genericè sumpti; et modus sacrandi
per effectum gratiæ inherens pertinet ad sa-
cramenti speciem.

24. Obicitur 2°. Sacramentum est
essentialiter sanctificativum, hoc non dicitur uni-
versè de veteribus, atque de novis: solum
namque nova propriè sanctificant; vetera
autem sanctitatem legalem, quæ improprie
est sanctitas, solum præstabant: ergo. Hæc
probat ex D. Hieronymo, varijs in locis, et
præcipuè quest. 82. in Leviticum, asserente,
totum fructum visibilium sacramentorum in in-
visibili gratia positum esse. Confirmatur:
nam ex D. D. Gregorio, et Isidoro rectè de
sumpsit Rabanus, citatus supra, n. 2., sacra-
mentum vocari, quia sub tegumento corpo-

11 xalium xery virtus divina secretis salutem
 12 operatur.

13. Rejo majorum: nam sanctitas simpliciter fiat pro vera, et interna sanctitate; et sanctificatio simpliciter fiat pro causa ejusmodi sanctitatis. Probatur autem est, derivatione sacramenti proprie talis esse, non quod sit sanctificatio simpliciter, sed quod sit sacratio; et in hoc sensu, quod praestet reliquos externam sanctificationem: qui quidem conceptus absque disunctione convenit sacramentis veteribus, et novis. Et contrario: conceptus sanctificatio non potest convenire utrique sacramentis absque disunctione: nam fixus, determinatus, et simpliciter dictus novis tantum convenit; et veteribus non adaptatur, nisi restrictus. Hinc esse sanctificatio non potest univocè predicari de utroque legis sacramentis; sicut esse visibile non predicatur univocè de homine, et de prato: neque enim predicari potest sine disunctione visus, vel proprie, vel improprie talis. Ad probationem majoris repetit: D. Augustinus, loco citato, indiscriminativè ait de sacramentis novis, et veteribus; et in hoc sensu docet, ~~et~~ illorum fructus in invisibili gratia positi esse, quoniam visibilis sanctificatio per sacramenta sine invisibili per gratiam, potest quidem adesse.

D. 1. C. 1. — sed prodesse non potest. At non docet, quod sancti-
ficatio invisibilis per orationem sit sacramen-
torum fructus ex ipso procedens ex opere ope-
ratio; quod proprium sacramentorum novae legis
est: et ideo nostra sacramenta veteribus per-
fectioniora sunt, ut expendit idem D. Augustinus, l. 19 contra Faust., cap. 11. — Ad con-
firmationem: sententia illa est de sacramen-
tis novae legis; ut constat ex D. D. Gre-
gorio, et Isidoro relatis, in cap. multi, cau-
sa 1., q. 1. Dices statim: ergo ratio, prop-
ter quam sacramentis novae legis conve-
nit esse verè sacramenta, non convenit
veteribus; nempe quod sub ipsis divina
virtus salutem operetur: ac proinde ve-
teribus non convenit, esse verè sacramenta.
16. Distinguo consequens: ergo ratio
mediata, et illativa, propter quam sacra-
mentis novae legis convenit esse verè sacra-
menta, non convenit veteribus, concedo; ratio,
propter quam formalis, et immediata, nec
consequentiam, et sequelam subillatam. Sen-
sus est: quod sacramenta novam habeant
virtutem operativam orationis, atque, quod
consecrando subjectum significant orationem: illud
prius est ratio illativa; hoc posterius est ratio
formalis: prius convenit illis sacramentis novis;
posterius convenit etiam veteribus.

17

Nota 1°: sacramentum non differt a mysterio ex eo, quod mysterium possit causare notitiam rei sacrae, et sacramentum possit causare gratiam, et hanc virtualiter contineat. Ratio: quia sacramentum respectu gratiae constituitur in perenne signum; et quatenus differt a puro mysterio constituitur in esse causa: non quidem gratiae sanctificantis; sed reliquae externae sanctificationis. —

Nota 2°: ad proprietatem sacramenti requiritur, quod significet proprie gratiam; idque convenit veteribus sacramentis, quae iuxta Florentinum gratiam dandam significabant. Hinc dicendum est, significasse immediate gratiam ipsam, et non precise gratiae causam; aut dicendum erit, significationem mediatam esse veram, et propriam significationem. —

Nota 3°: de ratione sacramenti est causare externam religiosam sanctificationem; sed non propterea de ratione sacramenti est, sanctificare simpliciter: neque enim externa religiosa sanctificatio est terminus restrictus, a cuius affirmatione valet ad terminum non restrictum simpliciter; sed est terminus alienatus, et reductus ad improprium sanctificationis rationem.

Sectio 3^a

Sacramentorum novae legis constitutio.

18.

Quaestio est: an sacramenta novae legis rebus, et verbis constituentur intrinsece? Hic jam

Sextus est de essentia physica sacramentorum
 novae legis, quorum essentiam metaphysicam, in
 genere, tum specificè acceptam, in præcedem-
 bus explicuimus. Certum est, non esse de essen-
 tia sacramenti, ut constet rebus, et verbis: possunt
 enim insituri a Deo in signum, ex quo, gratia
 ad externam religionem hominum sanctificationem
 aut res sola, aut sola verba. Et quidem sa-
 cramenta vetera nec verbis constabant, neq[ue]
 ad ipsorum valorem verborum aliqua forma
 requirebatur: ut certum est de circumcisi-
 one, de agno paschali, et de ordinatione, qua
 sacramenta in suis actionibus insituta fue-
 re; quod ex Scriptura probat Iux. 2.2.,
 sect. 1.; S. principio dicendum. Congruenter
 sic factum est: nam status legis veteris, ut
 potè imperfectus, obscuriorem fidem, et magis
 implicitam habuit; ac proinde non oportuit, ut
 rebus ad significationem sacramentalem assump-
 tis adungerentur verba: quae in sacramen-
 tis novis adjuvantur ad expressiorem sancti-
 ficationem. Sic D. Thomas, q. 60., a. 6., ad 3.
 3. Quod sacramenta novae legis rebus,
 et verbis perficiantur, negari non potest; do-
 cet enim Florentinus in instruct. ad Armenos:
 » haec omnia sacramenta tribus perficiuntur, re-
 » bus tanquam materia, verbis tanquam forma,
 » et persona ministri cum intentione. Nec Concilij

limitat doctrinam, dum postea de matrimonio docet, hujus sacramenti causam regulariter esse mutuum consensum expressum per verba de presenti: hac enim explicatione docet, matrimonium regulariter perfici per verba formalia, nonnumquam per verba equivalentia talia. Tenet itaque, omnia sacramenta perfici verbis, vel formalibus, vel equivalentibus; et sum est difficultas de intrinseca, formali, et essentiali sacramentorum constitutione per res, et verba.

Conclusio. Rebus, et verbis, aut formaliter, aut equivalenter talibus, constant intrinsece, et essentialiter omnia sacramenta nova legis. Hac est communior sententia cum Anselmo. Dissentit primo Scotus, qui totam essentiam uniuscujusque sacramenti in rebus sit esse docuit. Dissentit 2° Scotus, tunc quatenus docet, totam essentiam sacramenti poenitentiae consistere in verbis absolutionis, tum quatenus docet, verba consecrationis esse extra essentiam Eucharistiae. Utamque hujus sententiae partem, citatis multis, tenet Bernal, d. 3., sect. 2., et alibi.

Probatum conclusio ab auctoritate. Philo-
 sophi: hac omnia sacramenta perficiuntur
 rebus tanquam materia, et verbis tanquam
 forma; sed ipsa nomina materiae, et formae sunt
 nomina partium constituentium unum aliquid totum.

quod in subjecta materia aliud esse non potest,
nisi sacramentum: ergo res, et verba sunt partes,
ex quibus constituitur unumquodque sacramentum;
atque adeo res, et verba constant intrinsicè, et es-
sentialiter omnia sacramenta novæ legis. Mi-
nor constare ex eo debet, quia aliter Con-
cilij voces à sua naturali, obvia, et commu-
niter recepta significatione detorsisset; quod dici
non debet. Ugetur: non est, cum dicatur, Flo-
rentinus non explicuisse physicam essentiam
sacramentorum; cum enim in eo celeberrimo de-
creto tam multa de sacramentis exponat, in-
verisimile est, quod omiserit id, quod praeipu-
um est. At non alijs verbis essentiam physicam
sacramentorum explicuisse potest dici, nisi verbis
adductis; et in ipis aequè proposuit res, et verba
ergo nullum sacramentum in rebus tantum, aut
tantum in verbis, sed omnia in rebus simul,
et verbis constare. Confirmatur ex illo Divi
Augustini, tract. 80. in Joannem: accedit verby
ad elementum, et fit sacramentum; hoc est: fit
unum compositum constans ex istis partibus, ex
quibus fit. Hoc docuit Angelicus, q. 60., a. 6.,
ad 2^m: ex verbis, et rebus fit quodammodo
unum in sacramentis, sicut ex forma, et materia,
quam doctrinam constanter tenet tum in libr.
sentent., tum in summa, locus videndus apud Su-
arium, hic. Confirmatur iterum ex Catechismo

Romano, p. l., c. l., docente, materiæ, et formam verborum esse partes, ex quibus unumquodque sacramentum conficitur, et constituitur. La autem est Cathedris auctoritas, ut in disputabilibus ipsa sufficiat, cum in oppositis melior ratio non occurrat desumpta ex Conciliis, et Patribus; ut in re presenti non occurrat: quod ex solutione argumentorum constabit.

52. Probatur à ratione conclusio: nam ex ipso, quod res, et verba concurrant tanquam materia, et forma sacramentorum, necesse est, ut ipsorum compositio sit intrinseca, et essentialis: unicuique namque compositio^x sua^x materia, et forma sunt intrinseca, et essentialia; etiam si subiecto forma sit accidentalis, et extrinseca. Atqui res, et verba concurrunt, ut materia, et forma sacramentorum; quod ex sacra auctoritate, ex qua unice probari potest, deductum est: ergo.

53. Appendix 8. Unumquodque sacramentum constitutive ~~constat~~ importat in recto res, et verba. Probatur: id assertum in recto, cum quo identificatur predicatum; et ideo in hac propositione, Petrus albus est homo, assertum in recto Petrus, cum quo identificatur predicatum, et in obliquo assertum albedo afficiens Petrum, cum qua predicatum non identificatur. At sacramenta non idem.

significatur cum solis rebus, aut cum solis ver-
 bis; sed cum verbis, et rebus simul: ergo
 res, simul, et verba confutative in recto
 importantur in sacramento. Ratio minor
 nam sacramentum est illud, quod adequate
 subit rationem signi, ex quo, patet; et nec
 sola res, nec sola verba, sed conjunctum
 est id, quod subit rationem signi, ex quo, pa-
 tet. — Dices: sacramentum est quoddam con-
 cretum artificiale; sed hoc concretum impor-
 tat in recto materiam, et formam in obliquo
 et sic calix est metallum habens talem for-
 mam: ergo sacramentum importat in recto res
 tanquam materiam, et verba tanquam formam.
 Distinguo maiorem: sacramentum est concre-
 tum artificiale relatio ad significationem sa-
 cramentalem, tanquam ad formam, concedo;
 stando in subiecto illius significationis, nego
 maiorem: et concessa minore, nego consequentem.
 Itaque in ostensaculo adequate habere figuram
 et est materia; quod propterea venit in recto,
 et figura in obliquo. At in sacramento ade-
 quate habens significationem nec sunt res, quae
 sunt materia, nec verba, quae sunt forma, sed
 conjunctum, quod proinde offertur in recto. Et hinc
 descendit.

Articulus 2us Appendix 2^a Sacramentum concretum
 simpliciter dicit in recto res, et verba, et in obliquo

affert significationem sacramentalem. Pro-
 batur: nam sacramentum concretivè sumptum
 est concretum denominativum: concretum autem
 denominativum, prout constituitur à quiddi-
 tativo, affert in recto subjectum, et in obliquo
 formam. Atque subjectum sacramenti con-
 cretivè sumpti est complexum ex rebus,
 et verbis; forma vero est sacramentalis
 significatio: ergo sacramentum concretivè sump-
 tum dicit in recto res, et verba, et in obli-
 quo sacramentalem significationem. In hoc
 sensu, ut nuper dicebam, rectè comparatur
 sacramentum composito artificiali, afferenti
 in recto materiam, et in obliquo figuram.
 Quod si sacramentum accipiat, non specificativè,
 sed reduplicativè ut sacramentum, tunc non
 solum subjectum, sed significatio sacramentalis
 afferetur in recto: quia reduplicatio suppo-
 nit etiam pro formali concreti. — Dices: ideo
 sacramentum affert in obliquo significationem
 sacramentalem, quia hoc est forma; sed
 etiam verba respectu rerum, seu materiae
 sunt forma: ergo verba etiam afferuntur
 in obliquo; quod omnino negandum est: ergo
 sacramentum affert in recto significationem
 sacramentalem. Distinguo majorem: ideo
 sacramentum affert in obliquo significationem
 sacramentalem, quia hoc est forma dero.

minutivè allata, concedo; aliter, nego majorem.
 Distinguo minorem: sed verba sunt forma
 respectu rerum, denominativè allata respectu
 earundem, concedo; denominativè allata res-
 pectu sacramenti, nego minorem, et conse-
 quentias. Significatio sacramentalis non
 constituit habens significationem; et ideo est
 forma denominativè, et in obliquo allata.
 Verba, quæ sunt forma denominativè alla-
 ta respectu rerum, constituunt habens signi-
 ficationem sacramentalem; cumque sacra-
 menti sit habens significationem sacramen-
 talem: idem est, quod verba in sacra-
 mento non afferuntur ut forma denomi-
 nativa, sed ut quidditativa, et in recto.

55.
 dictis, cum sacramentum ex rebus, et verbis,
 tanquam ex materia, et forma constituitur,
 consequens est, ut ejusmodi partes modo
 aliquo coexistant, et invicem copulentur;
 quod satis expressit D. Augustinus adduc-
 tis verbis: accedit verbum ad elementum, et fit
 sacramentum. Hæc simultas, atque con-
 junctio sufficit, si sit moralis: ita ut juxta
 significationem forma, et juxta qualitatem
 actionis, quæ sit sacramenti, constitatur hu-
 mano modo, verba cadere cum veritate supra
 materiam. Nec expediebat, ut Christus Dominus

maiores simultaneam, et unionem exigisset:
 ne facile redderetur dubius sacramentorum
 valor. At non eadem pro omnibus sacramen-
 tis propinquitas sufficit: nam quando materia
 est actio ipsius ministri, et significatur per pro-
 nomen demonstrativum, aut per indicativum
 verbi, tunc major propinquitas requiritur:
 ut patet in baptismo; quando autem mate-
 ria non est actio ministri, minor propinqui-
 tas sufficit: ut patet in sacramento poenitentiae.
 Haec vera sunt, sed in praxi tenenda est
 sententia Cajetani, et Soti asserentium, mi-
 nimo requiri, ut antequam finiatur actio in-
 choetur forma, aut antequam finiatur for-
 ma inchoetur actio. Lege Sarrum, d. 2, s. 2,
 c. sed superest.

Section 2^a

Pro solutione argumentorum.

56. Arguitur 1° ex Florentino non bene
 probatur, res, et verba esse partes intrinsecas
 sacramentorum: ergo male hoc asseritur. Pro-
 batur antecedens. 1° quia Concilium dicit asserit,
 sacramentum perfici rebus, tanquam materia,
 loquitur de materia remota: quam pro uno-
 quoque sacramento specie assignat; pro bap-
 tismo aquam veram, et naturalem; pro eu-
 charistia panem triticeum, et vinum de vite; et
 sic de alijs. 2° quia similiter dicit, sacramentum

perfici persona ministri cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia; persona autem ministri non est de constitutione sacramenti. 3° quia unice intendit, quod si aliquid illi cui defuit, non perficitur sacramentum; hunc probari non potest, quod res, et verba sint constitutiva: sicut probari non potest de persona ministri. Confirmatur: sacramentum est id, in quo formaliter reperiatur significatio; sed in aliquibus tota significatio stat in solis verbis, et in aliquibus stat in solis rebus: ergo non omnia sacramenta in rebus simul, et verbis consistunt.

57. Respondes negando antecedens; cuius falsitas constat ex nostra probatione: et rationes in oppositum non urgent. Ad 1um Concilium in teste adducto loquitur de materia proxima; et in sequentibus S. S. descendit ad explicandam materiam remotam. Hanc explicata, ex ipsis verbis forma constabat, quatenus esset materia proxima uniuscuiusque sacramenti. Ad inductionem potest facile demonstrari, et exemplis sufficit: nam si aqua est materia remota baptismi, abluionem esse materiam proximam ex significatione forma evidenter colligitur, nempe ex illis verbis: ego te baptizo. Ad 2um Concilium affirmat, res, et verba concurrere ut materiam, et formam, quibus perfici-

citur sacramentum; cum itaque addit, perfici
 persona ministri, quin aliud addat, satis indicat,
 res, et verba concurrere ut partes intrinsecas,
 et personam ministri ut causam extrinsecam.
 De intentione, sit, nec ne de constitutione sacra-
 menti, quod nec negatur à Concilio, nec examina-
 clare asseritur, ac de rebus, et verbis, agemus
 postea. Ad 3.^m Concilium non intendit præcipere
 docere, quod sacramentum non perficiatur, si
 aliquid illorum trium deficiat; sed expresse asse-
 rit, quod res, et verba concurrant tanquam ma-
 teria, et forma, idque de ministri persona non
 dicit. Hinc est argumentum, quod non perfici-
 atur sacramentum ex defectu constituti, si desint
 res, aut verba, et ex defectu causæ efficientis, si de-
 ficiat ministri persona.

58. Ad confirmationem, con-
 cessâ maiore de significatione sacramentali; nego
 minorem in eodem sensu. Notandum, n. 12. ver-
 ba, quibus peraguntur sacramenta, ex hominum
 placito esse signum, in quo, oratio; res autem
 ipsas habere aliquam significationem, imperfectam,
 et symbolicam orationis sacramentalis. Hinc, ut
 recte dixerit Angelicus, in sacramentis res se
 habent per modum materiae, quia in ipsis signi-
 ficatio est imperfecta, et minus determinata; et
 verba se habent per modum formæ, quia in illis
 est maior perfecta, et determinata significatio.

At res, et sermo est de significatione sacramentali;
hoc est: de ratione signi, ex quo, gratia, qua signi-
ficatio petitur ex elevatione, et institutione. Dico,
hanc significationem in nullo sacramento sitam
adequate esse, aut in suis rebus, aut in verbis
tantum; quod ex dictis constat, et ex dicendis fix-
mabitur.

59. Arguitur 2. In eo adequate consistit sa-
cramentum, quod specificum sacramenti nomen
sibi vindicat; id verificatur de rebus, et non de
verbis: ergo in rebus adequate consistit sacra-
mentum. Probatur minor: nam Baptismus signi-
ficat ablutionem; Chrisma unctionem; poeni-
tentia significat contritionem: et sic de ceteris.
Additur: verba in sacramentis habent se ut forma
in artefacto; sed forma non est de essentia arte-
facti, sed connotatur, et venit in obliquo: ergo. Con-
stat minor; et maxime in artefacto morali, in quo
genere est sacramentum. Sit exemplum: vox
significativa est artefactum morale, cuius forma est
significatio: significatio autem non est de essentia
vocis significativa. Respondetur: nam non multi-
plicatur vox significativa ex multiplicatione signi-
ficationis, et sic eadem numero vox significativa
equivoca habet multas significationes. Sed res
multiplicatur, multiplicato constituto: ergo signifi-
catio non est de constituto vocis significativa.

60. Respondes negando maiorem: neque enim

attendendum hic est, unde specificum sacramenti
cujusque nomen desumptum est; sed quid illud
sit, ad quod significandi usurpatum est. Constat
hoc contra Potium, cuius est argumentum: nam
sacramentum poenitentiae appellatur etiam tum
confessionis, tum absolutionis; et tamen ipse negat,
de illius essentia esse absolutionem, et quod in
confessione adequate constet. Itaque aliquando
sacramenti nomen specificum desumitur ex ma-
teria proxima; ut unctio; aliquando ex materia
remota; ut chrisma: aliquando etiam ex re ali-
qua; ut manus impositio. At undecumque summa-
tur nomen, usurpatur ad significandi tale fons,
ex quo, vera sanctitatis; et sic per nomen non fone-
ficantur res tantum, sed etiam verba.

61.

Ad addita-
mentum, nego maiorem: nam verba in sacra-
menti sunt pars subjecti, cui adiacet significatio
sacramentalis; quapropter et sunt de essentia sa-
cramenti, et afferuntur in rebus: ut constat ex n. 53.
Sed permissa maiore, distinguo minorem: forma non
est de essentia artefacti subjective sumpti, concedo;
concretive accepti, nego minorem: omne enim con-
cretum constituitur per subjectum, et formam. Hoc pro-
prie est concreti denominandi, ut forma fonde-
tur in obliquo, ut adiacens, atque adeo ut aliquid,
quod est extra essentiam subjecti: ablata siquidem for-
ma, concretum destruitur, sed subjectum non corrumpitur.

D. I., C. I. Eadem distinctione probationem excipies; et ad rationem, quæ promoveretur assumptum, dices, concretum denominativum non multiplicari ex multiplicatione forme constituentis concretum: nam in predicationibus unum, et idem est subiectum, de quo in recte enumeratur concretum. Hoc ex Dialectica suppono.

62.

Arguitur

3° Sacramentum poenitentiae consistit totaliter in absolutione: ergo non omnia sacramenta constant inter se rebus. Probatur antecedens ex Iudicamento, scilicet 12., cap. 2., docente, in absolutione precipue sitam esse huius sacramenti vim. Tunc scilicet 1° idem est, in absolutione positam esse precipue vim huius sacramenti, ac in ea esse totaliter, et adaequate: Eodem enim Concilio dicit, hoc sacramentum tunc precipue institutum fuisse, quando Christus post resurrectionem dixit Apostolis: accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata &c. Hic adverbium precipue idem est, ac totaliter essentialiter: nam accidentaliter, et quasi in figura prius institutum erat: ergo similiter.

2° Si absolutio, et actus poenitentis influunt simul, et cum mutua dependentia in orationem, non bene dixeret Concilium, precipue in absolutione esse huius sacramenti vim: quis enim agens de baptismo dicat, eius vim esse principaliter in verbis; aut vice versa, esse principaliter in ablutione? Ergo virtus huius sacramenti in absolutione consistit adaequate.

63.

Respondens negando antecedens: nam,

ut docet in tract. de poenitentia, sacramentum hoc constituitur per absolutionem peccati explicati per confessionem dolorosam; ~~constituitur per confessionem~~ ~~aut dolorosam~~ sed sic absolutio in esse absolutionis peccati explicati per confessionem dolorosam, constituitur per confessionem, et per dolorem: ergo per hos actus constituitur sacramentum. ipsum. Ratio minoris: nam precise non intellecto dolore, aut non intellecta confessione, non intelligitur, quod sit absolutio peccati explicati per confessionem dolorosam: alioqui tunc hoc intelligeretur in absolutione peccati aut non confessi, aut non detestati; ac proinde tunc daretur verum poenitentiae sacramentum: quod est absurdum. Probationes antecedentis negati praestupavit Angelicus, "3. p., q. 86., a. 6., docens: omne sacramentum "producit effectum suum, non solum virtute formae, sed etiam virtute materiae: ex utroque enim est unum sacramentum. Paucis inter- "jectis: remissio culpe est effectus poenitentiae: **prim.** "cipaliter quidem ex virtute clavi, quas habent ministri, ex quorum parte accipitur id, "quod est formale in hoc sacramento; secunda- "rio autem ex virtute actuum poenitentiae. In hac doctrina,

64.

Ad primam antecedentis proba- tionem negatur assumptum; cuius probatio hoc

evinat, quod adverbium illud precipue, significare
possit id ipsum, quod adverbium totaliter, et essentia-
liter: et sic usurpatum est a Concilio, dum loqui-
tur de infusione sacramenti penitentiae. At quod
etiam significat idem, ac principaliter, et primario,
negari non potest; et quod in hoc sensu usurpandum
sit a Concilio, dum loquitur de huius sacramen-
ti efficacia, didicimus ex D. Thoma, et ratione

Item premissa firmavimus. Ad secundam exponendam an-
tecedentis probationem negatur sequela: neque eni-
mutua in influendo dependentia, simultaneisque
influentia principiorum, impedit, quod alterum magis
principaliter, et alterum minus principaliter con-
currat; ut accidit in potentia naturali, et super-
naturali principio influentibus in actum supernum.
Quod additur, vim non habet: nam quidquid sit de
Baptismo, et de alijs sacramentis, de Sacramento
penitentiae est dispar ratio: neque enim materia,
et forma est actus a ministro operante nomine
Christi, et habente potestatem remittendi peccata;
quo Divus Thomas recurrit, ut doceat, virtutem
huius sacramenti esse principaliter in absolutione.

65. Infra: tota significatio sacramenti pe-
nitentiae stat in absolutione; in eo autem stat virtus,
in quo significatio: ergo in absolutione stat tota sacra-
menti virtus. Confirmatur: hoc absurda ex opposito
sequentur. 1° non solum sacerdos, sed poenitens sibi
ipsi confert gratiam. 2° poenitens dici potest mi-

nister sacramenti. 3^m et quod si ipse poenitens
 absolvat, dicendum erit. Ratio omnium: quia
 poenitens ponit actus, quibus causatur gratia; po-
 nit partialiter sacramentum; et suis actibus causat
 gratiam rumpentem vincula peccatorum; quod est
 formaliter, ipsum absolvi. Additur: nec ille sa-
 cerdos erit minister huius sacramenti: neque
 enim potest totam illius essentiam; nisi sola
 absolutio sit tota essentia illius.

66. Respo maiorem:
 nam significatio sacramentalis non fit tota in
 absolutione; significatio autem elevabilis ad esse
 sacramenti distinctius, et clarius in absolutione
 consistit: materia tamen ipsa sufficientem
 significationem habet: nam confessio, et signa-
 adlocis indicant, peccata ab anima excludi,
 sicut exterioris per manifestationem exeunt.
 Ad confirmationem negativam assumptam. Non
 sequitur 1^m: nam poenitens per suos actus
 est causa, ut sibi conferatur a sacerdote gra-
 tia nomine Christi; sicut qui satisfacet est
 causa, ut ab offensa sibi concedatur venia: et
 sicut qui satisfacet, non sibi confert veniam;
 ita nec poenitens sibi confert gratiam. Nec se-
 quitur 2^m: nam licet poenitens ponat materiam;
 non est minister, quia non operatur nomine
 Christi, nec ex potestate remittendi peccatum,
 quam non habet: sic non sibi ministrat orationem,

qui illum recipit, et si ponat contractum, qui est
illius materia intrinseca; sic etiam non est arti-
fer, qui nam artefacti materiam ponit. Con-
sequitur 3^m: nam poenitens per suos actus causans
oratiorem, qua pascitur, absolvitur, non se ipsum
absolvit; absolutio enim est a Iudice: poenitens
autem, non ut iudex, sed ut reus, suis actibus
causat oratiorem. Ex dictis constat ad rationem
pro absurdis illis sequelis adductam. — Ad adita-
mentum: sicut agens inductum forma dicitur
simpliciter efficere totum ipsum; et in artificiali-
bus dicitur facere statum, qui illam configu-
rat: sic sacerdos est minister huius sacra-
menti, et facit totum sacramentum, quatenus tota
illius essentiam non ponat.

67. Replicabis. Tridentinum,
et Tridentinum docent, actus poenitentis esse quasi
materiam huius sacramenti; ex quo se. Nulli
ceterorum sacramentorum assignant Concilia
pro materia rem sacramenti intrinsecam, sed
extrinsecam: ut pro baptismo aquam; pro con-
firmatione chrism; et sic de alijs: ergo dum
sacramento poenitentiae rem pro materia assi-
gnant, non intendunt assignare materiam intrin-
secam, sed extrinsecam. Confirmatur. 1° dicit
Tridentinum, actus poenitentis esse poenitentiae partes,
quatenus requiruntur ad plenam, et perfectam
peccatorum remissionem; sed quod ad hoc requiruntur,

non est, quod sint partes intrinsecas: ergo non
sunt. 2° sequitur ex opposito, impositionem satisfac-
tionis factam a confessario esse partem intrin-
secam ~~penitentiae~~ ^{penitentiae}, et quidem magis praece-
ptuam, quam sit ipse satisfactio; id dici non
debet; cum dictum a Concilio non sit: ergo.

68.

Concepto
antecedente, nego consequentiam. Concilia pro
reliquis sacramentis non assignant, nisi mate-
riam extrinsecam, quia hac assignata, et atten-
ta significatione formae nullum erat periculum
erroris circa materiam intrinsecam: ut no-
tari, n. 57. Et assignando, ut materiam huius
sacramenti actus poenitentis, non materiam
remotam, et extrinsecam, sed proximam, et in-
trinsecam assignant. Ratio: quia Tridentinum
Florentino inherens, assignatis pro materia
actibus poenitentis, et pro forma sacerdotis
absolutione, concludit eadem sess. 14., cap. 3:
„hac de partibus, et effectibus huius sacramenti;
pars autem rei intrinseca est ipsi rei. Atque
Concilia dicunt, actus poenitentis esse quasi
materiam huius sacramenti. Nil contra nos:
neque enim des hi actus quasi materia a
S. Synodo appellantur, quia vera materia ra-
tionem non habent; sed quia eius generis
materie non sunt, quae extrinsecus adhibetur,
et aqua in baptismo, et chrisma in confirmatione:

ut explicat Catechismus, tit. de Pœnitentia,
 c. 12. - Ad 1^m confirmationem distinguis majorem:
 et concedo, fidentius id docere, non alienatâ ra-
 tione partium; et nego, quod illud doceat, alienatâ
 ratione partium: et distinctâ similiter minore, ne-
 go consequentiam. Sensus Concilij est, non quod
 cumque pœnitentis actus esse partes sacramenti,
 sed illos determinatè, qui requiruntur ad pec-
 catorum remissionem: ex quâ doctrina deducit
 vera sententia, istud sacramentum non posse
 esse validum, atque informe. Rursus ex loquen-
 di modo docet Concilium, contritionem, et con-
 fessionem, quæ requiruntur ad remissionem
 peccatorum quoad culpam, esse partes esenciales
 sacramenti; satisfactionem, quæ requiritur ad
 absolutionem à pœna, esse partem integram.
 Ad 2^m confirmationem, concessâ majore, nego mi-
 norem, cuius adjuncta probatio non expetitur.
 Concilia loquuntur de satisfactione et obliga-
 toria ex potestate claviculæ, et sic reduplicat illius
 impositionem, et præceptum Sacerdotis. Nec prop-
 terea ejusmodi satisfactionis impositio est quarta
 pars hujus sacramenti: se enim tenet ex parte
 satisfactionis, quæ non aliter est pars, nisi imposita sit.

9. Arguitur 1°. Sacramentum Eucharistie
 non constitui verbis: ergo non omnia sacramen-
 ta verbis intrinsicè constant. Probatum antecedens:
 Eucharistia est sacramentum veræ, et propriæ pœnæ.

nens: ex doctrina Tridentini, sess. 13., cap. 3., et
can. 1. Non esset verè, et propriè permanens, si
consideretur verbis, quæ verè, et propriè transiunt
peractâ consecratione: ergo. Alind ostenditur. 1.
homo verè, et propriè non permanet, permanente
animâ, et pereunte corpore; et baptizatus verè,
et propriè non permanet, transactis verbis, et
si per duas horas perseveret solutio. 2. de-
nominatio totius permanentis exigit partium
partium veram, et propriam coexistentiam; sicut
e contrariò denominatio totius successivi eam
coexistentiam excludit.

70. Respondes negando antecede-
dens. Distinguo maiorem probationis: Eucha-
ristia est verè, et propriè permanens, perma-
nentia, quâ distinguitur ab alijs sacramentis,
concedo; alia maiore permanentia, nego maiorem
1.^m deducitur ex doctrina Tridentini; non autem
2.^m. Distinguo similiter minorem; et nego conse-
quentiam. Itaque hoc excellens, et singulare in Eu-
charistia reperitur, quod reliqua sacramenta tunc
primè sanctificandi vim habent, cum quis illis
utitur; at in Eucharistia ipse sanctitatis auctor
ante usum est: docet Concilium citato cap. 3.
Hæc singularitas, et excellentia non posita in Eu-
charistia non posulat, quod hoc sacramentum
sit physice permanente quoad omnes suas partes:
ergo hæc determinata permanentia non evincitur.

Rursus: Concilium citato canon. I., damnat
 „remem, in Eucharistia sacramento, peracta con-
 „secratione, non esse corpus, et sanguinem Christi,
 „sed tantum in esse, non autem ante, vel post, et in
 „particulis consecratis, quae post communionem re-
 „servantur, non remanere verum corpus Domini.
 Haec dogmata definita non arguunt physicam
 permanentiam omnium partium Eucharistiae ergo
 huius proprietatis non est eius generis permanentia.

71. Ad primam minoris probationem exempla
 adducta non arguunt. In primis permanente
 ista anima, non permanet principium pro
 sentendi, et ratiozinandi: ac proinde homo non
 permanet. At non permanentibus verbis con-
 secratis, permanet. Bonum sensibile gratis spi-
 ritualiter nutritum: permanet, inquam, partem phy-
 sicam, et partem moraliter. Hinc denominatio
 hominis postulat determinatam coexistentiam
 physicam partium; denominatio autem sacra-
 menti permittit, quod aliqua pars pars existat
 tantum moraliter. Deinde, ablutio permanet
 post radiationem forma nec significat, nec causa-
 ratam ex determinatione forma non perma-
 nentis. At corpus Christi sub speciebus consecra-
 tis ex determinatione verborum forma et signi-
 ficat, et causat gratiam. Quare ablutio perma-
 nens non est sacramenti; permanet autem sacra-
 mentum Eucharistiae, dum physice permanent

species consecrata, et sub ipsis corpus Christi, per-
manentibus tantum moraliter verbis consecrationis.
Ad 2^m ejusdem minoris probationem, verum est
quod dicitur de reo physice permanente, et de
re physice transiente, cum quo tamen patet quod
tantum sit partim physice permanens, et partim
permanens moraliter. Hanc autem esse per-
manentiam, qua Sacramentum Eucharistiae con-
venit, probatur ex Tridentino est. Et tamen est
Sacramentum permanente: sicut Seneca dici-
tur quid permanens, transactis physice immis;
et Religijs dicitur quid permanens, non
permanente physice professione; et Sacramenta
existunt, existente tantum moraliter institutio-
ne Christi, qua intrinsece constituntur.

72.

Inferius.

Itaque dicitur permanens, cum permanet id,
quod venit in recto et si non permanet, quod
in obliquo offertur: et hoc probari potest adductis
exemplis, Seneca, Religijs, et Sacramentis, ut est sub-
jectum institutionis. Atque Sacramentum Eucharistiae,
si constituitur per verba, hoc in recto offert;
erunt enim pars subjecti, cui adiacet Sacramen-
talis significatio: ergo verba transactis, non per-
manet hoc Sacramentum. Confirmatur: mo-
rali perseverantia verborum patet in recorda-
tione hominum; hac recordatio impertinens est,
ut Eucharistia sit Sacramentum permanente: ergo.

Additur: quidquid in Eucharistia est subiectum
 significationis sacramentalis, manducatur, et bibi-
 tur: cum sit insitum per modum cibi, et potus;
 sed si sacramentum Eucharistiae constituitur per
 verba, haec sunt partiale subiecti significationis
 sacramentalis: ergo manducantur, et bibuntur.
 Hoc sine absurdo dici non potest: ergo.

73.

Conceptis
 praemissis, nego consequentiam: neque enim infer-
 tur, nisi in maiore addatur, non permanere
 totum, cum aliquid deficit, quod in recto afferatur.
 Quod si id addatur, negabo maiorem: ne illud
 discrimen ad rem non est. Ratio: nam totum hoc
 album, affert in recto subiectum, et in obliquo albe-
 dinem; et hac destructa, manet quidem subiectum
 quod fuit album, sed non manet totum album. Ita
 ratio à priori: nam totum est denominatum,
 haec autem non manet, non manente forma:
 etiam si forma sit extra essentiam subiecti, et af-
 feratur in obliquo in concreto. Itaque ad rem est,
 quod maneat, vel non forma eo modo, quo ad de-
 nominationem requiritur; et quia ad denomi-
 nationem albi requiritur physica existentia albe-
 dinis, ideo, non existente physice albedine, non
 existit denominatio albi, nec subiectum est album:
 vice versa in denominationibus istis, senex, Re-
 ligiosus, sacramentum significans, et potens causare
 gratiam. Dicimus similiter de permanentia sa-

sacramenti Eucharistia. — Ad confirmationem
ergo maiorem: corruptis namque speciebus, ma-
net recordatio forma consecratoria; et hoc non
manet moraliter, quoad constituendum sacra-
mentum. Manet itaque forma consecratoria
in reali presentia corporis Christi sub specie-
bus: ha enim, quia consecrata sunt, retinent
Christum, quandoque incorrupta perseverant, et tan-
diu verba consecrationis praeterita infallibilem
veritatem habent. Ad additamentum dispo-
sitionis maior; et conceditur cum debita pro-
portionem; et negatur, ea proportionem neglecta: et
constat ad reliquum. Ut dicere: res, quidvis tanquam
materia constet hoc sacramentum, manducan-
tur, et bibuntur; verba, quae sunt sacramenti for-
ma, non aliter dicuntur manducari, et bibi, nisi
quatenus dicitur, quod species consecrata su-
muntur per modum ⁱⁿ cibi, et potus. Habes
retentionem in Baptismo infuso per modum
~~ablutionis~~; et tamen verba non abluunt, sed
externam abluionem; efficiunt, et internam so-
nificant, et causant.

X
ablutio-
nis;

79. Insuper. In Florentino, Sa-
cerdos loquens in persona Christi conficit hoc
sacramentum: ergo verba consecrationis sunt cau-
sa efficiens; atque adeo non sunt causa intrinseca,
et formalis. Confirmatur. 1. Innocentius III.,
c. Cum Marthe, de celebrat. missarum, docet,

71. formam visibilem panis, et vini esse hoc sacramentum
 ergo verba non sunt de illius essentia. 2^a: ad sig-
 nificandam, et causandam gratiam sufficit insinua-
 tio verum lucharificatio: ergo sine fundamento
 dicitur, quod verba consecrationis constituent
 significationis sacramentalis subjectum.

75.

Distinguo con-

sequens: concedo, verba esse causam efficientem
 huius sacramenti inadecuata sumpti; nego de sa-
 cramento adaequate sumpti; et in eodem sensu
 nego sequelam subductam. Sicut intellectus est
 causa efficiens intellectionis, et causa intrinseca
 materialis constituens totum intelligens; et sicut
 anima indivisibilis est principium efficiens panis,
 quo per nutritionem acquiritur, et causa in-
 trinseca formalis constitutiva panis vivens: ita
 verba consecrationis sunt causa efficiens pra-
 sentiae Christi in Eucharistia, et pars intrin-
 seca totius sacramenti. — Ad 1^{am} confirmationem:
 similiter probabitur, Eucharistiam non constitui
 per corpus Christi; quod falsum est. Directe:
 textus accipitur de speciebus visibilibus, ut conse-
 cratis; sic autem reduplicatur forma consecra-
 tionis. — Ad 2^{am} confirmationem: ponere quidem
 res Eucharistica insinui in signum, et causam gra-
 tia; ut notavi, n. 28. At non ita factum est; et
 ita factum fuisse non probatur. Hinc, concedo
 antecedente de possibili insinuatione, nego consequentia.

Dedimus generalem pro omnibus sacramen-
tis probationem, ut consent verbis; datur spe-
cialem pro Eucharistia, cum de ipsa specialiter
agemus.

76. Arguitur 5°. In sacramento matri-
monij non sunt assignabiles res, quibus tan-
quam ex materia confet, nec verba, quibus
confet, tanquam ex forma: ergo non omnia sa-
cramenta rebus, et verbis intrinsece constant. Pro-
batur antecedens: in eo sacramento unica sunt
consensus, et verba, quibus manifestatur; sed in
his non assignantur res pro materia, et verba
pro forma: ergo. Probatur minor: nam materia
sacramenti prout condistincta a forma debet esse
sensibilis; qualiter non est sensibilis mutus con-
sensus ut condistinctus a verbis: ergo mutus
consensus non potest assignari pro rebus, quod sine
materia. Rursus: forma sacramenti debet ac-
cedere materiae sensibili; sed verba, quibus ma-
nifestatur consensus mutus, non accedunt ma-
teriae sensibili: ergo.

77. Respondes negando antecedens.
Etiam supra, sacramenta constare rebus, et ver-
bis equivalenter, scilicet talibus, et res esse materi-
am, verba autem esse formam. Sic in sacra-
mento poenitentiae confetio, sive per verba for-
malia, sive per mutus, est pars materia, et est

equivalenter res. In sacramento matrimonij
 abesse possunt verba formalia: cum possit con-
 trahi per nuptias; et ante Tridentinum, per copu-
 lam carnalem, praemissis spiritualibus, contrahere-
 batur matrimonium: et post Tridentinum, ma-
 trimonium prius invalidum potest revalidari
 per copulam animo maritali habitam: ut est
 probabilis sententia. Superest, ut in hoc sacra-
 mento non desint verba, quae talia sint saltem
 equivalenter. Quod antecedentis negotii proba-
 tionem concedenda est major, contra non pau-
 cos dicentes, materiam huius sacramenti esse
 corpora contrahentium, formam autem ipsorum
 actus. Hic dicendi modus rejicitur ex D. Thoma
 in additionibus ad 3. p., q. 22., a. 1. ad 2. sa-
 cramentum matrimonij perficitur per actus
 ipsos, qui sacramento illo utuntur, sicut poeniten-
 tia; et ideo sicut poenitentia non habet aliam
 materiam, nisi ipsos actus sui subjecti, qui sunt
 loco materialis elementi, sic et matrimonium.
 Hanc quod majorem probationis. Distinguo con-
 troversiam: sed in his non assignantur res, quae sint
 res equivalenter, pro materia, et verba, quae ta-
 lia sint equivalenter, pro forma, nego; res, quae
 sint formaliter res, et verba, quae sint formaliter
 verba, subdistinguo: concedo de rebus, et verbis, quae
 sint materia, et forma totales; et de materia,

et forma inadequate sumptis, nego minorem, et consequentiam.

78. Ex datis distinctione, et subdistinctione preoccupata est minoris probatio, quæ verum continet Fortunam, contra aliquos docentes, consensus interius esse materiam huius sacramenti, et illorum ~~xxx, xxx~~ esse formam. Hic dicendi manifestus modus rejicitur ratione adducta ex sensibilitate, ratione, quam debet habere materia sacramenti ut condistincta à forma; quod constat ex inductione. Et quamvis coniunctio in sacramento penitentiae non sit sensibilis per se, redditur sensibilis per confessionem; et ex utraque resultat adequata materia sensibilis, cui accedit forma sacramenti: nempe absolute. Ergo similiter de materia in sacramento matrimonij; immò est ratio specialis: quoniam eadem est materia matrimonij prout est sacramentum, et prout est contractus. At materia matrimonij prout est contractus non est purus consensus interius: nam iste, et ejus manifestatio sunt unus moraliter actus: ergo quandoquidem non est totus contractus, erit illius pars: ergo vel pars materialis, vel formalis. Si 1° consensus interius condistincte ab ejus manifestatione non est materia illius contractus. Si 2° verba condistincte à consensu interno non sunt illius forma.

X
acceptatio

Dicendum itaque est, in ~~istis~~ actibus
contrahentium stare materiam, et formam sacra-
menti matrimonij; hoc sensu: ut habeant ra-
tionem materiae, in quantum sunt mutua hu-
mana, et sensibilis oblatio; et habeant rationem
formae, in quantum sunt mutua humana, et sen-
sibilis ~~acceptio~~. Oblatio unus non correspondet
ut materia ejusdem acceptationi, sed accep-
tationi alterius contrahentis; et vicissim: accep-
tatio unus non correspondet ut forma obla-
tioni ejusdem, sed alterius contrahentis obla-
tioni. In utroque ex contrahentibus est du-
plex vel realiter, vel formaliter actus: debet enim
offerre, et acceptare. Altera itaque oblatio
est materia; et mutua acceptatio est forma et
tam oblatio, quam acceptatio debet esse huma-
na, coalescens ex interno consensu, et ex for-
o externo. Hunc dicendi modum tenent multi,
quos inter Suarez, et Sanchez.

Sp.

Ratio doctrinae
nam de ratione materiae est esse quod imper-
fectum, et indifferens, et determinabile in ea li-
nea, in qua est actus; et vice versa: de ratione
formae est esse quod perfectum, et materia deter-
minatur in eadem linea. At in matrimonio
1° convenit mutua oblationi; 2° mutua accepta-
tioni: ex hoc haec est forma; et illa est materia.
Aliqua explicatione probatur. n. q. matrimonij

est conventio utrumque contrahentem obligans
 ex jure alterius; ad obligationem est quod im-
 perfectum, et determinabile mutua oblato:
 est quod perfectum, et determinativum mutua ac-
 ceptans. Ratio: quia obligatio ex parte unius
 est formaliter ex jure alterius; hoc autem
 jus stat formaliter in acceptance: jus enim
 stat formaliter in voluntate, sive formali, et
 actuali, sive virtuali, et legitime imputata. Con-
 stat: nam actio, quae est contra jus, hoc ipso
 est patens videnda, et positive involuntaria;
 involuntarium positive tale est contra vo-
 luntatem: ergo jus, contra quod est injuria,
 in voluntate consistit: ergo jus, quo accep-
 tans obligat offerentem, in ipsius accepta-
 tione consistit. Vide modo: mutua obliga-
 toria unio conjugum significat perfectam
 unionem Christi cum Ecclesia, et animae
 cum Deo: quae est significatio matrimonij
 elevata ad esse sacramenti. Cum itaque
 illa significatio matrimonij sit minus per-
 fectè in Oblatione mutua, et magis per-
 fectè in mutua acceptance; hinc est: quod
 in subjecto sacramentalis significationis mu-
 tua Oblatio sit materia, et mutua accepta-
 tio sit forma, quibus constat hoc sacramen-
 tum.

In dictis habetur sensus distinctionis

Q. 1, C. 1. — data: ex parte mutue oblationis verbum
verba; sed equivalenter sunt res: ut dictum
de confessione in sacramento poenitentiae
est. Ex parte mutue acceptationis veri-
unt res, nempe consensus; sed equivalenter
sunt verba: nam simul cum verbis, nutibus,
aut alijs externis signis determinant, et
compleunt significationem mutue sensibilis
oblationis; ad modum, quo in alijs sacrame-
tis rerum sensibilium significatio determi-
nator, et completor per verba. Quoniam
autem matrimonium verbis formalibus
regulariter perficitur, ideo in subdivisio-
ne addidimus, nec res sola, nempe inter-
nos actus mutue oblationis, esse materiam
adequatam, sed inadequatam; nec sola ver-
ba, scilicet quibus manifestatur interna mu-
tua acceptatio, esse formam adequatam, sed
inadequatam.

92. Pro complemento data solutio-
nis haec sunt notanda. 1.^m dicit Florentinum
”quod omnia sacramenta tribus perficiuntur,
”rebus tanquam materia, verbis tanquam
”forma, et persona ministri cum intentione.
sed non propterea in matrimonio materia
adequata debet realiter distingui a forma ad-
equata; satis enim est, quod simplex accep-
tatio distinguatur realiter ab oblatione, cuius

est acceptatio: et vice versa. Et ratio à priori est:
 quia dicitur materia adequata duplex pars
 materia, quarum quolibet sua forma determi-
 natur; duplex autem oblatio est duplex pars
 materia, quarum quolibet sua distincta accep-
 tationis forma determinatur. Ignor distinctio
 debet esse inter oblationem unius, et accepta-
 tionem alterius; sed non inter oblationem, et
 acceptationem ejusdem. 2^m: dicit ergo Floren-
 tinus, quod causa efficiens matrimonij est mu-
 tuus consensus per verba de presenti expressis.
 Sed accipitur de matrimonio sumpto pro vin-
 culo, quod post illius celebrationem manet:
 licet enim illud vinculum non sit realitas dis-
 tincta ab actibus præteritis, apprehenditur ta-
 men ad infa realitatis; quod sufficit, ut iuxta
 communem, et humanum loquendi modum,
 dicatur, mutuum consensum expressum esse
 causam efficientem ejusmodi vinculi. Non
 itaque hinc excluduntur consensus, et verba
 à conceptu causæ intrinsicæ constituentis ma-
 trimonium. Dicit etiam potest, quod mutu-
 us consensus specificativè expressus per verba
 est denominativè causa efficiens matrimonij:
 quoniam est causa externa conventionis;
 ex qua constat matrimonij.

Scito 54

Nota intentio Ministeri sit
 constitutum Sacramenti

Causa-

Sacramentum significatione materia-
 menti, quod in institutione divina consistit,
 et subiecto sui significationis constituitur, cer-
 tum est; subiectum autem sui signifi-
 cationis ex rebus, tamquam ex materia, et ex
 verbis tamquam ex forma intrinseca co-
 ascere, probatum est superius. Dubium est
 an in assignatis intrinsecis constitutivis tota
 sacramenti essentia consistat? Difficultas
 quæque agitur de intentione ministerii: quon-
 iam esse indissolubilem ad constituendum sacra-
 mentum requiritur, definitum est in Flo-
 rentino, et in Tridentino, sess. 21. canon. 11.
 de sacramentis. Antiqui omnes potius
 supponebant, quam probabant, sacramen-
 tum non constare intentione ministerii, id
 que manifestum esse, docuit Vazquez, lib.
 1. cap. 11. Cardinalis Delugo, Aragon
 Beanol, et non pauci docent, omnia sa-
 cramenta eâ intentione constare præter
 Eucharistiam; quam limitationem excludit
 dicit aliqui, quibusdam hæc dicitur
 non est et quidam iure.

Conclusio. Intentio ministerii, fa-
 cienda nempe, quod facit Ecclesia, gerit
 ad intrinsecam constitutionem sacramentorum.

Favet D. Thomas, in 2. dist. 11. q. 2.
 77 a. 1. questunc. 3. in sacramentis est intentio,
 77 que ordinatur ad perfectionem sacramenti,
 77 et hoc est essentialis sacramento: unde ea pre-
 termissa non est sacramentum. Etenim, quod
 sacramento est essentialiter, ad ipsius intinse-
 cam constitutionem pertinet, necesse est;
 unde eo pretermisso, ex defectu constituti-
 deficit sacramentum: ergo intentio mini-
 stri pertinet ad intinsecam sacramenti
 constitutionem. Et hinc,

85. Probatur conclusio:
 id, quo pariter deficiente, ceteris manentibus,
 deficit sacramentum, pertinet ad intinsecam
 sacramenti constitutionem; sed pariter defici-
 ente intentione ministri, ceteris manentibus,
 sacramentum deficit: ergo intentio mi-
 nistri pertinet ad intinsecam sacramenti
 constitutionem. — Respondetur statim primo
 negando maiorem: quia res deficere potest ex de-
 fectu solius connotati; et sic sacramentum defi-
 cit, deficiente sola ministro intentione: hanc enim
 essentialitatem connotat sacramentum. Secundo,
 negando minorem: nam deficiente ministro
 intentione, deficit aliquid distinctum a
 intentione, quod est sacramenti constituti-
 vum: deficit namque institutio Christi, non
 levantis signa sensibilia pro casu, quo deest

intentionis; ac proinde, non stante intentione
non stat institutio illius nominis sensibilis.
Dicet etiam potest, quod non data intentione
ministratur deficit ex consequenti materia, et
forma sacramenti. Explicatur in Baptismo
Christus elevavit ad rationem sacramenti de
terminatus quoadam possibilem ablationem
alij non elevatis. Tunc, cum ministratur
operatur sub debita intentione, Deus deter-
minat ad unam aliquam ex ablationibus
elevatis; cum deest intentio, Deus determi-
nat ad aliquam ex non elevatis. Propter
inter dicendum de forma est, quous-
que casu, in quo verba cum intentione, et in
quo sine intentione proficiuntur a minist-
ro.

¶ 6. Revertitur prima ratio, et probatur
maior dignus facti: nam deficiente in-
tentione vel pariter deficit aliquod constituti-
vum sacramenti; vel nullum deficit? Si
ergo deficiente connotato, non deficit sacra-
mentum; implicat enim, rem non perman-
ere permanens omnibus constituti-
vis; que sunt tota essentia, et quidditas rei,
atque adeo res ipsa. Illud: cum sub alio
deficiat, nisi intentio, et res non deficiat, nisi
deficiente aliquo constitutivo, sequitur, quod
intentio sit constitutum sacramenti. Dices:

deficiente intentione deficit sacramentum, non
 quoad entitatem, sed quoad formalitatem, sive
 litteram, sive denominationem. Contra: et sacra-
 mentum constituitur per ipsam formalitatem, sive
 litteram, et denominationem; vel non? Si hoc pos-
 situr: deficiente intentione, sacramentum non
 deficit; sola enim formalitas, aut quidpiam
 aliud deficit, quo non constituitur sacramentum.
 Si quis illud: intentio est constitutum sacra-
 menti; ea enim quae deficit, deficit forma-
 litas, aut aliud quidpiam, quo sacramentum con-
 stituitur. Occurrit: deficiente intentione, quae est con-
 notatio, deficit ex parte sacramenti connotatio,
 sive qua non est sacramentum. Contra: deficien-
 te connotatione, deficit essentia sacramenti; sed
 connotatio non est aliquid a rebus, et verbis ma-
 nentibus, et ab intentione, quae sola deficit: ca-
 go deficiente sola intentione, deficit essentia
 sacramenti: ergo intentio est de constitutiva sa-
 cramenti constitutione.

87. *Responsum secunda res*
 sumptum, et probatur minor nostrae disputationis: non
 quod deficitur possibile institutio, qua Christus et
 vult signa sensibilia sive intentione minister
 ad rem non est; similiter enim sic posset
 quod tota sacramenti essentia in rebus tantum,
 aut tantum in verbis consistat. Oportet
 nam similiter sic posset quod stantibus rebus

sine verbis non stat sacramentum; non quia
verba non constitutivum; sed quia deficienti-
bus verbis deficit aliquid constitutivum; non
quod institutio Christi non elevaret res, pro casu
quo desunt verba. Hinc instauratur argumentum
nostrum: stantibus hac determinata praesentia
institutione Christi, signis sensibilibus, et inten-
tione ministerii, stat sacramentum; et ex his
propter deficientem intentionem, sacramentum
deficit: ergo deficit aliquid constitutivum;
ac quoniam intentio est constitutivum sacra-
menti. Alio modo: propter stantibus hac praesentia
institutione, et signis sensibilibus, non
stat tota essentia sacramenti, et illud additum
propter intentionem, stat tota sacramenti essen-
tia: ergo additur aliquid, quod est de essen-
tia sacramenti; ac quoniam ad institutionem
sacramenti constitutionem pertinet inten-
tio.

88. Modus alius defendendi datam
responsionem est divinatorius; et ut recte
observat Cardinalis de Ruvo, sequuntur
sui auctores: ideo enim negant, inten-
tione ministerii constare sacramentum,
quia id censetur alienum a communis
sensu. Requiritur autem magis a communis
sensu est, non omnium ablationem, non
omnem verborum formam, esse elevatam

ut sic per potentialem in sacramento: ergo
 hoc genus, quam quod intentione ministri sa-
 cramentum constitutum, negandum est. Pro-
 batur: similiter probari poterat, quod in solis rebus
 aut in solis verbis sacramentum consistat; nam dicitur,
 quod deficientibus verbis Deus determinat ad unam
 aliquam ex ablutionibus non elevatis ad ratio-
 nem sacramenti, et quod datus verbis, determinat
 ad unam aliquam ablutionem ex elevatis.

89.

Robo-

ratum probatio nostra: sacramenta constituta
 per verba tamquam per formam: ergo et per intenti-
 onem ministri. Probatur consequentia: verba sunt
 forma sacramenti, quatenus habent vim, et efficaciam
 ad causandum gratiam; sic autem involvunt intenti-
 onem ministri: ergo hoc ipso quod sacramenta consti-
 tuuntur per verba tamquam per formam, consti-
 tuuntur etiam per intentionem ministri. Probatur
 minor: Verba ideo habent vim illam, et efficaciam,
 quia moraliter sunt a Christo, cuius instrumentum
 est minister; unde illud 1. Corinth. cap. 2: sic
 nos existimet homo, ut ministros Christi, et dispensato-
 res mysteriorum Dei. sed quod verba sunt moraliter
 a Christo, non formaliter in intentione ministri.
 Primo: quia prae se habent eummodi intentionem,
 et institutionem sacramenti, verba sunt moraliter
 a Christo; et ea deficientia, reliquis partibus, ver-
 ba non sunt moraliter a Christo. secundo: quia

verba esse moraliter a Christo. est formaliter
quod a ministro dicantur ex persona Christi,
et ex voluntate mundi potestate sibi delegata;
hæc autem voluntas est intentio, de qua agimus.
Ergo quod verba habeant vim, et efficaciam
causandi gratiam involvit intentionem mi-
nistri.

90.

Respondetur. Sacramentum Eucharis-
tiæ constituitur quoque intentione ministri. Pro-
batur indirectè: nam eatenus excipendum est
sacramentum Eucharistiæ, quatenus est germa-
nens; sed huius sacramenti permanenti non
obest, quod constitutur intentione ministri, non
permanentis physice, sed moraliter: ergo hoc
quoque sacramentum intentione ministri con-
stitutum. Constat minus ex dictis a numero
69. ad 76. Probatur directè: nam Eucharistiæ
sacramentum constat verbis tamquam ex formâ:
ergo verbis prout elevatis a Christo, et prout
habentibus vim, et efficaciam causandi gra-
tiam; hæc autem reduplicant constitutivè mi-
nistri intentionem; ut superius probatum est:
ergo hac intentione sacramentum Eucharis-
tiæ constituitur. Constat antecedens ex
dictis a num. 54. ad 53.

Sectio sexta.
Respondetur oppositis.

91.

Opponitur primo: Concilia, et P. P. exac-
te explicaverunt constitutiva sacramentorum: sed
inter constitutiva non meminerunt intentionis mi-
nistri: ergo hoc non est sacramentorum constitu-
tivum. Maior supponitur; et minor probatur:
nam Tridentinum, et Tridentinum docent,
sacramenta perfici ex rebus tamquam ex ma-
terialibus; et ex verbis, tamquam ex forma: et ni-
hil dicunt de intentione ministerii quoad con-
stituendum sacramentum. Propterea: Triden-
tum enumerat partes essentielles, et integra-
les sacramentorum: materiamque, et actum
ministerii esse quasi materiam, et formam
esse verba absolutionis. Nil dicit de intentione
ministerii: ergo hoc non est pars constitutiva sacra-
menti ministerii: ergo ipse nullum alioquin
sacramentum ex intentione constituitur. Con-
firmatur: nam antiqui Theologi unanimiter
de constitutione sacramentorum intentionem
ministerii reiecerunt: ergo.

92.

Respondio: concessa
maiori, distinguo minorem: Concilia inter con-
stitutiva sacramentorum non meminerunt
signatè, et expresse intentionis ministerii, conce-
do; exaccusatè, et virtualitèr, nego minorem.
ex distinctione constat ad probationem mino-
ris. Concilia, et P. P. expresse non dicunt,
quod sacramenta constituantur rebus, et verbis;

id satis clare insinuant, cum expresse co-
 cent, quod res tanquam materia, et verbum tan-
 quam forma perficiantur. Et quoniam non
 de verbis, ut cum Concilio, et Patres a-
 gunt, sed de verbis, ut sunt moraliter verba
 Christi; hinc est, quod formam sacramentorum
 exponunt in verbis, quatenus hec sunt moraliter
 à Christo. Sub hac autem reduplicatione
 involvant intentionem ministerii: ergo Concilio
 et Patres expresse, et formaliter assignantes ve-
 ba tanquam sacramentorum formam, ex-
 citant, et virtualiter dicunt, intentionem mi-
 nistri esse constitutum sacramentum.
 Ad confirmationem: non ita certo constat
 de veterum Theologorum sententia, qua ex-
 cludatur intentio ministerii à constitutione
 sacramentorum; cum Angelicus, loco à no-
 bis citato, satis clare teneat sententiam
 nostram; sed quoniam veteres Theologi non
 tanquam sententiam perscrutantur, sed tan-
 quam quicquid certum docebat, intentio
 non ministerii non esse constitutum sacra-
 mentum; censendum est, id dixisse de consti-
 tutivo quicquid. Tale est, quod verum in se
 et se habet ut quod; intentio autem mini-
 stri verum in obliquo, et se habet, ut quod, per
 modum unionis applicantis sacramentali
 significationem rebus, et verbis: ut docet Bernardus

Quia cum constitutum quicquid potest illud, in
quo residet formaliter virtus activa sacramenti;
hec autem non residet in intentione ministerii, quae est
illius virtutis ~~ipsa~~ ut docet Ripartus.

93.

Oppositum

secundo: intentio ministerii non constituit sacramentum,
neque in ipse ~~signum~~ sensibile; cum ipsa sit insensibi-
lis; neque in ratione causantis gratiam: ex-
go non constituit sacramentum. Consequentia
est bona; prima antecedentis pars constat ex ad-
duncta probatione; secunda vero probatur: nam
sacramentum producit effectum suum virtute
formae, et virtute materiae; ut dictum est ex Ange-
lico, sum. 63; sed intentio ministerii, neque est
materia, neque forma sacramenti: ergo sacra-
mentum non causat suum effectum virtute illius
intentionis: ergo hoc non constituit sacramen-
tum in ratione causantis gratiam. Constat mi-
nor: nam Concilia, et quicquid Florentinum,
passim contra Luthanum materiam, et formam
sacramentorum ab intentione ministerii; dum
docuit, quod hi tribus omnia sacramenta
perficiuntur. Vegetius: non est aqua profa-
na, et adultera, super quam nomen Dei invoca-
tur, etiam si a profano adultero invocetur;
et baptismum Chrysi per adulteros, et in adul-
teris sanctus est; quia ipsa eius sanctitas tollit
non potest. Responderetur, intentio ministerii

Cp. 6.

peccamentosa, quae valide ministrari potest, esse consti-
tutum intersecum Baptismi: ergo Baptismus, et
ab identitate rationis cetera alia sacramenta, non
constituitur minister intentione. Maior est Divi
Augustini doctrina l. 3, De baptismo contra Do-
natistas, cap. 10.

94.

Respondendo distinguendo prima
antecedentis partem: intentio non constituit sacra-
mentum in esse signi sensibilis pro formali, siue se-
cundum rationem sensibilem, concedo; pro materiali,
siue secundum rationem signi, subdistinguo: non
constituit secundum quod signum dicitur in recto, ad-
mitto; secundum quod dicitur in obliquo, nego
hanc partem. Loquor de significatione sacra-
mentali, illativa, et propria signi, ex quo. Per-
mitto, quod rectum, et subiectum talis signi-
ficationis, in rebus, et verbis adequate consistat,
sed forma, quae venit in obliquo, est institutio.
Haec autem non applicatur, nisi intentione
minister: ergo hoc concretum, signum sensibile, ex
quo gratia, intentione minister constituitur, secun-
dum, quod illud concretum est in obliquo;
omne namque concretum constituitur per formam
et per viam ad subiectum applicationem, siue uni-
onem. Constat hinc ad probationem adiunctam
primae parti antecedentis. Distinguo et secundam
partem: intentio non constituit ut situs sacra-
mentum in ratione causantis gratiam, admitto;

non constituit sacramentum, tamquam virtutis
 applicatio in ratione causantis gratiam, nego hanc
 partem, et consequentiam: Ad probationem ex
 Angelico, et Florentino desumptam pro secunda
 antecedentis parte, dico, illa ad summum evin-
 ci, quod admittimus, non quod negamus.
 Explico distinctionem: quando cumque duo prin-
 cipia requiruntur ad unum aliquem effectum,
 concursus, applicatio, aut unio illorum, constituit
 causam in ratione adequatam, et potentem pro-
 xime causare, quin illa applicatio sit virtus.
 A fortiori: quando tota virtus aliunde accedat
 principio, quod, concursus, applicatio, aut unio, con-
 stituit causam in esse potentem proxime causare;
 et cuiusmodi applicatio non est virtus causativa.
 Atque complexum ex rebus, et verbis, et institu-
 tio sunt duo principia requisita ad effectum
 gratiae; ~~et~~ institutio est tota virtus, et complexum
 illud est principium, quod: ergo unio, applicatio,
 sive concursus institutiones, et complexi constituit
 causam in ratione adequatam, et potentem proxi-
 me causare gratiam; ea autem unio est munus
 inveniendi.

x
autx
aut

95.

Ad urgentiam occurro rectoris, tione:
~~nam~~ nam sacramentum matrimonij constitui-
 tur per internos consensus contrahentium: con-
 stituitur enim per contractum validum, et
 sive interni consensibus consensu est fictus.

Consensus possunt esse peccaminosi; immo, et po-
test. matrimonium revalidare per copulam
peccaminosam, quae gerat munus verborum.
Ergo consensibus peccaminosis colluctur matrimo-
nii sanctitas; et sacramentum matrimonii
in consensibus celebratum non esse sanctum.
Rationis est a fortiori: nam sacramentum
matrimonii dicitur in recto, et tamquam consti-
tutum, quod, consensibus internis; et sacramen-
tum dicitur intentionem ministri in obliquo, et
tamquam constitutum, quo; ut nuptia expli-
cat.

96. Directe, a missa doctrina D. Augusti-
ni, quae afferunt in maiore, illius sensum expono
et distinguo minorem: si intentio ministri pecca-
minosa est et constitutum baptismi, colluctur
nec baptismus, prout non subest actioni, et vo-
luntati Dei, a dimitto; prout subest actioni
et voluntati Dei, nego minorem, et consequen-
tiam. Quod intentio ministri sit peccami-
nosa, et quod illa existat, hoc non sanctum,
sed colluctum est; at non subest actioni, et
voluntati Dei. Quod intentionem peccamino-
sam annexum sit applicare rebus, et verbis
significationem sacramentalem, et virtutem
causantiam gratiae, sanctum, et incolluctum
est; et hoc subest actioni, et voluntati Dei: qui
vult prevalere malitiae ministri, et ea non obstan-

sequi finem bonum. Doctrina data firmata
 retractione paginæ, quam desumpsit ex Coacti-
 nati de Lugo; eam autem esse ex mente Divi Au-
 gustini, bene probat Episcopus: nam Doctor Mag-
 nus in fine libri citati, docet, quod munuscula
 data sceleris à sceleris, sunt dona Dei; quo
 exemplo id explicat, quod de sacramento Le-
 xerat. Atque hoc intelligitur de substantia do-
 norum prout subsunt actioni, et voluntati Dei;
 non autem secundum quod dicuntur volunta-
 tem Scelerorum, danti, et accipientis: quia volun-
 tate constituitur donum in esse doni, cum deson-
 ceptu donationis. ut et oblatio, et acceptatio. exge-
 similiter in re nostra.

97.

Opponitur textus: non
 intentio ministerii est constitutum sacramenti, se-
 quitur, etiam esse constitutum intentionem sus-
 cipientis, tunc, et in his sacramentis, in quibus defi-
 ciente hac intentione, et ceteris manentibus, non
 esset sacramentum: ut in baptismo adultorum,
 et in sacramento penitentis. sequela est legitima,
 sed absurda: neque enim Florentinum nomina-
 vit suscipientis intentionem ubi de intrinsicca
 sacramentorum constitutione agit: ergo. Confir-
 matur: nam multa alia sequuntur absurda.
 Primum: persona ministerii, in quantum est homo,
 est constitutum sacramenti; neque enim dari
 potest sacramentum, si pars deficiat, quod

x
certum
est

ministrat. ut homo. Secundum: unum sacra-
mentum constitutum dicitur aliud sacra-
mentum: quod nimirum constituitur per baptismum
suscipientis, et ministrantis; et etiam per minis-
trationem ordinem sacerdotalem, et episcopalem. Ter-
tium: unum sacramentum constituitur per ca-
rentiam simili sacramenti: quod est de
de baptismo, confirmatione, et ordine. Quartum:
matrimonium constituitur per habilitatem con-
suetudinem, et per carentiam omnium ingredi-
mentorum dumentium, tam eorum, quae sunt,
quam innumerabilium, quae induci possunt.
Quintum: sacramentum poenitentiae constituitur
per peccata; quibus non commissis, illud sa-
cramentum non est, et sacramentum exte-
rius unctionis constituitur per morbum sus-
cipientis; neque enim unctio est sacramen-
tum, quae est deficiente morbo.

98.

Respondeo,
concesso maiore, negando in minore seque-
ly absurditatem. Probatio adiuncta non
urget. Florentinum siquidem ibi agit uni-
versaliter de omnibus sacramentis: univer-
saliter requiritur materia, forma, et minis-
tratio intentio; et ideo dixit, quod si tribus
omnia sacramenta perficiuntur. At inten-
tio suscipientis non requiritur universali-
ter: ut constat in sacramentis parvulorum,

et in Eucharistia respectu adultorum; et ideo
 in regula universali concilium non potuit po-
 nere suscipientis intentionem. Itaque tunc,
 et in quibus sacramentis, in quibus præcipue defici-
 entia suscipientis intentione, deficit sacramen-
 tum, istud illam intentionem dicit, et hęc in-
 tentio se tenet ex parte materię. scilicet inten-
 tio est pars intrinseca materię, sumptę conc-
 retive, non autem specificative: hoc, quia ali-
 ud quiddam ab intentione est, quod deno-
 minatur materia, ut continuatio in sacramen-
 to pariter; illud, quia inadæquate ab illa
 intentione illud aliud habet materię deno-
 minationem. Declaratur exemplo: gratia sanc-
 tificans est pars meriti concretive sumptę;
 non tamen meriti specificative acceptę: nam
 solum obsequium est, quod denominatur me-
 ritum. Similiter in re nostra.

99.

Ad con-
 firmationem nego assumptum; et pro dicendū
 ad singulas sequelas, hoc præmitto, si unum
 aliquid deest, et ceteris manentibus, res de-
 ficit, illud est rei constitutivum. Si unum
 aliquid deest, et per connexionem trahit se-
 cum defectum alicuius constitutivi, tunc ex
 defectu rei, nec probatur, nec excluditur
 quod illud quies sit rei constitutivum. Non
 probatur: nam res deficit per defectum ter-

muni, cum quo metaphysice connectitur; sed
 tunc non deficit solus terminus, manentibus
 ceteris, quae sunt de constitutione rei. Non exclu-
 ditur; nam quod deficit potest esse, et constitu-
 tivum rei; et terminus metaphysice connexio-
 nis alterius constitutivi. Sic in metaphysico de-
 ficiente genere, deficit differentia contrahens,
 et tamen genus est constitutivum speciei; et
 in physico deficiente forma, deficit unus;
 et tamen forma est constitutivum compositi.
 Tam in singulis, quae opponuntur, videndum
 est, si deficit unumquodque tantum, ad
 cuius defectum deficiat sacramentum; et tunc
 illud erit sacramenti constitutivum: aut si de-
 ficiat simul aliquod aliud ex constituto-
 ribus sacramenti; et tunc aliunde decernendum
 erit, ut, ~~non~~ illud prius de sacramenti consti-
 tutione.

x
 necne

100. Ad primam sequentem negatam
 assumptam: deficiente namque persona ministri-
 tu; qui est homo, deficiunt, et intentio hominis,
 et verba hominis; intentio autem, et verba
 hominis sunt sacramenti constitutiva: unde
 ex eo, quod deficiat sacramentum, defici-
 ente persona ministro, non inferatur, quod
 hoc sit de constitutione sacramenti. Si insti-
 ueris argumentum in statu viatorum, qui de
 lege ordinaria ad validitatem sacramenti

requiritur; ne occurrat. At tunc, et ubi
 hominibus viatoribus connectuntur cum eo statu, aut
 non? Si primum: non sequitur, quod statum ille
 sit constitutum sacramenti. Si secundum: con-
 ceditur, esse constitutum; et se tenere ex parte
 formae; et negato in hoc esse abiectionem ullam.
 Ad secundam sequelam: sacramenta, quae ad
 actionem sacramentorum valorem requiruntur,
 imprimunt characterem; unde dici potest, quod
 nullum sacramentum constituitur per aliud:
 sed solum per characterem ab alio relictum. Pri-
 mo constituitur per characteres baptismales
 suscipientes, et ministrantes, et per huius caracte-
 res sacerdotaalem, et episcopalem. Si dicas,
 eiusmodi characteres non praesupponere essentiali-
 ter sacramenta, a quibus relictum sunt; hoc re-
 gabo: nam est signum supernaturale germa-
 nens sacramenti suscepti; signum autem su-
 pernaturale non potest esse falsum. Si non
 acquiescas; non gravabor admittere, quod unum
 sacramentum constituitur per antecedentem
 suspensionem alterius sacramenti: ita tamen,
 ut nullum sacramentum, dum fit, per aliud
 sacramentum, quod tunc fiat, constituitur. Hoc
 servato, non abstergebor longissima serie sacra-
 mentorum precedentium, quorum praeteritione
 constituitur sacramentum, ad cuius validita-
 tem series illa requiratur.

101.

Ad tertiam sequelam: nullum est absur-
 dum, quod sacramentum essentialiter non ite-
 rabile constitutur per carentiam simili sacra-
 menti precedentis; cum enim in rebus, verbis, et int-
 tione nihil sit, quod essentialiter connectatur cum
 eo, quod simile sacramentum suscipere non po-
 test; consequens est, ut simile sacramentum suscep-
 ti carentia sacramentum constituat, quod essen-
 tialiter iterabile non est. - Ad quartam sequelam
 sacramentum matrimonii per contractum validum
 constituitur; ac quoniam in omnibus constat, quod
 consensus esse legitimus faciunt: et in istorum
 numero sunt, Habitudo contrahentium, et omni-
 um impedimentorum dirimentium carentia.
 Quod autem non pauca sunt eiusmodi impe-
 dimenta, et quod multo plura induci possent,
 probat, quod de illius sacramenti constitutione
 sit multiglex carentia. In hoc non est absur-
 dum: sicut non est absurdum, quod libertas
 constitutur per plurimas carentias ~~precedentes~~,
 antecedentes necessitatum; et quod suppositum
 creatum constitutur per ~~numeratas~~ carentias
 unum cum naturalibus significationibus: ut est
 probabilis sententia.

.x.
 Primum
 principium
 x
 innum-
 meras

102.

Ad quintam partem
 ultimarum sequelarum: Adicatur, quod dolor regenerandi
 volens detestari peccati conuictus essentialiter
 cum cognitione vera de peccati corruptione,

cadit argumentum; et hoc respondendi modo uti-
 tur S. S. ~~Quia~~ in tractatu de poenitentia, ^x Docebo
 cum Cardinali de Lugo, et Scaunoldo, peccatorum
 regenerationem esse de constitutivo huius sacra-
 menti, et in hoc nihil absurdi esse. Ratio: nam id
 est absurdum, quatenus peccata, ut destruentia
 sunt materia remota, et circa quam; hinc nihil
 probatur; quia peccata ut habitualia destruantur;
 et ideo hoc sacramentum non constituitur gene-
 rationem gratiae sanctificantis, aut condonatio-
 nis; at peccata fuisse commissa, veritas est, quae
 destrui non potest; quia propter non est absurdum,
 quod sacramentum destructivum peccati per
 huius regenerationem constitutur.

103.

^{Ad securi-}
 tam eundem sequelae partem: dicerent aliqui,
 ad valorem extremae unctionis sufficere bonam
 fidem de morbo, et de periculo mortis; et sic ne-
 ganda esset sequela: quam esse aperte falsam, ^x quidam
 non bene dicitur ~~Quia~~. ^{Scriptor} Melius docet Covinell, ^{Neother.}
 ad valorem requiri veram existentiam mor-
 bi, et mortis probabile periculum: solamque
 bonam fidem sufficere, ut licite sacramentum
 hoc conferatur. Concedo itaque, quod valor
 huius sacramenti constitutur per existentiam
 morbi; ita tamen, ut antecedat primum esse
 completum sacramenti: in quo nullum est ab-
 surdum, ut nuper in simili explicabam de re-
 ca-

causam respectu sacramenti poenitentiae. Ratio;
quia istud sacramentum, ut patrum exis-
tit, potest causare sanitatem corporis; hoc enim
inter illius effectus numeratur: ergo non potest
constitui per morbum, ut coexistens: ergo con-
stitutum per morbum precedens: et poenitentia,
quod coexistat, vel quod esse desinat; neque
enim necessarium causat absolute, et reuera con-
ferat sanitatem.

104. Opponitur 2°. Item, quod sine
intentione ministeri simpliciter esse sacramentum,
et quod hoc per illam non constituitur: er-
go intentio ministeri non est de intrinseca con-
stitutione sacramenti. Probatur antecedens: actus,
qui ex intentione ministeri constituitur materia, et for-
ma connectitur essentialiter cum ea praesupposita
intentione; in enim hoc constitutum sacramentum
per cuiusmodi actionem, implicat, quod sacramen-
tum sit sine intentione ~~ministeri~~ ministeri.
quoniam per hunc illud constituitur: ergo hoc exis-
tit. Ratio maioris: nam quod materia, et for-
ma sint ex intentione ministeri est, quod ac-
tus seipsa essentialiter praesupponat illam
intentionem, qui se tenet ex parte ~~ministeri~~ ministeri;
et alio modo explicari non potest, quid sit
ista obiectiva ualitas: materia, et forma
sunt ex intentione ministeri? Vigetur: per
hoc patet, quod ex Christi institutione sacra-

mentum sit aliquid essentialiter intentioni
 minister tamquam quo termino, et in eo con-
 ditione, stat quod sine illa intentione non
 gliscit, quod sit sacramentum; sed stat cuius-
 modi obligatio, quoniam sacramentum constitu-
 atur per eummodi intentionem: ex quo. Pro-
 batur minor primo: in contractibus consen-
 sus conditionatus obligat essentialiter va-
 lorem conditioni; et tamen valor contrac-
 tus, sive, quod idem est, contractus validus,
 non constituitur per conditionem qualifican-
 tam: ex quo similiter. Secundo: instituto Chri-
 sti obligavit essentialiter sacramentum
 validum aliquibus conditionibus ex parte
 subiecti; quae tamen sunt extra sacramenti con-
 stitutionem: quia enim dicitur baptismum
 constitui per hoc, quod baptizandus sit homo,
 et sit vivus? ex quo idem dicendum est de al-
 ligatione sacramenti ad intentionem mi-
 nistri.

108. Respondetur, nego antecedens, de
 sacramentis prout sunt instituta, et prout
 valorem habent in ipsa institutione:
 probatum enim est, quod recipere deficiente
 intentione minister, et ceteris manentibus
 non stat sacramentum; ex quo legitime de-
 ducitur, quod sacramentum ex intentione
 constituitur. Probatio antecedens, et vera

Sita

est, adhuc est inuolutus ad præcipuum punctum
 difficultatis. Notabam num. §3. questionem esse
 an tota sacramenti constitutio ~~formæ~~ sit, in re
 bu, et verbis, tamquam subiecto significationis
 sacramentalis, et tamquam in formâ in ipsâ
 sacramentali significatione, quæ in institutio-
 ne diuina consistit; id quæ dubium præcipue
 agitari de ministri intentione. Quæ, quod
 modus, quem intuectus probatio, bene con-
 cludat, intentionem ministri non esse con-
 stitutum sacramenti; adhuc non excludi-
 tur, quod sacramentum non consistat intin-
 secè, nisi illis tribus enumeratis. ~~Sed~~ facile
 constabit perpendenti multas qualitates, si-
 ne quibus scire non potest sacramentum
 ut casentia præcedenti baptismo se habet
 ad baptismum, qui suscipitur; præteritio pecca-
 torum ad validum sacramentum peniten-
 tiæ; quæ enim actio excoisitari potest, quæ
 essentialiter cuiusmodi qualitates præsuppo-
 nat.

106. Directè ad probationem antecedentis
 negati, nego maiorem: nam actio non con-
 necitur essentialiter, nisi cum principio
 efficiente, à quo profluit, et cum termino,
 quæ efficitur; et si quam aliam connexio-
 nem habeat, illam aut à principio, aut à
 termino desumit. At quæ intentio ministri

non est principium efficiens à quo profluit ac-
 tio, quia ponitur materia, et forma acci-
 denti; neque est terminus ex actione pro-
 ductus: et neque ex principio, neque ex ter-
 mino desumit actio connexionem cum illa
 intentione: ergo in actione illa non est huius-
 modi connectio. Hinc est vera, et communis
 sententia, quod actio exterior non variatur
 ex variatione finium, aut intentionum agen-
 tis. Ad probationem maiorem negamus assen-
 tum; et ad rationem adiunctam occurrimus
 sic: materiam, et formam esse ex intentione
 ministrat. Consistit in hoc, quod precedat inten-
 tio, et quod precedens determinet potentiam
 executivam ad opus exterius. Precedentia,
 et determinatio ista stant, quia actio essen-
 tialiter presupponat intentionem: ergo hoc
 non requiritur, ut explicetur, quid sit ista
 realitas obiectiva: materia, et forma,
 sunt ex intentione ministrat. Sic causalitas
 finis non consistit in nuda actione causae effi-
 cientis; sed in actione, ut dependente à fine
 in genere causae intentionalis: cuiusmodi autem
 dependentia consistit in actu voluntatis impe-
 rante, ponit actionem ad obsequendum deter-
 minatum finem. Hinc actio causae effici-
 entis non est adequata ratio, ut in tanto suo
 modo influat in opus; sed ipsa intentio est

x
Ovicau,

inadequata, & inchoata causalitas, quae
adfectatur, et completur per actionem causae
efficientis; et complexum est finalitatis,
seu causalitatis finis: finis autem in genere
intentionalis causae, in quod, causat ut
quod in eodem genere intentionis finis. Hec
sunt philosophica; videri potest *Philosophia*
ubi de causa finali.

107.

Ad arguentem
distinguo maiorem: concedo, si aliquid
esset constitutum sacramentum, quod in
se habeo, deficeret, deficiente intentione
ministerii; et de sacramento deficiente ex defec-
tu solius intentionis, nego maiorem: inno-
cens implicat intentionis. Ratio, quia in hoc co-
sistit constitutum, implicat autem in
terminis constitutum, quod sit per se
minus, et mera conditio. Distinguo et
minorem, et nego consequentiam.
Constat solutio, et firmatur accor-
datione, quam dedimus num. 87: probabi-
tur namque similiter, sacramentum con-
sistere in solis rebus, aut in solis verbis, per
hoc, quod Christus alligaverit sacramenti
valorem rebus, aut verbis tamquam per
testamentum, et meram conditionem.

108.

Ad primam
probationem minorem: nulla est, si vera

epe sententia Victoris aperiens, nullum
 contractum celebratum sub conditione
 fieri quum, et absolutum sine novo consensu;
 quoniam que deficiente conditione, deficere aliud,
 quod est constitutum contractus absoluti,
 nunc consensum absolutum. Hec sententia in
 hac universalitate habet contra se omnes DD.,
 et plerique docent, absque novo consensu, perso-
 lam conditionis qualificationem fieri quum, et
 absolutum etiam contractus, qui perficiuntur
 traditione: matrimonium quoque, cum adiacet sa-
 cramento sacramenti; concedo itaque maiorem, et ne-
 go minorem. Ratio; quia ceterus contractus
 qualificata conditione est absolutus, et perfectus,
 quatenus consensus conditionatus redditur,
 et est moraliter absolutus; sed quod redditur,
 et sic moraliter absolutus stat formaliter in
 qualificatione conditionis: ergo in hac stat for-
 maliter, quod contractus sit absolutus, et perfec-
 tus. Discussendum igitur est de qualificatione
 conditionis relate ad consensum, qui est materia
 contractus, sicut dictum est de preteritione peccati
 relate ad actus, qui sunt materia sacramen-
 ti pariterque, et de intentione recipientis hoc
 sacramentum. Relege dicta num. 98., et nu-
 m. 102.

103.

Ad secundam eundem rationis
 probationem concedo antecedente, nego consequenti.

Cod. X.

am: conditiones namque illæ, quæ sunt ex-
 tra sacramenti essentiam, et quibus aliquando 27.
 sit valor, tales esse debent, ut quod ablatum ali- 27
 quod aliud, quod sit sacramenti constitutum 27
 auferatur; et hoc non procedet de intentione
 ministrum. Exempla, quæ afferuntur, pro
 his sunt: nam sacramenta, quæ in usu con-
 sistunt, quæque certas conditiones in subiec-
 to requirunt, complectuntur actionem, et
 passionem. sic baptismus dicitur actionem
 abluendi, et abluionem passivam; sic ordo
 dicitur traditionem materis, et illius accep-
 tationem: et sic de ceteris. sicut itaque
 actio, quæ ponitur materia, et forma sa-
 cramenti connectitur cum eo, quod minis-
 ter sit homo vivus; ita passio connectitur
 cum eo, quod recipiens sit homo vivus.
 vide quæ dixit num. 100. ~

Caput secundum De sacramentorum effectibus.

Sectio prima.

Quæ certiora, et faciliora sunt,
 permittuntur.

N. I.

Certum ex fide est, sacramenta non solum
 causare gratiam ex opere operato. Defini-
 tum sic est, post Concilia Tridentinum, Milevi-
 tanum, Arausitanum, et Florentinum, in

27. Tridentino sess. 7. de sacramentis can. 8. si quis
 27. dixerit ista nova legis sacramenta, ex opere
 27. operato non conferre gratiam... anathema
 sit. Catholicam doctrinam scripturæ, & Patrum
 testimoniis, et rationibus efficacibus probant,
 ex controversiis C. Bellarm., et ex Scholasticis
 sanquez contra antiquos, et novos hereticos:
 quorum quidam dicebant, solas preces, quibus
 sacramenta ministrantur, causare gratiam;
 posteriores autem id ipsum tribuebant soli fi-
 dei exercitui per sacramenta. Pauca ad de-
 xis sufficiat. Ex scriptura evidentissimum
 est illud ad Ephes. 3: Christus dilexit Ecclesiam,
 et cruciavit semetipsum pro ea, mundans eam,
 lavacro aquæ, et verbo vitæ. Pro Patribus audi-
 endis C. Ambrosius, l. 1. de sacram., cap. 5.
 27. Non aqua omnes sanat, sed aqua sanat,
 27. quæ habet gratiam Christi: non sanat aqua,
 27. nisi spiritus sanctus descenderit, et aquam
 27. illam consecraverit. A ratione urgentissimam
 est argumentum istud: nam si baptismus non
 causaret gratiam, falsificaretur forma, qua
 confertur, nemo: ego te baptizo. Sensus enim
 est de emundatione à peccato, quod non
 sufficit, nisi per gratiam.

2. Dices: hec sunt
 de baptismo; dogma autem est universale
 de omnibus sacramentis nova legis. Contra:

Est hec doctrina

nam si baptizmus causet gratiam, tam omnia
argumenta hereticorum contra dogma veri
baptismi, corruunt, et dissolvuntur. Preterea de
ceteris sacramentis habentur similia testi-
monia scripturae, et Patrum; ut videre est
apud D. D. Orthodoxos, qui de singulis trac-
tant. Pulcherrimam Tertulliani sententi-
am, ex libro de Resurrectione carnis, non omni-
tam: caro abluitur, ut anima emaculetur;
caro ungitur, ut anima consecratur; caro
signatur, ut anima munatur; caro con-
gore, et sanguine Domini vescitur, ut anima
ma de Deo saginetur.

3. Opponunt he-
retici. Primum: scriptura attribuit iusti-
ficationem soli fidei, precipue 1. Pet. cap. 3. Sal-
vos vos nos fecit baptizma; non carnis depositio-
sordium, sed conscientiarum bonarum interrogatio-
ad Deum. Secundo: in eadem sententia
sunt Titus; et clarissime D. Aug., tract. 8.
in Joan: unde tanta virtus aquae, ut congu-
tangat, et cor abluat, nisi faciente verbo, non
quia dicitur, sed quia creditur! - Ad Pri-
mum: scriptura attribuit specialiter iusti-
ficationem fidei, et quatenus haec est dispositio
necessaria ad iustificationem adulti acci-
denti ad sacramentum, et quatenus fidei
cum baptizmo sufficit aliquando ad

iustificationem, cum sufficiat nunquam in
 adultis baptismus sine fide. Locus adduc-
 tus hunc sensum habet: per baptismum non
 salvarumur, quatenus sordes carnis abluuntur, sed
 quatenus efficiuntur, ut conscientiam habeamus
 suam, quando nos ipsos interrogamus coram
 Deo. Ad secundum: Patres iustificationem
 fidei attribuunt, in eodem illo sensu, in quo
 scripturae testimonia modo explicui. D. Aug.
 verbis adductis loquitur de fide; non for-
 mali, sed obiectiva; hoc est: verbum vitæ ius-
 tificat, non propter materiale sonum, sed
 propter mysterium fidei, quod in sua sig-
 nificatione continet. Magnus Doctor
 explicat, cum addit: in ipso verbo aliud
 est sonus transiens, aliud virtus manens,
 hoc est verbum fidei; id est, verbum conti-
 nens fidem.

4. Certum quoque ex fide est,
 in tribus novis legis sacramentis, baptismo
 confirmatione, et ordine characterem in anima
 imprimi. Florentinum in decreto Eugenij,
 11 S. hæc omnia: inter hæc sacramenta tria sunt,
 11 baptismus, confirmatio, et ordo, quæ caracte-
 11 rem, id est, quædam lequodam regnum a
 12 ceteris distinctum imprimunt in anima
 13 indelebile: unde in eadem persona non
 14 reiterantur. Tridentinum, sess. citata, can. 9.

11 si quis dixerit in tribus sacramentis, baptis-
 11 mo, confirmatione, et ordine non imprimi
 11 characterem in anima, hoc est, signum quod-
 11 dam spirituale, et indelebile; unde ea ite-
 11 ra non possunt; anathema sit. Dogma
 catholicum constat ex scripturis. Ad Ephes
 11 2: nolite contrariari spiritui sanctum, in
 11 quo signati estis. Accedit Ecclesie traditio, et sa-
 crum consensus; quod videre est apud cita-
 tos C. Bellarminum, et Razquium. De-
 mum est ratio, quam reddunt Concilia:
 nam certum est, ~~cuiusmodi~~ sacra-
 menta iterari non posse; huius autem
 alia ratio esse non potest, nisi quia impri-
 munt characterem. Ostenditur hoc; quia si
 characterem imprimunt, manent inamissibi-
 les in suo effectu; si autem illum non
 imprimunt, cum gratia posse amitti,
 et non amissa posse augeri, non est,
 cui non possint iterari: alia enim sacra-
 menta iterantur, ut gratia, vel amissa
 recuperetur, vel conservata augeatur.

5. Quia.
 Inextinguibilitas non arguit, quod a sacra-
 mentis relinquantur character; ea enim potest pro-
 venire ex mera Christi institutione; ad modum
 quo ex Ecclesie institutione venit, quod non
 iteratur clericalis tonsura, consecratio Calicis.

et similis ritus. Adde: matrimonium saltem
 unus cum eodem altero coniuge, iterari non
 potest, et tamen characterem non imprimit.
 videtur: nam explicari non potest quidditas
 characteris sacramentalis. Ad argumentum:
 quod quidem Christus instituit sacramen-
 ta non iterabilia, quae non imprimant ca-
 racterem; sed negatur, esse inditum institu-
 tionis sacramenti non iterabilis, nisi petitione
 ex characteres. Ad additamentum: acciden-
 tale est matrimonio contracto, quod non pos-
 sit repeti; nam accidentale illi est, quod non
 dissolvitur. Dissolvitur autem morte alterius
 coniugis. Nunc, cum sit simpliciter itera-
 bile, characterem non imprimit. Et quidem
 etiam cum eadem persona est simpliciter
 iterabile; si enim unus coniux moriatur,
 et resurgat, poterit cum prioris coniuge con-
 trahere: cum tamen resurgens non posset
 repetere sacramenta iterabilia. Adun-
 gentiam: character sacramentalis est realis
 qualitas, spiritalis, supernaturalis, atque
 indelebilis, significans precedentem receptio-
 nem sacramenti, et hominem deputans
 ad quosdam effectus supernaturales vel
 eliciendos, vel suscipiendos.

6. Data characteris
 explicatio est iuxta communem Theologorum

rum. Describitur Durandus, qui docuit caracte-
 rem esse ens morale, et denominationem ex-
 trinsecam: ut est Doctoratus, aut Magistratus.
 Describitur Scotus, qui censuit esse relationem
 realem, et non qualitatem. Contra Duran-
 dum est: nam Concilia, et Patres dicunt, ca-
 racterem sacramentalem imprimi in anima
 inherere, insigi, portari, non posse consumi,
 et similia alia; hec autem de moralitate,
 et extrinseca denominatione non dicuntur
 recte: maxime quod imprimatur animi, et
 illi inheret. Insuper: dici similiter posset,
 quod omnia sacramenta imprimunt ca-
 racterem; et singulis enim, relinquitur
 moralitas, et denominatio extrinseca; et
 tota ad summum diversitas in eo stat, quod
 ab alijs sacramentis imprimatur caracter
 indelebilis, et ab alijs deletibilis. Contra Sco-
 tum est: nam relatio illa vel nihil reale su-
 peraddit subiecto, et sedunt iniquitates
 facit contra moralitatem; vel aliquod reale
 addunt? Si hoc: illud non potest esse modus
 aliquis superadditus; similiter enim dici
 posset, gratiam sanctificantem inherentem ani-
 mi esse quoniam modum: quod nullus dicit.
 Ergo illa realitas, quae est ^{est} caracter sacramenta-
 lis, est qualitas.

7. Quod ista qualitas sic spiritus

b, et indelebile: constat ex concilio
 auctoritate definitivis; quod autem sit sa-
 pernaturalis, manifestum: nunc enim omnes
 ius, et actionem humanam; et est in ordine
 ad effectus supernaturales. Quod character sit
 noster, precedentem sacramenti receptionem
 certum est; significat autem, vel ex sua natu-
 ra, vel ex Dei institutione: utroque ad-
 modo significat, est signum in quo sacramenti
 in ipso suscepti, ut dicebam ^x num. 109. Quod
 denique character deputetur homo ad aliam
 actionem supernaturalem, aut ad aliquos ef-
 fectus supernaturales recipiendos, constat: nam
 baptismo deputatur ad validam receptionem,
 et administrationem aliorum sacramenta-
 rum; et ad hanc administrationem deputa-
 tur proximus per sacramentum ordinis:
 confirmatione autem deputatur ad genera-
 lam fidei professionem. Pauca hec de charac-
 tere sacramentali dixisse sufficiat; plura
 signa scitu debent ^x ex annotationibus Vaz-
 quae, in fine diff. 134. et per differentias
 huius diff. 134, pariter.

215

x
cas. 1.

+
dat

4.

Releamus ad effectum gratiæ, quæ est communis omnibus sacramentis novæ legi; et pro difficultatibus in decursu capituli examinandis, hæc dubia prout resolvamus. Primum: quid sit, sacramenta

causare gratiam ex opere operato? secundum quod ratione differat gratia sacramentalis a gratia communiter dicta? Tertium in quoniam res iustus, quia sacramenta causant gratiam?

9. Respondendum ad primum dubium: sacramenta causare gratiam ex opere operato consistit in hoc, quod ipsum opus sacramenti, prout est institutum a Christo, et non prout honeste, et laudabiliter elicited, aut susceptum, causet gratiam. Ita citatus Card. Bellarminus, et Maldonado rem explicat Rhod. quest. 3. sect. 2. §. 4. Probatur ex d. o. August. lib. de peccat. merit. et remis. cap. 18. dicentes: hoc totum fit in parvulis in sacramenti, et d. v. 21. quod; fieri autem totum iustificationis negotium in vi sacramenti, est quod iustificatio sit a sacramento ex opere operato. Atque in parvulis baptismus prout est opus institutum a Christo, et non prout est laudabiliter elicited, aut susceptus, causat gratiam: ergo in hoc stat quod sacramentum causet gratiam ex opere operato, ut illam causet prout est opus institutum a Christo, et non prout elicited, aut susceptum laudabiliter. Ex hac explicatione constat, meras esse meras, quas opponunt heretici: nempe ex dogmate catholico inferri, Deum in sacramentis nihil operari; excludi fidem, et poenitentiam.

bonos, qui aculei, tamquam inutiles ad utili-
 ficationem, immo excludi possunt Christi-
 quod autem inuicem, non novitatem,
 & barbarum, in hoc generaliter reprobant.
 Vox ista, opus operatum, usurpata fuit ante
 annos quatercentum ab Innoc. III: & pro-
 rea vitium non est, licet novè quæ anti-
 qua sunt; ut rectè notavit Vincentius Lirin-
 nensis in commentariis. Vitio etiam caret bar-
 barus, cum ambiguitas vitatur, & res melius
 explicatur: neque enim timeamus, ut prore-
 prehendant grammatici, dummodo intelligant
 populi, dixit D. Thomas Augustinus in
 Psalm. 138.

10. Oppones: in sacramento peni-
 tentiæ dolor non causat gratiam, nisi sit honest-
 us, & supernaturalis; & tamen causat etiam
 gratiam ex opere operato: ergo quod sacramen-
 tum causat gratiam ex opere operato non ex-
 cludit quod illam causet propter laudabiles
 electionem, aut respectum. Confirmatur primo:
 melius res ista explicatur, si dicatur, sacra-
 mentum causare gratiam ex opere operato; quia
 minister sanctitatis non attenditur: secundo:
 melius etiam explicatur per hoc quod
 gratia per sacramentum datur ultra meritum,
 tum condignum, tum congruum.

Conceptus præmissi

x
collatio-
nem

magis congruentem: dolor quidem in sacra-
mento penitentiae causat gratiam ex opere ope-
rato; illam non causat, nisi sit honestus, atque
supernaturalis: supernaturalitas autem, et
honestas se habent, ut conditio, sine qua non;
sed non est causa illius gratiae, quae produ-
citur a sacramento. Ratio: quia non movetur
Deus ad ~~causandum~~ illius gratiae, quae
est sacramenti effectus, ex honestate, et su-
pernaturalitate doloris; sed ex eo, quod
dolor ille sit pars operis instituti a Christo:
totus enim sacramenti effectus fit ut sacra-
menti. Quod dictum est de dolore, dicendum
a fortiori est de alijs actibus meritorijs, qui
requiruntur ad fructum, et non ad valorem
aliorum sacramentorum. Ad primam con-
firmationem: in sacramento matrimonij re-
quiruntur ad effectum gratiae sanctae in contra-
hentibus, qui sunt ministri; et in sacramento
penitentiae requiruntur actus supernaturales
penitentis, qui, quamvis non sit minister, ope-
ratur partialiter sacramentum. Ergo non be-
ne explicatur, quod sacramentum causat gra-
tiam ex opere operato per hoc, quod non at-
tendatur sanctitas ministri; maxime, si con-
cedatur, quod causetur ex opere suscipientis sa-
cramentum. Ad secundam confirmationem:
illa gratia, quae ultra meritum, cum condignum

tum congruus datus per sacramentum, datur ex opere operato; sed illa datur ex opere sacramenti prout est dispositio a Deo, et non prout laudabiliter, et honeste electio, aut receptum: Ergo ad ducendum ad gratiam, ut bona sit, in nostram incideret necessitas est.

II. Instas: sequitur, quod actus dygnantes ad receptionem sacramenti manent sine premio, cum tota gratia sit a sacramento, et non ab illis actibus. Nego sequelam, nam preter gratiam, que datur ex vi sacramenti, datur pars gratiæ in premium dispositionis; maxime si ista sit meritoria de condigno. Replica. Dispositiones ad sacramentum gerentes (videlicet baptizati) merentur de congruo iustificationem, siue primam gratiam: ergo precedat in premium dispositionum. Rursum eadem prima gratia est a sacramento ex opere operato: Ergo gratia ex opere operato potest esse a sacramento prout meritorie electio, vel receptio. Distingue antecedens: dispositiones ad sacramentum gerentes merentur proximè, vel remote de congruo iustificationem, concedo: determinatè proximè, nego antecedens, et cadit reliquum. Sola contritio perfecta meretur proximè de congruo iustificationem, et ea infalibilitè sortitur iustifica-

non efficitur: siue constituitur si ad se,
 causat primam gratiam: et tunc sacramen-
 tum genitrix non causat primam illam
 gratiam, sed eius augmentum, id quod ex
 opere operato: scilicet, et alij actus fidei,
 et ipsi merentur remote de congruo ius-
 tificationem: quatenus merentur auxilium
 ad perfectam concitacionem, quod est meritum
 praeclum de congruo. siue si constituitur
 non ad se, sed ad alium, sacramentum genitrix
 causat tunc primam gratiam ex ope-
 re operato, quam tunc non causare meri-
 to dispositiones suscipientis sacramentum.
 Insistes: causare ex opere operato, conceptus
 positus est, qui non excludit coopera-
 tionem operis operantis: maxime si opus ope-
 rantis, ut honestum, et laudabile, non suf-
 ficiat. Neque assumptum: nam determina-
 te loquendo de sacramento, servanda sunt
 sunt, et quod ipsum possit totum vi sua fa-
 cere, et quod totum vi sua faciat; ut de
 baptismo parvulorum loquitur Augusti-
 nus.

12. Dicendum tam est ad secundum de-
 bitum: gratia sacramentalis differt solum
 catenifere, et connotative a gratia commu-
 niter dicta. Est communior sententia
 quam citatis multis tradit Cardinalis de

[D. 1., C. 2.]

Ergo, diff. 1. p. 3. Gratia sacramentalis est
 hic quæstio: et sanctificare hominem; et datur
 hic ad certa auxilia, ~~et~~ specialia, quibus
 obtineatur specialis finis sacramenti.
 Gratia communiter dicta est, quæ homo
 extra sacramentum suscipit, et cuius
 augmentum per actus salutares prome-
 ritur. Probatum doctrina data: neque
 enim ~~est~~ illud est effectus gratiæ sacramen-
 talis, quæ non conveniat gratiæ extra men-
 talem acquisite: utraque siquidem consti-
 tuit amicum, filium, et heredem Dei; ut
 utraque radicat habens infusos virtutes; et
 adducit spiritus sancti dona: ergo non est
 unde gratia sacramentalis differat intrin-
 secè a gratia communiter dicta. Differt
 autem propter quod adiunctum ad specialia au-
 xilia; sed hæc differentia est extrinseca, et conno-
 tativa. Ostenditur: nam id illud non stat in
 sola entitate gratiæ; sed in eo quod sit effectus
 sacramenti: neque enim auxilia specialia
 conferuntur intuitu solius gratiæ; sed intuitu
 sacramenti quæ suscepti. Ergo gratia sacramen-
 talis differat solum extrinsecè, et connotativè
 a gratia communiter dicta.

13.

Oppones. Docet

- 27 Angelicus quæst. 62. art. 2. ad 3. gratia sacra-
 27 mentalis se habet ad gratiam communiter

27 dicam, sicut ratio speciei ad genus; sed species addit generi aliquod intrinsecum differentiale: ergo. Item, quest. 72, a. 7. gra-

27 tia sacramentalis addit supra gratiam

27 gratiam facientem aliquod effectum speci-

27 alium effectus: si hoc ita est, differentia unius

ab altera gratia non est. quia extrinseca,

et connexiva: ergo. Confirmatur a ratio-

ne. Primo: ut homo habeat ius ad gloriam

requiritur aliquod intrinsecum, in quo ius

illud fundetur: ergo similiter, ut habeat

ius ad specialia auxilia, concernentia fi-

num sacramenti: ergo ius illud fundatur

in gratia sacramentali; ac proinde hec

et gratia communiter dicta differt intrin-

se. Secundo: sequitur ex opposito, quod

gratia mere per accidens se habeat ad

illa specialia auxilia, et ad operationes

supernaturales ex illis auxiliis elicitas, non

minus, ac se haberet per accidens donum

naturale, si per sacramentum daretur.

Sequitur admitteri non potest: ergo.

14

Ad primam argumentationem ex Angelico:

dicunt aliqui in ~~in~~ eotextu gratiam com-

muniter dictam ita ut gratia pres-

cendens ab actuali, et habituali: et sic

esse rectam compositionem: sed inde

sed
on
qua
n
ca
m
a
to
m
a
a

- non vincit differentiam intrinsicam gra-
tie sacramentalis à gratia sanctificante
acquisita esse sacramentum. sed quon-
iam Angelicus expresse agit de gratia vix-
tuum, et donorum, quæ gratia sanctifi-
cans est, melius distinguitur maior: conce-
ditur de comparatione in aliquibus, et re-
gatur de comparatione quoad omnes:
et cadit regulum. Itaque comparatio est
quoad hoc, ut sunt species, includit genus
et aliquod addit; deo quæ animal commune.
nec dictum, et pro homine sumptum non
dicuntur equivocè; ita non equivocè dicitur
gratia communiter sumpta, et gratia sa-
cramentalis; concludit Angelicus. Ad
secundam argumentationem: gratia sa-
cramentalis addit aliquod effectum specialem
superius: quod autem effectum est extrinsecum:
nempe Dei secretum annexens receptioni
sacramenti auxilia specialia ad obtinendum
sacramenti finem. Hanc esse mentem Dei Tho-
mæ, congrue debet: nam una conclusio est quod
gratia sacramentalis addit supra gratiam com-
munem quoddam divinum auxilium ad con-
sequendum sacramenti finem: unde non requi-
ritur quod addat quicquid effectivum in-
trinsecum tali auxilio, sed quod addat tale
auxilium ~~extrinsecum~~ effectivum specialem effectum; ~~interven-~~

interven-
secum

coniugationem, qua consequitur homo sa-
 cramentum finem. *Ad primam confirma-*
 tionem, conceptio antecedente, nega consequen-
 tiam. Ratio: nam ut *ad gloriam regni*
filii adoptivi Dei; hoc filio
in hac providentia sine gratia inchoante
et inherente non contingit: immo neque
possibile, ut locum in tractatu de gratia. At De-
 us instituit sacramentum ad determinationem
 finem, promittit auxilia specialia ad illum
 finem: unde ex promissione divina, et res-
 citione sacramenti consequitur in homine
 illud ad illa auxilia. Ad secundam con-
 firmationem, nega consequentiam: nam gratia
 est generale fundamentum specialis cuius,
 ideo qui cum obice suscipit sacramentum,
 sicut non acquirit gratiam, ita neque eius;
 et qui post sacramentum susceptum amit-
 tit gratiam, ut etiam ad specialia auxilia
 amittit. Itaque ex inchoata gratia simul, et
 sacramenti suscipi, Deus largitur illa
 specialia auxilia; et sicut Deus assumptum
 sacramentum ad causandam gratiam,
 ita assumptum sacramentum, et gratiam si-
 mul ad causanda auxilia cuiusmodi.

16.

cendum denique est ad tertium dubium:

- ritus, quia sacramenta causant grati-
 am, ita non solum in forma, sed et in
 materia. Ita communiter Theologi, quibus
 omnia sacramenta rebus, et verbis intun-
 sic constare, defendunt, ut videtur est apud
 Suarez, diff. 2., sect. 2. §. Dico tamen, pro-
 ge medium. Probat ex D. Thoma, quem
 citavimus ~~num.~~ num. 63: omne sacramen- x cap. 84.
 tum producit effectum suum, non solum, cedente,
 virtute formae, sed etiam virtute materiae;
 ex utroque enim est unum sacramentum. x hoc cap.
 Preterea D. Augustinus citatus num. 3. x
 unde tanta virtus aquae, ut corpus x
 tangat, et cor abluat, nisi faciente verbo. x
 Ergo non solum verba, quae sunt forma x
 baptismi, sed et aqua corpus tangens, ablu-
 it cor; hoc est gratiam causat. Similia ha-
 bent Patres de cymate, de oleo, et de aliis
 materiis aliorum sacramentorum. Sic Di-
 vus Dionysius cap. 4. §. Hi var. Eccles., cyma
 appellat unguentum, quod non materiam
 divinam refert. Sunt nota oportune: materi-
 am remotam. Saltem aliquorum sacramen-
 torum ex illis, quae ~~constitunt~~ in usu, in ipso x
 usu, constituisse sacramentum; neque enim x
 solutio sola, sed ablutio, et aqua in baptismo x
 causat gratiam: id quod de cymate, et de x
 oleo respective in sacramentis confirmationis. x

et ex eius unctionis dicendum est. Res-
 declarata exemplo: lignum est materia
 remota, et ex qua fit statua; et nihilomi-
 nus statua constat intrinsicè ex ligno,
 cui figura superaddita. Discurre simili-
 ter in re nostra: baptismini materia remota
 est aqua: baptisminus constat intrinsicè ex aqua,
 quod actu ablucit, sive ex aqua, et ablutio-
 ne.

17. Oppones: Primum, quia sacramenta
 causant gratiam, sed non solum in forma,
 sed etiam in materia: ergo id etiam de ma-
 teriam sacramenti dicendum est. Et tamen
 dici non potest: ostenditur: nam materia hu-
 ius sacramenti sunt conjuges interius, qui
 autem peccatores sunt peccatores. Sed dici non
 potest, quod conjuges peccatores habe-
 ant virtutem ad causandam gratiam, et
 illam causent: ergo dici non potest, quod vir-
 tus, qua ~~peccatores~~ ~~peccatores~~ materia causat
 gratiam, sed non solum in forma, sed etiam
 in materia. Nec respondetur potest, con-
 sensus, quatenus sunt, nulla acceptatio est
 formam huius sacramenti, et manere eandem
 difficultatem, etiam si sacramentum causat
 gratiam ratione solius forme; Contra enim
 est: nam argumentum factum probat for-
 mam huius sacramenti stare ad quatuor

in verbis, aut exterius signis; in his autem pro-
prie, et absolute non est materia moralis, quae
tota formaliter est in actibus interioribus.

18. Concedo
sequelam; et nego subsumptam propositionem.
Ad huius probationem concepta maiore, dis-
tinguo minorem: dici non potest, quod con-
sensus peccaminosus habeant virtutem ad
causandam gratiam, ex opere operantis, conce-
do; ex opere operato, nego minorem, et consequen-
tiam. Quicum est nuptia, sacramenta causa
re gratiam ex opere operato in quantum ipsum
opus sacramenti institutum est a Christo. Videndum
est, qua ratione consensus peccaminosus dici pos-
sit opus a Christo institutum? ~~necessaria~~ est id
dicere, in hoc sensu: ut Christus voluerit quoad exis-
tentiam consensus peccaminosus, qui agitur sunt con-
stituire matrimonium. Dicuntur opus institutum
a Christo: quoniam Christus voluit, ut omnis consen-
sus agens ad constituendum matrimonium causet
gratiam, nisi sit obex. Distinguendum itaque est:
consensus peccaminosus quoad existentiam non est
opus institutum a Christo; est tamen quoad gratiae
fructum. Neque Christus absolute vult, quod deus
gratia per sacramentum matrimonii constitutum
per consensus peccaminosus: sic enim velle exis-
tentiam illorum consensus; sed vult conditionate:
hoc est, vult, quod si existat illud sacramentum

X
Nefas

si consensus constitutum causet gratiam. Non
in actu Christi instituente sacramentum distingui-
tur, vel realiter, vel virtualiter duplex volitio:
altera, qua vult, ut consensus sufficiens ad ma-
trimonium causet gratiam; & hęc est institutio
sacramenti, est efficax, et finem suum non sem-
per obtinet.

19. Instas. Sacramentum causat grati-
am ex opere operato, quatenus est moraliter
actio propria Christi, et fit Christi nomine.
sed consensus peccaminosus non potest esse
moraliter actio Christi, aut fieri Christi no-
mine: ergo non potest causare gratiam ex
opere operato: ergo aut est extra constitutionem
sacramenti matrimonij, aut istud non causat
gratiam virtute materij. Vigetur: non potest
esse virtus causandi ex opere operato gratiam,
quod est se ipso obex ad gratiam; sed consen-
sus peccaminosus est se ipso obex ad gratiam:
ergo.

20. Distinguo maiorem: sacramentum
causat gratiam ex opere operato, quatenus est mora-
liter actio Christi, quoad existentiam; nego: quoad
institutionem, subdistinguo: quoad institutionem
per voluntatem conditionatè decernentem, ut si
exstat talis actio, datur gratia, concedo: quoad
institutionem per voluntatem decernentem
absolute, quod datur gratia per talem actionem

quocumque modo individuata, nego maiorem. Distinguo similiter minorem, et nego consequentiam. Solutio constat ex dictis ad argumentum. Scilicet quod actio illa peccaminosa fiat Christi nomine, duo dicitur: et quod sit ex sacrilega determinatione ministri, et quod per se sit illa institutio Christi, per voluntatem modo explicato conditionalitatem. quod autem hoc modo fiat nomine Christi actio illa, nil inducorum arguit ex parte Christi instituentis; sed puram malitiam ex parte ministri operantis. Relege dictum. 96. — Ad urgentiam distinguo maiorem: non potest esse virtus (seu potius habere virtutem) causandi ex opere operato gratiam, quod est obex se ipso ad gratiam, in suscipiente, per se; quod est se ipso obex in ministrante, nego maiorem: et distincta similiter minorem, nego consequentiam. Distinctionem capies, si ad veritas, quod in casu consensu peccaminosi in uno contrahente, et consensu honesti in altero, iste, et non ille accipit fructum gratie. quod autem consensus utriusque sit ~~consensus~~, id per accidens est: unde nullus determinate consensus est se ipso obex ad gratiam in suscipiente. Nota: in casu consensu honesti ex parte utriusque contrahentis, matrimonium in suo primo esse est impotens gratiam

x
cap. 96.
cedente

x
in bone-
stus,

primū

causare pro tunc; sed est potens illam causare
pro postea, si reviviscat. Nec mirum, quod hoc
sit proprium huius sacramenti. Christus
enim annexit rationem sacramenti con-
tractū matrimoniali valido; et istud incasu
quem versamus, non potest causare gratiam,
cū ~~pro tunc~~ existit.

Sectio Secunda

An, causare gratiam ex opere
operato, sit ~~proprium~~ proprium,
quod omni sacra-
mento conve-
niat.

21.

Difficultas est, de veteribus sacramentis;
ac precipue de sacramento Instituto in lege naturæ in
remissionem peccati originalis: cui sacramento succe-
dit in lege scriptæ circumcisio; et denique in lege
gratiæ succedit baptismi sacramentum. Docet pri-
ma sententia, vetera omnia sacramenta conferre
gratiam, quam significant, et pro hac citantur
Grego Victorinus, et Q. Bonaventura, apud Bea-
rum diff. 1. sect. 2. Docet secunda sententia,
ea veteribus sacramentis circumcisionem conferre
et gratiam sanctificantem; et hanc sententiam
tenent multi, quos inter ex nostris Suarez, Valen-
tia, Pezirus, et Lorinus, apud Bernal diff.
12, sect. 3, num. 12. Docet tertia sententia, sacra-

menta vetera non contulisse gratiam suis sus-
ceptoribus; sed tamen causare gratiam, quæ
modo confertur per sacramenta novæ legis; et
hanc sententiam tenent aliqui veteri Card.
de Lugo, l. 1. §. 1. sect. 2. Docet quarta sen-
tentia, nullum ex veteribus sacramentis, aut
contulisse olim suis receptoribus gratiam,
aut modo illam causare; et pro hac senten-
tia stant cum Divo Thoma plurimi, quos
inter ex nostris Card. Bellarmus, Vasquez,
et Cornubius, quest. 62., art. 6.

22. Conclusio prima.

Sacramenta vetera non causabant ex opere
operato gratiam. Iste propositio universalis
negativa, quæ comprehendit etiam remedi-
um legis naturæ et ipsam circumcissionem.
Probat ex Florentino, in decreto Eugenii, §.

21. Quinto Ecclesiastico; ibi: multum (sacramen-
ta nostra) a sacramentis differunt antiqua
21. legum: illa enim non causabant gratiam,
21. sed eam solum per passionem Christi dandam
21. esse, figurabant; hæc vero nostra, et continent
21. gratiam, et ipsam digne suscipientibus con-
21. ferunt. Item ex Tridentino, sess. 7., damnan-
21. tur can. 1., absentes, sacramenta novæ legis
21. non differre a sacramentis antiquis, nisi quia
21. sunt diversæ ceremoniæ, ritus quæ diversi. Dam-
21. nantur, can. 6. dicentes, sacramenta novæ legis

non continere gratiam, quum significare, esse
tantum signa externa acceptu iustitiae, et notas
quasdam Christianae religionis. Tunc sic: Con-
cilioum definitiones in hoc ponunt discrimen
illorum ab alijs sacramentis: quod nostra causant
gratiam, et vetera solum gratiam figurare
sunt; quod nostra continent, et vetera non con-
tineant gratiam; quod nostra non sunt tantum
huiusmodi signa. Ergo vetera sacramenta
non causabant gratiam ex opere operato; nam
quod ex opere operantis illam causaverunt, de
hoc dubium non est.

23.

Occurrit. Concilia ex-
presse agunt de sacramentis antiquae legis; an-
tiqua autem lex simpliciter est lex scripta.
Sic non excluditur sacramentum legis
naturae, nec circumcisio, quae data est Abra-
hamo, antequam lata fuisset lex scripta
Moysi. Bene itaque ex Concilio reuocatur
prima sententia, non vero secunda casus
qui super rebus sunt.

24.

Contra; et suppono,
sacramentum legis naturae non plus habuisse
roborem, quam Circumcisio: aliter, in lege scrip-
ta plus valuisse remedium conseruatum
pro feminis, quam sacramentum inductum
pro masculis; quod non est credibile. Sicut
si Circumcisio non cauisset gratiam ex

opere operato. ~~Et~~ ^{Ipsum}, de remediis legum
tunc dicendum est. iam sic: circumcisio,
quamvis instituta ante legem scriptam,
paulo legi coadunata, ut principale distincti-
vum populi profitentis illam legem, et
fuit valde eminens inter sacramenta,
quibus initiabantur profitentes legem
scriptam: ergo etiam si nomine legis an-
tiquae intelligatur lex scripta, nomine sa-
cramenti legis antiquae intelligatur circum-
cisio: ergo hoc non conferebat gratiam. Con-
firmatur: propositiones Conciliorum sunt
universales negativae absque ulla restrictio-
ne, aut limitatione ~~infirmatae~~: ergo sunt
de sacramentis legis antiquae; siue in eate-
ge, et non ante ipsam institutis, siue in
sa lege vigentibus, et conservatis in rese-
ram verae religionis.

infirma-
tione!

25. Roboratur ex Apof-
tolo, cuius doctrinae Concilia intersere. Epistol.
ad Romanos., cap. 2. permittit, iustificatio-
nem esse ex fide, non minus Gentilibus, qu-
am Iudeis; et initio capituli sequentis obui-
um nobis: quid ergo amplius Iudeo est, aut
que utilitas circumcissionis? Respondeo,
cap. 2: et signum accepit Abraham cir-
cumcissionis, signaculum iustitiae fidei, que
est in praeputio. Ergo specialis, aut tota

utilitas circumcissionum ad hoc devolvebatur, ut esset signum iustitiae acceptae per fidem, quae est communis iudeis, et gentilibus, quorum non ista, sed ille signum illud potestativum fidei à Deo institutum accepit. huius: Epistol. ad Galatas, qui ad iudaismum cum prius fuissent idolatri, vertebantur, contendit Apostolus ipsos ab eo proposito revocare; et cap. 2., sic illos urget: quomodo
 27. conversionem iterum ad infirmam, et egenam
 27. clericam, quibus denuo servare vultis?
 21. Sensus est; cum prius infirmam, ~~et egenam~~
 et egenam idolatriam professi fueritis; quomodo iterum ad aliam infirmam, et
 egenam religionem, quae est iudaismus, conversionem? constat iste sensus: non
 Apostolus agit ibi, non de revocandis Galatis ab idolatria, sed à iudaismo: ut patet ex contextu: et ut docent Patres. Ego sacramenta, quae in iudaismo vigeant infirma, et egena erant: id deum non posse in discriminationem, et universaliter, si circumcisio causaret gratiam ex opere operato: cap.

26. Procuratur responsio: nam, ut recte expendit Epiphanius, sensus adducti testimonij non est, sacramenta iudaismi esse infirma, et egena ex suppositione evangelij.

et eius publicatione; sed se ipsi, et ex sua
 natura esse talia. Ratio: nam ibi conceditur
 Apostolus Galatas ad Evangelium reducere:
 Ego non supposui effectus, qui ex Evange-
 lio, et eius promulgatione proveniunt:
 ergo deprimunt Iudaismum ex eo, quod ex se
 ipso, et ex sua natura erat; nempe ex infir-
 mitate, et ~~inutilitate~~ sacramentorum, x Epenei-
 que in illo rigebant. Consonat sibi Apostolus tate
 27. Epistol. ad Hebr. Cap. 7. v. 18: reprobatum
 27. quidem fuit precedentis mandati propter
 27. infirmitatem eius, et inutilitatem; nihil
 27. enim ad perfectum adducit lex. Ego ad
 reprobationem processit inutilitas, et in-
 firmitas precedentis mandati; reproba-
 tio autem facta est per institutionem
 novi, et grati testamenti. Atque si cum
 circumcisio causasset gratiam ex opere operato, non
 recte dici posset, precedentis mandatum fuisse
 infirmum, atque inutile, et legem ni-
 hil ~~adducere~~ ad perfectum adducisse: ergo x condu-
 circumcisio non causabat, &c.
cens

2). Quae adducta
 sunt ex Apostolo, et Conciliis valide confir-
 mare possunt ex Patribus, quorum testimo-
 nia colligunt Card. Bellarminus lib. 2. de
 sacramentis, cap. 15. et Vazquez tomo 1. in
 12. diff. 130. cap. 2. Ex Graecis audiendus Divus

- Iustinus Martyr in Dialogo cum Tryphone, p.
 27 ubi ante medium: circumcisionem non accepit
 27 Abraham ad iustificationem, sed tantummodo
 27 in signum. Rursus prope finem: in signum da-
 27 ta est circumcisio, et non ad iustitiam peragendam.
 27 opus. Ex Latinis audiendus Dominus Ambro-
 27 sius, in cap. 4. ad Romanos: accepit Abra-
 27 ham circumcisionem signum iustitiae fidei...
 27 ut quod credens iustificatus se cerneretur.
 27 Statim concludit: non ergo circumcisio ali-
 27 quid habet significati, sed signum est tan-
 27 tum.

28. Haec ratio probatur conclusio. Quod
 ex opere operato causat gratiam illam non
 potest, et infallibiliter confert omni non pueri-
 ti obicem, et illam confert prout suscipien-
 tis meritum. Hec non verificatur de circum-
cisione: ergo non causabat gratiam ex opere
 operato, et a fortiori nullum aliud ex vete-
 ribus sacramentis eodem modo causabat gratiam.
 Probatur prima minor pars: nam quoties
 pueris, vel adultis, suscepto prius, remediis le-
 git naturalis, dabatur circumcisio, tunc non
 conferebatur gratia; aliter pueri, quibus de-
 iuta periclitantibus ante octavum diem
 applicabatur remedium legit naturalis, et com-
 plerentibus post octavum diem dabatur
circumcisio, duplicem accipere gratiam.

quod dici non debet. Ratio: quia si querebant
 meliorem conditionem, quam foemine, quae uni-
 us tantum gratia participes erant; immo,
 fuissent meliorem conditionem, quam parvuli
 in lege gratia; qui uno tantum baptismo
 gratiam suscipere possunt. Probatur secun-
 da pars eiusdem minoris: nam adulti in
 circumcissione neque aliam, neque maiorem
 gratiam suscipiebant, nisi quam sua fide,
 & devotione merebantur; ideoque peccatores
 tantum adulti per circumcissionem non iusti-
 ficabantur. hae doctrina est communis Theo-
 logorum; & probatur efficaciter. Primo: nam
 est unanimis Patrum sensus. Abrahamum
 in circumcissione non fuisse iustificatum
 ultra meritum suae fidei; idque colligunt
 ex Apostolo docente, illum non fuisse iusti-
 ficatum ex circumcissione, sed ex fide; nempe
 viva. Secundo: nam tota ratio, ut dicatur
 in circumcissione infantibus datam esse gra-
 tiam, est, ne aliter quod esset sine ullo reme-
 dio salutis; haec autem causa cessat in adul-
 tis, quibus remedium esse poterat fides,
 charitate firmata. Tercio: quia si in circum-
 cissione habebant adulti remedium, quo
 ex adultis fierent concitati quoad obtinendam
 primo iustificationem; ut non dicitur, ha-
 buisse remedium simile ad gratiam semel

x
propter

amissam reparandam; cum non sit minor
necessitas ad salutem, ut lapsus refungat, quam
ut primo sit iustificatus; et non sit minus
difficilis dispositio ad secundam, quam ad pri-
mam iustificationem. Quarta: quia hoc est
potissimum privilegium legis gratie, ut in
ea sint sacramenta, quibus homo ex opere
fiat iustus; quod adeo excellens est, ut
non esset adnoscendum, nisi per gratiam
sacramentalis. Concilio enim, et statum
vide plura apud Suarez, diff. 10, sect. 1.
§ Q. 10. 10. et apud Siquium.

29.

Conclusio

secunda: sacramenta vetera non sunt causae
morales gratie, quae per sacramenta novi
legis conferuntur. Probat ex Florentino. Vnde
27 sacramenta. solum gratiam per passionem
27 Christi dandam esse, figurabant. ergo modo
non causant gratiam, neque antea erant cau-
27 sae in actu primo, erant causae morales gratie.
neque Ratio: quia particula exclusiva, solum, qua
utitur Concilium, omnem distinctionem
exoccludit; et id tantum respectu gratie
concedit veteribus sacramentis, ut gratiam
esse dandam per figurarent. Propterea
iuxta Concilium, nostra sacramenta
et continent gratiam, et illam digne suscipi-
entibus conferunt; et in hoc stat discrimen

a veteribus: ergo per anathemam vetera, nec
causabant, quod egressi dixit Concilium; nec
continebant gratiam, quod ipsa contraposi-
tione satis insinuat. Atque, ut modo cau-
sent gratiam, necessarium est, quod illam
continuerint: ergo sacramenta vetera mo-
do &c.

Ratione probatur conclusio.

3. Modò non existunt moraliter vetera sacra-

menta; sed cum non existunt moraliter,
non possunt moraliter causare gratiam:
sicut, cum non existit physice causa, non
potest physice causare effectum; et cum non
existit moraliter meritum, non potest moraliter
causare premium: ergo modò sacramenta vetera
non possunt moraliter causare gratiam. Maior
sua deest: Primum ex illo Apostoli supra adducto.

27. Reprobatio fit precedentis mandati; atque adeo
reprobata modò sunt vetera sacramenta. Hec
reprobatio melius, et plenius intelligitur, si
dicatur, quod ea sacramenta moraliter non
existant; cum incertum Apostoli sit illorum
inutilitatem ostendere, et quod tota utilitas stat

27. in ~~rebus~~, ut constat, ex causali: nihil enim ad x tatem
x novis

27. perfectum adducit lex; introductio vero meli-

27. oris spei, per quam proximam ad Deum.
Secundò: Sacramentum non manet mora-
liter, dum non applicat ad Dei cultum:

Cap. 8. B.

cap. 1.

est enim proprius sacramentorum effectus, et
que finis hominem religiose sanctificare; ut ex
D. D. Augustino, et Thoma dictum est num.
7. . . sed per sacramentum vitæ, homo non
manet applicatus Dei cultui: fuit quidem,
sed iam per aliud quid debet applicari:
ergo iam vitæ sacramentum non manet
finaliter.

Sectio Sexta.

Objectiones Solvantur.

31. Obicitur primo: Genes. 17. dicitur: masculus
cuius caro circumcisa non fuerit, delibetur
anima illa de populo suo. Sic tractus multi-
tus etiam de parvulis: nam ex vultu appa-
rentia interpretum legit Augustinus: mas-
culus, cui non circumcidetur caro per patrem
sive octava die comminatio, quam testis
exponit, est de eterna morte; et hæc com-
minatio est propter peccatum originale,
de quo intelligitur testis dari causalem
factum. Item: quia peccatum meum initium feci.
Ex quibus Augustinus concludit. Primo: quod
voluntarius populus circumcissione pro baptismo
usquebat. Secundo: quod circumcisio gratiam
baptismi gestabat. Tertio: quod parvulus frau-
datus circumcissione, delicto originali non ca-
uit. Quarto: quod in parvulis ipsum, et per se

ipsum circumcisiōis sacramentum plurimum
 valebat. Et conclusiones Augustini attribuerunt
 circumcisiōi vim causandi gratiam ex
 opere operato, qualis est in baptismo: ergo cum
 virtutem habuit circumcisiō. Augustino con-
 sonant Prosper, Fulgentius, Gregorius, Ido-
 rus, et Bernardus: quorum testimonia
 dat Vazquez t. 2, in 12, disp. 182, cap. 2.

32. missus in maiorem cum interpretatione textus
 cum conclusionibus, quas colligit Augustinus,
 ergo minorem. Non debent, qui textum Gene-
 sis de ovis aduersis intelligant; quoniam neque
 septuaginta, neque vulgatus habet particulam
 illam: octavo die. Rursus: septuaginta gratia-
 lam illam habet; sed in editione libri V. hunc
 sensum reddet: ut qui non fuerit circumciscus
 morte plectatur octavo die. Preterea: intermina-
 tio illa non est de eterna morte; sed de tem-
 porali: neque enim dicitur simpliciter, geretur
 anima illa; sed additur, de populo suo. De-
 mum: ratio illa, quia ~~propter~~ meum inertum
fuit, non sunt de peccato originali; sed de
 actuali ob non seruatiōem precepti circumci-
 siōis; dictum enim immediate erat: hoc est
 pactum meum, quod observabitis... circumci-
 detur ex vobis omne masculinum. ~~fuit~~ debili-
 tate posset argumentum; sed quoniam admissi

x
habent

x
pactum

+ Hinc

inter perorationem Augustini, et conclusionem
sub ductas; reliquum est, ut ostendatur, nihil
hinc desummi pro virtute causandi gratiam concu-
denda circumcisiōni.

x
cap. 1., 33.

Itaque ex supradictis. a-
num. 26. ad 33. ~~Supra~~ iustificationem por-
uorum fuisse alligatam fidem exereus Epi-
caez ipsi ab illis, qui per signum fidei testifican-
ti, parvulos vero Dei cultui devotebant, et
in Ecclesiam fidelium inferebant. Hoc signum
posse pactum Dei cum Abrahamo fuisse circum-
cisio; ita tamen, ut pro feminis, et pro parvulis,
periclitantibus ante octiduum diem, non fuisse
abrogatum remedium legis naturae. Hinc
recte intelligitur de parvulis illud masculis
cuius caro circumcisio non fuerit, debent
anima illa; nempe in istis circumstantiis post
nisi circumcisiōne, in quibus hoc erat unum
signum fidei iustificantis. Inde uersu, parvu-
lorum iustificatio fuit alligata, tamquam
conditio, externo circumcisiōni signis;
sed non ipsi tamquam causae, et ut habenti
virtutem iustificandi ex opere operato. Hoc
modo inter se conciliari possunt Patres, quo-
rum alij dicunt, circumcisiōnem fuisse
hominem tantum iustitiae, et alij asserunt, con-
tulisse gratiam: horum enim sensus est de
gratia collata in circumcisiōne ex opere operantis.

hunc sensum facile admittunt assertiones D.
Augustini, quas congerit argumentum; idque
constabit ex explicatione illius, quae ultimo lo-
co adducebatur. ~~Ita~~

34. *Ita* erat: parvulus ipse,
et per se ipse circumcisionis sacramentum gla-
rium valebat, et habetur, lib. 2. de baptismo
contra Donatistas, cap. 22. sed Augustinus
agit contra hereticos asserentes remissionem
peccati esse unice propter fidem suscipientis,
modo baptismum; olim circumcisionem; atque
adeo inutiliter applicari utrumque sacra-
mentum parvulis cedendi incapacibus. Scitum
cum Augustinus dicat, ipse, et per se ipse
circumcisionis sacramentum, parvulus gla-
rium valuisse, contra ipse sacramentum
indigentis. fidei ex parte suscipientis; non au-
tem docet, quod habuerit virtutem iusti-
ficandi ex opere operato: ab hoc enim, ~~quod~~ ^{quod}
impugnandum hereticorum errorem non erat
necessarium, prescindit.

35. *Obicitur secunda.*
Innocentius III. c. maiores, de baptismo, do-
cet, circumcisionem habuisse vim collativam
gratiae: ergo hanc virtutem habuit circum-
cisio. Ostenditur antecedens: nam praemittit
Pontifex, baptismum sufficere circum-
cisioni; comparat deinde verba illa Genesios, Masculus,

- 17 cum ~~caro~~ circumcisio non fuerit, debet
 27 anima eius, cum illis verbis, Ioann. 3. nisi quis
 27 renatus fuerit ex aqua, et spiritu sancto, non
 27 potest intrare regnum Dei; demum suppo-
 27 nit, multo plus Baptismum non conferre,
 27 quam olim circumcisio. Tunc concludit: cir-
 27 cumcisionis mysterio culpa remittebatur, et dam-
 27 nationis periculum vitabatur, non tamen per-
 27 veniebat ad regnum caelorum, quod usque
 27 ad mortem Christi fuit omnibus obexatum.
 Sed per sacramentum baptismi remittitur
 culpa, vitatur periculum, et ad regnum caelo-
 rum etiam pervenitur: hoc est, unum tantum
 discrimen inter baptismum, et circumcisionem:
 ergo quoad vim conferendi gratiam, qua re-
 mittitur peccatum, et vitatur periculum dam-
 nationis, non est discrimen inter circumcisi-
 onem, et baptismum.

x
 damna-
 tionis

36.

Neque antecedens; quod
 ex doctrina Pontificis non probatur. constat
 ex initio capituli, intentum esse damnare he-
 ticos, qui dicebant parvulus inutiliter confectus
 baptismum, quia nec credere, nec diligere
 poterant; cum tamen in scriptura Electioni
 tribuatur iustificatio. Definuit Pontifex, par-
 vulus per baptismum remitti peccatum, et a-
 brem damnationis; et pro fundamento uni-
 co definitionis adducit verba illa Christi

nisi qui unatus fuerit & sic, baptismum
 successisse circumcissioni; et quod pro remissione
 latius culpa, et damnationis periculum
 vitabatur: non tamen docet, quod id acci-
 debat virtute circumcissionis, operantis ex
 opere operato. Immo, nec docuit, quod in cir-
 cumcissione dabatur gratia: constat enim ex
 eodem capite, Pontificem noluisse definire quid-
 quam, de quo esset inter Catholicos controver-
 sia; erat autem tunc inter Catholicos contro-
 versia de infusione gratiae simul, cum remissio-
 ne peccati in circumcissione, ut testatur Divus
 Thomas hic quest. 70, art. 4. At tunc etiam
 erat controversia, quae etiam nunc durat, circa
 modum, quo in circumcissione conferebatur
 gratia. Nihil itaque Pontifex circa hoc
 punctum declaravit.

37. Ex dictis, ad anteceden-
 tis probationem conceditur maior, et re-
 gatur minor, quam esse falsam rationem osten-
 ditur: nam in parvulis baptismus, et est uni-
 versalis, et infusibilis: circumcisio autem nec
 erat universalis, cum esset tantum pro mas-
 culis, nec erat infusibilis, cum in casu ingrossi-
 titudinis posset subveniri parvulis remedio le-
 gi naturae. Ergo inter circumcissionem, et bap-
 tismum non est tantum illud discrimen
 non referandi, aut referandi regnum Caelorum.

x
regene-
ratio

Item: Sicut ex eo, quod circumcisio successe-
rit baptisus, non recte arguitur, quod utrumque
sacramentum eodem capite probatur, ita neque ex
eodem capite probatur, quod utrumque causa
gratiam ex opere operato. Demum: ex iis testi-
bus, nisi qui veritas fuerit &c. pro baptismo,
& masculus, cuius caro circumcisa non fuerit
&c. pro circumcisio, sicut non arguitur, quod
universalis, et inextinguibilis necessitas unius non
est alterius o[mn]is sacramenti, ita neque arguitur
utroque virtus causandae gratiam. Nam pro
baptismo arguitur communis necessitas
et virtutem collativam gratiae, nam sicut gene-
ratio est necessaria, et causa, ut homo sit filius
hominis; ita ~~circumcisio~~ est necessaria, et causa,
ut homo sit filius Dei. Textus pro circumcisio-
ne arguit necessitatem aliquam, sed quae
est suppletiva, et quae non sit causa, sed condi-
tio.

38. Obicitur textus. In circumcisio[n]e con-
ferbatur gratia; non ex opere operantis: ergo ex
opere operato. Probatur minor: Ipsi operi ex
textu sacramenti erat alligata significatio:
ita ut sine circumcisio[n]e in se parvulus non
significaretur; nec adultus sine circumcisio[n]e
vel in se, vel in voto. Ergo in circumcisio[n]e
non dabatur gratia ex opere operantis; alioquin
opere ministrantis, aut recipientis grasse posset.

iustificatio contingat: quod falsum est. Con-
 firmatur: si circumcisio conferat gratiam
 ex opere operantis, debuit ministranti fides,
 esse formatam charitate. Consequens est fal-
 sum: ergo circumcisio non conferbat gratiam
 ex opere operantis. Itaque permixta constat ex
 dictis num. 29. Vigetur: sequitur etiam,
 quod circumcisio ministrata ab infideli
 careat effectu gratiae: imò et quod non esset
 validum sacramentum; neque enim tunc esset
 fides ministrantis, quae externe applicaretur. Se-
 quela admitti non debet: nam Divus Aug.
 lib. 1., contra Crescon, cap. 31., docet, circumcisio-
 nem ministratam a Gentili, non esse iter-
 randam; et inde probat baptismum ab infi-
 deli ministratum reiterandum non esse.
 ergo.

x
Cap. 1.x
fuisse

34. Concedo maiorem iuxta explicationem
 datam, num. 28; et nego minorem. Ad pro-
 bationem, concesso antecedente, nego consequen-
 tiam; et sequentem adiunctam. Ratio: nam
 alligata iustificatione operi exteriori circum-
 cisioni, sine ista iustificatio non continget;
 et circumcisio non erit iustificationis causa.
 quod iustificatio adultorum alligata fuerit
 circumcissioni, aut in re, aut in voto, tamquam
 pars conditioni, constat: nam adulto in cir-
 cumcissione neque alia, neque maiora gratia

dabatur, nisi quam merebatur per fidem
 charitate formatam. Quod autem in parvulis
 iustificatio fuerit alligata circumcissione tan-
 quam conditioni suae, probatur: nam quod
 parvulus in circumcissione conferretur gra-
 tia, erat Dei speciale privilegium, non in-
 titu circumcissionis, sed intuitu parvulorum.
 Primo: quia aliter parvulus iustificatus reme-
 dio legis naturae conferretur gratia per circum-
 cissionem postea applicatam; quod falsum
 est. Secundo: quia tantum propter extremam
 indigentiam parvulorum voluit Deus,
 ut per fidem applicatam circumcissione, par-
 vulis subveniretur ad salutem: qua propter
 acceptam fidem ad iustificationem parvulo-
 rum, non propter circumcissionem, sed prop-
 ter illorum indigentiam.

4p. Ad confirma-
 tionem, distinguenda maiorem: si circumcissio con-
 ferret gratiam ex opere operantis, secunda allig-
 atione ad opus exterius, debuisset ministran-
 tis fides, ipse formatam charitate, concedi;
 non secunda tali alligatone, nego maiorem.
 Distingua similiter minorem; et nego conse-
 quentiam. Dicitur est, citato num. 28, re-
 medium parvulorum in lege naturae non fuisse
 internam parentum fidem, qua causaretur
 gratia ex opere operantis; merito namque

fidelis, qui non operatur per dilectionem, non est
promissa infallibiliter iustificatio: non solum illi-
us, cui fides applicatur; sed nec ipsius, qui credit.
scilicet infallibiliter, quod ut fides interna parentum sub-
veniat ex opere operantis parvulus ad iustificationem
deberet esse charitate formata; sed non proprie
dicimus, quod id sufficeret: in presenti namque
providentia gratia non est à Deo promissa
iusto, ut conferenda alijs; sed unicuique pro-
missa est secundum opera sua. Scitur cum
remedio legi naturae sit promissa infallibiliter
parvulorum iustificatio, dicendum est, promissam
esse non soli fidei; sed prout in sacramento
applicatur, et hinc circumcisio conferebat grati-
am ex opere operantis, propter fidem etiam
non formatam charitate.

91. Ad Vigentiam con-
cessa maiore, nego minorem. Contra Scotum, Pa-
ludanum, et alios, paucos docent communiter
Theologi, in ministrante circumcissione fuisse
necessariam veram fidem, supernaturalem,
aeque divinam; quod ex Patribus habetur. suf-
ficiat authoritas Divi Augustini, qui lib. 2.
de nuptijs, et concupiscentijs, cap. 11. statuit iusti-
ficandi parvulos tribui fidei, et hanc contra-
ponit legi, et veteri testamento; et eadem fidei, cui
tribuit vim iustificandi promissam. ~~non enim~~ ~~conferat~~ ~~gratiam~~
gratia ministrante ab circumcisio, magis habenda fuerit

x
Circumcisi-
onem

adultos, tribuit etiam vim iustificandi parva-
los. Circumcisio itaque ministrata ab infide-
le, neque habeat fructum gratiae, neque habe-
at sacramenti valorem. Ad probationem
minoris, nego. Quod Durus Hanebrius docet, ~~et~~
~~ministratam~~ ministratam a Gentili non esse rec-
tandam, quia fuerit utilis, et fructuosa; tan-
non enim docet, ea circumcissione satisfactoriam
esse precepto circumcissionis: indeque colligit, bap-
tismum ministratum ab heretico non esse in-
validum. Quod autem baptizatus hoc modo
ministratus sit validus, et fructuosus, aliam
de probat; et maxime ex illo scripto: Pe-
tus baptizat, Christus est, qui baptizat; Ia-
cos baptizat, Iesus est, qui baptizat. Ita illis
est, quod circumcisio ministrata a Gentili
cum intentione faciendi, quod faciebat iuda-
tum Ecclesia, fuerit validum, et uel sacra-
mentum; tunc dicam, circumcissionem, neque
ex opere operato, neque ex opere operantis con-
tullisse gratiam; sed solum ex Dei libera-
tate, et singulari privilegio: ut bene expli-
cat Comenken citatus quest. 62, art. 3 a numero
149.

42.

Obiiciunt quare: verba sacramenta fa-
ciunt efficaces gratiae promissiones: seu rectius, fa-
ciunt signa promissionis gratiae, quae dantur per
sacramenta novae legis. Exemplum: circumcisio

fuit efficax promissio, et sanum promissum
 gratie baptismalis. Atque sanum promissio-
 nem est moralis causa rei promissae: ergo
 vetera sacramenta sunt causae morales illi-
 us gratiae, quae per sacramenta legis novae con-
 feruntur. Probatur maius. Primum ex Apostolo
 vocante sacramenta antiqua negotiorum,
 et promissa. Secundo ex Divo Augustino do-
 cente repetitum, sacramenta antiqua fuisse
 promissiva, et promissa salvatorem. Sufficiat
 illud in Psalm. 13: alia sunt sacramenta
 27. dant salutem; alia promittentia salvato-
 27. rem: sacramenta novi testamenti dant salu-
 27. tem, sacramenta veteris testamenti promitte-
 27. unt salutem.

43. Nunc maiorem de
 promissione sanctae acceptae, et de signo promissi-
 ois proprie talis. Promissio sancta non supponit ab-
 solutam futuritatem rei, et eius provisionem; sa-
 cramenta vetera sunt instituta ad signandam,
 et gratiam esse dandam, et institutio ipsorum sup-
 ponit gratiam esse dandam: quia propter insti-
 tutio non est promissio sanctae talis. Distingue
 duas istas voluntates: volo, ut rex circumcisio-
 nem sciant homines, gratiam baptismalem
 esse futuram; et volo, rex circumcisionem
 me obligare ad dandam gratiam baptisma-
 lem. Posterior hae voluntas esset sanctae pro-

missiva; non autem prior illa: et per quod-
rem; non per posterius, vetera sacramenta
a Deo sunt instituta. Hinc sacramenta
cuiusmodi non fuerunt proprie signa promiss-
ionis, sed prognostica: signum enim promiss-
ionis non supponit absolutam rei futuritio-
nem; prognosticum autem illam per suppo-
nit, et a posteriori connectitur cum eo, quod
rei absolute futura est aliunde; non per a
suis causas. Et agitur exemplum: arcus
coelestis est signum serenitatis manens
diluvio; institutio non involvit, sed suppo-
nit promissionem, iuxta illud: arcum me-
um ponam et recordabor pacti: est ita-
que signum, et promissionem, sed prognos-
ticum. Discutere similiter in se nostra.

22

27.

x
non

94.

Ad
primam maiorem probationem: Apostolus
sacramenta vetera appellat significationes,
et promissa in sensu lato; quatenus illorum
institutio per supponit promissionem, et sunt
signa rei promissae. Ad secundam probatio-
nem: Augustinus exponendus similiter,
est in eodem sensu. Ratio huius explicatio-
nis est auctoritas Florentini concilii
sacramenta veteris legis, quod solent per-
figuraverunt, gratiam esse dandam, et sa-
tisclare regantis, quod gratiam contineant.

Additur quinto. Apostolus et Augustinus lo-
 quuntur de omnibus sacramentis cum pro-
 missis talibus, tum de ~~promissis~~ mere symbolis;
 non autem omnia fuisse promissiones strictas,
 aut causas morales gratiae: aliqua enim sunt
 quae antecedentem promissionem supponunt;
 et quae sunt signa prognostica. Exemplum;
 promissit Deus Abraham, quod in ipso benedi-
 cerentur omnes gentes, et regnum ~~hereditatis~~
 benedictionis accepit circumcissionem. Ad-
 ditur secundo: Apostolus agit de promissio-
 nibus, quarum maxima est ipse Christus;
 et de salvatoris promissione expresse loquitur
 Augustinus. Et tamen sacramenta vetera
 non erant Christi promissiones strictae; suppo-
 nebant namque Christum absolute futurum:
 cum ex eius meritis instituta sunt: ergone-
 que ex adductis textibus probatur, Sacra-
 menta vetera fuisse strictas promissiones
 gratiae, quae per sacramenta nova confertur.
 quid, si institutio veterum sacramentorum
 fuisset futurae gratiae promissio? Adhuc sa-
 cramenta illa non essent causas morales
 gratiae, quae nunc confertur; quamvis pro-
 missio, quae fuerunt instituta, esset talis
 causa. Ratio; quia sacramenta illa non
 existunt moraliter, dum causatur gratia,
 ut probatum est. Res explicatur exemplo:

hujus

et si anima separata intelligat, homo non intelligit, quia tunc homo non existit: ergo et si forma sacramenti veteris, quae sit promissio, causat moraliter gratiam, ipsam moraliter non causat ipsum sacramentum, cum non existat moraliter.

25.

Obicitur quinto; vetera sacramenta, si non causant gratiam, sunt signa inane. Speculativa, et quida; hoc dictum non debet: ergo, cum olim non causaverint gratiam, superest, ut causent gratiam, quae in novis sacramentis conferuntur. confirmata: nomine sacramenti ostenditur, quod in ipso continetur aliquod excellens; quod si illud contineri sit ad ingerendam notitiam contenti, est merum signum: ergo ut sit sacramentum, requiritur, quod possit causare excellens illud; hoc autem aliud non est, nisi gratia. Additur illud Gregorii, et Isidori: sacramenta dicuntur, quia sub tegumento rerum corporalium, Deus salutem humanam operatur; ex quo Augustinus Theologi cum Hugone, et Magistro, sacramentum definiunt: signum gratiae inensibile, cuius causa existat.

26.

Distinguo primam partem maiorem: concedo esse nomen inane speculativa prout excluditur causa.

itas ingratiam, et nego, prout signum
 merè speculativum coincidit cum signo in
 quo merè indicativa contrapositè ad signum
 ex quo, et illativum; et in hoc sensu contrapositè
 ad signum practicum gratiæ. Relege dicta^x cap. 1.,
 num. 12. Distinguo secundam partem:
 maiorem: concedo esse signa arida quoad ca-
 usandum gratiam ex opere operato; et nego
 esse prorsus arida. Illud primum constat ex
 Apostolo docente, fuisse infirma, et egena
 elementa; posterius hoc constat ex eo quod
 sacramentum veteris sit signum protestativum
 fidei, et significativum divinarum pro-
 missionum: ex quo non erat aridum ad
 doctrinam intellectus, et ad excitandam
 voluntatem ad eandem fidem, et ad speram
 futurorum bonorum. Ex dictis constat ad re-
 liquum objectionis.

Ad confirmationem
 concessio antecedente, nego consequentiam:
 sacramentum, quatenus respicit gratiam,
 est in genere signi; et quatenus est in genere
 causæ respicit religiosam externam sanctifica-
 tionem: ergo non requiritur, quod possit causa-
 re gratiam, ut non sit merè signum, sed sit
 etiam sacramentum. Relege dicta^x num. 4. cap. 1.,
 Ad additamentum: sententia illa Grego-
 rij, et Victorij est de sacramentis novæ legis

x
cap. citato,

ut dictum est, num. 4. . Quia, quod intelli-
gatur de omnibus sacramentis. Exponitur
de virtute divina, quae vel ex opere operato,
vel ex opere operantis sub tegumento verum
corporale salutem. Humanam operatur.
Adde, quod sententia illa est, de salute,
quam operatur sacramentum, dum susci-
pitur: ergo male detorquetur ad virtutem, qua
vetera sacramenta causent gratiam, quae in
novis nunc confertur. Hugo, Magister,
& pauci antiqui volunt, quod sacramentum
causa sit gratiae in suo ipsius subiecto; inde-
que inferunt, sacramenta vetera non esse
proprie & simpliciter sacramenta: ergo bene
alegantur pro virtute, qua vetera causent
gratiam, quam conferunt sacramenta no-
vi legis.

x
ipm

Sectio quarta.

An causare gratiam ex
opere operato sit proprie-
um, quod soli sa-
cramento con-
veniat?

48.

Difficilis est de Martyrio; quod non
esse sacramentum, ut certum supponitur,
id quod probavimus x num. 11, contra Ma-
ximam affirmantem, martyrium esse sacra-
mentum, et pertinere ad baptismum; indeque

x
cap. 1.,

in nova lege non esse plura, quam sep-
 tem sacramenta. Prima ratio pro com-
 muni sententia est: quia martirium non
 est institutum a Deo, ut applicetur in signum
 gratiæ; cum potius prohibeat cuiusmodi applicatio-
 nem: sit enim per peccaminosam tyranni vo-
 luntatem. Secunda ratio: nam ad sacramen-
 tum requiritur, quod minister operetur intenti-
 one faciendi, quod facit ~~res~~ ^{res} ~~res~~ ^{res}; hoc non
 adaptatur martyrio: et si enim in tyranno
 sit contraria intentio, ut non conferatur gra-
 tia, adhuc est verum martirium; et gratiæ
 effectum habebit. Tertia ratio pro eadem sen-
 tentia: in sacramentis Deus est principalis agens: et
 Deus ~~facit~~ ^{facit} ~~facit~~ ^{facit}, cum sacerdos absoluit; De- ^{absolvere}
 us autem non est principalis agens in marty-
 rio, nec licet potest, quod martyrio afficiat
 patientem. Si opponas, applicationem sa-
 cramenti aliquando esse per ministrum pecca-
 minosam intentionem; indeque quod mar-
 tyrium applicetur per peccaminosam tyran-
 ni voluntatem, non obesse ut sit sacramen-
 tum; contra est duplex dysparitas. contin-
 git per accidens quod intentio ministri
 in sacramentis sit peccaminosa; ad marty-
 rium autem, ut applicetur, requiritur per se
 peccaminosa tyranni voluntas. Item: Chry-
 stos dicitur concurrere cum ministro, in

quantum ille habet generalem intentionem
faciendi, quod Christus instituit; quamvis
ille suam intentionem degravet; applicans
autem martyrium nullam intentionem fa-
ciendi, quod Deus instituit habere potest,
et potest habere intentionem, ut per marty-
rium non habeatur effectus gratiae.

49.

Inques-

tione docet prima sententia, martyrium non
conferre gratiam ex opere operato; et hanc tenent
Sotus, Banez et Vazquez per totam disp. 153.
Docet 2^a sententia, martyrium conferre gratiam
ex opere operato; et hanc est communior, illam
que tenent Enriquez, Lessius, Valenzuela,
et Suarez disp. 98. per totam. In hac questione,
aliquid est de re, et aliquid de voce; et ut
utrum ab altero indecise recedamus.

50.

Con-

clusio. Martyrium causa gratiam ex opere
operato. Probatur conclusio ex aggregatis
Christi promissionibus: omnis, qui confitebitur
me coram hominibus, confitebor, et ego cum
coram Patre meo. Luc. 12. Item: qui
perdiderit animam suam propter me, et pro-
pter Evangelium, salvum faciet eam. Marc.
8. Denique: quicumque perdiderit animam
suam propter me, vivificabo eam. Luc. 9.
Ex his textibus colligitur, martyrium in generali

habere vim causandi gratiam, et quidem
 primam, quia vivificatur anima: ut tam
 unanimiter docent Theologi. Præluxere Pa-
 tres, pro quibus audientibus (D. Leo, serm. 2.
 de Epiphania, loquens de Innocentibus ab Herod-
 de occisis. Nova gloria Christus coronabat Ori-
 27 tantes, et de infantibus parvulorum primor-
 27 dia consecrabit, ut disceretur, neminem ho-
 27 minem divini incapacem esse sacramenti,
 27 quando et in illa gradus gloriæ agere esset mar-
 27 tyrum. Et quoniam Ecclesia omnes illos infan-
 tes agnoscit, ut martyres, et colit, ut sanctos,
 opposita opinio, quam olim temere aliqui,
 ut minimum temeraria censetur. Tam sic:
 martyrum parvulis confert gratiam; non
 ex opere operantis, ut est certum: ex quo ex
 opere operato.

54. Progrederetur: ex verbis Christi
 inferitur, martyrium in parvulis ex ope-
 re operato causare gratiam, et peccati remis-
 sionem: ex quo a fontibus inadultis. Ratio
 consequentis: quia verba illa Christi, ut potè
 exhortatoria, præcipue diriguntur ad adul-
 tos. Hinc desumitur, quod præcipuum in
 hac difficultate est; nempe dispositionem
 adultæ, ut per martyrium obtineat grati-
 am, et remissionem peccati, esse sufficientem,
 si sit attitio, nec requiratur, quod sit contritio

x
pro

perfecta: et inde fit, quod martirium in
adulto asserat gratiam, quam se solis actu
disponentes non inducerent. Assumptum
probatum: nam martirium causat ex opere
operato in adultis remissionem peccati: ergo
pro dispositione non requiritur perfecta con-
fessio, sed sufficiens confessio. Ratio consequen-
tis: nam quia baptismus, et poenitentia sa-
cramenta causant ex opere operato remissi-
onem peccati non requiritur ~~pro~~ dispositione
confessio perfecta; sed sufficiens confessio: ergo
ab identitate rationis, & cetera.

57.

Roboratur pro-
batio facta. Primum: ex illis Christi verbis; si
quis renatus fuerit, & cetera, recte colligitur
baptismus adulti iustificare ex opere opera-
to: ergo eadem virtus in martirio adulti
colligitur ex illis Christi verbis: qui perdidit
animam suam, & cetera. Constat consequen-
tia: tum quia quoad affirmativum utro-
que promissio habet eandem vim; tum quia
ex comparatione utriusque promissionis in-
tellectu (D. Augustinus, 13. de civit. cap. 7.
quid pretiosius, quam mors, per quam fit, ut
delicta omnia dimittantur? Atqui non
haberetur martirium adulti vim remittendi
ex opere operato peccatum, si ut dispositio requi-
retur dilectio perfecta; hac enim proportionem

iam esset unum peccatum: ergo ea dilectio
 non requiritur. secundo: martyrium adul-
 torum ubique a Patribus comparatur bap-
 tismo. sufficit illud Divi Cyrilli scias-
 solim. cathech. 3: si quis non baptizatus
 27 saluum non habet praeter solos martyres. Immo
 27. Pater a fortiori arguit, martyrium iustificat.
 casu, quia baptismus iustificat. Audiat
 clemens Roman. 5. Apostol. cor. 5. cap. 5.
 27 qui martyrium consequi meruit, gaudeat....
 27 et quoniam fuerit catechumenus. letus dyce-
 27 dat.... Ratio enim cedit ei in veriorum bap-
 27 tismum; quoniam ipse se ipse committit
 27 Christo, alii signa. Nihil ad iustificationem
 adiectum in baptismo sufficit actio: ergo et in
 martyrio.

53. Confirmatur adhuc: si ut dispositio
 requiratur perfecta dilectio Dei, martyrium
 ipsum se habet quae materialiter, et con-
 comitantia ad iustificationem: ipsam se-
 quidem semper praesupponere obtemperant.
 consequens non debet admitti: non si pro
 missiones Christi non habent in sensu forma-
 li, sed in materiali, et concomitanti, quippe
 quae habent hunc sensum: qui ex dilectione
 parati fuerit ad perdendam animam,
 et cetera. Confirmatur denique ex promif-
 sionibus Christi aliquid est in martyrio

quoad iustificandum, quod non est in
alijs pietatis operibus; sed quod libet ex
his, adiuncta perfecta Dei dilectione,
iustificat; ergo hac non adiuncta, iustificat
martyrium.

52. Dices. Probatum bene est,
martyrio iustificari parvulos, et non ex ope-
re operantis; non tamen sequitur quod iusti-
ficentur ex opere operato, sed ex Dei libere-
ritate, et singulari privilegio; ut multi di-
cunt de circumfessionem. Rursus: quod adul-
tus suppositus per attentionem iustificetur in
martyrio, stat cum eo quod iustificatio sit
ex opere operantis, quin oppositum probetur
ea promissione divina: neque enim pro-
batur, quod causa gratiam aliter, nisi qua-
tenus est martyrium honeste, et laudabili-
ter susceptum. Responsio ista concedit, quod
in questione est Lex, et difficultatem mo-
vet ad id, quod est de voce. Contra est; et
evincitur pariter desumpta ex circumfessionem.
Primo: quia falsò assumitur, circum-
fessionem non iustificasse ex opere operantis,
cum iustificaverit ex fide ministrantis ap-
plicata exteriori; et etiam dato, quod in minist-
rante non fuerit requisita fides, adhuc requi-
reretur intentio, qua applicaretur fides Ecclē-
si: et sic modo aliquo esset iustificatio ex

opere operantis. Secundo: quia transmissio, quod con-
 cunctis ex solo privilegio iustificaverunt, hoc ita esse,
 quoniam applicata parvulis, per aliud remedi-
 um iam iustificatis, non conferret ulteriorem
 gratiam; at martyrimum in parvulis iam ius-
 tificatis ulteriorem gratiam confert: atque adeo
 martyrimum non iustificat ex mero privilegio,
 sed ex opere operato. Quod vero additur de adul-
 tis, videtur: nam si dicatur, quod sacramenta
 causant ~~gratiam~~ ex opere operato iustificatio-
 nem adultis; conceditur inde, quod pro dispo-
 sitione sufficiat ~~actio~~: et hoc modo sufficienter
 ad nostram intentionem explicari potest viatus
 causandi ex opere operato. In structura usua-
 ratione, in qua talis viatus, et posuit totum
 vi sua facere, et totum vi sua facere, deci-
 mus, martyrimum causare in adulto, sicut in
 parvulo, iustificationem ex opere operato: cum
 hoc discrimine, quod in parvulo non requi-
 ritur dispositio; in adulto requiritur disposi-
 tio, qua honeste, et laudabiliter suscipiatur.
 Recole dicta a num. 9., ad 12.

x
 gratiam,
 quoniam
 illam con-
 ferunt su-
 pra dispo-
 sitionem
 suscipien-
 tis; iam
 habetur
 quod mar-
 tyrimum
 causet
 ex opere
 operato

55. Oppones
 primo: ex infantibus ab herode occisis, illos
 tantum colit Ecclesia, qui iustificati exant per
 circumcisionem, aut per remedium legis na-
 turae: ergo martyrimum non iustificat parvulos
 ex opere operato. Antecedens probatur ex eo,

quod cultus ab Ecclesia datus sit regularis iuxta illud de circumcisionis necessitate: masculus, cum caro circumcisa non fuerit; et ~~et~~ ~~et~~ Confirmatur: datus, quod omnes parvuli ab herode occisi collati ab Ecclesia, hunc nihil probatur; dici enim potest, quod non prius iustificatus fuerit ex privilegio acceleratus rationis usus, ut ad gratiam meritum disponerent: ergo.

27. nec secundo: translatio (ab statu peccati ad gratiam) post Evangelium promulgatum sine lavacro regenerationis, aut eius voto, fieri non potest; definitio Tridentinum, sess. 6. cap. 2. Atque parvuli non possunt habere votum baptismi: ergo, nisi per baptismum in se susceptum, non possunt iustificari: ergo nec per martyrium; quod proinde non habebit virtutem iustificandi ex opere operato.

56. Ad primum nego antecedens, et textus pro illo allatus exponitur de circumcisione tanquam de remedio ordinario, et intento per se a Deo ad iustificationem in lege veteri. Supponitur ex ysaiah multis fuisse non circumcisos, aut quia nondum expleverant diem octavam; aut quia erant filii gentium. Hos quoque colla Ecclesia; eodemque predicant

Datus asserentes suo sanguine esse iustifi-
 catos: quod aliter intelligi non potest, nisi ali-
 qui magis iustificati sint, et omnes iusti-
 ficari poterint. Audiat Deus August.
 lib. 3. de symbolo ad cathedram, cap. 2. quod
 eis prout gratia, nisi ut erueret eos de potesta-
 te tenebrarum? Prout eis Christus, ut pro
 Christo morerentur; prout, ut suo sanguine
 ab originali deluerentur. Adde, quod argu-
 mento non probatur, martyrio ipsi innocen-
 tibus non fuisse collatam gratiam; nam cul-
 tu, quem illis dat Ecclesia, innuit, habuisse
 maiorem sanctitatem, quam illa sit, quae cum
 circumcissione labatur: eago et si maximum
 non contulerit primam gratiam (quod
 falsum est) contulit ex opere operato aug-
 mentum gratiae. Ad confirmationem ne-
 gatur antecedens, et probatur adiuncta:
 eos enim parvulos Ecclesia vocat inno-
 centes, et simplices, quia peccare non po-
 tuerunt, et fuerunt soli incapaces: quod
 ita non esset, si ipsi fuisset acceleratus rationis
 usus. Adde: similiter deus poset, ipsi fuisse
 concessum usum linguae, qua fidei confi-
 terentur; hoc uicinat; quia Ecclesia eosdem
 vocat infantes: eago similiter in se nos-
 tra.

ST. Quid secundum. Tidentin^m ague

x
re

De iustificatione prout obtinetur per media
ordinaria, & quæ Deus absolute intendit, in
quo genere non est martyrium: agit enim
Concilium contra hereticos asserentes, quod
ad iustificationem non esse necessarium
baptismum, et tunc eo, etiam ordinarie posse
salvati ex fide pariter. Sic explicata
maior, et concessa minor, distinguo conse-
quens: ergo nisi per baptismum ~~in~~ receptum
non possunt, medio ordinario, et absolute
intento à Deo, iustificari, concedo; nullo mo-
do possunt iustificari, nego hanc, et subductam
consequentiam, et sequentiam subillatam.

58. nes tertio: in scriptura solum promittitur salu-
martyribus, si perdant animam propter Chri-
stum; ut constat ex testibus adductis num. 11. 12. 13.
Atqui solum dici potest, quod perdant ani-
mam propter Christum, si perdant propter
Christi amorem: ergo iste amor requiritur,
ut martyres salutem obtineant: ergo minor
dispositio non sufficit; atque adeo martyri-
um in adultis non causat ex opere operato
gratiam, saltem primam, & qua iustificentur.
11 Confirmatur: maiorem dilectionem nemo ha-
11 bet, quam ut animam suam ponat quis
11 pro amico suo; Ioann., 15: ergo martyrium,
ut iustificet, debet esse ex perfecta Dei dilectione.

- Idem suadet ex Aggolo, 1. corinth, cap.
 13. si tradidero corpus meum, ita ut ardeam,
 27. charitatem non habuerio, nihil mihi prodest.
 27. Ippones 2. Patres, apud Varquium supra cita-
 tum, postulant dilectionem, ut ad iustificatio-
 nem proficiat martyr. Clarissime D. Bernar-
 dus, Epistol. 77, docet, martyr iustificari
 ex merito fidei; hęc autem non iustificat, nisi
 sit viva, et formetur charitate. Scire docet
 27. Angelicus hac quest. 66., art. 12., ad 2: effu-
 27. sio sanguinis non habet rationem baptismi,
 27. nisi sine charitate. Confirmatur: quod Pa-
 tres dicant martyri remitti peccata, non pro-
 bat non iustificandi; nam sensus est, marty-
 rio remitti penas debitas peccatis: ergo.
59. Ad
 textum, concessa maiore, nego minorem: quia ali-
 ter dici non posset, infantes pati propter Chri-
 stum; neque enim sunt capaces, ut ex dilecti-
 one patiantur. Itaque in y. textibus, pati pro-
 pter Christum idem est, ac torqueri, et occidi
 in odium Christi; ita tamen, ut qui acciduntur
 non habeant voluntatem averiam a Christo,
 nec ponant obicem gratiæ, quæ promittitur.
 Hoc verificatur de infantibus; atque de adul-
 tis, etiam peccatoribus, qui per orationem sunt
 dispositi. Confirmatur solutio: nam Christus
 adhortans nos ad martyrium, cap. 10. Mathei,

illis proponit motum de beatitudine a gehenna. et
 versu 28. et v. 32. illos excitat ad marty-
 rium spe glorie. Rursus: ecclesia colit, ut mar-
 tyres non paucos, de quibus solum constat,
 quod aut metu glorie ~~temptati~~, aut spe glorie
 coram excitati, conversi sunt, et statim occi-
 si. Ad confirmationem, nego consequentiam;
 quia ex reatu adducto non probatur: sensus enim
 est, maximum signum amicitiae esse mori
 pro amico, quando tunc perisse in eius causam
 sine non vincitur, quod voluntas subuen-
 di maximum continet in se dilectionem
 perfectam charitatis; aut quod requiratur hoc
 dilectio, ut maximum iustificet. Textus ad-
 ductus ex Apostolo accipitur de charitate ha-
 bituali, quae maxime adiungitur in debi-
 lita ex divina promissione; aut etiam de
 charitate actuali inchoata, et improprie
 qualis est affectio: ut iam dicitur.

60. Ad quartam
 negatur assumptum: cum enim passio, et
 mortis status attribuunt, quod de necessitate
 delicta, quod seculis obnoxia, et quod ce-
 dant in veniorem baptismum, ut constat ex
 testimoniis adductis pro nostra sententia;
 dici non potest, quod ad fructum martyrii
 requiratur, ut dispositio, perfecta Dei di-
 lectio, et multo minus, quod per eummodi di-

tionem constituatur martirium in adulto. Tercio
 Quod Bernardus est exponendus ab omnibus.
 nam si martirium iustificat tantum ex merito
 fidei, requiritur quod parvulus martirio non
 iustificetur; quod nullus iam dicat. Sensus ita-
 que est: in fidei honorem, cui mors pro Christo
 obicit illius testimonium perhibet, iustifican-
 ti privilegium concessum est martirio. Constat
 quia Divus Bernardus dicit, martirium ius-
 tificare ex merito fidei; quia est summa pro-
 batio fidei; ut autem sit summa probatio
 fidei non requiritur, quod fides convincatur
 sit cum perfecta dilectione. Quia ergo ut mar-
 tirium iustificet, non requiritur eum modo de
 dilectione. Sicut martirium iustificat ex me-
 rito obiective fidei, cuius est honorificentissi-
 mum testimonium; non autem ex merito
 fidei formalis, quae in adulto requiritur ut
 dispositio.

61. Ad textum Quod Thomas exponen-

- das est, ne Angelicus sit sibi contrarius; docet
 enim hic, quest. 87, art. 1, ad 2: passio pro
 Christo suscepta; sicut supra dictum est (nem-
 pe quest. 66, art. 11) obtinet vim baptismi; et
 ideo purgat ab omni culpa, et veniali, et mor-
 tali, nisi actualiter voluntatem peccato in-
 veniat inhzrentem. Cum itaque docet, quod
 effusio sanguinis sine charitate non habet

rationem baptismi, loquitur de charitate actu-
ali, saltem imperfecta, et inchoata; qualis
est affectio. Ratio huius: nam omnes virtutes
participant aliquid à charitate, scilicet
desiderium summi boni, propter quod
operantur: docet Angelicus, in 3. dist. 26,
quest. 2. art. 2. ad 3. Quod maxime ve-
rum est de affectione, quæ est virtuale effi-
cax propositum de perfecta. Per dilectio-
nem, quando inest preceptum. Ergo, cum An-
gelicus ad effectum martyrii postulat charita-
tem, loquitur de charitate prout præcedente
à perfecta, et imperfecta. Addit quod baptismus
sanguinis includit baptismum fluminis; et
te autem constituitur per dilectionem per-
fectam. Sed accipitur de inclusione baptis-
mi fluminis in baptismo sanguinis, ratione
charitatis habitualis inductæ; Aut ratione
propositi servandi preceptum charitatis, quod
in affectione includitur; ut explicat sicarius
dist. 29, sect. 3. S. Ad fundamenta.

62. Ad con-
firmationem, nego antecedens, et probationem
adiunctam. Et si enim nomen remissionis
peccatorum aliquando intelligatur remis-
sio poenarum; in se presenti iste sensus
locum non habet. Primo: quia christiani
promissiones sunt clarissime de remissione

quoad culpam; qui perdidit animam
 suam, salvum facit eam, vivificabit eam.
 secundo: quia Patres comparant, quoad re-
 mittendi peccata vim, martirium cum bap-
 tismo, et quodam modo martirium bap-
 tismo praeponunt, et absolute dicunt, martiri-
 um plane delere, et abluere peccata; huc
 autem recte dici non possent, si maculam
 peccati non deleat. Quod martirio deleatur
 etiam totus peccati reatus, constat: est enim
 consensus Theologorum omnium, martyrem
 statim in celum evolare; et ~~Exap.~~ cum Marthae,
 de celebrat. Missa. dicitur, ~~fieri in iudicium~~
 martyri, si pro ipso oraretur. plane totalem re-
 missionem peccatorum esse ex opere operato,
 certum est: nam fervor, etiam perfectae dilec-
 tionis, potest esse adeo remissus, ut non tollat
 totum reatum peccati. Quid, si martyr in
 ipso instanti martyrij, et ante decessum com-
 mitteret peccatum veniale? istud, et quoad
 culpam, et quoad poenam dimittitur in in-
 stanti separationis animae. in vi actus perfec-
 tissimi amoris tunc elicit; sicut in usque
 decedente cum venialibus, huc per similem
 actionem remittuntur quoad culpam, et si non
 quoad poenam: ~~ut~~ cum Divo Thoma Doctore in
 tractatu de poenitentia, Deo dante.

x. Missa.

martyrium causat gratiam? Dicendum
illam causare non in instanti post mortem:
quia tunc martyr non existit; nec tunc, quando
lethalia inflicta sunt vulnera, ut indeeli-
nabilitera mors sequatur: quia sepe in eun-
dem statu homines a fide deficiunt,
sed in eo instanti, in quo iam martyr libe-
tate, ratione, et sensuum usu caret, et solum
vivit vita plantæ: tunc enim iam in radice
perfectum est martyrium. Quod si Deus ma-
tyrem ex illo statu miraculose revocaret
ad statum viatoris, tunc illum confirmaret
in gratia: pertraheret enim ad bonitatem di-
vinam conservare in iure acquisito marty-
rem, quem Deus miraculose a celi ianua
revocaret.

64. Quæres insuper: an in homine
inuito ad iustificationem in martyrio suffi-
ciat minor dispositio, quam attentio? Respon-
dendum est negativè: quia penitentia sem-
per fuit necessaria ad peccati mortalis
remissionem; ex Tridentino sess. 12. cap. 1.
Rursus: Deus per se nunquam tollit peccatum
non retractatum; et hoc in sacramentis sem-
per est obex ad gratiam: ergo etiam in mar-
tyrio. Quinc promissiones Christi in favorem
martyris eam presupponunt, quæ sunt de iure
naturali, aut positivo divino; quo iure ad remis-

tenem peccati requirunt penitentia. Nota
 opportune: casuum martyrium, si non sit bap-
 tizatus, tenetur baptizari; si confesus sit pec-
 cati, tenetur confiteri, si possit: non quidem,
 ut se disponat ad martyrium; sed ut impleat
 preceptum de baptismo, et de confessione. Pre-
 terea tenetur ~~confiteri~~, saltem si non possit con-
 fiteri; quia cum non sit certum, quod marty-
 rium iustificet, se exponeret periculo eter-
 nam damnationis; et in hoc ipso peccaret graviter.
 Igitur tunc ad iustificationem adulti per mar-
 tyrium sufficit attritio, cum ratione ignorantis
 inexcusabilis excipitur ab obligatione contritio-
 nis; aut quando conatus contritionem habe-
 re, sola elicit attritionem. Nota: in mor-
 tis articulo est gravis obligatio eliciendi con-
 tritionem; nec potest peccator contentus
 esse, si suscipiat penitentis sacramentum
 cum attritione, ut ~~docetur~~ in tractatu de peni-
 tentia. Si hoc omittatur, est dissimulatio: nam
 certum moraliter, quod sacramentum peni-
 tentis iustificat attritum, et id de marty-
 rio non est moraliter certum: homo autem
 tenetur, saltem per media moraliter certa,
 vitare irreparabile periculum damnationis
 eterne.

x
conteri!

x
docebo
x
est

65. Quis denuo: quoniam dispositio
 requiratur, ut in adulto iusto martyrium habeat

Effectum? Dicendum, sufficere liberam moris
acceptationem propter Christum, ob defensionem
fidei, aut veram alicuius virtutis; ista enim
perdit animam propter Christum; et pariter
propter iustitiam; ac proinde salva animam
suam, et ipse est Reumum calorem. Adde
ut iustus sit vere martyr, sufficit, quod vir-
tualiter, aut habitualiter habeat volunta-
tem moriendi potius, quam negandi fidem.
Non vere esset martyr, qui fugiens tyrannum,
a quo sollicitatur ad impia, in ipsa fuga occi-
deretur; immo effectum martyrii obvenire
tunc, qui nihil cogitans, aut dormiens occi-
deretur in modum fidei: ut docet Angeli-
cus, hic, quest. 87, art. 1, ad 2.

Sectio Quinta
Cum generis sit causalitas
Sacramentorum in
gratiam?

66.

Difficultas est: an novae legis sacramenta
causent gratiam physicam; vel tantum moraliter. Un-
iusque causae notionem suppono ex Philosophia; non
brevisiter dixisse, sufficit, in hoc alterius ab
altera causa. Hanc distinctionem: nempe,
quod causa physica est, quae producat effectum;
causa autem moralis, quae efficientem
movet, ut effectum producat. sic finis respectu

medij, et meritum respectu gratiæ, sunt cau-
sæ morales: quia causam efficientem mo-
vent ad actionem ~~perfectionem~~ ^{perfectionem} medij, et col-
lativam gratiæ. ^{supponitur} Sacramenta cau-
sare moraliter gratiam: quod enim in re posi-
tis, movetur Deus ad causandam gra-
tiam in non ponentibus obicem. Hinc
solum est dubium: an tantum moraliter,
an etiam physice gratiam causent? suppo-
nitur, aut omittitur, sacramenta taliter
potuisse institui, ut causarent physice gra-
tiam; et difficultas devolvitur ad causalitatem,
quam de facto præstant, ex vi præ-
sentis institutionis.

effecti-
vam

67. Conclusio. Sacramenta
non causant, physice, sed solum moraliter
gratiam. Ita scilicet cum Doctore subtili;
aliqui Thomistæ, quos inter Canus, et Le-
dyngia; et multi, ex Nostribus cum Vaz-
que. Oppositam sententiam tenent ~~alii~~
~~Thomistarum~~ Thomistarum plerique, et ex Nos-
tratis non pauci cum Suario; sed in
tres discurrendi modos scinduntur. Pri-
mus: sacramenta per virtutem inchoatam,
et obedientialem, sed ~~divinam~~ extrinsece elevatam
à Deo, causant physice gratiam; et hunc mo-
dum defendunt Doctores nostri. secundus:
non per virtutem obedientialem activam; sed

per motum variorum, aut per supernam qua-
litate transeuntem, alio in ipso productam,
sacramenta causant physice gratiam; et per po-
tentiam abedientialem hunc modum defen-
dunt Thomae Tertius: sacramenta causant
physice gratiam, et per potentiam abedientialem
activam, et per supernum auxilium intuspe-
de elevans; et hunc modum patet alijs
defendunt cum Dicastillo. Authorem
citationes habet apud Flacium in cap.
3., controu. 3., et apud Martinum in cap. 3.,
xxxv.

68. Probatur directe conclusio ex Patribus,
quos bene multos adducit Bernal, et
recte expendit ipsorum testimonia, disp. 10.,
sect. 1., per totam. Divus Basilius, lib. de spi-

ritu sancto cap. 15. Quae nobis vitam digne-
ratur sat Dominus baptismi per nos nobis sta-
tuit; motus quidem (nempe peccati, quod fit
per justificationem) imaginem representantem
aqua; spiritum vero vitae arham tribuentes
Divus Ambrosius, l. 1. de sacram., cap. 5.

alii est elementum; aliud consecratio: aliud
aqua, aliud operatio: aqua opus est; operatio
spiritus sancti. Divus Hieronymus, in cap.
20. Isaie. Homo tantum aquam trahit;
Deus autem spiritum sanctum. Divus Augustinus
in epist. 23. ad Bonifacium. Aqua

x
factum

x
aqua

77. exhibet forinsecus sacramentum gratiæ;
 77. et ~~exhibet~~ ^{benefitium} gratiæ. Iam sic: Patres ^{Spiritus o-}
 apertissime dividunt actiones: alteram solius ^{peratur in-}
 sacramenti, quæ est corporea, externa, et utitur ^{trinsecus}
 sensibilibus proportionata; alteram, quæ est
 solius Dei, nimirum interna animæ ablu-
 tio, et sanctificatio: ergo ista actio abluendi
 intus, et sanctificandi à Deo, et non à
 sacramenti procedit: ergo sacramenta non
 causant physice gratiam.

69. ^{Procuratur}
 responsio. Non dicunt Patres, quod productio
 gratiæ non sit à sacramenti virtute nativa,
 et principalis; sed absolute, et absque limita-
 tione negant, actionem sanctificandi esse à
 sacramenti; sed illam soli Deo tribuunt: ex-
 go cuiusmodi actio non est physice à sacra-
 menti. Probatur consequentia: si enim à
 sacramenti physice fluere illa actio, ~~pro-~~ ^{pro-}
~~pro-~~ Datum, quibus simpliciter negatur, actio- ^{proposi-}
 nem sanctificandi esse à sacramenti, esset ^{tionem}
 falsum. Preterea: sic Patres y negativis utun-
 tur, ut expresse asserant, actionem sacramen-
 torum systeri in effectu externo, et non per-
 tingere intrinsecus animam; quod falsum
 est, si sacramenta producerent physice gra-
 tiam. Denique: nullus dixerit, quod homo
 in Patria non producat actus beatificos,

aut quod in via non producat actus super-
naturales; cum tamen illos non operetur
virtute naturali, et principali; ergo simili-
ter in re nostra.

10.

Elucidatur probatio
illius testimonio. Quia Damascenus ex
libro, quomodo ad imaginem Dei. Primum
est exemplum serræ ignitæ, quæ scindit, et
caut; ita ut scissio sit a solo ferro, et a solo
igne sit actio. Inde docet, in miraculis Christi
Domini esse duas actiones: alteram propriam
divinitatis, qua patrabatur miraculum;
alteram propriam humanitatis, quæ in ma-
nus extensione, et contactu sytēbat. Ex exem-
plo, et conclusionē colligitur, Christi Domini
humanitatem physicē non concurrere ad
actiones miraculosas sanandi infirmos, et
suscitandi mortuos. Atque Patres, et inter ipsos
idem D. Damascenus, libro 2. de fide, cap.
10., non minus in sanctificatione hominum
per sacramenta distinguunt duas actiones;
alteram solius sacramenti sytētem in
effectu externo; alteram solius Dei, quæ est
interna sanctificatio: ergo hæc non est phys-
icæ a sacramentis.

11.

Probatur indirecte con-
clusio ex Patribus, quatenus, ex ipsius non probata,
sacramenta causare physicē gratiam; quod an-

umentum optime refert curus Bernal eadem
 Lyp. 10. , sect. 1. Docent Patres, sacramenta cau-
 sare gratiam; iustificare; sanctificare; et similia
 alia. Hinc non probatur, quod physice causent
 gratiam: ego ex Patribus non probatur, quod
 sacramenta causent physice gratiam. Minor
 probatur. primum: nam de alijs rebus, quae non
 causant physice gratiam, similia dicunt. Se-
 cundo: nam similia enuntiant de sacramen-
 tis, tum quando non causant physice gratiam,
 tum relati ad effectum, quem physice non
 causant.

72. Arguitur ex primo capite: nam de
 passione, et sanguine Christi Domini dicunt
 Patres ex agetissimis scripturis, nos mundare,
 iustificare, et sanctificare, atque adeo in nobis
 causare gratiam; passio autem, et sanguis Christi
 non causant physice gratiam: neque enim, nec
 passio existit, aut sanguis Christi effunditur.
 Item: nam similiter dicunt Patres, merita
 nostra supernaturalia causare nostram iustifi-
 cationem, sanctificationem, et glorificationem;
 nostra que demerita causant mortem spiritu-
 alem, et eternam damnationem: et tamen ne-
 que merita causant physice premium, neque
 demerita supplicium. Ex secundo capite ar-
 guitur: nam Patres, non magis expresse docent,
 sacramenta causare gratiam, quam quod cau-

Q x
Item:
fictē

sent auxilia alia ad obtinendum finem
propter unumcuiusque sacramenti; et sic
dicunt, quod baptizmus causat gratiam ad
implendum obligationes hominū christianū;
quod christiana roborat ad generosam fidei
professionem; et similia dicunt de alijs sacra-
mentis. Et tamen sacramenta non causant physici
eiusmodi gratias auxiliares. ~~Secundo~~: nam de
baptizmo docent Patres, quod ~~fide~~ susceptus,
a moto obice, reviviscat, iustificet, et gratiam
conferat; et nihilominus tunc gratiam physi-
cā non causat. Recursus autem ad caracte-
rem relictum, quē a moto obice, gratiam
physicā causat, reicitur. tū quia sine fun-
damento tribuitur caracteri eiusmodi virtus;
tū quia Patres non de caractere, sed de
sacramento ipsi, docent, quod causent grati-
am. ~~Terio~~: nam sacramenta, ex Patrum doc-
trina, tunc causant gratiam, cum verum est
dicere: sacramentum completum in suo esse
est; perfectum est: tunc autem, cum sacra-
mentum non existat physicē, sed solum ultima
syllaba foras, non potest ipsum sacramentum
gratiam physicē causare.

Denique: an. ~~Terio~~: nam sacramenta, ex Patrum doc-
trina, tunc causant gratiam, cum verum est
dicere: sacramentum completum in suo esse
est; perfectum est: tunc autem, cum sacra-
mentum non existat physicē, sed solum ultima
syllaba foras, non potest ipsum sacramentum
gratiam physicē causare.

13. ~~Procluditur eva-~~
lio. Non sufficit dicere, quod totum sacra-
mentum physicē causat, quāvis solum agat per
unam sui partem, sive per aliquā sui; ad mo-

dum, quo totus homo videt, et non nisi per
 oculos, et totus globus tangit planum, et non nisi
 per punctum: contra enim est. Primum: totus ho-
 mo existit, dum per oculos videt; et totus glo-
 bus existit, dum per punctum tangit; et si so-
 lum oculi existerent, vel si annihilarentur omnes
 globi partes praeter punctum, nec homo videret,
 nec globus tangere: ergo cum non existit phy-
 sic, nisi aliquid sacramenti, dici non potest,
 quod sacramentum causet physice gratiam.
 Secundo: causalitas in gratiam tribuitur parti-
 bus precedentibus sacramenti, quod in se suc-
 cessivo consistit; quia ab eisdem est moraliter;
 cum illud aliquid sacramenti, quod causat
 gratiam, dicatur illam causare virtute alia-
 rum partium: ergo ut causalitas, qua Deus
 confert gratiam, tribuatur sacramenti, suffi-
 cit quod ab eisdem sit moraliter.

74. Colliguntur,
 quae in facta probatione sunt allata. In rebus
 Theologicis explicandis, neque creandis sunt
 difficultates, neque admitterenda miracula,
 sine urgente necessitate. Causalitas physica sa-
 cramentorum in gratiam, adducit difficulta-
 tes, et miracula multiplicat; ad hoc autem non
 est urgens necessitas. Ostenditur, ista necessitas
 unice defuerere ex Patribus; ex ipsis non
 desumitur, ut probatum est: ergo et gratia.

75.

Appendix: Ideo sacramenta
causant gratiam in genere causę moralis effici-
entis, quatenus ex vi sue institutionis Deum
movent ad conferendam gratiam; istam au-
tem virtutem motivam habent, quoniam sunt
moraliter actiones Christi Domini, applican-
tis fructum passionis, et mortis sue. Exple-
tione probatur doctrina. In primis: de actu
ne causę moralis est quod ipsa propter su-
am dignitatem, excellentiam, aut perfecti-
onem, sive per aliquam sui proprietatem,
moveat, et determinet causam efficientem,
intellectu, et voluntate operantem, ad produ-
cendum effectum. Constat hoc in merito et
impetratione apud Deum; in mandato,
et consilio apud homines. Contra: me-
ra conditio non movet, sed est aliquid, quo
tollitur impedimentum, ut causa moralis
moveat. sit exemplum: si ~~Damus~~ servo præcipi-
at, ut quoties sonet horologium faciat ele-
mosinam, præceptum est causa moralis, sonus
est mera conditio; præceptum enim est, quod
movet servum, et sonus est, quo impedi-
mentum auferatur, ut actualiter moveat. Atque
sacramenta, ex vi sue institutionis, habent ex-
cellentiam, ut Deum moveant, ad conferen-
dam gratiam: ergo ex hoc ipso sacramenta
causant gratiam, in genere causę moralis

x
Dminus

efficienti. Unde: predictam virtutem motuam habent sacramenta, quoniam sunt moraliter actiones Christi Domini. Probatur hoc doctrinae pars, et simul minorum proce-
dentis discussus. Primo; ex illo Apostoli ad
 27 Corinth. 1, cap. 2: sic nos existimet homo,
 27 ut ministros Christi, et dispensatores myste-
 27 riorum Dei. Secundo ex Augustino, in Jo-
 27 ann. 1, tract. 6. Petrus baptizat, hic (Christus)
 27 est, qui baptizat; Judas baptizat, hic est, qui
 27 baptizat. Atque actiones, quae Christi mora-
 27 liter sunt, in hoc ipso excellentiam habent,
 ut Deum moveant ad conferendam gratiam;
 et supposito Deo facto, siue promissione movent
 cum infallibilitate effectus: ergo sacramenta
 quoniam sunt moraliter actiones Christi,
 habent excellentiam, ut moveant Deum ad
 gratiae collationem. Constat minor: nam ac-
 tiones, quae sunt moraliter Christi, in esse
 talium reduplicant actum Christi infinite
 meritorium, in quo est excellentia, ut Deus
 moveatur ad conferendam gratiam.

26. Dictum
 est, sacramenta esse moraliter actiones
 Christi, applicantis sui passionis, et mortis
 27 fructum; manifestum enim est, quod sacra-
 27 menta specialiter habent virtutem ex pas-
 27 sione Christi, cuius virtus quodam modo nobis

11. copulativa per receptionem sacramenti: docet Angelicus hac quest. 67., art. 5. scilicet duo consequuntur maxime observanda: Primum: actus ille meritorius Christi constitutus sacramenti, non aliter causat gratiam, nisi coniungendo materiam, & formam sacramenti, ac proinde totum sacramentum gratiam moraliter causat. Secundum: actus idem meritorius Christi ~~constitutus sacramenti~~ id ex sua specialiter tendentia habet, ut solum vellet derivare gratiam, ut fructum passionis, et mortis: quia propter haec sacramenta sunt causae morales instrumentales; et causa moralis principalis est Christus mortuus et passio, ex qua sacramenta specialiter habent virtutem.

Sectio Sexta

Argumentum sit satis.

11.

Arguitur.

tunc primo. Patet absolute ratione stant pro physica causalitate sacramentorum in gratiam. ergo hoc modo sacramenta causare gratiam dicendum est. Antecedens ostenditur. Primo dicunt, sacramenta vim habere producendi gratiam, ipsam continere, et signis sensibilibus etiam vitae effectum inesse: ut loquitur Cyrillus, sermone de Cena Domini. Secundo: explicant modum, quo sacramenta causant gratiam, exemplis causarum, quae physice agunt.

17 Chrysostomus hom. 25, in Iohannem: quod
 17 Mater est contraxit, hoc fidei est aqua. Cy-
 17 rillus lib. 2, in Iohann. cap. 9: sicut aqua inten-
 17 tus calefacta laterem efficit, non aliter,
 17 quam ignis; sic spiritus sanctus virtute aqua
 17 baptizata abstergit. Tertio: predicant Dei
 17 omnipotentiam, quod per vilissimas res infi-
 17 bites supernum efficiturificationis opus:
 17 nam quare Augustinus: quare est tanta virtus
 17 aquae, ut corpus tangat, et cor abluat?
 17 quarto: asserunt, esse mirandum, & inenarra-
 17 bilem modum, quo sacramenta operantur
 17 gratiam. Ambrosius, l. 2, de poenitentia,
 17 cap. 2, de modo illo mirabili, & inexpli-
 17 cabili concludit: factum est igitur possibi-
 17 le, quod impossibile videbatur.

18. Respondeo
 negando antecedens; cum falsitas non di-
 recte, tum indirecte ostenditur ex nostris pro-
 positionibus. quod si dicas, non potuisse Patres do-
 cuisse clauus, quod sacramenta causent physi-
 ce gratiam; hoc nego. Primo: quia Patres clau-
 us, et expressius docent, Deum causare physice
 gratiam, quam quod illam sacramenta physi-
 ce causent. Secundo: quia Tridentinum insy-
 tens doctrinae Patrum, clarissime docuit, De-
 um esse causam efficientem gratiae; et id non
 docuit de sacramentis. Legatur sess. 6, cap. 7.

79.

Igitur alij Patres dicunt, sacramenta esse causas gratiæ, ipsam conferre, et tribuere; alij dicunt, sacramenta non causare gratiam, non illam tribuere, non illam conferre: immo ijdem Patres modo affirmant, modo negant. Jam sic: in sententia contraria non possunt conciliari Patrum de re presenti enuntiationes. Suadetur: ideo sacramentis adscribitur causalitas physica; quia hoc requiritur, ut causent gratiam, et Patres absolute, et simpliciter affirmant, quod illam causent. Atque Patres non pauci hoc ipsum absolute, et simpliciter negant: ergo non est adscribenda sacramentis causalitas physica in gratiam. e contrario: in nostra sententia enuntiationes Patrum conciliantur facile. Ostenditur: nam dum negant, agunt de causa physica efficiente, eamque respectu gratiæ, et interioris mutationis in anima solam omnipotentiam esse dicunt, subsistente tota sacramentorum operatione in exteriori effectu; dum autem affirmant, agunt de causalitate moralis. Differentiæ ratio est: quia dum operationem sacramentalem physice examinant, dividunt actiones, et alteram sistentes in exteriori effectu, sacramentis adscribunt; alteram, quæ pertinet internam mutationem, attribuant soli Deo: unde sub hac consideratione

negant absolute, et simpliciter, quod sacramen-
ta causent gratiam. At dum non dividunt
actiones, asserunt absolute, et simpliciter,
quod causant gratiam; et non dividentes ac-
tiones, non ita strictè rem examinant: ac pro-
inde rectè attribuunt sacramentis, quod cau-
sent gratiam, nempe moraliter.

80. Doctrina de-
claratur exemplis. Primum, quo utitur Corneli:
si laudem optimum artificum domus, quam
Princeps extruere videt, bene negabo, Principem
illam edificasse: neque enim illi, sed architecto
attribuendum est, quod artificiose sit exstructa.
Quod si laudem, gratiositatem, et magnificenti-
am, rectè dicam, Principem illam domum
edificasse. Sic Patres, dum explicant virtutem
physice productivam gratiæ, dicunt, solum
Deum gratiam producere; dum autem expli-
cant, quid possint sacramenta ratione meatu-
torum Christi, dicunt, quod gratiam causent.
Secundum, quo utitur Beernal: ad inimici sua-
sionem medicus inedia conficit infirmum:
ut Philosophus naturalis dicam, solum inedia
fuisse causam mortis; ut moralis Philosophus
dicam, eam causam fuisse suasionem. Simili
ratione Patres, explicantes causam physicam
gratiæ, dicunt, esse solum Deum; et quia Deus
illam impendit ex meritis sacramentorum,

dum moraliter rem confiderant, dicunt, ta-
cramenta causare gratiam.

¶ 1. -

Ad primam
antecedentem negati probationem. De rebus,
quæ non causant physicè, similia dicunt Pa-
tres; ut constat ex indirecta probatione nos-
træ sententiæ. Non omittam insignem Au-
gustinum locum, ex sermone 28. de sanctis;
dicit de Principi Apostolorum umbra, quæ
sanabantur infirmi, quod inanis quædam
species vacuæ imaginis } habere potuit in
se vim salutis; non quidem, ut ab umbra,
quæ nihil erat, physicè profluere actio mi-
raculosa. Ad secundam: comparant Pa-
tres, atque scripturæ causas morales cau-
sis physicis; non quoad modum operandi,
sed quod certitudinem inducendi effectum.
sic dicitur Eccl. 3. ; ignem ardentem
extinguit aqua, et elemosina resistit pec-
catu. Et de se ipso, secundum naturam hu-
manam, Christus dixit Joann. cap. 15. Ego
sum vitis, vos palmites, qui manet in me,
et ego in eo, hic fert fructum multum. Chri-
tus, ut secundum humanitatem habens
gratiam capitis, non derivat physicè, sed
moraliter, ut causa meritoria, gratias
supernas in homines, qui sunt eius capitis
membra.

82.

Ad tertiam probationem
 antecedenti negati. Merito ~~negati~~ iudicant
 Patres, omnipotentiam, quod per elementa,
 & verba sacramentorum per agat significatio-
 nis opus; ipsi enim non peraguntur, nisi ut bo-
 nus velle ab ipso moveat, et ut omnipotens
 possit facere, quod vult. Hinc non probatur
 causalitas physica sacramentorum in gra-
 tiam: sine causalitate namque physica catol-
 icus similiter Dei bonitatem, & sapienti-
 am, si dicamus: quia est tanta vis eleemo-
 syne, ut esurientem pascat, & dantem a pec-
 cato liberet; aut si dicamus: quia est tanta
 vis perfectæ verus Deum dilectionis, ut ho-
 minem iustificet? Addere libuit. Ex tollunt
 Patres Dei omnipotentiam, & bonitatem, quo-
 niam Christi sanguine iustificati sumus, non
 quia influat physice in gratiam: sed quia
 opus maximum fuit unio hypostatica, qua
 sanguis ille divinus infinitum valorem
 moralem habuit. — Ad quartam: mirabi-
 lis est modus, quo sacramenta causant
 gratiam; dignum enim admiratione est, quod
 Christus signa sensibilia elegerit, ut per ipsa
 hominibus applicaretur fructus suorum me-
 ritorum. Et etiam infallibilis ratione huma-
 na modus ille; solum enim ex fide didici-
 mus, sacramenta esse elevata ad causandam

gratiam: et humana ratione demonstrari
non potest elevabilitas; immo hoc videretur
impossibile, attenta parvitate rerum corporea-
rum. Sic, servata proportione, dicere possumus
mirabilem, et inexplicabilem esse modum, quo
cumbra Petri sanabat infirmos.

83.

Argumentum. Ex supra. Patribus, et Concilio,
habetur, sacramenta esse causas gratiæ, et
causare gratiam: ergo sunt veri, et pro-
priæ causæ, et veri, et proprii causant. Hoc
non, si tantum moraliter causent: ergo
non solum moraliter, sed physice causant
gratiam. Probatur minus. Primo: quia in
genere causæ extrinsecæ sola causa physice
efficientis est veri, et propriæ causa. Secun-
do: quia parentes veri, et proprii non cau-
sant animam rationalem; cum tamen
moraliter illam causent: producendo
scilicet a liquo, quo Deus movetur ad
animæ creationem. Confirmatur ex
Angelico, qui hac quest. 64., art. 2., corpo-
re, docet, in sacramentis esse aliquam
virtutem operativam gratiæ per modum
instrumenti: ergo physice causant.

84.

Respon-
deo, concesso antecedente, distinguendo con-
sequens: erga sunt veri, et proprii causæ, et

vere, et proprie causant in sensu Theologico,
et contra posite ad merum signum, et quam
conditionem, concedo; in sensu philosophico
nego consequentiam. Distinguo similiter
minorem subsumptam; et nego consequenti-
am. Non plus, quam quod concessum est,
vincitur ex scriptura, Patribus, et Conci-
liis. Oportet ex doctrina Tridentina, sess.
6., cap. 7. Justificationis causae sunt: finalis
gloria Dei, et Christi, ac vita aeterna; effi-
cacia misericordiae Dei; meritoria, Christus,
qui... sua sanctissima passio... nobis justifi-
cationem meretur; instrumentale sacramentum bapt-
ismi. Tunc sic: vel causa finalis, et meritoria
justificationis est vere, et proprie causa; vel non?
si hoc idem dicatur de sacramento. Si illud: ergo
sicut sine physica causalitate vere, et proprie
sunt causae justificationis, tum finalis, tum merito-
ria; ita de sacramento hoc ipsum dici potest. Itaque
sicut in usurpatione Theologica non dicitur simpli-
citer, et absolute causa, quae quidem physice influat;
et ideo Deus non dicitur absolute, et simpliciter
causa peccati; ita in eadem usurpatione dicitur
absolute et simpliciter causa, quae moraliter in-
fluat, etiam si non influat physice: et ideo ab-
solute et simpliciter dicuntur causae justificationis
gloria Dei, Christi passio, et sacramentum.
Confirma doctrinam datam instaurando proba-

x
non

nonem inductam nostris sententiis; et ostende,
Patres absolute, et simpliciter attribuire ratio-
nem causæ, tum rebus influentibus physicè,
tum sacramentis, reppete effectum, qui ab
illis physicè non profluunt.

85.

Quid primam pro-
bationem vera est doctrina de causa propriè
tali in sensu philosophico; est enim communis
sententia, quam tenent in philosophia, causas
finalem, et exemplarem, et ab identitate ratio-
nis causam moralem quæ talem, non esse
verè, et propriè causas. Ratio; quia non com-
municant propriè, et simpliciter effectum
esse; sed tantum determinant, aut movent causam
physicè efficientem. Hæc effectum esse commu-
nices. At hinc non probatur, quod in usu-
gatione theologica causæ moralis non sit
verè, et propriè causa. — Ad primam pro-
bationem transmittit, quod patres, sint
causæ morales ex hoc quod aliquid pro-
ducunt, quo Deus movetur ad adiungendum ratio-
nalis creationem. Philoménus dicit non
potest absolute et simpliciter, quod Patres
illam causant. Ratio; quia in subiecta ma-
teria ille modus loquendi innuere, patres
esse causam physicam animæ, sicut sunt cau-
sæ physica hominis: quæ propter sine explicatio-
ne, et restrictione ille loquendi modus admittit.

tendus non est.

86.

Ad confirmationem. Angelicus nullibi docuit, virtutem operativam gratiæ, quam tribuit sacramentum, esse ad causandum physicè, vel ad causandum moraliter tantum. In 2. dist. 7. quest. 1. art. 2. et quest. 2. de veritate, quidam docet, quibus probari potest, sacramenta causare gratiam physicè immediate, seu per viam dispositionem ad gratiam. Sed clariora sunt testimonia, quibus excluditur causalitas physica. citato loco ex lib. sentent. docet: sacramentum non pertingere ad ipsam iustificacionem, seu ad ultimum effectum, quod est gratia. Hic quest. 62. art. 1. docet: solus Deus operatur interiorum effectum sacramenti; idque probat. Primum: quia nihil potest operari, ubi non est; solus autem Deus, et non sacramentum, est interior in anima. Secundo: quia interior sacramenti effectus est gratia; et hoc est à solo Deo.

87.

Ex dictis, cum docet Angelicus, in sacramentis esse virtutem ^{intrinsecam} instrumentalem, sic est exponendum. Sacramentum ex motione Dei, sive ex institutione, aliquid operatur exterius circa subiectum interius sanctificandum; et hæc operatio exterior

moraliter, et ex intentione principalis
agentis, nimirum Dei, ordinatur ad cau-
dum intentionem gratiae effectum. Hoc ex-
plicatur ex eodem Angelico hac quest. 62.,
art. 4., ad 1. comparat enim sacramentum
quoad vim, et modum producendi inter-
nam effectum voci significativae; in moven-
ti intellectum audientis, ut aliquid in-
telligat. Ita non assumitur ut instrumen-
tum physicum, quod physice cause notiti-
am; sed ut instrumentum humanum,
quod ex vi significationis moraliter illam
causat: neque enim vox potest movere
intellectum, nisi media significatione;
et significatio non est virtus physica, sed
moralis.

88. Sequitur testis. Sic sacra-
menta causant instrumentaliter gratiam, sicut
humanitas Christi operatur miracula, et
modo citatur gratiam; et sicut caro Christi
in Eucharistia suo contactu vivificat
animam. Sed hos effectus praestat physice
humanitas Christi tanquam instrumen-
tum coniunctum divinitatis: ergo sacra-
menta causant gratiam physice instu-
mentaliter. Maior constat ex Divo Tho-
ma, 1.2., quest. 112., art. 1., ad 1., et ad 2.
confirmatur: nam sic sacramenta confe-

unt gratiam, ut illam contineant: ex Flo-
rentino, et Tridentino & ipsius creati; sed
causa tantum moralis non continet effec-
tum; sed tantum movet causam effi-
cientem, quæ illum propter virtutem conti-
net: ergo sacramenta non sunt tantum
causæ morales gratiæ. Additur duplex ob-
jectum. Primum: eorum vera signa; sicut
chirographus ad obtinendam à debitore so-
lutionem; sicut ~~nummus plumbeus~~ ^{nummus} ex Regis
voluntate deferriat ad res magni pretij com-
parandas; sicut signa magica; quibus po-
tens, Dæmoni prestigia operatur; et sicut
liber, quo canonicatus confertur, et Bacu-
lus, quo investitur Abbas. Secundum: sicut
dum: eorum vera conditiones: si enim positus, con-
feratur gratia à solo Deo; et non positus, non con-
feratur.

X
nummus
plumbe-
us, qui

89. Respondio concessa maiore, negando
minorem; quam esse falsam, constat ex præcla-
ro Divi Damasceni discursu, quem addimus
num. 70. Quod si velis, admittere doctrinam
minorem, tunc distingue maiorem: et illam
concedes de comparatione quoad rationem
instrumenti; et negabis de comparatione quoad
modum causalitatis. In distinctione confidat
ad probationem desumptam ex Angelico.
Itaque sacramenta, sicut comparantur cum

humanitatem Christi; sic et cum eundem
 meritis, passionem et mortem; huius autem cau-
 sa nostra iustificationis non attribuitur physica
 causalitas: ergo nec hoc sacramentum est attri-
 buenda. Nec dicas, Christi merita reliquisse
 in eius anima permanentem virtutem, qua
 immediate influente, ipsa merita mediate
 physice influere dicantur; contra enim est.
 Id non habetur ex sacra auctoritate: nam
 quod merita Christi sanctificent, emendent,
 et abluant, dicitur de antiquis iustis
 non minus, quam de nobis. Atque de Antiquis
 illa sunt verissima citra omnem cau-
 salitatem physicam, etiam mediatam: ergo
 et eadem sunt verissima absque prefata
 causalitate: ergo hec causa vitas per vir-
 tutem relictam non probatur ex sacra
 auctoritate. Quod in Eucharistia caro Chri-
 sti suo contactu physice sanctificet, transmi-
 sum est, sed hinc non evincitur, quod ut
 sacramentum causas physice gratiam. Ratio;
 quia ~~ut~~ sacramentum causas gratiam per
 merita; hec autem solum moraliter cau-
 sare gratiam. Denique: humanitas Chri-
 sti existit ~~physice~~ physice, dum causas gra-
 tiam; sacramentum non existit physice,
 dum causas gratiam. sed quod non existit
 physice, non potest physice causare: ergo ab

x
 Christi

humanitate Christi ad sacramentum
non est paritas.

90.

Ad confirmationem,
concessa maiore, nego minorem; cum ad
tanta probatio non uiget; quod sola cau-
sa efficiens contineat in virtute physica
effectum, non est, quod effectus non conti-
neatur in morali virtute, causa moralis;
sacramenta continentur per actum volenta-
ris Christi habentem infinitum valorem, et appli-
cantur meritis simpliciter infinitum passionis,
et mortis: quapropter continent moraliter
effectum gratiae. Hinc propter merita Christi
et Dei promissionem, rem certam, in sacra-
mento esse potestatem iustificandi; et quidem
maioris iure, quam quo dicitur, in potes-
tate dei esse, civitates errare: quia in
sua voluntate habet infinitam virtutem
ad iustificationem.

x
nam

91.

Nego primam sequentem.

Merum signum rem supponit ea ratione
quia illam significat; et sic signum signifi-
ficum supponit, rem accedente, sic futuram.
cumque gratia aut futura sit, aut presen-
tis, quia per sacramentum significatur;
hinc est, quod sacramentum non sit merum
gratiae signum. Ad exempla breviter dicen-
dum est; supponit, quod non sunt causa moralis;

aliter ad rem, quam negavimus, probandam,
non sunt: ergo ad ista non est passitas ad sa-
cramenta, quae ita sunt signa gratiae, ut eius
sint causae morales.

92.

Ad primum: Chyro-
graphus non continet moraliter obligatio-
nem solvendi, sed est signum rememora-
tivum obligationis contractae; et haec est mora-
lis causa solutionis. Aptius itaque compara-
rentur sacramenta maxime pleno pecu-
niis, quod alicui datur, ut se redimat,
quam Chyrographo ut se de solutione secu-
rus: nam sacramenta continent moraliter
meritum Christi pretium redemptionis nos-
trae. — *Ad secundum:* nummus plumbeus
a voluntate Principis substituitur pro moneta
habens valorem intrinsecum: unde ipse haberi-
di postea pretium iustum est causa moralis,
ut accipitur, et sic tradantur. At sacramenta
in meritum Christi Domini continent mora-
liter pretium iustum, imo et super abun-
dant, pro gratia: unde ex hac parte exem-
plum non est aptum. — *Ad tertium:* signa
magica communiter sunt conditiones,
quibus non movetur Daemon, sed quibus
se immisceat; aliquando sunt causae morales,
ut cum sunt invocatio, et cultus Daemonis:
sed tunc capiunt taliter suum effectum.

aut Diabolo decedente, aut Deo non per-
mittente. Sacramenta, et sunt causae mora-
les, et infallibiliter causant: et ~~hinc~~ ad ^{hinc}
ducto exemplo non bene explicatur sacra-
mentorum causalitas. — Ad quartum: Sa-
culus, et liber non sunt causae morales,
sed signa dignitatis, quae ex alijs moribus con-
feruntur; vel ad summum sunt signa quibus
iudicari legitur actio conferentis digni-
tatem. Hinc non est exacta similitudo ad
sacramenta, quae sunt causae morales, et in quibus
moraliter proficit actio Dei sancti-
ficantis animam. Nota: Sicut Bernardus
loquens de sacramentis usus fuit istis exem-
plis liberi, baculi, et similibus; sed non ad
explicandam causalitatem sacramentorum
in gratiam, sed diversitatem inter gratias sacra-
mentales. Et est sensus: Sicut per librum, et per
baculum conferuntur dignitates diversae; sic per
diversa sacramenta conferuntur diversae aucto-
ritates gratiae ad diversos sacramentorum fines.

93.

30 secundam sequentem. Meritum est causa
querens, oratio est petitio, et promissio est causa
consequendi rem; sacramenta conferuntur per
actus meritorios, et imperatorios Christi in super
et per Dei promissionem: quia propter non sunt
merae conditiones, sed causae morales gratiae.

Sacramentum sequitur non uacat: nam positi meriti
conferuntur premium a solo Deo, et non positi,
non conferuntur. Nihilominus merita sunt mo-
rale causa gratiae: ergo similiter in se presen-
ti; neque enim ut cumque a solo Deo con-
feratur gratia, positi sacramenti; sed a Deo
moto, ex sacramentis.

94.

Dice. Sacramenta

x
voluntas

non possunt mouere diuinam voluntatem
collatricem gratiae; haec enim est ipsa entitas
Dei infinita, et necessaria: ergo gratia non
conferatur a Deo ex motione sacramentorum:
ergo recluso physico influxu in grati-
am, non stat, quod causent gratiam. Sic
replica ingenuae difficultatem, quae non est
propria huius loci; et de qua disputat in tract.
de Deo. Enuacua indirecte: nam similem
probabitur, merita Christi non esse causam
nostrae iustificationis; et merita per destinati
non esse causam gloriae in executione.
Directe occurritur: volitio diuina conferendi
gratiam, et sic realiter inuicem se ipsa
essentia Dei, est nihilominus virtualiter
realiter distincta. scilicet, sicut ea volitio
est contingens; ita, et potest moueri ex sa-
cramentis: sicut mouetur ex merito Christi.
Inde sursum, ea volitio in se per se non
est infinita: nam sic estimata numerum

utilitatem, quam affert; affert autem finitam
utilitatem gratiæ.

95. Arguitur quarto: negata
physica causalitate in gratiam, non differunt
à veteribus sacramenta nova: ergo ea causaliter
negari non potest. Probatur antecedens: nam
remedium legi naturæ, et illi succedens
circumcisio, causabant moraliter gratiam.
Respondetur: ideo nova sacramenta causant mo-
raliter, quia illi positi, Deus intuitu merito-
rum Christi conferre gratiam; id etiam verific-
atur de assignatis veteribus sacramentis: ergo
causabant moraliter gratiam. Confirmatur:
ut sit discrimen istud, requiritur, quod sa-
cramenta nova sint causæ instrumentales
ad ad causandam gratiam: ad hoc requiritur
causalitas physica; et non sufficit moralis: in-
q. Minor probatur. Primo: quia instrumen-
tum debet esse in eodem genere, in quo est
causa principalis; sed Deus, ut causa princi-
palis, operatur physicè gratiam: ergo. Secundo:
quia causa instrumentalis movetur à prin-
cipali; sed si sacramenta sint tantum causæ
morales, iam non moventur à Deo, sed
Deum movent: ergo.

96.

Respondetur, negando
antecedens, et probationis assumptum. Ad hu-
ius probationem, nego maiorem: eo enim modo

sicut sacramenta vetera, ita et nova, esse
 merè conditiones, et non causæ morales gratiæ.
 Itaque sacramenta vetera non erant causæ mo-
 rales gratiæ: quia ipsi positi, Deus movebatur
 ad conferendam gratiam immediate, et per
 meritum meritorum Christi; et non movebatur
 ex ipso sacramentis. Ratio à priori: nam illo-
 rum institutio erat, ut significarent, gratiam
 esse dandam; et ut exercitè subiectum conse-
 crarent. At Deus non acceptavit sacramentum
 significationem, et consecrationem ad confer-
 endam gratiam: nec Christus sui meritum cummo-
 di significationem, et consecrationem ad confer-
 endam gratiam; nam sacramenta non sunt
 dignificavit. Itaque non ex veteribus sacramentis,
 sed ex merito Christi immediate, per se, et per
 meritum in se ipsum, movebatur Deus ad dandam
 gratiam. Ratio à posteriori: nam si sacramen-
 ta vetera per se ipsa habuissent virtutem mo-
 vendi Deum ad conferendam gratiam sem-
 per, et infallibiliter illam causarent in
 non ponente obicem gratiæ; hoc non gesta-
 bant, ut constat ex dictis, num. 16: ergo,

vero sacramenta nova causant moraliter
gratiam; quia ipse posuit, Deus movetur, non
ex multis Christi immediatis, per se, et in
seculo in se ipsis; sed immediate movetur

ex ipso sacramento. Ratio: quia hec constitu-
untur per actum, quo Christus taliter insti-
tuit sacramenta, ut sint moraliter ipsius ac-
tiones, quibus applicuit fructum passionis, et mor-
tis; Quia immediate movetur ab hoc actu
Christi, et medio hoc actu movetur ex Chri-
sti merito ad producendam gratiam: et in
hoc stat, quod sacramenta sint cause mo-
rales instrumentales, et quod merita passi-
onis, et mortis sint causa moralis principa-
lis, ut explicui, num. 76. Quod autem hoc
sufficiat, ut simpliciter sacramenta causent
gratiam, constare debet: nam in physicis
hoc simpliciter arguitur: licet enim augur non
ipso convenienter ratione materis, sed ratione forme;
forma ipsa non elicit operationem, nisi cum
dependentia a materia, et prout cum ista
constituit totum. Sic etiam in moralibus vox
significativa causat notitiam obiecti, nonquid-
em ratione vocis, sed ratione interpretationis;
quoniam hec non generat notitiam, nisi cum
dependentia a voce, et prout cum ista con-
stituit unum signum. Dicere similiter in
re nostra.

98. Si dicas, non solum esse verum,
quod sacramenta causant gratiam, sed etiam
quod res ipse sensibiles, illam causant; et hoc
non potest stare, si non sit modus alius causandi.

nisi expositus: sic occurrant. In primis cogita
 exemplum adductum supra ex D. Cyrillo:
 sic res sensibiles elevatq; ad rationem sa-
 cramenti causant gratiam, sicut aqua
 intensius calefacta latenter efficit non mi-
 nus quam ignis. (Deinde cogita exemplum
 positum supra ex Divo Thoma: sic sacra-
 mentum operatur interiorum effectum,
 sicut vox significativa immutat intellectum
 audientis, ut aliquid percipiat. Vides in
 his exemplis, subiecto, in quo est virtus
 et quod per se se non operatur, operationem
 attribui. Tum propter dependentiam
 virtutis ab eumodi subiecto; tum quia
 subiectum ipsum constituit totum illud
 quod ratione virtutis operatur. Sic igitur,
 et non aliter causant moraliter gratiam,
 res sensibiles; cum quo tamen stat, quod
 in genere causalitatis moralis dicantur
 causare simpliciter. Ratio; quia per ins-
 titutionem ipsam sunt condignificatq;
 a Christi meritis. Et sic elemosina
 condignificatur per actum interiorum
 dicitur simpliciter resistere peccato: et
 generaliter de actibus externis meritorij,
 dicitur, quod causant premium, et operi-
 bus externis peccaminosis tribuitur supplicium,
 quod causant supplicium.

99.

Ad confirmationem, concessam
 in minorem, nego maiorem. Ad primam pro-
 bationem, nego maiorem. Artifex ut talis est cau-
 sa rationabiliter operans; et in hoc genere rationa-
 biliter operans non est instrumentum. Responsus:
 Artifex physice operatur, et regulis artis tantum
 concursu morali in genere defectivo utitur.
 Itaque causa physica dicitur agere per instru-
 mentum morale, quoties non vult se applicare
 ad agendum physice, nisi ab instrumento mo-
 vetur, et hinc sacramenta recte dicuntur
 instrumenta Dei, quia est causa efficiens gra-
 tiae. Ad secundam probationem, concessa maiore,
 nego minorem: neque enim ad rationem causae
 instrumentalis requiritur praevia motio; sed
 sufficit, quod eodem motu, quo se movet ca-
 usa principalis, haec moveat instrumentalem.
 Et sic Deus actu voluntatis, quo se applicat
 ad producendam physice gratiam, appli-
 cat sacramentum ad producendum mo-
 ralmente. Praeterea: est etiam praevia motio,
 proveniens a Deo, quatenus sacramenta ins-
 tituit volens, ut ex ipsis moveatur ad confere-
 ndam gratiam; et hinc diversa ratione Deus
 et movet sacramenta, et ab ipsis movetur.
 Declaratur exemplo: si Rex suggerat
 Ducem, ut in praesentia deest ipsi consilium
 ad optinendam victoriam, tunc et Rex

positam
 n. 95.

movere consilium, et a consilio moveretur.
 ergo a patre Dei, ut instituens moveat sacra-
 mentum, et ab ipso moveatur, ut cause et gra-
 tiam.

ros.

De aliquas instantias per occurrere, he
 notabunt. Primum: sacramenta, ut cause mo-
 rales instrumenta Dei mediante inter De-
 um, et gratiam; quia Deus ut Auctor illi
 dedit vim, ut ipsum moveant ad gratiam
 producendam. Secundum: quoniam est influ-
 xus Dei moventis sacramenta, dantesque
 illi vim motivam, quam sacramentorum
 causalitas; ~~actio~~ autem causant mora-
 liter gratiam per actionem Dei, quam
 proprie movent; ad modum quo finis cau-
 sat medium per actionem intendente
 quem proprie moveat. Tertium: causalitas
 sacramentorum reducitur ad genus cause me-
 ritorie; et gratia est premium meritorum Chri-
 sti, quod per sacramenta applicatur. Non prop-
 terea dicitur, quod Christus, aut sacra-
 menta premient, quia moraliter causant
 gratiam, quod est premium: solus enim dicitur
 premiare qui tribuit pro obsequio illi prop-
 terea; id quod solum verificatur de Deo. Quar-
 tum: sacramenta sunt instrumenta Dei,
 et institutoris principalis, et Auctoris gratie,
 Christi ut cause morales principalis, qui illa insti-

actua-
liter

37 eunt, et ipsi applicent sua merita; et mi-
37 nistrant, ut causae ministeriales, iuxta illud
37 sepe citatum: sic nos excusent homo, ut mi-
37 nistros Christi, et dispensatores mysteriorum
37 Dei.

Sectio septima.

Quantam gratiam conse-
runt Sacramenta?

101.

Primum.

sacramenta diversae speciei in subiectis qua-
libet dispositis inaequalen gratiam causant
ex opere operato. Et omnium Theologorum
sententia; quae probatur. Primo: nam di-
vina providentia nil frustra disponit; sed
media finibus accommodat: ergo non citius
instrumentis inaequalibus, nisi ad causan-
dum inaequales effectus, quantum est ex
parte ipsorum instrumentorum; sacramen-
ta autem diversae speciei sunt inaequalia
instrumenta ad causandam gratiam: ex-
go si in subiectis sit equalis dispositio, in-
equalen causant gratiam. Secundo:
nam diversae speciei sacramenta
sunt inaequalis dignitatis; sed dignitas
sacramenti maiori stat in vi causati-
va gratiae: ergo diversae speciei sacramen-
ta habent inaequalen vim causativam
gratiae; ac proinde inaequalen causant

- gratiam in subiectis & qualiter de p[ro]posito. -
 Maior deservitur ex Tridentino sess. 7. con.
 27. 3. Siquis dixerit, h[ec] septem sacramenta
 27 ita esse inter se paria, ut nulla ratione
 27 aliud sit aliis dignius, anathema sit.

102.

Certum
 est, Eucharistiam esse omnium sacramen-
 tum nobilissimum, id enim satis clare do-
 cetur a Tridentino sess. 13. cap. 1., 2., & 3. et
 est unanimis Theologorum sensus cum Vi-
 vo Thoma, id multis rationibus demon-
 strante, hic quest. 61., art. 3. De ceteris sa-
 cramentis, certa regula statui non potest,
 quae servent dignitatis ordinem inter se.
 Dicunt aliqui sacramenta vivorum dig-
 niora esse sacramentis mortuorum: ex his
 postremus baptismus esse poenitentia no-
 bilior: ex illis prioribus post Eucharis-
 tiam esse ordinem; Deinde Confirmatio-
 nem; mox unctionem extremam; et dig-
 nitate ultimum esse Matrimonium. Sic
 docet Bernardus lib. 2., sect. 2., §. 1. Dic-
 cunt aliqui sacramenta, quae minus ne-
 cessitatis habent, magis dignitatis habere;
 exceptis Eucharistia, et Matrimonio. Exi-
 gitur Matrimonium; quia huius finis est
 facilius, et minus nobilis, quam finis ali-
 orum sacramentorum, etiam quae minus

necessaria sunt. Excipitur Eucharistia; quia non solum habet rationem mediæ, sed etiam rationem finis in reali præsentia Christi, qui est omnium finis. Unde hoc sacramentum excellentius est ceteris, sive magis, sive minus necessariis. Deducitur, post Eucharistiam hunc dignitatis ordinem habere sacramenta: ordo præcellit, sequitur Confirmatio, mox Extrema unctio postea poenitentia, deinde baptisus, et matrimonium relictis in ultimo dignitatis gradu. Sic docet *Sparsa* quest. 25., art. 4.

103.

Notandum oportuni est: querimus hic de maiore gratia quoad quantitatem in intensione; non de maiore gratia in ratione, *liberum*, et beneficij; neque enim dubitatur, sacramenta mortuorum maiorem in ratione beneficij causare gratiam, quam sacramenta vivorum. Ratio: nam mortuorum sacramenta causant primam gratiam; vivorum autem secundam, sive augmentum gratiæ. Prima gratia delet offensam, et hominem Deo reconciliat; neutrum præstat secunda. Re maius est beneficium remissio peccati, et reconciliatio hominis cum Deo, quam sit augmentum gratiæ: istud enim augmentum, et potest cadere, et de facto cadit sub merito

154. (Dubium supe-
est resolvendum: an sacramenta eundem
speciei in y^s, qui equaliter sunt dispositi,
equalem gratiam, & in y^s, qui ingqualiter
sunt dispositi ingqualem gratiam conferre
ex opere operato? Solus Paludanus ne-
gavit sacramenta eundem rationis con-
ferre equalem gratiam ~~ingqualiter dispositis~~
~~in~~ in subiectis equaliter dispositis; ingqua-
lem conferre gratiam in ingqualiter dispo-
sitis, negantur Henr^{us}, & Maion: opposita
sententia quoad utramque partem affir-
mativa, est communis Theologorum sensus. Con-

clusio sacramenta eiusdem speciei cau-
 sare ex opere operato equalem gratiam
 in dispositis equaliter, et inaequaliter gratiam
 in inaequaliter dispositis. Probatur ex sac-
 77. ramento, sup. 6. cap. 7., docente, in ipso quod
 77. baptismum iustificat, et iustitiam in se ipso
 77. recipere, unumquemque suam, secundum
 77. mensuram, quam spiritus sanctus pariter
 77. singulis prout vult, et secundum proportionem
 77. cuiusque dispositionem, et cooperationem: quod
 77. autem dicitur de baptismo, de ceteris sacra-
 mentis dicendum est ob identitatem ratio-
 nis. Tunc sic: sermo est de gratia, cuius cau-
 sa instrumentalis est sacramentum; ea au-
 tem gratia, non confertur ex opere operantis,
 sed ex opere operato: ergo sacramentum
 causat ex ^x opere operato gratiam in suscipiente se-
 cundum proportionem ipsius dispositionem. Hoc
 non, si in dispositis equaliter inaequalem
 gratiam, aut equalem causaret in dispositis
 inaequaliter: ergo est contra.

x
opere

105. Confirmatur
 ex preclara auctoritate Q. d. Damasceni,
 77. l. 2. de fide cap. 10: quoniam peccatorum re-
 77. missio omnibus eque per baptismum datur, si-
 77. cutus tamen gratia pro fidei, ac prece dantis
 77. purgationis modulo, ac ratione comparatur.
 Sic dicas, comparari spiritum gratia duntaxat.

opus operantis; datur remissionem peccatorum,
denotare opus operatum: contra enim est.
Inde sequitur exorta, quod a baptismo sit
sola peccatorum remissio, et Spiritus gratiae
efficitur a fide, et purgatione: ergo in idem
scilicet, comparatur Spiritus gratiae, atque
Spiritus gratiae datur; sicut datur remissio
peccatorum, quae est effectus baptismi ex ope-
re operato. Adde: in textu Graeco non est
vox illa, comparatur; sed est vox, datur,
quae exprimitur in prioris parae periodo: et
cum desit in posteriore parae, suppletur, et de
proximo assumitur. Ne recte observavit Bea-
nal.

106. Confirmatur iterum ex Divo Thoma, hic

- 77 quest. 69., art. 4: quidam cum maiori, quidam
77 cum minore devotione ad baptismum accedunt;
77 et ideo quidam plus, quidam minus de gratia
77 novitatis accipiunt: sicut etiam ab eodem
77 igne accipit plus calor qui plus est propinquus
77 licet ignis quantum est de se equaliter ad omni-
77 nem calorem diffundat. Ex exemplo colligitur,
Angelicum loqui de gratia, quae est a sacramento
tamquam a principio efficiente; sicut calor est
ab igne. sed gratia, quae est a sacramento, tam-
quam a principio efficiente, confertur ex opere
operato: ergo accedenti ad baptismum cum ma-
iore devotione plus, et accedenti cum minore

minus de gratia novitatis confertur ex opere
 operato. 107. Quia ratione probatur conclusio. sacra-
 menta causant gratiam ex opere operato ad
 instar causae naturalis; sed causae naturales
 meliorem, aut maiorem effectum produciunt,
 quando subiectum est magis, aut melius
 dispositum: ergo sacramenta causant ex opere
 operato gratiam maiorem in subiecto magis
 disposito. Constat maior: nam vel in hoc,
 quod sacramenta requirunt in subiecto
 aliquam dispositionem moralem, siue posi-
 tivam, siue negativam. se habent ad instar
 causae naturalis, quae in subiecto naturalem
 aliquam dispositionem requirunt; & sicut sub-
 iectum est dispositum per dispositionem natura-
 lem ad effectum causae naturalis, sic subiectum
 est dispositum per dispositionem moralem ad
 sacramentorum effectum. Minor discussus fac-
 ti est certa; & declaratur exemplis. Primum:
 quanto subiectum magis approximatur agenti
 naturali, tanto intensiorem qualitatem accipit;
 & similiter quanto minus intensam prae-
 habet qualitatem, contrariam. secundum: ab eadem
 virtute motiva cum eodem conatu maior in-
 greditur impulsus lapide rotundo, & solido, quam
 imprimeatur plumbi minus apti ad recipiendum
 impulsu.

108.

Roboratur probatio. Primo:

quia sacramenta sunt plena Christi sanguine; ut loquimur Patres: ergo maiorem, et maiorem gratiam effundunt; atque adeo inaequalem gratiam secundum inaequalem dispositionem subiectorum. secundo: dispositio subiecti est ratio, ut sacramentum determinetur ad causandam gratiam: ergo melior dispositio, ut determinetur ad causandam intensiorem gratiam; neque enim est, cui in se presenti non valeat illud solum: sicut se habet simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis. Tertio: quia sacramenta, secundum significationem symbolicam, quae elevatur, significant inaequalem gratiam in inaequalitate dispositi; id autem causant, quod significant: ergo causant inaequalem gratiam in dispositi inaequalitate. Maior declaratur potest inductione per singula sacramenta; sufficit exemplum Eucharistiae. Hoc institutum est per modum spiritualis nutrimenti; ~~nutrimentum~~ nutrimentum autem corporale plus confert sano, quam ego; plus magis sano, quam minus sano: hoc ipsum significat, et significando facit in ordine spirituali Eucharistiae sacramentum.

109.

Contra primam

conclusionem partem oppositae. Docet Deus Gregorius, tot esse homines; quot Angeli, nec

plures, nec pauciores. Docet Divus Thomas
 Angelos esse inter se specie distinctos, et in
 gratia, et gloria inaequales. Tunc sic: ratio
 hominum est equalis, quoad gratiam, et gloriam
 gradus, sicut Angelorum, aliter lucrum con-
 sideratum non esset equalis: ergo infantes
 qui baptizati decedunt, accipiunt in bap-
 tismo inaequalem gratiam ex opere operato.
 contra consequentiam nam aliter aliqui
 Angeli non haberent homines pares in glo-
 ria, cum non sint plures homines, quam
 Angeli: et plures homines sunt equalis
 uni Angeli. sic ex R. Ludovico.

110.

Contra se-

cundam conclusionem gratiam operari. Gratia,
 quam sacramentum causat ex opere operato,
 est ex merito Christi, et eius causa est Christi
 passio: sed cuiusmodi gratia est equalis in suf-
 ficientibus, etiam cum inaequali dispositio-
 ne, idem sacramentum: nam meritum, et
 passio Christi indifferentia se habet ad omnes,
 et equaliter omnibus applicatur: ergo sa-
 cramenta eiusdem rationis equaliter gratiam
 semper causant ex opere operato. sic ex
 Alensi, et Maiore; et confirmari possunt ex
 D. Cyrillano, lib. 2., Epist. 2., agente de Bap-
 tismo, et sic differente. Et sic omnibus equali-
 ter nascitur, et sic supra omnes parat, et

21. equali luce diffunditur; quanto magis christi.
 22. bus sol, et dies verus... lumen inq. eternum
 23. pari equalitate laetatur?

Id primum
 tunc; admissis doctrinis, quae ex D. D. Gregorio,
 et Thoma proponuntur, nego minorem
 insinuant quidem aliqui Patres, hominesque
 destinati esse successores Angelis lapsis; non
 tamen docent successores esse in eodem gra-
 tia, et gloria gradibus, quos Angeli, si ita
 essent, fuissent habituri. Ita iniqua paritas
 inter duos ordines hominum, et Angelorum
 multis rationibus potest impugnari. Re-
 enim sequitur, quod si in fine seculi nul-
 lus homo esset par Angelo supremo, ul-
 timus baptizatus esset infans, qui habet
 ex baptismo supernam gratiam, et glori-
 am; quod est incredibile. Rursus: si duo
 adulti ante decesum parum habeant gra-
 tiam, et ambo in ultimo instantis eliduntur
 actus eque perfectos, unus actum maiorem gra-
 tia correspondebit, quam alter; ne vide-
 licet decedant in gratia equali, et pariter
 sint in gloria. Iniqua est absurdum: nam
 pari merito par premium gratiae, et gloriae
 respondeat. Nec dicas, ad Dei providentiam
 pertinere, ne casus adducti contingant. con-
 tra enim est: quod leges divinae providentiae

non constans, nisi ex revelati, aut ex argu-
mento desumpto ex revelati. Iste autem
lex ad quam confugis, ex his capitulis con-
probare non potest. Itaque sunt duo in-
fantes cum solo baptismo decedunt, et in
hoc sunt pares; ita sunt pares in gratia
accepta, et in gloria obtinenda; et similit-
er dicendum est de duobus adultis, quod
possint decedere cum eadem gratia, et
qualem gloriam adipisci. Tam vero ad
probationem minoris negat, dicendum:
alludetur ad illam visionem Apocalyp. cap.
21. Civitas in quatuor posita est, et longi-
tudo eius tanta est, quanta, et latitudo.
sic locus est explicatus, diffinitus, et variè ex-
plicatur. Nihil, ducere literalissimo Rebera, sic
sensus placeat: ut quid quid boni, felicitatis
et gaudij in celesti civitate est, mensure-
tur quantitate; et sic illius latea sunt
equalia. Ergo hoc equalitas non desumen-
da est ex serie hominum quoad gloriam
equalem serie Angelorum; quæ expositio,
quod ego sciam, nec ullum Patrum, aut
Interpretum habet pro se.

112. Ad secundum,
concessa maiore, nego minorem. Ad huius
probationem dicendum, Christi meritum,
et passio, quantum est de se, omnibus indiffe-

unius gratia fructum offert; sed quod
minorem, aut maiorem gratiam de-
rivet, hoc ~~autem~~ minore, vel maiore
accedenti ad sacramentum dispositione,
determinatur. Rursum: equaliter omni-
bus applicatur in quantum, qui recipiunt
idem sacramentum, nec magis recipiunt
sacramentum, nec minus recipiunt sacra-
mentum, quamvis sint inqualiter dispo-
situm, his tamen inqualiter applicatur
meritum, et gratia Christi in quantum ratio-
ne dignam dispositionis recipiunt inquali-
ter eum sacramenta.

113.

Ad confirmationem: ex testimonio adducto non videtur
equalitas gratia sacramentalis sub in-
quali recipientium dispositione. Ratio
quia ibi Divus Cyrillus agit de baptis-
mo, et de equalitate remissionis omnium
peccatorum, atque de totali conversione
hominis cum Deo, ita ut excludatur
omnis separatio, que in peccato consistit;
est que eadem sententia, quam enucleatam
explicuit Divus Damascenus, citatus su-
pra. Id evincitur exemplis dicti, et alii;
nam, ut optime ratio ^{claratur} elicto vides, qui
accedunt ad corpus luminosum, accipiunt
equaliter, quod in ipso non sit obscuritas;

sed in eisdem infuso lumine, fit secundum
proportionem propinquitatis, et distantie.
Secundum: Inqualis infuso luci diffunditur
a corpore luminoso, prout corpora illuminan-
da sunt luminoso objecta, aut in se ipsa opa-
ra; et in utroque posuit impariter se habe-
re. Ergo ex exemplis, quibus utitur Augustinus
Cyprianus colligitur expositio data, et fra-
matu doctrina nostra.

114.

Opponitur adhuc. Ex Tan-

denario non disponitur, quod idem sacramen-
tum causet inaequalem gratiam in inqualiter dis-
positis: ergo id dicendum non est. Probatur ante-
cedens: Concilium dico statuit, et quod Deus gra-
tiam singulis prout vult; et secundum propor-
tionem cuiusque dispositionem. Hoc posuimus intel-
ligitur de iustificatione extra sacramentum.
~~Idem autem~~ primum de iustificatione in sacra-
mento; et sensus est iste: unusquisque iustitiam
accipit suam secundum mensuram, qua spi-
ritus sanctus partitur singulis prout vult.
Sive in hoc attendat ad proportionem unuscu-
iusque dispositionem, tantam, vel tantam; si-
ve ad quantitatem dispositionis non attendat.
Atque ex hoc sensu posito non est argumentum,
ut sacramentum inaequalem gratiam causet
secundum differentiam recipientium dispositionum:
ergo Confirmatur: non est inqualis gratia

Cod. 13.

ex maiore, vel minore devotione ministranti
ergo nec pro maiore, vel minore suscipientis
dispositione. Iterum: plura, aut maiora susci-
pientis peccata non faciunt, quod conferatur
minus gratia: ergo nec plura, aut maiora mi-
nistrantis, faciunt, quod a Sacramento
ex opere operato maior conferatur gratia. De-
nique: si inaequalis est gratia secundum inae-
quales dispositiones suscipientium, excessus
gratiae confertur ex opere operantis: ergo non
ex opere operato.

165.

Nunc antecedens, et proba-
tionis assumptum: utraque enim pars illius
sententiae refertur ad iustificationem in sa-
cramento, quod est illius causa instrumen-
talis; et inde est argumentum ad iustifica-
tionem extra sacramentum. Negativum
ille praesciuit: sic enim dicitur, iustifi-
cationem esse secundum mensuram, qua
Spiritus Sanctus paratur singulis prout
vult, ut statim per copulativam coniunctio-
nem addatur, et secundum proportionem cuius-
que dispositionem, et cooperationem. sensus
itaque est, causam tantae, vel tantae iustifica-
tionis ex parte Dei esse ipsius voluntatem,
qua decrevit in, et per sacramenta conferre
gratiam in proportionem ad recipientium
partem, aut disparem dispositionem. Et

alius sensus, qui mihi probatur: nempe prima-
riam mensuram esse Dei voluntatem; nam
quod tanta, vel tanta sit dispositio, est secun-
daria mensura. Ratio; quia dispositionem esse
tantam vel tantam, desumitur ex voluntate
Dei dispensantis, ac volentis congrua ad tantam,
vel tantam dispositionem. Nota: ex definitis
a Tridentino desumimus nostram doctrinam;
non tamen dicimus, esse definitam: ut aliqui
dixerunt.

116. Ad confirmationes. Ad primam,
concesso antecedente, nego consequentiam: Sicut
enim rebus non magis prodest, quia a sanio-
re, et habente meliorem intentionem deus;
et magis prodest, si accipiat a sanione;
et melius disposita: ita in re nostra servanda
est hęc proportio inter ministrantem, et susci-
pientem sacramentum. Ratio a priori; nam
quod causa applicetur a meliori, aut magis dy-
posita alia causa, impertinens est, ut causa app-
cata qualem, vel inaequalem effectum produ-
cat; cum tamen ad id conducat, vel maior
applicatio cause, vel maior dispositio subiecti.

Ad secundam, concesso antecedente, nego con-
sequentiam: peccatum enim, quod ~~totum~~ ^x totaliter
dividit a Deo, impedit omnem gratiam sanc-
tificantem; et hoc facient gloria vel maiora
peccata, quod ^x difficilius obtineatur iustificatio.

inde est,
quod, se-
cundum
quantita-
tatem il-
lius, fa-
cramen-
tum con-
fert gra-
tiam.

Et posita penitentia, Deus non recondatur
peccatorum, siue sint gloria, siue sint gravio-
ra; cum autem penitentia (idem de alijs
actibus) ita sit meritoria de condigno, ut sit dis-
positio ad effectum sacramenti. Ad tertiam re-
spo. antecedens: dispositio enim, quae se tenet ex
parte subiecti, quatenus dispositio est, non est
causa effectus: quia propter meliorem dispositionem
resuscipiens sacramentum non est causa gratiae
sacramentalis; ac proinde excessus gratiae non
est ex opere operantis. Quid, si dispositio melior
aut sit de se sufficiens ad inducendam gra-
tiam, aut sit meritum de condigno? Dicen-
dum: gratia, aut excessus gratiae ex vi sacra-
menti est praeter gratiam illam, quae datur
in premium dispositionis. De lege dicta
num. 11.

117. Oppones Lemnem: sacramenta non
causant gratiam, quam non significant: causant
siquidem significando; et ideo sunt ratio gratiae
tunc: ergo non causant inaequalem gratiam in
inequaliter dispositis. Probatur consequens
significatio sacramentorum est invariabilis:
est enim illis intrinseca; sed si inaequalem
causarent gratiam, variaretur illorum signi-
ficatio: modo namque significant maiorem
gratiam, modo minorem: ergo non causant
inequalem gratiam in inaequaliter dispositis.

Additur: baptizmus unus est specie diversus
ei melior alio baptizmo; quod est absurdissimum.
sequitur tamen: nam baptizmus unus causans
in melius disposito duos gradus gratie, ipso
significaret; et alius baptizmus causans in me-
ius disposito unum tantum gradum gratie,
ipsum tantum significaret. At iuxta proba-
bilem sententiam, secundum intensiorem
gradus melior est primo, et ab ipso est specie
diversus: ergo unus baptizmus ex significatio-
ne gratie melioris, et specificè diversus, est
melior, et specificè diversus ab alio baptiz-
mo.

118. Concesso antecedente nego consequen-
tiam: nam sacramenta ratione significati-
onis symbolicè, quæ elevata est ad significa-
tionem sacramentalem, significane in qua-
dam gratiam in inqualitate dispositis, ut ex-
plicui num. 108. Ad consequentem probatio-
nem, concessa maiore, nego minorem: essen-
tialis namque, et intrinseca sacramentorum
significatio est conditionata; et ideo sacra-
mentum validum, et in forma non difert
quoad eummodi significationem à valido
et formato. Itaque ~~sacramentum~~. Itaque
sacramentum significat conditionatè ma-
iorem gratiam, si maior sit dispositio, mi-
nores gratiam, si minor sit dispositio;

x
Cap. 1.,
x
mod. p.

sed non significat, aut maiorem, aut mino-
rem ipse dispositionem: unde non significat aut
maiores, aut minores gratias. Sic sacra-
mentum significat conditionatè gratiam,
si non sit obex, sed non significat, non esse
obex: ac proinde non significat absolute
conferre gratiam; ut explicui num. 12. Dif-
tinguo probationem minorem aduinctam: mo-
dò significaret maiorem, ~~requirere~~ ^{requirere} minorem
gratiam, ex parte rei significat, concedo;
subiectivè, et formaliter, ex parte signifi-
cationis, nego propositionem. Et dicere:
à sacramento semper significatur condi-
tionatè maior, et minor gratia; sed ex his gratiis
significatur, modò confertur minor, modò maior.
Si dicas: ergo à sacramento causatur absolute
gratia, quæ non significatur absolute; concedo
consequentiā de significatione interpretari:
sacramento namque est essentialis signifi-
ficatio, et virtus cauſandi; non autem ipsum
actualiter cauſare. Declaratur exemplo:
agentium innata exigentia ad tantam vel
tantam intensiōnem ~~requiritur~~ ^{est} conditionata,
si sit talis, vel talis dispositio in passivo; data
tanea dispositione, producitur absolute ab
agente tanta intensio. Compara significationem
sacramenti illi exigentiæ innatæ; ita dic, sa-
cramentum absolute cauſare id, quod condi-

x
qualita-
tis

119. *nomine significat.*

Ad additamentum,
negatur affirmatum, et maior probationis,
cuius falsitas constat ex immediata dictis.
Potest mitti maior, et minor negari: nam
qualitas non vitalis superna, quae non est
capax successus remissionis, cum non est capax
gratia sanctificans, interdicitur per gradus
homogeneos. Hoc etiam mittatur: Metas-
genitas, ut multis placet, non arguit di-
versitatem specificam, sed ~~similitudinem~~ <sup>dis-
simili-</sup>
individualem intra eandem speciem. ^{tudinem}
Hoc etiam mittatur: ex specifica diversita-
te non probatur iniquitas iniquitatis
et perfectionis.

Sectio Octava.

Qualem gratiam sacra-
menta conferant?

120.

Sensus propo-
sitionis est iste: ^x ~~omnino~~ ^{an} omnia sacramenta
possunt causare primam gratiam, qua trans-
fertur homo ab statu peccatoris, et Deo
mortui per peccatum ad statum iusti, et
Deo viventis per gratiam sanctificantem.
Hanc virtutem habere baptismum, et peni-
tentiam, est certum; ideo quae appellantur
sacramenta mortuorum. Cetera sacramenta

appellatur *secundum*: quoniam per se, et in
 primaria intentione, ordinantur ad se-
 cundam gratiam, seu ad gratiæ augmen-
 tum conferendum; ideo que sine supponunt
 in subiecto gratiam per quam, simpliciter
 vivat spiritualiter. Hinc, que accedit ad
 sacramenta vivorum debet se ipsum proba-
 re, et procurare statum gratiæ, et sacile quæ
 accederet, qui etiam ceteros, cum peccato
 mortali cognito accederet. Hoc de omnibus
 vivorum sacramentis habetur certum; et de
 Eucharistia definitum est in Tridentino, sess.
 13. can. 4. et 5.

121. Ad id itaque devolvitur diffi-
 cultas; an qui attinet accedere bonâ fide,
 iudicans, se esse in gratia, cum non sit, iusti-
 ficetur ex opere operato virtute sacramen-
 ti vivorum: sive: an sacramenta vivo-
 rum ex secundaria intentione, seu per
 accidens, causent ex opere operato primam
 gratiam in accedente cum bonâ fide? Ne-
 gativam universalem sententiam cum
 varisque tenent multi ex Auctoritatibus, qui
 citatos sequitur Haunoldus, hic, cap. 2.
 contrav. 1. Affirmativam. eandem
 universalem tenent plures ex Auctoritatibus
 cum Suariorum, quos citat, et sequitur Rhodus
 hic, quest. 3., sect. 1., & 2. Non pauci hanc

virtutem causandi primam gratiam
soli Eucharistia, et non alijs vivorum sacramen-
tis concedunt; et aliqui soli Extreme unctioni
illam adiudicant: et sic docet S. p. 2. 2.
hic, quest. 100., art. 3.

122.

Conclusio. Nullum

sacramentum vivorum conferre potest pri-
mam gratiam hominibus, etiam adultis, et ac-
cedenti cum bona fide. Probatur ex T. 1.

27. sententia, lib. 12. cap. 2: est hoc sacramentum

27. penitentia, lapsus post baptismum ad salutem

27. necessarium, ut non dum regeneratus ipse

27. baptizatus. Ex hac definitione, et ex doctrina

Sacramentum est certa Theologorum sententia, in-
ligit gratia sacramentum penitentia esse me-
dium simpliciter necessarium ad delin-
dum peccatum mortale, commissum post
baptismum. Atqui istud sacramentum non
esset tale medium, si sacramentaliter
quod vivorum posset causare primam gra-
tiam sub attentione, et bona suscipientis fi-
de: ergo nullum ~~vivorum~~ vivorum sacra-
mentum prestare hoc potest. Probatur mi-
nor: si aliquod vivorum sacramentum ef-
fectum illum prestare posset, iam posset con-
tingere, ut lapsus post baptismum conse-
queretur remissionem peccati, et salutem
sine sacramento penitentia; id autem,

siue quo finis obtineat potest, non est me-
diū simpliciter necessarium ad finem
ergo si aliquod sacramentum vivorum
posset causare per accidens (in sensu ex li-
cato) gratiam gratiam, iam sacramentum
penitentis non esset lapsu post baptismum
mediū simpliciter necessarium ad re-
missionem peccati, et ad obtinendam sa-
lutem. Nota: probatio procedit de sacra-
mento penitentis suscepto, aut in se, aut
in voto; hoc est, ratione contritionis perfectae.
Sicut baptismus est necessarius aut in se,
aut in voto, nondum regeneratus.

123. Confirma-
tione. Primo: nullum sacramentum
præter baptismum potest unquam conferre
gratiam habenti peccatum originale: ergo
nullum præter sacramentum penitentis
potest unquam conferre gratiam lapsi in
mortale post baptismum. Ratio consequen-
tis: nam aliter lapsu post baptismum
penitentis sacramentum non esset nec-
essarium ad salutem, nec nondum
regeneratus ipse baptismus. Vltima ratio
tatis ratio: ideo nullum aliud sacramen-
tum iustificat nondum regeneratos; quia
peccatum originale delendum est per
mediū necessarium, institutionem quæ

ad illum finem: et tale medium est baptis-
mus. sed ad delendum peccatum, lapsus
post baptismum est medium necessarium,
institutiōque ad eum finem, sacramentum
penitentis: ergo nullum aliud sacramen-
tum iustificat lapsos post baptismum.

129. Con-
firmatur secundo: bona fide accedens sine
superna attritione ad sacramenta vivorum
non iustificatur: ergo neque cum ea attritione
et bona fide accedens. constat antecedens
contra paucos: quia sacramentorum institu-
tio non sustinet necessitatem doloris superni
ad obtinendam reconciliationem cum Deo;
atque cuiusmodi dolor, sicut ante, sic post
institutiōnem sacramentorum est necessa-
rius necessitate mediæ ad iustificationem.
hinc probatur consequentia negati. Licet
his: tam necessarium est lapsus peniten-
tis sacramentum, aut in re, aut in voto,
quam est ipsa penitentia supernaturalis.
sed quia hoc est simpliciter necessaria
necessitate mediæ, quia bona fide accedens
ad sacramenta vivorum sine cuiusmodi
penitentia non iustificatur: ergo nec iusti-
ficatur accedens cum attritione superna,
et bona fide.

125.

Probatio facta roboratur.

x
ablutio-
ne,

115
sacramenta eos effectus causant, quos sig-
nificant; sed sacramenta vivorum non
significant primam gratiam: ergo illam
non causant; et nec quidem per accidens.
Ratio huius; quia defectus notificationis
aequat defectum virtutis; quod autem vir-
tutem non habet, nec per accidens causat.
Probatur minor inductione; et sic exemplum
Eucharistia. Hec solum significat gratiam
nuntiativam, et augmentativam; significat
enim per modum cibi: et ideo Concilium
Florentinum docuit, Eucharistiam causare
omnes effectus viarum spiritualium, quos causat
cibus naturalis: ergo Eucharistia non
significat primam gratiam. Vergetur: et
~~ablutio~~ in baptismo, et ex ablutione
in poenitentia, conjungit in istis sacra-
mentis significatio primae gratiae; et remis-
sionis peccatorum. Sed in sacramentis
vivorum nihil est, unde similis signifi-
catio conjungatur: Eucharistia namque in-
stituta est per modum cibi, qui mortuis
numquam prodest; et idem ostenditur
inductione facta per alia vivorum sacra-
menta: ergo et gratia.

126.

Obicitur primo.
ex Tridentino definiente necessitatem sa-
cramenti poenitentiae lapsi post baptismum.

non infertur, quod sacramenta vivorum
non causent per accidens primam gratiam:
ergo ista sacramenta hanc gratiam eo
modo causant. Probatur antecedens: Con-
stitutum intelligitur eo, quod fit per se
ergo. Confirmatur: Tridentini definitio
est cum eo quod lapsus post baptismum
per sacramentum poenitentiae, et sine gra-
tiae contritione, iustificatur per munda-
rium: ergo et quod iustificetur per sacra-
menta vivorum: si accedat cum super-
naturali attentione, et cum bona fide.

127.

Nego

antecedens; et antecedens probatur: nam
aliter posset quis dicere per solam attentionem
per bona fide existimetur contritus, pecca-
torem iustificari. Ratio; nam si respectiva
illa, absoluta, et illimitata assertio; est hoc
poenitentiae sacramentum lapsus post bapty-
smum ad salutem necessarium: sicut non
dum regeneratus ipse baptismus, limitari potest
ad id, quod fit per se; ergo pari iure
ad id, quod fit per se, limitari poterunt
testimonia, quibus communiter probatur
solam attentionem ad iustificationem non
sufficere. Quod dictum est de definitione
Tridentini extenditur ad assertionem Patrum
qui absolute postulante statum gratiae ad

174. Ad confirmationem
concepto antecedente, neco consequentiam. So-
cit Concilium; poenitentia sacramentum
esse necessarium lapsi post baptismum,
sicut non dum regenerati ipse baptismus
martyrium opitulatur non dum regenera-
ti ad instar sacramenti, ut probatum est
a num. 28. ⁴ per totam sectionem l. de baptis-
mo post baptismum opitulatur maximum
ad instar sacramenti. Igiter sicut non
est necessarii baptismus speciale privilegi-
um Dei dispensans in ea necessitate info-
rum martyrum; ita neque idem speciale
privilegium obest, ut sacramentum poeni-
tentia sit lapsi post baptismum ad salutem
necessarium. Res in hoc vertitur circa
existentiam privilegii: istud pro martyrio, pro-
batur efficaciter; pro sacramenti vivorum

Hujus cap.

satis efficaciter reuocatur.

129.

Obicitur secundo.

Sacramenta conferunt gratiam non ponentes
tibus obicem: ex Tridentino. sess. 1. cap. 1.
sed qui attutus accedit bona fide ad sa-
cramenta vivorum, non ponit obicem:
ergo hanc illa sacramenta conferunt gra-
tiam; quæ prima est, et peccati remissiva.
confirmatur primo: Satis omnibus promi-
sue sacramentis attribuitur frequenter re-
missionem peccatorum, absolutioem for-
dium, animæ munditiem, et similes effec-
tus; hæc stare non possunt, si sacramenta
vivorum, nec quidem per accidens causent
primam gratiam. Secundo: maxime con-
gruit bonitati dei, et fideli hominum
in Deum misericordia, ut nullus unquam
fraudetur sacramenti fructu, qui ad
illud bona fide accedat. Arguitur: prima
gratia, et eius augmentum sunt effectus
eiusdem constitutivæ rationis: ergo sacra-
menta, quæ possunt per se causare augmentum
gratiæ, possunt per accidens causare pri-
mam gratiam.

130.

Concessa maiore, diston-
quo minorem: qui attutus accedit bonæ fide
ad sacramenta vivorum, non ponit obicem
positivum, concedo; negativum, nego mino-

rem, et consequentiam. Ibi positum
 est indigestio cum mala fide, et actua-
 li peccato. In susceptione sacramenti, ne-
 gativus est indigestio cum bona fide, quo
 sacramenti susceptio excusatur ab actuali
 peccato. Quod non sufficit, si accedens non
 ponat obicem positivum, constat in casu
 quo accedens ad sacramentum vivorum
 sine attentione, et cum bona fide. Igitur
 cum accedens ponit obicem negativum
 hoc est, involuntaria, non aufert obicem
 positivum, sacramentum vivorum
 manet informe. Ratio; quia sacramenta
 non continentibus obicem conferunt grati-
 am, non utcumque, sed quam significant.
 ut docet Tridentinum citatum: quia prop-
 ter oppositionem debet ablati obex opposi-
 tus significationi sacramenti. Item quia
 peccatum non utcumque, sed non, re-
 tractatum opponitur significationi
 sacramentorum baptismi, et penitentiae.
 Hoc requiritur, quod gravis austeritas non
 retractatio, ut illa sacramenta conferant
 gratiam. Requiritur significationi sacramen-
 ti vivorum opponitur peccatum non re-
 missum, et sic, non negligenter opponi-
 tur significationi Eucharistiae, quae per mo-
 dum cibi significat gratiam nutritivam.

131.

Ad primam confirmationem.
 Patres, dum istas assertionibus utuntur, non argunt de istis, quae sacramenta ratio, et per accidens, sed de istis, quae per se, et ex sua natura praestant. Hinc cum universaliter dicunt, sacramenta conferre remissionem peccatorum, intelligendi sunt distributione accommodata de singulis iuxta ipsorum significationem. Cum vero id dicunt determinate de aliquo sacramento vivorum, exponendi sunt de remissione venialium, et de preservatione a mortalibus. — Ad secundam confirmationem. Remissio peccati est summi inditae peccatorum; ac proinde non est credenda sine magna ~~causa~~ ^{causa} ex parte peccatorum; particulari in sacramentis baptismi, et poenitentiae; et hoc maxime congruit scriptis Dei, et hominum, quo nostram salutem agnoscere debemus. Habet congruentiam, quae elidit congruentiam, ut sacramenta vivorum causent primam gratiam; cumque accedant rationes petitis ex necessitate sacramenti poenitentiae, et ex significatione sacramentorum, tenendum est, quod sacramenta vivorum primam gratiam non causent.

expensis

132.

Ad tertiam, concessa antecedenti, nego consequentiam. Primo: quia

Cod. 14.

propter hoc, quod homo ex se habet naturam
 naturam naturalem gratiam; etiam in peccato
 bono; quod est per se naturam gratiam
 uterque, ut videtur. Secundo: quia omnes, et sin-
 guli actus salutares sunt merentur de con-
 digno augmentum gratiae; et solus actus perfectus
 caritatis, aut charitatis, ad primam gra-
 tiam extra sacramentum ultimo disponit. Et
 tertio: quia prima gratia habet annexam remissionem
 peccati, quam remissionem presupponit gra-
 tiae augmentum; et causa potens afferre aug-
 mentum gratiae, potest esse subordinata ad
 rem causam, quae propriori inducat primam gra-
 tiam remittentem peccatum: ut iam osten-
 dam. Ergo quamvis prima gratia, et eius au-
 gmentum sint effectus eiusdem efficientis in-
 tentionis, non propterea sacramenta, quae possunt
 causare augmentum gratiae, possunt causare
 primam gratiam. Ostendo, quod promissum.
 Agens potens inducere formam, potest ex-
 cludere oppositam; si ex modo operandi illam
 exclusam non supponat; secus, si ex modo ope-
 randi presupponat illius exclusionem. Sacra-
 mentum vivum potest inducere gratiam,
 quae opponitur peccato; non tamen potest
 expellere peccatum: quia ex modo operandi
 presupponit peccati expulsionem. Primo: quia
 sacramentum significando causat; significatio

autem sacramenta vivorum per se, p^{ri}mo ex
 qu^ontum peccat. Ratio: quia cummodi
 sacramentum subordinatum sacramento pe
 nitent^{ie}, ut per hunc actum expellatur
 peccatum; aliter sacramentum penitent^{ie}
 non fore impletum necessarium legi
 fore baptismum. Ratio: omnia ob ea sacra
 menta non tollitur immutatio ab ipso sacra
 mento: aliter supra ex institutione divina
 requireretur dispositio p^{ri}va, ut unumquod
 que sacramentum p^{ro}pter suum effectum;
 ad sacramenta vivorum, est ob ea pecca
 tum non remissum: non itaque ista sacra
 menta immediate auferunt illum obicem,
 ac proinde illum ablatum superagunt.

133.

Ratio t^{er}tio: sacramenta mortuorum, per se,
 & p^{ri}marie instituta ad causandam p^{ri}nam
 gratiam, possunt per accidens causare aug
 mentum grati^e: ergo sacramenta vivorum,
 per se, & p^{ri}marie instituta ad causandum
 augmentum grati^e, possunt per accidens cau
 sare p^{ri}nam gratiam. Ratio consequent^{er},
 & paritatis est: quia omnia sacramenta
 ex ratione generalia sacramenta habent vir
 tutem causand^e gratiam, modo p^{ri}nam, mo
 do secundam.

134.

Omni antecedente, nego

x
non

consequentia. Omnis antecedens: quia sacra-
menta mortuorum non causant augmentum
gratiae; sed quia dicitur, quod illud causant
per accidens: causant enim illud per se
et ex propria institutione. Ratio: quia ex pri-
maria institutione cuiusmodi sacramenta vivorum
etiam, et iustificati extra sacramentum, sunt
de necessitate medij ad salutem. Negata
est consequentia, quae non tenet a paritate.
Primo: quia nullum determinatum sacra-
mentum vivorum est medium simplici-
ter necessarium ad quoddam augmentum
gratiae: ergo permittitur, quod tale augmen-
tum sit a sacramento mortuorum. Con-
trario: pariter sacramentum est medium
simpliciter necessarium lapsi post baptis-
mum: ergo non permittitur, quod isti confe-
ratur prima gratia per sacramenta vivorum.
Secundo: quia in sacramento vivorum peccatum
et carentia gratiae est obex; nam ex ipsorum
institutione in eis requiritur status gratiae, id est
positio gratiae. Vice versa: in sacramento mortuorum
gratia et carentia peccati non est obex,
aliter non possent suscipi a conscientia sine iusti-
ficationis. Tercio: quia sacramenta mortuorum
instituta sunt etiam ad causandum augmen-
tum gratiae. Baptismus eundem institutus
est, ac constituendum hominem Christianum

brum; et ad dandam gratiam cum iure ad
auxilia ad servandas obligationes hominū
christianū; quod utrumque prestare potest
hominū, sive sit prius iustus, sive non.
Penitentia vero instituta est ad reconciliandum
hominem cum Deo; prius offenso, et ad confe-
rendam gratiam cum iure ad auxilia, quibus
vitiis relapsus; homo autem, cum Deo
tam placatus, potest magis, ~~sacramentum~~ reconcili-
ari: et recipere gratiam cum novo iure ad
auxilia illa specialia. Ex opposito: sacramen-
ta vivorum instituta non sunt, nisi ad finem,
cui obnox est peccatum; et ad quem finem obti-
nendum requiruntur status gratia ut quiescentia
dispositio: quod abunde probatum est ex con-
ciliis, Patribus, et ex eorum sacramentorum
nomenclatione.

x
ac magis

135. Ad rationem pro consequen-
tia negata, merito ademptam; nam si om-
nia sacramenta ex ratione generāca causant
gratiam gratiam, iam omnia non per accidens
sed per se ~~causant~~, quia ex genere suo est gratia illam
suum rationis. Consequens non a Impletis. causant;
ergo. — Dices: evincitur, sacramenta vivorum (sicut ho-
mines) causare per se gratiam gratiam, quatenus uno, non
illam causant ex opere operato, et ex sua institutio per acci-
dente. Nihilominus dicuntur causare eam gra- deus, sed
tiam per accidens: vel quatenus Christus intentionem per se sen-
tit,

quod sacramentum dicitur causa augmen-
tum gratiæ, illi ex consequenti dedit virtutem
causandi primam gratiam; vel quatenus
huiusmodi sacramentum ex primaria inten-
tione habet causare gratiam secundam,
et primam gratiam ex secundaria inten-
tione: hoc est, quod asseritur.

136.

Negativa, quod

asseritur. Certum est, ex institutione sacra-
mentum pro vivis ad causandum aug-
mentum gratiæ nullam subortam fuisse
necessitatem dandi illi virtutem ad causan-
dam primam gratiam; sicut ea institutio
eucharistiæ ad causandam gratiam in ha-
bente characterem baptismalem, nulla neces-
tas fuit concedendi illi virtutem causandi
gratiam in non habente characterem. Contra-
rio: institutio sacramenti penitentis ad remitten-
dam peccata iure confessa, induxit necessitatem
concedendi illi virtutem remittendi peccata
inculpabiliter omnia; quia unum peccatum
remitti non potest, alijs legalibus non remissi-
tum sic: nulla virtus a gladio Christi prove-
niens concedenda sacramentis est, nisi quæ ex
Patribus, Concilijs, aut sacramentali sancti-
catione probetur. Neque ex his fontibus non
desumitur sacramentis vivorum ex Christi
gladio inesse virtutem causandæ primam

gratiam, iam per accidens, quomodo cumque
 de explicetur: ergo.

137.

Ad id quod dicitur: Eucharistia
 est remissionem peccatorum; ablutio-
 nem oculorum; animae munditiam; et salutem
 renovationem: ergo hoc sacramentum causa est
 per accidens primam gratiam. Rursus dicitur
 est communis sensus. Rursus: pro quibus
 sufficit Christus sustinens agonia postremo.
 Comparat carnem Christi, cum Ihesu ignito
 carbone; et affirmat, expiationem peccatorum
 illis, qui carnem hanc edunt, fieri. Confir-
 matur ex Tridentino, sess. 3, can. 5, dam-
 nante eum, qui dixerit, vel precipuum fruc-
 tum huius sacramenti esse remissionem
 peccatorum, vel ex eo non alios fructus ^{provenire}; ~~sed~~
~~ergo~~ ergo supponit remissionem peccatorum
 esse fructum Eucharistiae. Ad id quod dicitur:
 quod accipit, et cum bona fide respicit hoc
 sacramentum, iam implet illud preceptum
 divinum: probit autem se ipsum homo: ergo ac-
 cipiet Eucharistiae fructum. Secundo: Eucha-
 ristia continet Christum, qui est fons vitae: ergo
 habet efficaciam ad conferendam vitam
 per primam gratiam.

138.

Concepto antecedente
 re sub implicatione danda, nunc consequentia-
 am. Patet loquutione de illis quae per se, non de

quod per accidens. Primum. Eucharistia unde
intelligendi sunt de remissione venialium,
de preservatione a mortalibus, de extinctione
peccatorum debitorum, & de bonis reliquis
quoad praeos affectus. Videamus datum
sacramentum in sensu dato & modo explicata
apud Vazquezum, de reg. 205, cap. 5: & apud
Cardinalem Delucio, de Eucharistia, de reg.
12, sect. 1. Adde, hunc etiam sensum esse pro-
babilem: Eucharistia nonnumquam con-
ferat primam gratiam; non quidem im-
mediate, & ex opere operato; sed quatenus
Deus misericorditer, intuitu huius sacra-
menti devotè, & reverentia suscepti, confert
(non semper, & infallibiliter) auxilium
congruum ad contritionem: & hac posita, da-
bitur gratia ex opere operantis. Colligitur sensus
iste ex Angelico, hic, quest. 72, art. 3; & quest. 72, art.
2, ad 2. Doctrinam istam Angelicus exponit
ad casum, in quo suscipiatur Eucharistia a non
habente contritionem, & non habente ~~ex opere~~
gratiam. In hoc casu non confertur gratia ex
opere operato; sed ad summum eo modo,
quem explicat: ergo neque in casu, quo sus-
cipiatur Eucharistia ab aucto, & habente bonam
fidem.

139.

Ad confirmationem concessam ante
cedente, nego consequentiam. Fides est

x
Conscien-
tiam

damnat hereticos asserentes, praequum, immo
 unicum Eucharistiae fructum, esse remissionem
 peccatorum; et praescindit a difficultate, quam
 27. versamus. Negata haec propositio: praequus sa-
 27. cramenti fructus est peccatorum remissio; so-
 lum est consequentia ad istam distinctionem
 27. concedendam: ergo remissio peccati, aut non
 27. est Eucharistiae fructus, aut non est fructus
 27. praequus; ex qua nunc contra nos. Insuper:
 A iuxta Tridentinum remissio peccati debeat
 esse effectus secundarius Eucharistiae, id asseren-
 dum erat de remissione venialium; sed neque
 hoc ibi definitur a Concilio; ut ex Doctoribus
 sententiae contrariae fatetur Conink. Denique:
 Tridentinum univarsaliter, et absolute negat,
 remissionem peccati esse praequum Eucharis-
 tiae fructum; sed in casu, quo primam gratiam
 conferret, remissio peccati esset praequus illius
 sacramenti fructus: ergo nullo casu confert pri-
 mam gratiam. Sic ex citato canone confir-
 matur contraria sententia nostra.

120. Ad primum additamentum: qui sufficienter se ipsum
 probat, accedit sine obice positivo; et sic non
 manducat sibi mortem: cum sumptio non sit
 sacrilega, sed potius honesta; sed non accedit
 sine obice negativo, ac proinde non accipit gra-
 tiam; sicut illam non accipit, qui accedit sine

oratione, et cum bona fide. Ad secundum
additamentum: similiter probari posset, eucharis-
tiam vivificare accedentem bona fide, et sine
dolore supernaturali. Itaque Christus, qui est
fontis vitæ, potest per se ipsum prestare omnes
effectus, quos prestat per sacramenta; noluit ta-
men, ut sub eucharystia, prestare, nisi effectus,
ad quos illud sacramentum instituit. Insti-
tuit autem illud sacramentum ad vitam spi-
ritualem nutriendam, et ad alios effectus
quæ vitam spiritualem in suscipiente sugge-
runt.

141. Obicitur 5° extrema unctio confert
peccatorum remissionem: ergo hoc sacramen-
tum causat per accidens primam gratiam.
Antecedens probatur primo ex Tridentino,
sess. 14, cap. 2, ubi de eo sacramento dicitur: li-
77 bera, et quæ sunt adhuc capienda, et peccata re-
77 liqua abstergit. Secundo ex canonice. Jacob,
77 cap. 1, ubi de extremo unctione dicitur: quod si
77 in peccatis fuerit, remittuntur ei. Confirmatio
quia iste effectus causandi primam, signi-
ficatur sufficienter per formam huius sa-
cramenti; nempe per illa verba: per istam
sanctam unctionem... indulgeat tibi Deus
quidquid peccasti per visum, ~~et cetera~~.

142. Antecedens de remissione peccatorum moralium

Gratiam

Probatione antecedenti exponitur de remif-
 sione venialium, quae per unctionem sa-
 cramentum directè ex opere operato remittuntur
 simul cum aliquibus aliorum peccatorum.
 etiam peccata mortalia peccata mortalia
 in sacramento non remittuntur: tum propter
 necessitatem sacramenti poenitentiae, ut lapsi
 post baptismum obtineant salutem; tum quia
 eorum peccatorum remissio est praeter signi-
 ficationem sacramenti extremae unctionis.
 Instat: si testimonia allata intelligantur
 de remissione venialium; non aptè opponere-
 tur conditio illa: delicta, siquæ sint; &c.
 si in peccatis fuerit: cum moraliter sit certum
 peccata venialia non deesse. Ergo assumptum:
 aptè opponitur illa conditio, ut sciamus, extremae
 unctionis primum effectum non esse remissio-
 nem venialium; sed gratiam corroborantem
 ad extremam luctam: in subiecto tamen,
 in quo illud idem sacramentum habere pos-
 sit effectum secundarium remittendi peccata.
 Nec semper est moraliter certum, quod in sub-
 iecto sint peccata venialia, maxime in casu,
 quo immediatè antea cum signis magnis
 contritionis susceptum sit sacramentum poeni-
 tentiae, & cum signis magnis devotionis suscepta
 sit Eucharistia: quae sacramenta ex opere operato
 remittunt venialia. Hinc probatio assumpti negati.

et falsa est, et non convincens.

143.

Replicabitur.

extrema unctione simpliciter dicitur: oratio fidei
 alleviabit infirmum; quo dicendi modo demo-
 stratur, per se causare illum effectum. Iuxta verum
 dicitur conditionate: si in peccatis fuerit, remit-
 tentur ei: ergo demonstratur, hanc remissionem
 esse effectum per accidens. Atque remissio veni-
 alium non est effectus per accidens, sed per se.
 ergo extrema unctio remittit per accidens
 peccata lethalia. Additur: nam extrema
 unctio est complementum poenitentiae: ergo sal-
 tem per accidens habet effectum poenitentiae,
 qui est prima gratia. Antecedens desumitur
 ex Tridentino. super citato. — Concesso ante-
 cedente, nego consequentiam: modus enim ille
 conditionatus indicat, quod immediate ex-
 plicat: nempe remissionem venialium esse
 effectum secundarium istius sacramenti: quod
 propterea potest ministrari subiecto, etiam si
 constaret in ipso non esse peccata. Neque in-
 ferat, quod potest etiam ministrari non in-
 firmo; quoniam salus corporalis non est effe-
 ctus primarius. Contra enim est primo Autho-
 ritas Jacobi, ex qua dicitur, quod soli infir-
 mi potest ministrari: infirmatur quis....
 Inducat D. 1. 6. textus, qui sunt super eum
 urgentes eum. secundo: quia effectus primarius

est gratia corroborans ad extremam luctum.
 Huius gratiae significatio non potest esse, nisi
 in infirmo graviter periclitante. — Ad ad-
 ditamentum: quod extrema unctio sit com-
 plementum poenitentiae; hoc arguit, quod effec-
 tus unus sacramenti sit complementum
 effectus alterius ab altero. Remissio peccatorum
 mortaliū est effectus poenitentiae; et huius com-
 plementum est remissio venialium, et abster-
 sio reliquiarum peccatorum mortaliū.
 quem effectum operatur extrema unctio.
 conceditur itaque antecedens, et consequen-
 tia negatur.

144.

Ad confirmationem nega-
 tur assumptum: nam, ut acutè notat ma-
 gister, forma extremæ unctionis non est ista:
 indulget tibi Deus quicquid peccasti; sed
 ista: per istam sanctam unctionem indul-
 get tibi Deus quicquid peccasti: ut scilicet
 significatio, forme accomodetur
 materię proximę, quę est inunctio. Homo
 mortuus non inungitur, ut resurgat; sed
 vivus inungitur, ut a morbo liberetur.
 Hinc ex materia, et ex forma, quę ipsam
 huius sacramenti materiam exprimit,
 sumitur completa significatio: ut scilicet
 remittatur veniale, quod est morbus animę;
 non autem lethale, quod est illius mors.

Secus nona.
de
sacramentorum revivificatione.

125.

x
docebo

Omnia
sacramenta posse esse valida, et informia,
putet sacramentum poenitentiae, certum est; ip-
sum quoque poenitentiae sacramentum posse esse
validum, et informe, est probabile: probabilius
est oppositum, et mihi verum: ut ~~docebo~~ in tract.
de poenitentia. Sacramentum est validum,
et informe, quando constat suis partibus essen-
tialibus; sed gratiam non causat propter obi-
cem, quem in subiecto invenit. Obex est, et ne-
gativus, et positivus; primus excusatur a culpa
ratione bonae fidei; secundus adiungit sacre-
legium propter conscientiam obicis, cum quo
sacramentum suscipitur. Obex appellatur,
fictio: non quia auferat partem aliquam
pertinentem ad sacramenti valorem; sed quia
propter indispositionem ~~obicis~~ et vera est, qui
accedit ad sacramentum, et alius apparet:
apparet enim dispositus, et vera est indispo-
situs. Obex positivus, et malae fidei appellatur, fic-
tio formalis; fictio materialis, dicitur obex ne-
gativus, et bonae fidei. Difficultas est: an sa-
cramentum validum, et informe propter obi-
cem, hoc postea sublato, reviviscat ad causandam
gratiam ex opere operato? Negativa universalis

x
alius

concedit tribuitque Alensi, Scoto, & Gabrie-
li; universalem affirmativam verere aliqui,
cum Caietano, & Petro de Soto; solus bac-
tismi reviviscantiam defendunt multum
iniquis; baptismo adiungunt confirmati-
onem, & ordinis sacramenta, quae caracte-
rem impingunt, plerique, quibuscum-
que; soli Eucharistiae reviviscantiam
negant suavis, Cardinalis Delucio, Co-
stensis, & multi alij.

146.

Conclusio. Baptismi

sacramentum validum, & informe, adnoto
deinde obice reviviscit ad causandam grati-
am; eadem autem reviviscantia bene, & con-
sequenter tribuitur alijs quoque sacramentis,
quae possunt esse valida, & non formata.
Probatio desumenda est ex Divo Augustino,
cuius prolixior Clemens Romanus, Epist. 2: &
caudatus, antiquus quae Authores, seorsum de-
pendunt ab illatione, & habetur inter opera
Divi Cypriani. Secundum est, Donatistas
hoc dilemmate contendisse probare, si
falso haereticos appellavit. Vel per baptismum
a nobis datum confertur gratia; vel non?
Si primum: exgo non sumus haeretici, sed in
vera ecclesia; solum enim iuxta datum potest
gratia, & remissio peccatorum. Si secundum:
exgo baptismus verus apud nos non est,

qui

ac proinde a nobis ad catholicos transire
sunt rebaptizandi; quod vos negatis. Hoc
argumentum sibi obicit Augustinus, lib. 1.
de baptismo contra Donatistas, cap. 11. illud
que solvit, cap. 12. et solutionis doctrinam
repetit, lib. 3, cap. 10, et lib. 6, cap. 5. et
repetit, cap. tunc valere, de consecratione,
distinct. 2.

197. Summa solutionis hęc est.
Potest homo baptismo Christi baptizari,
et cor eius in malitia, vel sacrilegio gra-
verans non sine, ut fiat peccatorum
abolitio. Sicut in communione ab
ecclesia separatus potest homo baptismo Christi
et baptizari; quod tamen baptismus tunc
prodest ad remissionem peccatorum, cum
baptizatus deponit sacrilegium dispositionis
quo detinebatur peccata. scilicet, qui sic
tus accessit, non rebaptizatur; sed id, quod
datum est, incipit valere ad salutem,
cum fictio veraci ~~concordia~~ receperit. No-
tentur propositiones istę Augustiniane. Pri-
ma: ad remissionem peccatorum prodesse
incipit sacramentum, quod acceptum
in schismate prodesse non poterat. Secun-
da: tunc incipit valere idem baptismus
ad dimittenda peccata... ut idem ipse,
qui propterea de cordiam operabatur foris

con-
fessionem

9 incrementum, propter pacem in eis operetur salutem. Subsumit: sed quod baptismus incipiat prodesse, valere incipiat, ad remissionem peccatorum, ad operandum salutem, est, quod, amoto obice, reviviscat ad causandam gratiam: ergo.

128.

Respondetur, sententiam

Augustini hanc esse: amoto obice gratia, et remissionis peccatorum datur in eis penitentibus; in-
tuitu autem baptismi datur remissio peccatorum temporali. Contra sunt formales Augustini propositiones: ad remissionem peccatorum prodesse incipit; incipit valere ad dimittenda peccata; ut intus operetur salutem. — Respondetur aliter, sensum Augustini, quod esse: obice sublato, incipit valere baptismus, non quia gratiam conferat; sed quia subiectum reddit aptum ad poenitentis sacramentum, quo iustificetur. Contra: nam argumentum Donatistarum exat de gratia Spiritus Sancti, et de peccatorum remissione; ut corde infecerent, aut igitur non esse hereticos, aut baptismum ab eis datum esse iterandum. Solutio Augustini est, eam gratiam esse fructum baptismi: non quando in schismate suscipitur, sed quando reditur ad unitatem; ideo qui baptismum illi non esse iterandum.

129.

A ratione non facile

Cod. 15.

probatum conclusum; duo tamen argumen-
ta non carere robore. Primum: baptizmus,
amoto obice, incipit causare aliquem effectum
quem sub obice non causabat: ergo et incipit
causare gratiam, quam antea non causabat; cu-
m enim maneat moraliter ad causandum alium
effectum, et non ad causandam gratiam: contra
antecedens: nam baptizmus, amoto obice, causat re-
missionem peccatorum temporalium; ut cum scoto, et Ga-
briele, concedunt adversarij. Secundum: sacra-
mentum poenitentiae non potest delere peccatum
originale: ergo necessarium est, quod baptizmus
revivificet, ut illud remittatur. Consequentia est
bona; et antecedens probatur. Primum: quia sacra-
mentum poenitentiae institutum est in remedium
lappus post baptizmum; quia propter eius effica-
cia non est extendenda ad delendum originale:
inde quae negandum est, quod sacra-
mentum poenitentiae seculo possit causare gratiam,
qua indirecte peccatum originale remittatur. Item
do: quia baptizmus est causa reatus requisita
ad gratiam justificationem; hoc enim est argu-
mentum, et nunc quae renatus fuerit ex aqua, et
spiritu sancto non potest introire in regnum
Dei. Ioann. 3. Ex quibus Christi verbis desinit,
sufficienter, Ies. 6. cap. 2. quod non baptiz-
mo, aut eius voto non potest contingere iusti-
ficatio; dicere autem, quod sacramentum

X. 1. 2. 2. 2.
S. 1. 2. 2. 2.

poenitentis sit equivalente votum baptismi,
videtur principij petiti: nam in tantum dice-
tur tale votum, in quantum se ipso posuit in-
ducere gratiam, qua indirecte remittatur pec-
catum originale. Hoc ipsum negatum est
tunc ex institutione sacramenti poeni-
tentis; tunc ex necessitate baptismi ad re-
generationem.

158.

Superest probandum, recte,

et consequenter ceteris quoque sacramentis
vivificantiam attribui. Probatur: sicut enim
baptismus fide susceptus moraliter perseverat;
sic cetera quoque sacramenta perseverant mo-
raliter: tam enim de quolibet, quam de baptis-

27. mo, verum est quod sit opus Christi cum vir-
27. tute sanctificandi, manens incorruptum. Ratio
huius: nam non solum de baptismo, sed de
ceteris sacramentis, in grumentibus, et non in-
grumentibus caractere, verificatur, quod non
obstante fictione, susceptum fuerit verum, et va-
lidum sacramentum; cuius intuitu Deus, dum
amovetur obex, causat gratiam. Probatur hoc;
nam sicut Deus intuitu baptismi causat
gratiam, amoto obice, quia voluit providere sua-
ve remedium contra peccatum originale; sic
~~etiam~~ voluit providere suave remedium per con-
firmationem, ut homo roboretur ad generosam
fidei professionem; per eucharistiam, ut crescat in

etiam

ita spirituali, et peccatis resistat; et sic de
 alijs sacramentis relata ad finem uniuscuiusque
 proprium. Ego non solum in actu baptismi, sed
 et in actu ~~in actu~~ cuiusvis alterius sacramen-
 ti, dum amoveretur obice, Deus confert gra-
 tiam, quae sit coniuncta cum ad specialia subsi-
 dia consequendi sacramenti finem.

191.

Dices. Re-
 viviscentia sacramenti est res gravissima, quae
 sola divina ordinatione dependet: ergo ad-
 mitti non potest, nisi ex sacra auctoritate: huc
 autem solum adest pro baptismo. Respondetur
 quoniam expressa auctoritas est pro rebap-
 tismo, ex ~~viviscentia~~ ^{reviviscentia} baptismi recte de-
 monstratur ratio, pro aliorum quoque sacramen-
 torum ~~reviviscentia~~ ^{reviviscentia}; ut iuxta ostensum est.
 Dices iterum: Sacramenta tantum, quae charac-
 terem impediunt, sunt Christi operis incorruptum
 non perseverant: ergo ea tantum ~~reviviscentia~~ ^{reviviscentia}.
 Respondetur: factis, quae non corrumpunt sacramen-
 ti valorem, non corrumpunt non sanctificantem,
 quae est de ~~actio~~ ^{essentia} sacramenti; character autem
 persistat, quod sacramentum iterum non pos-
 sit. Itaque quoad causandam gratiam, amoto
 obice, sacramentum manet in Dei accepta-
 tione; et hoc est commune omnibus sacra-
 mentis. Dices demum. Eucharistia neque
 est sacramentum necessitatis, ut baptismus,

x
 detecta

et sacramenta; neque est simpliciter non iterabi-
 lis, ut sacramenta, quae imprimunt characterem;
 neque est iterabilis. secundum quod, ut supra
 eadem unctio, quae in eodem morbo, et maturo-
 num, quod vivente coniuge iterari non potest.
 Ergo Eucharistia non vivificat. Respondeo: non
 quidem speciales congruentiae pro alijs sacra-
 menti: est congruentia communis quoque Eu-
 charistiae; nempe quae petita ex fine sacramenti;
 ad quem Deus vult medium providere. Est etiam
 specialis congruentia pro Eucharistia; quoniam
 est omnium sacramentorum nobilissimum, et nihil
 affertur contra illius revivificationem.

152.

Sextas. A-
 gunt, quod sacerdos per totam vitam sacra-
 mentis celebrans, et in morte habens remissionem con-
 fessionum, consequetur maximam gratiam cogitans
 et maximam in Caelo gloriam; quod absurdum
 est: ergo est aliquid speciale, ut negetur Eucha-
 ristiae revivificatio. Concessa sequela, nego illius
 absurditatem: idem siquidem argumentum
 potest fieri contra revivificationem aliorum sa-
 cramentorum iterabilium; hoc enim potest in
 magno numero iterari. Directè: ex fructu bono
 malè percepto, et utilitas desumitur, quoniam desuma-
 tur ex mala perceptione, quae per penitentiam
 deletur: unde in casu, quem visamus, magna illa
 gratia, et gloria cogitur non colligenda ex sacrilegio

potest

colligetur

*
Sectio 10.
Renouen-
tur oppo-
sitam.

id est sacramentum; id quod sacramentum baptis-
matis dicitur (Dei, et meritis Christi).

153. **Sectio 10.** **Oppo-**
sita reviviscencia baptismi, qua negatur
a ratione consequentia ad negandam reviviscen-
tiam sacramentum reviviscencia. Augustinus non
docuit, baptismum reviviscere; sed hoc revivis-
centia solum est agnoscenda, si cogat illius Pa-
tris auctoritas: ergo non est admittenda. Pro-
batia maior: nam Augustinus non potuit il-
lam reviviscenciam deducere ex Scriptura;
neque ex Patribus antiquioribus. Olen-
dum hoc: nam ex duobus Patribus antiquioribus

— 146.
abluone
pedum.

- 27. citatis, numero ~~25~~ ²⁶ solum habetur: Secundum
- 27. deum Sanctum qui accipit etiam ut redat etiam
- 27. ad cor, con stat abluere etiam etiam, et redat etiam
- 27. efficit munerem; ut locutus est etiam etiam, et redat etiam
- 27. de abluere etiam etiam. Quod ampla est etiam etiam
- 27. ante munera, non probat, reviviscere baptismi
- 27. sed baptismi etiam etiam. Urgent etiam
- 27. ipsi, qui docet Augustinus. Primo: sicut dicitur,
- 27. quod baptismus incipit valere ad remissio-
- 27. nem peccatorum, et salutem; sic dicitur
- 27. hominem tunc per correctionem, et viam confe-
- 27. sione purgati; correctio autem, et confessio
- 27. non purgant ex opere operato a peccato ori-
- 27. ginali: ex one baptismus sicut suscepit
- 27. dum postea auxilium obea. Secundo: sicut

dictum, tunc operari salutem baptismum, et
sub ipso peccata remitti; sic dictum, quod pri-
us operabatur mortem, et quod sub ipso deti-
nebantur peccata; sed non baptismus, sed
sacilegium, operabatur mortem, et peccata
detinebat: ergo non baptismus, sed medi-
um, quod amovetur obex, operatur salutem,
et peccata dimittit. Sexto; quia sicut dictum,
quod baptismus dimittit peccata propter vin-
culum charitatis, sic dictum, quod detine-
bat peccata propter peccatum disensionis,
sed non baptismus, sed disensio detinebat pec-
cata: ergo non baptismus, sed vinculum cha-
ritatis peccata dimittit.

154.

Reo maiorem, et

gratia, & dona conferantur illi, qui post
baptismum indigne susceptum redit ad
cor.

155.

x
hanc

Ad Primam argutionem. Certum est, in bap-
tismo esse virtutem. ex opere operato ad peccata
remissionem: et ~~ergo~~ virtutem non esse in
confectione, aut vana confectione non sacramenta-
li, et in sacramentali non esse virtutem ad al-
teram remissionem peccati ministerialem. Ergo
non eodem sensu dicit Augustinus, baptismum
persequutum cum obice, et correctionem sublati-
vam obice, valere ad remissionem peccati-
um; sed baptismum, ut causam, per quem
salutem, et correctionem, ut dispositionem,
qua impedimentum amovetur. Ad secun-
dam: cum in baptismo sit ut significandi, et
attribui non potest ut causae, non soluta sed
et peccatorum remissio; sed est loquutio lata:
quod significatur, baptismum esse materiam,
circa quam versatur sacrificium, quo mori-
bus auferatur, et retinebantur peccata. Quod si-
mile fundamentum, ut dicatur, Augustinum
loqui in sensu lato, dum asserit, quod bap-
tismus incipit valere, et perducere ad remissionem
peccatorum, et operatur salutem. Quid, quod
de Eucharistia similiter dicitur? Non est malum,
vita boni. Nemo infert, quod si sit malum,
et non Eucharistia, causat mortem; si non Eucha-

x
urgen-
tiam:

... id subsequens: hinc causa vitæ.
 Similiter in u. nostra. Sed curam
 gerit. confit ex dictis, non eodem jure
 emittitur, & quod baptismus propter obicem
 peccatum causat mortem, & quod propter obicem
 remissionem causat salutem. Vide modo: si
 baptismus propter obicem non causat gratiam,
 propter negationem obicis causat gratiam;
 illud propter non significat negationem obicis
 sed causam gratiæ, sed dispositionem. Dico
 similitera, cum Augustinus asserit, baptismum
 causare gratiam propter vinculum charitatis,
 quæ præcedens obicem auferatur, accipitur illud propter
 non de causa, sed de dispositione ad effec-
 tum gratiæ.

156. Nota operante. Augustinus autem
 quibat argumentum Donatistarum, hoc modo.
 Baptismus in vera Ecclesia datus hominibus, qui
 actualiter obicem præsumunt habet, vel confert gra-
 tiam spiritus sancti; vel non? si hoc: ergo est
 reiterandus. si illud: ergo homo actualiter peccans
 est actualiter curus. Retorsionem sic occurrant
 Donatistæ: illi hominibus per illud baptismum con-
 fertur gratia; & remittuntur peccata; sed propter
 peccatum indignæ suspensionis, peccata de-
 missa redeunt statim, iuxta parabolam de vi-
 neam, à quo omne debitum, prout remissionem

regetur, Math. 18. Itaq; peccata post reditum
non possunt atterere per baptismum, qui semel
tantum operatur; sed debere suffragari per cha-
ritatem, aut per sacramentum penitentiae in-
hibet Augustinus: ergo idem dicendum de bap-
tismo ab heretico collato; quod nempe con-
ferat gratiam: sive ab initio, et cum reditu
peccatorum, ut vos de illo alio baptismo dici-
tis; sive postea, cum, ablato obice, incipit valere,
ut ego dico.

157. Collige hunc ex facili notatione
fructum. Augustinus alicubi insinuat, remissio-
nem peccatorum post baptismum fidei susceptionem,
esse tribuendam, non ipsi baptismi, sed charitati,
et confessioni. sed loquitur ex falsa hypotesi Do-
natistarum; ex proprio autem sensu tenet bap-
tismi revivificentiam.

158. Quaes: quod nam sit medium,
quo baptismus revivificet. Dico primum: quod ob
baptismi sui negativum, et post baptismum non
esse commissum grave peccatum, sufficit attritio,
ut baptismus revivificet. Ratio: quia tunc non re-
quiritur contritio perfecta; aut penitentiae sa-
cramentum; alterum ex his mediis requireretur,
ut tolleretur peccatum indigne susceptionis, aut
commissum post susceptionem: sed tale peccatum
non esse, negatur. Sufficit itaque tunc attritio,
ut baptismus revivificet; sicut ab initio sufficit,

ut baptismus non fuerit. Item si
obex procedens non fuerit penitens, de-
fectus; quia solum homo unicus peccat
originali, sed multa carentia. Baptismus requi-
ritur ad reviviscendum non requiritur
aliter; sed sufficiens acus opposit illi carenti,
namque acus fidelis, ipse, et omnis. Dico nam-
que: quous obex baptismum fuit positus, aut post
baptismum commissum est grave peccatum, re-
quiritur contritio, aut sacramentum peniten-
tiæ, ut baptismus reviviscat. Ratio, quia peccata
commissa post baptismum remitti non possunt,
nisi per sacramentum penitentiarum in remissum
sunt, vel in voto; obex autem positus, qui est
peccatum indignum receptionis, et commissum
in eodem instanti baptismi, est materia nica-
na sacramenti penitentiarum. Oportet
namque huiusmodi peccatum, quoniam est obex
ad effectum baptismi, suffragari non potest per
ipsum baptismum: ergo suffragari debet per sacra-
mentum penitentiarum; quodlibet enim peccatum
peccat ex necessitate vel ad baptismum, vel
ad penitentiarum sacramentum. Datam doctri-
nam probat in tractatu de penitentia, et
videtur potest Cardinalis. De Hugo, ibi diff.
16, sec. 1. sed ex data doctrina,

159.

Insuper
contra reviviscendum baptismum. Si baptismus

reviviscit, amoto obice, reviviscit ad remittendum
originale, et peccata commissa ante baptismum.
Id enim est quod ex Augustino probatur, si
aliquid probatur. Sed si amoveretur obex
per contritionem, aut per confessionem, iam
baptismus non reviviscit ad remittendum ori-
ginale, et peccata precedentia: ergo. Probatur
minor: baptismus non dimittit peccatum, quod
antequam reviviscat, dimissum est; sed si re-
viviscit per contritionem, aut confessionem,
qua auferatur obex, iam propiorum ad reviviscendum,
remissum est originale: nam pro-
piorum natura ad reviviscendum per contri-
tionem, aut confessionem causatur gratia; et sic
indirecte per confessionem, qua obex auferatur,
dimittentur originale, et peccata commissa
ante baptismum: ergo et ~~etiam~~ *etiam*.

169.

Argumento
succumbunt Rodas, et alii, dicentes, quando
per sacramentum poenitentis reviviscit bap-
tismus, originale, et omnia peccata remitti
per sacramentum poenitentis: directe quidem
remitti peccatum indigne receptionis, et postea
commissa; indirecte autem originale, et pec-
cata precedentia. Hinc dicunt, baptismum
eo modo reviviscentem, tantum virtualiter
remittere peccata, in quantum inducit gra-
tiam, quae est forma de se delectiva omnium

peccatorum: ad modum, quo ipsum sacra-
mentum penitentiae dicitur remittere pec-
cata, etiam quando remissa sunt per con-
fessionem. Revertitur hęc solutio: cum quia

dictat ab Augustino ~~et~~ sensa; ut constabit
expendentia testimonia adducta num.

146: tamen etiam; quia sacramentum peni-
tentiae non potest delere peccatum origina-
le; ut argumento satis congruo probatum
est num. ~~147~~ 149.

164. Ad argumentum, concessa
maiore, nego minorem. Ad probationem con-
cessa maiore, nego minorem: nam baptismus
univ[er]sus, et sacramentum penitentiae cum
dependencia ad invicem concurrunt, tam-
quam duae causae partiales constituentes
unam totalem productivam gratiae, et remis-
sionis peccatorum; neque enim baptismus
se solo potest producere gratiam in subiecto,
in quo sunt peccata post baptismum: neque
sacramentum penitentiae potest se solo pro-
ducere gratiam in subiecto, in quo est ori-
ginale, et peccata ante baptismum commis-
sa. Ad probationem minoris negat[ur] adunc-
tam, negatur assumptum. Nota bene: quan-
do obiecta est defectus hypothesis necessaria,
tunc debet pro priori assere obiecta, quam
causetur gratia; quia sacramentum non

causa gratiam, nisi dependentia a propria
dispositione necessaria. At quando obex
est ipsum peccatum, tunc non debet intelligi
propter naturam illius ablatio; cum potius hec
ablatio sit pro posteriori ad collationem gra-
tie. Sacilega baptismi susceptio est quidem
obex baptismi secundum se; quia baptizans
se solo non potest conferre gratiam, ~~ex~~ peccato
perseverante. At illud peccatum non est obex
baptismi prout ~~conferendum~~ sacramento
penitentis; sicut nimia gravitas laquei
est alicui impedimentum, ut se solo illum
leve; non tamen, ut leve cum a Deo,
qui etiam se solo illum levare non potest.
Igitur positivus obex baptismi debet esse
ablatus quantum est ex parte actus primi,
et in genere cause formalis; quod adest
per sacramentum penitentis: non autem
ex parte actus secundi, et in genere cause effi-
cientis; quod adest per gratiam productam
scilicet ex ~~Contra~~, Cardinalis de Lugo, et
multis alijs.

162.

Infertur primo. In casu, quo
obex tollitur per sacramentum penitentis,
in eodem infante, sui signi naturae, illud
sacramentum, et baptismus causat gratiam;
et in hoc sensu accipiendum est, quod prius
per penitentiam auferatur peccatum, et postea

quod baptismum confectum gratia: quod non
gratius debet intelligi fictio non est voluntaria
nam, quod fit per dolorem constitutionem
sacramenti poenitentiae, quam quod gratia
confectatur a baptismo reviviscit.

Inferat.

163.

In casu, quem versamus, baptismus
reviviscens remittit directe peccata preceden-
tia; et indirecte subsequencia; et poenitentiae sa-
cramentum vice versa; contritio autem om-
nia peccata remittit directe. Ratio, quia,
et gratia directe, et formaliter omnibus
opponatur peccatis; est tamen haec diversitas:
nam quod datur intuitu baptismi, est solum
ad remissionem peccatorum precedentium;
quod datur intuitu sacramenti poenitentiae, est
solum ad remissionem commissa post bap-
tismum; quod tamen datur intuitu contritionis
est ad omnia peccata delenda: neque enim
contritio ad causandam gratiam dependit a
sacramento in se suscepto.

164.

Dices: non potest

Deus velle formam, quin illa omnem effec-
tum formalem illius: ergo nequit velle ex hoc
motiva formam, quin ex eodem motivo velit
omnem illius formalem effectum; sed effec-
tus formalis gratiae est omnium peccato-
rum remissio: ergo nequit Deus velle gratiam

invenitur baptismus, aut penitentia, quoniam vult remissionem omnium peccatorum; ac proinde datum discrimen non subsistit. Concesso antecedente disjunctivo consequens: illud concedo de effectu formali primario; et illud nego formali de effectu secundario finali: et cadit reliquum argumenti. Explicatur solutio. Peccatorum remissio, est effectus formalis secundarius gratiae; cumque Deus instituerit baptismum pro delendis peccatis legem praecedentibus, ita ut solo baptismo non dimittantur alia, et converso instituerit sacramentum penitentiae solum pro delendis peccatis post baptismum: hinc est, quod non ex eodem motivo, sed ex diversis vult remittere peccata, quae ante, et post baptismum commissae sunt. Brevius: non vult ex solo motivo baptismi conferre gratiam; quia sunt peccata commissae post baptismum: nec vult ex solo motivo sacramenta penitentiae conferre gratiam; quia sunt peccata commissae ante baptismum.

165. **Disjunctivum:** contritum, quod auferatur ob ea, remittit delecti omnia peccata: ergo tunc in revivente baptismus. Ratio; quia haec revivencia tunc non requiritur, ut omnia peccata remittantur. Concesso antecedente, nego consequentiam: Ad probationem

dicta potest, tunc non reviviscere baptismum
 ob necessitatem, ut omnia peccata dele-
 antur; sed quia est opus Christi, quod obice
 erat impeditum; cumque propioris auferatur
 obex per contritionem; inde est, quod baptis-
 mus ad instar causae necessariae simul cum
 contritione producat gratiam pro posteaione.
 Melius negativiter propositio: nam baptismus
 est causa necessaria requisita ad regeneratio-
 nem; ut supra ex Christi testimonio, & ex doctrina
 Tridentina consideratum est. In casu, quem ver-
 mus, contritio non est votum baptismi: sicut
 ut remittantur tunc peccata, & ratione contritio-
 nis, & ratione baptismi reviviscens. Ratione in-
 quam contritionis, ut est dispositio; et ratio bap-
 tismi, ut est causa necessaria requisita ad remit-
 tenda peccata ante ipsum commissum.

ratione

166.

Propter quod. Major gratia confertur per baptismum
 reviviscens, & per medium sublativum obicis
 amque daretur solum per medium unotivum
 obicis: nempe per contritionem; aut per sacramen-
 tum penitentiae. Et communis sententia con-
 tra Vasquium. Probatur: nam aliter baptismus
 nullam utilitatem afferret; quod est contra
 Augustinum. sequitur tamen: quod cum ali-
 quis accipiat gratiam eandem ex duplici
 titulo, non est utile reviviscens; nam eo modo

Cod. 16.

X. dicitur. non ipse ~~divinus~~ *divinus* in casu causatur ma-
ior gratia, sive conferuntur plures gradus gratiæ;
omnes tamen, et singuli causantur, et a baptis-
mo revivificante, et a medio removente obicem.
Ratio: quia non est, unde desumitur 30te, quod
primus gradus causetur a baptismo, et secundus
a removente obicem: ergo omnes, et singuli gra-
dus gratiæ producentur ab utraque causa.
totaliter quidem, non totalitate cause, sed totalitate
effectus.

167. *Agendum secunda.* Baptismus revivi-
ficans causat maiorem gratiam, quanto maior
est perfectio actus, quo removetur obex. Sicut
tra suum, et communem, docent Cardinales
de Lugo, Rodas, et ~~est~~. Probatur: nam la-
cramentum causat ex opere operato gratiam
secundum subiecti dispositionem: sed si actus,
quo removetur obex, est perfectior, subiectum
est melius dispositum: ergo baptismus revivificans
causat ex opere operato maiorem gratiam,
quanto maior est perfectio actus, quo remove-
tur obex. Maior probata est a num. 144. per
totam sectionem septimam; et firmatur in hac
sacra authoritate. Dñi Cyrilli, episc. D.
27. ipsum tantum scire rectus, et patet, quam-
27. tum illud fidei capax afferimus, tantum quo
27. si inordinatus habemus.

- huc cap.

Cognitio Tertium

De causis sacramentorum

Sectio 1^a

De sacramentorum institutione.

N. 1. *Primum* primum. sacramenta antiqua
 a Deo fuerunt immediate instituta. Constat: nam
 sacramenta antiqua non habuerunt ex se graci-
 ficam significationem gratiæ; neque hanc signi-
 ficandi virtutem accipere potuerunt ex hominum
 voluntate: ergo id habuerunt ex voluntate Dei,
 quod est, cuiusmodi sacramenta fuisse a Deo
 immediate instituta. Propterea: antiqua sacra-
 menta causabant religionem externam sancti-
 ficationem, quā homines inferebantur vix
 ecclesiæ; solius autem Dei est peculiarem
 sibi ecclesiam eligere: ergo et sacramenta,
 qua homines constituebantur membra ecclesiæ
 ab ipso electi. Denique: constat ex scriptura
 Deum instituisse immediate sacramenta veteris
 legis: circumcisionem, Gen. 17. Cum agni pas-
 chalis, Exod. 22: et sacerdotali consecratio-
 nem, Levitic. 8. Ergo omnia antiqua sacramen-
 ta a Deo immediate fuerunt instituta.

2. *Secundo*. in lege naturæ nullum signum sensi-
 bile gratiæ fuit determinatum a Deo; sed in
 ea lege fuerunt aliqua sacramenta, aut sal-
 tem aliquod in remedium parvulorum.

ergo sacramenta illius legis non fuerunt à Deo
immediate instituta. Maior est Divi Thomae
quest. 64. art. 3. ad 23. Dices secundo: Lex
per Moysen data est: Joann. cap. 1. Ergo quili-
tum sacramenta illius legis instituta sunt;
ac quinde non immediate à Deo. Adde: Baptismus
Joannis non fuit institutus imme-
diatè à Deo; fuit tamen sacramentum:
ergo.

3. Ad primum: remedium parvulorum
fuit immediate institutum à Deo per dispo-
sitionem signi sensibiles, quo fides appli-
cabatur; siue illud signum fieret determi-
natum, siue determinabile ad libitum: dum-
modo esset aptum ad fidei protestationem.
Neque oppositum docet Angelicus; cuius res-
ponsum est, in lege naturali nullum signum
fuisse determinatum à Deo per publicam,
et solemnem intimationem; sed per instinc-
tum specialem, et interiore. Et enim sicut
in lege naturali homines nulla lege exteriori
data; sed solo interiore instinctu movebantur
ad Deum colendum; ita etiam ex interiore
instinctu determinabatur eis, quibus rebus sensi-
bilibus ad colendum Deum uterentur: docet
huc quest. 60. art. 1. ad 3. — Ad secundum;
~~Lex~~ Moyses non fuit Auctor, et institutor legi-
sacrae, sed illius acceptor, et promulgator;

(quod & sum dicendum est de Angelis) cuius
ministerium data est lex: ergo similiter de sacra-
mentis. Ad testamentum: dicitur baptismus
Joannis, non quia ipsum habuerit institutorem;
sicut dicitur, lex Moysi, quamvis ista non fuerit
legis institutor. Baptismus ille institutus est a Deo
mittente Joannem; unde illud eiusdem, Joann.
1. misi me baptizare in aqua. Hoc transposito,
licet potest, baptismum Joannis non fuisse
sacramentum; sed quoddam veluti sacra-
mentale preparans ad ad baptismum Chri-
sti. Lege Divum Thomam, hic quest. 38. art. 1.

Q.

27 mihi secundum. Sacramenta novae legis
a Christo Domino fuerunt immediate instituta.
Quod a Christo fuerint instituta, de fide est.
27 ex Tridentino. Sess. 7. canon. 1. si quis dixerit
27 sacramenta novae legis non fuisse omnia
27 a Iesu Christo Domino instituta, anathema
27 sit. Quod autem omnia immediate a Chri-
sto, et non ab Apostolis, aut ab Ecclesia ex potes-
tate per accepta a Christo, fuerint instituta,
est omnino certum. Primo: quia Concilium,
Sess. 12. can. 1. docet, Extremam unctionem
a Christo fuisse institutam, et a Jacobo Aposto-
lo fuisse solum promulgatam; si quod autem
sacramentum non fuisset immediate institu-
tum a Christo, maxime illud esset Extrema

unio: ergo nullum est sacramentum à Chry-
sto non immediate institutum. Secundo: quia
Concilium Iess. 21. can. 2. docet, Ecclesiam posse
aliquid mutare circa ritus accidentales, nullum
autem habere potestatem circa substantialia
sacramentorum: ergo habuit à Christo potesta-
tem instituendi ritus accidentales: sicut in-
stituendi sacramentorum substantialia, quæ pro-
pterea à Christo immediate instituta fuisse, ne-
cessarium est. Confirmatur: in communem usum
non dicitur aliquis instituisse, quod aliud
ex generali potestate ab illo accepta instituit,
sed locutiones ~~con-~~ Conciliorum, nisi ali-
quid in contrarium cogat, accipiendæ sunt in
sensu communi, et obvio: ergo sic accipiendæ
est doctrina Conciliorum in re præsentia: ergo sa-
cramenta omnia à Christo Domino immedi-
ate instituta sunt. Vigetur ex Apostolo: sic nos
exhortetur homo, ut ministros Christi, et dis-
pensatores mysteriorum Dei: ergo non ut insti-
tutores sacramentorum: ergo, ~~et cetera~~

¶ Quæritur: non constat ex novo testamento, Christum instituisse omnia sacramenta; et signantem Confirmationem, et unctionem extremam: ergo dici potest, quod aliqua non sint immutabile instituta à Christo. Dices respondeo: ipse summus sacerdos sui est sacramenti institutor.

^x
dooma-
15
tica

27. I author; in ceteris homines spiritum sanctum
 27. habere. Doctorem: inquit author sermonis
 de ablutione pedum: ego cetera propter
 Eucharistiam sacramenta instituta sunt ab
 hominibus ex instinctu spiritus sancti. Qu-
 27. ces tertio: sacramentis numero paucissimis....
 27. solutatem novi populi Christus colligavit, re-
 27. cuti est baptismus.... Communicatio corporis,
 27. et sanguinis ipsius, et siquid aliud in scripturis
 27. canonicis commendatur: docet Augustinus 8,
 27. epistol. 118, ad Januarium cap. 1: ego solum
 a Christo sunt immediate instituta sacramen-
 ta baptismi, et Eucharistie.

6. Ad primum: mul-
 ta Dominus dixit; ac fecit, quae in Evangelio
 non continentur; quae propter ex argumento
 negativo, nihil in hac re concluditur; inquit
 Angelicus hic, quest. 29, art. 3. ad 1. Pro doc-
 trina catholica stat traditio ecclesiae, quae
 est columna, et firmamentum veritatis, et
 de hac traditione constat; non ex Conciliis
 tantum recentioribus, sed etiam ex antiquio-
 ribus, Nicaeno, Chalcedonensi, et ex antiquissi-
 mis Patribus, Dionysio, Clemente, et alijs
 apud Bellarminum. — Ad secundum: citatur
 Author, qui antiquus, gravus, et exauditus est,
 aliqua in eo sermone dixit, quae sunt diffici-
 li explanationis; sed sententia, quae modo ob-

uita, facile explicatur. Sibi docet, tam bap-
 tismum, quam penitentiam esse instituta à Chr-
 to: ego, nisi sibi contradicendo, non potuit do-
 cere, totam Eucharistiam à Christo institu-
 tam fuisse. Docet itaque: in sacramento Eu-
 charistiae à Christo institutam esse substantiam,
 ipsius sacramenti; in ceteris, nempe ceremo-
 niis, quibus sacramentum illud conficitur,
 et ministratur, homines spiritum sanctum
 habuisse Doctorem. — Ad tertium; Augustinus
 mens longissime distat ab illo errore; ibi
 enim explicare intendit quoniam Ecclesiae
 consuetudines sint servandae? Docet, quod-
 dam servari ab Ecclesia, quae à Christo sunt
 instituta; ut sunt sacramenta, et pro exem-
 plo adducit baptismum, et Eucharistiam.
 Adde: et si quid aliud in scripturis cono-
 muni commendatur; sed hoc non refertur
 ad alia sacramenta distincta ab enumeratis
 pro exemplo; sed ad alia quaedam res, siquae
 sunt ex precepto divino positivo servandae. Et
 uae hoc addidit: nam probabile est, quod prae-
 ter precepta de sacramentis nullum est in
 nova lege preceptum quod positivum. Conclu-
 dit: quae non scripta, sed tradita custodimus,
 et in toto terrarum orbe servantur, confir-
 ma sunt vel Apostolorum, vel Conciliorum
 universalium auctoritate servari. At verba

non referuntur ad sacramenta, quibus
Christus colligavit societatem novi populi;
sed ad res alias, et res, quae universaliter
servantur: quia ex traditione non habemus
preceptum divinum merè positivum, nisi de
sacramentis.

7. Ex dictis facillè exponitur idem
Augustinus, cum aperit lib. 3. de doctrina
Christi cap. 9. quidam parva pro multis....
ipse Dominus, et Apostolica tradidit discipli-
na. Non est sensus: ut Christus partim, et par-
tim Apostoli, instituerint sacramenta; sed
quod Apostoli promulgaverint, et nobis tradi-
derint doctrinam de sacramentis à Chri-
sto institutis: aut quod Apostoli quosdam ri-
tus circa sacramentorum ad ministrationem
instituerint, atque praeceperint.

8. Emergit hoc
dubium: an Christus, ut Deus, per volunta-
tem divinam, et ut homo per voluntatem
humanam, novae legis sacramenta institue-
re immediate? Locet Beana, Christum,
non ut Deum, sed ut hominem, instituisse
immediate, et formaliter sacramenta
novae legis, et hanc esse omnium Licetorum
sententiam, affirmat, sup. lib. sect. 2. Ex
his, qui post citatum auctorem suspicaverunt,
per doctus, et subtilis P. Joannes de Vlo

entumè oppositam sententiam tenet; nempe
sacramenta novæ legis à voluntate huma-
na Christi habere institutionem incomple-
tam & radicalem; formalem autem
& completam à voluntate divina Christi;
& sic docet, disp. 1. cap. 2. num. 25.

9.

Conclu-

sio. Christus Dominus sacramenta novæ
legis immediatè, & formalitèr instituit, ut
Deus per voluntatem divinam, & ut homo
per voluntatem humanam. Probatur: ex ra-
tione Christi immediatè, & formalitèr insti-
tuit sacramenta, quia author est, & minister
gratiæ: quæ est interior sacramentorum effectus.
sed quatenus est Deus, operatur gratiam per
voluntatem divinam, ut author illius; & quate-
nus est homo, illam operatur per voluntatem hu-
manam, ut minister, & instrumentum con-
iunctum divinitati: ergo ut Deus, & ut homo
per actus utriusque voluntatis instituit imme-
diatè, & formalitèr sacramenta. Constat mi-
nor; & maior mihi probatur. Primum: quia
cum Christus potuisset instituisse sacramenta
sub ea ratione, in qua ipse operatur sacramen-
torum effectum, non est, cum cōmodo per
actam esse institutionem, negetur; maxime cum
ipse institutionis modus non parum commen-
det sacramentorum dignitatem: ut mihi

explicabitur. Secundo: quia Angelicus diffi-
cultatem hanc versans, primum docet, solum
Deum esse sacramentorum institutorem;
addit deinde, Christum sub ea duplici ex-
plicata consideratione operari effectum inte-
riorem sacramentorum: per quod satis insinu-
at Christum, ea ratione, quia operatur gratiam,
esse sacramentorum institutorem. Legatur quest.
62. art. 2. et 3.

10. Probatur prima conclusio per
nam elevatio signi ad causandam infallibiliter
gratiam non potest esse, nisi a Deo qui solus est
nostre salutis auctor; sed a Christo sic sunt
instituta sacramenta, ut sint signa elevata
ad causandam infallibiliter gratiam: ergo a
Christo, ut Deus est, sunt instituta sacramenta
per voluntatem divinam; et quidem immediate
et formaliter. Ratio huius: nam precipue
a voluntate divina, potest intelligi significatio
gratiae; sed non propria signi ex quo; potest
intelligi virtus causandi gratiam; sed non
causandi infallibiliter. Probatur secunda
pars conclusionis: nam ex sensu Patrum, et
Ecclesiae certum est Christum instituisse sacra-
menta: ergo illa instituit, ut homo, et per volunta-
tem humanam; Alioquin non oportuisset nomina-
re Christum, ut institutorem, sed Deum, et
omnes Trinitatis personas. Rursus: eo modo

Christo tribuuntur sacramentorum institutio,
 quod ipsi tribuuntur actiones, quibus illa insti-
 tuitur; sed istae actiones tribuuntur Christo, ut
 hominibus, et operanti per voluntatem huma-
 nam: ergo. Probatum minor ex illo Ecclesiae:
 77 dedit fragilibus corporum faculum, dedit, et
 77 tribus sanguinis poculum dicens accipite...
 77 sic sacrificium istud instituit; dedit autem
 Christus, et dixit, ut homo. Confirmatur:
 Tridentinum sess. 13. cap. 1. et 2. docet, Christum
 dispensationem ex hoc mundo suis verbis instituisse
 id sacramentum Eucharistiae; et sess. 12. cap. 1. do-
 cet, Christum post resurrectionem suis verbis insti-
 tuisse sacramentum poenitentiae. Christus autem
 ut homo dispensatus erat, resurrexit, et verba
 protulit, quibus illa sacramenta instituit. Quod
 vero Christus per voluntatem humanam im-
 mediata, et formaliter instituerit sacramen-
 ta, suadetur: nam significare, et causare gra-
 tiam, ut continentia perpetuum redemptionis
 notat; quod ~~non~~ habent ~~propter~~ a volun-
 tate humana Christi applicantis meritum
 passionis, et mortis.

W. Oppone primo contra pri-
 mam conclusionem partem. Christus, ut homo,
 est author Ecclesiae novae, eius institutor,
 et caput: ergo non ut Deus, sed ut homo, in-
 stituit sacramenta. Consequentia est bona

confirmatur primo: quia dicit Christus, ut ho-
mini, omnia deducit in manus, et omnem potesta-
tem in celo, et in terra. Secundo: quia quam-
vis sacramenta non sint instituta à Christo,
per voluntatem divinam, adhuc vix sunt in-
stituta à Deo, quoniam per voluntatem creatam
sunt instituta à Christo, qui est Deus. — Oppo-
nes secundo: ut sacramenta sint instituta à
Deo non sufficit, aut quod sint à Christo
ex potestate accepta, aut quod Deus appro-
baverit signum institutum à Christo per vo-
luntatem humanam; ecclesia enim ex potesta-
te accepta à Deo fert leges, ipsas que latas
Deus approbat: et tamen ille leges non sunt
ius divinum: ergo. Confirmatur: nam est com-
mune dubium: cur sacramenta nova à
Christo instituta non sint inferioris dignitatis,
quam vetera instituta à Deo? Hoc au-
tem dubium esset futile, si sacramenta
nova essent instituta à Christo ut Deo
per voluntatem divinam.

12.

Ad primum,
concesso antecedente, nego consequentiam: Chri-
stus Dominus, ut homo, est caput ecclesie, quia
in ea est pars principalior; quia in ea
sunt plenissime omnia bona, qualiter in
nullo alio membro; quia influat in om-
nia membra, quicquid in ipsis est bonum.

est author, & institutor Ecclesie; quia per potestatem supremam excellentem condidit leges, & sacramenta instituit. Hec omnia non excludunt, quod sacramenta sunt quoque instituta à Christo, ut Deo, potestate auctoritatis, & per voluntatem divinam. Ad primam probationem: Christus, ut homo, habuit omnia in manu, & omnium potestatem; sed ut in sacramentorum institutione id fecerit, ut Deus potestate auctoritatis quod facit, ut homo potestate excellenti; sic utroque modo operatur gratiam. Ad secundam eandem consequentem probationem: si solum à Christo, ut homine, per voluntatem humanam essent instituta sacramenta, non essent instituta à Deo potestate auctoritatis; nam Verbum non exercet hanc potestatem, nisi per voluntatem divinam: sacramenta autem instituta non à Christo potestate auctoritatis, qua habere infallibiles significationem, et virtutem.

13.

Ad secundum, nego antecedens: nam voluntas divina, aut dat potestatem excellentem, aut approbans regnum institutum à Christo per voluntatem humanam, dat formalem significationem practicam infallibiliter; hec enim significatio intelligi non potest præcisive à voluntate divina; sicut præcisive à voluntate divina.

intelligi non potest, quod meritum condignum habet
 a vim infallibilitatem inductivam primum. Sed dicat,
 Voluntatem humanam Christi corroborare voluntatem
 divinam; contra; nam quod assumus, potest ne-
 gari. Ratio: quia licet implicet in supposito divi-
 no efficax humana voluntas instituendi sa-
 cramenta, nisi aut per accepta potestate a Deo,
 aut per cognita Dei approbatione; hoc tamen non
 est essentiale, et intrinsecum actui voluntatis
 humanae secundum se inspecto. Sed hoc omitta-
 tur: a voluntate humana Christi habetur sacra-
 mentum significationem gratiae radicaliter, et
 connexive infallibiliter, non immediate, et for-
 maliter. Ratio: quia Deus ad nil obligatur
 immediate, et formaliter, nisi sua ipsius volun-
 tate; hoc enim fuit communis Patrum senten-
 tia. Deus nulli debet, sed ubi debet; et: Deus
 debitorem ipse facit se. Sed inde sumitur
 in sacramentis infallibilis significatio gra-
 tiae, unde ~~in sumitur~~ obligatio Dei ad illam
 conferendam: ergo.

14.

Sane vero ad probationem
 antecedentis negati dicendum: Leges Ecclesi-
 aez, quae obligant in conscientia, non sunt ~~divinae~~ ^{ius humanum}
~~divinae~~; quia non sunt latae sola Dei voluntate,
 inde quae Ecclesia potest in illis dispensare, et
 illas abrogare. Dicuntur Leges quia humanae:
 quatenus ministeriali potestate ab Ecclesia ~~proferuntur~~

servantur; sed in tantum. Regane in conspectu
entia, in quantum a Deo, per quem sunt
causae actiones ad ultimum finem, leges
illae authorizantur. Authorizantur autem
voluntate divina: aut qua a Deo concessa
est ecclesiae potestas gubernandi subditos; aut
qua semel ab ecclesia late infallibiliter a Deo
approbantur. Hinc probatio antecedens, potius
pro nobis, quam contra nos est.

15.

Id confirmacionem: dubium illud supponit, sacramenta
vetera non esse instituta per voluntatem crea-
tam instrumentalem, qualiter nova per volun-
tatem humanam Christi instituta sunt. Hoc du-
bium non est futile; et illud recte, et convenien-
ter solvitur, asserendo, sacramenta nova per vo-
luntatem divinam potestate authoritatis esse
instituta; et hinc sacramentorum excellentiam
nihil derogari, per hoc quod etiam instituta
sunt per voluntatem Christi humanam potestatis
ministerialis. Id ostenditur: nam excellen-
tiam gratiam, quae a Deo, ut auctore, est, non de-
rogatur, per hoc, quod simul sit a Christo, ut
homine potestate ministeriali, et tanquam ad
instrumento divinitati coniuncto: ergo simi-
liter in re presenti. Hinc etiam ex hac parte
servatur dignitas sacramenti novi, cuius for-
ma est actus increatae voluntatis, in quo non est

dictum a sacramento veteri; et supra hoc est
illius ~~partem~~ in virtute, qua continet, et continet
fuit gratiam.

16. Oppones tertio contra secundam
conclusionem partem. Actus voluntatis huma-
ni Christi Domini est volitio per modum
petitionis, et orationis, quo in nostrum commo-
dum posuit a Deo sacramentorum favorem.
ergo non est formalis, et immediata, sed tan-
tum radicalis, et mediata sacramentorum
institutio. Constat consequentia: nam terminus
huius obiectum orationis contra-distinguatur ab
ipsa oratione; et hoc est proprium virtutis ad
impetrandum, ut Deus libet ad non conce-
dendum moveatur ad concedendum. Antecedens
est certum: actus enim voluntatis humani Chri-
sti hanc tendentiam habet: volo, Pater, ut per
hic signa sensibilia hominibus ex opere
operato conferatur gratia. — Oppones quarto:
quod si formaliter intellecta voluntate divi-
na, intelligitur sacramentum institutum,
intelligitur namque signum sensibile signi-
ficans, et causans gratiam infallibiliter; et
quod si formaliter intellecta voluntate hu-
mana Christi, non intelligitur sacramentum
institutum: neque enim intelligitur infallibili-
tas significandi, et causandi gratiam: ergo non
humana, sed divina Christi voluntas, est se-

sacramentorum institutio.

1).

Ad textum dist.

quo antecedens: illud concedo de oratione ter-
minata ad favorem sacramentorum, secundum
inadequatum; et illud nego de terminata ad fa-
vorem sacramentorum, secundum adequatum,
et nego consequentiam. Ex distinctione constat
ad probationem antecedentis. Obiectum ~~propositi~~
~~est~~ est gratia significanda, et conferenda per
sacramenta; ipsa autem sacramenta secun-
dum inadequatum fuerunt etiam obiectum
petitionis Christi, nempe secundum institutio-
nem divinam. Constat: si actus divinae vo-
luntatis, quo sacramenta sunt instituta sit
approbatus institutionis factae per voluntatem
humanam. Quod si reponatur in actu volun-
tatis divinae, quia Christo secundum humani-
tatem concessa est potestas instituendi sa-
cramenta, adhuc bene explicatur, quod sit
obiectum petitionis: nam Christo secundum
humanitatem concessa est illa potestas
ad ipsius preces. Id declarabit sententia
illa Divi Augustini: nemo salvus fit,
nisi quem Deus vult; ideo orandus est,
ut velit: quam sententiam refert, et appro-
bat Angelicus, 1. part., quest. 19, art. 13. In
pro voluntate antecedente potest esse conse-
quens oratio: ergo similiter discurrendum est

X
oratio -
nis

de voluntate divina, qua antecedenter concessa est Christo, ut hominibus, ad ipsius preces potestas instituendi sacramenta. At oratio Christi non fuit terminata ad sacramenta secundum ad eorum: cum sub hac ratione includatur in sacramentis ipse actus petitionis, quo instituta sunt à Christo.

18.

Ad qu-

antum, nego primam antecedentem partem: voluntas enim divina, qua de facto instituta sunt nova sacramenta, formaliter vult, atque statuit, ut significant, et causent infallibiliter gratiam, significationem, et virtutem pretij redemptionis humanæ. Significationem, et virtutem istam non habent sacramenta formaliter, et immediate ex voluntate divina; sed ex voluntate humana Christi: qua formaliter, et immediate concurrens, voluntas divina formaliter, et immediate infallibiliter vult, et significationem sacramentorum. Hinc neganda est probatio adiuncta huic parti antecedenti. Concedo secundam, quæ bene suadet adiuncta probatione; et nego subductam consequentiam: nam sacramentorum institutio complectitur utrumque, et virtutem, et infallibilitatem virtutis, et significationem, et infallibilitatem significationis; à voluntate autem humana Christi habent sacramenta virtutem

et significationem: sicut a voluntate divina habent infallibilitatem significandi, et cau-
sandi.

19. Insuper: eo modo se habet voluntas huma-
na Christi, qua sacramenta tribuitur signifi-
catio per modum pretij, sicut se habet significatio
symbolica ex parte materij, et significatio hu-
mana ex parte formae. Sed istae significationes
per se non faciunt quod sacramentorum insti-
tutio non sit a sola voluntate divina: ergo illa
significatio per modum pretij, quae est a volun-
tate humana Christi, non facit, quod a sola
voluntate divina non sit sacramentorum
institutio. Probatur maior: nam sicut volun-
tas divina statuit formaliter, quod sacramen-
ta significant gratiam, ut continentia pretium
redemptionis, sic et quod Eucharistia significet
per modum cibi, et poenitentia per modum lu-
dij: et in hoc ~~redundat~~ significatio sym-
bolica ex parte materij, et significatio huma-
na ex parte formae. - Nego absolute maiorem,
cuius probatio evincit aliquam similitudinem:
sed non inducit paritatem, quae sit ad rem.
Primo: quia ab actu voluntatis humanae Christi
sacramenta habent virtutem, atque a deo sig-
nificationem practicam gratiae. Secundo: quia
eiusmodi actus ex antecedente divina pro-
missione connectit infallibiliter res sensibiles

cum gratia, aut saltem infallibilitate inducitur vo-
luntatem divinam immediate, et formaliter
consequentem. Hec sufficiunt, ut Christus in
quantum homo, et per voluntatem humanam
dicatur, instituisse sacramenta, ut ex sensu Pa-
trum, et Ecclesie probatum est num. 10: ex-
go ~~et cetera~~.

Sectio secunda

An pura creatura possit in-
stituire sacramenta.

70. Pura creatura non potest sacramenta
instituire, nisi per potestatem communicatam
a Deo; cum enim potestas authenticum com-
municari puris creaturis non possit: derivat-
ur difficultas ad potestatem ministerialem
sive instrumentalem. Negativam senten-
tiam tenent Scotus, Vazquez, et Beama, disp.
16., lect. 3. Affirmativam sententiam tenent
cum Angelico, Suarez, Comink, Cardinalis
de Lugo, et multi alij, quoniam ~~potestas~~
~~ministerialem~~, disp. 1, sect. 2. Questio ista parum
habet de re, et de voce multum; non tamen
caret utilitate: cum aliqua bona res
misceantur.

21. Conclusio. Potest Deus com-
municare puris creaturis potestatem institu-
endi sacramenta conferentia ex opere ope-
rato gratiam: eorum tamen sacramentorum

Deus tunc esset principalis institutor; quia
autem creatura esset causa instituens minis-
terialis. Probatur conclusio: nam hec po-
testas communicata est humanitati Christi:
ergo et potuit quoad hominem, vel Angelo
communicari. Ratio consequentis: neque
enim maior est repugnantia, ut ea potestas
communicetur Suggesto creato, quam naturae cre-
atæ: et sic sicut potestas conferendi gratiam, et gra-
tiam miracula communicata est humani-
tati Christi ita, et communicare potest Suggesto
creato: ut recte expendit Suarez, disp. 11.
sect. 2. explicatur probatio facta: nam potest
Deus quoad hominem, ut conferat alijs gratiam,
committere; id quod ~~potest~~ per aliquod signum
sensibile. Sed potestas hec communicata est
potestas instituendi sacramenta: ergo potest De-
us quoad hominem communicare potestatem in-
stituendi sacramenta. Probatur minor.
Primo: quia institutio sacramenti est im-
positio rei sensibilis ad infallibiliter signifi-
candam, et causandam gratiam; sed potestas
quoad hominem communicata ad conferendam
alijs gratiam per signum sensibile est ad im-
positionem rei sensibilis ad infallibiliter signi-
ficandam, et causandam gratiam: ergo esset
potestas ad instituendum sacramenta. Secun-
do: quia ~~non~~ verum instituit sacramenta, qui

x.
præstat

potestatem acceptam à Deo, et de se indif-
ferentem, ut habeat, vel non habeat effec-
tum ad executionem reducendam, et illud in-
differentiam determinat. Constat: nam propter
hanc rationem dicitur, Christum, ut hominem,
instituisse sacramenta; Ecclesiam sacramenta-
lia; et sanctos instituisse ordines religiosos. sed
qui acciperet à Deo potestatem conferendi
alijs gratiam per signum sensibile, posset de-
terminare, et ad effectum reducere potesta-
tem illam, de se indifferentem, ut habeat
vel non sacramenti effectum: ergo ~~et~~ etc. d.

22. Dices primo ex Scoto: si creatura in-
stitueret sacramentum, determinaret Deum
ad conferendam gratiam; hoc repugnat:
sicut repugnat, Deum esse causam secun-
dam, et creaturam esse causam primam:
ergo repugnat, quod creatura instituat sa-
cramentum. Dices secundo ex Sanchez: rem in-
stitueret, est illam inchoare, atque primum
consilium, cogitationem, et decretum de illa
capere. hoc repugnat creaturæ; cum omnino
sit necessarium, quod prius, quam illa, Deus
consilium, et decretum habeat de institutione
sacramenti: ergo repugnat quod creatura instituat
sacramentum. — Dices tertio ex Bernal: quia
creatura non potest tota sita institueret

sacramentum; est enim de ratione sacramen-
ti, quod à Deo sit institutum: ergo solum
possit creatura instituere partialiter. Hoc im-
plicat: nam tunc, neque Deus, neque creatura
institueret. ostenditur: institutor signi, vel sa-
cramenti ille solus est, qui formam de suo
ponit: nam causa quæ solum partem
effectus, absolute, et simpliciter non ponit effec-
tum. sed in casu nec Deus, nec creatura po-
neret formam signi, vel sacramenti: ergo.

23.

Ad
primum: repugnat, quod creatura antecedenter
ad Dei liberum decretum, ipsum Deum deter-
minet ad conferendam gratiam; non autem
quod id faciat dependenter à prædicto decreto;
quod satis est, ut Deus retineat rationem cau-
sæ gratiæ, et eandem rationem non assumat
creatura. Sic arbitrium creatum, cui commis-
sa est determinatio, et electio sui actus, deter-
minat Deus ad concurrendum; quæ supposito
tamen Dei libero, et indifferente decreto. Nec
dicad, esse dygavitatem; quia productio gratiæ
est effectus proprius ipsius Dei; contra enim
est: Gratiam esse proprium effectum Dei, in
hoc stat, quod à solo Deo possit physicè
produci; vel quod non nisi à Deo tamquam
à causa principali possit produci. sed hæc
non excluditur, quod Deus determinetur

tamquam a causa mota *De* a sacramento
instituto a creatura: sicut in eo genere
determinatur a merito condigno: ergo.

24.

Ad
secundum: male assumitur illa institutionis
explicatio: sine fundamento namque asseri-
tur, illum esse rei institutorem solam,
qui primum consilium, aut decretum de illa
concepit. *Constatum probatum est*: tum quia
Christus, ut homo, instituit sacramenta; tum quia
Ecclesia sacramentalia instituit; tum etiam quia
sancti ordines religiosi instituisse, dicuntur. In
his primum consilium, et decretum fuit con-
ceptum a Deo, a quo humanitati Christi, Eccle-
siae, et sanctis institutio communis est: ergo.

25.

Ad
tertium: concedo, de ratione sacramenti esse
quod sit a Deo institutum; de qua re nemi-
nem dubitare, testatur Sanchez, disp. 126. num.
36. Neque vero hanc ad rationem sacra-
menti conditionem postulo ex eo, quod in alijs
rebus inveniri possit, quod quid aliud in sa-
cramentis est; et tamen deficient a ratione
sacramenti, ex defectu illius solius conditionis.
Immo hanc conditionem postulo; quia non
nisi ex divina institutione res sensibiles potest
esse signum practicum gratiae: ut probatum
est numeris 10., et 13. Saepe est dicendum

creaturam solum partialiter institui posse
sacramenta; et negandum est, quod hoc impli-
cet. Ad probationem negatur sequelae: nam si
per voluntates multorum concordantes in senatu
fiunt leges, et instituntur iura; ita per vo-
luntates concordantes Dei ratione potestatis autho-
ritatis, et creatur ratione potestatis communicat,
possunt institui sacramenta: et ideo in conclusio-
ne dictum est, quod tunc Deus esset principa-
lis institutor, et creatura esset causa institu-
ens ministerialis. Ad probationem sequelae
negatur, distinguo maiorem: institutor scilicet,
vel sacramenti ille solus dicitur, qui de
suo ponit formam, nempe adequatam, vel
formaliter, vel moraliter, concedo; determi-
nate formaliter, nego maiorem: et constat
ad reliquum. In physicis non ponit effectum
causa, quae saltem connexionem non ponit totum
effectum; in moralibus, ut est sacramentum,
stat est, ut ab aliquo moraliter ponatur tota
forma. Deus ponit formaliter actum suum
voluntatis, quo moraliter ponit actum volun-
tatis creaturae in quantum est pars formae; nam
id habet actus voluntatis creaturae formaliter
a volitione divina. Creatura suo actu ponit
moraliter, quod actus voluntatis divinae
esset exercitum forma sacramenti; nam de-
terminaret indifferentiam decreti divini ad

dandam, vel non dandam ut sensibile
practicam significationem gratiæ. Solutionem
aperta nuper adducto exemplo legis latæ,
et signi instituti per concordias multorum
voluntates in senatu.

26.

Infra. Tota potestas,

quæ committitur potest creaturæ, est ad determinan-
dum signum; sed hoc non sufficit ad in-
stituendum sacramentum: ergo. Probatur minus:
nam creatura determinans signum, non illi
dat certitudinem, et efficaciam; quæ tota pendet
à voluntate, et promissione divina. Confirmatur:
creatura ex potestate sibi commissa est tantum
moralis causa sacramenti; quod non sufficit,
ut instituere sacramentum. Ratio: quia
Isachias fuit causa moralis signi, quod
petiit à Deo; et tamen non instituit illud
signum: sed obtinuit, ut à Deo institueretur.
Vigetur: nam solus Deus instituit sacra-
mentum legis naturæ; et tamen determina-
tio signi exterioris erat penes hominum ar-
bitrium: ergo.

27.

Nego maiorem: potestas namque
committi potest creaturæ ad imponendum sig-
num, et non solum ad determinandam rem,
quæ à Deo ad significandum imponatur.
Præterea: potestas illa delegata esset etiam ad
dandam signo certitudinem, et efficaciam;

ad quod non requiritur, quod prescriptive a vo-
luntate divina possit intelligi efficacia,
et certitudo signi: sed satis est, quod volun-
tas creata ultimo, et formaliter determinet
voluntatem divinam, quae de se est indiffe-
rens, ut in signo sic, vel non sit efficacia,
et certitudo. Itaque, certitudo, et efficacia sa-
cramenti modo isto instituti consistunt in
utroque actu voluntatum divinæ, et creatæ;
sunt vñ infallibiliter inductiva gratiæ in
merito consistit adequatè in promissione di-
vina, et in meriti condignitate. - Ad con-
firmationem, nego assumptum: neque enim
in casu, quem versamus, creatura esset tan-
tum moralis causa sacramenti; sed rei
sensibili daret significationem practicam.
Constat hinc ad exemplum adductum: nam
signum oblatum in genere à Deo, et petrum
ab ecclesia determinatum, vel fuit institu-
tum voluntate concilii Dei, et ecclesiæ ad sig-
nificandam futuram sanitatem; vel sola
Dei voluntate ad præsentem ecclesiæ? si hoc: non est
gratias. si illud: gratias est pro nobis; ecclesiæ
namque fuisse tunc non solum causa mora-
lis; sed et institutor illius signi. - Ad urgen-
tiam: supponitur; Deum sic instituisse remedium
legis naturæ, ut posuerit in libro hominum, ut
quo vellent, uterentur signo externo protestatur

x
preces

fidem; sed tamen Deus hominibus commisit.
 In tantum usum liberum huius signi quod illo
 non autem, quod hęc potius res, quam illa
 esset signum practicum gratiæ. Ad modum,
 quo discurrendum est de vino a quo, vel u-
 tro ad conficiendam Eucharistiā; et de ver-
 bis hebraicis, vel latinis, ut sunt sacramento-
 rum formæ. In casu, quem versamus, Deus com-
 mitteret puro hominī, ut hęc potius res, quam
 illa significaret gratiam; et quidem non ali-
 ter significandam, nisi concurrente placito
 hominū; tendentia namque voluntatis divi-
 nę (aut formali, aut virtuali) esset, ut res
 sensibilis significaret ex placito hominū. Res
 declaratur exemplo: antecedens electio ho-
 minū ad gloriam ut coronam hoc statuit,
 ut non aliter sic gloria, nisi causata a me-
 ritis; qua propterea illa antecedens electio se-
 sola non exsequitur gloriam, sed simul
 cum meritis. Discurre similiter in se nos-
 tra.

28. Instat iterum. Si dicta tenerent, plura
 sunt, quam septem novę legis sacramenta
 ostenditur; et sic exemplum: assumptio vestis
 sacerdotalis, cum illa oratione: Domine, qui
 dixisti iugum meum suave est, et onus me-
 um leve, fac, ut istud portare sic valeam,
 quod consequatur tuam gratiam. In hac sacra

ceremonia sunt res per modum materię; sunt
verba per modum formę; est præterea signifi-
catio gratię infallibiliter dandę per Eucha-
ristiam in non ponente obicem; est institutio
facta ab ecclesia potestate accepta à Christo:
ergo si hæc sufficiat ad sacramentum, ceremo-
nia illa sacramentum est.

29.

Nego assumptionem.

x
- Cap. 1.

Ad probationem occurrendum est in nostris
principiis datis, à num. 20, ad 23. Admitto,
que ponuntur in antecedente, et nego consequen-
tiam. Ad rationem quoddammodo sacramen-
ti requisitam, quod cum significatione in-
ternę sanctificationis, sit signum à Deo insti-
tutum ad externam religionem hominum sanc-
tificationem; sic autem est initiatio, et consec-
ratio hominum in ecclesia ad verum Dei
cultum, et instituta à Deo religionis professio-
nem. Ex istis sacris (etiam ex illis, quę à so-
lo Deo in veteri lege instituta sunt) alie
erant cuiusmodi initiationes, et consecrationes,
alia vero merę dispositiones, aut actus, ad
quos homines per sacramenta initiabantur.
Discrimen autem aliorum ab alijs à solo
libito Dei, instituentis religionem, et ecclesi-
am, petendum est. Jam ad rem nostram: in le-
ge nova Christus vim illam initiandi, et con-
secrandi religiose, annexit sacramentis cau-

antequam gratiam ex opere operato, cumque nul-
la sacra ceremonia, quam instituit Ecclesia, gra-
tiam causet ex opere operato: hunc est, quod
nulla sit sacramentum. Quod in facto discui-
sus assero, deducitur ex dogmate de sacramen-
torum numero septenario: tu videlicet, nullam ali-
am sacramentum esse sacramentum,
quia intervenit institutio Ecclesie; ego ad illud
aliud principium recurro; quod nulli alij
ceremonie annexa sit a Christo vultus predicta
causandi externam religiosam sanctifica-
tionem.

30. Instat deinde sacra ceremonia
que instituta est ab Ecclesia; non est instituta a
Deo: ergo signum practicum gratie, etiam
causativum externae religiosae sanctificationis,
quod institueretur ab homine, non esset institu-
tum a Deo; ac proinde non esset sacramen-
tum. Antecedens probatur. Primo: quia inde
ex communi sensu probatur, cuiusmodi ce-
rimoniam non esse sacramentum. Secundo:
quia ceterae omnes leges tam civiles, quam
ecclesiasticae, quae iustae sunt, atque honestae, esse
propterea a Deo institutae, et laudabiles; quod est falsum,
quam falsum. Consequentia entium probatur:
nam sicut homo a Deo accipere po-
testatem ad instituendum signum practicum
gratie; ita Ecclesia habet potestatem a Christo

instituti ceremonias. Hoc non sufficit, ut
ceremonia instituta ab Ecclesia dicatur in-
stituta à Christo: ex eo.

31.

Distinguo antecedens.
sacra ceremonia, quæ instituta est ab Ecclesia,
non est præve instituta à Deo, concedo: non est
concomitantem instituta à Deo, nego antece-
dens, et consequentiam. Non præve Christus,
quibus accidentalibus verbis, et sacramenta
administraretur, et offerretur sacrificium; ut lo-
quendo determinate de Eucharistia doceat
» Augustinus Epist. 118. cap. 6, iuxta illud ad
» Corinth. 11: hoc accepi à Domino, quod tradidi
» vobis; et: cetera, cum venero, disponam. Igitur
eiusmodi ceremoniæ non sunt institutæ à Chri-
sto præve ad Ecclesie institutionem; sunt tamen
concomitantes institutæ. Ratio; nam quod hæc
circumstantia, vel conditio sit religiosa, et con-
ducens ad cultum debitum sacramentorum,
et sacrificii; hoc indubitanter sumitur, et à li-
bito Dei concedentis Ecclesie potestatem, et
à libito Ecclesie uentis illa potestate, quorum
si alterutrum desit, non intelligitur forma,
qua res ista, vel actio est sacra ceremonia.

32.

Ad
primam antecedentis probationem. Ex eo quod
sacramentalia sunt instituta ab Ecclesia, recte
inferatur, non esse sacramenta; quod ex communi

sensu infirmum, num. 5, et 20. ad hoc ita in-
 telligitur: ut ceremonies, quae ab institutione Eccl-
 esiae, prescindendo à libito divino, habent ali-
 quam significationem gratiae, non potest esse
 sunt sacramenta; quoniam prescindendo à
 libito Dei non possunt habere practica signifi-
 cationem. Propterea: cum in presenti providentia
 Deus non commiserit Ecclesiae potestatem institu-
 endi sacramenta; ut scilicet solus per se ipsum
 Christus poneret prima Ecclesiae fundamenta,
 qui illius est caput, et per suum sanguinem
 suo: hinc recte infertur, caeremonias ab Eccl-
 esiae instituta sacramenta non esse. Legatur
 Divus Thomas quest. 64, art. 2.

33.

Ad secundam

eiusdem antecedentis probationem. Lex huma-
 na, nisi authorizata per voluntatem Divinam,
 non, et robusta obligandi in conscientia non ha-
 bet; est enim solus Deus, sicut dare premium
 eternum, sic, et infligere eternum supplicium.
 In hoc sensu leges humanae dicuntur infirmae à
 Deo; non quodam graviter, nec determinando mate-
 riam; sed permittendo determinationem materiae
 potestati humanae, et authorizando leges. Doctrina
 ita firmari potest ex illo Acto. 15: visum est
 spiritui sancto, et nobis, nihil ultra vobis imponere,
 nisi haec necessaria; ex qua clare deducitur, vim
 obligativam legem ex Dei voluntate desumere.

Codex 18

Totu pro hac cogitatione est Divus Augustinus
 11 notum illa peccati definitione: delectem,
 11 factum, vel concupitum contra legem Dei;
 sed factum contra legem humanam obligan-
 tem, ~~in~~ conscientia est peccatum: ergo lex illa,
 prout sic obligans, est lex Dei. Denique do-
 cet Angelicus, citata quest. 64. art. 2., inar-
 gum. Sed contra: ille instituit aliquid, qui
 dat ei robur, et virtutem; nec patet de infi-
 rioribus legum. Atque legi humane Deus
 sui voluntatu actu dat robur, et virtutem obli-
 gandi in conscientia: ergo ~~et extra. D.~~

34

Appendix.

Quia creaturae communicare non possunt potestatem
 instituendi sacramenta, quae sunt eius excellentiae,
 qualis fuit in Christo Domino. Docuit Augus-
 11 tinus, tract. 5. In Joannem: potuit Christus...
 11 dare potestatem alteri servo suo, ut daret
 11 baptismum suum, tanquam vice sua, et tunc
 11 hunc a se baptizandi potestatem... et tantam
 11 vim dare baptismi translati in servum, quan-
 11 tam vim haberet baptismus datus a Domino. D.
 11 cum Angelicus hac quest. 64. art. 4.: potestatem
 11 excellentiae potuit Christus minister communicare,
 11 dando eis tantam gratiam plenitudinem, et eorum
 11 meritum operaretur ad sacramentorum effec-
 11 tus, ut ad invocationem nominum ipsorum
 11 sanctificarentur sacramenta, et ut ipsi possent

27 sacramenta instituere. Arguit hęc potestas quæ
 hominib. communicata, longissime est infra
 dignitatem, & excellentiam potestatis, quæ Chri-
 sto Domino conveniebat: ergo potestas illius ex-
 cellentiꝝ, quam Christus Dominus habuit, quæ
 hominib. communicari non potest. Constat mi-
 nor. Primo: nam potestas Christi fuit ad in-
 stituenda sacramenta, quibus ex meritũ ipsius
 instituentis remitteretur peccatum condigna
 satisfactione; ex meritũ autem quæ creaturæ
 condigna pro peccato satisfactio esse non
 potest. Secundo: quia Christi meritum applica-
 tum sacramentis est simpliciter infinitum
 & impotens exhaustiri; virtus autem merito-
 rum quæ creaturæ est simpliciter finita, &
 potest exhaustiri: unde non potest creaturæ qu-
 æ communicari potestas ad instituenda sa-
 cramenta, quæ exhaustiri non possunt.

35.

Itaque
 quævis homo ex potestate communicata pos-
 set instituere sacramenta, per quæ tamquam
 per instrumenta, ipsorum meritum de con-
 gruo induceret infallib. remissionem
 peccatorum, & gratiam sanctificantem.
 Sic intelligitur doctrina Divi Thomæ; au-
 thoritas Divi Augustini sic exponenda est.
 Primo: ut sacramentum institutum à servo,
 tamquam vim habeat, quantum habet tantam

x
indu-
cendi

Institutum a Domino: nempe quoad infal-
libilitatem ~~effectus~~ effectus; non autem
quoad condignitatem. Secundo: in quan-
tum sacramentis institutis, a servo, Do-
minus sua merita applicaret. Et sic sa-
cramenta illa condignè operarentur effec-
tus, non ea meriti servi, sed ex merito
Domini. Quod autem pura creatura pos-
sit mereri de congruo aliquid peccati rem-
issionem, supponitur; quod vero omnibus
accidentibus ad sacramentum posset
illum effectus de congruo mereri, sua-
detur: nam istud meritum est in genere
impetrationis. Hinc non requiritur
alia proportio, nisi, quod Deus ratione
obsequij supernaturalis sibi prestiti posset
misericorditer moveri ad concedendum
id, quod creatura implicitè, & virtuali-
ter postulat; sed explicita proportio non
deest in merito pure hominis institu-
entis sacramenta, maxime si in ipso
esset magna gratiæ plenitudo: ergo.

36.

sequitur, quod creatura pura posset condig-
nè promereri, ut per sacramenta, quæ infu-
deret, conferretur augmentum gratiæ sanctifi-
cantis; nam prout haberet magnam gratiæ ple-
nitudinem; ad meritum autem de congruo

non requiritur magna grati plenitudo. Ex-
 go saltem quoad sacramenta vivorum, potest
 quod hominē communicari potestas illius exce-
 llentis, quæ est in Christo. — Rursus assumptum:
 meritum namque quæ creaturæ adequatur
 per premium grati, et gloriæ, quod nobis ac-
 quirunt; ac proinde non extenditur eius
 condignitas ad premium, quod conferatur
 alijs. Ad probationem: omitto, ad meritum
 de congruo non requiritur in instituente sacra-
 menta illam grati plenitudinem; requi-
 ritur tamen, non simpliciter, sed ut con-
 venienter ipsi concedatur eiusmodi potes-
 tas. Ratio; quia hæc esset magnus Dei fa-
 vor, quæ convenienter, non nisi arduissi-
 mus, concederetur; ut de grati grati da-
 tu, communiter docetur. Potest omitti
 antecedens, et negari consequentia: nam
 sacramenta à Christo instituta, cuius me-
 ritum est simpliciter infinitum, exhaustum
 non possunt; meritum autem condignum
 quæ hominē, quod non est simpliciter
 infinitum, non posset dare sacramentū vi-
 tuem, quæ pluribus, et pluribus absque ullo te-
 mino communicaret gratiam. Videatur
 Cardinalis de Lugo diss. 7. sect. 2.
 num. 23.

Sermo Tertius
Qualiter Christus Dominus
sua institutione determi-
navit materias, et formas
sacramentorum?

37.

De

Catholica doctrina est, omnia ne-
ce que sunt sacramenta habere suas materias, et for-
mas determinatas à Christo Domino. Constat
ex scriptura, in qua, ubi habetur sermo de sa-
cramentis, exprimitur materia determinata, et
forma determinata; ut baptismo, constat quo-
ad materiam, ex c. 3. Joannis; et quoad formam
ex cap. ultimo Mathei. Constat etiam ex
unanimum consensu Patrum, quos magno
numero referunt ex Scholasticis Suarez, et
ex controversistis Cardinalis Bellarminus.
Accedit ratio: nam Christus Dominus per se
ipsum instituit sacramenta; id enim ma-
ximè spectat ad sacramentorum dignita-
tem, et ad ecclesie unitatem, ne quis aut
Pauli, aut Petri, sed solus Christi se epi-
dicat: ut monet Apostolus, 1. Corinth. cap. 3.
Ergo Christus determinavit substantialia sa-
cramentorum; qualia sunt materiam, et formam.
Sed superest dubium: qualiter Christus de-
terminaverit materias, et formas sacramen-
torum?

38.

Conclusio. Sc. Christus Dominus
sacramentorum materias, et formas determi-
navit, ut nullum sit sacramentum, cuius
materiam, et formam non determinaverit
in genere physico, et in specie morali. Et omnium
omnium theologorum sententia, quod dogma
catholicum explicatur. Dupliciter Christus
determinare potuit materias, et formas sacra-
mentorum. Primo, in specie physica; et sic
instituit baptismum, designando pro materia
abluitionem per aquam naturalem; et pro
forma verba, quibus significetur, iam ablu-
tionem fieri in nomine Dei, ut Tunc, expli-
cite declarati. Secundo, in genere physico, nem-
pe designando res, quae in aliqua generica
ratione conveniant, et sancta verba: quod
quid sit, an in specie physica conveniant, vel
differant. Jam est notandum: quod in specie
physica differunt, possunt esse in eadem
specie morali in ordine ad finem; et sic
aurum, et argentum, quae physice in specie
differunt, sunt in eadem specie morali
ad humanos usus, et commercia. Sicut
Christus determinavit res, et verba in genere,
tam illa determinavit in specie morali;
nam hoc ipso, quod continentur sub illo ge-
nere, etiam si sunt diversae speciei physicae,
iam sunt moraliter eiydem rationis in

vero

ordine ad finem significandi, et causandi gra-
tiam. Ex data explicatione probanda est con-
clusio inductione facta per sacramenta; et
confirmanda est a solutione argumentorum.

39.

x
ubique

una primo. Materia, et forma sacramenti,
que alicubi in ecclesia valida est, valida
ubique est: dummodo sit substantialiter ead-
em. Constat: nam si alicubi in ecclesia va-
let, instituta a Christo est; si autem instituta
a Christo est, valida ~~ubique~~ est. Rursus: in
scriptura ubi sermo de sacramenti est, indiscu-
minatim pro omnibus gentibus traditur eadem
materia, et forma; ut cum de baptismo est sermo,

27. Marc. cap. ultimo: Docite omnes gentes baptizan-
tes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti.
27. Maxime igitur male, quod dixerunt, consecratio-
nem in fermentato valere apud Græcos, non
apud Latinos: Christus namque unam pro tota
ecclesia fecit institutionem, qua sacramenti sub-
stantialia determinavit. Dictum est, ubique
valere materiam, et formam, dummodo sit
substantialiter eadem: nam contractus nupti-
um clandestinus valet, ubi Tridentinum non
est promulgatum; non valet, ubi promulgatum
est: et materia non est substantialiter eadem:
nam contractus ille clandestinus est validus,
in ipso contractu, ubi Tridentinum promulgatum

non est; si iurum, ubi est promulgatum:
 materia autem sacramenti matrimonij
 est contractus validus.

Oritur secundo.

¶ Materia, et forma sacramenti sunt inviolabi-
 les, atque immutabiles; ita ut de sua constitu-
 tione formali ab Ecclesia ipsa variari non pos-
 sint. Constat ex Tridentino docente, sess. 24, cap. 1.
 potestatem dispensandi sacramenta fuisse semper
 in Ecclesia, salva tamen ipsorum sacramen-
 torum substantia; de substantia autem sacra-
 mentorum sunt materia, et forma prout à
 Christo instituta fuerunt. Dictum est, materi-
 am, et formam esse invariabiles de sua
 constitutione formali; nam materialiter, et for-
 motè variari possunt. Sic in sacramento ma-
 trimonij Ecclesia non potest facere, quod con-
 tractus legitimus translativus potestatis in cor-
 pora non sit materia illius sacramenti; po-
 test tamen facere, et fecit quod contractus
 clandestinus, non sit legitimus; ac proinde quod
 non constituatur in ea ratione formali, sub
 qua à Christo determinatus est in sacramen-
 ti materiam.

¶ Arguetur primo. Materia
 sacramenti matrimonij est consensus contra-
 hentium; sed hec variata ab Ecclesia est: ergo vel non
 est determinata à Christo; vel non sic est deter-

minata, ut ab Ecclesia non possit mutari.
 sequitur secundus: Innocentius IV. in cap. 1. de
 baptismo; et Felinus, in cap. quod Ecclesiarum, de
 constitutionibus; et aliqui alij Canonistae, docent,
 diversam esse materiam, et formam sacramen-
 torum in Ecclesijs Latina, et Graeca: ergo materia
 et forma sacramentorum non sunt à Christo
 invariabiliter instituta.

42.

Ad primum: materia
 matrimonij quae determinata à Christo
 est consensus contrahentium, in quantum est
 contractus validus, et actu transiens potestatem
 in corpora. Consensus mutuus clandestinus,
 non ex sua ratione formali, sed per accidens
 habebat ante Tridentinum esse tale, contrac-
 tum validum, et actu translativum potesta-
 tis. Postea Tridentinum lege irritante, consen-
 sus ille mutuus non est contractus validus,
 et potestatis translativus: ac proinde non est
 amplius sacramenti materia. Igitur non est
 variata formaliter, sed materialiter: nam
 Christus non determinavit, ut materiam
 illius sacramenti consensum mutuum clau-
 destinum, nisi cum carentia legum irritan-
 ti; et modo lata est eujusmodi Lex. — Ad
 secundum: aliqui Canonistae solum docent,
 esse accidentaliter diversas formas, et ma-
 terias sacramentorum in Ecclesijs Graeca, et

Latina; qui autem docent ~~in materia~~ ~~substantialiter~~ ~~diversa~~ ~~substantialiter~~ diversa, et Latinum baptizantem forma Graecorum, et consecrantem in fermentato, nihil valide agere, revocandi omnino sunt: cum oppositum tamquam certum, et indubitatum teneant omnes Theologi. Quam non egeat Theologus Canonistarum auctoritate in iis, quae in sacramentis sunt usus divini, discere ex doctissimo Cano, lib. 8. de locis, cap. 7. Quam vero in iisdem egeat Canonista Theologorum auctoritate, ne turpiter (quod non raro accidit) erret, discere ex Caramuello in Appendice ad Theolog. fundament., sect. 2.

23. Insuper.
In sacramento ordinis diversa substantialiter est materia apud Graecos, et apud Latinos: nam apud Graecos est materia sacerdotum sola manuum impositio; apud Latinos est traditio panis, ac vini. Similiter, apud Graecos ordinatur Diaconus per impositionem manuum; apud Latinos per traditionem libri Evangeliorum. Ergo Christus non determinavit ordinis materiam; aut haec non est invariabilis; aut quae alicubi valet, non est ubique valida. — Hec instantia est difficilis; sed solvenda ex communi doctissimorum Theologorum sententia, quam late, et exaudite pro-

quodam Pauli Arcudius in concordia orienta-
lis, et occidentalis ecclesie, cap. 4, lib. 6.

24.

antececedens. Christus pro materia sacerdotij
determinavit signum visibile significativum
potestatis, quod traditur; quod signum apud Gre-
cos est manuum impositio; cui retente apud la-
tinos addita est traditio panis, et vini, ut sci-
licet magis explicitè significetur traditio po-
testatis. Differunt itaque accidentaliter istae
materiae secundum expressiorem, aut minus
expressam significationem potestatis, quod traditur.
Et quamvis in specie physica differant, genere
conveniunt, et sunt eiusdem speciei mor-
nalis. Hinc ecclesia non variat materiam:
neque enim, aut Graeci, aut Latini signum,
aliquid usurpant, quod ~~antiquum~~ Christo non
sit institutum: et inde rursus, materia ordi-
nis, quod alicubi in ecclesia valet, ubique
valet: valet enim in tota ecclesia ordo
collatus, sive iuxta ritum Graecum, sive iuxta
latinum.

25.

Dixi, in ecclesia latina retentam
esse impositionem manuum pro materia sa-
cerdotij; oppositum autem tenent multi Re-
centiores, docentes, solam traditionem inf-
tuonentorum cum materijs eucharisticis esse
substantialem materiam; et impositionem

manuum esse ritum accidentalem. Docent
 alij, in Ecclesia Latina materiam necessa-
 riam adequatam esse impositionem manu-
 um, et traditionem instrumentorum, et unum
 sine alio non valere. Alij dicunt, mate-
 riam sufficienter adequatam esse, aut im-
 positionem manuum, aut instrumentorum tra-
 ditionem; et sic docet Cardinalis de Sugo,
 disp. 2., sect. 5. Quod manuum impositio sit
 materia necessaria, saltem inadequata, effi-
 cacissime probatur; nam, ut recte discitur Mal-
 donatus in M. S. Theologus, in scriptura,
 ubicumque fit mentio de ordine, declaratur
 per impositionem manuum; unde qui hoc
 inficiantur, necessarium videtur, ut scrip-
 turam deserant..... et durum esse videtur,
 ceremoniam, quam nobis tradidit Apostoli
 perspicue, excludere a ratione sacramenti....
 et si impositio manuum non est essentialis
 ceremonia, per quam hoc sacramentum
 exhiberi debet, non potest probari scriptu-
 ris, ordinem esse sacramentum. fluctusque
 coram illis Theologis.

46. Oppones. Ipsa traditio
 instrumentorum est quidam impositio manu-
 um: ergo illa alia manuum impositio, quae fit
 ante traditionem instrumentorum, non est
 materia necessaria. Ugetur: Gregorius IX,

... , Presbyter, de sacramento non iterandū,
 docet, impositionem manuum non esse de sub-
 stantia materiae: nam, iterare sacramentum ordi-
 nis ob illius defectum, non precipit; sed tanqu-
 am ceremoniam supplere. Ad objectionem,
 omisso antecedente, negativa consequentia: non
 traditū instrumentum non est impositio
 manuum, quae fiat tactu corporali; hanc au-
 tem pro materia ordinis exigant Patres, quos vi-
 de apud citatum Cardinalem de Lugo. — Ad
 urgentiam: non definit Pontifex, an manuum
 impositio sit ritus essentialis, an accidentalis;
 sed solum docet, nihil repetendum, quod vali-
 de actum fuerit: et definit, non esse iterandum
 sacramentum. At si omissa fuit manuum im-
 positio (in ordinatione sive Presbyteri, sive Dia-
 coni) postea non iteratur sacramentum, quia
 quod prius invalidum fuit; sed primo con-
 fertur. Lege Canonistis Dycking, in cap. cita-
 tum; et ex Theologis Conink, dyg. 20., dub. 7,
 num. 67. Nota: hic sermo est de impositio-
 ne manuum, quae precedit traditionem ins-
 trumentorum; non de impositione manuum,
 quae subsequitur: et quia, post datam potestatem
 consecrandi, datur potestas absolviendi. Nota
 iterum: Florentinum in decreto Eugenii, quo
 materia sacerdotis, solum commemorat tra-
 ditionem instrumentorum cum pane, et vino.

x
 ex

et pro materia Diaconatus dationem libri
 Evangeliorum. sed, ut recte notat citatus Conus,
 Pontifex, non intendit ibi, omnia narrare, quod
 ordinem sunt necessaria, sed aliquid exempli
 causa designare, et remittere desiderantes for-
 mula cognoscere ad Rituaalia Ecclesie. Dixi.

47. impositionem manuum esse materiam neces-
 sariam sacerdotum in Ecclesia Latina; ad hoc,
 esse materiam per se sufficientem. Ratio, quia
 materia, quae alicubi in Ecclesia valet, ubi-
 que valet; dummodo sit substantialiter
 eadem: ut constat ex num. 39. sed im-
 positio manuum est substantialiter eadem apud
 Graecos, et Latinos; solum enim accidentali-
 ter variatur per maiorem expressionem
 potestatis traditae, adiuncta traditione in-
 strumentorum, et per minorem expres-
 sionem, non adiuncta traditione: ergo idem ma-
 tuum impositio; ~~et cetera~~.

48. Opponitur. Sequitur,
 quod in Ecclesia Latina post primam manu-
 um impositionem ordinatus exit Presbyter;
 hoc omnino negandum est: ergo. Nego se-
 quelam: nam primum illi manuum imposi-
 tionem iuxta ritum Ecclesie Latinae non appli-
 catur forma sacramentalis, qua signatur
 potestas consecrandi; Quod si applicaretur, ordi-

nam est sacilega, sed valida; et si appli-
catur forma significans utramque potestatem
consecrandi, et absolvendi, adque ordinatio
est valida, quamvis sacilega. Solutio constat
ex supra citata sententia docentium, mate-
riam adque adque sufficientem sacerdoti esse
disjunctive impositionem manuum, aut instau-
mentorum traditionem. Solutionem intermi-
nis tradit Pater Rodas, hic, quest. 2, sect. 2.
S. 3; Pater Ezarra, quest. 102, art. 7, citans
utrumque Lugum, et pro eodem citantur
a Patre Lacroix lib. 6. cap. 1. num. 16, Sua-
rez, Vazquez, Dicastillo, Amicus, & Escobar;
et eodem lib. 6. cap. 2. num. 2137, Ad idem
citantur Haller, et Marchantius. Hinc mi-
rum est, quod citatur Lacroix, eadem 2.
parte num. 2132. dixerit, neminem, praeter
Marchantium, validam esse Latine, ritu gaz-
co, ordinationem, concedere.

49.

Scio, an
gravissimis Theologis, quos inter Maldonatus
citatus supra, affirmari, proximum ad fidem
esse, quod traditio calicis, et hostiae sit mate-
ria necessaria sacerdoti; id quae deducit
ex Florentino. Sed hoc assertio tempestanda
sic est: ut conformetur ad intentionem, quam
habere debet minister Latinus, ut pars ma-
teriae necessariae instrumentum validum.

x,
acciden-
tales

x
usus

signatur: et sic magis patet, cum non signatur
nomine panis; neque aqua novum signatur, quod
ex ipsis coguntur. Hinc mutationes ~~accidentales~~
~~mutatae~~ mutationes dicuntur, quae aliquam de
veritatem important intra significatum usuale
nomen. Sic se habent panis azymus, et fer-
mentatus; vinum album, et rubrum; et potus
istae mutationes accidentales sunt respectu
~~us~~ communis Ecclesiae, quam respectu insti-
tutionis Christi: quoniam uterque panis, et utrum-
que vinum equaliter institutum fuit promate-
ria Eucharistiae.

51.

Sane vero circa mutationem
formae dicendum est: mutatio illa est substan-
tialis, et obest valori sacramenti, quod auctor ve-
rum sensum formae illa autem est accidentalis,
et non invalidat sacramentum, quod verum sensum
formae non auferat. Exemplum mutationis sub-
stantialis in forma baptismi: Ego te baptizo in
nomine Patris maioris, et Filii minoris, et Spi-
ritus Sancti utique aequalis. Exemplum muta-
tionis accidentalis in forma eiusdem sacra-
menti: ego te baptizo in nomine Patris omni-
potentis, Filii sapientis, et Spiritus Sancti proce-
dentis ab utroque.

52.

Multis modis accidere
potest formae mutatio; ut in idiomate: per de-
tractionem alicuius verbi, vel particulae: additionem

verbi, vel particulæ: corruptione verborum:
 transpositione eorumdem: interpositione dic-
 tionum, vel eundem partium dictionis: synonyma
 verborum: ac demum per equivocationem.
 Enumeratos octo mutationum modos bene ex-
 plicat Conink, quest. 60., dubio 1.; et dubio 2.
 bene exponit, quando, et quantum peccatum
 sit mutatio tum formæ, tum materię. Muta-
 tionem, quæ sacramentum reddat invalidum,
 esse grave sacrilegium, certum est; sicut, et quæ
 illud reddat dubium valetis, nisi excuset ne-
 cessitas; ut cum in extrema necessitate baptizatur
 infans in materia dubia, aut in signis. Si mutatio
 formæ sit accidentalis, et servari certum valorem
 sacramenti, adhuc exit peccatum grave, si mu-
 tatio sit gravis: ut si quis calicem consecravit
 in tantum verbo, hic est calice sanguinis mei.
 exit peccatum leve, si sit levis mutatio, sine con-
 tempte, et scandalo, ut si in consecratione calicis
 omittatur particula, erum; aut in baptismo di-
 catur: ego te ~~baptizo~~, pro, te baptizo.

x
 abluo, -

53. Duo super-
 sunt dubia resolvenda. Primum: an si forma
 sacramenti corrupta animo inducendi
 errorem, sit validum sacramentum? Secun-
 dum: an error privatus ministri, circa signi-
 ficationem vocum formæ, efficiat valorem sacra-
 menti? supponitur, in utroque casu ad esse

intentionem faciendi, quod Christus instituit, aut
 quod facti Ecclesia; si enim hec intentio deficiat,
 non erit sacramentum. Supponitur, adesse veram,
 aptam que materiam; similiter enim dicitur sacra-
 mentum, si cuiusmodi materia deficiat. His tribus
 positis, legitima intentione, apta materia, et forma
 retinente proprium sensum, necesse est, ut sacra-
 mentum ponatur. Hinc quamvis Arianus cre-
 dat, hoc verba formę non significari, et qualitatem
 personarum, tamen habeat intentionem
 faciendi, quod Christus instituit, valide ma-
 nifestabile, et quia in Arianis intentio huiusmodi
 supponitur; ideo Arianorum baptismum approba-
 vit C. Aulatense l. cap. 6. Itaque mera in-
 tentio profuerit nunquam faciet, quod for-
 ma sacramenti non habeat suam prop-
 riam significationem; quod si aliqui inter se
 statuerent, ut verba formę haberent contrari-
 am sensum exarorem, bene mutarentur signi-
 ficatio, non ratione solius intentionis, sed etiam
 facti.

52. Speciem primum corruptio, aut mu-
 tatio formę ex animo inducendi exarorem non
 destituit valorem sacramenti, quoties non def-
 ciunt verę formę sensus. Ee communis sen-
 tentia, quam tradunt Suarez, disp. 2. §. 5; et
 Vasquez, disp. 126. cap. 6. Probatur: nam tunc
 dicitur, quid quid Florentinorum requirit ad

sacramenti valorem: supponitur enim inten-
tio faciendi quod facit ecclesia, et usus mate-
rie idoneus: forma autem, quae retinet verum
sensum, est hoc ipso legitima, quippe quae non mu-
tatur substantialiter. Ergo quamvis exani-
mo inducendi errorem commingatur, aut muta-
tur forma, si tamen verus illius sensus non des-
tituitur, non impeditur valor sacramenti. Con-
firmatur: nam ~~greci Schismatica~~ ^{Schismatica} consecrant in fa-
mentato, existimantes, consecrationem in azymis
non esse validam; et similitur, iudicantes conse-
crationem per formam nostram non esse validam,
hac sua avertentia in consecratione panis. Hoc
est corpus meum, quod pro vobis traditur.
At tamen greci valide consecrant: ergo error
privatus, et intentio illum inducendi non est
valoris sacramentorum, dum modo retineatur
verus formae sensus. Occurrit: hec bene procedunt,
dum error non exprimitur ipsa forma; non
autem, si errorus ipsius formae verbis significetur.
Contra: idem error non exprimitur non annullat,
quia non amovet quidquam substantiale sa-
cramenti; sed id ipsum significatur de errore
exprimitur, dum modo verus formae sensus reti-
neatur: ergo.

X
Schismatica =
tica

55. Oppones. Capite, Retulere, de conse-
cratione, dist. 2., proponitur casus: sacerdos ig-
navus lingua latine, infringens linguam, pronan-

hanc sic formam baptismi: in nomine Patris, et
Filii, et Spiritus Sancti; quaeritur de valore
baptismi? Respondet Zacharias Pontifex: qui
baptizavit non errorem inducens, aut heresim,
sed pro sola ignorantia Romani locutionis,
linguam infringendo, ut supra facti sumus, di-
xisset, non possumus consentire, ut denique bapti-
zetur. Ego si forma mutetur animo indu-
cendi errorem, sacramentum non est vali-
dum.

56.

Nego consequentiam; quae ex Ponti-
fici responsione non dependit. Ratio: quia
verba illa, et si in aliquo sensum mutant,
tamen ex usu accommodatione, ex anteceden-
tibus, et consequentibus, et ex intentione pro-
ferentis, verum retinent sensum: ut recte no-
tavit doctissimus Thomas Sanchez in Manu-
scriptis de sacramentis in genere. scilicet de va-
lore baptismi sic collati dubitari non pote-
rat, nisi esset suspitio de defectu intentio-
nis faciendi, quod facit Ecclesia; hoc autem
suspitio esse non poterat, si abfuit inten-
tio inducendi errorem: ergo recte baptis-
mi valorem eo modo collati suppositum
Pontifex. sed non statim ex intentio-
ne inducendi errorem acquiritur defectus
intentionis faciendi, quod facit Ecclesia:
qua propter si contra suspitionem non se

ut, deinde, quando consumitur forma ex intentione inducendi errorem, dum modo servetur verus sensus, et ad hunc intentio faciendi, quod facit Ecclesia. Hinc Doctor Angelicus quest. 60. art. 8. dicit, cum, qui mutat formam cum animo inducendi novum ritum in Ecclesia non videtur conferre valide sacramentum; quoniam non videtur habere intentionem faciendi, quod facit Ecclesia. Non dicit absolute illum non conferre valide sacramentum, aut non habere intentionem faciendi, quod facit Ecclesia.

§).

In-

feratur primo: qui in forma addit verbum spirituale putans, non esse spirituale, confert valide sacramentum: ut quando in absolutione ponuntur verba illa, a peccatis tuis, et in consecratione calicis illa, novi, et eterni testamenti; quod enim existimem non esse essentialia, non obest valori, etiam si essentialia sunt, quandoque illa verba non omitto. Inferatur secundo: qui addit aliquid non spirituale putans, quod sit spirituale, valide confert sacramentum: ut de Greco addente in consecratione panis verba illa, quod pro vobis traditur, certum est; Ratio: quia supponitur intentio faciendi sacramentum per verba, quae Christus,

ut essentialia postulante, et nullum cuiusmodi
verbum omittitur; quamvis ex falsa existi-
matione addantur alia tamquam essentialia.
Infirma ratio: quæ informis omittit aliquid
quod essentialiter esse putat, cum essentialiter
non sit, non hoc ipso invalidè confert sa-
cramentum: ut si quis in formis baptismi,
et penitentis ex illa falsa estimatione,
omitat pro-nomen, Ego. Regulariter quæ-
dam sacramentum est invalidum ex de-
fectu intentionis faciendi, quod facit Ecce-
lesia; sed cum illa falsa estimatione non est
essentialiter impossibile cuiusmodi inten-
tio, quæ sic tendat: volo absolvere per hæc ver-
ba, te absolvo, si forsam sufficiant.

58.

Nota:

error expressus in actu exercito, aliquid ad-
dendo, vel detrahendo, modo ut alio immu-
tando formam, dummodo legitime ser-
vetur foræ sensus, non obest valere; ut
constat ex forma, tum baptismi, tum con-
secrationis panis, qua Græci ~~et Latini~~ utuntur.
Difficulus assignatur error expressus in actu
signato, qui non corrumpat substantialem
foræ sensum. Assignari potest hæc forma
pro baptismo: ego te baptizo in nomine Pa-
tris, et Filii, et Spiritus sancti.
In hoc casu dicitur, quod minister baptizat

x
- Schisma-
tica

in nomine vel filij Dei; nam quod existimet
et significet non esse crucifixum, non opponitur
illi intentioni: qua vult, et significat, se con-
tere baptismum in nomine Trinitatis sub ex-
pressu notationibus divinarum personarum. Vi-
deatur Cardinalis de Lugo, disp. 2, sect. 6, num.

129.
59. Assertum secundum. Eius praevalens in-
terpretatio circa sanctificationem vocum formae non
officit valori sacramenti. Est communis sen-
tentia, a qua aliqui recedunt cum Vazquez
disp. 129, cap. 7. Probatur; et ponitur exem-
plum in forma consecrationis calicis: hic est
calice sanguinis mei: verbum enim hic potest
esse, et pronomine, et adverbium. Eius interpretatio
non significationem existimando, esse ad verbum
suum significandi praesentiam localem: adhuc
salutem habeat generalem intentionem
faciendi, quod facit Ecclesia, valide conse-
crabitur. Ratio: nam forma est apta ad con-
secrationem; profertur ex intentione facien-
di, quod Ecclesia facit; et intentio illa erro-
nea est merè speculativa: ergo forma sig-
nificat, quod ex intentione Ecclesiae debet
significare; et sic verbum illud hic, non
habet significationem pronomini, et non
ad verbum localem. Inocentianus responsio:
nam deo tunc forma non esset valida;

quia minister non posset significare,
quod non cognoscit, sive quod ignorat;
id falsum est. Primo: quia similiter
siquis pronuntiaret verba consecrationis
cetera, ignorans illorum significationem,
habens intentionem faciendi, quod facit
ecclesia, non consecraret valide; quod est
omnino falsum. Secundo: quia similiter
qui in actu consecrationis oblitus esset sui
intentionis consecrandi hostiam, et parti-
culas, et ad has non adverteret, illas non
consecraret; quod dici non potest. Constat
ministram posse significare id, quod non
cognoscit: ergo et potest significare contra
id, quod cognoscit: si nempe verba sunt
apta, et apte explicata generali inten-
tione.

60. Oppones; verba formae debent esse vera
locutio, quia minister humano modo loquitur;
loqui autem est manifestare, quod est
in mente. Atque in eo casu, quem versamus,
minister habet in mente solam presentiam
localem: ergo hanc solam per vocem,
hic, ille significat. Confirmatur: nam
similiter, qui ex generali intentione faci-
endi, quod facit ecclesia accretur in
baptismo huius verbi, in nomine Patris,
et Filii, et spiritus sancti, ex intentione

~~Matrem~~, quod simul significat non Patrem, sed Matrem, validè baptizaret; quod videtur ab-
pudissimum. Additur: si alicui datur oratio
latina recitanda, quæ hæreses continet, & ille
ex eadem litate, quod quæ sunt grecæ, illam re-
citet, profecto non dicetur hæreticus; quia nem-
pe non sufficit, quod in confuso habeat in-
tentio nem significandi, quod continetur,
& significatur per illas voces: ergo similiter in
casu, quem versamus, non sufficit, & gloria.

64. Concef.
 in maiore, si in maiore minore: minister in
 casu solum habet in mente presentiam loca-
 lem, conceptu explicato, et determinato, con-
 cedo; conceptu implicito, et confuso, nego mi-
 norum, et consequentiam. Quod modo summo
 manifestum, et significum posse, quod loquens
 conceptu explicato, et determinato non ha-
 bet in mente, est innegabile. Dubitatur nam-
 que non possit de valore baptismi ministrati
 ab infidele ignorante significationem formae;
 et tamen intendente facere, quod facit Chris-
 tianorum Ecclesia: et sic conceptu implicito, et
 confuso habente in mente obiectum significationem
 per formam. Quod autem in casu, de quo agimus,
 minister habeat in mente errorem; et ex erro-
 re intentione profert formam, non obest;
 quoniam magis efficax est intentio faciendi

quod fuit Ecclesia, quam intendo ex canonica
concepta; quia propter minister humanum
modo manifestat sensum verum, quem in
confuso cognoscit; et non sensum falsum,
quem conceptu explicito habet in mente.

62.

confirmationem: est communis sententia,
quod minister per equivocationem
aliquando est accidentalis, aliquando sub-
stantialis; accidentalis si ex circumstantiis, aut
ex intentione minister determinetur ad sensum
sacramentalem: in minus, oratio est
substantialis. supponimus, nullo externo ra-
tione verbi, pronunciationis, aut minister deter-
minari verbum equivocum ad significatio-
nem sacramento contrariam; et dicitur, quod
determinetur, vel non ex intentione canonica.
Doctrina tunc et consequentia posita, et con-
cedamus sequentem, et cum regimus abordi-
tatem: nam verbum illud equivocum in no-
mine Patris, aptum est significare Patrem,
et ad hunc sensum determinatur efficacie
intentione minister significandi id, quod
iuxta sensum Ecclesie voce illa significatur:
et non determinatur ad sensum contrarium
sacramento canonica, et inefficaci intentione
significandi Matrem.

63.

Ad additamentum,

concesso antecedente, nego consequentiam
 ad heresim externam, supposito interno exco-
 re sequitur, quod scienter proferatur huius-
 us, aut saltem culpabiliter ratione pericu-
 li apprehensi; et novum adest in casu, qui ob-
 iicitur; etiam si propter illam generalem inten-
 tionem ille se vera diceretur hereses ~~potuisse~~ ^{probulisse}
 excois, et ut hereticum fuisse locutum. Ad
 valorem sacramenti non sequitur, quod scien-
 ter proferatur forma; aut quod habeatur
 expressa apprehensio de determinato vero illius
 signi: sed sufficit, quod vera proferatur forma
 ex intentione faciendi, quod facit Ecclesia.
 Videtur Cardinali de Hugo supra citatis
 disp. et sec. ~~num.~~

Sectio Quinta

Ministro sacramentorum.

64. Communissima Theologorum sententia est, quod soli
 homines sanctiores sunt ministri sacramentorum
 cum potestate ordinaria. Ratio: quia illa sa-
 cramenta solum infusa sunt pro hominibus via-
 toribus: ita eorum ministri sunt soli homines via-
 tores. huius enim solis in scriptura commissa est sa-
 cramentorum administratio. Constat ea verbis
 Christi infusentis: predicate Evangelium...

- 27 baguantes; accipite et manducate...
 27 hæc quæcumque flexisti, in meam memoriam
 27 faciunt; accipite spiritum sanctum... quorum re-
 27 miserunt peccata; et libera. Hæc omnia homi-
 nibus solum viatoribus dicta sunt, et viatori-
 bus, qui illorum loco succedunt. Accedit:
 sacramenta instituta sunt, ut per ipsa homi-
 nes ab hominibus iuventur; de Rege ordinata
 quæ sacramenta homines a solis hominibus
 viatoribus iuventur; ergo potestas ordinare
 ministrandi sacramenta solis hominibus
 viatoribus concessa est.

65. *Dedicatus pu-*
mo. Angelus solum ex conomissione divina
potest esse sacramentorum minister. Pro-
prio modo negativum congruat ex immediatē-
te dictū; quod affirmativum, probatur: nam
Deus quacumque ratione voluerit, potest effec-
tum sacramentorum conferre: ergo et potest
quemcumque voluerit sacramentorum minist-
erium constituere. Hinc si compararetur Angelus
bono aliquod sacramentum fuisse ministra-
tum, decernendum esset pro illius valore.
Neque enim bonus Angelus. Illud ministrans
est, nisi ex conomissione divina. Sic sanctus Am-
philocheus fuit ab Angelis ordinatus Episco-
pus; et eius ordinatio vera habita est ab
alijs Episcopis: ut refert Nicephorus, lib. II, cap. 2.
et conuincit. ~~Sanctus Amphilocheus~~

si a Ge-
mone

~~Inconveniente~~ ~~hominibus~~ ministraretur alii
 quod sacramentum decernendum esset. pro
 illius nullitate; neque enim esset credendum,
 quod Deus illi potestatem committeret. Nota:
 Quod Augustinus dicit, Deum dare homini
 baptismi sanctitatem, sive per se ipsum, sive per
 Angelos; sed est sensus, ut Deus vel per se
 ipsum, vel per Angelos illuminando, gui-
 dando, et perficiendo, conficiat baptismi sanc-
 titatem; dum non nisi per homines homi-
 nibus ministratur baptismus sensibili: ut
 explicat Angelicus quest. 62, art. 2, ad 1.

66. De-
 ductum secundo: homo non videtur non potest
 nisi ex adiuncta Deo commissione divina,
 valide ministrare sacramenta, hoc est: sacra-
 menta conficere. Si communiter Theologi omnia
 convellent, quod inter omnia, et Sacramenta, quod
~~homo~~ ~~ministrare~~ ~~hominibus~~, ~~liber~~ ~~liber~~. Probatur
 non aliter damna esse resurrectionem posse
 conficere, absolvere a peccatis, et sic retinere
 veram potestatem in corpore tum verum, tum
 mysticum Christi: posse etiam ordinare sa-
 cerdotes, et matrimonia celebrare. Immo hoc
 omnia ipsi faciunt ex officio nunquam Dei in-
 mediata ad illa procedendo in ipsius Dei
 deificationem, et sacramentorum. Sed omnia
 per se absurda, et ridicula sunt. Dicitur: impudenter

X.

damnat a Deo, ne ea faciant, quae potestate fa-
cere. Contra: in tali dicta, Deum si non dedisset
potestatem, quae vult efficaciter, ut nunquam
utantur, quam quod miraculose impeditur
ut, ne utantur potestate, quam dedisset. Con-
tra: sacramenta non nisi in Ecclesia muni-
cipate valide ministrantur; quae propter, et
ab hominibus non statim possunt minist-
rari, non recipi, quod post resurrectionem
aut in caelo a Beatis, aut in inferno a dam-
natis possunt ministrari. Contra: nam rectius
dictum, quod sacramenta, ut vera sunt, et
statim, et per homines, quae sunt in Ecclesia
ministrantur, et non tam potestate, ut existeret
ut, et ab hominibus, qui in Ecclesia
ministrantur. Primum non male colligitur
ex eo apostoli verbi de Eucharistia: non
domini dominatus, donec veniat; secundum
autem ex illo sacro de extrema unctione
inducitur episcopos Ecclesiae.

61.

Obicitur:

Beatus sacerdos, si resurgeret retinens beati-
tudinem, posset consecrare Eucharistiam.
ut tunc enim in characterem veram potestatem
sacerdotalem: posset etiam verbum humanum
proferre sacramentum consecrationis super de-
bitam materiam: ergo. Confirmatur: nam
Beati sunt similes Angelis quantum ad

gloriam, non quantum ad sacramenta,
sed non est, si non ex potestate ordinaria
sed ex nova commissione divina, possent in-
ministrare sacramenta, sicut Angeli: cap. Ma-
ria est Angelici citatus quest., et art., ad 2.

68.

go antecedens: cuius probatio non valet: neque
enim, aut ex rei natura, aut ex institutione
divina probatur, quod character sacramentalis
sit in solo adaequata potestas sacramentalis,
aut quod sit potestas non dependens ab statu
viri quoad validitatem actus. Relege dy-
crisum facium num. ~~222~~; et resume: sicut
potestas ad actum, sic neque extensio potesta-
tis, quae unice dependet a glorio Christi,
admittenda est, nisi quae ex sacra auctoritate
probetur. Sed extensio potestatis sacerdotalis
ad actus ab homine non statim probatur, ex sa-
cra auctoritate non probatur: ergo inusmodi
extensio non est admittenda. Quid, si anima
vivens characterem, et assumens corpus dicitur
non consecratur? Perfecto consecratio non est
a subiecto habente potestatem: quia non potest
non est ab homine. Dicimus similiter in
casu istius, consecrationem esse invalidam,
quia quantum est ab homine, non est a via-
tore, et a confessorio in Ecclesia militante.
Sed si Beatus resurrexerit, et redierit ad statum viri

x
cap. 2.,
x
136;

x
notas

Cap. 2.

possit valide consecrare: esset enim homo viator
cum characterē sacerdotali. Ad confirmatio-
nem: ibi Angelicus querit, an Angeli possint
sacramenta ministrare? Respondet negativè
et transmittit, quod Beati possint ministrare
sacramenta, et dat dissimilitudinem: quoniam
Beati non sunt similes Angelis quantum ad
conditionem naturę: ergo possunt esse dissim-
iles in quantum ad sacramenta.

69.

Proxi-
mo: an minister sit causa efficiens proxima
et immediata sacramenti? Respondet affir-
mativè. Probatur: nam vae dicitur, homo be-
nedit, sacerdos consecrat, atque absolvit; ille
corpus ordinat; et similia respectivè ad alia
sacramenta. Hec non essent vera, si mi-
nister non esset causa efficiens sacramenti:
ergo est talis causa. Quod autem sit imme-
diata, et proxima, probatur: nam in sa-
cramentis transcurrentibus idem est conferre,
atque conficere; et in Eucharistia sacramento
permanenti idem est consecrare, et conficere.
Arguit minister confert immediate sacra-
mentum transiens; et immediate conficit
minister sacramenti permanentis: ergo mi-
nister immediate conficit sacramentum
sive sit transiens, sive sit permanentis. Vi-
getur: neque enim potest assignari aliqua

causa efficiens, quæ mediatur inter ministrum
et sacramentum; et quæ immediate sit a
ministro, et aqua immediate sit sacramen-
tum: ergo, ~~et causa~~.

75. Obicitur. Non ponit totum
album, qui non ponit totum, vel albedinem;
sed minister nec ponit totum sacramentum
nec formam sacramenti, quæ est sanctificatio
sacramentalis. consequens in institutione: nec
minister non ponit sacramentum, ac per
consequens non est causa efficiens illius.
Confirmatur: Minister Eucharistiæ, nullo modo
sic ponit subiectum suam sanctificationis
sacramentalis sunt accidentia, vel hoc,
et coagula Christi; quorum nihil ponit physice
et minister: ergo. Ad argumentum
non ponit pro quæ, et per se in genere
physico effectivo totum causa illa, quæ vel
formaliter, vel connexive non ponit illud.
At in se præsentem minister est causa efficiens,
quæ saltem connexive in genere morale
ponit sacramentum. Si loquamur de sacra-
mento, specificativè accepto pro subiecto
~~sacramentalis~~ sacramentalis, minister ponit
saltem verba, quæ sunt forma, et huius
ad minister applicationem, quæ in inten-
tione consistit: unde saltem connexive ponit
totum subiectum sacramentalis significationis.

Significa-
tionis
mate-
riam

Primo loquimur de sacramento reduplicative
accepto, minister sua intentione applicat sig-
nificationem sacramentalem, quae est forma,
complexo ex rebus, & verbis, quae est subiectum;
et sic ponit connectivum sacramentum reduplic-
ative tale; sicut connectivum ponit compositionem
causa, quae ponit unionem formae ad materiam;
hinc constat, cum vitis producat vinum non
esse causa Eucharistiae, sicut est minister: neque enim
productio vini est actio inductiva sacra-
menti; sicut est illius inductiva consecratio vi-
ni, quae est actio ministerii.

11. Ad confirmatio-
nem: subiectum significationis in sacramento
Eucharistiae includit verba formae consecrationis,
quam minister physice ponit; sed hoc non suf-
ficeret, ut minister ipse proprie causa sacra-
menti, nisi connectivum in genere morale po-
neret totum sacramentum, ut nunc expli-
catum est. Denique, quod extra constitutio-
nem Eucharistiae sunt verba consecrationis,
adhuc minister est causa efficiens moralis,
immediata, et proxima illius sacramenti.
Immediatè loquidem, et proxime ad conse-
crationem ponitur conversio panis in cor-
pus Christi, ipsum quod sacramentum.

12. Rogas
secundo: an minister sit causa gratiae, quae

per sacramenta confectum? Respondetur affir-
mative. Probatur: nam minister est proprie
causa efficiens sacramenti causantis gra-
tiam, et non aliter illam causantis, nisi
cum respectu ad ipsum ministrum: ergo
est causa, mediata quidem, et ministeri-
alis, gratiam causans immediate a sacra-
mento. Constat consequentia; et antecedens ex-
plicatur. Sacramentum causat gratiam
propter ipsum esse, et est effectus positus a
tali ministro; neque enim sacramentum
haberet vim causandi gratiam, nisi esset
ab homine, viatore, divinitus deputato, et
habente legitimam intentionem: quia
propter minister est causa mediata effec-
tum sacramenti. Consequens: Pater non
est causa (nisi lato modo) mediata cogi-
tationum, et voluntatum, quas filius habet: quia
ipsi effectus non sunt a filio, in quantum
ipse est a Patre tamquam a causa. Simili-
ter, qui prae ministrat alteri Eucharis-
tiam, non est causa gratiae: quia Eucharis-
tia causat gratiam, et non quatenus est
a quo ministrante. Confirmatur: sacerdos
remittit peccata, dicente Christo Domino,
22 Iohann. 20. quorum remissionis peccata, re-
23 mittuntur eis; remittere autem peccata est
causare gratiam remissivam peccatorum.

Quinc Tridentinum sess. 12. can. 9., anathe-
matizat dicentes, absolutionem sacramen-
talem esse nudum ministerium declaran-
di, remissa esse peccata penitentibus. Ergo
sacerdos est causa gratiæ, quæ confertur per
sacramentum penitentis; indeque à peni,
minister cuiusque sacramenti est, et de-
clarat.

13. 1) Obicitur. Liberare à putredine pecca-
2) torum Christi virtutis est; inquit Chrysostomus,
1) hom. 15. in Mattheum; et: forma sacramenti
2) per hominum ministerium; virtus per divini
2) operis præstatum effectum; inquit Ambrosius Episc.
13. Ergo sacerdos non est causa gratiæ, quæ
confertur per sacramentum penitentis; inde
que à formatione minister in nullo sacramento
est causa gratiæ. Vigetia: aliter in sacramen-
to, germanienti minister non est causa gra-
tiæ; quando enim Eucharistia causat gra-
tiam, iam minister nihil operatur: Ergo.

14.

argumentum: testimonia illa sunt intelli-
genda de causalitate cum physica, cum
principali, et de effectu posito ex meritis
ministerii; non autem de causalitate me-
diata moralis ministeriali, et de effectu
posito ex meritis Christi. Audiat idem,
1) Chrysostomus: notus sacerdotibus competit

discreven-
dum est

27. ~~an~~ ^{an} ~~sed~~ ^{sed} non dico puritas probare; sed
puritas purus, conceptum est. De his ~~et~~
tract. de penitentia. — Ad urgentiam:
cum Eucharistia causat gratiam, iam mi-
nistra nihil agit circa sacramentum; sed
quia minister efficit sacramentum, et ideo
non causat gratiam, nisi quatenus a tali
ministro existit, ideo minister mediata mo-
dality causat gratiam. Sine est disparitas
ad pariterem, qui defuncti potest ex eo, quod
divus non sit (nisi lato modo) mediata causa
negotii; non petatur hoc ex eo, quod iam nil
operatur divus; sed ex eo quod generatio non
est a Patre, inquantum est genitus antea
fuit a suo principio, et cum respectu ad
tale principium.

Sectio Sexta

Quenam minister intentione
requiratur ad sacramen-
tum?

28. Deinde. Romanum, in decano. Su-
perius ad valorem sacramenti requiritur in mi-
nistro intentionem faciendi, quod facit Ecclesia.
Postea Lutherus, et Calvinus nullam pro-
prie minister intentionem requirit; sed perfi-
ci valorem sacramenti, tam sensibilibus,
etiam si minister iocose, et averse agit.
contra istam exactionem intonuit Tridentinum

summa-
runt,

- 77 sest. 7., can. 11. si quis dixerit, in mensuris, dum
- 77 sacramenta confitent, non requirit intentionem
- 77 saltem faciendi, quod facit ecclesia, anathe-
- 77 ma sit. Docuerunt Catharinus, & Silvester, qui-
bus subscriptus noster, Salmeron, requirit quidem
intentionem faciendi, quod facit ecclesia;
ita tamen, ut sufficiat intentio servandi cau-
mus ecclesie utrum in rebus, & verbis, quam-
vis minister nihil aliud intendat; immo
etiam si habeat intentionem eludendi,
& non confutandi verum sacramentum
dummodo cuiusmodi intentionem minister
intendat. hęc ultima doctrinę particula
sustinere non potest: damnata enim est
ab Alex. VIII. hęc propositio, quę est inco-
77 proscriptas 28. Valde expugnatus collatus &
77 minister, qui intem utrum extenuum
77 formam quę baptizandi obseruat; intus
77 autem in corde suo agere & resolvere: non
77 intendo, quod facit ecclesia = de latam in-
tentionem, dum regularem, extenuare
conatus est J. Marius tribonius, quem
nonnulli egredi sunt. Opposita sententia,
requirens ad valorem sacramenti verum
animum faciendi, quod ecclesia facit,
sive veram intentionem faciendi sacra-
mentum, est communissima. Docuerunt,
quos citatos sequitur Suarez lib. 13

es. 6., Baguetz deff. 138., cap. 3., et Cardi-
nalis de Legat. deff. 8. sect. 2.

76.

Con-

clusio. Ad valorem sacramenti requiri-
tur intentio ministerii, qua vellet facere sa-
cramentum: vel sub hoc ipso conceptu; vel
sub alia ratione equivalente, quamvis con-
fusa, et communis: ita ut non sufficiat volun-
tas efficiendi materialiter, quod facit Ecce-
lesia adhibendo easdem res, et eadem verba,
quae adhibentur ab Ecclesia, cum vult sacra-
mentum conferre. Dicitur est, qui
intentionem faciendi sacramentum, vel aliam
equivalentem: satis enim est, quod minister
vellet facere, quod Christus instituit; vel quod
Christiani faciunt; aut quod intendat ut
non sensibilibus eo modo, quo ipsam vitam
Ecclesia universalis, aut aliqua particularis,
immo, et quod intendat facere, quod facere
Parochus, aut alium Ecclesiae ministerium,
ipse voluit; satis item est, quod intendat
rebus, et verbis uti, tamquam religiosam cere-
moniam, quibus movet, aliquam vel aliquos uti
solitos.

II. Quamlibet, aut saltem aliquam ex-
enumeratis intentionibus posse reperiri in homi-
ne, quantumvis ignorante, et infidele, neque
non potest; et quamlibet sufficere ad valorem

sacramenti; constet: nam quicquid rati est, ut mi-
nister aliquo modo, et si in communione, et in
confuso, intendat facere formaliter, et non quae
materialiter, quod facit Ecclesia. per autem
intentio faciendi formaliter, quod facit Ec-
clesia, sufficit: ut constat ex Florentino, et Si-
denhino. Quid, si baptismum minister Albe-
us, cui Deus, et Religio ludibrio sunt? Ad
huc in illo potest esse intentio sufficiens, si vi-
de licet vellet facere, quod facit Ecclesia, et
forte aliquid Ecclesia facit, quod non sit pura
materialitas. Quid, si ille Albus exipiamatum
evidentiam habeat, quod nihil non quae ma-
teriale facit Ecclesia? tunc baptismus est
invalidus: neque enim minister auctoritate cum
aliqua intentione, etiam conditionata, faci-
endi, quod Ecclesia facit. Concluditur: illa
tamen ignorantia valorum sacramenti
obest, quae minister ignorat, nullum, aut nul-
los homines esse, apud quos tamen ritus
habeatur, ut aliquid religiosum, et myst-
icum. Quod si minister Effulcat notitia
illius ignorantiae contraria; iam ex hac parte
locus est intentioni ad sacramenti valorum
sufficiens: ut notae loquere citius suorum
moxo 33.

X
Judicet,

78.

Probatum conclusio facta; domo
si non paucis argumentis, quibus non despicitur

potest respondere, huius rationi, et obsequium
 ad valorem sacramenti requiritur, quod minister
 operatur intentione determinante potestatem
 à Christo acceptam; sed quomodo invenitur non
 potest esse illa, quae scilicet precise vult exercere
 sui exterioris: ergo huius intentio non sufficit ad
 valorem sacramenti; ac proinde requiritur
 intentio faciendi sacramentum iuxta regu-
 lationem conclusionis adhibentem. Maior ex-
 tensio constat, et minus probatur. Primo: cum
 illa intentione sola, quae precise ingerantur
 res sacrae, coniungi potest interna minister
 resolutio non faciendi, quod facit ecclesia; sed
 non determinatur à ministro potestas à Christo
 accepta per illam ~~intentionem~~ intentionem, cumquā
 coniungi potest assignata interna resolutio
 evitandi sacramenti valorem: ergo intentio,
 scilicet precise ingerantur actiones exteriores, non sufficit
 ut minister operetur ex intentione determinante
 potestatem à Christo acceptam. Secundo: potestas,
 quam minister à Christo habet, est potestas minis-
 terialis, quae convenit hominibus, ut homo est; atque
 non determinatur potestas, quae convenit hominibus,
 ut homo est, nisi modo alicui velit uti eā
 potestate ad finem, sive ad effectum, ad quem
 illa est: ergo potestas, quam minister à Christo
 habet, non determinatur, nisi minister velit,
 modo alicui, potestate uti ad finem ad quem

illa est. Intentio autem, qua minister precā-
se vult exercere res externas, non est talis,
qua modo aliquo vult uti potestate, quam
habet a Christo ad finem, ad quem illa est:
ergo.

79. Confirmatur. Florentinum, et Tridentinum
requirunt ad valorem sacramenti intentio-
nem faciendi, quod facit Ecclesia; atque do-
ctrina est de intentione faciendi formaliter,
et non mere materialiter quod facit Ec-
clesia: ergo. Probatur minor: Concilia utuntur
illis verbis in eo sensu, in quo illis verbis
uti solent in hac materia sapientes, et docti;
sed isti, dum postulant intentionem faciendi
quod facit Ecclesia, non explicant intentio-
nem faciendi materialiter et non formaliter
quod facit Ecclesia, nempe per utrum exte-
rius: ergo. Rursus: quod verum, et proprium fa-
cit Ecclesia, non est sola exterior ceremonia
materialiter sumpta; hanc siquidem Angelus
Abel, et Demons facere possent: ergo quod
est proprium Ecclesie est facere illam cere-
moniam, ut est sacramentum: ergo intentio
faciendi, quod Ecclesia facit, debet modo
aliquo attingere rationem sacramenti.

80.

Urgetur:

Alia est intentio imperans executionem rerum
externarum, quibus conficitur sacramentum;

alia est intentio faciendū, quod facit Ecclesia,
 quæ requiritur ad sacramentū valorem: ergo
 hæc posuimus aliquam specialitatem addidit
 supra id, quod prius alia intentio dicitur.
 sed hæc ~~est~~ specialitas intentionis requiritur non
 potest a litā explicari, nisi intentio sit faci-
 endū, quod facit Ecclesia: ergo huius naturæ,
 intentio requiritur ad valorem sacramenti.
 Constat omnia ex antecedente discursus,
 quod negari non potest: ex damnatione nam-
 que ~~propositionis~~ adductæ num. 3^a aper-
 tissimè constat, intentionem imperantem
 omnem externum ritum, et formam sa-
 cramenti, non esse intentionem illam faci-
 endū, quod facit Ecclesia, sine qua non va-
 let sacramentum. Additur: qui nulla ra-
 tione intendit tunc sacramentū, non agit se-
 riō, sed illusoriē; simulat enim, et ostendit, se
 velle conferre sacramentum, et id non vult,
 et simul potest velle contrarium: quamvis
 seriō velit ostendere, et simulare, se velle
 conferre sacramentum. Neque non valet sa-
 cramentum collatum a ministro agente,
 non seriō, sed illusoriē; et sic docet Triden-
 tinum, non valere absolutionem sacramen-
 talem, nisi sacerdos seriō agat, et seriō
 absolvat: les. 12, cap. 6; et can. 9: ergo ~~et~~
 etc.

X
75,

81.

Pro valore sacramentorum, quæ
 iocose, immo, et iuxta conferantur, atque adeo
 contra necessitatem intentionis agendi scilicet
 externe, obicitur primo. Baptismus quædam a Pueris
 Divis Athanasio per locum collatus, declaratus
 fuit validus ab Alexandro Patriarcha
 Alexandrino; ut refert Nicephorus l. 8. cap. 11.
 et Baptismus quædam iudæo ab alijs quædam datus
 fuit approbatus in ecclesia Constantinopolitana;
 ut idem refert, l. 3. cap. ultimo. Obicitur se-
 cundo: baptismus ficti. Sequa a Niceno
 collatus Divis Genesio, repente converso, va-
 luit ad peccatorum remissionem; dixerat
 enim Angelicus ante abiectionem Martij
 27 apparetis: aqua hæc delet omnia ista, quæ te
 27 fecisse, cognosce. Legatur historia apud Cuius
 27 tome 5. ad diem 22. Augusti. Obicitur
 Divis Augustinus, l. 7. de baptismo contra Do-
 27 natus, cap. 53 pronuntiat: non dubitarem
 27 habere et baptisma, qui ubicumque, et a
 27 quibuscumque illud verbum evangelicum con-
 27 sacrum, sine sua simulatione, et cum aliquo
 27 fide accepissent; et ibidem non audeo nullum
 27 declarare baptismum, quando totum habet,
 27 et minime, et ioculariter agatur: hoc est,
 quando et ministrans, et suscipiens iocose
 27 agant. Addit tract. 5 in iohannem, se non timere

77. ministerium etiam in susceptione baptismi.

82.

primum: Augustinus potest aliquid fieri per locum. Primum: fide, et nonu latere; et iste modus officii valet baptismi. Secundo: per veram et salam intentionem, sed referendo factum ad locum, et animi delectationem; et iste modus non officii. Tertia, cum baptismi illi, de quibus hystoria, fuerint valide declarati, licendum est, fuisse comperit, quod fuerint collati per locum, non primo, sed secundo modo ex assignatis. Et notandum, Athanasium non baptizasse, nisi catechumenos; quod iconum est, habuisse intentionem vere baptizandi: non si locose tantum baptizare voluisset, potuisset equè bene in non catechumenis illum exerce ludum.

83.

Ad secundum. Cardinalis de Lugo docet baptismum Genesij fuisse nullum, illique ad remissionem peccatorum profuisse baptismum fluminis, et sanguinis; baptismum autem aquæ valuisse ad remissionem peccatorum. Id explicat: nam Deus peccatorum remissionem alligavit illi apparenti baptismi, ut veri baptismi imaginem honoraret; et in hoc sensu accipiuntur verba Angeli ad Martyrem. contra hanc solutionem est quod ~~Martyrum~~ Romanum dicit, Genesum regere

x
Marty-
vologium

conversum, et baptizatum fuisse; id que de
viro, et non apparente baptismo intelligen-
dum est. Pater Saequez docet, credendum
esse Martyrem fuisse baptizatum, non ludicu
et fictu. Sed a sacerdote iusto in sanum
venire; nec cogitandum ipsum venisse
animo agendi ludicum baptismum,
sed quod clarus ipsi Deus inspiravit: vix
autem conversione Genesij, baptismum illi

x
contulif-
se

~~contulif-~~ verum. Nec mirum, quod in eo
acte se declarasset verum sacerdotem: nam
si a Deo instinctum veniendi accepit, ga-
rante accepisse fortitudinem, credendum est.

x
Oratio-
nem

Nec mirum, quod ille sacerdos non fuerit com-
prehensus, et martyrio datus: nam actum
fuisse seculum, non fuit cognitum, nisi post
longam Genesij ~~captivitatem~~: quo tempore
illud poterat sacerdos. Amittitur ergo, bap-
tismus fuisse a Minorcollatum, et fictu repre-
sentante sacerdotis personam: dicunt,
habuisse verum animum faciendi, quod
faciebant Christiani. Nam animum illi
Deus instillavit, quin ille adverteret: sicut
Caiaphas, nesciens, quid diceret, prophetavit;

x
cole-
bant,

Sicut Athenienses Deum verum, quem
ignorabant. In facto, de quo haberi non
potest certitudo, sufficientes verisimiles con-
iecturae.

84.

Ad tertium. Hoc est Divus
Augustinus, dum hereticos impugnat, in opposi-
tum extremum progredere; ut advertunt mal-
ti Doctores, & precipue Cornelius Musus, Augus-
tinianus, et Episcopus, in expositione Epistolae
ad Romanos, cap. 5. Oppugnat Augustinus Do-
natistas, qui dicebant; Baptismum ab hereticis
collatum esse nullum; & disputationum sermo
huc devenit, ut simulationem ipsam locula-
rem non officere insinuet. At nihil ibi resolu-
tione decernit; sed asserit, se iterum in sen-
tentiam Concilii, si celebraretur. sequimur
itaque mentem Divi Augustini, dum pro-
ter doctrinam Florentinam, et Tridentinam, ne-
gamus, valere baptismum collatum a mi-
nistro non agente sermo, sed locose. Sicut
autem Augustinus agit de Baptismo locose muni-
cipio, de cuius valore non dubitabat; agit, et
de Baptismo locose ~~amissionem~~ subsecuto, quem
ipse certo nullum declarare non audebat: sed
cumque id dicturus esset, non ante alios quam
sententiam in Concilio dicere cogentia, seu
providentia diligentioris inquisitionis, et magis
in auctoritate.

85.

Nota. Divus Augustinus de
fallacibus respiciente baptismum dicit: si pos-
sit prodatum, nemo repetit; sed aut excommu-
nicatione punitur illa simulatio, aut penitendo

Cod. 21.

27. sanatur sed ibi agit de simulatione quæ con-
sistat in defectu fidei, incredulitatis; non autem
de illa, quæ consistat in defectu intentionis in-
suscipientis: tunc enim requirendus esset baptismus
& similes in case, in quo totum mîmicæ, et
oculariter ageretur tam ex parte ministrantis
quàm ex parte ~~non~~ suscipientis. Nota: Quod
Augustinus non dixit, se in collatione baptismi
non timere ministrum ebrium, sed ebriosum
et sic legitur in correctionibus exemplaribus
ebriosum quidem habere potest intentionem serio
agendi: unde ex textu adducto non est argu-
mentum pro valore sacramenti, non serio,
sed iocose ministrati.

86. Insurgit. Ex Tridentino
non vincitur nullus, sed nonnullus valor
sacramenti iocose collati: ergo non est, cui
recidatur à sententia asserente valorem;
quam satis insinuat Augustinus. Ratio an-
tecedens Concilium citat locum asserentem, sed
solus ipse negligens fuit, qui sacerdotem
iocose absolventem, cognoscere, et non alium,
serio agentem, sculo requireret. Ad ad
hanc negligentiam incusandam, satis est,
quod sacramentum iocose collatum sit va-
loris non certi: ergo. — Nego antecedens; et
ad probationem dico, Tridentinum ad-
ductum verbum concludere citatum caput. 6.

27 Sed quis dixerat, non debere poenitentem
 27 sibi de sua ipsius fide blandire, ut si etiam
 27 nulla illi adsit contritio, aut sacerdoti
 27 animus serio agendi, et absolvendi de-
 27 sit, putet tamen, se coram Deo esse abso-
 lutum: ergo ex Tridentino tam nullum
 est poenitentis sacramentum, si sacerdos
 iocose absolvat, quam est nullum, si poeni-
 tenti omnis prorsus desit contritio. Igitur
 Concilium id ipsum damnat, quod iam
 damnaverat Leo X. in Bulla contra erro-
 res Lutheri, quorum 12 erat: si confessus
 non esset contritus, aut sacerdos non se-
 rio, sed iocose absolveret, si tamen credat,
 se esse absolutum, verissime est absolutus.

Sectio septima.
 Argumenta contra con-
 clusionem solvuntur.

87. Argumenta
 primo. Nicolaus I., cap., a quodam Judgo,
 distinct. 2. de consecratione, declaravit, non
 esse rebaptizandos, qui a iudeo quodam
 27 baptizati fuerant, si in nomine Trinitatis
 27 baptizati sunt: quibus verbum nil curavit Pon-
 tificex de alia intentione baptizantis, nisi
 de intentione profereendi ~~quodammodo~~ legiti-
 mam formam. Et quidem, cum Concilia

et Pontifices toties agant de baptismo collato
 ad hyemico, solum attendunt in suis decretis,
 an vera materia, et legitima forma sint appli-
 cata? Ego ad valorem non alia minus
 tu requisita intentio, nisi quae importat
 externum substantialem utrum. Confia,
 77 materia ex Divo Chrysostomo, homil. 35 in Ioa-
 77 nem infine: sacerdos, et lingua, et manus pres-
 77 tat; neque enim autum est, propter illud
 77 etiam ad saluti symbola fide accideret
 77 offendi: ergo propter intentionem applicandi
 materiam, et proficiendi formam, nulla alia
 ministeria intentio est de necessitate sacramenti.
 Adde: Innocentius IV., lib. 3. decretalium,
 cap. 2. docet, baptismum esse validum, etiam
 si minister ~~in mente~~ in mente non faciat, quod
 facit ecclesia: ergo.

x
 gerat

88. Respondet negando
 consequentiam; quia ex decisione Pontificis
 non dependit. Ratio: quia respondit ad
 intentionem dubitandi desumptam ex eo quod
 minister presumptus videtur, et non videtur
 Trinitatem, non autem desumptam ex eo,
 quod presumptus non habet intentionem re-
 quiritam. Ideo Pontifex, respondens intentionem
 necessitatem, respondit, valere baptismum
 nomine Trinitatis collatum, quamvis minister
 fuerit infidelis et Trinitatem non credens.

Similiter respondetur ad cap. 1. secundum
 Eusebium, lib. 12., in quo Anastasius II, sic
 77 concludit: quid quid ad hominem profectum
 77 quilibet in ecclesia minister pro officio suo
 77 videtur operari, hoc totum continentem implere
 77 te divini effectum... Paulus affirmat. Scilicet
 77 te x sensus: ut nulla lesione pati, attingat
 eos, qui ab hereticis, tam damnatis, ordinantur;
 ut habetur initio, et summano capiti: non
 autem ut ad sacramenta valorem sufficiat,
 quod minister videatur exterius pro suo
 officio operari. Quod dicebatur de Conciliis,
 et Pontificibus auctoribus de baptismo ab here-
 tico collato; eandem solutionem habet;
 controversia erat: an baptismus collatus ab
 heretico sit invalidus ex hoc ipso, quod ab
 heretico collatus sit? Negant Concilia, et Pon-
 tifices: sed hinc non licet inferre, quod col-
 latus sine intentione sit validus: neque enim
 de hoc erat controversia, immo supponebatur
 quod minister hereticus optaret, et nitebatur
 per actionis sacramentalis facere, quod Chris-
 tus instituit.

est

84. Ad confirmationem, neque
 consequentiam; quae adducto Chrysostomi tes-
 timonio non probatur: agit enim ibi de ma-
 lita manifestissima sacerdotum, stante in gra-
 vi moribus; loquebatur namque de sacerdoti-

bus catholicis, in quibus presumi non pote-
 rat malitia consistens in simulatione, et
 defectu intentionis. Reprehendebat cum Ap-
 tolo laicos, qui ministros Ecclesie, et si male
 docerent, maledicabant; et ad periclitandum
 illorum argumentum, ~~laicos~~ dixit, laicos non
 debere esse sollicitos de vita, et moribus sacer-
 dotum, a quo sacramenta suscipiunt. Ratio;
 quia sacerdos non propria uisitatione sanctifi-
 cat; sed regit, ut minister Christi: ex hoc
 autem auctor Chrysostomus discipuli potius
 inferunt, quod supponebat, quam quod ex-
 clusit, intentionem ~~intentionem~~, ut
 minister velit se gerere, ut minister Chri-
 sti. Ad additamentum: Innoc. IV. in suis
 libris est Doctor peritus; sicut in suis Apo-
 stolicis VI. qui nostram sententiam tenet:
 ipse est Theologus; ille Canonista. Nilominus
 Innocentius commodè explicari potest: solum
 enim aperit, valere baptismum, etiam si
 per errorem minister, in mente gerat,
 non facere, quod facit Ecclesia, dum modo
 verè baptizare intendat; ut ipse expressè
 aperit: vere autem baptizare est vere sa-
 cramentum baptismi conferre: ergo requi-
 ritur, quod modo aliquis intendat, sacra-
 mentum baptismi conferre.

secundo. Angelicus hic, quest. 62, art. 8, hoc ar-
 gumentum sibi obicit, quod est secundum:
 requiritur intentio minister, nulli con-
 taxet, de vero sacramento recepto nisi est
 minister. Respondet: in verbum, quod minister
 profert exprimitur intentio Ecclesie, quod suffi-
 ciat ad perfectionem sacramenti, nisi contra-
 rium extrinsece exprimat ex parte mini-
 stri. Item argumentum sibi obicit in qua-
 tuor, dist. 6, quest. 1, art. 2, questum 1;
 et eodem modo respondens conclusit: non
 requiritur mentalis intentio, sed sufficit
 expressio intentionis per verba ab Ecclesia
 constituta; et ideo si forma servatur,
 nec aliquid extrinsece dicitur, quod con-
 trariam intentionem exprimat, baptiza-
 tus est. Ergo ad sacramenti valorem
 sufficit minister intentio, quia precise ser-
 vetur extrinsecus substantialis ritus.

91. Respon-
 deo, negando consequentiam. Durandus,
 Adrianus, Paludanus, et non pauci uide-
 cant, Divum Thomam fuisse in sententia
 nostra contrariam; quod mirum non est.
 scilicet enim ante Florentinum, et Puden-
 tinum. Quod si velis, Angelicum iudicare
 valere sacramentum, etiam si minister
 habeat intentionem non faciendi, quod

facit Ecclesia, dummodo illam exterius non
manifestet, attribuit. Illi sententiam damna-
tam ab Alexandro VIII. Patendum est, aliam
Angelici testimonia esse difficili explanationis.
Dicunt Caetano, et Suarez, ibi sermonem
esse de intentione, qua sacramentum existi-
matur validum, non qua sit validum, con-
tra tamen est. Primo: Nam Angelicus dicit,
illam intentionem sufficere ad perfectionem
sacramenti. sciendo: quia ibi impugnatur Ale-
xandrum, et Divum Bonaventuram; hi non
negant, illam intentionem sufficere, ut sacra-
mentum existimetur validum, sed ut sit
sit validum: ergo Angelicus dicit, cuiusmodi
intentionem sufficere, ut sacramentum sit
validum.

92.

- Quidam Angelicus, cit. quest. 62. 11.
art. 10, corp. docet; cum aliquis non inten-
dit sacramentum conferre, sed deus in
aliquo agere, hęc intentionis perversitas
tollit veritatem sacramenti, quicquid quando
sua intentionem exterius manifestat.
ergo etiam si illam non manifestet. Purpureus
ibidem in response ad primum, dicit. scilicet
intentionis recta est, et quantum ad perfectionem
sacramenti, et quantum ad sacramenti usum,
et ideo minus, qui conformat intentionem
quantum ad primam rectitudinem, non autem

17 quantum ad secundam, perficitur sacramen-
 tum: ergo requiritur intentio faciendi, quod
 77. Facit Ecclesia, quantum ad perfectionem sa-
 cramenti. Hinc dicendum est, aliquid
 in testimonio Divi Thomae, quod nobis obici-
 untur, latere; ne dicamus, sibi ipsum
 esse contrarium.

Argumentum tertium. Po-

93. tuit Christus hoc modo instituere sacramenta,
 ut sufficeret intentio ministri ratio imperans
 ritum externum. Hic institutionis modus
 multo magis consentaneus rationi est: ergo
 hoc modo Christum instituere sacramenta,
 censendum est. Probatur minor. Primo: in
 contractibus humanis non requiritur intentio
 ministri, nisi quae imperat actum externum
 iuxta prescriptionem domini, aut mandantis:
 ergo. similiter in sacramentis, quae a minist-
 ro loco Christi, tanquam domini, et man-
 dantis, conficiuntur. secundo: significatio
 signi exterioris ex sola voluntate, et compo-
 sitione auctoris pendet; ideo quae etiam si
 ille utens, nolit, non minus significabit; ac si
 per illud significare, velit: ergo. similiter
 de sacramentis, quae sunt. Ratio instituta
 a Christo. Confirmatur: etiam si minister
 nolit, quod sacramentum causet suum
 effectum, illum causet, si recte conficiatur.

sacramentum: ergo etiam si nolit, facere sacra-
mentum, illud facit, si ponat formam, et debi-
tam materiam. Vigetur: multo magis consultum
est conscientijs hominum, si sufficiat intentio
prope circa ritum externum: sic enim susci-
piens non poterit dubitare de vero sacra-
mento: et insuper durum est, quod suscipiens ob
malitiam ministrantis damnetur; quod acci-
deret in casu sacramenti ad salutem neces-
sarij collati sine intentione faciendi sacra-
mentum.

94. Respondeo, concessa maiori, nego
minorem. Primo: quia omnia, quae afferuntur
pro illo modo institutionis, probant minus; nem-
pe, valere sacramentum collatum a minis-
tro levante omnia externa, et intus resoven-
te, se nolle facere, quod facit Ecclesia. Secun-
do: quia modus congruentior fuit, quod Chris-
tus instituerit sacramenta, committendo
potestatem ministris, ut ista modo humano
utantur; hic enim modus est nobilior,
et magis spectans ad dignitatem, tum sa-
cræ mysterij, tum ipsorum ministrorum;
non autem utitur quæ humano modo
potestate, nisi per voluntatem, quæ illam
determinat ad suum finem. Ad primam
minorem negat probationem. In humanis
negotij potest minister duobus modis consti-

deus: et per modum mei Nuncij referen-
 tis domini voluntatem; et per modum
 delegati habentis potestatem, ut vice domini
 suo tamen iudicio, et voluntate operetur
 sufficiat ad primum modum, quod minister
 ponat actionem externam; nec, quod ad
 secundum modum non requiratur, quod
 minister non habeat intentionem accendi
 potestate accepta ad effectum, ad quem
 est. Atque sacramentorum minister est
 per modum delegati potestatem habentis
 non ad puram materialitatem utrius ex-
 terni; sed ad sacramenti realitatem.
 ergo. Ad secundam eiusdem minoris pro-
 positionem. Signum externum, ut vox, non
 dependet in significando a voluntate uten-
 tis; sed nec, quod positi prae se ubi, et ubi
 ponatur totum, quod Christus instituit
 ad significandam gratiam. Res, et verba
 quae sunt a non habentibus potestatem
 eiusdem rationis sunt, ac si ponantur ab
 habente potestate; et tamen, cum ponantur
 a non habente potestatem, non habent
 significationem gratiam. Atque
 est, quod actus sit a non habente
 potestatem, atque quod sit a non utente potesta-
 te; et minister sacramenti non nisi per inten-
 tionem sacramentalem, utitur potestate accep-

practi-
 cam
 de

ta: ergo.
 95. Ad confirmationem, concesso ante-
 cedente, nego consequentiam. Sacramentum
 potquam est, et debite applicatum est, a quatuor
 causa naturalis; et ideo si minister velu facere
 sacramentum, non potest sua intentione illius
 effectum impedire: quia illi non est potestas in
 sua voluntate. Et res, et verba non connectun-
 tur cum ratione sacramenti; et hec est potestas in
 voluntate ministri: ergo, potestas res, et verba, non
 potest esse sacramentum contra voluntatem ministri
 volentis, aut non volentis, sacramentum fa-
 cere. Item, cum Eucharistia dispensatur a mi-
 nistro, non pendet ab eius voluntate, quod sit
 sacramentum; est enim sacramentum per se,
 quod tunc non fit, quando dispensatur. Et Eucha-
 ristia non conficitur sine intentione ministri;
 nec neque aliud quodvis sacramentum.

96. Ad
 Vigentiam. Non est inconveniens, quod sacra-
 menta habeant aliquam incertitudinem
 vero, quod potest esse intentio requisita
 ex parte ministri; satis enim est, quod habe-
 ant certitudinem moralem, et humano modo
 que communiter habetur. Item preoccupa-
 ta est pariter, quod potest deservire ex interna
 bonitate ministri; hec siquidem est multo ma-
 gi dubia, et incerta, quam intentio necessaria.

quæ non nisi in genuissimâ potest deesse. Ergo
 ad sacramentum requiruntur interna bonitas
 minister, non posse haberi moralis, et humana
 certitudo de valore, quæ potest haberi, etiam
 si requiratur intentio; Neque est absurdum,
 quod suscipiens damnetur occasione literæ ob ma-
 litiâ minister operantis sine intentione: id
 enim omnes fatentur et evenit in casu, qui mi-
 nister infancem moribundum nolit baptiza-
 re, aut adultum moribundum nolit ab-
 solvere. Damnetur itaque parvulus ob pecca-
 tum originale; et adultus ob personale: cum
 ob malitiâ minister frustretur sacramento
 ad salutem necessario; id quæ referendum
 est ad providentiam, qua Deus hominibus
 per homines voluit dispensare gratiæ salutis
 remedia.

91. Sequitur quarto. Si quis in-
 nus idola detestetur, et hæc illa colat,
 est verus idolatra: ergo qui intus non vult,
 aut positivè nolit sacramentum, et exterius ponit
 totum ritum, validè sacramentum confert.
 Confirmatur primò: quia intentio imperans
 omnia cetera est practica; nolitio conferendi
 sacramentum est speculativa: opus autem
 sequitur praxim, et speculationem. secundò:
 intentio requiritur ex parte principalis agentis.
 Deus autem in sacramenti, non autem minister

non

est agens principale. Tertio: nam Christus mittens suos ad baptizandum, formam, et materiam prescripsit; et de intentione nullam mentionem fecit.

98.

Respondio, distinguendo antecedens: illud concedo, si habeatur interius animus colendi; illud que nego, si ille animus non adsit: et nego consequentiam. Siquis sponte vel metu, externum cultum idolo exhibeat, sine interno animo colendi, erit idolatra, non verus, sed fictus, et apparens. Sicut etiam sacrificium sic non est verus, sed fictus, et apparens eucharistie cultor hypocritus, qui ne detegatur, coram illa genuflectit sine interno animo illam adorandi. Quod siquis habeat ~~duplex~~ sacramenti, vel odium; et vel ex metu, vel ex utilitate illud conficiat cum vero animo illud conficiendi, sacramentum erit validum; sicut erit verus idolatra, qui cum displicentia, aut odio idoli, ex metu, vel ex utilitate illud colat cum interno animo colendi. Ex dictis colliges, nec iuramentum nec votum, nec contractum ullum esse validum, si tantum adsit voluntas imperans actus externos, et hec est communis sententia, pro qua videtur potest Sanchez, lib. 7. in Decalog. cap. 1. ubi dicitur, eo modo valere iuramentum

*
displi-
centia

*
ubi de
iuram.
et vot.

votum, aut contractum iuris civilis, negant
formaliter. eo modo valere sacramentum;
et, quamvis difficultates, sane non improbabiles
dysparitates: ut videre est apud Vazquium
tomo 4, in 3. partem, dyg. 6. de matrim, cap. 3.

99. Ad
primam confirmationem: Intentio imperantis ex-
ternum sacramenti ritum est practica respectu
actionis externae; intentio non faciendi sacra-
mentum est speculativa respectu eiusdem actio-
nis: at est practica quoad impediendum va-
lorem; facit enim, quod minister non ope-
retur ex potestate per accepta. Intentio im-
perantis actum externum est agens cum propo-
sitione quoad ipsum actum externum, ut gene-
retur; et quoad impediendum valorem est agens
cum propositione defectus intentionis faciendi
formaliter, quod facit Ecclesia. Ad secun-
dam: quando agens principale operatur
per instrumentum inanimatum, sufficit in-
tentio in agente principali; Sicut in re nostra:
nam minister non sub ordinatur Deo,
nisi per intentionem, qua vult, uti potestate
per accepta. Solutio traditur a Divo Thoma,
quest. 62, art. 8, ad 1. Quod minister sola sua
intentione non possit facere sacramentum,
non est, quod per defectum suae intentionis
non possit illius valorem impedire; admodum

quo non potest per solam verbalem formam
facere sacramentum, et potest illud imple-
re per suum silentium. Ad tertiam: nec Chri-
tus fecit mentionem de intentione faciendi
quod facit Ecclesia. Quam intentionem ad
valorem sacramenti requiri, nullus catho-
licus negare potest. Itaque Christus mittens
suos ad baptizandum voluit, quod opera-
rentur, ut ministri sui, modo humani
ucentes potestate accepti; et in hoc ipso exi-
git intentionem operandi, non merè mate-
rialiter: et hoc ipsum est, quod facit Ec-
clesia.

100. Insuper. Intentio faciendi formaliter,
quod facit Ecclesia, explicari non potest: ergo non
requiritur ad valorem sacramenti. Probatur
antecedens: cuiusmodi instructio, vel solam habet
pro obiecto ritum externum; vel aliquid inter-
num. Si primum: ergo sufficit intentio fa-
ciendi exterius, quod facit Ecclesia. Sincun-
dum: illud internum non potest esse ipsa
mea intentio; alioquin se ipsam haberet pro
obiecto: ergo erit aliquid aliud; et istud ex-
plicari non potest.

101. Sed antecedens; cum
falsitas ratione ostenditur. certum enim
est, quod baptismus externe datus cum in-
terna resolutione non faciendi, quod facit Ec-
clesia.

scilicet, est nullus; opposita namque propositio
est damnata. Assigna obiectum, a quo per
modum fuge avertatur illa resolutio; et di-
cam, illud idem esse obiectum, in quod per
modum prosecutionis tendit intentio faci-
endi formaliter, quod facit Ecclesia. Ad
probationem antecedentis, nego utrumque
partem disjuncti: neque enim intentio ip-
sa habet pro obiecto, aut solum externum
verum, aut aliquid intermedium; sed verum
externum, et finem illius iuxta institu-
tionem Christi, et intentionem Ecclesie.
Itaque vult minister per intentionem
directam operari nomine Christi, confor-
mando suam intentionem intentioni
Ecclesie in quantum ad perfectionem
sacramenti; atque adeo vult per actio-
nes illas sacramentales conferre gratiam,
ceterosque sacramenti effectus. Non ta-
men requiritur, quod expresse formali-
ter, et reduplicative intendat minister,
que recensuimus; sed satis est quod illa
intendat implicite, et confuse saltem:
iuxta illam apprehensionem, quod cuiusmo-
di sacramentales actiones ab Ecclesia,
ab aliquo fonte, aut ab aliqua persona,
tamquam aliquid religiosum, et mysticum
asurgantur. Relige dicta num. 16.

Sectio Octava.

an
valeat sacramentum col-
latum sub contrariis
intentionibus?

102.

Proposita difficultas resolutionem postulat argumentum hoc, quod contra necessitatem intentionis, de qua hucusque actum est, communiter affectus. Accidit non raro, ut Minister habeat contrarias intentiones: ut si velit conferre baptismum, non vero sanctificare parvulum; aut si duo baptizati velint matrimonium, ut contractus est, et nolint facere sacramentum. Tunc res erit perplexa, si requiratur intentio: quia non est maior ratio, ut una intentio operetur, potius quam alia. Ergo ad hanc perplexitatem vitandam, dicendum est, ad sacramentum aliam intentionem non requiri, nisi que ponat exterius totum substantialem actum.

103.

Ille intentiones contrarias sunt, quatum altera solum potest consequi effectum, qui necessario frustratur alteram intentionem; quia nempe sunt eius naturae, ut velint, connexa separare, aut impossibile coniungere. Contrarietati intentionum non est locus, nisi supposita ignorantia: nemo namque sciens, et prudens potest intendere

prudens

aut contingere effectus impossibiles, aut inseparabiles dividere. At, supposita ignorantia, possibile est iste modus conferendi sacramentum sub contrariis intentionibus: ut constat ex casibus, quos obicit argumentum propositum. Sic hæreticus existimans, baptismum conferri solum ab Ecclesia Romana non esse baptismum Christi, potest intendere baptizare parvulum baptismo Christi, et non illi conferre baptismum Romane Ecclesie; et similiter iudicans, quod in Missa non offertur sacrificium, potest intendere consecrare Eucharistiam, et non offerre sacrificium. Sic etiam catholicus existimans veram, aut probabilem sententiam Caietani docentis, matrimonium dissolvi posse quoad vinculum ob adulterium coniugum, potest intendere contrahere matrimoniale, et non permanere in vinculo pro casu adulterij.

102

Asseatum patrum. Sacramentum celebrationis sub contrariis intentionibus ministratum potest aliquando esse validum. Est communis sententia, quam tradunt Suarez, diff. 13., sect. 2: et Cardinalis de Lugo diff. 5., sect. 8. Probatua conclusio; Et loquamur de matrimonio, in quo concurrunt rationes sacramenti, et contractus. Stat matrimonium validum

inter baptizatos cum ignorantia de illius
perpetuitate, et cum errore de illius dissolu-
bilitate ob aduocatum: ergo stat validum sa-
cramentum matrimonij cum voluntate obliga-
tionis perpetui; indeque stat validum sa-
cramentum sub contrariis intentionibus.
consequentia est bona; quia sub illa ignoran-
tia, et errore non stat expressus animus se
obligandi ad indissolubilitatem: unde datur
locus voluntati perpetuitatis. At sicut valo-
re matrimonij opponitur, vel non opponitur
ignorantia, et error circa substantiam, sic
opponitur, vel non opponitur voluntas, quae ex
illa ignorantia subsequitur; quae propterea
cum stet matrimonium validum cum erro-
re de perpetuitate: consequens est, ut stet etiam
cum voluntate perpetuitatis.

108. Iam vero proba-
tur antecedens discursus facti. Sumo: quia Apostol.
1. corinth., cap. 1., consulit, ne contra fideles des-
cedat ab infidelibus, si ab hoc illis permittatur,
in fide convivere; quo clare indicatur, ipsorum
matrimonium in infidelitate fuisse validum.
Et tamen tunc temporis matrimonium agebatur
dissolubile; ex lege enim Romanorum lice-
bat uxori: ergo valuit matrimonium cum
ignorantia de perpetuitate: ergo et valere potest
cum simili ignorantia inter baptizatos. Secundo.

quia ex C. Gaudemus, de divortijs, habetur, quod infidelis, qui iuxta ritum suum primam uxorem repudiaverat, cogendus est post baptismum, redire ad illam, si huc ipsum in fide vivere permittat: ergo matrimonium cum errore de dissolubilitate per repudium fuit validum: ergo et valere potest inter baptizatos celebratum cum simili errore.

106

Asperum secundum. Sacramentum celebratum sub contrariis intentionibus minister potest aliquando esse nullum. Est etiam communis sententia, et illam cum Suarez, et Cardinali de Hugo tradit Bernaldus, diff. 27, sect. 2. Probatur doctrina: nam si minister intendat facere sacramentum, quale ipse per errorem existimat, ita ut omnino nolit id facere, quale intendit Ecclesia, etiam si contingat, ipsum decipi, sacramentum erit nullum: ut si Calvinista velit talem conficere Eucharistiam, ut sit purum signum, et non verum corpus Christi, quomodo contineat, ipsum decipi. Ergo stante hac contrarietate intentionum de Eucharistia, ut minus signum, et non ut verum Christi corpus est, sacramentum erit nullum; ac proinde sacramentum sub contrariis intentionibus minister potest aliquando esse nullum.

107:

Confirmatur: quia

contrarietas intentionum potest reddere matu-
 monium nullum in esse contractus: ex quo si in
 esse sacramenti; est enim materia huius sacra-
 menti contractus validus. Probatur antece-
 dens: contractus omnino, et non aliter cele-
 bratus, nisi sub notatione obligationis, vel in
 pactum deducta, vel interne modificante
 intentionem contrahendi, est nullus: ex quo ma-
 trimonium sub intentione contractus, et sub
 notatione obligationis, vel in pactum deducta
 vel interne resurgente voluntatem contra-
 hendi, est nullum in esse contractus. Rur-
 sus: animus se obligandi ad indissolubilitatem
 est essentia ~~contractus~~ matrimonij; ut ex
 communis sententia probat Sanchez, lib.
 2, disp. 23, num. 11. Ex quo si indissolubilitas deducatur
 in pactum, aut coarctetur voluntas con-
 trahendi per notationem indissolubilitatis,
 matrimonium erit nullum. Nota: contrarie-
 tas intentionum facere potest, quod non appli-
 cetur aliquid de substantia sacramenti, sed
 tunc sacramentum est nullum potius ex de-
 fectu vel materiae, vel formae, quam ex defectu
 intentionis: ut si quis ex errore velit conferre
 baptismum abluendo periculum liquore imposito.

tum testium. Tunc sacramentum sub contra-
 rijs intentionibus ministrum est validum, quando

Intentio pro valore prevaleat oppositae intentioni;
 quando hec intentio contra valorem sacramen-
 ti, prevaleat, aut equalis fuerit intentioni oppo-
 sitae, tunc sacramentum est nullum. Hec
 est regula, quam communiter tradunt Theolo-
 gi, ut testatur citatus Cardinalis de Suro.
 Probatur doctrina: nam intentio, quae preva-
 leat, sortitur suum effectum, et frustrat con-
 trariam: ergo sacramentum esse validum,
 si prevaleat intentio, quae pro illius valore stat,
 et esse nullum, si prevaleat intentio, quae est
 contra illius valorem. Rursus: valor sacramen-
 ti est, quasi effectus positivus: ergo exigit causam,
 quae nullo contrario maiore, vel equali
 virtute impediatur: ergo etiam si intentio
 contra sacramenti valorem non prevaleat,
 si tamen sit equalis intentioni stanti pro
 valore, valor sacramenti impeditur. Hec sunt
 inconcussa; sed manet difficultatis nodus:
 cum enim prevaleant intentiones ita ut in
 modo affectivè maiore; et utraque intentio
 secundum se videatur absoluta, et efficax,
 neutraque supra alteram, aut supra alte-
 rius obiectum reflectat: superest explicandum,
 quid sit, utram intentionem prevaleare; esse
 quae affectivè maiorem altera contraria?

109. Dicendum. Illa intentio prevaleat, et est affectivè

et aggraviatorem maiorem, quae talem vim habet,
ut detecto errore, cognita quae correctione
sui finis cum negatione finis oppositae intentionis
subiectum determinaret, ut desereret contrari-
am intentionem, utentia intentione determi-
nante. Sic cum Lessio, Conink, Cardinali
de Lugo, et alij docet. Epistola huc, quist. 11.
Sic exemplum: si quis intendat Eucharistiam
omnino, quia sacramentum est, et omnino,
quia instituta a Christo est, hoc ipso, quod
deponeret errorem, quo existimabat, illam
non esse sacramentum, in vi illius intentionis
determinaretur ad ~~possidendam~~ voluntatem
sacris, utentia illa intentione deter-
minante: eummodi itaque intentio Eucha-
ristiae est pervalens, et affectiva, appetitivaque
maior voluntate sacrificij. Hinc licet utra-
que intentio videatur eque absoluta, et effi-
cax; re tamen ipsa altera per altera sor-
titur effectum: minister enim vult absolute
et omnino, conficere Eucharistiam; et non
vult sacrificium; quia existimat, in Missa
sacris non offerri: quod si sciret, id
etiam vult.

x
Depo-
nenda

140. Item totam antiphonam exemplo
declarat P. Rayman. Si titulus quicquam suum
equum furto sublatum, et eundem a fure
ostensum, et oblatum, ut alium regitans, noluit

tunc habebit voluntates contrarias: alteram
vindictandi equum; alteram relinquenti illum.
At quoniam in voluntate vindictandi, sic est
dispositus, ut detecto errore arripere equum
oblatum: ideo voluntas vindictandi gravales,
et est affective, et appreciative ~~maior~~ opposita
relinquenti equum; indeque sua non potest
preterire illius resolutionis equum abiectionem
revocare; quia volitio illa Domini cedit le-
gitime voluntati vindictandi equum.

Quia

146.

explicatio desumitur ex L. cum testamentum,
ff. de iuris, et facti ignorantia. Ibi: errantis
nulla est voluntas; nempe quoad effectus
morales: unde volitio illa, quae est ex
ignorantia antecedente, est nulla quoad
moralem effectum impediendi valorem
sacramenti. sed cum minister ex vi inten-
tionis stantis pro valore est ita affectus, ut,
detecto errore, deferat intentionem contra
valorem, tunc ista voluntas posterior habetur
ex ignorantia antecedente: ergo tunc eiusmodi
voluntas est nulla quoad effectus morales;
et altera opposita est gravalens, affectiveque,
et appreciative maior. Totum in se presenti
negotium stat in discernenda ignorantia an-
tecedente, quae est causa actus, a comitante,
et consequente, quae actum non causant. De

hoc puncto dixerunt, cum in tract. de Beatitudine
 & actibus humanis, cum in tract. de Sup. &
 sue; & videri potest Aranda, in Basi Theo-
 logia Novalis, et Aliqui quicunque allati.
 Nota: intentiones, de quibus hucusque non sunt
 proprie, et formaliter contrariae in mente
 operantis; sed solum materialiter, et ex
 obiecto ipso: hae autem contrarietates mate-
 rialiter non faciunt, ut non prevaleat intentio
 pro valore sacramenti, si intentio contraria
 est ex ignorantia antecedente.

112.

Inferatur, vo-
 luntatem prevaleantem esse valentem impli-
 citè revocativam intentionis contrariae; ac pro-
 inde supra ipsam reflectere virtualiter:
 id quod desumendum est ex hoc, quod inten-
 tio prevaleans habet maiorem universalita-
 tem; intentio autem opposita maiorem coar-
 ctationem. Exemplis res declaratur. Primo:
 si odie volo sacrificium crastinum applicare
 Petro, ita ut ex nunc preferam hanc applica-
 tionem cuiuscunque alteri faciendae ex priorum
 divisione: tunc quamvis cras applicem sacri-
 ficiu Pauli, non revocatur applicatio ho-
 dieana: quia ista fuit in suo modo magis
 universalis. Secundo: si quis intendit, non
 revocare valere, nisi consulto confessorio,
 & postea illo non consulto coet, immemor

prioris intentionis; tunc votum non valet,
 nisi ex circumstantiis, aut magnitudine pre-
 sentis voluntatis censetur, illam priorem
 intentionem retractare: quia scilicet prior
 illa voluntas fuit magis universalis. Tertio:
 qui in testamento apponit clausulam revo-
 cationis cuiuscunque posterius, et postea
 aliud condit; tunc posterius testamentum
 non valet, nisi in illo expresse revocetur illa
 clausula prioris testamenti: quia prior vo-
 luntas habuit maiorem universalitatem,
 quam posterior. L. si quis in principio, ff.
 de legatis.

113. Ex dictis constat solutio ad argu-
 mentum positum initio sectionis: dicen-
 dum namque est, ex necessitate intentio-
 nis ad valorem sacramenti, et ex impossi-
 bilitate conferendi sacramentum sub contra-
 riis intentionibus, posse regere dubium. Sed
 istud resolvendum est iuxta regulam tra-
 ditam a Theologis de prevaletentia intentionis.
 Quod si dubium resolveri nequeat, et perplexi-
 tas subornatur; tunc sacramenta, ad salu-
 tem necessaria, sub conditione repetenda
 erunt. Sapienter hic monet Eximius Doc-
 tor, supposito, quod contrarietas intentio-
 num non impediatur, ut aliquid de substan-
 tia sacramenti applicetur, non habere locum

intentionem contra suam valorem, quod illum
impediat: nam ad hoc requiritur, quod
minister ita sit affectus, ut non disjunct
suam intentionem, itam si expelleretur
error: ista autem affectio requirit nimiam
reflexionem actuum ex odio, aut qua-
dam maxima pexinatia profectam.

Sectio nona

an
ad valorem sacramenti sufficiat
intentio conditionata
An iustu?

119.

Non loquimur de intentione, qua mi-
nister diligit valorem sacramenti conditioni,
aut necessariam, aut impossibili; sed quia
illum diligit conditioni contingenti. scilicet
potest esse de presenti, de preterito, aut de
futuro. Valet sacramentum sub intentione
conditionata, tum de presenti, tum de pre-
terito: et sic valet baptizamus sub hac forma:
ego te baptizo, si vivus es; et sub ista: ego te
baptizo, si non fueris baptizatus. Ratio: quia
intentio conditionata inest; hoc est, purifica-
ta est, absoluta intentio. si; sed conditio de
presenti, aut de preterito inest, vel non inest:
ego sicuti, cum non inest, intentio non est abso-
luta; ita cum conditio inest, intentio est absoluta;

acproinde sufficiens ad sacramenti valorem.
 Nec requiritur, quod sciatur, conditionem inesse;
 imo aliquando confertur sacramentum
 conditionate, quia sciri non potest, inesse con-
 ditionem: ut cum confertur baptizmus sub
 formis conditionatis, quas nuper retuli. sunt
 quoque aliquae conditiones, quae videntur de
 futuro, et re vera sunt de presenti, aut de
 praeterito; ut constat in hac forma: absolvo te,
 si Deus scit te cras restitutum; aut: si ab ipso
 no vacuum fuit te cras restitutum. sub hac
 conditione, quae inest, sacramentum valet;
 sed minus peccaret: neque enim licet tunc
 gravi causa conferre sacramentum dubium;
 qualiter esset dubium eo modo ministratum.
 Ex dictis difficultas devolvitur ad conditio-
 nem contingentem de futuro, quae suspendat
 valorem sacramenti; ut in hac forma:
 absolvo te, si cras restitues.

115. Conclusio: Supposito,
 quod ad valorem matrimonij inesse contrac-
 tus sufficiat intentio sub conditione de fu-
 turo, eadem intentio sufficit ad matrimonium
 inesse sacramenti; inde autem non est pari-
 tas ad alia sacramenta: haec enim valere
 non possunt sub intentione ministri eo mo-
 do conditionata. Quod supponitur, est com-
 muniissima Theologorum sententia, a qua

accidunt. Victoria, Basilus, Pontius, Mart. Perez,
et Amicus; sed pro communis sententia potest
videri ex antiquioribus Sanchez, lib. 5 de
matrimonio, diff. 8: ~~et ex Reformatione Martini,~~
~~diff. 8. de reformatione, text. de.~~

116.

Probatum prima
conclusionis pars: nam Christus Dominus ele-
vatione matrimonij ad esse sacramenti non
immutavit substantialia illius contractus; sed
ipsi annexit inter baptizatos rationem sacra-
menti: ergo si inter baptizatos ad matrimoni-
um validum in esse contractus sufficit in-
tentio sub conditione de futuro, hec ipsa in-
tentio sufficit ad matrimonium in esse sa-
cramenti; atque modo supponitur eumodi
intentionem sufficere ad matrimonium
validum in esse contractus: ergo hoc supposi-
to, eadem sufficit, ut sit validum in esse
sacramenti. Explicatur: matrimonium ante
elevationem, modo celebratum inter infi-
deles, aut valet in esse contractus sub con-
ditionata intentione; aut non? Si hoc: exi-
mus a proposito. Si illud: ergo eodem modo cele-
bratum valet ~~inter~~ ^{inter} fideles. Atque matrimo-
nium validum inter fideles est inseparabili-
ter validum in esse sacramenti: ergo in-
tentio conditionata sufficit ad valorem sa-
cramenti matrimonij. Consequentia entimatis

Q. x
inter

x entymatis

constat: nam Christi non immutavit substan-
tialia matrimonij in spe contractus; ecclesia
non requirit consensum absolutum, ut neces-
sarium ad valorem, sicut requirit caren-
tiam impedimentorum iuxta positivum testi-
mentum: ergo, ~~et cetera~~.

11).

Probatur secunda
pars conclusionis: nam si aliquod sacra-
mentum valere possit sub intentione ministerij
suspendente usque ad qualificationem con-
ditionis de futuro; illud maxime esse
sacramentum penitentis: institutum est enim
per modum iudicij; et in alijs iudicij vali-
da esse potest sententia sub conditione de
futuro: ut vel de ipsa absolutione ab excom-
municatione est ~~verum~~. Atque sacra-
mentum penitentis non valet sub ea conditio-
nata ministerij intentione: ergo nullum sa-
cramentum praeter matrimonium est vali-
dum sub intentione ministerij conditionata
de futuro. Ratio minoris: nam consuetudo
ecclesiae nunquam absolventi sub conditione
illa de futuro, arguit perpetua traditione
accepisse, divinam institutionem obstare valorem
absolutionis eo modo datae. Si enim valere
posset, ~~ergo~~, absolutionum aliquando sub
conditione de futuro impendere: ut cum
iudicaretur conveniens, ut penitens restitueret,

x
communiter re-
ceptum

x
oportet,

occasiones relinquendi fugerit, aut pariter-
tam inflexit. Confirmatur: nam hoc ig-
sum constat ex unanimi Doctorum con-
sensu, exceptis uno, vel altero; doctrina au-
tem Ecclesie recte colligitur ex eo Doctorum
consensu: ergo & cetera.

118.

Dices primo

contra primam conclusionem partem. Purifi-
cata conditione suspensiva, et moraliter per-
severante consensu conditionato in matri-
monium, non ponitur sacramentum novæ
legis: ergo ad validum sacramentum ma-
rimonii non sufficit intentio conditiona-
ta, nisi, in casu qualificatae moræ condi-
tionis, novus consensus absolutus accedat.

Probatur antecedens: non ponitur sacramen-
tum novæ legis, quando nihil eius physice
existit, quod actu sensibile sit; est enim
sacramentum sensibile signum. Sed mora-
liter perseverante consensu conditionato, et
qualificata conditione, nihil sacramenti
existit, quod actu sit sensibile: consensus nam-
que non existunt physice; illorum moralis
perseverantia non est sensibilis; conditio de-
mum insensibilis esse potest: ergo Confirmatur
ea cap. Super eo, de conditione appositâ, ubi quæ-
ritur: an qui in feminam consenserat, si pa-
ter assensum præparet, compellendus esset ad

consummandum matrimonium. Respondet Urban. III. non esse compellendum ad contrahendum matrimonium, nisi voluntas Patris accedat.

11. cum huiusmodi consensus nequaquam sit de presenti habendus... qui in aliena arbitrio non habito, sed habendo consistit. Non valet sacramentum matrimonii sine consensu de presenti; sed consensus ille conditionatus non est de presenti: ergo. Rursus: purificata conditione, ille compellendus esset ad contrahendum matrimonium. Contrahitur autem per consensum: ergo esset compellendus ad novum consensum: ergo.

119. (Dices: recurdo contra secundam conclusionis partem. Valet sacramentum matrimonii sub intentione ministerii alligante valore conditionis de futuro: ergo & similiter valere sub simili intentione possunt cetera sacramenta: Confirmatur: nam saltem sacramentum poenitentiae datum sub ea conditionata intentione potest esse validum; absolutio enim a peccatis sub conditione de futuro est actus humanus, qui per purificationem futurae conditionis reddi potest purus, & absolutus: ut constat in sententia forensis, quae eo modo ferri potest; & in absolute ab excommunicatione, quae datur nomine Christi, & potest esse

sub conditione de futuro: ergo.

120.

Ad primum, nego antecedens; et maiorem probationem. Ratio adiuncta non valet: nam sicut sensibilitas est propria sacramenti, sic est propria contractus humani. Atque stat, quod perficitur contractus humanus, quum sit, et absolutus, cum nihil ipsius existat physicè, quod sensibile actu sit: ergo eodem modo stat, quod perficitur sacramentum. Minor constat: omnes enim contrarij sententij Doctores, quæ Victoriam, eo modo posse perfici contractum, qui non consistat in traditione, concedunt; et omnes nunc debent permittere, eo modo potius perfici matrimonium ante elevationem; et modo posse perfici inter infideles. Sufficit itaque, quod ante qualificationem conditionis consensus matrimonialis sit sensibiliter expressus; tunc non existit sacramentum: existit autem, ut primum qualificata est conditio, qua consensus sensibilis existens moraliter fit purus, et absolutus. Dices: in statu duxationis moralis, consensus non est sensibilis. Oco: sicut hoc non obest sensibilitati, quam debet habere contractus humanus ex genere suo; ita neque obest sensibilitati, quæ est propria sacramenti ex suo genere. Dices:

item obedi, si conditio sit insensibilis. Dico:
 sicut in aliis sacramentis non obest, quod con-
 ditio de futuro, vel de presenti sit insensibi-
 lis; sic non obest valori matrimonij, quod non
 sit sensibilis conditio de futuro: neque enim
 requiritur conditio, ut consensus fiat sensibilis,
 sed ut fiat purus, et absolutus.

124.

Ad confirmatio-
 nem, concepta maiore, distinguo minorem:
 ad consensus ille conditionatus non est de
 presenti, hoc est purus, et absolutus, ante ju-
 rificationem conditionis, concedo; illa ju-
 rificata, nego minorem, et consequentiam.

Nota: consensus matrimonialis, de quo agi-
 mus, est de presenti per hanc tendentiam:
 ducor te, si Pater consentiat; non autem per hanc
 de futuro: ducam te, si Pater consentiet. Primo
 modo est matrimonium, cuius valor suspen-
 ditur; secundo autem modo. essent sponsa-
 lia similiter suspensa. Ad alteram
 argumentationem desumptam ex citato cap.

Super eo, dicendum ex Sanchez: ibi pro eodem
 accipitur, ~~conspiciendus~~ est ad contrahendum
 matrimonium, atque ~~conspiciendus~~ est ad
 consummandum. Ratio: quia id est, quod
 Pontifici resolvendum proponebatur, et alio
 modo interrogationi responsio non congrua-
 re. Id ipsum constat ex capitis summario,

x
 compellen-
 dus

x
 compellen-
 dus

- 77 cum hec est forma: contrahens matrimonium
 77 sub conditione non improbita non compellitur
 77 matrimonium consummare ante conditionis
 77 eventum. Responderi potest ex cardinali de
 Lugo: Pontifex precepit, ut ille in casu com-
 pellatur matrimonium contrahere, sub hac
 implicita conditione; si nimirum ante pu-
 blicationem conditionis retractaverit priorem
 consensum conditionatum.

122.

Ad secundum
 concesso antecedente, nego consequentiam; quæ
 non tenet à paritate. Openditur indirectè:
 nam matrimonium potest celebrari inter
 absentes, et non requirit verba formalia,
 nec determinatam certam verborum formam;
 et tamen nullus inde inferat, absolutionem
 posse absenti conferri, aut per nutus, aut per quam-
 vis verborum formam. Openditur directè: nam
 Christi institutio exclusit intentionem conditio-
 natam suspensivam sacramentorum aliorum;
 et non exclusit similem intentionem in
 sacramento matrimonij. Ratio; quia institu-
 tio, qua elevatum est matrimonium ad esse
 sacramenti, hanc rationem annexit matu-
 monio valido in esse contractus; valet autem
 in esse contractus sub intentione conditio-
 nata de futuro; ut supponitur. Nota bene:;
 in presenti non est excludendus valor matu-

monij ea intentione celebrati a ratione
sacramenti, quia non valeat in ratione
contractus; sed probandum adversarij est,
quod non valeat in ratione contractus, quia
valere non possit in ratione sacramenti: et
hoc probari non potest, ut constat ex dictis
num. 116.

123.

Ad confirmationem nego antece-
dens, et adiectam probationem: nam insti-
tutio divina obest, ut absolutio a peccato sub
conditione de futuro transire possit in actum
purum, et absolutum per qualificationem
conditionis, ut probatum est num. 111.
Adde: similiter probari posset, quod in nullius
mentem venit, scilicet, sacramentum ordinis
ea intentione conferri valide posse: nam esset
actus humanus, durans moraliter, qui per
conditionem transire posset in actum absolu-
tum; sicut in humanis potest simili modo
conditionato conferri potestas iudicialis, po-
testas acquiritur, et similes. Exempla, quibus
fulcitur probatio, et nulla: nam similiter
probabitur, absolutionem sacramentalem
posse dari absenti, per nutum, et quavis verborum
forma; sicut et modis potest fieri sententia
forensis, et absolutio a censuris. Dissimilitudinem
directam desumes ex eo, quod ubi divinum
de institutione sacramenti gariterit resistit

Sunt

absolutionem sacramentalem sub conditione
de futuro datam; et nullum aut civile, aut
ecclesiasticum invalidae sententiam fo-
rensem, et absolutionem ab excommunicatione
datam sub simili conditione.

Sectio decima

an
ad validum sacramentum
requiratur actualis in-
tentio ministrum?

124. Conclusio. Ad valorem sacramenti,
dum externe peragitur, non requiritur actua-
lis intentio ministrum; sed sufficit virtualis;
non tamen sufficit intentio habitualis. Est
certa Theologorum sententia. Duplex hęc
intentio, non tamen est duplex in se ipsa,
quam quoad status sui diversos. Est inten-
tio actualis, cum physice de presenti exis-
tit; eadem autem physice preterita
est vel virtualis, vel habitualis. Est virtualis,
quando non est retractata, et relinquunt spe-
cialem effectum, ut cuius homo tendit ad
forum, quem sibi proposuit: et ille effectus
specialis dicitur virtus, qua operatur prete-
rita intentio; indeque ista dicitur virtualis,
sive virtualiter germanens. Est habitualis

dum non retractatur per oppositam volitionem, sed non relinquitur specialem suum effectum; sed solum aut speciem impressam suam, aut etiam habitum acquisitum: isti namque effectus non sunt virtus ad finem intentionis, sed solum ad memoriam, et ad repetitionem eiusdem.

125. Probatur prima conclusio pars: nam ea intentio non requiritur ad valorem sacramenti, quae vix cadere potest in modum humanum operandi: aliter, tam ministrantes, quam recipientes innumeris scrupulis circa valorem sacramenti affigerentur. Sed intentio actualis, dum exterius peragitur sacramentum, vix cadere potest in modum humanum operandi: ergo illa non requiritur; ac proinde sufficit intentio virtualis. Constat minor; nam est difficilimum, et forsitan moraliter impossibile, quod minister in actuali administratione non distrahatur a talia obiecta, et quod sit continuo in actuali physica deliberatione, et intentione, quas simul habuit: quam difficultatem unusquisque experitur in se ipso in negotiis, in quibus est tractus necessarius.

126. Probatur secunda pars conclusionis: nam externa sacramenti celebratio debet

provenire ab intentione, fructu sacramenti.
 ac proinde externus actus debet esse ex illa inten-
 tione influente: nam aliter externus ille actus
 erit quæ materialis, et non ex fine præteritæ
 intentionis. sed intentio habitualis nullo mo-
 do influat in opus externum sacramenti:
 ergo non sufficit ad valorem sacramenti.
 Ratio minoris: nam intentio habitualis non
 influat immediate, et se ipsa; neque enim ex-
 tit: nec rursus influat mediate, et ratione ef-
 fectus relictæ; nullus enim specialis effec-
 tus supponitur relictus quæ sit actus ad finem
 intentionis. Recursus ad non retractationem
 non prodest. Primo: quia non retractatio non
 est effectus relictus ab intentione; quamvis enim
 non retractaret intentio, existeret non retracta-
 tio. Secundo: quia non retractatio est pura
 negatio; ~~per se~~ autem exteriores non
 determinantur ad opus a qua negatione.
 Nec prodest recursus ad speciem, et habitum:
 nam vel species excitat memoriam, et ha-
 bitus repetit intentionem; vel non? Si hoc:
 intentio non influat, dum illi effectus non
 operantur. Si illud: valeret sacramentum;
 sed tunc non esset intentio sola habitualis,
 sed ~~etiam~~ nova simul intentio, ex specie
 et habitu relictis ab intentione præterita.

x
 potenti
 &

x
 adesset

primo contra primam partem conclusionis.
 Non est assignabilis virtualis intentio, quae dif-
 ferat ab habituali; sed haec non sufficit ad
 valorem sacramenti: ergo nec sufficit ulla inten-
 tio virtualis; sed requiritur actualis. Probatur
 maior: nullus effectus assignari potest, in quo
 tanquam in virtute maneat intentio preterita:
 ergo solum manet in non retractione;
 atque adeo non differt ab intentione habitua-
 li. Secundo: intentio virtualis potest suum
 effectum sortiri, postquam subiectum amiserit
 rationis, et arbitrii usum; ut si sacerdos inci-
 dat in amensiam, et ex motione preterita in-
 tentionis proferat consecrationis formam: ergo
 tunc sacramentum valeret; quod dictum est
 absurdum: ergo intentio virtualis non suffi-
 cit.

128. Ad primum nego maiorem; et potius sug-
 gerendum, quam probandum, aut improban-
 dum esset, dari intentionem virtuales, quae
 differat ab habituali. Ad probationem nego ante-
 cedens: effectus enim, in quo, tanquam in virtu-
 te, manet intentio preterita, quamvis specula-
 tive difficile assignetur, practice dignoscitur.
 Constat experientia: ipse inter recitandum dy-
 trahimur ad alia, et lingua non cessat; at ces-
 sat, si obrepit somnus: ergo in casu distractio-
 nis aliqua virtus manet, qua potentia deter-

minatur ad excitationem; et illa virtus dele-
 tur, aut impeditur, cum somnus obrepit. Igitur
 intentio, dum physicè fuit, applicavit potentias
 externas ad opus sacramenti peragendum
 certâ actionum externarum serie; et huius
 modi applicatio facta est excitatus ab inten-
 tione actibus in imaginativa, et appetitu
 interno: isti autem actus aut perseverantes,
 aut sine interruptione succedentes determi-
 nant potentias externas ad opus peragendum.
 Dicunt aliqui, quibuscum Cardinalis Pall-
 vincus, et Haunoldus, sufficere, cuicunque ac-
 tus imaginativus et appetitus sensitivi, et quæ
 alii actibus voluntatis, qui sunt virtus ab
 intentione relicta: quia, inquiunt, accidere
 potest, ut vehemente distractione intellectus ad
 aliud obiectum ligetur; et tunc locus non est
 actibus voluntatis. Dicunt alij, quos inter
 Cardinalis de Lugo, et Sgarza, requiri omnia
 aliquos actus voluntatis relictos ab intentione
 præterita: ut scilicet potentie externæ operentur
 cum subordinatione ad potentias superiores,
 et ex hanc motionem; addunt autem, cuicunque
 actus voluntatis esse familiarissimos, istosque
 imperceptibiles unumquemque in operando,
 sic statuere: volo operari iuxta finem præin-
 tentum; aut: volo insistere cæptis. Habet ex
 dictis effectum, in quo tanquam in virtute

permanere potest intentio praeterita.

129.

Ad
secundum, admissis antecedente de intentione
virtuali permanente saltem in motibus ima-
ginativis, et appetitibus internis, nego consequen-
tiam: nam intentio in agente potest esse tan-
tum physice, et non moraliter virtualis;
ac proinde est insufficientis ad sacramen-
tum. At in distracto potest esse virtualis phy-
sice, et moraliter: taliter enim physice per-
severat virtualiter, ut distractus operetur
humano modo; huius autem signum est,
quod si interrogaretur, cur operaretur; respon-
deret, ut a se ipsa praesentationem fieri.

130.

Oppo-
nes ~~argumentum~~ tunc contra secundam conclusi-
onis partem. Angelicus hic quest. 62., art. 8.,
ad 1^{am}, docet: licet ille, qui aliud cogitat,
non habeat actualem intentionem, habet
tamen habituales; quae sufficiunt ad perfectio-
nem sacramenti. Confirmatur: nam cum ma-
rimonium contrahitur per procuratorem,
ipse principalis contrahens non habet, nisi,
habitualement intentionem; ut si dormiat, aut
nihil agat, ordinabile ad contractum. Ad-
ditur: negatio retractationis denominat vo-
luntarium actum praeteritum peccati: ergo
negatio retractationis intentionis praeteritae sa-

cramentum potest denominare sacra-
mentum voluntarium; si autem est volun-
tarium, non est, cur, validum esse non pos-
sit. Quarto: intentio, quae sufficit ad appli-
candum alicui sacrificium, sufficit ad sa-
cramentum; sed ad illam applicationem
sufficit intentio habitualis: si enim hodie
applicem sacrificium crastinum Petro, & hanc
intentionem cras non retractam, sacri-
ficium illi proderit: ergo.

131.

Ad tertium: Aliqui apud Intellectum huc, cap. 1., §. 2., num.
99., probant, librorum incuria in textum
Angelicum irrepsisse vocem, habitualmente, pro,
virtuali. Alij, quos inter Caietanus,
dicunt, ex usu tunc temporis communis An-
gelicum nomine intentionis habitualmente vir-
tualem accepisse. Ergo non vincitur, quod
intentio habitualis condistincta a virtuali
sufficiat ad perfectionem sacramenti. Ad
confirmationem requiritur virtualis volun-
tas principalis contrahentis, quae sit vel in
ipso, vel in suo instrumento, nempe in procu-
ratore, qui nomine principalis contrahentis
celebrat matrimonium: unde et si in casu
principalis contrahens non habeat virtutalem
in se ipso intentionem, illam tamen habet in
suo instrumento. Preterea: voluntas contrahentis

gesta non manet in sola non retractatione; sed etiam in suo effectu: minus enim procuratoris est effectus illius voluntatis manifestat. Ex dictis negandum est, quod in casu adducto contrahens principalis solum habeat voluntatem habitualem; hoc est, non manentem in aliquo suo effectu. Ad additamentum, concesso antecedente, nego consequentiam: quod enim semel placuit, tandem censetur placere, quamdiu non retractatur; peccatum autem preteritum, iam placuit. At actus nondum positus non potest esse causaliter, et effective voluntarius, nisi sit a voluntate; a voluntate autem habituali actus esse non potest: unde nec potest esse causaliter, et effective voluntarius. Atqui hoc modo voluntarius debet esse minister opus sacramenti: ergo.

132. Ad quartum, potest concedi maior, et negari minor: multi enim docent, voluntatem, qua applicatur sacrificium, debere esse illam voluntatem, qua directe offertur, et sit sacrificium a sacerdote, ut Christi minister, et humano modo sacrificium faciente; hęc autem voluntas oblativa, et sacrificativa non potest esse habitualis: ergo neque illa applicativa. Ita Pater Vasquez. Contrarium docet Pater Suarez, quem plures

sequi-
rens

sequuntur: quoniam doctrina illa ~~requiritur~~
intentionem virtutalem multis scrupulis
occasionem parbet; et habet contra sensum
communem sensum, et praxim sacerdo-
tum. Negitur itaque maior. Ratio: nam
sacrificium, et sacramentum debent esse a
voluntate ministerii; qualiter esse non potest
a voluntate habituali, neque immediate,
neque mediate influere potente: et sacrifi-
cium, atque sacramentum comparantur
ad intentionem ministerii, tamquam effectus
ad causam. E contrario: sacrificium, quod
applicatur, non est a voluntate applicantis,
neque illius effectus; ad modum, quo missa,
que auditur, et applicatur, non est a vo-
luntate audientis, et applicantis: sed se
habet ad instar conditionis, ut voluntas
applicativa habeat suum effectum; atque
adeo non requiritur, quod voluntas illa
permaneat virtualiter, cum sit sacrifi-
cium. Itaque voluntas applicativa se habet
ad instar donationis in diem: ut cum ho-
die do tibi librum, ut cras sis tuus; valet
hodie mea voluntas, et per adventum diei
capitur sortitur effectum faciendi, quod liber
sis tuus. Discurre similiter in re presenti.

133.

pendit. Ad valorem sacramenti non sufficit

minister intentio indirecta, cuius tota acti-
 vitas devolvatur humano modo ad causam
 ex qua providetur, aut intenditur opus exter-
 num. Est sententia omnium Theologorum.
 Probatur à pari: nam si iudex se inebriaret,
 providens se inebrietate prolaturum senten-
 tiam; id quod etiam intenderet, et illam pro-
 ferret, nullus diceret, illum exercuisse potesta-
 tem iudicariam, et eum fuisse absolutum,
 aut condemnationem; quia nempe potestas iudi-
 caria non est ad modo illo proferendam
 sententiam: ergo à fortiori dicendum est,
 potestatem faciendi sacramentum non esse
 ad exercendum modo illo opus externum;
 atque adeo sacramentum modo illo minist-
 ratum esse nullum. Probatur à priori: nam
 inoperante illo modo non est virtualis intentio,
 nisi tantum physice, et non moraliter; neque
 enim operatur, ut homo, et modo humano:
 ergo non sufficit procedens illa indirecta
 intentio ad sacramenti valorem. Relege dic-
 ta num. 132.

134. Dices: intentio illa indirecta
 sufficit ad peccatum: ergo et ad sacramentum.
 iterum: matrimonium contractum per pro-
 curatorem est validum, et si principali con-
 trahens dormiat, ebrius sit, aut incidat in
 amantiam: ergo similiter de ministro sacra-

menti. Demum: si quis praevidens, et intendens
se obligare per verba promissoria Deo prolata
in ebrietate, se erubescit, et verba illa proferat,
voto tenetur: ergo a pari in re praesente. Ad
primum: ad peccatum sufficit voluntas ob-
iectiva; qualiter esset obiective volentium homici-
dium praevisum committendum in ebrietate.
Sed: cuiusmodi homicidium ex intentione
precedente; aut quia prohibita est causa
ex fine, ne sequatur effectus, licet possit
causaliter voluntarium; nempe moraliter,
in quantum ad imputationem, ac se ipsa
tunc causaliter voluntarium. Ac sacra-
mentum debet esse se ipsa causaliter volun-
tarium; non minus, ac sententia prolata
a iudice: unde ad sacramentum non sufficit
praedicto modo intentio indirecta. Ad recur-
dum: in casu adducto voluntas principalis
contractantis non est tantum indirecta, sed
est virtualis in suo instrumento humano;
nempe in procuratore, qui principalis nomi-
ne operatur, non per intentionem indirec-
tam, sed per directam. Ad tertium: valebit
votum eo modo emissum, si supponatur,
votum peragi sola interna voluntate, et vo-
luntatem illam fuisse votum conditionatum;
potest enim esse votum sub conditione, quae
non sit humano modo qualificanda a volun-

talē: qua qualificata, votum tranſit in abſo-
lutum. At ſacramentum debet eſſe, etiam quo-
ad opus externum à miniſtro, utente huma-
no modo poteſtate à Chriſto accepta: unde
non eſt paritas. Pro doctrina appendicis vide-
re poſſunt Eximius ſuaque Lex. Secto — X —
~~S. Vico prima, et ſuaque Lex. Secto —~~
~~Lex, Lex, in quibus de quibus difficultate.~~
Sectio undecima

An
requiratur intentio in ſuſci-
piente ſacramentum, ut iſtud
ſit validum?

135.

Difficultas
eſt de adultis: certum enim eſt in parvulis
non requiri intentionem ad valorem illorum
ſacramentorum, quorum ipſi ſunt capaces;
ut ſunt capaces baptiſmi, et confirmationis.
Nec eſt difficultas de Euchariftia: hęc namque
eſt ſacramentum ante conſenſum recipien-
tis; ac proinde ab hoc conſenſu non dependet
illius valor. Diſolvitur itaque difficultas
ad ſacramentum tranſeuntis, qui conſen-
tit adultis.

136.

Aſertum. Ad valorem ſacro-
menti tranſeuntis requiritur in adulto ſuſci-
piente conſenſus, voluntas, ſive intentio ſuſ-
cipiendi ſacramentum. Sic ſerè omnes Doctores,

Cod. 24.

quibuscum Cardinalis de Lugo dyb. 1. sec. 2.
 & Beenal dyb. 18. sec. 2. Resp. Glor. in
 cap. maior de baptismo, verbo, perducare,
docere, sufficere, quod suscipiens consentiat
ceteris, quamvis interne dissentiat; & hanc
 opinionem improbare non possumus, qui eam-
 dem discurrendi viam ingrediuntur circa
 intentionem requisitam in ministerio. Resp.
 te Caetanus hic quest. 68. art. 2. docens,
 sufficere ad valorem baptismi, quod susci-
 piens non habeat voluntatem contrariam,
 quamvis non habeat positivum consensum.

137.

Con-
 tra primum, dicendi modum probatur
 assertum. Innoc. III. super citato cap. ma-
 ior, docet: ille, qui nunquam consentit,
 sed penitus contradicit, nec rem, nec ^h carac-
 tere[m] suscipit sacramenti: ergo, valorem sa-
 cramenti obest suscipientis dissensus; & qua-
 dem etiam, si corde retineatur: ut de vo-
 luntate non conficiendi sacramentum
 corde retenta probatum est supra num.

14. — Occurrit: Pontifex loquitur de baptis-
 mo; & ratio, quam affert, est pro solo baptis-
 mo: quia videlicet Religioni Christianae an-
 tium est, ut semper invitetur, & contrarius
 ad recipiendam, & observandam Christiani-
 tatem compellatur. Contra: nam hęc ratio cum

proportione militat pro ordine, qui in primis
 caracra, et affert oblationes, quas inlicere
 aliquid contra suam voluntatem, est simili-
 ter Religioni contrarium. Pro sacramentis
 penitentis, et matrimonii sunt rationes non
 minoris efficacis: penitentia namque inclu-
 dit voluntariam. Vel accusationem volentis
 reconciliationem cum Deo, et matrimonium
 affert rationem contractus, qui mutuo consensu
 perficitur, et a quo contrahentes non possunt
 dividere rationem sacramenti: cui propterea
 non possunt dissentire, si validum contrac-
 tum velint. Pro sacramenti confirmatio-
 nis, et unctionis est sequens.

138. Ratio non con-
 temnenda, que est universalis pro omnibus
 sacramentis: nam Christus instituit sacramenta,
 ut essent beneficium, unde conveniens videtur,
 non extendi potestatem ministris ad confere-
 dum sacramentum, cum necessaria caretet
 ratione beneficii. Atque hac ratione caretet neces-
 sario, cum recipere potest contraderet, aut
 nollet: ergo. Constat minor: nam beneficium
 non confertur in invitum, ut multum exornat
 Barloz, axiomat. 36, num. 5. ideo que non
 valent legitimatio, et emancipatio, cum dissentit
 ille, qui consentire debet; etiam si actus fiat
 in favorem illius: ergo et cetera.

139.

Contra secundum dicendum modum
probatum a seipsum. Concilium Carthaginense
3., et Africanum 1., apud citatos Cardinales
de Lugo, et Bernal, requirunt ad baptizandum
illum, qui geridit usum sensum, quod antea
habuerit voluntatem baptismi. Non dicunt ex-
pressè Concilia id requiri ad baptismi valorem,
sed tamen hoc supponere videntur, dum unum
sub ea conditione posita baptismum conferri per-
mittunt: ergo consensus suscipientis requiritur
ad baptismi valorem. Accedit ratio: quia vel
per baptismum non consensurus fuerit Ecclesie
subditus; vel non? Hoc est falsum, si valeat
baptismus: absurdum enim est, quod homo
Christianus non sit subditus Ecclesie. Illud
gravius dici non potest: quia non solum est
absurdum, quod adultus contra suam
voluntatem, sed etiam quod sine sua vo-
luntate obligetur ad statum, et leges
Christianas observandas. Hec ratio cum pro-
positione militat pro sacramento Ordinis; pro
sacramento autem poenitentiae, et matrimo-
nii sunt rationes paulo antea productae; pro
sacramento autem Confirmationis, et Extremae
unctionis dicendum sic est ratione, quae ge-
neraliter probat de omnibus sacramentis:
nam supponamus, adultum esse dispositum
ad gratiam ex parte status, ut si est attitutus

in susceptione baptismi, vel iustus in susceptione Confirmationis.

120. Nunc sic: aut sacramentum datum ei adulto non consentienti confert gratiam; aut non? Primum sine absurdo dici nequit: absurdum namque est quod homo adultus sine sua voluntate fiat Dei amicus, quod accideret per baptismum modo illo susceptum; ~~et~~ per Confirmationem eodem modo susceptam obtineret augmentum gratiae: quandoquidem ille habet dispositionem ad utrumque sacramentum ~~inquisitum~~. Ergo dicendum est secundum. Subinfero: ergo sacramentum modo illo susceptum non est validum. Probatur: negari non potest, quod sacramentum validum collatum disposito ad gratiam confert gratiam; sed sacramentum collatum adulto non consentienti disposito ad gratiam, hanc non confert: ergo ~~et~~ cetera.

Obicitur

121. primo: tunc characterem sacramentalis impermutatio, cum obicem contrariae voluntatis non invenit obstantem; ex cit. C., maiores: ergo ad valorem sacramenti non requiritur in suscipiente consensus positivus. - Atque consequentiam: verba enim adducta non continent novam doctrinam; sed sunt summa eorum, quae in toto capite tradita sunt, vel eorum,

X
confer-
tione

que ~~contradictio~~ collationem manifeste. Atque Pon-
tifice de adultis, in quibus pax se, et regulariter
non est voluntas neutra; sed vel positivus dis-
sensu, vel consensus positivus: unde recte con-
cluditur, quod si non est contraria voluntas,
valet sacramentum; quia nempe tunc sa-
cramentum invenit consensum positivum.
Quod si istum non inveniret, esset nullum; et
iam si non inveniret existentem voluntatem.
Probat Pontifex, dissentientem baptismum inva-
lidum: quia plus est, expresse contradicere, quam
mentem consentire. Sed est sensus: Dato, quod
baptismus non consentientis esset validus, ad-
huc esset invalidus collatus renuenti; quod con-
stat ex ratione adducta pro disparitate. Ra-
tio huius explanationis: nam scopus citati ca-
pituli est, quod non valet baptismus contra-
dicenti collatus; de collato autem non ~~con-~~
~~trarius~~ positivus, ibi nihil agitur: et potius
insinuatur, esse nullum. Ostenditur: dicuntur
ibi, valere baptismum dormientis, et amentis
collatum, si quis catechumenus existeret,
et propositum baptismi habuisset: ergo requiritur
positivus consensus precedens. Condicio ista sub-
intelligitur etiam in historia, quam refert
Beatus Augustinus lib. 9., Confession. cap. 9., de quo-
dam suo amico exortante, et extraneo posito,
cum datus fuit baptismus.

147.

Obicitur secundo: Florentinum in

decreto Eugenij inter ea, sine quibus sacramentum non perficitur, non recensuit intentionem suscipientis: ergo iste consensus non requiritur ad valorem. Accedit, quod Divus Thomas, in 2^a, dist. 6, quest. 1, art. 2, questum 2, docet, sufficere ad baptismum adulti carentis rationis usque, quod in eo non sit habitus contra eam voluntas.

Neg. consequentiam: nam ut dixi, num. 98. Florentinum ibi recenset, non ea, quae sufficiunt ad singula sacramenta, sed ea quae sunt

20. necessaria; ideo quae addidit: quoniam si aliquod
 21. defuit, non perficitur sacramentum. Arguitur
 quia sacramenta baptismi, et confirmationis perficiuntur sine intentione suscipientis: ergo.
 Testimonium adductum Divi Thomae sic intel-
 ligitur, ut si in adulto ante amentiam per-
 cepit intentio suscipiendi baptismum, tunc suf-
 ficiat, quod in eo non superiatur habitus volun-
 tas contraria; nempe quia quoniam fuerit retractata,
 et ipsa retractatio moraliter perseveret. Hanc
 esse Angelici mentem, constat: nam hic, quest.

22. 78, art. 7, docet: si adulto ~~diutius~~ intentio
 23. suscipiendi baptismum, esset ~~expiranda~~;
 24. art. 12, de amentibus addit: si nulla intentio
 25. suscipiendi baptismum in eis apparuit, dum
 26. essent sane mentis, non sunt baptizandi;
 27. et loco, qui nobis obicitur, dicit: in adultis

X
 cap. 1., —

X
 deesset
 X
 rebapti-
 zandus;

- 27 habentibus usum rationis ... requiritur con-
- 27 tinctio ad percipiendam rem sacramenti,
- 27 et intentio, vel voluntas ad recipiendum
- 27 sacramentum.

143.

Obicitur textus: baptizmus, sive

in parvulo, sive in adulto. constat eisdem con-
stitutivis: est enim eisdem speciei; sed in parvu-
lo non constat recipientis intentione; valet
que, eo. merè passive se habere: ergo similiter
in adulto. Distinguo maiorem: illam concedo
de eisdem constitutivis primariis, et ut quod; et
nego. de non primariis, et ut quo. Solutio: con-
stat. ex dictis, num. 92. Ad probationem ad-
versariam, dico, baptizmus in parvulo, et in
adulto esse eisdem speciei moralis; non
autem physice: in quo nullum est absurdum.
Ostenditur argumenti retractione: nam defec-
tus intentionis contrarius, qui in adulto re-
quiratur, vel est constitutivum, vel solum inpe-
rarabile requisitum? Si hoc: dico similiter
de consensu positivo; et cadit argumentum.
Si illud: ergo baptizmus in parvulo, et in adulto
non constat eisdem constitutivis; et non est
eisdem speciei. Probo: nam defectus volun-
tatis contrarius in parvulo est mera negatio,
et in adulto est privatio; sed privatio, et
mera negatio differunt specificè: ergo.

144.

Obicitur

x
de ex

x
- cap. 1.

27 quare. Iudei coacti ad baptismum, tenentur
 legem Christi servare; can. de Iudeis, dist. 25.
 77 et Divus Augustinus, tract. 26. In Iohann. inquit:
 accipere quicumque sacramentum potest nolens;
 credere non potest, nisi volens. Ergo non ob-
 stat contraria voluntas; et a fortiori non
 requiritur positivus consensus ad sacramen-
 ti valorem. — Nego consequentiam: canon
 enim adductus est de coactione minuentem
 voluntarium; non de faciente involuntari-
 um simplicitate: ac proinde supponitur posi-
 tivus consensus, licet per vim fuerit extor-
 tus. Divus Augustinus accipitur de sacramen-
 to, accepto subjective pro signis sensibilibus; non
 autem accepto concrete pro eisdem cum gra-
 tificati significatione gratiae; hoc enim modo sa-
 cramentum suscipi non potest, nisi a volente.
 Adicam Divum Augustinum l. 7. contra
 Donatistas, cap. 53., docere, valere baptismum
 receptum fallaciter; dicam, sensum esse, non
 de fallacia excludente consensum, sed de
 excludente debitam dispositionem: defectus
 enim iste dicitur fictio, et simulatio; ut
 explicui, num. 145.

145. Nec notabis. Primum:
 in adueto suscipiente sacramentum non
 requiritur intentio actualis, sed sufficiens vir-
 tualis, ut si quis habuerit intentionem baptismi;

X
 cap. 2, -

et ex hac intentione se applicet ad actiones
 disponentes, et conducentes ad illud sacra-
 mentum. Secundum: nec requiritur inten-
 tio virtualis, sed sufficit habitualis: et sic bap-
 tizatur catechumenus, qui incidit in amen-
 tiam; et absoluitur moribundus, qui petijt
 poenitentiam, etiam si postea obmuerit, aut
 incidat in phrenesim. Tertium: nec re-
 quiritur ad eandem unctionem sufficien-
 tis intentio habitualis, nisi ad summun
 valde confusa, et in genere, quae potius est
 interpretativa, nempe quae habetura, si in-
 terrogaretur suscipiens, et posset respon-
 dere: et sic catholico moribundo, sen-
 sibus destituto ministratur illud sacra-
 mentum, dum modo non constat, illum esse
 impudentem, aut noluisse, quod sibi in
 extremo articulo ministraretur. Quorum:
 eadem intentio interpretativa sufficit ad sa-
 cramentum confirmationis suscipiendum,
 atque etiam ad suscipiendam eucharistiam
 fructuose. Quintum: ab intentione, quae suffi-
 cit ex parte suscipientis non est argumentum
 ad eam, quae sufficit ex parte ministrantis:
 neque enim sacramenti opus est effectus hu-
 mano modo ponendus ex potestate ipsius;
 sicut est ponendus humano modo a minist-
 tante, utente potestate à Christo accepta.

De huius latere, et eruditè agunt supra citati
Cardinalis de Lugo, et Bernal, digni, qui
agantur.

Disputatio secunda

De
Eucharistiae sacramento in
particulari.

A sacramento in genere ad singu-
la explicanda in specie sacramenta transire
deberet disputatio. Ad usus in scholis invaluit,
ut de quodam tantum sacramento singulatim, a-
gatur, quod in quotidiano sunt usu: nempe
de Pœnitentia, et de Eucharistia. ~~De Pœnitentia~~
~~De Pœnitentia~~ De Pœnitentia ante
hoc tractatu ~~disputabo~~; nunc ~~tractabo~~ de Eucha-
ristia, accurate, sed breviter disputabo, ut per-
sens de sacramentis controversia in eo sacra-
mento finem inveniat, quod est sacramentum
finis et sacramentorum sacramentum: ut lo-
quitur Divus Dionysius. In primis ea quæ ad Eu-
charistiæ essentiam, et proprietates pertinent,
dabo; et deinde ea, quæ attinent ad Eucha-
risticam conversationem.

Caput primum

De quibus quæ ad essentiam, et pro-
prietates Eucharistiæ pertinent.

sectio prima

Quibus partibus constituitur Eucha-
ristiæ sacramentum.

et fusius
tius, quam
parce,
et
differen-
ty superest;
in genere

Eucharistia definitur: sacra-
mentum corporis, et sanguinis Christi sub spe-
ciebus panis, et vini consecrati, a Christo insti-
tutum ad spiritualem animarum alimen-
tum. Definitio continet doctrinam catho-
licam, quam nucleatissime tradidit Tridenti-
num, tota, sess. 13., contra hereticos sacra-
mentarios; imaginarios; et alios, qui do-
cebant, solum rem, realiter, et substan-
tialiter esse Christum in Eucharistia,
cum actu sumitur. Hereticorum errores
confutatos, et Ecclesie doctrinam stabili-
tam ex scriptura, unanimi Patrum con-
sensu, Conciliorum veterum decretis, generali
Ecclesie traditione, et ex alijs probationum
fontibus vide apud Theologos, tum Pole-
micos, tum scolasticos, quos magno nu-
mero refutat Pater Rhodes, breviter, et di-
lucide, et nervose rem istam tractans,
hec, disp. 4., quest. 1., per totam.

2.

Primo ita-
que docet Ecclesia, in Eucharistie sacramen-
to post panis, et vini consecrationem, Do-
minum nostrum Jesu Christum, rem, realiter,
ac substantialiter sub specie rerum illarum
sensibilium contineri. Dogma est contra
sacramentarios, sic dictos, quoniam negantes,
Christum alibi, quam in celo existere, di-

cunt, esse in eucharistia in imagine, et sic;
 sicut Rex ibi esse dicitur, ubi est eius imago.
 Primum sacramentary existimantur Ikonomachi
 post septimum seculum; successerunt alij quo-
 rum princeps fuit Berengarius, Archiepiscopus
 Andegavensis, et Joann. Wiclefus; et postremo tem-
 poribus errorem propagaverunt Lutherus, Car-
 lostadius, et Calvinus. — Docet sciendo Ecclesia,
 in eucharistia fieri conversionem totius substantie
 panis in substantiam corporis Christi, et totius sub-
 stantie vini in substantiam sanguinis eius;
 manentibus duntaxat speciebus panis, et vini.
 Dogma est contra Impenitentes, hoc nomine voca-
 to, quoniam agnoscendo in eucharistia veram
 Christi presentiam, veram nihilominus in eadem
 perseverantiam substantie panis ponunt. Lu-
 therus docuit, Christum esse in eucharistia per
 ubiquitatem, sive omnipresentiam, ac proinde
 non magis esse in illa presentem, quam sic in
 pane non consecrato. Remittens voluit, Chri-
 stum eucharistie fieri presentem in generatione;
 hoc est unione, non reali, sed sacramentali
 cum panis substantia. Volendum est, quod
 Rupertus in panationem docuit: existimavit,
 Christum esse presentem in eucharistia per
 unionem hypostaticam verbi cum substan-
 tia panis; quam in panationem postea do-
 cuit Joann. quidam Parisiensis, negata unione

hypostatice, ubi cum substantia panis, et in
directa unione immediata substantia panis
cum Christi corpore. — Tertio, deonum docet
ecclesia, per acta consecratione, in Eucharis-
tiae sacramento esse corpus et sanguinem
Christi, non tantum in usu, dum sumitur, sed
etiam ante, et post, et in hostiis, seu particulis
consecratis, quae post communionem reservan-
tur, remanere verum corpus Domini. Dog-
ma est contra Bucerium, Brentium, et Lucher-
um illis cum suis accedentem, qui Christum
in Eucharistia habere, praesentiam, quae vera
sit, dum actu sumitur, et quae nullo mo-
do sit extra resum actuales.

3.

Sed iam
ad nostrum Theologum speculativum meum re-
deamus. In questione proposita de partibus
intrinsecis componentibus sacramentum Eu-
charistiae. Docet prima sententia, hoc sa-
cramentum adaequate consistere in corpo-
re Christi, connotatis speciebus; et illam tenere
aliqui cum Waldensi. Docet secunda sen-
tentia, consistere in solis speciebus, connotato
Christi corpore; et pro hac stant communiter
Thomistae, et Scotistae. Docet tertia senten-
tia consistere adaequate in corpore Christi, et
speciebus; et sic opinantur communiter nos-
trates cum Bellarmino, et Sorbano. Docet

x
confite-
re

quarta sententia, quatenus intussecas huius
sacramenti huius sacramenti esse, comple-
rum ex speciebus, et corpore Christi tanquam
materiam, et verba consecrationis tanquam
formam; et sic cum Valentia, etuario ui-
dicant cardinalis de Lugo, Montinonis,
Rhodes, et Flauvoldus.

4. *Asserit primum.*
Sacramentum Eucharistiae constituitur per
species sacramentales. Probatum: nam sa-
cramentum hoc debet esse sensibile: est enim
de ratione generica sacramenti esse signum
sensibile gratiae invisibilis; sed secutus speci-
bus sacramentalibus a constitutione Eu-
charistiae, hoc sacramentum non est sensi-
bile: ergo constituitur per sacramentales
species. Nec dicas, sufficere quod species an-
notentur a corpore Christi; contra enim est:
nam haec connotatio non est per se sensibilis:
ergo non sufficit, ut corpus Christi sit sacra-
mentum; de cuius quidditativa ratione
est, quod sit signum sensibile. Nec dicas,
corpus Christi fieri sensibile per verba con-
secrationis; contra enim est. Primum: verba
consecrationis non manent moraliter;
nisi in speciebus sacramentalibus perma-
nentibus: ergo non nisi in conformatio specierum
verba consecrationis addunt sensibile Christi.

- corpus. Secundo: quia verba consecrationis
secundum ab speciebus non significant cor-
pus Christi per modum cibi spiritualis;
sed significatio propria, et specifica Eucharis-
tiæ sacramenti est corpus Christi per modum
cibi spiritualis: et similiter eius sanguis
per modum spiritualis potus: ergo. Confir-
mata ex Tridentino, sess. 13, cap. 1, et 3.
- 27 In hoc sacramento continetur corpus, et
 - 27 sanguis Christi; quod impropiissime diceretur
si species sacramentales non essent ali-
quid huius sacramenti. Iterum ex Cyrilli
 - 27 ep. sermone, de cena Domini: illud visi-
bile, quod est in Eucharistia est sacramen-
tum latens divini substantiæ. Demum
 - 27 cap. Hoc est, de consecrat., dist. 2. Hoc
sacramentum constat visibili elemento-
rum specie, et invisibili Christi corpo-
re; constare autem solum dicitur de
toto, quod intrinsece claudit suas par-
tes.

S. Cyrillus. Eucharistia est sacra-
mentum corporis, et sanguinis Christi; et
hoc sacramentum est corpus, et sanguis
Christi. Vaque propositio est formalis
agud Concilia, et Patres: ergo Eucharis-
tia in solo corpore, et sanguine Christi con-
sistit, connotatur speciebus. — Nemo conse-

quendam sensus primus propositionis est:
Eucharistia est sacramentum, quod est
Corpus Christi, quod significatur per hoc, quod
Corpori Christi constituitur. Sensus secundus
propositionis est: ut accipiat per hoc, cui
a nobiliore parte tribuitur denominatio; et
sic sacramentum, Eucharistia dicitur Corpus
Christi. Vide quod in simili dicta sunt, num.
60. - Nota: sanctitas intrinseca, et virtus ad
gratiam alentem convenit Eucharistia specialiter
ratione Corporis Christi, quod est instau-
mentum coniunctum divinitati. At Eucha-
ristia, ut sacramentum non causat gratiam,
nisi significando, et ratione meritorum Chris-
ti; significatio autem, et applicatio merito-
rum non convenit Eucharistia, nisi regula-
tive ratione Corporis Christi, et speciei.

X
cap. 1.,
1° disput.,

6. tum secundum. Sacramentum Eucharistia
constituitur per Corpus, et sanguinem Christi.
Probatum ex nuper citato. Hoc est: sic constat
Eucharistia speciebus, et Corpori Christi, sicut
Christi persona constat Deo, et homine; sed
Christi persona constituitur Verbo, et huma-
nitate: ergo Eucharistia constituitur non
solum speciebus, sed etiam Christi Corpore. Pre-
terea, iste est communis sensus Patrum.
Irenaeus, l. 4., cap. 34. fatetur necesse esse et,

X
cap.

27 Eucharistiam esse carnem ~~filij~~ ^{Dei} ~~Dei~~ Damascenus, lib. 2 de fide, cap. 12: Quod est nobis cibus, qui est Deus noster. Iustinus, Apolog. 2:
 27 Eucharistiam incarnati carnem, et sanguinem esse sumus edocti. Recte quidem; nam
 27 hoc a Christo didicimus, Ioann., 6: caro mea
 27 vere est cibus, et sanguis meus. vere est potus.
 Firmatur a ratione: nam sacramentum
 eucharistie est signum sensibile sanctificationis
 animarum per modum cibi spiritualis; sed
 id non possunt species scilicet a Christi corpore
 posse: ergo non sunt eucharistie sacramentum
 se solus: ergo.

7. Dices quidem. Ex Tridentino.
 27 iuxta citato, in sacramento eucharistie con-
 27 tinetur corpus Christi: ergo per corpus Christi
 non constituitur ipsum sacramentum. Confir-
 27 matur: in altari manet, non solum sacra-
 27 mentum, sed etiam corpus Christi; sicut Ecce-
 sia, can., Ego Bereng., de consecratione, dist. 2:
 ergo aliud est sacramentum, et aliud cor-
 pus Christi. — Nego consequentiam: continetur
 corpus Christi in speciebus, tanquam corpus
 in loco; sicut anima in corpore: continetur
 in eucharistie sacramento, tanquam pars
 in toto; sicut anima in homine. Constat hoc
 ex nostris probationibus. Ad confirmationem:
 aliud est sacramentum tantum, et aliud

Christi corpus: hoc docet Ecclesia et confessus
tandem fuit Berengarius, quoniam eandem
abundantiam, nempe quod in altari utrumque re-
maneat, et sacramentum tantum, et cor-
pus Christi. At sacramentum Eucharistiae con-
stat ex sacramento tantum, scilicet ex vesti-
bili elementorum specie; et ex re sacramen-
ti, id est, corpore Christi; sicut Christi persona
constat Deo, et homine, ut habetur, cit. cap.
Hoc est.

8. Dices secundo. Sacramentum Eucha-
ristiae est, quod apparet, et frangitur; canit e-
27. nim Ecclesia de Eucharistia: fracto demum
17. sacramento; ~~et~~ ~~et~~ sed solae species appa-
rent, et franguntur: ergo. Confirmatur:
in alijs sacramentis res sacramenti non
constituit sacramentum: ergo neque in Eu-
charistia. Sed Christi corpus est res sacra-
menti: ergo. — Distinguo maiorem; et con-
cedo, de sacramento secundum unam
sui partem; et nego, de sacramento secun-
dum omnes partes. Non in hoc, sed in illo
sensu accipiendum est, quod canit Eccle-
sia; ad modum quo homo est, qui secun-
dum unam sui partem destruitur, et cor-
rumpitur. Ad confirmationem: non recte
desumitur paritas quoad rem presentem
ab alijs sacramentis ad Eucharistiam;

sicut non est paritas a non permanentia
 lionum ad negandam Eucharistiam per-
 manentiam. Rursus: in sacramento poen-
 itentiae dolor est res sacramenti, et est sacra-
 mentum simul; et ex hoc sacramento recte
 desumitur paritas ad Eucharistiam: nam
 sicut confessio sine dolore non est poeniten-
 tia; ita species consecrationis a corpore Christi non
 sunt cibum spiritualis. Tandem: citato canone
 Hoc est, expresse dicitur, Eucharistiam ~~constare~~
 constare, speciebus, tanquam sacramento,
~~et~~ et corpore Christi tanquam re sacra-
 menti: ergo, quidquid sit de alijs, in Eucha-
 ristia species sunt sacramentum tantum,
 et corpus Christi est res sacramenti, et sacra-
 mentum simul; gratia autem significata,
 et causata est res tantum sacramenti.
 Arguitur id, quod est res tantum, non quod
 simul est res, et sacramentum, est extra
 sacramenti essentiam, ut explicui num. 9.
 ergo, ~~et cetera~~.

X
 Quobus

— Cap. 1.
 disput. 1^a,
 X

9. Assertum textum. Sacramen-
 tum Eucharistiae constituitur per verba consecra-
 tionis. Probatur indirecte: cetera sacramenta
 constituuntur per verba tanquam per for-
 mam: ergo et Eucharistia. Ratio consequen-
 tis: nam solum obisset paritas factus per-
 manentia propria Eucharistiae sacramenti;

X
corpus

11.

Ad primum, nego antecedens;
et concessa maiore probatione, nego minorem.
Principij positum, quibus in fieri constat
compositum, constat in facto esse: ut suppono
ex Philosophia; forma consecrationis est
principium positivum, quo Eucharistia
in fieri constat: Eadem itaque consecrati-
onis forma Eucharistia in facto esse con-
stat. Rursus: forma compositi in fieri est
pariter forma compositi in facto esse: ac
proinde est constitutiva compositi; sed ver-
ba consecrationis sunt forma Eucharistie
in fieri: ergo et sunt constitutiva Eucharis-
tie in facto esse. Ad probationem adunc-
tam minorem: idem est fieri sacramentum,
atque perfici; sed positiva, quae constituunt
fieri sacramenti, et perfici, constituunt pa-
riter factum esse, et perfectum esse sacra-
menti. At, inquit, verba consecrationis
sunt causa efficiens Eucharistie; ut docent
Patres, et Florentinum, cit. sup., in decreto
Eugenij. Occurro: quod verba consecrationis
causa sint efficiens, et extrinseca huius sa-
cramenti, formaliter secundum modum qua-
tum, et denominative secundum adaequa-
tum, non efficiunt, quod non sint causa in-
trinseca sacramenti; quod exemplis pro-
batum manet, num. 15. - Si dicas, quidquid

x,
diff. 1. -
cap. 1. 1

est causa efficiens cibi materialis, non consti-
tuit cibum materialeon; ac proinde simi-
liter dicendum est de cibo spirituali,
eucharistico; negabo, eque lam. Dissimulans
nam consecrationis forma aliud forma-
liter efficit, et aliud formaliter constituit,
efficit presentiam corporis Christi sub spec-
ibus; constituit signum sensibile corporis
Christi, et gratie alimentum. At in causa effi-
ciente cibi materialis non est pars ratio,
quod enim est terminus formaliter
productus, est ipse materialis cibus.

12.

secundum, nego antecedens, et assumptum
probationis; cum ratio adducta non uaget.
agimus enim de significatione in vi pre-
senti institutionis, non ex vi alterius possi-
bilis. Notabam^x num. 12., sacramentum
esse signum datum, non natum; quod,
de significatione sacramentali practica,
innegabile est. Notabam, in presenti pro-
videntia signa sensibilia habere aliquam
per viam significationem: symboliceam
ex parte rerum, quae sunt materia; ad
gloriam ex parte verborum, quae sunt for-
ma. Addebam^x num. 14., congruentissi-
me in sacramentis novis, conservatis a
veteribus, Christum sua institutione rebus

— Dis. 1.^x
cap. 1.

— Ibidem,
—

ad significationem sacramentalem assump-
 tis adiunctis ubi ad expressam signifi-
 cationem. Item docuimus ex (S. Thoma)
 et in summa summe ibi; et illam modo
 regit: ac quinde nego, quod in v. presentis
 significatione aggregatum ex corpore Christi, et spe-
 ciibus significant gratiam alimentam. Id quidem
 fieri potuit; ita fuisse factum, non probatur.
 sed oppositum probatur.

13. Ad primum addita-
 mentum; concessa maiore, distinguenda minorem.
 species quae consecratae sunt sacramentum
 concedo; distinctae a consecratione, nego mino-
 rem, et utramque consequentiam. Species se-
 cundum se totius significationis substantiam
 parat, quam corpus Christi; quia propter, ut
 sint sacramentum corporis Christi, ut patet
 ex consecrationis verbis, quibus significatur,
 corpus Christi esse sub speciebus. — Ad se-
 cundum additamentum, nego maiorem.
 nam tametsi verba consecrationis se soli non
 significant gratiam alimentam, haec significant
 simul cum speciebus, et cum Christi corpore. Ratio:
 quia significatio practica illius gratiae est ipsa
 institutio; haec autem assumptum corpus Christi
 ut instrumentum divinitati coniunctum: spe-
 cies sacramentalis, in quibus est significatio
 propria symbolica: et verba consecrationis

quibus expressior sit significatio se tenens
ex parte rerum.

14.

Confectarium primum.

transubstantiatio

substantiatio

transubstantiatio effectiva non est constitutum
eucharistiae; est autem huius constituti-
um transubstantiatio formalis, quatenus
dicuntur substantiam panis, et vini praesentare
sub speciebus. Probatur pars prima contra
cardin. de Lugo, et Bernal: nam eate-
nus transubstantiatio effectiva, hoc est, ac-
tio adductiva, aut reproductiva Christi,
est constitutum eucharistiae, quatenus est
unio, aut physica, aut moralis inter cor-
pus Christi, et species. Nuncium est verum. Non
primum; quia potest adduci, et reproducere
corpus Christi in speciebus, quin sit physice un-
tum illis. Non secundum: quia unio mora-
lis illa dicenda erit, ratione cuius sit ne-
cessitas, ut ubicumque sint species, ibi sit cor-
pus Christi; haec autem necessitas non desu-
mitur aut ex reproductione, aut ex adduc-
tione corporis Christi, neque desumitur
ex conservatione specierum; sed ex Dei
decreto, et sacramenti institutione, sive in-
ducente, sive non, physicam unionem.
Probatur secunda pars confectarii; et surro-
gitur ex Florentino contra aliquos Recentio-
res, materiam eucharistiae ita esse panem, et

vinum, ut sacerdos nihil operaretur,
 si consecraret species, quae nunquam fuis-
 sent panis, et vini; aut quae tam prius
 essent separatae. Tunc sic: per id constituitur
 Eucharistia, per quod verba consecrationis
 constituuntur, vera, et operatoria: hoc enim
 modo sunt forma sacramenti; sed per
 praesentiam substantiae panis, et vini con-
 stituuntur vera, et operatoria consecrationis ver-
 ba, ut constet ex supposito: ergo per hunc modum
 praesentiam, ac proinde per transubstan-
 tiationem formalem eo modo acceptam,
 constituitur sacramentum Eucharistiae. Re co-
 lantur dicta num. 102., in simili de consti-
 tutione sacramenti panis et vini peccatorum per
 trationem, et consuleatur Flacaudus cap. 1.,
 controversia. 5.

x
 Diff. 1. ca —
 pit. 1., x
 per x

19. Consecrationem secundum sacra-
 mentum Eucharistiae non constituitur per usum,
 sive sumptionem. Ceterum est de fide, facta con-
 secratione Christi in Eucharistia contineri ante
 usum, et continentiam istam non dependere
 essentialiter ab eo, quod immediate post, aut
 unquam sumenda sit Eucharistia. Probatur
 contra Aureolum, quem defendit Dicastillo, Eu-
 charistiam, etiam ante usum, et sine dependen-
 tia essentiali ab usu, esse sacramentum; nam
 hoc quoque videtur definitum a Tridentino

11

27. Lev. 13, can. 2. per haec verba: si quis dixerit, in
 11. admirabili eucharistiae sacramento, per acta con-
 11. secratione non esse corpus, et sanguinem Christi
et... anathema sit: ergo per acta consecratio-
 ne iam est eucharistiae sacramentum. Accidit
ratio: nam per hoc eucharistia est sacramen-
tum; quia est cibus spirituali, aptus ad
 dandam gratiam alendam; id habet ante,
 et independenter a sumptione: ergo ante, et
independenter a sumptione est sacramentum.
27. Dicitur: ex istis Christi verbis, baptizantes istis, col-
 ligitur ab ablutione constitutum baptismus: ergo
27. ex similibus, accipite, et manducate, colli-
 gitur, sumptione constitutum eucharistiae sacra-
mentum. Contra: nam ex prioribus verbis
 colligitur, formam baptismi esse istam: ego te
baptizo; qui esse non potest vera, nisi per ab-
lutionem. At ex posterioribus verbis non colli-
 gitur, quod non sit forma sacramenti Eu-
charistici haec enuntiatio: hoc est corpus meum;
 qui vera est ante, et independenter ab usu.
Simile est diffinitio ad sacramentum ex-
ternae unctionis: est quidem institutum per
modum medicini, sed prout applicatur
ut colligitur ex verbis formae: per istam san-
ctam unctionem. At eucharistia non est in-
stituta per modum cibi, ut non sit institu-
ta per modum cibi sumpti, sed apti ad esse.

ut sumatur. Manducatio est applicatio, id
non est id, quod pontificat, aut causat gra-
tiam. Et nec quidem est pars integralis
sacramenti Eucharistici, sicut satisfactio est
pars sacramenti; manducatio enim est materia
applicatio ubi alentis spiritualiter; satisfac-
tio autem sacramentalis causat remissio-
nem peccatorum, quoad poenam. Et sic est
pars integralis sacramenti poenitentiae,
quod a Christo institutum est ad gloriam,
et perfectam peccatorum remissionem; hoc est,
a culpa, et poena.

Secunda Secunda

Cuius modi sit presentia
Christi in Eucha-
ristia?

16. Christum Dominum esse totum in
tota materia consecrata, est de fide; et post
divisionem materiae consecratae esse totum in
qualibet materiae parte, definitum est in
17. Tridentino, sess. 13., can. 3: Siquis dixerit, in
11. Eucharistiae sacramento sub una quaque specie,
11. et sub singulis cuiusque speciei partibus, sepa-
11. ratione facta, totum Christum non contineri,
11. anathema sit. Quod autem Christus sit totum
in qualibet parte speciei consecratae, etiam ante
separationem, est indubitatum apud Theologos.

17.

17. Dicendum simi-
liter, est, Christum esse sub indivisibilibus ma-
teriarum consecrate; ut docet Suarez contra Ra-
quem. Ratio: nam sub quo libet indivi-
sibili quantitate preexistebat aliquid, &c.

Indivisibile, substantię consecrabilis: aliter prę exte-
 riore accidentia sine substantiali subiecto; sed
 Christus post consecrationem materię est in eo,
 ubi prę existerat substantia materię conse-
 crabilis: ergo. confirmatur: anima rationalis
 est, non solum in partibus, sed et in indivi-
 sibilibus corporis: aliter per indivisibilia,
 in quibus non est, discontinuaretur pręsen-
 tia, et informatio animę rationalis: sed Chri-
 sti pręsentia in materia consecrata est, sicut
 pręsentia animę rationalis in corpore: ergo.
 Hinc negandum est, quod in substantia pa-
 nis ante divisionem partium sint puncta
 continuativa, aut post divisionem puncta
 terminativa, in quibus non sit panis subs-
 tantia: eadem enim puncta, manente uni-
 one, dicuntur continuativa; et unione dis-
 soluta, dicuntur terminativa; et sub ipse
 continuativus, et terminativus est substan-
 tia panis. Hoc in sententia Zenonis de
 compositione continui explicatur facile; suf-
 ficere in sententia Aristotelis. Item conse-
 crata materia, nulla sunt indivisibilia
 continuativa ante divisionem, in quibus non
 sit Christus; nulla post divisionem termina-
 tiva, in quibus non perseveret.

18.

Habemus ex
 dictis, Christum Dominum esse totum gene-

namque, et definitum presentem in tota mat-
 ria consecrata, et in singulis eius parti-
 bus; hanc autem presentiam esse ubicatio-
 nem, et quoad locum extrinsecum, certum
 est: unde iam apparet difficultatem resol-
 vende. Sensus. Ita est: an inter Christum,
 et species Eucharisticas quæ presentiam
 localem, seu unio aliqua physica,
 et realis? Affirmant Agreolus, Cætanus,
 Nonius, Albinus, et Dicaſſo; negant
 vero communiter Theologi, quibuscum
 Rhodes, Gaunodius, et Munier, h. d. 8.
 8. sect. 9.

19. Conclusio: Corpus, et sanguis
 Christi nulla est unio physica, et realis cum
 speciebus Eucharisticis. Sic docuit in Philoso-
 phia inter agendum de conversione, ut
 dixi, quod non in omni conversione requi-
 ritur, quod tertium commune sit in
 secum per unionem, tum examine for-
 mali positivo à quo, tum etiam termino
 formali positivo ad quem. Probatur con-
 clusio: si accidentia panis essent physice
 realiter unita corpori Christi, non essent
 sine subiecto substantiali: recepta enim
 essent in substantia corporis Christi, con-
 sequens est falsum: ergo et antecedens.
 Confirmatur: si albedo panis (ideam suam)

servandū de quā accidentibus) uniatu
 physice, et realiter corpori Christi, istud deno-
 minatur album ab ea albedine, sicut de-
 nominatur a propria albedine. Ratio: nam
 corpus Christi est capax illius denominationi-
 onis; albedo, quæ fuit panis, potest illam
~~illam~~ tribuere; et ut forma suam deno-
 minationem subiecto tribuat, non requiritur
 ea, præter capacitatem subiecti, nisi ratio
 physica, et realis. Arguitur denominationes
 formales, quæ ab accidentibus proprio sub-
 iecto proveniunt, non derivantur in cor-
 pus Christi; ut docetur communiter: ergo
 ne oppositum sequatur, neganda est eius-
 modi unio corporis Christi cum Eucha-
 ristis speciebus.

2. *De unione* Decidit. Prædicta unio
 non est informativa, sed sacramentalis,
 et quasi hypostatica; quæ videtur recipitur
 ab accidentibus: et affigitur corpori Christi, ut
 quo termino intussecō. Contra: non annectitur
 corpori Christi, ut quo termino: ergo est unio
 informativa. Probatur antecedens: nullum
 extremum finitum, quale est corpus Christi,
 potest esse prius terminus intussecus unio-
 nis; quodlibet enim extremum finitum per-
 ficitur per intussecam unionem ad aliud:
 nam totum resultans debet esse perfectius

extremo finis. Hanc doctrinam late stabili-
 vi in tractatu de Incarnatione, ubi probavi, Ver-
 bum divinum esse primum terminum intrinse-
 cum unionis hypostaticæ. Confirmo ~~argumentum~~
 impugnationem factam: non magis est per-
 fectibile Christi corpus per propriam albedi-
 nem, quam per albedinem, quæ suæ propria
 pars: ergo si perficitur per propriam albedi-
 nem sibi physicè unitam, perficitur quoque
 per albedinem, quæ inerat parti, si hæc illi
 physicè unita: ergo unio ista est infor-
 mationis: atque adeo manent hæc duo. Pri-
 mum: quod accidentia non sint sine subiec-
 to substantiali. secundum: quod derivan-
 tes in corpus Christi denominationes forma-
 les, quæ ab accidentibus proprio subiecto com-
 municantur. Hæc sunt absurda: ~~et~~

21. Respondetur: unio ista non est,
 nisi realis modus inseparabilitatis corporis
 Christi ab accidentibus; et vicissim. Contra;
 nam iste modus est physica realis coniu-
 nctio independens formaliter à præsentia lo-
 cali; corpus Christi est perfectibile per acci-
 dentia. Tunc sic: ut perfectibile perficiatur
 per perfectivum non requiritur nisi perfe-
 ta physica realis coniunctio, quæ in esse
 talis est unio physica: ergo non solum vi-
 detur inseparabilitas; sed et ipsa corpus

Christi accidentibus eucharisticis perficitur: ergo illa unio erit informationis. Sed de-
 mus, quod contendit; adhuc illud vici-
 culum non erit unio physica, et realis.
 Ratio huius: nam, ut ex Philosophis, et Pa-
 tribus notabam cum Petavio in tract. de
 Incarnatione, non est unio nexus ille,
 qui præcise causat extremorum insepara-
 bilitatem, sed qui ex ipsis faciat unum.
 Ad hoc autem requiritur, quod se habeant
 extrema per modum perfectibilium, et per-
 fectum; hanc relationem tamen negas inter
 corpus Christi, et species eucharisticas: ergo
 ille nexus non est unio. Additur: si ad unio-
 nem non requiratur prædicta relatio, tam
 quilibet res cuilibet unum poterit: Ange-
 lus homini; homo lapide; et sic de cæte-
 ris. Quod intuli, nullus admittit; et si quis
 illud admittat, singularis erit habendus:
 ut ex Cardinale de Lugo recte notat Fla-
 uiodorus: ergo, ~~et. contra.~~

72. Obiicies primum.

- 11. Corpus Christi est in hoc sacramento per mo-
 dum, quo substantia est sub dimensionibus,
 11. nempe sub quantitate; et succedit substan-
 11. tia corporis Christi substantiæ panis.... non
 11. tamen substantia corporis Christi est sub
 11. illarum dimensionum: inquit

200

angelicus hoc quæst. 76, art. 3, et 5. Tunc sic: Cor-
 pus Christi respectu accidentium exercet munus
 substantiæ panis, excepta inherentiâ; sed aliquod
 munus substantiæ panis erat, habere sibi uni-
 ta accidentia, et eo modo illa principaliter
 sustentare: ergo. Confirmatur ex eodem Ange-
 lico in 2. d. 11. quæst. 1. art. 1. quæstione.
 1. ad 1. Refert hanc Damasceni sententiam:

- 22 quia consuetudo est hominibus comedere
- 22 panem, et vinum, coniugavit eis divinitatem,
- 22 et fecit ea corpus, et sanguinem suum. Sen-
- 22 tentiam sic explicat: Intelligendum est quod
- 22 antum ad species, quibus Corpus Christi di-
- 22 vinitati unitum, modo ineffabili coniungitur.
- sed ista ineffabilis coniunctio Corporis Christi
 cum speciebus aliis esse non potest, nisi
 modus unum: ergo.

23. Concessa maiori, dis-
 tinguo minorem: aliquod munus substantiæ
 panis erat, habere sibi unita accidentia, illa
 eo modo principaliter sustentare; et in hoc ipso
 venit accidentium inherentiâ, concedo: et hoc
 stante, secluditur inherentiâ, ergo minorem, et
 consequentiam. Posita unione ~~hypothetica~~ ac-
 cidentium cum substantia, necessarium est,
 quod resulset illud totum, ad quod ex sua
 natura ordinantur accidentia; et ex quo
 ordinatione desumunt dependentiam

x
 — physica

a substantia: et in hoc stat inherencia acciden-
tium, et quod substantia sit illorum subiectum.
Sic albedo ordinatur ad constituendum sub-
iectum album; et non est unibile nisi sub-
iectum album; et non est unibile nisi sub-
iectum, cum qua unum album possit consti-
tuere: et si tali substantie unetur, illi tanquam
subiecto inhaeret: si ve educatur, si ve non, ex il-
lius potentia passiva. Nunc paucis dicam, qu-
am importune adducantur Angelici doctores.
Totum est locus citatus in explicando, quod Corpus
Christi non est in Eucharistia, sicut corpus in
loco; sed sicut substantia panis erat sub suis
dimensionibus. Sensus est: locus continet cor-
pus secundum extussecum contactum ulti-
me superficie; et hoc modo non continetur
Corpus Christi in Eucharistia: sed est intime
presens omnibus partibus materie consecrate;
sicut substantia panis erat intime presens om-
nibus suis dimensionibus. Et quoniam hoc
erat verum de substantia panis; quia erat
subiectum suarum dimensionum, addit An-
gelicus, non convenire istum modum essendi
in Eucharistia Corpori Christi per hoc quod
sit subiectum earundem dimensionum, sed
per sacramentalem presentiam. Iam ex hac
Divi Thomae doctrina nihil desumi potest
pro unione physica Corporis Christi cum spe-
ciebus. Ad confirmationem, nego minorem:

quod cum corpus Christi coniunctum sit modo ineffabili speciebus Eucharisticis, non est, quod coniunctum sit unione physica; nam modus presens sacramentalis, quia Christus est intus presens toti materię consecratę, et singulis eius partibus, est ineffabilis modus coniunctionis.

24. Obiicies secundo. Corpus Christi est in speciebus Eucharisticis per conversionem substantię panis; sed conversio ista explicari non potest, non admodum unione physica corporis Christi cum speciebus: ergo. Probatur minor: ad veram conversionem substantię panis in corpus Christi requiritur horum extremorum vera oppositio quoad textum commune, quod sunt accidentia; sed ista vera oppositio non potest explicari, nisi per unionem physicam ad textum commune: ergo.

25. Concessa maiore, nego minorem. Oppositio physica formarum est quoad idem subiectum; unde oppositio physica substantiarum debet explicari per ordinem ad eandem formam. Tunc sic: species Eucharisticę non sunt forma corporis Christi; aliter esset illarum subiectum, et ab ipsis haberet denominationes formales: ergo ea qualescumque unio quam admittis, non est, nisi purus nexus

~~penetratio~~ inseparabilitatis. Progreſſion: aut
 inter substantiam panis physice unitam
 accidentibus; et corpus Christi insepara-
 biliter cum ipso petratum, datur vera op-
 positio; vel non? Si hoc: ergo vel iste nexus
 non sufficit ad veram conversionem; vel ad
 hanc non requiritur. vera terminorum
 oppositio. Si illud panis dicatur; dicam si
 militer: sicut opponuntur informationis
 unio substantie panis cum accidentibus,
 et nexus petrativus inseparabilitatis corporis
 Christi cum ipso; ita opponuntur euiusmodi
 unio substantie panis cum accidentibus, et
 generativa inseparatio corporis Christi cum
 ipso. Ratio: nam cum substantie panis
 unitis accidentibus opponitur adveniens ne-
 cessitas penetrationis corporis Christi; et non
 opponatur ipsa penetratio? Modo non de-
 ceano, an in eucharistica conversione re-
 servatur oppositio physica extrinsecum, an
 oppositio moralis; de hoc enim puncto sex-
 mo redibit, ~~inveniam~~ Cap. 2. sect. 4.

X
 penetra-
 tiva

26.

Obiiciet tertio. Oſten-
 su speciebus panis eucharistici, vera est hec
 enuntiatio: hoc est corpus Christi. sed ve-
 ritas huius enuntiationis non potest stare
 absque unione physica intrinseca Christi
 cum speciebus: ergo. Probatur minor. Primum

+ recte
furus

quoniam: significatio illius enuntiationis hęc
est; quod principaliter subest huius acciden-
tibus, et illa sustentat, est Corpus Christi; sed
quod Corpus Christi sustentat accidentia,
explicari non potest absque unione physi-
ca intrinseca: ergo. Secundo a posteriori
scilicet, quod Angelus penetrativè presens sit ac-
cidentibus, et quod habeat voluntatem ef-
ficacem numquam recedende; immo quod
ex Dei decreto numquam ~~recedat~~ sit: ad-
huc, ostensu accidentibus, dici non potest:
hoc est Angelus. Argui non alia de causa,
nisi quia presens esset unione moralis, et
non physica: ergo.

21. Concessa maiore, nego mi-
nore. Ratio: nam ut Corpus Christi sit
designabile per accidentia, sufficit quod
illa conferantur vere substantia panis,
in hunc finem; ut scilicet loco substantie
panis contegant Corpus Christi: et sicut
antea hoc prestabant, ut substantia pa-
nis esset discernibilis, et sumibilis in ra-
tione cibi; sic etiam ratione accidenti-
um Christi sit discernibilis, et sumibi-
lis in ratione cibi spiritualis. Itaque sicut
ostensio oleo, recte dicitur, est vinum; et
ostensio massæ, recte dicitur est aurum;
quia ea continenti instrumenta in hunc

finem sunt destinata, ut res illas contine-
ant: et sicut ostensum naturalibus accidenti-
bus, recte designatur substantia, ad quam
continerendam ordinata ad naturam sunt;
sic, ostensum accidentibus eucharisticis, de-
signabile est Christi corpus, et recte dici-
tur; est corpus Christi: quoniam ex Christi
institutione accidentia sine subiecto conser-
vantur; et quidem tandem, quando substantiam
peramperant continuissent: ad hunc finem
ut corpus Christi contineant. Respectus quidem
ipse conservationis accidentium ad corpus Chri-
sti, ut ad causam finalem, non sufficit sine
actuali ipsa continentia, ut ostensum accidentibus
designetur corpus Christi; sed infallibilis conti-
nentia habetur ex verbis consecrationis; ut dic-
tum est, ~~verba~~ significat.

28. Ad primam minoris
negat probationem, concessa maiore, nego mi-
nores. Duobus modis accidens sustentari
dicitur. Primo: in genere passivo a subiecto,
cum quo constituit illud totum, ad quod na-
tura sua ordinatur, et hoc modo species eu-
charistiae non sustentantur a corpore Christi.
Secundo: in genere activo a principio efficien-
te, conservante accidentia extra subiectum.
Nec ista conservatio fit per actionem, qua acci-
dentibus tribuatur modus perfectitatis, siue non;

In hoc modo sustentari à corpore Christi acciden-
tia, docent aliqui cum Suarez. Sed neque mo-
dus iste admittendus est: satis enim est, quod
ad id conferuntur accidentia in hunc finem,
ut reddant sensibile corpus Christi, et sic morali-
ter sustentantur à corpore Christi. Hoc sensu
intelliguntur Patres asserentes, accidentia
à corpore Christi sustentari; sicut in eodem
sensu causalitatis moralis intelliguntur, cum
dicunt, quod sacramenta causant gratiam.
Igitur stat, quod corpus Christi ita subsistat ac-
cidentibus, ut illa sustentet, quin requiratur
unio physica corporis Christi cum acciden-
tibus.

29. Ad secundam eandem minoris pro-
positionem, concessa maiore, nego minorem.
Ratio: quia in eo casu accidentia non confer-
rantur in hunc finem, ut illis redderetur
sensibile Angelus; neque Angelus in illis
esset penetrative praesens, loco substantiae panis,
quam aliunde supponeret exclusam, et illam
sua praesentia non excluderet. Hinc designa-
tis accidentibus dici non potest: Neque non ad-
mixta unione physica, adhuc stat, quod ac-
cidentia Eucharistica in hunc finem sine sub-
iecto conferuntur, ut illis reddatur sensibile
corpus Christi sub ratione cibi spiritualis;
et quod illis corpus Christi sit praesens loco

x
hoc est
Angelus.

Corpus Christi quocumque transfixaretur. Nec
requiritur qualitas relativa, quam excogita-
vit Cardinalis ~~Bartholinus~~ Pallavicinus, a Deo
in accidentibus producta, cuius natura sit, con-
notare consecrationem factam, ut cuius Corpus
Christi debet esse ubicumque sint accidentia
sacrum qualitatum in quoniamlibet super
sedes, quae possunt videri apud Haunoldum
de un nostram. Verum debet esse, quod infal-
libilitate movetur Christus, motis accidentibus,
ad hanc infallibilitatem non sufficit unio:
nam ad motum accidentium posset dissol-
vi precedens unio. Recurramus ad verba con-
secrationis, ut non dissolvatur. Recurramus ad
eandem, ut ad motum accidentium Chri-
sti moveatur. Iterum: casu quo replicar-
entur species, Christus replicaretur; ad hoc
non sufficit unio precedens: nam suppono
ex meliori Philosophia, non solum non esse
necessarium, sed esse naturaliter impossi-
bile, quod replicato corpore, replicentur ac-
cidentia ipsius. Replicatus itaque acciden-
tibus eucharisticis, replicaretur Corpus Chri-
sti ex vi precedens consecrationis. Dico si-
militer, et motum, et infallibilitatem motu
corporis Christi ad motum accidentium ex-
plicari per unionem moralem consistentem
in verbis consecrationis. Hec et causant effectum

presentiam Christi sub speciebus, et sunt unio
moralis Christi presentis cum speciebus; ut cu-
ius unionis moralis Christus comitatur spe-
cies quocumque differantur.

32. Ad confir-
mationem, distingue in locutionibus Patrum
ea predicata, quae non solum speciebus, sed
Christi corpori conveniunt intrinsece ab illis,
quae solum resident intrinsece in speciebus.
In primo genere sunt ista, moveri, elevari,
differri; in secundo autem genere sunt ista,
tangi, videri, frangi. Hae posteriora non conve-
niunt proprie, sed metaphorice corpori Christi;
priora illa ipsi proprie conveniunt. Ostensum est,
non requiri unionem physicam, ut quae proprie
conveniunt, verificentur; unde est argumentum
a fortiori, ut verificentur, quae conveniunt meta-
phorice. Quod dixi, ista predicata, Christus
tangitur, videtur, eius corpus frangitur, spe-
metaphorica, est communis sententia cum
Suario, et Boetio contra Waldensem, et Canum.
Neque obest, quod a Bezenzario in secunda post-
ulatum retractatione postulatum fuerit,
ut hanc propositionem admitteret: Christi corpus
in altari vere frangitur, sacerdotum mani-
bus sensibilibus attrahitur, ac dentibus atte-
ritur, ut refert Lanfrancus lib. de corpore
Domini. Non, inquam, obest; nam illa propositio

exhibetur in hoc sensu: sacramentum in quo est verè corpus Christi, frangitur, attritum, et attritum.

33.

Nec quia hæc prædicta metaphoricè enuntiantur de corpore Christi, enuntianda similitè sunt metaphoricè omnia, quæ speciebus conveniunt: ut sunt calefacere, aut humectare. Ratio; quia in istis non usurpatur à Patribus esse periculum aut suspitio erroris; in istis autem, quæ à Patribus usurpantur, ob hoc ipsum constat defensum ab omni periculo, et suspitione erroris immuni. Videatur Suarez disp. 27. sect. 2., et Paezquez disp. 193. cap. 2.

Sectio sexta.

Qualiter unum sit Eucharistia sacramentum?

34.

Tota difficultas desumitur ex septenario sacramentorum numero: unde talis unitas Eucharistia coalescenti ex speciebus panis, et vini attribui necessarium est, ut servetur ille sacramentorum finitus numerus. Hoc tamen videtur difficile: nam Eucharistia sub speciebus panis differt, non solum materialiter, sed et formaliter, ab Eucharistia sub speciebus vini. Ratio: nam diversitas formalis desumitur à diversa

significatione gratiæ: sed in speciebus panis,
 & forma consecrationis ipsarum propria, est
 diversa significatio gratiæ, atque est in spe-
 ciebus vini, & forma consecrationis propria
 ipsarum: prior enim significatio est gratiæ
 per modum cibi, et posterior est significatio
 gratiæ per modum potus: ergo Eucharis-
 tia sub speciebus panis differt formaliter
 ab Eucharistia sub speciebus vini; atque adeo
 sunt duo sacramenta formaliter diver-
 sa: indeque definitus sacramentorum nu-
 merus non servatur.

35.

Aureolus, Gabriel

& Maïor, quibus non pauci cum Patre Vaz-
 quio subscribunt, rectè observant, cum sacra-
 menta septem tantum numerantur, non
 esse sensum, duntaxat septem esse species, sed
 sufficere, si intelligatur septem esse genera.
 Hoc probant: quia sacramentum Ordinis
 non est specie unum, sed genere; & in ipsa
 sacerdotis ordinatione, collatio potestatis
 consecrandi est diversum sacramentum
 à potestatis ad absolvendum collatione: ut be-
 ne probat Bernal diss. 25, sect. 1, num. 9.
 At, inquit, similiter dici posset, duo tantum
 esse sacramenta; hoc est: genera sacramento-
 rum, alterum nempe mortuorum, alterum
 vivorum. contra: quia eiusmodi loquutio

Suprema

duo tantum sunt sacramenta, oppositur locutioni Ecclesie; expositio autem data locutioni Ecclesie recipiendi non potest. Hinc sequi dicuntur duo tantum sunt. ~~Ex~~ ^{Quia} sacramentorum generum alterum mortuorum, sub quo duo sacramenta continentur; vivorum alterum, sub quo continentur alia quinque: iste profectio non esse culgandus. Paucis rem habeto: per hoc servantur locutio Ecclesie, et definitiones Florentini, et Tridentini de septenario sacramentorum numero ut dum fit descensus, quidquid in illo numero ponitur, sit sacramentum, et quidquid ~~om~~mittitur, sacramentum non sit. Hec stant, sive sint septem tantum sacramenta in specie, sive tantum in genere: ergo.

36.

Conclusio.

Eucharistia sub speciebus panis, et eadem sub speciebus vini, sunt duo sacramenta: differunt quidem essentialiter secundum considerationem physicam; non autem secundum considerationem Theologicam: et componunt unum simpliciter in specie sacramentum. (Data conclusio comprehendit quidquid melioris doctrinae tradunt Doctores in questione de voce; ut videre est apud Bernardum nuper citatum. Pluralitatem et unitatem Eucharistie in esse sacramenti in sinu Ecclesie, notissimum illis orationibus quibus

27 efficiunt nos sacramenta, quae sumpsimus; et
 27 hoc verum sacramentum non sit nobis uatus
 27 ad panem. Idem docuit Angelicus quest. 72.
 27 art. 2. Hoc sacramentum quidem est
 27 materialiter, sed unum formaliter, et per
 27 fective.

37. Probatur prima conclusio per 8.
 Tridentinum sess. 21. cap. 3. docet, fatendum
 27 esse, etiam sub altera tantum specie, totum,
 27 atque integrum Christum, verumque sacra-
 27 mentum sumi; sed altera est species panis
 cum corpore, et altera est species vini cum
 sanguine Christi: ergo alterum, et alterum
 est verum sacramentum; ac proinde Eucha-
 ristia sub speciebus panis, et eadem sub spe-
 ciebus vini, sunt duo sacramenta. Preterea
 est communis fidelium sensus, et usitatissimus
 loquendi modus, quod compositum ex corpo-
 re Christi, et speciebus panis est verum, et pro-
 prium sacramentum. Desumitur sensus, et
 locutio ex Tridentino, sess. 13. cap. 5. docente,
 27 processum hoc, et venerabile sacramentum
 27 reuerenter, et honorifice per vias, et loca pu-
 27 blica circumferendum esse; et addente, cap.
 27 6, Eucharistiam in sacraio servandam
 27 esse, et ad infirmos deferendam. Insupe-
 rum Christum in hostia consecrata exposi-
 tum adoramus, canimus cum Ecclesia.

77. tantum ergo sacramentum venerimus ce-
 77. nui. Atqui eadem est ratio de Christi san-
 guine sub speciebus vini: ergo Eucharistia
 sub his speciebus est verum, et proprium sa-
 cramentum: ergo sub utraque specie est
 duplex sacramentum.

38. Accedit ratio: nam
 sacramentum novæ legis est sensibile signum
 operativum gratiæ; sed Eucharistia sub altera
 tantum specie est sensibile signum operati-
 vum gratiæ: ergo sub altera tantum specie
 est sacramentum; atque adeo sub utraque
 sunt duo sacramenta. Constat enim:
 consecrato enim pane prius quam conse-
 cretur vinum, illud compositum ex specie-
 bus panis, et corpore Christi, significat, et
 est operativum gratiæ spiritualiter alien-
 77. tis, iuxta illud Christi Domini: caro mea
 77. verè est cibus. Similiter antequam con-
 secratur panis, potest validè consecrari
 vinum, et tunc compositum illud ex san-
 guine Christi, et speciebus vini, signifi-
 caret, et esset operativum gratiæ per mo-
 dum potus spiritualiter efficientis, iuxta
 77. illud Christi Domini: et sanguis meus
 77. verè est potus. Et quidem plures ordines
 sunt plura sacramenta, quamvis ordi-
 nata ad unum. Et sic in unctione extrema

linguæ unctiones cum singulis formis
constituunt sacramentum essentialiter
completum: ut est probabilis sententia
apud Romanos; à Fontenai de Eucharistia
sub altera tantum specie dicendum est
idem.

39.

Probatur secunda pars conclu-
sionis. sic se habent species panis et species vi-
ni una cum corpore, et sanguine Christi, ut
significent, et operentur unam plenam spiri-
tualem refectionem; sed id habere non pos-
sunt, quoniam differant essentialiter secundum
considerationem physicam: ergo Eucharistia
sub speciebus panis, et ipsa sub speciebus vini,
differunt essentialiter secundum conside-
rationem physicam. Minor explanatione
suadetur. In primis: subiectum significatio-
nis aliequem est compositum ex corpore
Christi, et speciebus panis; alterum est com-
positum ex Christi sanguine, et speciebus vi-
ni: hæc autem composita differunt essentiali-
ter, si in consideratione physica accipian-
tur. Quinde: significatio, quæ præcipue dis-
ponitur ex forma gemine consecrationis,
altera est per modum cibi; et altera per
modum potus: et ex utraque coalescit signi-
ficatio per modum plenæ refectionis. Arguitur
secundum considerationem physicam assignati

modi significandi formam differunt essentialiter: ergo secundum considerationem physicam Eucharistia sub speciebus panis, et eadem sub speciebus vini, essentialiter differunt.

4o. Jam vero, quod non differant essentialiter secundum considerationem Theologicam, probatur: nam Eucharistia sub speciebus panis, et eadem sub speciebus vini, eodem modo perficit animam et eodem supernaturalis causat effectus; sed hoc est, quod secundum considerationem Theologicam non differant essentialiter: ergo Eucharistia sub speciebus panis, et eadem sub speciebus vini non differunt essentialiter secundum considerationem Theologicam. Maior supponitur modo; et constabit ex dicendis. Ratio minor est: quia in sacramento novae legis potius attenditur virtus ad causandum, quam significatio eius modus, et subiectum significationis; virtus enim illa est, quae ponit coniunctionem hominis cum Deo: et haec coniunctio est, quae maxime pertinet ad considerationem Theologicam. Si itaque Eucharistia sub altera, et sub altera specie eodem modo coniungit cum Deo; consequens est: ut Eucharistia sub speciebus

X
— 90.

panis, et eadem sub speciebus vini non differant essentialiter secundum considerationem Theologicam, et differant physice secundum modum significandi, et secundum significationis subiectum. Addendum: neque Eucharistia sub utraque simul specie differat essentialiter secundum considerationem Theologicam ab Eucharistia sub alterutra tantum specie: eodem namque modo perficitur anima sub utraque, et sub alterutra tantum specie. Quod, quod plus gratie sub utraque specie conferat; nego, quod diversam gratiam sacramentalem conferat: magis autem, et minus speciem non variant.

21.

Probatur textus conclusionis pars. Utraque species una cum corpore, et sanguine Christi Domini, constituunt unum simpliciter compositum significans, et causans quantitatem per modum plenae refectionis, perfecti per conversionem; sed tale compositum est unum simpliciter in specie sacramentum: ergo utraque species componunt unum simpliciter in specie sacramentum. Constat maior, et minor minorem; nam sicut refectione ex pane, et vino constans non est multiplex, sed una refectione; cum nec panis solus, nec solum vinum

- sunt refectio integra, sed solum partes refectio-
nis: ita sacramentum significans, et causans
gratiam per modum plenae refectio-
nis, tantis cibis et potu, non est multiplex, sed
unum sacramentum; neque enim quod
significat per modum cibi, aut quod cau-
sat per modum potus, sunt illud sacra-
mentum, sed illius partes. Probatio facta
desumpta est ex Anselmo, citato supra: et ro-
boratur ex Tridentino passim loquente de
Eucharistia sub utraque specie tamquam
de uno sacramento. sic sess. 13. cap. 1: pro-
fitemur, in altissimo sacro Eucharistiae
sacramento, post panem, et vinum consecratio-
nem Dominum Iesum Christum substan-
tialiter contineri; et sess. 21. cap. 3: Christus
hoc sacramentum in panis, et vini specie-
bus instituit.

42.

Est itaque Eucharistia, prout
completens utramque speciem, unum sim-
plex sacramentum in specie infima;
neque enim multiplicatur in suas par-
tes; cum neutra significet gratiam per
modum plenae refectio-
nis; tametsi utraque seorsim sumpta
verum sacramentum. Declaratur exemplo.
homo sive una substantia in specie infima
quia ~~homo~~ non multiplicatur in partes

x
nempe

partes; et tamen quilibet illius pars subs-
tantia est: ergo ~~in~~ ⁱⁿ multa in se presenti.
Advenit: Eucharistia, ut sic dicam, generice
completa est sacramentum, in quo subsan-
tialiter continetur Christus, instar alimonie
gratia reficiens animam; iste conceptus con-
venit Eucharistie, tum sub alterutra tantum
specie, tum sub utraque. Sub alterutra est
vere sacramentum; sed non est tota ~~et~~
integrum, atque perfectum sacramentum
Eucharistie: hoc enim sensu Eucharistia
ambas species panis, et vini complectitur,
in quibus a Christo Domino instituta est.
Hoc est speciale Eucharistie sacramentum:
quod scilicet secundum considerationem
Theologicam non differat essentialiter sub
utraque simul specie, aut sub una tan-
tum; sed sub specie ~~ubi~~, aut sub specie
potus: et sic istud sacramentum est unum
non solum unitate generica, sed unitate
perfectivis.

23. Ex hucusque dictis constat
solutio ad rationem dubitandi positam
num. 32.; alia autem argumenta, quibus
potest impugnari doctrina data, pre-
occupata morantur ex nostris probationibus.
Nota: docet Angelicus, sacramentum Eu-
charistie esse materialiter, et quodammodo

multa, et esse unum formaliter, perfective, et
simpliciter. Sed est sensus: est gluxa materia-
liter, et quodam modo, quoniam ex his con-
stitutis una plena refection, et unum comple-
tum sacramentum; quod non obest, ut illa
gluxa differant essentialiter secundum consi-
derationem physicam, et unumquodque illo-
rum sit vere sacramentum. Nota insuper; de-
bet identitatem, sub altera specie non sumit ab
altera totum, atque integrum Chrystum,
verumque sacramentum non. Sumitur
quidem verum sacramentum: sed non
totum, et integrum sacramentum Eucha-
ristie in sua specie infima completa,
et si sumatur verum Eucharistie sacra-
mentum in sua specie infima incompleta.

44.

Secundum. sacramentum Eucharistie multi-
plicata numerice ex specierum multiplici-
tate: et sic complexum ex his numero speciebus
panis, et vini est sacramentum complexum
Eucharistie numerice distinctum ab alio
complexente alias numeros distinctas po-
tes, et vini species; et similiter de Eucha-
ristie sacramentis sub diversis numero spe-
ciebus panis, et sub diversis numero spe-
ciebus vini dicendum est. Sic aliqui
cum varqius contra alios cum suavis.

Probatum: nam concretum multiplicatum,
 si multiplicetur illius constitutum, quod venit
 in recto; sed sacramentum. Eucharistia est con-
 cretum, quod affert constitutum in recto spe-
 cies: ergo huius multiplicatus, eodem modo mul-
 tiplicatur illud sacramentum; nempe in adq-
 uitate, et quoad partem minus principalem.
 Constat maior: tum quia res est id quod in
 recto constitutum dicitur; qua propter, multi-
 plicatio eiusmodi constitutum, rem ipsam mul-
 tiplicari, necesse est: tum etiam, quia concretum
 substantivum accidentale non multipli-
 catur secundum formam, quae venit in
 obliquo, sed secundum subiectum, quod
 venit in recto; ut constat ~~per se~~ ex his con-
 cretis Artifex, Doctor, et similibus.

45.

Ippo-

11. res: omnes de uno pane participamus;
 1. Corinth. cap. 10; et ex Divo Ambrosio:
 12. una est hostia, et non plures, quam Christus
 13. eius obtulit, et nos omnes offerimus; cap.
 In Christo, de consecratione dist. 2. ergo Eu-
 charistia sacramentum non multiplica-
 tur, multiplicatus speciebus. Confirmatur
 a pari: nam si Verbum assumpsisset duas
 humanitates, non resultasset duplex, sed
 unus simpliciter homo: ergo similiter in
 re praesenti. Iterum ab absurdo: nemo dicit

eum, qui comedat frustum panis in tres par-
tes divisum, tres cibos comedere: ergo non sine
absurdo dicetur, sacerdotem sumere tria sa-
cramenta, cum hostiam in tres partes divi-
sam sumere debeat.

46.

Ad argumentum
Apostolus probat, nos omnes esse unum con-
gus mysticum; quia omnes de uno pane edi-
mus, ad illationem istam impertinens est, quod
panis sit unus, aut numerice, aut specificiter
ad rem est, quod sit unus per hoc, quod unus
sit Dominus, et Pater familias, a quo panem
accipimus. Vivus Ambrosius recte dicit unam
esse hostiam: nam solus Christus est hostia,
et victima, tum sacrificij cruenti semel obla-
ti, tum incauenti, quod nos omnes offerri-
mus. At non solus Christus, sed coniunctum
cum speciebus, est sacramentum: quia pro-
pterea sacramentum multiplicatur, quoniam mul-
tiplicetur hostia. — Ad primam confirma-
tionem: est disparitas; nam homo prout per-
dicatur de Verbo solum affert in recto per-
sonalitate, cui adiacet natura humana:
cumque in hypothesis duplicis humanitatis
assumptae, una, atque eadem esset perso-
nitas, pariter unus, atque idem esset homo;
ut late locum in tractatu de Incarnatio-
ne. & contrario; eucharisticum sacramentum

affert in uto species sacramentales: unde,
 istis multiplicatis, illud multiplicatur.
 Ad secundam confirmationem: incommu-
 ni loquendi usu multiplicitas ciborum stat,
 pro diversitate illorum specifica; aut saltem
 pro partibus eiusdem cibi, quae diversim suffi-
 ciunt ad sufficientem refectionem: et neu-
 trum est verum, quando frustis panis in
 tres partes diversim sumitur. At sacra-
 mentum Eucharistiae sub qualibet parte
 hostiae consecratae estibus sufficiens ad spiritua-
 lem refectionem: unde tres partes sunt ve-
 re tria numericè distincta sacramen-
 ta.

Sectio quarta

Qualiter sit
 adorabile Eucharistiae sacramentum?

47.

Ado-
 ratio est actus honorationis, quo alter alteri ma-
 iori suam illi submisionem protestatur. In
 adoratione ~~procedunt~~ ex parte intellectus duo ~~procedunt~~
 actus: speculativus, quo cognoscitur excellentia
 adorandi supra adorantium; practicus,
 quo cognoscitur, conveniens esse, ut adorans
 adorando se submittat, et illam submissio-
 nem protestetur. Sequuntur duo actus in
 voluntate: alter est interna submissio; alter,
 quo impetratur protestatio, et nota eius submis-

nonu. Actus imperatus, qui correspondet
 assignata cuius imperanti, ille est, in quo
 consistit adoratio: iste autem actus respectu Dei
 potest esse interius; et potest in externam
 summationem. Significationem prode. Sermo
 est de adoratione, quae est actus Religionis, no-
 bilissimae virtutis inter morales, et quae summa-
 rio, et perse respicit Deum propter summam
 Dei excellentiam, et quae extenditur ad alia
 obiecta propter specialem coniunctionem cum
 Deo. Adoratio Dei propter ipsius summam ex-
 cellentiam dicitur cultus latius; adoratio autem
 aliorum obiectorum propter coniunctionem
 cum Deo dicitur Dulia, aut Hyperdulia,
 secundum diversum coniunctionis modum.
 De his ~~diffinitis~~, quantum satis erat in tracta-
 tu de Incarnatione inter agendum de ado-
 ratione Christi.

+
 differui

28. Primum. Sanctissimum
 Eucharistiae sacramentum adorari potest,
 et debet adoratione latius. Est dogma catho-
 licum; pro quo sunt scripturae, Concilia, Pa-
 tres, et perpetuus Ecclesiae usus: quod de-
 monstrant Iuanius, S. Lectoria, Bellarmi-
 nus, et alij passim Theologi speculativi
 et controversistae. Pauca profero. Prophetata
 huc huc Eucharistiae adoratio, Psalmo 21:2
n. manducaverunt; et adoraverunt omnes

27. pinguet terrarum... et adorabunt in conspectu
 27. eius omnes famulique gentium; quod de
 Eucharistiae manducatione, et adoratione
 exponunt Hieronymus, Augustinus, et alij
 Patres. Rursus: Concilia, non recentiora
 solum, ut Viennense, et Tridentinum, sed
 antiquiora, ut Nicaenum, Alexandrinum,
 27. et Ephesinum, profitentur, se in Ecclesia in-
 27. clementiam latuam geragere, et ita fideles
 27. ad perceptionem carnis vniuersos accedere.
 Praeterea: Patres unanimiter stant pro
 hac Eucharistiae adoratione; omnes enim
 praecipunt, quod Augustinus praecipit, in
 27. Psalm. 118: nemo manducet, nisi prius ado-
 27. raret. Denique: ex antiquissimis Patribus,
 et Liturgiis, constat, primum saeculi suscep-
 tam esse Eucharistiam a fidelibus interram
 procumbentibus; et quod tunc fiebat sacrae
 hostiae triplex elevatio ad adorationem.
 Lege suam, lib. 65., sect. V.

29. Quae ex
 auctoritate sunt stabilita, probantur a ratio-
 ne: nam in Eucharistia est vere, et realiter
 Christus, verus Deus, et verus homo: ergo
 ibi adorandus est eo cultu, quo interius ado-
 ratus fuit ab Angelis, et ab hominibus, et
 quo modo in caelis adoratur; eadem enim
 est ratio de Christo existente in hoc sacra-

mento, cum eadem se excellentia. Ergo eu-
charistia sacramentum adorari potest ado-
ratione latius, in hoc saltem sensu, quoniam
adoretur Christus, a quo non distinguitur
adequatè, nec praesentatur istud sacramentum.

20.

cunt schismatici. Christus adorandus est, uti ad-
rare vult; non autem vult adorari in Eucha-
ristia. Contra: nam non requiritur specialis dis-
tincta revelatio de adoratione, sed sufficit
revelatio de institutione, et de reali presen-
tia Christi in sacramento: et sic sufficienter
constat de voluntate divina, immo de prae-
cepto, ut ipsum in Eucharistia adoremus.
Instant: si propter Christum realiter prae-
sentem adorabilis est Eucharistia, sequitur,
posse adorari hominem, immo, et brutum,
a quo sacramentum illud susceptum est.
Contra: nam Eucharistia includit constitu-
tive Christum: unde non est paritas ad ho-
minem, vel ad brutum, a quo suscepta
sit. Rursus: ut aliquid religiose adoretur,
requiritur specialis habitudo ad Deum,
ut cuius illud dicatur proprium ipsum Dei,
aliter res omnes creatae, quibus Deus est,
intime praesens, sunt adorabiles. Susceptio
Eucharistiae facta ab homine, vel a bruto

non est illa specialis ad Deum habendo,
 quæ requiritur ad adorationem religiosam.
 ergo, ~~et cetera~~.

51. Conclusio. Sic Eucharistia
 est adorabilis, ut non solum Christus sub
 speciebus existens, sed etiam totum sacra-
 mentum, ut ex Christo, et speciebus constat,
 unico latius actu adorandus est. Sic docent
 communissime Theologi contra paucos seculos
 gabriellem. Probatur ex sensu Ecclesie nos
 hortantis: tantum ergo sacramentum vene-
 remur cernui; ex Concilio Synodali clemen-
 tia univ., de aliquibus, et vener. sanctorum.
 11. o adorandum, ac reverendum excellen-
 11. tissimum sacramentum! Hanc adorationem
 exhibendam esse sacramento, et eam esse
 latius cultum, docet Tridentinum sess. 13.
 11. cap. 5: nullus dubitandi locus relinquitur
 11. quin omnes ~~Christiani~~ Christi fideles... la-
 11. tius cultum... huic sanctissimo sacramento
 11. in veneratione exhibeant. Ergo non solum Chri-
 stus, sed totum sacramentum adorandum
 est unico latius actu. Ratio consequentis: nam
 si solus Christus esset adorandus; iam non
 esset adoratio sacramenti: neque enim
 sacramentum distinguitur ab speciebus; sed
 hoc sacramentum Eucharistie adorandum
 est, & quidem latius cultu, ut ex Conciliis

in ecclesijs sensu probatum est: ergo. Propos-
cupo responsionem: quae adducta sunt tes-
timonia intelligi possunt proprie, quin
absurdum sequatur: ergo non sunt ca-
ponenda in sensu improprio, et per sy-
necdocham, de Christo solium, qui est
sacramentum, et res sacramenti. Antece-
dens ex solutione objectionum constabit.

52.

Pro-
batio facta roboratur a ratione: illud
namque totum est adorabile latua, in
quo est divina excellentia: propter hanc
enim debemus illi submissionem, et
huius significationem. sed Eucharistia sa-
cramentum, ut ex Christo, et speciebus con-
stat, est totum, in quo est divina excel-
lentia: ergo Eucharistia sacramentum est ado-
rabile latua. Explicatur: sacramentum
Eucharistiae est subiectum, cui defertur
adoratio; cumque sit ens summe perfectum
per inclusionem, iuxta hanc mensuram
debet esse adorationis modus: ac proin-
de debet esse latua. Hec adoratio latua,
quae sit perfecta omnino, et absoluta, solum
debetur enti summo, hoc est enti sum-
me perfecto secundum totum, quod dicitur,
ac proinde soli Deo deferatur. At latua,
quae non sit omnino perfecta, et absoluta,

defertur toti Eucharistiae ut subiecto, sive
 obiecto, cui; propter divinam excellenti-
 am Christi, quam includit, et quae est ob-
 iectum formale motuum adorationis.
 scilicet unica latius adoratio, quae defertur + defertur
 toti Eucharistiae, terminatur ad Christum,
 et ad species ipsas sacramentales in-
 recto: et illa quidem adoratur totum
 sacramentum propter Christum; adora-
 tur Christus propter se; et coadorantur
 species propter Christum.

53. Doctrina declaratur exemplis.

- Primum sit: quando adoratur Rex pur-
 pura indutus, totum illud unica adora-
 11. tione honoratur: simul enim cum im-
 11. peratore adoratur et, quae gestatur pur-
 11. pura; inquit Divus Epiphanius. sed ta-
 men haec adoratio, quae indivisibiliter ad
 totum terminatur, respicit inqualiter et
 Regem, et purpuram. secundum exemplum
 11. sit; cum adoratur homo, coadoratur cor-
 11. pus, et non solum adoratur anima; ut docet
 Divus Cyrillus: nec adoratio terminatur indi-
 visibiliter ad totum hominem, ad animam
 propter se; ad corpus propter animam. Ter-
 tium sit; Christum dominum una latius ado-
 ratione adoramus; quae quidem est adoratio
 veri, et coadoratio humanitatis. Indivisibiliter

sed inqualiter adoramus Verbum propter se,
et humanitatem propter Verbum. Dycunt
similiter de latius adoratione, quae exhibetur Eu-
charistis indivisibiliter, Christo propter se, et
cibus propter Christum.

54.

Obicitur primo. se-
quitur, quod complexum ex Deo, et qualibet
creatura, sit adorabile latius; in eo enim
complexo includitur divina excellentia.
Sequela est absurda: ergo sacramentum Eu-
charistis non est adorabile latius, quae indivi-
sibiliter terminetur ad totum sacramentum.

Obicitur secundo: si totum sacramentum
Eucharistis adoratur absolute, consequens
est, ut species, quae sunt partes totius adoren-
tur absolute; hoc dici non potest: nam spe-
cies sunt tantum adorabiles adoratione
respectiva, nempe propter excellentiam
Christi, quem realiter continent: ergo non ado-
ratur absolute totum sacramentum Eucha-
ristis.

Obicitur tertio: nulla res non rationalis
adorari potest: nemo enim prudenter potest
se submittere rei inanissimae, et non ratio-
nali tamquam superiori, cum res cuiusmodi
sit inferior: ergo adoratio, quae exhibetur Eu-
charistis, non terminatur ad species in toto.
Obicitur quarto: adoratio est actus religionis;
hæc virtus quippe, quae est species iustitiae, est

ad alterum, quod sit ~~ad~~ ^{per} dictum rati-
one: rebus enim irrationalibus ~~in~~ ⁱⁿ ser-
vatur us per iustitiam, nec leditur per in-
iustitiam. Ergo species sacramentales non co-
adorantur, cum Christus in Eucharistia ado-
ratur.

subjecty —
neque —

55. Ad primum ergo maiorem; quam esse
falsam ostendi, retorquendo argumentum.
In exemplis, quibus doctrinam nostram
nuper explicuimus. Directe: ut aliquis
in toto coadoratur propter aliud require-
tur, quod talem coniunctionis modum
cum illo habeat, ut sit capax adorationis
respectivæ; in complexo ex Deo, et qualibet
creatura, hęc non habet talem modum
coniunctionis cum Deo, ut sit respectivè a-
dorabilis: quia propter, nec complexum
illud adoratur latius, nec creatura co-
adoratur. Sic versa: in Eucharistia species
habent illum, quem quærimus, cum Christo
coniunctionis modum: tum propter realem
presentiam Christi in ipsis; tum propter illam
moralem unitatem, quæ cum Christo congro-
nunt unum sacramentum ad sanctificatio-
nem animarum. Igitur totum Eucharistię
sacramentum adoratur latius, et coadoran-
tur in recto species. — Ad secundum dis-
tinguendo maiorem: si totum Eucharistię sacra-

D. 2. C. 1.

Est conse-
quens, ut
species a-
dorentur
absolutè,

mentum adoratur absolute, prout in toto,
concedo; secundum se, nego maiorem;
et distincta similiter minorè, nego conse-
quentiam. Species prout in toto habent per
inclusionem divinam excellentiam; et sic
sunt subiectum, cui defertur adoratio, abso-
luta. At adoratio illa, quæ indivisibiliter
defertur toti Eucharistia, sive eius partibus
copulativè, prout partialiter attingit species,
est respectiva; hoc est: quæ speciebus exhibetur
propter excellentiam, quæ est in alio, nem-
pe in Christo.

96.

Ad tertium distinguo an-
tecedens: nulla res non rationalis adorari
potest, ita ut adoratio, nec quidem in obli-
quo ad rem rationalem terminetur; ~~concedo~~
concedo: si terminetur ad rem rationalem
quæ sit ratio formalis adorandi, nego ante-
cedens, et consequentiam. Probatio antece-
dentis adiuncta non urget ob distinctionem
datam. Itaque cum adoramus Eucharis-
tiam, adoramus unico actu Christum
propter se, et species propter Christum, et
submittimur Christo in speciebus ipsi con-
iunctis: ac proinde non submittimur nisi
non rationali. Constat solutio data ex exam-
ple adorationis, quæ exhibetur imaginari:
ea enim exemplari in sua imagine sub-

mittimus. — Ad quartam, concesso ante-
cedente, nego consequentiam: nam quod in
tota adoratio sit ad alterum, quod sit
rationale subiectum, per hoc videtur, quod
illud alterum adoretur, saltem in obliquo;
et sic in imagine representat, quod representat
exemplar; et in speciebus, quod Christum con-
tineant. At eiusmodi excellentia, quae potest
terminare honorationem, et reverentiam, non
est sufficiens ad terminandam adoratio-
nem.

5). Ratio docturae datz: nam adoratio
non debetur, nisi naturae intellectuali excellen-
ti: ergo rebus coniunctis naturae illi intellec-
tuali non exhibetur adoratio, nisi propter
excellentiam illius naturae, cui coniunctae
sunt; ac proinde eiusmodi res non adorantur,
nisi adorata, in obliquo saltem, natu-
ra rationali excellenti: ita ut haec in suis
rebus adoretur. Hinc est disparitas ad ado-
rationem sanctorum, qui possunt adorari
propter excellentem coniunctionem cum Deo,
quoniam Deus adoratur plusquam virtualiter,
et argutive: sancti enim sunt supposita in-
tellectualia, ad quae potest dari absolute ac-
tus iustitiae; ac proinde actus etiam Religio-
nis. Contrarium repertum in imagine, et
in speciebus eucharysticis: ergo non possunt

adorari, nisi adoremur, saltem in obliquo exem-
plar, et Christus.

58.

Concedendum nihilominus est,
posse coli et honorari species Eucharistiae, ita
ut cultus, et honor non terminentur in recto
ad Christum. Ratio: quia possumus velle reve-
renter tangere, et osculari species propter
excellentiā Christi, quae continentur: ut do-
cent Anastasianus, Chrysostomus, et Chrysos-
logus apud Maximam, citatum supra; quoniam
tamē velle tangere, aut osculari Chri-
stum in se ipso. Illae actiones sunt aliquis cul-
tus, et honoratio specierum, quae non termi-
nata in recto ad Christum: ergo species
Eucharistiae possunt coli, et honorari,
ita ut cultus non terminetur in recto
ad Christum. Et quidem haec doctrina pars
intelligenda est, non solum de cultu ex-
terno, sed etiam de interno; quod proba-
tur à paritate cultus, qui imaginibus
differtur. Docent Concilia, imagines ado-
rari debere; cum autem adoratio sit no-
ta submissionis, sive significatio animi ce-
dentis, et submissi, ut loquitur Damascenus
orat. 1. et 3. de imaginibus; inde est
quod ipsae exhibenda sit submissio inter-
na, et huius externa significatio. Huius
que actus internus, et externus est adoratio

imaginem. In quantum terminantur ad exem-
plar in obliquo; quod in imaginibus adora-
tur. Discurre similiter de cultu tum inter-
no, tum externo, qui exhibetur speciebus
eucharisticis, et non terminatur in recto
ad Christum. Nota: fere semper imagines
adorantur in recto, et exempla in obliquo;
et e contrario, via unquam adorantur
species eucharisticæ, quin in recto adoretur
Christus. Ratio diversitatis est; quia non fa-
cile concipitur, quod ex imagine, et exem-
plari fiat unum; concipitur autem faci-
le, quod ex Christo, et speciebus propter rea-
lem intimam presentiam fiat unum com-
positum. Nota insuper: est hoc discrimen,
quoad adorationem, inter species eucharis-
ticas, et humanitatem Christi; nempe quod
adoratio Christi est necessario coadoratio
humanitatis; et non est necessario coado-
ratio specierum. Ratio discriminis: nam
adoratio latius est suppositi divini, quæ
propterea non potest prescindere ab huma-
nitate constituyente Christum: at potest
prescindere ab eucharistia, et ab speciebus
eucharisticis.

59. Consecrationem. Regulariter
adoranda est eucharistia absque ulla ex-
plicita, et formali conditione de consecra-

non sibi facit. Est communis sensus
 eorum. Quod adorationi eucharistiae infuse
 implicita, et virtualis conditio, supponitur
 qui enim adorat, paratus est ad adorandum
 desistere, si sciat, hostiam non esse conse-
 cratam. Quod autem aliquando posset ado-
 ratio eucharistiae conditionem expressam, et for-
 malem admittere, certum est: nam non
 si eo modo posset adorari, si esset probabi-
 litas, dubium, aut quidens suspitio de non
 consecratione. sed, suppositum, probatur doc-
 trina: nam adoratio correspondet cogniti-
 onem, qua quidentissime iudicamus, hostiam
 individuum esse consecratam; sed regu-
 lariter iudicium istud est absolutum:
 sunt enim regulariter rationes pro conse-
 cratione, et nihil rationabilis suspitionis
 contra consecrationem, ac proinde habetur
 certitudo moralis negativa de consecratio-
 ne hostiae: ergo regulariter adoratio est
 absoluta. Constat minor: nam propter
 explicatam negativam certitudinem,
 iudicamus, istos homines esse nostros pa-
 rentes, illos que absolute honoramus;
 et iudicamus, hunc penitentem esse bap-
 tizatum, illum que absolute absolviimus;
 et sic de multis alijs, de quibus quiden-
 tissime absolutum concipimus iudicium.

65.

Adoratio, quæ absolute contra Eu-
 charistiam regulatur iudicio pratico certo,
 & supernaturali prudentia ~~existens~~: eo enim
 proponitur, bonum, et honestum esse, adora-
 re hostiam, de cuius consecratione habetur
 moralis negativa certitudo. Est quidem
 periculum idolatriæ; sed illud est omni-
 no improbabile: ac proinde nullum est
 peccatum, cum istiusmodi periculo quis
 exponitur. Tunc si hostia non esset conse-
 crata, adoratio esset ~~idolatriæ~~ quæ ma-
 terialis, et si probabiliter id negetur:
 quoniam internus actus submissivus fe-
 citur in Christum ubicunque ~~est~~; quam-
 vis in illa hostia non esset. Videri potest
 Rhodus hæc quest. 3., sect. 5., per totam.

insurgit:

X idolatria

Sectio Quinta,
 Quante receptionis sit
 Eucharistiæ sacramen-
 tum?

66. Eucharistiæ receptionem esse sub Ecclē-
 astico precepto, definitum est in Concilio La-
 teranensi sub Innoc. III; esse etiam sub prę-
 cepto divino, non dubitatur, nisi a paucis ex
 antiquioribus, et novioribus. Nullum datur
 divinum preceptum ad sumptionem Eucha-
 ristie sub utraque specie extra sacrificium,

certum est ex precepto Ecclesie prohibentis
 Layicis Laici communionem sub utra-
 que specie. Doctrina probatur. Primo ex
 scriptura: nam Christus unum etiam speciem
 sub qua totus Christus sumitur, vitam eter-
 nam promittit: qui manducat hunc panem,
 vivet in eternum; et: qui manducat me, vivet
 propter me. Secundo ex perpetuo Ecclesie usu
 a temporibus Apostolorum non obliganti ad
 communionem sub utraque specie. Et enim
 ab initio Ecclesie fideles, perseverantes erant
 in doctrina Apostolorum, orationibus, et com-
 munionem fractionis panis: Actor. 2. Inter
 ipsos erant Nazarei, quibus lege (quam tunc
 adhuc servare permittebantur) vinum erat
 interdictum. De hoc usu testimoniis. Datum
 antiquissimum comprobato multa da-
 bunt ex controversiis Cardinalis Bellarmi-
 nus lib. 2, cap. 20, et ex Scholasticis Sa-
 lentia quest. 8., punct. 5.

62. Dicit Christus Dominus,
 praeferens calicem bibere ex eo omnes; sed ver-
 ba illa non dirigebant ad presentes, nisi
 ad sacerdotes: quod ex Ecclesie usu, atque
 determinatione constat. Communio fa-
 cienda est in memoriam passionis Christi
 iuxta illud: hoc facite in meam commemo-
 rationem; et iuxta illud Apostoli: qui-
 tricumque manducabitis panem hunc

calicem bibetis, mortem Domini averti-
 abitis. sed in primum communio sub una
 specie est practica passionis Domini com-
 memoratio: connotat enim precedens sa-
 crificium incensum commemorativum
 averti sacrificij semel oblati. Unde,
 testimonium Apostoli probat institutionem
 Christi; non autem preceptum: sicut Chry-
 tostomus instituit sacramenta ordinis, & matri-
 monij; & tamen illa non precepit.

Dicit

63.
 quoque Christus Dominus: nisi manduca-
 veritis meam carnem, & biberitis meum
 sanguinem, non habebitis vitam in vobis.
 sed cum promiserit vitam eternam man-
 ducanti Eucharysticum panem, & in eoto-
 tum ipsum Christum, ex verbis modo adduc-
 tis non probatur preceptum sumendi utram-
 que speciem; quod definitum est ab eccle-
 sia in Concilijs Constantensi, Basiliensi, &
 Tridentino. Deinde est clarissima exposi-
 tio, quam communiter sequuntur Doctores,
 desumpta ex Divo Augustino, tract. 26. in
 Joannem: nempe quod particula, et, sit dis-
 junctiva inter duas negativas propositiones;
 & reddat hunc sensum: si non manduca-
 veritis meam carnem, aut si non biberitis
 meum sanguinem, non habebitis vitam in

- verbu. Modus iste est usitatus in scripturis. In
 Exodi 21. dicitur: qui occiderit Patrem, et
 Matrem, morte moriatur; et Psalm. 28. de
 quo non implevit manum suam, qui me-
 tit, et sinum suum, qui manipulos colli-
 git.

64. Et Gelasius Papa, can. compendiosus.
 dist. 2, de consecratione dixerunt, ut a com-
 munionem panis eucharystici arceantur, qui a
 calice sacrati cruoris abstinent; et similia
 habent multa Patres. Sed est dicendum, ca-
 nonem illum procedere de sacerdotibus con-
 secrantibus, et sacrificantibus, ut illum appli-
 cat Divus Thomas quest. 80., art. 12. Rur-
 sus: Gelasius precipit, ut abstineantur ad
 sumptionem utriusque speciei illi, qui ex
 quadam superstitione abstinebant a sumptio-
 ne calicis; illi autem exant Manichæi, qui
 ex superstitione abstinebant a vino, et illud
 sel Draconum appellabant: unde preceptum
 illud Pontifex imposuit, ut qui ad Eucha-
 rystiam accedere, se a Manichæismo liberum
 profiteretur. Eundem finem sibi proposuerunt
 Patres, qui dicunt, fideles esse adstringendos
 ut integra sacramenta percipiant, ~~et~~ ab
 integris arceantur: que sunt Gelasii verba
 Lige Becanum, opusc. de communione sub
 utraque specie, cap. 5, et 11.

Sam ad difficultatem

x
 aut

propositam accedamus. Quis sensus est: an
sacramentum Eucharistiae sit necessarium
necessitate mediæ ad eternam salutem? Af-
firmativam sententiam tenent Thomistæ
recentiores, et ex nostris Turzianus, Granado,
et pauci alij; pro sententia autem nega-
tiva stant Suarez, Vazquez, Valentia, Conink,
multique alij, quos refert, et sequitur He-
nao, disp. 3. de Eucharistia, sect. 1. Ex quibus
docui in simili ~~ex in tractatu de peccato~~
~~in tract. de Virtutibus~~ in tract. de Virtutibus Theologici, hanc
explicationem præmitto. Illud est de necessitate
solius præcepti, quod conendum est, ut vitetur
peccatum: unde si omittitur per invincibilem
ignorantiam, adhuc potest grana salus obti-
neri. Illud est de necessitate mediæ, quod
ita requiritur, ut quamvis unus omnino propter
invincibilem ignorantiam non sit peccatum,
adhuc sine illo non obtinebitur salus eter-
na. Alio modo: quod est necessarium ad
defendum peccatum grave præexistens, et
ad obtinendam graminam gratiam, est neces-
sarium necessitate mediæ; est autem neces-
sarium necessitate solius præcepti, quod requi-
ritur tantum ad vitandum novum pecca-
tum grave. Exemplis res declaratur. Bap-
tismus est de necessitate mediæ; quia eius
omissio inculpabilis impedit consecutio-

X
et potest
doceri in
tract. de
Conven-
tia,

rem vitz eternę; et quia requiritur ad
cedendum peccati gravi remissionem et ad
primam gratiam. Quod si Sacra. Disfesto
est de necessitate precij; sed enim
inulgabiles omisso non impediunt conse-
cutorem vitz eternę, et solum requiritur
ad evitandum novum peccatum gravi.

66. Conclusio nostra est negativa sent. 2.
batur conclusio: nam id non est de necessi-
tate medię ad eternam salutem; sine quo obtinetur
remissio peccatorum, et prima gratia, et quod
inulgabiles omisso non impediunt vitam
eternam. sed sine sacramento Eucharistię
obtinetur remissio peccatorum, et prima gra-
tia, et inulgabiles omisso, non impediunt
vitam eternam: ergo sacramentum Eucharis-
tię non est de necessitate medię ad eter-
nam salutem. Maior constat. et ex expli-
catione premissa, et ex exemplis adductis.
Prima minoris pars est certa, tum quia
sacramenta baptismi, et poenitentię suffi-
ciunt ad omnium peccatorum remissio-
nem, et ad causandam primam grati-
am; tum etiam quia sacramentum Eu-
charistię primam gratiam causare non
potest; sed illam presupponit ad causandam
gratię augmentum. Secunda pars eĩ-
dem minoris est etiam certa: nam simul

justificatio^x impeditur vita eterna, nisi
 per novum peccatum; cum autem incul-
 gabili^x omittitur Eucharistia receptio, nul-
 lum admittitur peccatum novum.

^x
non

67.

statim. Evincitur realiter receptionem
 Eucharistiae non esse de necessitate medi^x ad
 salutem; non autem quod eius votum sit
 de necessitate medi^x: quod explicatur exem-
 plu^x baptismi, & poenitentiae. Contra est; et
 argumentum pro re nostra desumitur ex illis
 exemplis. Et enim baptismus (idem de poeni-
 tentia) taliter est necessarius, ut eius omis-
 sio inculpabilis possit impedire salutis conse-
 cutorem: in casu nempe, quo contritus ha-
 bere contritionem, solam attritionem elici-
 at, & baptismum suscipere ~~non~~ non valeat.
 Rursus: baptismus est medium primum, et per se
 institutus a Deo ad justificationem; et pro
 hoc sacramento acceptatur a Deo conventio,
 quae est illius votum, tamquam quid necessarium,
 & substitutum. Demum: contritio, quae est
 baptismi votum, est necessaria ad justificatio-
 nem, et salutem quae disjunctivae; est enim
 medium per se sufficiens, et per se primum requi-
 situm ad justificationem, et salutem baptismus
 ipse. Subsume. sed inculpabilis omisio Eu-
 charistiae nunquam impedit salutis consecutio-

^x
non

^x
instituta-
tum

nam; ea non est medium gratio, et per se
a Deo institutum ad iustificationem pecca-
torum; neque est per se sufficiens ad remissionem
peccati. Ergo neque Eucharistia realis
receptio, neque illius votum est de neces-
sitate medij ad salutem.

68.

Certum quidem
est, in contritione iustificante, et in sacra-
menti mortuorum, includi votum impli-
citum Eucharistiae; sed hinc non nisi late
et minus proprie dicetur, eam esse de
necessitate medij vel in se, vel in voto. Ra-
tio: quia aliter omnia, quae precepto sub-
sunt, dicenda essent de necessitate me-
dij; in contritione namque, et in attri-
tione iustificante intra sacramentum, et
votum implicitum adimplendi omnia
precepta.

69.

Dices forsan, Eucharistia
saltem per accidens potest causare iustifi-
cationem; ac proinde eius ommissio incul-
gabiles potest impedire salutem. Hoc
dici non potest de alijs rebus, quae precep-
to subsunt: unde est disparitas; ut non sit
res, sed Eucharistia dicatur esse de neces-
sitate medij. Revertitur haec responsio; nam
falso assumitur, Eucharistiam posse per acci-
dens causare primam gratiam; ergo si cum

diff. 1. c. 2.

nunquam probatum satis efficaciter est suo
 loco^x a num. 131. Preterea: dicendum est,
 alia quoque sacramenta vivorum, si possint
 causare per accidens primam gratiam, esse
 de necessitate medi^y ad salutem; quod nul-
 lus concedat. Occurrit: quandoquidem cetera
 sacramenta vivorum non sunt sub precep-
 to, qualiter est Eucharistia; est hinc dispari-
 tas, ut ista, et non alia vivorum sacramenta
 de necessitate medi^y esse dicantur. sed contra:
 nam tam tota necessitas Eucharistiae est so-
 lus precepti; licet de se, quae per accidens pos-
 sit causare primam gratiam, et cum omni
 non inculgabili precepto impetere salutem:
 non tamen quia sit omnino sui per se, et
 primario a Deo requisita ad iustificationem,
 et vitam eternam.

^x pro
 captionis

10. Quae dicta sunt, constant
 exemplis baptisimi, et poenitentiae: quae sunt de
 necessitate medi^y nondum regenerati, et
 post regenerationem lapsi. Firmantur ul-
 terius exemplo actuum virtutum theologicarum,
 quae etiam sunt de necessitate medi^y ad sa-
 lutem. Et quidem de fidei actu, certum
 omnino est, quod requiratur ad iustifica-
 tionem peccatoris. De actu charitatis
 est etiam certum, quod requiratur aut
 in se, aut in voto; scilicet formali enim actu

Cod. 29.

charitatis non obtineat iustificatio, nisi per
sacramentum cum contritione imperfec-
ta, sive attritione: hoc autem, est actus cha-
ritatis in voto. De actu ~~speciei~~ dicendum
est, similiter; quod requiratur aut forma-
lis, aut virtualis, et equivalens: nam ad ius-
tificationem requiritur, vel contritio, vel attri-
tio, quae proficit. Quam omnibus contrariis vo-
luntati divinae graviter obliganti; hoc autem
expletio est vel formaliter, vel virtualiter
vel equivalens iudiciale desiderium con-
sequens ultimum finem, in quo desiderium
consistit. per. Vnde modo disparitatem ho-
mum actuum ab alijs aliarum virtutum,
quae sunt sub precepto: requiritur quidem
ad iustificationem votum actuum aliarum
virtutum, ut sunt sub precepto; sed eum-
dem actus neque disjunctive concurrunt
ut dispositio ad iustificationem requisita.
At actus spei, et charitatis sunt disjuncti-
ve requisita: actus quidem cho-
ritatis, nam sine isto deficit iustificatio,
si non adest sacramentum; actus autem
spei, nam deficiente actu charitatis requi-
ritur sacramentum cum attritione, quae
est expletio ultimi finis ad omnia con-
traria. Iam ad propositum nostrum: at
quod eucharistia nec disjunctive requiritur.

ad iustificationem impij: ex hoc videri Eu-
charistiam non est de re necessaria necessi-
tate medij ad salutem, ut sunt actus vir-
tutum Theologicarum; sed de re necessa-
ria necessitate precepti, ut sunt actus
aliorum virtutum, quæ subsunt precep-
to.

14. Oppones primo. Sicut Christus dixit:
15. nisi quis renatus fuerit ex aqua.... non
16. potest introire in regnum Dei; sic dixit:
17. nisi manducaveritis meam carnem....
18. non habebitis vitam in vobis. Id ex
quod effato deducitur, baptismum esse
de ~~necessitate~~ medij: ergo ex posteriore
deducendum est, Eucharistiam esse de
21. ~~necessitate~~ medij. — Nego consequenti-
22. am; dixit etiam Christus, Math. 18: nisi
23. efficiamini, sicut parvuli non introbitis
in regnum Caelorum. Scilicet nullus
inflexat, actus simplicitatis, humilitatis
& soniles, esse plusquam de necessitate
precepti ad salutem eternam. Itaque
formula illa arguit necessitatem, quæ est
solum precepti, aut etiam medij ex sub-
iuncta materia. Solum precepti esse necessi-
tatem Eucharistiae, probatum est; medij
autem esse necessitatem baptismi etiam
probatum est. Adde: tam necessaria

est regeneratio per baptismum, ut homo
sit filius adoptivus Dei, quam est neces-
saria generatio, ut sit filius naturalis
hominis: in quo est aperta necessitas
medij. Nihil simile est ex verbis Chry-
sti Domini pro necessitate Eucharistiae.
Relige, quae notabam num. cit., diff. 1., cap. 1.

72.

secundo: Sanctus Innocentius I. apud Au-
gustinum, epist. 93., docet, quod esse neces-
sariam Eucharistiam, et per fatuum esse
id negare; ipse quoque Divus Augustinus,
eandem necessitatem tradit Epistolae:
ut lib. 1. contra duas Epistolas Pelagianorum,
cap. 22. Pueri autem incapaces prae-
cepti non potest esse Eucharistia necessa-
ria, nisi necessitate medij: ergo ipsi, et
a fortiori adulti, Eucharistia est neces-
saria necessitate medij. — Nego consequen-
tiam; quam non bene deduci, retentione
ostenditur. Sicut enim pueri non sunt
praecepti capaces, sic nec voti: ergo illis
non necessaria Eucharistia in re sus-
cepta; quod damnatur a Tridentino sess. 21.
canon. 1. Directe: Innocentius, et Augus-
tinus agunt contra Pelagianos, qui di-
cebant, quod sine baptismo deceden-
tes obtinere vitam eternam. Opponunt

Patet: nemo consequitur vitam eternam
sine participatione Corporis Christi; hoc est
sine aptitudine ad hanc participationem.
sed parvulus sine baptismo non est aptus
ad participationem Corporis Christi:
ergo parvulus sine baptismo non conse-
quitur vitam eternam.

13.

Oppone textus. An-

gelicus, hic, quest. 37, art. 1, ad 1. docet, ne-
minem iustificari, ante suspensionem Eu-
charistie sine huius voto; aut proprio, si
sit adultus; aut per Ecclesiam, si sit par-
vulus: ergo Eucharistia est de necessitate
medii. — Nego consequentiam; quam non
bene desumit ex Angelico, probatur: nam
hac quest. 65, art. 2, docet, tria tantum
sacramenta esse de necessitate salutis: bap-
tismum omnibus, et singulis; poenitentiam
omnibus, et solis lapsis post bap-
tismum; et ordinem toti Ecclesie: ergo non
docuit, Eucharistiam esse de necessitate
medii ad salutem. Verba, que obiciun-
tur, hunc sensum habent: Eucharistia
saltem in voto requiritur ad iustificatio-
nem, non quatenus votum terminatur
ad ipsam Eucharistiam, sed quatenus re-
quiritur fides in Christum, qui in Eucha-
ristia est presens, et fides de eius ~~presencia~~ ^{passione}

^x
passione,

tione, cuius istud sacramentum est re-
presentatio.

14. Oppones quarto. Baptismus
et penitentia sunt de necessitate medi;
sed in istis sacramentis includitur votum
eucharistiae: ergo hoc in voto est de necessi-
tate medi. Accedit, quod Eucharistia est
finis illorum, atque omnium sacramen-
torum: tum quia Eucharistia confert unionem
cum Christo, qui est omnium ceterorum sacra-
mentorum finis; tum etiam quia Eucharis-
tia est perfectio, et consummatio omnium
sacramentorum, iuxta illud Divi Dionysii,
l. de Eccl. Hierarchia, cap. 3: non continetur,
aliquem perficere perfectione hierarchica,
nisi per divinissimam Eucharistiam. — Con-
cessa maiore, distinguo minorem: sed
in istis sacramentis includitur votum Eu-
charistiae, quae per se, et primario ordinatur
ad ~~augmentum~~ gratiae, concedo mino-
rem; quae per se, et primario ut ordina-
ta ad iustificationem peccatoris, nego mi-
nores, et consequentiam. Distinctio non
 eget explanatione. Ad additamentum:
concedo, Eucharistiam esse finem aliorum
sacramentorum, et propter ipsius excellen-
tiam, et propter singularem unionem
hominis cum Christo ab ipsa causatam.

x
augmen-
tum,

sed vel hinc probatur, non esse necessari-
am necessitate medij: nam taliter Eucha-
ristia est finis aliorum sacramentorum,
ut per supponat gratiam primam, causa-
tam ab alijs sacramentis, quae ad ipsam
Eucharistiam ordinantur: ergo ipsa non est
medium per se, & primario ordinatum
ad iustificationem peccatoris; ac proinde
non est de necessitate medij ad salutem.

75.

Instatur. Ad eternam salutem non me-
nus requiritur perseverantia in gratia,
quam peccatoris iustificatio; sed ad hanc
requiritur de necessitate medij baptismus
& poenitentia; ergo ad perseverantiam in
gratia requiritur de necessitate medij Eu-
charistia: ergo haec est de necessitate me-
dj ad eternam salutem. — Concessus ex-
missus, nego consequentiam, quae non tenet
a paritate. Ratio; nam perseverantia
in gratia per hoc habetur, quod vitetur
peccatum mortale; ab hoc excusat omnis
inculpabilis suscipiendi Eucharistiam: et
haec non est medium unicum per se, & pri-
marie ordinatum, ut a iusto habeatur
sufficiencia ad omnium ~~salutem~~ mortu-
lum vitacionem. Nota: perseverantiae do-
num non est effectus, quem Eucharistia

causet ex opere operato: aliter, omni sapi-
 pienti debita Eucharistiam, aut votum illius
 ite concipienti, infallibiliter concederetur
 illud donum. Superest, ut auxilia ad
 perseverandum sint effectus Eucharistiae; at
 cuiusmodi auxilia, sunt quidem uberiora,
 & validiora: non tamen simpliciter ne-
 cessaria ad perseverandum. Ratio: nam
 ipsa gratia sanctificans, quae per suppo-
 nit Eucharistia, est vis ad auxilia, quibus
 vitari possit omne peccatum mortale,
 & quibus ipsa gratia conservari possit.

76.

Re-
 gularibus. Eucharistia instituta est, ut an-
 tidotum, quo a peccatis mortaliibus
 perseveremus, ~~perseveramus~~ ex Tridentino, sess. 13. cap. 2.
 ergo est de necessitate medi, ad cuiusmodi
 salutem, atque adeo ad perseveranti-
~~perseverantiam~~ ~~in gratia~~. Ergo consequentiam, quae ex doc-
 trina Tridentina non bene desumitur. Ratio
 nam sensus est, Eucharistiam esse institu-
 tam, ut antidotum, quo uberioribus, & va-
 lidioribus auxiliis instruamur; hinc au-
 tem non excluditur, quod auxilia simpli-
 citer necessaria ad perseverandum non ve-
 niant alunde: nempe ex fide ~~auxilio~~ in
 gratia sanctificante per accepta; ex merito
 bonorum operum; atque ex impetratione

x
 acquisito

oxalates.

17. Insuper saltem ex eucha-
ristia de necessitate mediæ ad perseverandum
per longum tempus; et si non ad perseveran-
tiam finalem, aut ad perseverandum con-
gratiam per breve tempus. Probatur assumptum:
nemo sine cibo potest per longum tempus con-
servare vitam; sed Eucharistia est cibus spiri-
tualis, quo conservatur vita spiritualis: ergo.
Nego assumptum, et probationem illam. Supponit
autem: nam cibus est unicum medium conserva-
vandi vitam corporalem; Eucharistia autem non est
unicum medium conservandi vitam spirituales:
alibi enim ponitur esse auxilium ad vitanda
peccata. Insuper quod supponit cibus est sim-
pliciter necessarium ad vitam corporalem conserva-
tionem; quod autem supponit Eucharistia
non est simpliciter necessarium ad vitam
animæ conservandam: ut constat facta in-
ductione per effectus, quos causat Eucharistia:
Et quamvis Eucharistia non sit simpliciter
de necessitate mediæ ad perseverandum in
gratia; nihilominus est medium moraliter
necessarium ad perseverantiam. Patet hoc
ex sensu Ecclesie, et Patrum suadentium frequen-
tem Eucharistiæ usum per analogiam
ad cibum corporis: et sic qui Eucharistiā
suscipere negligunt, tunc timere debent, ne

secundum gratiam ad resistendum peccato
 sustinentur, et in peccata labantur. Consult.
 Conventus, quest. 73, art. 1, dub. unic., conclus.
 1, ration. 50.

Sectio Sexta

De effectu eucharistiae.

78. Tota
 in effectu eucharistiae ex eo desumitur,
 quod in ipsa vere realiter, et substantia-
 liter Christus continetur, qui omnium gra-
 tiarum est fons, et qui in ea divitias divi-
 tiae ex qua homines amorem velut effudit.
 ut loquitur Tridentinum sess. 13, cap. 2. Eu-
 charistiae applicatio ad causandum^{os} suos effe-
 ctus habet proxime, et immediate in unione su-
 agnata cum Christo; quam unionem Chri-
 stus in ipso explicuit verbis illis Joann. 17: omnes
 27 unum sint, sicut tu~~um~~ Pater in me, et
 27 ego in te, et ut ipsi in nobis unum sint; eam-
 dem unionem vi eucharistiae faciendam pro-
 27 mittit ipse verbum sanctissimum, Joann. 6: qui man-
 27 ducat meam carnem, et bibat meum sangui-
 27 nem, in me manet, et ego in illo.

79. Praedictam
 unionem esse veram, realem, et naturalem.
 Patet unanimiter testantur: quoniam non est
 solum spiritualis, et affectiva unio animarum
 per charitatem; sed est moralis unio per

- conum propinquitatem corporum suscipiunt,
 & Christi, quæ causatur per amorem, & causa
 conceptionem per similitudinem. Item expli-
 cant Patres huius exemplis: simile, quæ intra
 forum absconditur, & momento illud in pec-
 uat; egras liquet, quæ alteri miscetur;
 & fermentum, quod totam massam pervadit.
 Inde Patres deducunt, quod vi Eucharistiæ nos
 cum Christo in unum reducimur, ut simus
 11. unus spiritus, & una caro: quæ sunt verba
 Chrysostomi, homil. 26. in Joannem. Inquit,
 ut Eucharistia perficiat totum hominem;
 quoad corpus, ut cum Christo sit una caro;
 quoad animam, ut cum ipso sit unus spi-
 ritus.
80. Effectus, quos Eucharistia causat
 in corpore, sunt præcipue duo. Primus: ex
 propria ipsius institutione minuit concupis-
 centiæ fomitem, & restinguit ardorem pas-
 sionum carnis. Constat ex illa prædicatione
 27. Osee: Ego quasi ros Israel; & ex illa La-
 11. chari: frumentum electorum, & vinum
 11. germinans virgines: quas exponunt Patres
 de Eucharistia. Hos effectus præstat Eucha-
 ristia per auxilia ad actus virtutum, quibus
 consurguntur motus concupiscentiæ, &
 passionum carnis; atque etiam præstando,
 ut Deus amoveat occasiones, & obiecta

exultantia pravor motus. Secundus: Eucha-
ristia ex propria institutione confert specia-
le us ad resurrectionem, et gloriam cor-
poris. Constat ex Christi promissione: qui
manducat meam carnem, habet vitam
eternam, et ego resuscitabo eum in no-
bimo Die. Et quidem Eucharistia con-
fert us ad maiorem corporis gloriam,
et non solum ad eandem, quae confere-
tur decedenti in gratia, quam Eucha-
ristia praesupponit: alioquin aut nullam, aut
modicam utilitatem afferret, si solum
conferret novum titulum, ad eandem
corporis gloriam.

81. Effectus, quo Eucha-
ristia causat in anima, sunt principaliter
duo. Primus: peccatorum remissio, sive
ab illis emundando, sive illa impediun-
do. Et peccatis quidem mortalibus
Eucharistia praeservat; illorum tamen re-
missionem quoad culpam, nec per acci-
dens causat: ut probatum est ~~in~~
alibi. Eucharistia ex vi propriae institutio-
nis causat remissionem peccatorum venia-
lium; est enim institutum tamquam an-
tidotum, quo liberemur a culpa quotidiana.
docet Tridentinum sess. 13. cap. 2. Quoniam
autem, nunquam remittuntur venialia

sine diminutione reatus ad penam temporalem;
 consequens est, ut Eucharistia remittens directè ve-
 nialia quoad culpam, remittat quoque indi-
 rectè aliquam partem. Secundus Eucha-
 ristia ex opere operato confert augmentum
 gratiæ sanctificantis, ut augmentum est. Quod
 conferat augmentum gratiæ, est etiam alijs sa-
 cramentis commune; quod autem illud con-
 ferat, ut augmentum est, id quidem peculiare
 munus Eucharistiæ est. Ratio ex Angelico:
 nam solus Eucharistiæ est conferre gratiam
 per modum nutrimenti spiritualis, quo ma-
 gius, ac magis cum Christo ~~communiatur~~, et cum unumus,
 ipso unum efficiuntur, et quodam modo
 in eius naturam transformantur; quod fit
 per augmentum gratiæ sanctificantis, quæ
 est unio cum Deo, participatio naturæ
 divinæ, et hominis Deificatio. Alia sacra-
 menta causant augmentum gratiæ non for-
 maliter, quia augmentum est; nimirum
 non ex fine, ut sit maior unio cum Deo:
 sed ex alio. Sic Confirmatio causat augmen-
 tum gratiæ ex fine, ut homo roboretur ad
 generosam fidei professionem: ordo ex fine,
 ut rectus sit usus ministrandi illius functio-
 nes; et sic de alijs sacramentis, ut inducen-
 tibus augmentum gratiæ.

x
 ex fine

Sed quoniam gratia

sacramentalis, quæ est ab uno, ab illa, quæ ab
 alio sacramento inducitur, non differt enti-
 tative, et intrinsicè, sed extrinsecè, et conno-
 tative; sciendum est, gratias actuales, quas
 ex opere operato confert Eucharistia illas
 esse, quæ necessariæ sunt ad proprium is-
 tus sacramenti finem. Iste finis dignos-
 citur ex eo, quod Eucharistia instituta est
 per modum spiritualis alimentum; ut ex
 27 verbis Christi Domini constat; carnis mea
 27 vere est cibus, et sanguis meus vere est
 27 potus. Sine Eucharistia omnes illos effec-
 tus causat in anima, quos alimentum
 causat in corpore; quod definitum est
 in Florentino, et Tridentino. Jam vero
 ut ex Aristotele, et Divo Dionysio desu-
 munt Philosophi, et Theologi, tria sunt
 effectus alimentum: vitam propagat, robo-
 rando; perficit, augendo; pascit vitali-
 ter delectando.

83. Igitur Eucharistia cau-
 sat perseverantiam in bono, sive preservat
 à mortalibus; inducit fervorem, et per-
 fectionem charitatis; atque letitiam, et dul-
 cedinem spiritualem: et sic Eucharistia
 vitam spiritus propagat, roborando; perficit
 augendo; atque pascit vitaliter delectan-
 do. Notandum tamen est: in non parva
 obicem Eucharistia infallibiliter causat et effectum

quæ immediate sunt ex opere operato, et
sunt augmentum gratiæ sanctificantis, et
gratiæ auxiliares ad perseverantiam in
bono, ad fervorem, et perfectionem charita-
tis, ad spirituales letitiam, et dulcedinem.
non semper, et infallibiliter causat effec-
tus, qui non sunt immediate ex opere ope-
rato: ut sunt ipsa perseverantia in bono, de-
cessus in gratia, et gloriæ consecutio. Ratio:
nam istos effectus causat Eucharistia mediis
gratiæ auxiliariis: istis autem homo potest
resistere, et frequentissime resistit. Quod tales
sunt, ut illis homo consentiat; hoc divini
misericordie est; ipsa autem suscipiens eu-
charistiam melior, atque ferventior dis-
positio potest esse meritum de congruo,
ut Deus gratias efficaces concedat.

82. Eucharistiam conferre ex opere operato maio-
rem gratiam, quam cetera alia sacramen-
ta; et inquam gratiam conferre ex opere
operato in inqualiter dispositis, constat
ex dictis ~~argumentis~~. Superest hæc difficul-
tas: an plus gratiæ Eucharistia conferat
sumpta sub utraque specie, quam sub al-
tera? Questio est de gratia ex opere operato,
et supponit, quod cetera sint gratia: nam
si supponatur, quod maiorem dispositionem

dyg. 1., c. 2.,
An. 101.

esse communicans sub utraque specie, quam
communicans sub una, profecto tunc maiorem
gratiam conferet Eucharistia sub utraque specie,
quam sub una. In questione, affirmativam sen-
tentiam tenent multi; ex antiquioribus Allen-
sis, et Richardus: ex Recentioribus Vasquez,
Hurtado, Cardinalis de Lugo, Dicastillo, Rho-
des, et Haunoldus. Negativam sententiam
tenent cum Angelico, et Gabriele, Thomistae;
ex Hostatibus Cardinalis Bellarminus, Sua-
rez, Enriquez, Conink, et plerique.

85.

Primum. Tunc primum Eucharistia
conferat gratiam, quando verum est, Christum
receptum esse in stomachum. Est commu-
nis sensus Doctorum, quibus cum Conink
quest. 71, cap. 1., sub. 2. Ratio: quia hoc
sacramentum non conferat gratiam, nisi
sumptum; sed antequam Christus recep-
tus sit in stomachum, sacramentum non
est sumptum, sed incipit sumi: ergo. Ita-
rum: sacramentum istud causat per mo-
dum cibi; sed cibi non mutatur, nisi recep-
tus stomacho: ergo. — Promittitur quidem
gratia manducanti; sed ille, qui nondum
sacramentum in stomacho recepit, non
manducavit, sed tantum manducare
incipit: unde nondum accipit gratiam.

Primum hostia in stomacho recepta est,
adhuc est sacramenti manducatio: nam
tunc est terminus intrinsecus manducati-
onis; ac proinde manducatione confertur
gratia. Sequitur, cum, qui sic communians
moretur, cum traxisset hostiam usque ad
medium guttur, non accepturum gratiam;
sed in hoc non est absurdum: cum id ipsum
accideret in casu, quo moretur, dum ad-
huc hostiam in ore haberet.

86.

Primum se-

cundum. Post primum instans, in quo Eucha-
ristia causat gratiam, si non augeatur
susipientis dispositio, aut saltem, si non
durat actualiter, toto tempore, quo commu-
nio duxat, non datur ultra gratia sancti-
ficans. Probatur: nam et si totum sacra-
mentum causet gratiam, nihilominus tota
vis illam causandi provenit a Christo; et
communiantibus promissa est gratia, quia
Christum manducant, iuxta illud Christi:

27. qui manducat me, et ipse vivet propter me. A.

Nequaliter Christum manducant, qui mi-
nimum hostie, et qui totam hostiam, aut
glutis sumunt: ergo, si cetera sint paria,
equalem gratiam accipiunt; cetera autem
tem sunt paria, si non augeatur disposi-
tio, aut saltem si non duret actualiter.

Cod. 30.

Atque eadem est ratio de primo instanti,
et de sequentibus, quibus continuatur com-
muniō: ergo.

87.

Primum textum. Si post pri-
mum instans, in quo Eucharistia causat grati-
am, duret actualiter dispositio, aut saltem
si duret toto tempore, quo communiō
durat, augeatur gratia sanctificans. Pro-
batur: nam communiō durat quidem per
tempus; sed moraliter quoad causandum
gratiam, acceptatur a Deo, ac si esset in
instanti. Fit inde ut non aucta, aut non
durante actualiter suscipientis dispositio-
ne, non augeatur gratia, quamvis duret
communiō. Fit inde rursus, quod gratia
augeatur, si saltem augeatur suscipien-
tis dispositio. Ratio: nam si augeatur
dispositio, iam melior dispositio precedit
communione: veae enim sumitur Christus
toto illo tempore, et in ultimo instanti,
in quo communiō terminatur. Ergo tota
illa melior dispositio acceptatur a Deo,
ac si precederet communione, que fieret
in instanti; sic enim vero Eucharistia
conferret maiorem gratiam: ergo.

88.

Primum
non quartum: Quando Eucharistia duret
in stomacho, augeat gratiam, si duret actua-

iterum dispositio, aut saltem non augeatur.
 sic multi Doctores, quos sequitur Cardina-
 lis de Lugo, diff. 12., sect. 2. Probatur: quoniam
 manducatio, neque est ipsum sacramentum,
 neque actio, qua causat gratiam; sed est
 conditio, et applicatio: ergo simul applica-
 tum per manducationem, deinceps per uni-
 onem propinquitatis est potens producere gra-
 tiam; a modo, quo cibis manducatione
 sumptis nutrit, dum est in stomacho: ergo
 perseveranter actualiter, aut crescente dispo-
 sitione suscipiens, Eucharistia dum in stoma-
 cho durat, augebit gratiam. — Manducatio-
 nem promissa est gratia; tamquam causa, cum
 sit extra constitutionem sacramenti; sed
 tamquam praevis conditio. Quod si Eucha-
 ristia sine manducatione poneretur in-
 iaculose in stomacho, conficeret gratiam; tam-
 quia cibis eo modo positus in stomacho
 prodesse ad nutritionem; tum quia in-
 iaculum illud, ne esset inutile, vicem
 manducationis suppleret. Eucharistia in-
 iusto communicante sine actuali devotio-
 ne causat gratiam; sicut illam causare
 in parvulo: sed quoniam sic sumpta
 dedit in primo instanti totum, quod po-
 tuit dare sine actuali devotione, ideo quan-
 dum durat, non augebit gratiam. At in

x

non

summo instanti Eucharistia non desit totum,
quod potest dare cum tanta, et tali devo-
tione: ergo quamdiu decet augebit gratiam,
si crescat, vel actualiter maneat devoto.

89.

Diici

non semel, si crescat, vel actualiter maneat
 11 communicantis digestio, quamdiu durat com-
 11 mune, aut quamdiu in stomacho durat
 11 sacramentum. Ratio: quia actualis conti-
 nuatio devotionis est exteriorè melior dis-
 positio: ergo sufficit, ut maior conferatur gra-
 tia ex vi sacramenti; sicut maior duratio
 actus meritorij sufficit, ut maior confere-
 tur premium: iuxta communem, & veram
 sententiam. Cave, ne ex dictis circa aug-
 mentum gratiæ quamdiu commune durat,
 aut sacramentum in stomacho, inferas,
 quod oporteat, aut licitum sit, plures, aut
 grandiores hostias præter communem,
 Ecclesiæ usum accipere: id enim prohibuit
 Innocent. XI: & in Hispania prius interdixe-
 rat eum morem, quasi superstitionibus, &
 inconvenientibus obnoxium, Cardin. Zapata
 supremus Inquisitor. Consultum ~~Maritimo~~
 hic, lxx. d. lxx. l. l. a nam. 12.

ਲਲ ਲਲ ਲਲ

*Sectio septima
 Propositæ difficultatis
 resolutio.*

90. Conclusio. Sacramentum Eucharistiæ sumptum sub utraque specie non causat per se, et ex opere operato maiorem gratiam, quam sumptum sub altera tantum. Probatur: gratia, quam causat Eucharistia, desumitur ex illa specialissima immanentia, quam Christus explicuit illis verbis: qui manducat meam
 11. carnem, et bibit meum sanguinem in me
 11. manet, et ego in eo. Sed hæc specialissima immanentia habetur eque per sumptionem sive unius, sive utriusque speciei: ex quo
 11. eque habetur gratia, quam Eucharistia causat, sive sub una tantum, sive sub utraque specie sumatur. Confirmatur: tota efficacia Eucharistiæ desumitur ex Christi promissionibus; sed quid quid Christus promissum sumentem utramque speciem, promissum, et sumentem alterutram: ergo eadem est efficacia Eucharistiæ, sive sumatur sub una, sive sub utraque specie. Minor constat: nam de utraque
 11. specie est hæc promissio: qui manducat meam
 11. carnem, et bibit meum sanguinem habet vitam eternam; et de altera tantum specie
 11. est eadem promissio: panis, quem ego dabo,
 11. caro mea est pro mundi vita: qui mandu-

21 cat hanc panem, vivit in eternum. Item, qui manducat sub una specie, fit equaliter unum cum Christo, ac qui sub utraque communicat; equaliter accipit ad immortalitatem; atque ad preservationem a moribus: ergo et equaliter accipit gratiam, et in ista equaliter ius ad auxilia actualia, quorum fons est Eucharistia.

91. Probatio facta elucidatur per clara auctoritate Divi Paschasy, lib. de Corpore Christi, cap. 12. dicitur: Figura unicum alimentum (manna) omnia gustabat; quanto magis ipsum Christi corpus, sanguine plenum, unica specie sumptum, omnia perficit. Accedit Angelicus hac quest. 8. art. 12. ad 3. respondens exinde (ex sumptione unius tantum speciei) sequitur aliquod detrimentum, quia sub utraque specie totus Christus continetur; sequeretur autem detrimentum, si sub utraque simul specie maiora conferretur gratia. Rursus idem Angelicus opusc. 58. cap. 29. docet, sanguinem Christi a Laicis sumptum, ut specie panis esse eis tam utilem, tamquam dulcem, ut sacerdotibus sub specie vini. Denique Concilium Moguntinum celebratum anno 1529, cap. 32. dicit, non esse dubitandum

se eadem utilitate Eucharistiae sub una,
atque sub utraque specie. Concilium au-
tem istud est magnae auctoritatis, quam-
vis non sit generale, neque a Pontifice
approbatum.

92. Roboratur data ex
Tridentino, sess. 21, cap. 3., dicente: faciendum est
an sub altera tantum specie, totum, atque in-
tegrum Christum, verumque sacramentum
sumi; ac propterea quoad fructum attinet,
nulla gratia necessaria ad salutem eis
fraudare, qui unam speciem solum accipi-
unt. Nota primo: hinc non est definita
sententia nostra; sunt enim probabiles ex-
positiones, quibus Tridentinum accipitur in
sententia contraria. Nota secundo: relictis
hæc expositionibus, deservit validum argu-
mentum pro nostra sententia.

93. Et itaque pri-
ma expositio, Concilium citatis verbis, solum
definit, non amplius tenere ad sumendum
calicem. Contra: nam iam id erat definitum;
docuerat enim, cap. 1., non esse preceptum de-
sumendum de sanguine utriusque speciei. Et au-
denter, cap. 2., ecclesiam iustas ob causas
interdixisse laicis usum calicis: ergo cum
docet, cap. 3., nulla gratia necessaria ad sa-
lutem fideles communicantes sub una tan-

X
commu-
nicantem
sub specie
panis.

non specie fraudari, non tantum id do-
cet, quod non amplius urgeat preceptum
communificandi sub utraque specie. — Ex-
positio secunda est: Concilium definiens, com-
municantem sub una specie non fraudari
gratia ulla necessaria ad salutem, sat
insubuat, fraudari aliqua, non quidem ne-
cessaria, sed tamen utili. Contra: nam
dato, quod Tridentinum cum limitatione
ad gratiam necessariam se locutum; ni-
hilominus illa limitatio, non fundat ar-
gumentum a contrario sensu: sed solum
esset declarativa dogmatis certi, et pre-
sentia ab opinionibus incerti.

94.

Sed hęc est. ulti-
ma, & celeberrima expositio; & in eius confirmationem
additur, quod multi ex illis, qui Concilio inter-
fuerunt, censuerint, utraque specie conferri
maiores gratiam. Contra additamentum
est: nam si doctrina Tridentini favet nos-
trę sententię, non multum interest, quod
aliqui fuerint in contraria; aliter in
nulla fere questione Theologica dissumi
posset argumentum ex Concilio. Et vero do-
ctam expositionem recipiam, hęc suppono. Pri-
mum: non agit Tridentinum de gratia ad
salutem simpliciter necessaria; neque
enim Eucharistia, sive sub altera, sive sub

utraq[ue] specie, causat gr[ati]am gratiam:
 & sine huius augmento potest simpliciter
 obtineri salus. ^{secundum} secundum: neque aq[ue] tri-
 denum de gratia, quæ sit necessaria
 in casu, quo urget divinum, & ecclesiast-
 icum de fructuosa communione: nam aq[ue]
 de omni casu, in quo gratiam necessariam
 quam causant utraq[ue] species; causare
 etiam una tantum; in casu autem, in quo
 non urget præceptum, communio subutra-
 que specie non causaret gratiam, quæ
 esset necessaria ad salutem, necessitate
 præcepti.

95. Infero: ex eo sensus Concilij isti est,
 ut sermo sit de gratia secundum quod
 necessaria ad salutem; hoc est: quæ sit
 valde utilis ad salutem, immo & mora-
 liter necessaria ad perseverandum in
 gratia: iuxta ea, quæ ex communi sensu
 Ecclesiæ & Patrum dicitur num. 81. Hæc
 autem gratia est satisfactoria famis, et con-
 glutiiva ^{scilicet} spiritualium; confirmativa,
 & justificativa cordis; uno verbo, est gratia
 correspondens utrique affectioni. Ergo nulla
 huiusmodi gratia defraudatur, quæ subalte-
 ra tantum specie totum, atque integrum
 Christum, verum quæ sacramentum sumit;
 atque adeo non minus gratiæ accipit, quam

Præceptum

Si communicaret sub utraque specie. Viget
ex eo quod totus, & integer Chryſtus contine-
tur sub altera specie, inculca Tridcentum
communicantem sub una non defraudari
illa gratia necessaria ad salutem: ergo
utramque gratiam salutivam famus, & ex-
pletivam sitis, corroborativam, & confirmati-
vam cordis accipit, qui sub sola specie
panis communicat. Ratio consequentis nam
aliter illatio esset impertinens; gratiam
enim salutivam famus, & confirmativam
cordis acciperet, etiam si sub specie pa-
nis, non totus, & integer Chryſtus, sed
solum, ipſius corpus contineretur. Ergo
gratiam quoque expletivam sitis, & con-
firmativam cordis accipit: quoniam
accipit totum, atque integrum Chryſtum;
cuius corpus plenum sanguine, quod,
omnia perficit: ut ex Divo Paschasio
dictum est. Preterea: ideo iuxta Tri-
dentinum, qui sub una specie commu-
nicat, nulla gratia fraudatur neces-
saria ad salutem, quam accipiat ex qua-
bus speciebus, quia sub una continetur
Chryſtus, qui est fons, & auctor omnium
gratiarum. Sed hec ratio equè probat de
gratia, tum valde utili, tum moraliter
necessaria ad perseverandum: ergo nulla

huiusmodi gratia communicabili per lump-
tionem utriusque speciei, privatur, qui sunt
unam tantum.

96. *Respondetur.* Ad commune
vinculum, quod utraque species non confert
diversam sacramentalem gratiam ab ea,
quae per unam confertur: non tamen vin-
culus, quod non confert maiorem gratiam;
hoc est, plus gratiae sanctificantis cum iure
ad plures, et illiusmodi gratias actuales,
quibus obtineatur finis sacramenti. Contra:
nam si quidquam discernimus quoad suc-
tum et admihiendum, illud est quod
diversitatem specificam gratiae sacramen-
talis, non quoad intentionem eiusdem
gratiae. Ratio: nam discrimen petendum
est ex modo significationis: et sic species
panis confert gratiam corroborantem: et
species vini gratiamustificantem: quae gra-
tiae sunt speciei diversae. Contra est insuper:
nam omnis intentionis gratiae sanctifican-
tis, et actualium non est qualitas specie-
rum eucharisticarum; sed est realis prae-
sentia Christi; qui est omnium gratiarum
fons, et autor. Sed totus, et integer
Christus est, tam in specie panis, quam in
specie vini, tam in altera tantum, quam in
utroque simul: ergo ~~et~~.

97.

Obicitur primum Eucharistia, cum
et cetera sacramenta, eam gratiam causant
quam significant; sed sub utraque specie sig-
nificat maiorem gratiam, per modum rem-
pe cibi, et potus; atque integre refectionis exco-
sub utraque specie Eucharistia causat ma-
iorem gratiam, quam sub alterutra. — Ob-
icitur secundo Eucharistia eisdem effectus
causat in anima spiritualiter; quos causat
in corpore cibis, et potus; aliter; cum defectu
~~et~~ proportionis ^{non} decoratur infra per
modum cibi, et potus. sed cibus, simul,
et potus causant maiorem refactionem,
quam solus cibus, aut solus potus: ergo.

x
fuit

98.

Ad
primum, distinguo maiorem Eucharistia
eam causat gratiam, quam significat, ex
parte rei significatz, concedo: ex parte
modi significande, subdistinguo: eam gra-
tiam, et aliam, quam significat ex parte
rei significatz, concedo: aliter, nego mo-
tionem. Nego deinde maiorem; cuius pro-
batio erit sic, eandem gratiam magis
significari per utramque speciem, quam
per alterutram: nam eadem gratia plenius
atque integre refectionis significatur per
modum cibi, et potus per utramque
speciem; et per modum cibi per speciem

tantum; et per modum potius per speciem unum.
 Itaque modus causandi non sequitur om-
 nemmodi significandi modum: nam si ef-
 fectus sit idem, non magis causatur per
 plures causas; et tamen forte magis signi-
 ficatur per plura signa: ut bene notavit Sa-
 tor Sponsa. Id ipsum declaratur exemplo,
 quo utitur Eximius Doctor: nam Baptismus
 aqua immersione datus significat capere-
 mus, et clarum, quam datus per unam et ca-
 men non causat maiorem, aut perfectio-
 rem effectum. Jam vero quod ex parte rei
 significatur idem sit, quod correspondet utri-
 que simul speciei, et alterutri descriptioni, con-
 stat: quia sub utraque, et sub alterutra
 totus Christus continetur: qui est res sacramen-
 ti; fons, et auctor gratiarum omnium,
 quibus reficitur anima.

99. Ad secundum,
 concessum primum, nego consequentiam;
 quia non venit a paritate. Ratio: nam fons,
 et alii corporales sunt appetitiones diversae;
 et ideo ab eis satiam famem non explet
 totum, et concupiscentiam. In spiritualibus
 fons, et alii non sunt aliud, et aliud,
 ut notat Divus Augustinus, tract. 29. in
 Joannem. Hinc ipsum donum, quibus anima
 famem satiatur, expletur, et sitis iuxta illud:

27. Beati, qui esuriunt et satiuntur iustitiam,
 27. iuxta illud: qui venit ad me, non
 27. esuri, et qui credit in me non sitit. In
 eadem iustitia, et eadem fide, quae per
charitatem operatur, depelluntur fames
 et sitis. Atqui pane Eucharistico satiatur
fames: ergo et sitis expletur. Simili-
 ter vino Eucharistico sitis expletur: ergo
 et fames saturatur.

100.

- In stabu. Eucharistia
 non solum depellit famem, et sitim
 sed etiam confirmat cor, et illud legiti-
cat; hos effectus non praestat, nisi sumpta
utraque specie. Probatur hoc a illo
 27. Psalm. 103: pauci cor hominis confirmet; et
 27. vinum legificet cor hominis. Sine carne eccle-
 27. sia in hymno de Eucharistia: dedit fragilibus
 27. corporis seculum, dedit, et visibus. Tanqu-
 27. am poculum. — Nego, quod subsumitur car-
nis specie ex propositione: nam quorundam
 sub utraque specie exhibetur corpus, et
sanguis, totus que, et integer Christus, utali-
ter specie sumptum sacramentum subve-
nit debilitati, et visibus cordis, roborando,
 et legificando; quamvis eodem hos effe-
ctus Eucharistia expressus, et perfectius sig-
nificat sub utraque specie. Seculum
Eucharisticum est corpus Christi plenum

anguine: ego annua gustat: ut dictum
 est ex C. d. d. *ascensio*. Idem argumentum
 sic de poculo Eucharistico, quod est san-
 guis Christi in eius corpore. Nota: adducti
 textus Patres, et Ecclesia commendant ut
 totam Eucharistiam, et loquuntur non cum
 solis sacerdotibus, sed cum omnibus fide-
 libus: ego supponunt, quod Eucharistia sub
 specie panis illos speciat gustat, cum olim
 tantum fuerit licitum sub ~~et~~ tantum specie
 communicare: et nunc sub specie vini com-
 municare non possunt.

x
 una

104.

Obicitur textus. In vera-

que specie duplex recipitur sacramentum:
 uno post gratiam causam ab una specie,
 causatur gratia ab altera specie; ac proinde
 utraque causat maiorem gratiam; quam
 alterutra. Consequentia probatur. Primo:
 omnia sacramenta operantur ad instar
 cause necessarii, et conficiunt gratiam
 in non ponentibus obicem. Secundo: quia
 et utraque species causat eandem nume-
 ro gratiam, assignandum est instans, in
 quo causatur, et tale instans non potest assignari
 convenienter. — Obicitur quarto:
 Canon VI. in Bulla, qua Galliarum Regi
 concessa, ut communicaret sub utraque
 specie in die sui consecrationis, et in articulo

11. motu addidit hanc causalem: ad ma-
 11. ius gratie augmentum. Hec ratio est
 nulla, si lux hanc sub utraque specie non
 causat maiorem gratiam, quam sub ba-
 trautia; ex op. - obicitur quinto: rationis tamen
 dum est, quod eandem gratiam causa
 utraque species, et augmenta, quoniam ali-
 cia. Ecce non potest laici interdici
 eum calicem: inde enim aliquam lacrimam
 spiritualium patitur. Sed adhuc ecclesia
 cum aliqua illorum lacrima potest inter-
 dicere; nam praevalet reverentia debita sa-
 cramento, quod multis modis practica-
 tur in ministracione calicis. postquam
 cum fidelium multitudine: ut ostendit
 ut Thomas hic quist. 60. art. 12. cap.

102.

rationem, distinctio antecedens: in utraque
 specie duplex suspicio sacramenti,
 in specie physica, concedo; in consideratione
 theologica, nego antecedens, et consequenti-
 am. Distinctio constat ex dictis pro expli-
 canda unitate huius sacramenti a num.

34. Idem enim sacramentum multo
 quidem est materialiter, sed unum for-
 maliter, et perfective: ut loquitur Divus
 Thomas citatus num. 36. Ad primam
 consequentem probationem: sacramentum

x
 cap. 1.,

Eod. cap.

causare gratiam ad instar causae necessariae
 stat in hoc, quod non ponentibus obiectum
 confertur gratiam; & quidem maiorem
 vel minorem secundum diversam disposi-
 tionem susipientis. Hoc stat cum eo, quod
 ambae species Eucharistiae, cum sumuntur per
 modum unius refectionis, & aut non auge-
 re, aut non ducant actualiter subiecti dis-
 positionem, non causent maiorem gratiam,
 quam altera tantum species; ut dictum
 est supra in simili de plurium particu-
 larum receptione. Et hinc habet ratio
 nam: nam plures particulae sunt plura
 numerice sacramenta: ergo causant maio-
 rem gratiam: operantur enim ad instar
 causae necessariae. Ad secundam eundem
 consequentem probationem: communio sive
 humana, sive sub utraque specie quoad cau-
 sandam gratiam, acceptatur à Deo, ac si
 fieret in instanti; ut supra explicatum est.
 Et hinc sumpta altera specie, qua statim
 confertur gratia per precisam alterius
 speciei necessariam sumptionem nulla mo-
 ra gratia confertur. Dicitur probabiliter potest
 quod postior calicis sumptio cause mor-
 taliter eandem gratiam, quam causavit
 prior hostiae sumptio; ad modum, quo ma-
 iorem potest causare mortaliter peccatum,

quod prius tempore consecratur. Adde
argumenti rationem: nam in sumptio-
ne sub duplici hostia, aut duobus hau-
tibus vini consecrati, aut posterior sum-
ptio non causat novam gratiam, aut causam
moraliter eandem, quam causavit prior
sumptio.

103.

Ad quartum, concessa maiore
nego minorem in sensu questionis; hoc est
de gratia causata per se ex opere operato
et ceteris paribus. Itaque ex prudente
per sumptione, quod ex usu privilegii ex-
citandus esset maior fervor, addit Pon-
tiffex, illius concessionem esse ad maius au-
mentum gratiae; istamque esse finem procu-
randum: non tamen obtinendum per pri-
vilegium sumptionum utriusque speciei, sed
per sumptionem cum maiore dispositione.
At inquit: nulla erit utilitas sumendi ca-
licem, cum omnis utilitas trahi possit ex
sumptione hostiae; si videlicet cetera sint
paria. Nego consequentiam, nam utiliter
venitur Calice in supplementum. Primum.
si forsam hostia non fuit consecrata prius.
Secundo: si cum tenui preparatione
hostia fuit sumpta, et augeatur dispositio
ante sumptionem calicis. Tertio: si indi-
gna suscepta fuit hostia, et ante calicem

passionem concipiatur perfecta conatus
 sed autem utilitates sunt per accidens; sed
 per se est hęc utilitas: quod scilicet ex modo
 significandi coniunctio utriusque speciei
 perfectae, et expressius representet passionem
 Christi; quę causa principalis est gratię.

104.

quintum, nego maiorem: alij enim funda-
 mentum rationibus probata est sententia nos-
 tra; et hanc viam ingressi sunt multi, quos
 inter Bononiam, et Paduam. Oppositam viam
 ingressi sunt non pauci, et concedentes mai-
 orem, negant minorem: quia, inquiunt, modis
 omnibus tunc debuit Ecclesia consulere, re-
 verentę sacramenti, et non privare fideles
 receptione utriusque speciei. Ratio, hanc
 cogitationem esse magni momenti, ut dica-
 tur, non divexas sacramentales gratias
 provenire ex Eucharistia sub utraque specie;
 quidquid sit, an maior sit gratię sancti-
 ficantis augmentum ex utraque, quam ex
 alterutra? Et dicat non esse incongruum,
 quod laici priventur gratia significante,
 sicut non est incongruens, quod famu-
 li incapaces ordinis non habeant illa spe-
 cialia auxilia, quę ex illo sacramento veni-
 unt; contra est manifesta disparitas. Ref-
 ertur, quam supponunt specialia auxilia.

anxiosa ordinem, est propria sacramentum ho-
minum, et ad actiones ipsorum proprias:
qua propter ipsius auxilium non egent, qui
illud sacramentum non recipiunt, aut
suscipere non possunt. At necessitas, quam
supponit gratia letificans, est communis om-
nibus fidelibus, illa que egerit ad spiritu-
alem tristitiam depellendam: ergo non bene
ecclesia laicos prohibuisse calicem, si gratiam
quoque letificantem non confert Eucharistia
sub specie panis. Si iterum dicas, non esse inconve-
niens, quod laici gratia letificante gaudentur;
sicut non est inconveniens, quod gaudentur aug-
mento gratiae, quod haberent communicando
~~gratiam~~ in die; contra est manifesta etiam
disparitas. Unica communione in die satis,
et abunde provisorum est fidelibus ad augmen-
tum gratiae sanctificantis, et ad auxiliorum
cogiam contra debilitatem, et tristitiam cor-
dis. At concessione solius hostiae, si ex hac non
proveniret gratia letificans, non satis esset
provisum fidelium necessitati: ergo ex hac
~~proposita~~ suppositione non bene ecclesia laicos
usum calicis prohibuisse.

X
Sæpius

105.

Rogabis quid sit
in articulo mortis facta fuisse consecratio? Di-
cunt aliqui, quos sequitur Becanus, tunc unam
speciem causaturam fuisse tantam gratiam.

tantam utraque tunc causaret, et modo
 causat. Ratio: quia efficacia Eucharistiæ
 pendit præcipue à divinitate, et Persona
 verbi; cumque in illo triduo Caro, quam-
 vis separata à sanguine, esset coniuncta
 divinitati, et similiter sanguis, quavis
 à carne separatur: inde est, quod propter
 dignitatem suppositi divini non minue-
 retur aut carnis. secundum à sanguine,
 aut sanguinis secundum à carne vis, et ef-
 ficacia. Dicunt alij, quos inter Suarez,
 in eo casu non fuisse causandam eandem
 gratiam ab una, et ab utraque specie; im-
 mo nec tunc causandam fuisse tantam
 gratiam ab utraque specie, quam modo
 causatur ab una tantum. Ratio: quia cum
 affirmatio est unica causa affirmationis,
 negatio est causa negationis. Sed unica
 causa, ut Eucharistia cause eandem gra-
 tiam sub una, atque sub altera specie,
 sub una tantum, atque sub utraque est,
 quia sub utraque, et sub alterutra continetur
 Corpus, sanguis, Anima, et divinitas; hoc est: to-
 tus, atque integer Christus, ut ex Tridentino,
 et Livo Pascasio probatum est: ergo, ~~et tunc~~
 In-
 106. ~~quis~~. Eucharistia sub specie panis eam gra-
 tiam causat, quam sacramentaliter significat,

scilicet ex vi verborum; sed sacramentaliter
 non significat tantam gratiam, quam tam
 causant ambæ species: aliter tantam cau-
 satura fuisset in tunc mortis, quam tam
 ambæ species causare tunc possent: ex quo
 hæc replicata procedit in potestate responsione
 ad quæstionem præcedens, quæ est vero simi-
 lion præiore. Distinguo maiorem: Eucha-
 ristia sub specie panis eam gratiam causat
 quam sacramentaliter significat, tum abs-
 olute, tum conditionate, concedo; quam tan-
 tum absolute significat, nego maiorem. Et
 distincta similiter minor, nego consequen-
 tiam. Est dicere: panis consecratus significat
 absolute corpus Christi; quod si sit plenum
 sanguine, unitum Animæ, atque Divinita-
 ti: hæc omnia significat; conditionate
 formaliter ex modo significandi; absolute
 autem ex parte rei significat ratione con-
 comitantis. Vide quæ ad simile argumen-
 tum diximus, num. 118., d. 1., cap. 1. ~

Secunda octava

De
 Eucharistia, ut sacrifici-

tium est.

107.

Eucharistiam, non solum esse sacramentum,
 sed etiam esse verum, et proprium sacrificium,

27 de fide in ea dicitur ep. 22. can. 1. si quis
 27 dixerit in ipsa non offerri Deo victimam, et
 27 proprium sacrificium, aut quod offerri non
 27 sit aliud, quam nobis Christi ad mani-
 27 fandum datur, anathema sit. Et omnia
 27 catholicum probant efficacissime ex scriptis,
 conciliis, Patribus, et Ecclesiis quoniam
 traditione Theologis, tum controversis, tum
 scholasticis, quos magno numero citat Pater
 Rodas hic, disp. 2. quest. 1. sect. 1. rem hanc
 ipse veritas breviter, et dilucide. Sacrifi-
 cium, eucharisticum, Misa, ab Ecclesiis nas-
 centis exordio appellari consuevit, eo enim
 nomine sacrificium illud nominaverunt S.
 Jacobus Apostolus, S. Clemens Romanus.
 S. Ignatius, et antiquissimi alij, a quibus
 cibum Rodas. Nomen etymologiamul. 16
 si desumere ex vocibus Hebraica et Chalda-
 ica, significantibus panem azimum, aut
 pontificalem oblationem, sufficientiam, et ben-
 eficium, quae omnia conveniunt maiori
 divinitus sacrificio. Idem nomen, Misa,
 in latina significatione accipitur pro missio-
 ne quia in ipso eucharistico sacrificio du-
 plex fiebat missio. Prima catechumeno-
 rum, finito symbolo; secunda omnium
 fidelium, finito sacra. Notionem nomi-
 nis recte exposuit Angelus quest. 83. art. 3.

Inde nominatam esse
quia ~~maxime~~ ad nos Pater filium suum,
et ad eum a nobis remittitur.

108.

Pro explicatio-

ne dogmatis catholici, et pro resolutione quæ-
stionis proponendæ, statuendum est, quid sit sacri-
ficium? Dicendum: sacrificium est oblatio sensi-
bilis, publice instituta, rem aliquam destinans
in honorem Dei, adorando illum tamquam
Dominum vitæ, et mortis. sacrificium est oblatio
facta Deo: et per hoc convenit cum alijs rebus,
quæ Deo offeruntur, et non sunt sacrificia;
quoniam in scriptura omne opus bonum appe-
lletur sacrificium in sensu lato: et sic dicitur,
sacrificium iustitiæ, continentia, elemosina, et hu-
iusmodi; non sunt sacrificia in sensu stricto,
constat; nam in scriptura coniunguntur sa-
crificia; ut cum dicitur: misericordiam volo, et
non sacrificium. Oblatio, ut sit sacrificium debet
esse sensibilis: nam cum bona providere debua-
mus non solum coram Deo, sed etiam coram
hominibus, et coram ipsis confiteri nosquam,
fidem, ac in Deum religionem profiteri,
sicut externis indigemus. sacrificium
autem est ad proficiendum Deo supremo in
res omnes hominum; quia ~~propter~~ propter de-
bet esse oblatio sensibilis, sive externa.

109.

Requiritur

cum ta-
men

etiam, quod sit oblatio publicè instituta: cum
 enim sacrificium sit per signum externum
 oblatio, quia protestamur Dei supremam ex-
 cellentiam, et nullum se signum externum,
 quod natura sua coram hominibus signifi-
 cet nostrum internum animum ~~protestandi~~ ^{protestandi} eius-
 modi excellentiam; hinc est, quod res exte-
 ria vix illam significandi habeat, supposito
 communis ~~sensu~~ ^{sensu}. Iste sensus non ha-
 betur, nisi ex publica institutione, facta à com-
 munitate, vel ab illo, qui in communitate
 potestatem habet. sine vero Deo non offer-
 tur sacrificium, quod ab ipso (modo aliquo)
 non sit institutum; cum primum solus Dei
 sit prescribere hominibus ritus, quibus coli
 vult. Quarta ratio: si aliquis ab hominum
 consuetudine separatus caeremonias externas si-
 bi prescribat, per quas vult cognoscere supre-
 mum Dei dominium, illae caeremoniae non
 habent rationem sacrificij: neque enim
 illae caeremoniae ~~possunt~~ habere ~~significationem~~ ^{significationem}
 vim significandi hominibus illam sacri
 gantem intentionem. Quarta ratio: si aliquis
 notificaret hominibus, se velle protestari
 supremum Dei dominium, quandocumque
 dispiceret talem, vel talem caeremoniam,
 adhuc ita non esset sacrificium: neque enim
 illa caeremonia haberet talem significationem

ex sua institutione, sed ex verbis, quibus
illam usurpans suam intentionem per-
significasset.

110.

(Dicendum: ad sacrificium res
quiritur, quod oblatione res aliqua destrua-
tur: est enim sacrificium non solum tribu-
tum, quod Deo, ut Domino offertur; sed quod
protestatur, Dei Dominium supremum in-
vitam, et in mortem; et hanc protestationem ex-
citare facimus destruendo rem aliquam ex eo
motivo in Dei honorem. Propterea debemus nos
ipsi nostram vitam destruere in honorem
Dei, si ipse vellet; et in hominum huius obliga-
tionis inductionem lege naturali est, ut illa
obligatio in sacrificium alicuius animalis,
aut alicuius rei, quae destruat, commuta-
retur: ut ex exemplo notavit Cardina-
lis de Lugo, hic, de off. 12, sect. 1, num. 5. ~~Quia~~
~~quia~~: si ad rationem sacrificij non requira-
tur rei destructio, iam primogeniti regu-
orum sacerdotes, et levites, qui Deo offere-
bantur, fuissent sacrificati; hoc falsum, et
absurdum est: ergo rei destructio requiritur
ad rationem sacrificij.

X
Accedit:

111.

Nea de fine ista
conditio in sacrificijs antiquis: nam Melchi-
sedec sacrificari, non per plam oblationem
panis, et vini, sed comburendo aliquam partem

annis, et fundendo aliquam partem vini:
 et reliquum dimittere Abrahamo: ut ex Iose-
 pho refert conit. Panes propositionis, qui offe-
 rebantur, non integri sufferebantur de al-
 tari; sed aliqua illorum pars igne combu-
 rebatur: et ideo appellabantur panes cognitio-
 num. Eadem conditio intervenit in Sacrificio
 novae legis; quodlibet ~~ex~~ ^{ex} carne peractum est:
 nam Christus Dominus, non solum se ipsum
 obtulit, sed etiam ipsum moraliter macta-
 vit, et suam vitam moraliter destituit, iux-
 ta illud: nemo tollit animam a me; sed ego
 pono eam a me ipso. Inferas: ego et mar-
 tyres verum, et proprium sacrificium obtu-
 lexunt, acceptando mortem; nego consequen-
 tiam. Primo: quia sacrificium Christi infi-
 nitum fuit (Dei auctoritate; non accep-
 tata a Martyribus, non est instituta a Deo
 in sacrificium. Secundo: quia si Christus posset
 animam suam, ut nulla vis potentiae humanae
 posset ipsum invitum opprimere; et quod invitus
 esse non posset, id a se ex propria impes-
 sibilitate, et ex precepto Patris desumptum fuit.
 At Martyres non se ponunt animas suas,
 ut inviti non possent opprimi: unde mortem
 acceptando non se ipsos moraliter mactant,
 aut vitam suam moraliter destitunt.

IX
UN

notum arguendum sic est: Eucharistia in
Missa convenit adaequata, et vera sacrificii ra-
tio: ergo est verum, et proprium sacrificium;
ut est Catholicum dogma. Antecedens con-
tari debet: nam Eucharistia in Missa est obla-
tio invisibilis; quae quidem principaliter fit
a Christo, ut homine; et fit Deo, ac proinde
ipsi Christo, ut Deus est. Deinde: cuiusmodi
oblatio est publice instituta, nempe a Christo,
ut Deo per voluntatem divinam, et ut homi-
ni per voluntatem humanam; ad modum
qua per utramque voluntatem a Christo sa-
cramenta instituta sunt. Denique: eadem
oblatio fit ad significandum cum adoratio-
ne, Deum esse supremum Dominum
rerum omnium, vitae, et mortis; et in hunc
finem oblatione Eucharistica res destinatur.
Hoc est, quod probandum superest, et probabi-
lia resolutione huius questionis: in quo videli-
cet essentia Eucharistici sacrificii consistit.

Actus nona
proposita difficultas
resolvitur.

113.

Conclusio prima.

solum Christus in sacrificio Eucharistico est vic-
tima, et res oblata; ita ut nec substantiae panis,
et vini, nec species sacramentales sine parte

aliter res sacrificata. Sic contra commu-
 nicatorem sententiam docent Iesús, Conant.
 & Ródes. Quod Christus sit víctima, et res
 oblata, certum omnino est. Primum ex illo
 11. eisdem Christi: hoc est corpus meum, quod pro
 11. vobis datur; hic est calix novum testamen-
 11. tum in meo sanguine, qui pro vobis effundi-
 11. tur; quæ de sacrificio eucharistico à Christo
 instituta, et oblato in ultima cara intelli-
 guntur; ut contra hæreticos probant Conrover-
 11. sationes. Secundo ex illo scriptissimo Apostoli: pas-
 11. cha nostrum immolatæ est Christus. Tercio
 ex Patrum communis sensu, quo quibus au-
 diendus Hieronymus epist. ad Damasum.
 11. titulus sacrificatus, qui ad parentem in-
 11. molatur salutem, ipse salvator est, cuius
 11. quotidie carne paschua, et sanguine potan-
 11. tur: hoc convivium quotidie celebratur.
 11. erga Christum credentibus immolatur.
 Quarto ex Tridentino sess. 22, cap. 1. Con-
 11. suetudinem et sanguinem suum sub speciebus pa-
 11. nis, et vini Deo Patri obtulit; et novum
 11. instituit pascha nostrum ad Ecclesiam per sa-
 11. cerdotes sub signis visibilibus immolan-
 11. dum.

112. Quod nec substantiæ consecrabiles,
 nec sacramentales species sint partialiter
 sacrificata, probatur ex Tridentino

22. citata sessione, cap. 2: una, eademque est
 22. hostia ... sola offerendi ratione diver-
 22. sa: scilicet in sacrificio cruento cunctis, et
 in incruento Missæ. Atque non est una,
 eademque in utroque sacrificio hostia,
 si in Eucharistico aliquid præter Christum
 esset partialiter res sacrificata: cum in
 sacrificio cruento solus Christus fuerit
 victima; et in utroque sacrificio non esset
 diversitas generis, sed offerendi modus:
 nam esset diversitas ex parte victimæ. Ergo
 in sacrificio Missæ substantiæ consecratio-
 nes, aut sacramentales species, non sunt,
 etiam partialiter, res sacrificata.

115. (Dico
 primo: Christus est sacerdos secundum
 ordinem Melchisedec: ergo obtulit Patrem,
 et vinum, sicut obtulit sacerdos ille;
 atque adeo substantiæ consecrabiles sunt
 pars rei sacrificatæ. Sic contra Ecclesia:
 22. sacerdos in geram secundum ordinem
 22. Melchisedec patrem, et vinum obtulit.
 Confirmatur: in sacrificio Eucharistico
 illud est alterum partialiter victima,
 quod in honorem Dei, et offertur, et de-
 tur, sed id verificatur de substantiis
 consecrabilibus, quæ per conversionem des-
 untur, et quæ ante consecrationem

offeruntur, et appellantur ab ecclesia, hostia
immaculata. ergo. Dices secundo: victima
in sacrificio eucharistico, debet esse sensibilis;
sed Christus non est sensibilis: ergo ab illis non
est victima: ergo species sunt
materialiter res sacrificata. Confirmatur:
nam propter rationem immediate datam,
species sunt pars sacramenti: ergo et pars
victimae.

116. Ad primum, concessa anteceden-
te, nego consequentiam, et sequentiam; quae ex
adductis ecclesiae verbis non probatur: nam
sensu est, quem dedimus ex Tridentino,
nempè, Christum esse sacerdotem secun-
dum ordinem Melchisedec, et oblatum panem
et vinum; hoc est, ~~panem~~ corpus, et san-
guinem suum sub speciebus panis, et vini.
Sed in apud Patres non legitur, quod sacri-
fici nostri victimae sint panis et vinum;
sed omnes dicunt, eandem esse victimam,
quam Christus in cruce obtulit, et quam
nos offerimus. Audiendus pro omnibus Di-
vus Ambrosius, quem citavi num. 25:

- 1) una est hostia, et non plures, quam Christus
- 2) obtulit, et nos omnes offerimus. Ad confir-
mationem: illud est victima, quod ex pri-
maria institutione, et intentione Deo offeratur,

et destantur; cumque substantiis consecra-
biles solum ex secundaria intentione offe-
rantur, et destuantur, ut scilicet sub illarum
speciebus ponatur victima offerenda, et des-
tuenda; consequens est, ut nec partialiter
sint victima eucharistici sacrificij. Panis,
dum offertur ante consecrationem, ab Ecclesia
appellatur, hostia immaculata: quia nempe
representat Christum, qui immediate futu-
rus est sub illius speciebus; et post consecra-
tionem illum Ecclesia appellat, panem
sanctum vite eterne. Utraque est figurata
locutio: ergo non evincitur, quod substan-
tiis sacramentales sint pars rei sacrifi-
catæ.

117. Ad secundum, distinguo maio-
rem: victima in sacrificio eucharistico de-
bet esse sensibilis, ipsa immolatione, et sa-
crificatione, concedo; in se ipsa debet esse
sensibilis, nego maiorem; concedo mino-
rem, et distinguo consequens: ergo Chris-
tus seorsum ab accidentibus non est vi-
tima prout immolata, concedo; non est vi-
tima ad quam terminari debet immola-
tio, nego consequentiam, et sequelam. Sensu
est: immolatio, et sacrificatio debet esse sensi-
bilis; est enim sacrificium sensibilis oblatæ
quæ Christus non est victima prout immolata,

- et sacrificata præcipuum ab speciebus (et a verbis
consecrationis) a quibus præcipiendum non
potest sacrificatio; sed indifferenter ab specie-
bus est victima, ad quam immolatio
referenda debet. Constat doctrina ex allata
tridentina definitione: Christus novum
instituit pascha se ipsum ab Ecclesia per
sacerdotes sub signis visibilibus immolandum.

Ad confirmationem, concessio antecedente, ne-
go consequentiam: neque enim eadem est
ratio. Itaque sacramentum Eucharisticum
constituitur per species; quia debet esse sig-
num sensibile; et similiter sacrificium de-
bet esse signum sensibile. At victima Eucha-
ristica est res sacramenti, et res sacrificata;
et additur sensibilis speciebus, quæ sunt sa-
cramentum tantum, et sub quibus Christus
~~immolatur~~ immolatur.

118. Conclusio principalis. In sacri-
ficio Eucharistico immolatio, sive sacri-
ficio, consistit formaliter adæquatè in conse-
cratione utriusque speciei. Sic docent cum
Angelico Suarez, Vasquez, multique alij,
quos citatos sequitur Comptonus, hic, lxxx.
82., sect. 3. Dissentiant multi Thomistæ cum
Soto, et Ledesma, existimantes, communio-
nem sacerdotis esse totam essentiam hu-
ius sacrificij, connotata tantum præcedente

consecratione. Dissentiunt alij, existiman-
tes, essentiam huius sacrificij consistere
adequate in consecratione, et sumptione;
et hanc sententiam sic temperant Cardi-
nales Bellarminus, et Lugo, ut ante sumpti-
onem perfectum esse sacrificium, sumptio-
nem ad substantiam, et integritatem sa-
crificij, pertinere doceant.

119.

Probatum conclu-
sio: nam ex Tridentino, citato rege, Missa
est sacrificium, quia ille idem Christus in
ipsa continetur, et incruente immolatur;
qui in ara crucis semel se ipsum cruentem
obtulit. Sed in consecratione utriusque spe-
cies stat, quod Christus ibi continetur;
ut est certum: et simul, quod immoletur:
ergo. Probatum secunda minoris pars: ex
vi verborum ponitur sub speciebus panis
corpus Christi, quasi occisum; et sub specie-
bus vini Christi sanguis, quasi effusus: et
sic perfecte exprimitur sacrificium cru-
entum crucis, cuius commemorativum
est sacrificium Eucharisticum. Ideo hęc
separatio, quantum est ex vi verborum,
dicitur mystica Christi mactatio, ut ex om-
nium sensu Patrum, et Doctorum no-
tavit Platelmus, hic. Atque Christus immo-
latur illa actione, qua exprimitur, et com-

memoratur cunctum sacrificium: ergo con-
secratione utriusque speciei immolatur
Christus. Efformatur aliter eadem probatio.
nam consecratio est sensibilis ablatio, qu-
slicè instituta, in honorem Dei, adorando
ipsum, tamquam Dominum vitz, et mor-
tis; ut est certum: et simul destituit victimam:
ergo consecratio imbibit totam sacrificij ratio-
nem. Probatur secunda pars antecedentis:
consecratione ponitur Christus, tum sub spe-
ciebus panis, tum sub speciebus vini in statu,
in quo vivere naturaliter non potest; ibi enim
non potest ullam vitalem operationem natu-
raliter exercere: ergo sub hac ratione consecra-
tio destituit victimam. Confirmatur proba-
tio facta: in eo consistit sacrificium eucharis-
ticum, in quo Christus est principaliter offerens,
et operans; novum enim instituit pascha se
ipsum.... per Sacerdotes immolandum; et:
una, eademque est hostia, idem nunc offerens
et ministerio: ex Tridentino. sed in
consecratione Christus est principaliter offerens,
et operans: hanc enim sacerdos nomine Chri-
sti, et in huius persona prestat; cetera autem
prestat suo, et Ecclesie nomine: ergo.

12c. Dicta
roborantur ab auctoritate Concilium Nice-
num Primum: intelligamus fide, positum

- 11 est in sacra mensa agnum Dei... Incruen-
- 12 te a sacerdotibus immolatum: ergo consecra-
tione, qua ponitur Christus, pariter immolatur.
Divus Gregorius Nissenus, homil. 1. de resurrect.
- 13 cum Christus corpus suum edendum, et san-
- 14 guinem bibendum discipulis exhibuit, iam
- 15 sacra, et non aspectabili ratione corpus
- 16 erat immolatum; nihil autem precesserat, in
quo immolatio consisteret, nisi consecratio: er-
go in consecratione immolatio consistit. Ange-
- 17 licus hic quest. 83. art. 2. consecratione huius
- 18 sacramenti sacrificium offertur; et in resp.
- 19 ad primum: consecratione hoc sacramentum
- 20 perficitur, in qua sacrificium Deo offertur.

121.

Ex dictis habes, quo pacto in sacrificio Eucharisti-
coreperatur victimæ destructio? (Duas signa-
ti, alteram mysticam, alteram realem. Sunt, qui
ad rationem sacrificij contenti sunt destructio-
ne mystica, quam appellant virtualem,
et sic docent Ledesma, et Lessius. Sed Melius
Cardinales Bellarminus, et Lugo cum commu-
ni sententia realem mutationem in victimam
requirunt, quia quantumcumque explicetur
ex vi verborum illa mactatio mystica, et ta-
men ipsa non separatur corpus a sanguine,
nec ab anima; quamvis ex vi verborum expri-
matur separatio facta semel in sacrificio

crucis. Igitur recurrendum est ad illam
 aliam realem destructionem victimæ, quæ
 est realis in esse immutationis, et moralis
 in esse destructionis, in quantum redigitur
 Christus ad realem presentiam sacramen-
 talem; et ut illius non est vivo, sed mor-
 tuo modo, quo non potest naturales vitæ-
 functiones exercere. Immutationem realem,
 quæ sit moralis destructio, sufficere ad ratio-
 nem sacrificij, constat: nam vinum in liba-
 mine sacrificabatur; et tamen solum mo-
 raliter destruebatur per effusionem: quate-
 nus sic effusum ad usus humanos redde-
 batur ineptum. Nota: utraque destructio vic-
 tims requiritur ad sacrificium Eucharisti-
 cum: realis, ut verè sit sacrificium; mystica,
 ut sit commemorativum sacrificij cruenti.

22. Hoc
 loco audiendus non est Pater Vazquez, do-
 cens, de ratione sacrificij absolutè esse des-
 tructionem victimæ; non autem de ratione
 sacrificij commemorativi, quale est sacrificium
 Eucharisticum: quo representatur sacrificium
 crucis, in quo victima destructa fuit. Contra:
 nam verum sacrificium veram immolatio-
 nem victimæ postulat; sed sacrificium com-
 memorativum Eucharisticum est verum sacri-
 ficiū, et non mera commemoratio sacrificij

cauent: ergo veram immolationem victimæ,
et non meram. Immolationis factæ comme-
morationem postulat. Rursus: sicut sacri-
ficiū eucharisticum est commemorativum,
sic, et sacrificiū vetus erat præfigurativum.
et quoad hoc æquiparantur a Divo Augus-
tino, lib. 20. contra Faust. Manich., cap. 21.
sed nisi in vetere sacrificiō destrueretur
victima, illud non fuisset verum sacri-
ficiū, sed solum figura: ergo ut sacri-
ficiū eucharisticum non sit mera
commemoratio, sed verum sacrificiū,
requiritur destructio victimæ. Dixit An-

- 27 gelicus, hac quest. 83., art. 1. celebratio
- 27 huius sacramenti imago est passionis
- 27 christi... et ideo dicitur Christi immo-
- 27. latio. sed loquitur de immolatione
mystica; non tamen sufficiente ad verum
sacrificiū. Ratio: quia præmissæ sunt
ex Divo Augustino, quod solent imagi-
nes earum rerum nominibus appella-
re, quorum imagines sunt. per doc-
trinam evincere, sacrificiū eucharis-
ticum esse improprie, et analogice, et
secundum quid sacrificiū, eo propterea
modo, quo imago hominis est homo. ex-
go.

123. Nec audiendus est Pater Conventus dicitur,

In omni sacrificio requiritur destructionem
 victimæ: si enim rei unus destructione pro-
 ducitur melior alia, et nobilior, hæc est victima
 ut erat in crematione Thuri ~~Thuri~~; destruc-
 ti autem substantiæ consecrabilibus, produ-
 ctur Chrysus sub accidentibus, qui est victi-
 ma. Constat aliud esse offerri, aliud sacrifi-
 catum, et immolari; victima non solum
 offertur, sed et immolatur, et sacrificatur. At
 quæ licet id, quod destructione unius rei pro-
 ducitur de novo, offeratur, non tamen sacri-
 ficatur, atque immolatur: exgo non id quod
 producitur, sed quod destruitur, est victi-
 ma. Minor constat ex communis sensu, et
 loquendi modo; et firmatur. Primo: ut sa-
 crificium eucharisticum sit commemorati-
 vum, sacrificij cuncti, requiritur, quod victi-
 ma destruat mystice: exgo ut sit verum, et
 proprium sacrificium, requiritur, quod vera,
 et realimutatione victima modo aliquo
 destruat. Secundo: illud in sacrificio est
 victima, quod veluti subrogamus pro nobis
 ipsi, parati nostram vitam destrui in Dei
 honorem, si ipsi libere; sed non subrogamus,
 quod actione significandi producitur, sed
 quod destruitur: exgo hoc, et non illud est vic-
 tima sacrificata. Ad exemplum dicimus,
 vaporem crematione Thuri productum, fuisse

~~X~~
 suffitus

um puri oblatam, um vero sacrificatam
fuisse thus, quod destruebatur.

S. x

Sectio 10.

Argu-
menta sol-
vuntur.

consequen-
tia:

ad essentiam sacrificij eucharistici pertinet
oblatio, et fractio hostie consecrata: ergo istud
sacrificium non consistit in sola consecratione.
Probatum ~~antece-~~ ^{antece-} ~~dentis~~ ^{dentis}: nam antiquissimæ Litur-
giæ ceremonias ejusmodi sacrificio adhibent.

Probatum prima antecedentis pars: nam con-
secratio non est oblatio: ergo ad essentiam
hujus sacrificij pertinet oblatio verbalis,
quæ fit ante consecrationem; aut quæ fit
post consecrationem; aut utraque simul.

Probatum secunda pars ejusdem antec-
edentis: nam Christus sacrificavit fractione
panis consecrati iuxta illud 1. Corinth., cap.

11. Hoc est corpus meum, quod pro vobis
frangitur: ergo.

125.

Respondeo negando an-
tecedens; cum probatio non teneat: solum
enim vincitur illas ceremonias ex anti-
quissimo ~~antiquissimo~~ usu ecclesiæ, et præcepto
ipso adhibendas, et sine ipso non posse
esse sacrificium peragi. Ad probationem pri-
mæ partis, pro qua stat Scotus, nego antec-
edens: nam consecratio, quæ est immolatio,
est realis, et exacta oblatio, qua victima
destruitur ex intentione adorandi Deum; sicut

sacrificij antiqui. Ista omnis regulatio; aut Thue-
 re crematio, erant realia, & exiata oblatio
 rei sacrificat. Adde primo: Apostoli oblatione-
 bus verbalibus non utebantur; nam ad con-
 secrationem addebant solam orationem
 Dominicam, ut testatur Divus Gregorius
 epist. 63., lib. 7., in dict. 2. Adde secundo: Christus
 sacrificavit in ultima cena; nullam autem co-
 calem oblationem fecit post consecrationem,
 sed statim Eucharistiam dedit discipulis: &
 oblationis factae ante consecrationem non est
 ullum ex Evangelio indicium. Pagani quid-
 em Christus gratiarum actionem; sed hoc
 arbitrarie dicitur oblatio: & non fuit specia-
 lis ceremonia sacrificij; cum eam gratiarum
 actionem promittere consueverit, cum insigni
 aliquod facere volebat. Ad probationem se-
 cundae partis antecedentis, pro qua stat Ca-
 mus, negatur antecedens; quod non deducit
 Ex testimonio adducto: nam quatenus
 refertur ad sacrificium incruentum sic ex-
 ponitur. Hoc est corpus meum, quod pro
 vobis frangitur; id est: occiditur. Occisio
 autem ista nec mystice, nec ullo modo ac-
 tiva sic per fractionem hostiae consecrat, sed
 per consecrationem. Adde primo: in calice hostia ca-
 deat, in calicem, iam esset sacrificium sine
 fractione; ut est certum. Adde secundo: proba-

Silicet est, Christum prout fregisse panem, quam quod illum consecrasset; et sic in fractione hostiæ consecratæ non potuit stare sacrificium. Quod si panem iam consecratum fregit, ea fractio non fuit ceremonialis, sed necessaria, ut unicuique suam daret partem. Fractio, quæ adhibetur in Missa, est ceremonialis; sed neque est similis fractioni à Christo factæ, neque ad eundem finem distributionis faciendæ: ergo hæc nostra fractio non est instituta à Christo; ac proinde non est de essentia sacrificij.

126

Arguitur secundo.

Ecclesia semper in isto sacrificio servavit, ut sumatur sacramentum; et ideo si sacerdos post consecrationem moriatur, alius accedere debet, ut consumet, et perficiat sacrificium: nam ex Concilio Toletano 12., cap. 27. si quale erat sacrificium, cuius nec ipse sacrificans particeps esse dignoscitur? Ergo sacrificium eucharisticum non consistit in sola consecratione; sed vel adæquate, vel inadæquate consistit in comunione. Confirmatur: nam communio est etiam modo aliquo victimæ destructio: ergo est etiam sacrificatio; ad modum, quo in holocausto prout occidebatur victima, et mox cumabatur. Inquitur: nam sacrificium eucharisticum est

holocaustum; id habet per consumptionem, qua
 Christus amittit esse sacramentale, quod
 per consecrationem accipit: ex eo.

Respondet,

121.

concesso antecedente, negando consequentiam.
 supponitur, contra solam singulariter opi-
 nantem, communionem populi non esse sacrifi-
 cationem: neque enim est a sacerdote, et per sacer-
 dotem Christus est principaliter offerens: illa au-
 tem actio non est sacrificativa, quae nec est
 a sacerdote, nec est a Christo ut principaliter
 offerente. Jam vero communionem sacerdo-
 tis esse de essentia sacrificii, non probatur ex
 praxi ecclesiae, et doctrina Concilii Toletani:
 censens solum, communionem esse eaten-
 tem complementum huius sacrificii, aut
 ex precepto Christi, aut ex precepto ecclesiae,
 et certum est necessarium esse sacerdotem
 communionem ex institutione apostolica, de
 qua scriptum Trid. sess. 22. cap. 4.
 Quia communicatio complementum sacrificii
 huius sacrificii, quoniam sicut est con-
 sectio sacramenti, et preparatio convivii; et
 per communionem sacrificium assequitur, suum
 finem. At antecedenter ad communionem
 iam sacrificatio, et immolatio victimae per-
 acta est, et constat ex dictis quem. 124. Con-
 firmatur ex adducta Toletani doctrina;

- 22 nam Concilium immediate addit: tenendum
 21 est, ut quotiescumque sacrificans Corpus, &
 21 sanguinem Christi Domini nostri in altari
 21 immolat, toties perceptionem se participem
 21 subiat: ergo sacerdos prius immolat, postea
 21. perceptione se participem facit victimam im-
 molantem.

128.

molaez. 128. Ad confirmationem nego antea-
dens: víctima enim est Christus, qui per com-
munionem neque immutatur, neque offer-
tur. Ratio: quia consumendo hostiam, nihil
Deo offerimus; sed potius à Deo accipimus,
nempe ut participemus de hostia immo-
lata, colata. Hinc non est bona compa-
ratio ad cremationem victimæ, quæ prius fuit
occisa, sed potius fieri debet comparatio ad
consumptionem, quia de víctima sacrificata
participabant sacerdotes, ut recte notavit Co-
rinth. I. c. 10. vers. 18. sed omittitur
antecedens, et negatur consequentia.
Ratio; quia non quævis victimæ destructio
habet rationem sacrificij, sed quæ ex sua
institutione deputatur ad protestandam
divinam excellentiam. Ad hoc non est
instituta hostiæ consecratæ consumptio: hæc
enim significat Christi figuram, quæ
circa sacrificium supposita. Eucharistia
autem habet rationem sacrificij in ipsa actio.

ritu, quod sacrificium crucis significant.

129. ^{gentiam} ^{linguo} ^{maiorum} ^{sacrificium} ^{holocaustum} ^{ad instar signi-}
^{ficatum} ^{est} ^{holocaustum} ^{ad instar signi-}
^{ficatum} ^{concedo} ^{ad instar holocausti significan-}
^{ti} ^{nunc} ^{maiorum} ^{et omnia minora} ^{nunc} ^{con-}
^{sequuntur} ^{sensus} ^{est} ^{holocaustum} ^{significa-}
^{tum} ^{est} ^{sacrificium} ^{crucis} ^{quod} ^{fuit} ^{holoca-}
^{ustum} ^{quoniam} ^{victima} ^{secundum} ^{omne} ^{suum}
^{esse} ^{destructa} ^{fuerit} ^{holocaustum} ^{signifi-}
^{cans} ^{erat} ^{quo} ⁱⁿ ^{lege} ^{vetere} ^{prefigurabatur}
^{sacrificium} ^{crucis} ⁱⁿ ^{quo} ^{victima} ^{prefigura-}
^{tiva} ^{destructa} ^{erat} ^{totaliter} ^{Item} ^{Eucharis-}
^{tia} ^{habet} ^{rationem} ^{holocausti} ^{sive} ^{sacri-}
^{ficii} ^{crucis} ^{non} ^{sive} ^{holocaustum} ^{vetere}
^{legis} ^{Omne} ^{minorem} ^{neque} ^{Christus} ^{omne}
^{esse} ^{sacramentale} ^{per} ^{simplicem} ^{Eucha-}
^{ristiam} ^{sed} ^{per} ^{speciem} ^{corruptionem}
^{hanc} ^{autem} ^{non} ^{esse} ^{de} ^{ratione} ^{sacrificii}
^{manifestum} ^{est} ^{Nota} ^{dixit} ^{Divus} ^{Augustinus}

x
enim

17. ^{Enim} ^{lib. 17} ^{de civitate} ^{cap. 8} ^{manducare} ^{panem}
^{est} ^{sacrificium} ^{Christianum} ^{sed} ^{acquirat}
^{efficitur} ^{pro} ^{causa} ^{hoc} ^{est} ^{sacrificium} ^{ut}
^{de} ^{pane} ^{Eucharistico} ^{manducant} ^{Christiani}
^{Nota} ^{assumptio} ^{hostie} ^{preconsecrate} ^{que} ^{fuit}
ⁱⁿ ^{Parasceve} ^{dicitur} ^{sacrificium} ^{ut} ^{consecrat}
^{ex} ^{officio} ^{illius} ^{diei} ^{sed} ^{sensus} ^{est} ^{impro-}
^{perius} ^{quo} ^{significatur} ^{sumendam} ^{esse}

victimam sacrificij dicitur procedentis, quidem cum ceremonijs, quae cum ceremonijs sacrificij modo aliquo conveniunt.

130.

Consecratio est productio, sive adductio victimae: ergo se habet ad sacrificium incurrentem, sicut se habuit incarnatio ad sacrificium crucis, et sicut se habebat adductio agni ad sacrificium Pascale: ergo consecratio non est sacrificatio, sed preparatio ad sacrificiationem. Additur: si producat, aut adducatur agnus ad altare, et ibi relinquatur vivus, non sacrificatur; sed per consecrationem Christi adductus vivus, sive producitur sub speciebus: ergo. Confirmatur: sacrificatio supponit victimam vivam: aliter, non occideretur, neque immutabitur; sed consecratio non supponit victimam vivam: nam Christum modo mortuum ponit sub accidentibus: ergo. Vergetur: si in consecratione consistit sacrificium, sequitur, consecrationem cuiusque speciei esse sacrificium; consequens est absurdum: ergo, Non est.

x
dus

131.

Respondetur, concedo antecedens, negando consequentiam: consecratio enim sic est productio, et adductio victimae, ut sit simul illius destructio, cum mystica

cum modo aliquo reali; quod non verifica-
tur de incarnatione, nec de adductione ag-
ni. Est quidem productio, sive adductio
victime consecratio: quatenus respectu sub-
specibus panis, et vini ponit formaliter
corpus, et sanguinem, et per concomitantia
omnium Christi verum. Sed hic mo-
dus producendi victimam est formalitatis
modus mystice occidendi, et modo aliquo
destruendi realiter victimam; ac proinde
est huius immolatio. Constat hinc ad ad-
dictionem; quod nullum est robur pro-
pter dissimilitudinem datam ad argumen-
tum. Nota: si inflicto ~~Christi~~ vulneres
igno, Deus miraculose illius vitam con-
servaret, sacrificium esset peractum; redac-
ta enim supponitur victima ad statum,
in quo naturaliter vitæ functiones non pos-
sunt exerce. Cum itaque Christus per con-
secrationem ad eummodi statum reduca-
tur; constat, quod consecratione sacrifi-
cium fit.

137. Ad confirmationem, concedo
maiores, quæ bene probatur ratione adduc-
ta; indeque inferes, quod ~~in~~ in tu duo mor-
tis. Apostolus aliquis consecrasset, non fecis-
set sacrificium: Christus quidem generatur
mortuus sub speciebus, sed non maculatur.

Ergo minorem: nam aliud est, quod conse-
cratio non supponat victimam vivam;
aliud quod non ponat victimam vivam,
ut sequatur immolatio. Præsumptum est falsum.
posterior est verum: neque enim Christus pro
priori naturæ ponitur vivus sub speciebus,
et pro posteriori occiditur. Constat hoc de
mactatione mystica: nam primum est, quod
ponitur ex vi verborum, et posterior, quod
ponitur per concomitantiam; anima, totum
que Christus vivus ponitur per concomi-
tantiam: ergo primum ponitur sub specie-
bus panis corporis, quam ponatur sanguis,
anima, et totum Christus, et similiter
de sanguine sub speciebus vini. In eo
autem ponendi modo ex vi verborum,
consistit mystica mactatio. Nec primum po-
nitur vivus Christus, ut posterior mactatur
destructione illa reali, quam non semel
explauimus: cum ipsa productio, sive ad-
ductio Christi sit illa ipsa realis immu-
tatio, et moralis destructio, sive mactatio
victoris. igitur victima alibi existens prius
supponitur viva, et consecratione in speciebus
mactatur: ~~et~~ alibi existens presupponitur
in suo esse conaturali ad vias functiones, et
consecratione in speciebus immutata, et sequitur
ad statum, in quo illas naturaliter exerce-
re potest.

x
totus Chri-
stus:

x
Sicuti

133.

Ad argentam, rursus sequi lam.
 immo: quia Christus instituit hoc sacrifici-
 um sub utraque specie; ratio autem sacri-
 ficij precipue dependet ex institutione. secun-
 do: quia hoc sacrificium est memoriale
 sacrificij crucis; quod scilicet in separatio-
 ne sanguinis a corpore: unde ad essentiam
 sacrificij eucharistice pertinet consecratio
 vini, quae expresse significat effusionem san-
 guinis.

134.

Potest responderi aliter: et concedi
 consecrationem utriusque speciei esse duo sacri-
 ficia materialiter, et physice distincta;
 et rursus, esse duo sacrificia formaliter, et
 subjective, et secundum considerationem
 theologicam; et ex distinctione constare ad
 ultimum. Solutio confirmari potest ex dic-
 tis circa unitatem, et pluralitatem eu-
 charistiae in esse sacramenti. ~~nam~~
 Ratio solutionis: nam dum sumptum
 apostoli Corpus Christi, iam erat immolatum;
 ut dictum est ex Divo Hieronymo: sumptum
 autem ante consecrationem calicis. Iterum:
 ante consecrationem calicis, consecrato pane,
 iam in altari est agnus Dei inveniēte
 immolatus; ut dictum est ex Concilio Ni-
 ceno: cum adducta verba habentia tractu
 Galass. lib. 2. cap. 30., apud gladiū.

QD. 33.

Nihilominus dicendum absolute est, sa-
crificium eucharisticum consistere adequate
in consecratione utriusque speciei. Primo: quia
loquimur de hoc sacrificio in sua specie in-
fima et completa. Secundo: quia loquimur
de ipso prout executioni mandatur ex divi-
no precepto. Tercio: quia loquimur de eodem,
ut certo habente fructum; et non est cer-
tum, quod consecratione unius speciei ad
promissum sit fructus. Infertur, Ecclesiam non
posse dispensare, ut sub una tantum specie
fiat consecratio; et convenientiam habere,
quod Origenes, et Volaterranus narrant,
nempè dispensasse cum Norvegis, utrum solo
pane consecrarent: quoniam vinum apud
iplos statim acidit. Videatur Cardinalis
Bellarminus, lib. 2. de Eucharistia, cap. 22.

Caput secundum.

De
illis quæ pertinent ad conversio-
nem eucharisticam.

sectio Prima.

De forma consecrationis.

Conver-

sio eucharistica totius substantię panis in corpus
et totius substantię vini in sanguinem Christi;
quam consecrationem catholica ecclesia

52

N. 1.
quæ est

agnitione manifestacionem appellat. confecta
 none fit. Hoc igitur adstamus, inquit Divus
 Ambrosius, l. 2. de sacramentis, cap. 2. quo mo-
 do potest, qui panis est, corpus esse Christi?
 consecratione. Consecratio igitur cum verbis
 est, et cum sermonibus? Dominus Iesu....
 Ergo sermo Christi hoc conficit sacramen-
 tum.... ipse dicit, et factum est: ipse ~~mandavit~~
~~mandavit~~, et creatum est. Verba consecrationis, ~~mandavit~~,
 non solum sunt verba, et sermo Christi
 sed sunt eadem forma, qua Christus Do-
 minus consecravit, et Eucharistiam constituit.
 Non quia, ex antiquis, quos inter Innocen-
 tium sextum, docuerunt olim Christum non
 verbis, sed benedictione consecrasse. At hoc
 sententia tam sustinere non potest. Primo;
 quia Florentinum in decreto Eugenij docet,
 formam huius sacramenti esse verba, quibus
 saluator conficit hoc sacramentum. Se-
 cundo: quia Tridentinum s. 13. cap. 1. do-
 cet, hoc sacramentum redemptionem institui-
 re, dum potest panis, vini que benedictionem,
 se ipsum ipsius corpus illi pro bere, et suum
 sanguinem.... testatur est. Ex quibus
 formatum argumentum: Christus conse-
 cravit ipse verbis, quibus conficit, et que in-
 stituit hoc sacramentum; sed ipse demum
 sacerdotes, tamquam forma: ergo forma

consecrationis sunt eadem verba, quibus
Christus confecit, et instituit hoc sacramen-
tum.

2. Quæritur in quibus verbis consistat
adequata, et essentialis forma consecrationis?
Supponitur, in formis usitatis non esse essentia-
lem particulam, enim, quæ utique con-
secrationis formulæ inscribitur. Supponitur,
de essentia ^x consecrandi panem, præter ver-
ba ista, hoc est corpus meum, non esse ad-
ditum illud, quod pro vobis exadetur, ut ali-
qui quædam voluerunt. eorum opinio est
improbabilis, immo et contra fidem: sequi-
tur enim, quod Ecclesia Latina, additum
illud prætermittens, committeret integra-
bilem errorem in facto, et in doctrina:
~~videtur~~ nimirum, fieri consecrationem pa-
nis sine verbis ^x essentialibus requisitis
ad conversionem.

3. Ritecundus etiam est ali-
us quorundam error licentium, præter usum
in Ecclesia Latina consecrandi formas, requi-
re essentialiter certas quasdam præces, quibus
a Deo petitur, ut panis, et vinum, super quibus
verba Dominica iam fuisse prolata,
fiant corpus, et sanguis Christi, et sancto spi-
ritu transmutentur. Revertitur primo: nam
inde sequitur, Ecclesiam Latinam esse

x
farius

x
credens

in eorum cum quoad factum, cum quoad
 doctrinam; neque enim usum eorum de
 precibus. Secundo: nam in Ecclesia Graeca
 sacros inunctione post prolata verba
 dominica proponebat populo adorandum
 panem, et vinum; ut testatur Cardinalis
 Bessarion, et Petrus Sanderus in consecratione uti-
 usque Ecclesiae, lib. 2. de Eucharistia, cap. 13.
 Quid plura? Graeci in Concilio Florentino
 interrogati à Latinis, protestati sunt, se firmo-
 ter credere, verbis Domini confici sa-
 cramentum, et ea oratione uti, non ut fi-
 at sacramentum, sed ut sacramentum
 iam factum fiat utile animabus atten-
 ta gratia divinae receptionis. Preces eiusmodi
 in Graeco apprehendi non possunt. Habemus
 namque in Liturgiis sanctorum Iacobi
 Apostoli, Chrysostomi, et Basilii.

¶ Sensus Catho-
 licus iam precum, de quo in Florentino
 testati sunt Graeci, inquirere posset. Primum:
 quia multi Patres dicunt, consecrationem
 fieri benedictione, et oratione: ergo ante
 eorumque preces non est facta consecra-
 tio. Secundo: quia Sanctus Basilius in
 sua Liturgia post verba Dominica vocat
 panem antitypon, sive figuram corporis
 Christi; mox ponit orationem, qua petitur

ut spiritus sanctus parum faciat Corpus
Christi: ideo non dum facta fuerat con-
versio Eucharistica.

ita^x

§. Hic non uagantur. Ad
Primum: sicut Patres non estimabant, be-
nedictione distincta à verbis, fieri conse-
crationem; ~~ita~~ nec estimabant oratione
distincta à verbis Domini consecra-
tionem fieri. Itaque vel iudicabant, verba
Domini esse quodam modo benedictionem,
et orationem; vel si aliam benedictionem,
et orationem intelligebant, non aliud dice-
bant, nisi quod benedictio, et oratio conuer-
tentur verba Domini, quorum efficacia
fit conversio. Ad secundum multi Patres,
non solum Greci, sed et Latini, et Tertul-
lianus, Ambrosius, Hieronymus, et Augus-
tinus, ipsam Eucharistiam appellant fi-
guram, et symbolum, atque imaginem Cor-
poris, et sanguinis Christi: ut videre est
apud Cardinalem de Lugo, disp. 11, sect.
2. In eodem sensu à Divo Basilio patet,
post verba Domini, dicitur accipi pro
Corporis Christi; hoc est: figura continens
rem ipsam, quam significat. Adhuc
Divus Basilius orationem, qua petitur,
ut panis fiat Corpus Christi; sed non pe-
titur quod simpliciter fiat Corpus Christi.

ad id quod notum in salutem et conferre
non peccatorum. Lege ex Controversiis
Cardinalium Bellarminum, lib. 4. de Eu-
charistia, cap. 12: et ex colasticis cardinalibus
de Lugo nuper citatum.

6. Conclusio prima,
forma, qua consecratur panis, essentialis,
et adequata in his tantum verbis consistit:
hoc est corpus meum: nec alia verba requi-
runtur quia ex necessitate sacramenti.
Hec est communis sententia contra Scotum
dicentem, omnino requiri verba illa, quae
paulo quam patetetur ~~et cetera~~.

7. Proba-
tur conclusio: non sola illa verba sunt
de essentia et necessitate consecrationis pa-
nis, quae significant praesentiam corporis et
Christi sub speciebus: sunt enim
verba operantia, quae id faciunt, quod sig-
nificant. Sed solum ista verba, hoc est cor-
pus meum, significant praesentiam corpo-
ris Christi sub speciebus panis: ergo solum
huiusmodi verba sunt de essentia et necessi-
tate formae, qua consecratur panis. Ex-
plicatur: ex Tridentino, et Florentino, et ex
Dico Ambrosio presertim, summo Christi
hoc consistit sacramentum, quo nempe ref-
ectus est, et sum corpus praebere. Sed verba

illa, Quæ prædicat, quam patet, usque ad
verbum, dicere, non sunt sermo Christi,
 verba autem illa, accipite, et manducate
 non sunt, quibus testatur est, se suum corpus
 præbere: ergo omnia ista verba prædicta non
 sunt de essentia, aut de necessitate sacra-
 menti. Et enim cum additum illud, quod
 pro vobis traditur, non est de necessitate,
 nisi quia non sunt prolata à Christo ad
 significandam transubstantiationem? Atque
 verba ista, accipite, et manducate, non signifi-
 cant transubstantiationem, sed usum; ver-
 ba autem illa, quæ prædicat, quam patet,
 neque ullo modo significant transubstan-
tiationem, neque sunt verba Christi: ergo
 omnia illa verba non sunt de essentia,
 aut de necessitate huius sacramenti. Pro-
 batio desumpta est ex perspicuis Datum
testimoniis. Tale est illud Dñi Cypriani,

22. homil. de gradatione Iudz; hoc est corpus
 22. meum; hæc vox res propositas transmutat.
 22. illud quoque Dñi Damasceni, lib. 2. cap.
 22. id. dicit Dominus; hoc est corpus meum,
 et donec ipse veniat, hoc efficitur.

8.

Opponit

quoniam. Dñus Augustinus, in Datu cap. 1. vnum
sub figura de consecratione, lib. 2. docet: sa-
 22. cerdos dicit quia Evangelium verba...

27. Unde sunt verba Dei potestate, et omni
 27. efficacia plena, accipite, et manducate.
 27. hoc est corpus meum. Divus Ambrosius,
 27. lib. 2. de sacramentis, cap. 5. explicans,
 27. quibus verbis fiat consecratio inquit: audi
 27. dicentem: accipite, et edite: hoc est corpus me-
 27. um: ergo verba illa accipite, et manduca-
 27. te, sunt operatoria, et de necessitate sacra-
 menti.

9. Nego consequentiam; quæ ex ad-
 ductis testimoniis non descendit. Ad textum
 Augustini: tota illa clausula ex verbis Chri-
 sti contexta est Dei potestate, et efficacia ple-
 nissima; quia continet verba consecratio-
 nis, quibus significatur presentia Christi,
 et transmutatio panis. Additur: in Evan-
 gelio Lucæ, cap. 22, non leguntur illa verba;
 accipite et manducate: incredibile autem
 est, quod Evangelista prætermiserit verba,
 quibus ex suo Evangelio non possent ha-
 beri verba plena Dei potestate ad confici-
 endum hoc sacramentum. Denique: eiusmo-
 di verba non sunt efficacia ad transubstanti-
 ationem; eam siquidem non significant: sig-
 nificant usum sacramenti; et respectu usus
 possunt esse efficacia de re per modum præ-
 cepti. Ad textum Ambrosii: dicendum; ad-
 didisse illa verba, accipite, et edite, non quia

sunt de necessitate sacramenti: sed ad
explicandam quandam perfectionem sa-
cramenti; quod est illius usus. Eandem ex-
plicationem ad similem Eusebii authorita-
tem accommodat Angelicus hac quest.
78. art. 1. ad 2.

16.

Insuper. Forma conse-

crandi panem ~~panem~~ ~~in~~ ~~consecratione~~ illam
particulam, enim; ea enim Christus usus
fuit in consecratione calicis, Math. 26. sed
ea particula sensum non habet, nisi ex alijs
verbis: accipite, et manducate: ergo huc sunt
de necessitate sacramenti. Oportet tamen
nam illa particula est connexiva, et causalis,
et debet facere hunc sensum, quia hoc est cor-
pus meum, quod nullus est, nisi precedat, aut
subiungatur aliquid, nempe illud: Accipite,
et manducate. — circa hanc instantiam mul-
ta ingeniose movet Cardinalis de Lugo
disput. et section. sed paucis agendum est. Con-
cedo premises, et nego consequentiam. Inpre-
mi: particula, enim, non est de essentia
et necessitate sacramenti. Deinde: ea par-
ticula addita, ut debet addi, ex precepto,
non haberet sensum perfectum, nisi verba
alia precederent, aut subiungerentur; quod
recte probatur ratione allata pro minore.
sed nego, quod de essentia formae, et de

+ citatis
supra, no-
tum. 5.

necessitate sacramenti sit, ut illa particu-
la habeat sensum absolutum, atque perfec-
tum. Manat suggesta, et cum inchoata
significatione; non propterea manet sugges-
ta, aut cum inchoata significatione pre-
sentis corporis Christi, et transubstantiationis
generis enuntiatio illa. hoc est corpus meum.
Iste autem id efficit, quod significat. Nota:
particula, enim, et illi in hebraico, et greco
respondentes, non raro est affirmantis, et
significat idem, atque certe, utique, omni-
no. Non habeo authorem, qui eo modo par-
ticulam illam explicet in textu Matthæi,
et formis consecratis; et si Bernardum
aliqua dubitatione id doceat lib. 39, sec.
2., a num. 31. sic eo modo exponi possit.
Insuper, quam solvo, generis evanes-
ceret.

W. Oppones secundo: nisi prece-
dant illa verba. quæ prædixi quam patere-
tur, ~~et tunc~~. Iste alia, hoc est corpus
meum, non significant Corpus Christi,
sed corpus ipsius sacerdotis: ergo verba illa de-
bent agnoscere ex necessitate sacramenti.
Probatum antecedens: nam verbum, ~~hoc~~, ^{ego}, et
verbum, meum, nisi aliud addatur
referuntur semper ad personam loquen-
tis; et sic verbum, ego, in absolute

significat ipsam ministeria personam; quamvis
operantem ex potestate Christi: ac proinde ver-
bum, meum, in consecratione significabit
corpus ministerii: ergo, ~~et cetera~~.

12.

quod^x

Nego antece-
dens. In primis, ut sacerdos loquatur in
persona Christi, non requiruntur, ~~et~~ ^x præcedant
illa verba: sicut ut absolvens operetur in po-
testate Christi, et in hoc sensu in persona
Christi non requiruntur verba alia, præter
directam illam formulam, ego te absolvo. De-
inde: falsum est, quod in invocationibus
præponitur, Ego, sine addito expresso, semper
ad personam loquentis referatur; aliter
Angelus loquens olim in persona Dei
falso dixisset: ego sum Deus Abraham.
Tandem: verba illa, de quibus agimus, quæ
quidam, quam patet, nihil iuvant, ut
sequentia, hoc est corpus meum, dicantur
in persona Christi, et huius corpus signifi-
cent practice; hoc est: significando, et
causando illius præsentiam sub speciebus
panis. Ratio: nam, ut bene notavit Conrath,
et ex ipso Cardinalis de Lugo, verba illa præ-
cedentia de re significant, verba famæ pro-
ferri recitative, et quæ referendo verba
Christi; qualiter possent referri a laico assisten-
te mensæ, atque manibus panem tenentes:

ex propria solum intentione referendi, quod
Christus in cena fecit, ac dixit.

13. ^{Dixite: qu-}
amvis verba consecrationis, attenta significatione
humana, non referantur determinate ad
corpus Christi, sunt tamen referibilia, et re-
feruntur attenta sacramentali institutione,
et intentione sacerdotis illa praesentis ex per-
sona Christi; ~~et~~ enim eummodi verba prop-
ter duos modos, quibus a sacerdote possunt
proferri, vel ex propria, vel ex Christi per-
sona, equivoca; equivoca autem per intenti-
onem determinantur ad unum. Quod vero
hac sacramentali intentione proferantur
a sacerdote, non recte dici potest ex
eo, quod alia verba significantur, ut
nuper notatum est; sed quantum ratio est
quod dignoscitur ex circumstantiis, quibus
sunt ~~proferuntur~~. quod si formam consecran-
di cum sacramentali intentione, non
determinabili externe, proferretur a sacerdote, va-
lida esset consecratio; ad modum, quo valet
absolutio, si a sacerdote proferretur haec forma,
ego tibi remitto, etiam si alij non capeant,
intentionem absolventi a peccatis: immo etiam
si extimerent, ipsum de remissione alterius
deberi tractare. Solutio desumitur ex An-
gelico hac quest. 78., art. 1., ad 2. dicendum,

X
Sunt

X
Sunt. -

22. quod si sacerdos sola verba praedicta profert
 22. cum intentione conficiendi hoc sacramen-
 22. tum, perficeretur hoc sacramentum; quia in-
 22. tentio facit, ut haec verba intelligantur,
 22. quasi ex persona Christi prolata, etiam si
 22. verbum praecedentibus hoc non recitaretur.
 22. scilicet ad probationem antecedentem negati-
 negandum est assumptum; et ad positivam
 ibi tactam dicendum. Per intentionem sa-
 cramentalem non excluditur, quod in
 forma absolutionis pronomen, ego, referatur
 ad personam loquentis; per intentionem
 autem sacramentalem excluditur quod
 in forma consecrationis pronomen, meus,
 ad personam sacerdotis referatur: un-
 de est manifesta differentia.

12.

Conclusio secun-

da. Forma, qua consecratur vinum, essentia-
 lis, et adequata in his tantum verbis consistit:
 hoc est calix sanguinis mei; aut in istis, et si-
 milibus equivalentibus: hoc est sanguis meus.
 Et communior sententia cum Magistro, et illam
 tenent ex Thomisticis calixanus, Sotus, et Le-
 dyma. De essentia consecrationis esse om-
 nia verba, quae ex precepto ecclesiae de fide
 calicem profereuntur, docent communiter
 Thomisticus, quibus facit ~~communiter~~ Ange-
 licus, citato quae. 78, art. 3. Ex hac sen-

tenent aliquid partem deferunt, et partem
asumunt; et alij dicunt, esse de essentia illud
novi testamenti; alij illud quoque addunt
mysterium fidei; alij omnia verba essentia-
lia esse, dicunt prout illa intermedia, novi,
et veteris testamenti, mysterium fidei.

16. batua conclusio. Primo: quia verba illa
assignata significant presentiam sanguinis
christi sub speciebus vini, et huius in illum tran-
substantiationem; ex quo utrumque hunc ~~esse~~
~~effectum~~ effectum efficiunt; ac proinde ad vini
consecrationem sufficiunt. Secundo: quia
solum predicta verba sunt, quae Apostolus,
et omnes Evangelistae referunt; atque inverisimi-
le est, quod praetermiserint verbum aliquod
germinans ad essentiam formae, aut de necessitate
sacramenti: ex quo sola verba assignata sunt
essentialem formam, et de necessitate sacramenti.
Tercio: quia multi Patres, quos inter Iustinus,
Ambrosius, Damascenus, et Emiserius, instan-
tibus verbis confici sacramentum, docent ex-
presse; et multae Liturgiae sanctissimum
novum, et in ecclesiis usitatissime, aut illa
verba tantum habent: ut sunt Liturgiae
sanctorum Evangelistarum, Iohannis, et Mar-
ti; vel non habent omnia alia: ut sunt
Liturgiae sanctorum Iacobi Apostoli, Basilii,

X

in Chrysostomū. Videantur Paquet, hū, d. 18. cap. 1. & Cardinalis de Lugo, citata d. 18. sect. 2.

16.

Si Dñs Thomas est in op-
posita sententiā. In quibus: atque sic expli-
cavit, ut per præfata verba a nobis assigna-
ta possit validè fieri consecratio; sed tamen
concurrant omnia alia verba, quando usur-
gantur, ut ex præcepto in Ecclesia Latina
usurpare debent: quoniam tunc componunt
unam integram propositionem, ad quam as-
tringitur intentio. Rursus: Angelicus non
parum faveat sententiæ nostræ, loco citato
asserens: omnia prædicta verba sunt de
substantia Formæ; sed per quædam verba,
cum dicitur, hūc est calix sanguinis mei,
significatur ipsa conversio vinū in sangui-
nem eo modo, quo dictum est in forma
consecrationis panis. Sed hæc est per se se suf-
ficiens ad consecrationem panis: ergo ad
consecrationem vinū sunt per se se sufficien-
tia verba illa: hūc est calix sanguinis mei.
Denique: fas hūc spectare a sententiā Angeli-
ci discedere; urgent enim Liturgiæ, quarum
meminimus, & quas ipse non habuit; ut ex
eo constet, quod argumentum inde peti-
tum non sibi obiceret: quod rectè notavi
suarez. Vide modo: Angelicus, eadem quest.

art. 1. ad 2. dicit. verba illa quae prae-
 am gaudetur, non esse de necessitate sacra-
 menti, et ad argumentum ex eo desumptum,
 quod sunt in canone, respondet: Canon Missae
 non est idem apud omnes, nec secundum
 omnia tempora; sed diversa sunt a de-
 veris appropria. sed verba aperte insinuat,
 ea, quae in probatissimis Liturgiis apud Ecce-
 lesias communionis catholicae ~~com~~ mirantur,
 non ~~sunt~~ de sacramenti necessitate. Argu-
 mentum est casus; in quo sumus: ergo.

x
esse

Obicitur pri-
 mo: omnia verba, quibus utimur ex precepto
 ecclesiae in consecratione calicis, habentur ex
 traditione quae per Apostolos pervenit ad Ecce-
 lesiam; et insuper sacerdos eodem ritu, et mo-
 do, tenendo scilicet calicem in manibus,
 illa omnia profert; ac demum illis omni-
 bus, explicatur, cum convalescit in sa-
 cramentum, cum viatus sanguinis efficit in pa-
 sione: ergo omnia illa verba sunt de essen-
 tia formae. Confirmatur primo: quia Flaven-
 tinum dicit formam consecrandi calicem
 esse ista verba: hic est calix sanguinis mei
novi, et aeterni testamenti. ~~et cetera~~. Secun-
 do: quia in catechismo Romano tota illa
 clausula dicitur forma consecrandi cali-
 cem. Tercio: quia in editione Romana operum

Quia Thomas expuncta est sententia
Ciceroniana, quae negat, omnia illa verba
esse de essentia formae.

18.

Negatur consequen-
tia; quae non descendit ex rationibus, quae
consequuntur antecedens; et quibus Angelicus
probat, omnia illa verba esse de substantia
formae. Certum est, omnia illa verba esse
in usu Romanae Ecclesiae ex traditione ab
Apostolorum Principe derivata: ut recte
notavit Divus Thomas, hac quest. art.
1. ad 5: ad mittere, omnia a Chryso fuisse
prolata, et si non omnia ab Evangelistis
referantur; sed quoniam certum est,
quod in consecratione calicis Chrysostomus fuisse
usum particulae enim, qua etiam
utitur in Apostolica traditione, debemus
in consecratione panis, quin ea particu-
la sit de essentia; consequens est, ut eo
argumento non evincatur omnia verba,
quibus utimur in consecratione calicis
~~esse~~ de essentia formae. Neque id probatur
ex eo, quod omnia eodem modo, et ritu a
sacerdote dicantur: nam id etiam verifi-
catur de particula enim, extra essen-
tiam; et a Graecis eodem modo in consecra-
tione panis profertur illud, quod pro volu-
tate traditur, quod non est de essentia formae.

x
esse

ac demum verba, quae formae essentiali
adduntur, proficiuntur eodem actu, et
modo, quia perficiunt, et componunt
unam integram locutionem. Omibus
verbis significatur conversio vini in sangui-
nem, et effectus sanguinis effusi in pasto-
re. sed verba, quibus significatur conversio,
haec quoque peragitur; ac proinde sunt de
essentia formae; quae autem significant ef-
fectum, recte, et convenienter ex hoc ipso
fine addita sunt; sed quod convenienter,
et recte additum sit, non est, quod sit de
essentia formae. Ostenditur: nam aliter Ecce-
lesia Graeca non addidisset convenienter con-
secrationi panis illud, quod pro vobis tra-
ditur; quae verba Christus etiam addidit il-
lis, quibus panem consecravit.

19. Ad pri-
mam confirmationem: Florentinum aspi-
rat formam usuaalem; in qua continentur
verba essentialia; et etiam, quae convenien-
ter sunt addita. Similiter aspi-
rat hanc
ordinis formam: accipe potestatem, ~~et cetera~~,
in nomine Patris; et tamen haec postrema
verba non esse de essentia certum est.
Ad secundam: catechismus dicit, in illis
verbis contineri formam; non autem quod
omnia sint de essentia formae: aliter de

x
ad
;

essentia esset particula, enim. - Ad testi-
am confirmationem: expuncta est senten-
tia Caietani, non quia falsa, multo, que
minus quia existimata fuerit digna
censura; sed quia in eo loco post quam
suam explicuit sententiam, parum curasse
videbatur de sententia Divi Thomae, ut eam
sequebatur. Inquit Vasquez diff. 208. cap.
3. -

20. Instas. verba posteriora in forma
usuali determinant priora illa: hic est ca-
lis sanguinis mei: ergo continent ad eam-
dem significationem; ac proinde sunt de
essentia formae. - Nego antecedens; nam
tunc posteriora verba determinarent
priora, quando ista non significarent
determinationem sanguinem Christi: ut si
dicerem, hic est sanguis; et adderem,
qui effusus est pro vobis. At verba ista
hic est calix sanguinis mei, non sunt in-
determinata ad significandum quom-
libet sanguinem, sed determinatissima
ad significandum sanguinem Christi.
Idcirco antecedente, nego consequen-
tiam: eodem enim modo hec verba,
hoc est corpus meum, determinantur
per ista, quod pro vobis traditur; quod
propterea gerunt ad essentiam conse-

creationis. At, inquit, tota forma usualis
 est una integra propositio significativa con-
 versionis. Occurro: sed est virtualiter mul-
 tiplex; et hæc propositio, hæc est calix sangui-
nis mei, habet suam veritatem grati-
 cam antecedentem, et independentem ab
 istis alijs, quæ est, novi, et æterni testamenti,
 mysterium fidei; quæ coque conveniunt
 implicite; et explicite venit illa, quæ pro
vobis, et pro multis, ~~et æterni~~.

Obiicitur
 secundo: in hac forma, hæc est calix novum
 testamentum in meo sanguine, verba illa
 novum testamentum sunt de essentia.
 et eam quidem formam habemus ex Luca,
 cap. 22: et ex Apostolo, 1. Corinth. 11: ergo in
 forma usuali sunt de essentia similia
 verba: novi testamenti. Preterea: nullus
 evangelista omisit verba ista quæ pro vo-
 bis effundetur; omiserunt autem alij alia,
 ut sunt ista, novi, et æterni testamenti:
 ergo ad essentiam forme pertinent verba
 illa, quæ pro vobis, ~~et æterni~~. Confirmatur:
 consecratio Eucharistiæ affert rationem sa-
 crificij; sacrificium autem effusione san-
 guinis completur ex Apostolo: ergo verba illa
 quæ effundetur, ~~et æterni~~, sunt de essentia
 forme. Probatum consequentia: quia baptizmus

est sacramentum lavacri, et protestativum
fidei, cuius forma claudet essentialiter,
præter illa verba, ego te baptizo, hæc etiam,
in nomine Patris, ~~et Filii~~: ex quo quia Eu-
charistia est sacramentum et sacrificium,
~~et cetera~~.

22. Concesso antecedente, nego con-
sequentiam. Dissimilitudo est: nam in ea
forma, particule iste, novum testamentum,
sunt rectum, et predicatum enuntiatio-
nis, et sine illis illa forma non habet per-
fectum sensum, quo significatur transsub-
stantiatio. At in forma usuali verba illa,
novi, et græci testamenti, veniunt quæ in
obliquo, et sine illis enuntiatio perfectæ sig-
nificat transsubstantiationem. Si velis, quod
ista verba, hic est calix in meo sanguine,
significent perfectæ transsubstantiationem;
non nego antecedens: et dicam non bene
probant verba illa, novum testamentum,
esse essentialia, quia formæ interseverant.
sic namque formæ essentiali interseverant,
particula, novum, quæ est extraneous.
quod autem eadem vox in una forma,
possit esse essentialis, et in alia non requi-
ratur, certum est: nam in forma usuali
vox, calix, est de essentia; et sine illa valet
ista alia forma: hic est sanguis meus: ego

et si infirma, quam ex Luca, et Apostolo
habemus sint de essentia illius particulæ, novum
testamentum, non propterea in forma usuali
sunt de essentia illius voces, novi, et eterni tes-
tamenti.

73.

Ad alteram objectionis partem,
concesso antecedente, nego consequentiam:
nam Evangelistæ gerunt munus historicorum;
unde quod omnes referant ea verba, non est
argumentum, quod ad essentiam foris per-
tineant. Quod illa verba non sint essentia-
lia, probatum aliunde est; et ex eo præcipue,
quod in probatissimis Liturgiis omittuntur.
Quod vero alia verba sint essentialia, pro-
batum etiam est; et maxime ex eo quod
ipsi significetur pressenda sanguinis, et conversio
vini. Si dicas, verba ista, hic est calix sangui-
nis mei, non esse elevata à Christo ad geragen-
dam conversionem vini. nisi in sanguinem pro-
ut effundendum, et cum huius effusionis for-
mali significatione, quæ habetur per illa ver-
ba, quæ pro vobis, ~~et~~ etiam; negabo assump-
tum: oppositum namque probatum est ex
Patribus, et Liturgiis. At, inquit, verba ista
hic est calix sanguinis mei, additione pos-
sunt consumi substantialiter: quæ propterea
non causabunt, donec tota usualis forma
complexa. occurro: idem argumentum

formam in huiusmodi absolutionis ego et
 solvo; et tamen in ipso tota absolutionis for-
 ma consistit essentialiter: ego pariter in
 re praesenti. Dicitur: forma essentialis
 causat effectum, quando prolata est, et est
 verum, quod nihil additur sensum sub-
 stantialiter per verbum; totum hoc stat an-
 tequam tota usualis forma compleatur.
 Ratio: nam in ipso instanti, quo prolata sunt
 verba essentialia, verum est unum ex
 contradictoriis istis: additur, vel, non ad-
 ditur verbum sensum substantialem
 coniungens.

74.

Ad confirmationem, con-
 cepto antecedente, nunc consequentiam: Eu-
 charistia enim est sacrificium incruen-
 tum; commemorativum quidem sacri-
 ficii clementis: de quo intelligitur, quod do-
 cet Apostolus, sacrificium nunquam completi
 effusione sanguinis. Si vero sacrificium Eu-
 charistiae sit commemorativum sacrificii
 clementis, non requiritur, quod per formam
 consecrationis explicitè, et formaliter
 significetur sanguinis effusio; sed satis est,
 quod ex vi verborum sonatur formaliter
 sub speciebus vini sanguis, et non sonatur
 formaliter corpus: et hoc modo exercitè, et
 quæ implicitè significatur effusio sanguinis

factum in sacrificio cruento. Haec consequentia pro-
bationem, concessa antecedente, nego consequentiam.
Sapientia: nam protestatio ex ipsa notione nomi-
nis est explicita, atque expressa significatio:
qualis non esset, refectus a forma baptismatis
illis verbis; in nomine Patris, ~~et Filii~~. At sig-
nificatio sacrificij potest esse exercita; et sic
vel in ipsa victimae distinctione ita suffici-
enter significatio divini domini; quae quidem
significatio est de sacrificij ratione quiddita-
tiva.

25. Instatur. Ecclesia omittit in consecra-
tione panis additum illud: quod pro vobis tra-
ditum; in consecratione calicis utinam illa ve-
ba: qui pro vobis, ~~et sanguis~~. Quibus diversita-
tis ratio esse non potest, nisi quod ista sint
essentialia; et de necessitate sacramenti: ergo.
Concessa materia, nego minoram; est enim
multiplex convenientis ratio pro illa di-
versitate. Prima: quia in consecratione cali-
cis totum mysterium terminatur; quia pro-
pter potius in ea, quam in consecratione pa-
nis oportuit verbis expressis significare sacri-
ficium cruentum. Secunda: quia verba
significantiibus, effusionem significatur im-
plicite, quod congrue sit traditum in manus
tororum; neque enim aliter poterat esse
violenta sanguinis effusio. Tertia: quia Eucha-

aliter est novum testamentum, mysterium
fidei, significans, et sacrificium in remissionem
peccatorum; et hic effectus imbutus
precipue effusione sanguinis: ex doctrina
Apostoli ad Hebr., cap. 9.

26. *Appendix. In*
consecratione calicis verba, quae foris essentia-
li adduntur, non sunt de foris substantia.
Est communis sententia contra Ledysman,
Lotum, et non paucos, qui sic interpretantur
Divum Thomam, quasi docuerit, cuiusmodi
verba esse de substantia, non de essentia
foris. Falluntur: nam apud Angelicum
idem est esse de substantia foris; atque esse
de illius essentia; idcirco quae docet, quest. 60,
art. 8. ~~docet~~: *Si diminuetur aliquid eorum,*
quae sunt de substantia foris... non perfi-
citur sacramentum. Nam vero verba sunt
de substantia foris, sicut ipsi, quae sunt de
essentia possunt causare sacramentum; ac pro-
inde possit intentio ministrum (saltem validam)
restringi ad faciendum sacramentum per
formam essentialem, et per alia verba.
16. *hoc, quod infirmavi in hac quest., num. 5. ~~ita~~*
fusi probabo in tract. de Penitentia; ubi do-
ceo, essentialem absolutionis formam in his ver-
bis consistere adequatè. Te absolvo; verba autem ista,
absolutio tua, possunt esse de substantia.

21. Nunc sic: verba ista, quæ pro vobis,
~~et~~ et cetera, significant aliud quiddam, quod
 non significatur per verba sine quibus scire
 non potest consecratio calicis. Constat: nam
 per hæc significatur præsentia sanguinis Christi
 et conversio vini; per illa autem ab hac
 significatur effusio sanguinis in sacrificium
 et usus sanguinis nobis percipiendi vinum.
 At quæ ea tantum verba formæ sunt de
 substantia, quæ id ipsum significant elati-
 uis, et expressis, quod significatur per for-
 mam essentialem: ergo verba illa, quæ pro
vobis ~~et cetera~~, non sunt de formæ substan-
 tia. Ratio minoris ab exemplo. In forma
 absolutionis verba essentialia significant
 absolutionem à peccatis, quæ clarius signifi-
 catur aduocatis illis verbis: à peccatis tuis.
 ideo hæc esse possunt de illius substantia, si-
 ve præsentia, siue inuocantur, siue subsequen-
 tur. Sic verba in eadem forma, in no-
 mine Patris, ~~et cetera~~, non significant ab-
 solutionem à peccatis: quæ propterea quomo-
 do cumque addantur formæ essentiali
 non sunt de substantia formæ. Hæc satis
 se potest cedere Congdonus, l. 1. §. 6. de
 sacram. sect. 3.

~~~~~  
 ~~~~~  
 ~~~~~

Sectio Secunda

Quem sensum habeant
formae consecra-
tionis?

28.

Constabit de sensu, si haec dubia resolvantur. Primum: an formae consecrationis proferantur recitativè tantum; an etiam enuntiativè? Secundum: quid significet pronomen, hoc, et, huc, in utraque consecrationis forma? Tertium: an propositiones consecrationis sint veræ de presenti in toto rigore; et pro quo instanti?

29.

Asser-
tum primum. Verba consecrationis proferen-
tur à sacerdote, non solum materialitè-
ter, et recitativè, sed etiam formalitèr,
et enuntiativè. Sic communiter ~~proferuntur~~ The-
ologum cum Dño Thoma. Præterea asserti partem
negant aliqui, quos inter Salmeron. Doc-
torum citationes vide apud Cardinalem
de Lugo lib. II. sect. 5. Verba dicuntur
materialitèr, et recitativè, si historicè re-
ferantur; ad modum quo in dýgnatõ-
nibus referimus, quid Aris, quid Lucie-
rus exorando dixerint? Dicuntur forma-
litèr, enuntiativè, assertivè, et significativè,
si intendamus asserere, quod verba sig-
nificant, et quo illis asseruntis, à quo

verba de summis.

3.

Probatum prima asserti-

par: nam ex canone sic sacerdos verba con-
secrationis profert; accipit panem... dedit
que... dicens: exgo sacerdos refert, Chry-
stus dixisse sequentia verba; nempe acci-
pite, et manducate, hoc est enim corpus
meum: exgo profert recitative verba con-
secrationis. Precipitur responsio: sacerdos
per illud verbum, dicens, refert omnia,
quae Christus dixit; sed dixit non solum
illa verba, accipite, et manducate, sed
etiam ista consecrativa: hoc est corpus
meum: exgo hoc quoque sacerdos refert
ut dicta a Christo; quod est, illa recita-
tive profert. Probatum secunda pars
asserti: nam ex Florentino sacerdos in
persona Christi loquens conficit hoc sacra-
mentum; et ex Tridentino Christus per sa-
cerdotem tamquam per ministrum, qui
nomine ipsius consecrat, offert Deo sacri-
ficium. Sed ut tantum recitative, et non
etiam assertive profertur verba con-
secrationis non requiritur, quod sacerdos
loquatur in persona Christi, et quod
nomine ipsius consecret: ea enim verba
recitari possunt a sacerdote in propria per-
sona et proprio nomine, tamquam dicta

à Chrysto: ergo à sacerdote profertur
asseruere.

31. Confirmatur primum: nam sacerdos,
ut consecret, debet intendere facere, quod
Chrystus fecit per verba consecrationis; sed Chry-
stus consecrauit per verba in sensu assertivo:
ergo sacerdos intendit eadem verba pro-
ferre in sensu assertivo. Secundo: nisi verba
assertive profertur, ex ipsorum veritate
non colligitur materiam presentis conuersio
in corpus Chrysti; haberent enim suam
veritatem in conuersione illius tantum
materiam, quam Chrystus in ultima cena
consecrauit.

32. Opponitur primum. Profere
verba consecrationis recitativè simul, et
assertivè, est illa usurpare materialiter,
et formaliter: ergo est uti, et non uti
significatione illorum; hoc implicat: ex-
go. Confirmatur: pronomen, hoc, assertive
prolatum cadet, supra materiam pre-
sentis consecrationis: et recitativè prola-
tum appellat supra materiam à
Chrysto consecratam; sed repugnat,
quod illud pronomen applicetur diversis
materiis: ergo. — Opponitur secundo: verba
ista, accipite, et manducate, et ista alia,
qui pro vobis effundetur, dicuntur tantum

dicuntur tantum recitative: ergo et eodem
modo proficiuntur verba essentialia utriusque
que consecrationis; maxime cum sacerdos
ubi ad consecrationem ventum est, iam non
nunc, sed utitur sermonibus Christi: ut ex Di-
31 vo Ambrosio dictum est. — Oppone textus:
si sacerdos profert assertive formas conse-
crationis, significat panem et vinum con-
verti in suum ipsius corpus, et sanguinem;
hoc est falsum, et absurdo minus: ergo.

33. primum, concesso antecedente, nego conse-
quentiam. Aliud est, quod ex vi unius de-
terminatur intentionis, qui profert verba,
non utatur significatione; aliud est, quod ~~absoluti~~
ea significatione non utatur: primum est
verum; secundum autem est falsum.
Itaque hic duo interveniunt intentiones:
alia referendi verba, quibus Christus usus
fuit; et hec non est, qua sacerdos utitur
significatione verborum: alia affirmandi id,
quod verba significant; et hac utitur sa-
cerdos eorum verborum significatione.
Quod autem non requiritur coniunctio
earum intentionum, et quod ex vi ipsarum
eadem verba possunt recitative, et assertive
profici, multis exemplis ostendi poterit, unum
sufficiat ex illo Christi Domini, Math. 18.

et possunt

27 bene prophetavit de vobis Isaías dicens, Po-
 27 quibus huc labijs me honorat, cor autem
 27 eorum longe, est a me. In Christus utrum-
 que intendit, et fecit: tum referre prophe-
 tiam; tum affirmare significatum. Ad
 confirmationem, concedo maiorem, et
 nego minorem. Impletur, quod pro nomen,
 hoc, eodem modo, et ex eadem intentione
 applicetur diversis materijs; non autem
 quod huc applicetur diverso modo, et inten-
 tionibus diversis. Declaratur exemplo
 satis apto; nam petenti elemosinam
 possum dare panem, et sic respondere:
dico tibi, quod claudio dixit Petrus: ar-
 gentum, et aurum non est mihi; quod
 27 autem habeo, id tibi do. vides, quod pro-
 nomen, mihi, appellat supra diversas
 personas, et quod pro nomen, id, appellat
 supra diversas materias.

32.

Ad secundum,
 concesso antecedente, nego consequentiam.
 Sacerdos precipue cum unam tantum hosti-
 am consecrat, non habet animum distri-
 buendi alij illum panem, quia propter ver-
 ba illa, accipite et manducate, recitativè,
 et non exhortatorie profert: aliter exhorta-
 tur alios, ut acciperent, quod ipse non in-
 tendit dare. Eodem modo dicuntur et

citativè verba illa, quæ consecrationi calicis
 præmittuntur, bibite ex eo omnes; cum non
 possit intendere ut alij bibant. Verba illa
 quæ consecrationi calicis adduntur, quæ pro
 vobis effundetur, recitativè tantum profun-
 tur; referuntur namque ad effusionem san-
 guinis in passionem; quæ iam non potest affi-
 rmarè de futuro. In formis Gregoriorum, de cor-
 pore dicitur, quod pro vobis traditur, aut fran-
 gitur; et de sanguine dicitur, quod pro vo-
 bis effunditur. Et si quidem intelligantur
 de oblatione præsentis, dicuntur, non solum
 recitativè, sed etiam affectivè; et significatur,
 quod corpus, et sanguis de præsentis immo-
 lantur. Rationes istæ pro antecedente non
 militant pro consequente; et quod adun-
 gitur pro ulteriore probatione, non valet:
 nam quod sacerdos non suus, sed verbis
 utatur Christi, cum stat, quod affectivè
 profertur. Sic Christus de se ipso dixit:
 20 doctrina mea non est mea, sed eius, qui
 21 misit me; et de suis discipulis: non vos estis,
 22 qui loquimini, sed spiritus Patris vestri,
 23 qui loquitur in vobis. Et tamen Christus
 affectivè docebat; et discipuli affectivè
 loquebantur.

X
 eo

35. Ad tertium, nego maio-
 rem: nam sacerdos loquitur affectivè in,

Cod. 35.

et ex Persona Christi; quia propterea enun-
 tiat, conversionem fieri in corpus, et san-
 guinem illius. Sic Angelus, non de se,
 sed de Deo, cuius Personam gerebat,
 dixit: Ego sum Deus Abraham; sic David
 non de se, sed de Christo, in cuius perso-
 na loquebatur, dixit: Dominus dixit ad
 me, Filius meus es tu; ego hodie genui
 te.

36. Nota. De necessitate Sacramenti
 est, quod consecratio non forma essentia-
 lis proferatur assertive; neque enim
 aliter sacerdos loquitur in Persona Chri-
 sti; nec ex veritate verborum colligitur Eu-
 charistica conversio. At non est de necessitate
 sacramenti, quod forma proferatur recita-
 tive: nam sacerdos non consecrat, si asser-
 tive proferat formam, essentialem, preter-
 missis verbis precedentibus, ex quibus desu-
 mitur quod recitative forma proferatur.
 Particula, enim, in utraque consecratione,
 non solum proferatur recitative, sed etiam
 assertive. Constat hoc, si sit particula affir-
 mandi; si autem sit causalis, suadetur:
 nam sacerdos, non solum intendit na-
 rrare, Christum fuisse usum illa particula
 causalis; sed se vera intendit, asserere,
 rationem precipiendi deservens; ut et com-

derent, et biberent, fuisse, quia illud, quod
dabatur, erat Corpus, et Sanguis ipsius Chri-
sti.

37. Assertum secundum. Pronomen, hoc,
et hic, in formis consecrationis signifi-
cant, et demonstrant Corpus, et Sanguinem
Christi, non quod existant sub speciebus,
sed illo instanti, in quo proficiuntur; sed
in fine prolationis verborum. Et secundum
omnem Theologorum sententiam cum Divo
Thoma. Docuit Alexander, pronomen, hoc,
significare^x ut signum Corporis Christi, non
quidem absolute, sed ut convertendum
in Christi Corpus; nec dissentit Divus Bona-
ventura asserens, verbum, est, in forma
consecrationis idem significare, ac ver-
bum, transit. Docuit Enauquus, pro-
nomen, hoc, ante finem verborum signifi-
care, et demonstrare panem; in fine
prolationis enuntiationis consecrationis
significare, et demonstrare Corpus Chri-
sti.

x
panem

38. Probatur assertum. Pronomen, hoc,
et hic, in formis consecrationis. Significat, ac-
que demonstrat id, quod identificatur cum
Corpore, et Sanguine Christi: ergo significat
et demonstrat ipsum Corpus, et Sanguinem
Christi. Probatur antecedens: nam eam signi-

Relationem significat copula, est, quia vera esse
 non potest, nisi cum subiecto propositionis iden-
 tificetur predicatum. Nec recurramus ad sensum,
 quem asseruit Divus Bonaventura: eo enim
 alienatur a sua propria significatione; quod
 non licet. Ratio: nam Tridentinum asseruit
 Christum dixisse, vere esse corpus summi id,
 quod specie panis offerebat: ergo in enun-
 tatione Christi verbum, est, accipitur pro-
 prie; et significat simplicem convenien-
 tiam identitatis predicatum subiecto.

Quod autem pronomen, hoc, et, hic, signifi-
 cent corpus, et sanguinem Christi, prout exis-
 tentia sub speciebus in fine prolationis ver-
 borum, probatur: nam forma consecrationis
 est practica: ergo in ea pronomen demon-
 strativum significat id, quod ipsa forma
 facit; facit autem, corpus, et sanguinem
 Christi esse sub speciebus in fine prolationis
 verborum: ergo pronomen demonstra-
 tivum significat, et cetera.

39. Ex dictis rec-
 ta manet sententia Alexandri, et ulterius
 impugnatur. Primum: quia in ea sententia
 ex veritate verborum non colligitur con-
 versio panis, et presentia corporis Christi; quod
 est contra Tridentinum definitionem. Sequi-
 tur tamen: nam panis potest esse signum

Corpus Christi, quoniam convertatur; quod au-
 tem sacerdos intendat, quod convertatur;
 non est ad rem; est enim intentio inu-
 tilis, si verba non significant conversionem.
 Secundo: quia panis ut signum corporis Christi
 est, et ut convertendus in fine prolationis
 verborum, non identificatur cum corpore Christi;
 sed id quod demonstratur per pronomem,
 hoc, identificatur cum corpore Christi: ne vi-
 delicet alienetur verbum, est, a sua propria
 significatione: ergo pronomem, hoc, non signifi-
 cat panem, ut signum corporis Christi, et ut
 convertendum in fine prolationis verborum.
 Recta etiam manet sententia Henrici:
 nam pronomem, hoc, tota consecrationis
 duratione est subiectum, cui cum veritate
 applicatur predicatum pro fine prolationis;
 tale subiectum non est panis, sed corpus
 Christi: ergo in nullo instanti consecrationis
 significatur panis; sed in tota duratione sig-
 nificatur corpus Christi. Preterea: absolum, et
 sine fundamento excogitatum est, quod unum,
 idem que verbum in una, eademque
 enuntiatione pro diversis partibus durationis
 mutet significationem: ergo pronomem, hoc,
 non significat panem, cum profertur, et mox
 corpus Christi in fine prolationis formatur.

Dices primo.

Pronomen, hoc, significat id, quod est presens, dum profertur; id non est corpus Christi, sed panis: ergo. Probatur maior: tum quia, dum Christus dixit, accipite, et manducate ex hoc omnes; pronomen, hoc, demonstrabat panem presentem: ergo et cum dixit, hoc est corpus meum; tum quia si panis non demonstratur per pronomen, hoc, non est cui requiratur presentia panis ad illius validam consecrationem. Confirmatur: verbum consecrationis significatur conversio eucharistica: ergo verbum, est, idem significat, ac verbum, transit; ac proinde pronomen, hoc, significat panem.

21.

Nego maiorem: nam in demonstrationibus practicis, pronomen, hoc, non significat id, quod presens est, dum profertur; cum ex vi ipsarum fiat id ipsum, quod demonstratur. Hoc ipsum constat in alijs enunciationibus demonstrativis; et sic si in conversione aqua in vinum Christus dixisset, hoc est vinum, non demonstrasset aquam, quae desitura erat, sed vinum, quod erat integrum. Similiter si quis dum circumulum ducit, dicat, hic est circumulus, non demonstrat partem, sed totam figuram, quae erit in fine. Ad primam maiorem probationem: Christus ostendit panem, quem

accepit; verbum autem illud, manducate ex
 hoc omnes, relatum ad finem totius locutionis.
 significavit corpus suum: hoc enim est quod
 sub specie panis discipulus obtulit; et quod vere
 corpus suum esse dixit; et quod discipuli
 manducaverunt. Nunc negandum est ante-
 cedens probationis. Ad secundam probatio-
 nem, negativam assumptam: ad veritatem qui-
 dem formae consecrationis, quantum attinet
 ex vi verborum, sufficeret, quod accidentia
 panis essent praesentia, et quod sub ipsis esset
 corpus Christi; sed quoniam ex Christi insti-
 tutione verba consecrationis sunt operativa con-
 versionis panis in Christum corpus: tunc est, quod
 ad validam consecrationem requiratur praesen-
 tia panis. Iste autem ^x demonstratur per pro-
 nomina, scilicet: tum quia id non permittit
 proprietatis verbum est, tum quia nemo per
 enuntiationem demonstrativam ostendit,
 quod, ea prolata, desint esse, sed quod praesens
 tunc est. Ad confirmationem, dixerim quo
 antecedens: verbum consecrationis significatur
 exercite conversio, hoc est, significatione verbo-
 rum fit conversio, concedo, significatur sig-
 natum, ergo antecedens, et consequentiam.
 Item verbum est, non est alienandum
 a propria significatione, ne videlicet occasio
 praebetur haereticis traducendi ad sensus

x
non

impropria verba consecrationis.

42.

Dices secundum hoc pronomen, hoc, in forma consecrationis significat et demonstrat corpus Christi, enuntiatio reddit hunc sensum: Corpus meum est corpus meum. sic esse identica, siue theologicam; quod admitti non debet: ergo pronomen, hoc, non significat corpus Christi.

43.

Nego maiorem de sensu explicito, et formali; illud enim pronomen, hoc, significat corpus Christi; sed sub ratione communis, et indeterminata, ita ut sit sensus: hec res, aut hec substantia, quae sub his accidentibus continetur (namque in fine prolationis verbum) est corpus meum. scilicet in consecratoria enuntiatione quidam ex parte, et formaliter significat corpus Christi; subiectum, hoc, significat quoad actum indefinitam substantiam aut rem contentam sub accidentibus determinati significati in obliquo. Ratio doctrinae; nam post prolationem illius pronominis, hoc, potest, aut perverti, aut complexi forma consecrationis; ut si dicatur, est corpus meum, complexatur: et si dicatur, est panis, pervertatur: ergo illud pronomen, prout est subiectum propositionis, praescindit formaliter a corpore Christi.

eago tantum sub ratione communis & in
determinata; illud significat. Ex hac expli-
catione colligitur, pronomina, hoc, &, hic,
in forma consecrationis sumi substanti-
ve: ponitur enim & solo ante copulam
absque adiunctione substantivi, & solo gen-
vices subiecti. Quod in forma calicis po-
natur masculinè, & non neutralitèr, non
est, quod non accipitur substantivè: neque
enim convenientia in genere, quam exi-
locutio latina, facit, quod debeat sub inte-
ligi in consecrativa enumeratione ex parte
subiecti aliud substantivum. Sic commu-
niter docent Theologi, citantes pro se Ange-
licum, ut videre est apud Suarez, *dis-
p. 58, sect. 7.*

44.

Philomenus Pazquez,

dis- 201, cap. 1, quem aliqui sequi sunt,
probabilissimè docet, pronomina, hoc, &, hic,
accipi adiectivè, & sic ex parte subiecti esse
imperfectam, & inchoatam significationem,
quæ tota refertur, atque ~~ad id~~ ad id, quod
significatur ex parte prædicati. Hinc quod
in altera, & altera consecrationis formâ, de
verso genere pronomina ponantur, hæc est ratio,
quoniam accipiuntur adiectivè, & prædicatum
in una, & in altera forma est diversi ge-
neris. In textu Græco pronomina in forma

x
devol-
utus

calicis ponitur neutraliter, non quia accipitur substantivè, sed quia in hysca neutrius generis est vox; quia calix, et sanguis significantur. Modus iste significandi adiectivè declaratur exemplo; et quidem in subjecta materia: nam in Græcis exemplaribus, illud 1. Corinth., cap. 11. sic legitur: Hoc meum est corpus. Possivum, Meum, sumitur adiectivè, et totam signifi- candi vim devolvit ad prædicatum, Corpus. Ex dictis pronomen, hoc, est synchizomenon quod simul cum prædicato significat uni- ce corpus Christi; non ut cumque, qualiter significatur per hys verba, Corpus meum; sed illud demonstrando præsens, qualiter circulus, dum fit, significatur his verbis, hic est circulus.

45. Asertum textum. Pro- positiones consecratoris sunt veræ de præ- senti in toto rigore; et quidem in instan- ti, in quo profertur ultima syllaba for- mæ essentialis. Est communis, et ceato Theologorum sententia, contra aliquos, qui dicere, propositiones illas secundum se consideratas esse falsas; esse tamen veras, attenta intentione profertentis. Nota: longè ab hac cogitatione distat Scotus, qui docuit Christum sua institutione non reli- quisse verba consecrationis in sua commun

significatione; sed illis eadem significationem
pro tempore attribuit. Quorum citationes vide
apud suarium, lxx. 58., sect. 5. et apud Vazqui-
um, lxx. 202., pag. 1. Inguignantur meminerit
dicendi modum; et ~~quod~~

46.

Probatur prima

pars asserti. Si propositiones consecratorum non
sunt veræ in toto rigore, attenta humana sig-
nificatione, et communis usu, non recedun-
tur veræ per solam intentionem proferentis:
nihil enim ad veritatem propositionis
refert intentio loquentis, nisi verbis exprimat
verum sensum. Quasi: ex veritate rigo-
rosa verborum collecta ecclesia realem præ-
sentiam Christi in Eucharistia; et præci-
piendus est aditus latiori interpretatione: ne
videlicet detur figurata occasio confugiendi ad
figuratas locutiones. Ergo propositiones conse-
cratorum sunt veræ in toto rigore, et non ex so-
la intentione proferentis. Sed nec recurren-
dum est ad mutationem significationis à
Christo factam: tum quia de hac mutatione
non constat; tum quia ex communis sensu
verba consecrationis dicta à sacerdote, et
dicta à laico non differunt in significatione:
sed in hoc tantum, quod dicta à sacer-
dote sint operativa, seu dicta à laico.
Ergo propositiones consecratorum sunt veræ in

toto rigore; hoc est, in sua communī significatione. Probatur secunda pars asserti: nam quod propositiones consecratorij non sint verę antequam proferatur ultima syllaba forme essentialis, certum est; quod autem in instanti prolationis verę sint, probatur: quia tunc completa perfectus verborum sensus: ergo tunc operantur, quod significant: ergo tunc est presentia Christi sub accidentibus; atque adeo tunc cuiusmodi propositiones sunt verę; ab eiusmodi enim Christi presentia propositiones illę verificantur.

91. Obiectes primo. Ad veritatem rigorosam propositionū vocalis de presenti, requiritur, quod obiectum si quando affirmatur per copulam, est; sed obiectum enuntiationum consecrationis, quę sunt propositiones vocales de presenti, non est, quando affirmatur per copulam, est: sed posita in fine, vel post finem propositionis: ergo non sunt verę de presenti in toto rigore. — Obiectes secundo: verba consecrationis non operantur, nisi quatenus significant; sed non significant in eo instanti, quo ultima syllaba forme essentialis proferatur: neque enim significant, nisi audiantur.

Quae audiantur requirunt, quod aures per-
cipiant, quod non fit in instanti, cum fiat
per motum localem: ergo non operantur
in eo instanti in quo profertur ultima
syllaba formae essentialis: ergo tunc non
sunt verae propositiones consecratoriae.

Ad primum,

48.

ergo maiorem: ex primaria institutione et
communi hominum usu, sunt propositiones
vocales de presenti, ad quam veritatem
non requiritur quod obiectum sit, quando
copula, est, profertur; sed sufficit, quod
sit statim, atque propositio finita est, aut
immediate post. Sic supus sedere, aut ta-
cere, cum veritate dicit: sedeo; aut, taceo;
et qui circulum describit, recte dicit: Hic est
circulus. Et quidem, dato, quod propositio-
nes vocales speculative possint perfecte enun-
ciare, quando profertur copula ante pro-
lationem predicati, certe id non contin-
git in propositionibus practici; ut in casu,
quo Deus daret potestatem homini, ut
Angelum produceret ~~produceret~~ per haec
verba: Hic est Angelus. Atque propositio-
nes vocales consecratoriae sunt practicae: er-
go sunt de illarum numero, ad quam
veritatem, ex primaria institutione, et com-
muni hominum usu, sufficit, quod obiectum

ut primum completa enunciatio sit,
quod est, cuiusmodi propositiones esse veras
de presenti secundum totum noverem.

49.

Ad
secundum, distinguo maiorem: verba consecra-
tionis non operantur, nisi quatenus
significant de se et in actu primo; conce-
do, nisi quatenus significant in actu secundo,
et respective ad audientem, nego maiorem.
Distinguo similiter minorem; cuius pro-
batio adiuncta evincit, quod concedimus,
non quod negamus; et nego consequen-
tias. sicut propositio scripta enunci-
ans de presenti debet verificari, non
pro tempore, quo legitur, sed pro quo scribitur;
si propositio vocalis de presenti debet verifica-
ri, non pro tempore, quo auditur, sed pro quo
profertur. Igitur, ad veritatem propositionis
accidit ad significationem completam, quam
de se habet: et inquitur antequam audiat
propositio, sit conformis obiecto, vera est: et
sic se habent propositiones consecrationis in in-
stanti, in quo profertur ultima syllaba formae
essentialis.

50.

Consecrationem. Verba consecra-
tionis, non ut formaliter vera, sed ut signifi-
cative causant praesentiam Christi sub specie-
bus. Est communis sententia. Suadetur:

nam causa precedit effectum; sed veritas
 verborum non precedit praesentiam Christi:
 nam veritas verborum constituitur forma
 licet per verba ipsa, et per praesentiam
 Christi: ergo veritas verborum non causat
 praesentiam Christi: ergo verba non causant,
 ut formaliter vera; sed ut significativa.
 Et quidem indubitanter infert ex veritate
 verborum Christi praesentiam; sed illatio
 non est a priori, et a causa, sed a simulta-
 neo, et ab identitate: ut cum ex veritate
 definitionis inferamus definitum. Dicere
 etiam posset, ex veritate radicali verbo-
 rum inferre tamquam ex causa presen-
 tiam Christi: quoniam verba, ut elevata
 ad sacramentalem significationem,
 connectuntur infallibiliter cum eo, quod ob-
 iectum sit, sicut inveniatur, illudque
 causant; et in hoc sensu exponitur Doctor
 Thomas, hic, quest. 78, art. 5, docens, veri-
 tatem huius locutionis, nempe consecra-
 tionis, non presupponere significatam
 rem, sed illam facere.

Sectio sexta

de
 Materia consecrabilis.

Primum

primum. Secum illa materia est idonea
ad huius consecrationem, quia ex vero tritico
verus panis est. Dogma est catholicum.

II. constat ex Christi facto: accepit panem;
nomine autem panis intelligitur simpli-
citer verus panis, et ex vero tritico: nam
si sit ex alia materia significatur cum ad-
dito, iuxta illud: est hic puer, qui habet

III. quinque panes hordeaceos. Constat etiam ex
Concilio Carthaginiensi 3., cap. 22; et ex Flo-
rentino in decreto Eugenii, de sacramentis, Eu-
charistiae materiam esse panem ex tritico, quod
solum est frumentum proprie dictum. Con-
stat semper ex perpetua Ecclesiae traditione,
et ex unanimi consensu Patrum; quod ma-
gis numero citat Rodas, quest. 2., sect. 2., §. 1.

Quae prima: Concilia antiqua, et Patres so-
lum postulant pro materia panem; panis
autem, non solum est ex tritico, sed ex quo-
libet grano. Secundo: panis azymus non est
simpliciter panis; est tamen materia ido-
nea: ut est certum de fide. Tertio: panis
fermentatus est simpliciter panis; non est
autem materia apta: nam sicut Christus
accepit panem, sic illum accepit azymum.

Ad primum: solus panis triticeus est sim-
pliciter panis; et hoc modo intelliguntur
Concilia, et Patres; quod nobis clarius

Innotescit ex doctrina Florentina. Ad se-
 cundum: in scriptura panes propositiones,
 qui erant azymi, dicuntur simpliciter
 panes; et Calixtus in Emau cognoverunt
 dominum in fractione panis, qui in eo
 debet esse azymus: et in aliquibus
 versionibus panis azymus est apud inter-
 pretes. Ad tertium: Christus consecravit
 in pane, ut in materia necessaria; in
 azymo, ut in materia sufficiente: quod
 habetur ex traditione, et deducitur ex cus-
 to-
 27. tua. Quarta: accepit Iesus panem, et bene-
 27. dixit: exgo si accipitur verus panis, ~~et~~
 adhibetur, quod Christus voluit esse neces-
 sarium ad sacramentum.

52. Primum se-
 cundum. Solum est materia idonea ad
 calicis consecrationem vinum de vite. Et
 etiam dogma catholicum. Constat ex Chry-
 sti factis; accepit enim cuiusmodi vinum, et
 27. dixit: non bibam a modo de hoc genere
 27. vitis. Constat ex capite, Firmiter, de Sum-
 m. Trinit., ubi expresse dicitur, materiam ca-
 licis esse vinum de vite. Constat ex Ecclē-
 sticā traditione, et ex Patribus damnantibus
 schismaticos, qui consecrabant solam aquam,
 aut mel, et lac in calicem infundebant;
 ut videre est apud citatum Rhodius, eisdem

questione, et sectione, §. 2. - Dico primo:
 vinum congelatum est apta materia; ab
 eo non differt liquor contentus in aëre
 uirg: ergo iste liquor, dum contentus est,
 est consecrabilis; et tamen non est vinum.
 secundo: vinum miraculose productum,
 quale fuit in nuptijs Canaa, est apta
 materia; et tamen non est de vite. Ad pri-
 mum: vinum congelatum est verum vinum,
 quamvis non sit proxime potabile: unde
 probabilissime quod sit apta materia. Quod
 aqua congelata non sit materia baptismi
 hoc est: quoniam materia proxima sit ab-
 solutio, quæ aqua congelata non potest fieri;
 cumque materia proxima Eucharistiae non
 sit potatio: inde non est paritas, ut vinum
 congelatum non sit materia remota; sed
 nec hinc est paritas ad liquorem conten-
 tum in uvis: dum enim continetur, non
 denominatur vinum. Ad secundum:
 requiritur vinum de vite; non per actua-
 lem predicamentalem relationem; sed
 per relationem transcendentalem: hoc est,
 quod tale sit, ut possit a vite produci se-
 cundum suam naturam, et speciem.

§ 3.

Nota-
 tio prima. Ad validam consecrationem
 requiritur moralis presentia materis. Ratio:

x
 Dicitur,

x
 ratio:

nam aliter non possumus verificari enun-
tiationes consecratoris, quæ sunt demonst-
rationes per pronomina, hoc, &, hic. Iste
ta præsentia moralis debet esse tanquam,
ut rex cuiusmodi pronomina possit hu-
mano modo materia demonstrari, inde
pendentes ab alio signo sensibili. sed
non sufficit, quod tota materia præsens
sit secundum aliquam sui partem;
aliter si adesset mare visum usque ad in-
dum, sacerdos positus in litore posset
totum illud consecrare. hoc est absurdum:
quis enim dicat, totum illud vinum
& longissime positas illius partes, esse sa-
cerdoti moraliter præsentem. Nec panis
a tergo positus est consecrabilis quamvis
hostia designetur; neque enim demonst-
raretur in vi pronominis, hoc: sed in
vi alterius signi sensibiles. Itaque neque
esset consecrabilis panis positus post pane-
tem, aut intra tabernaculum. Contra-
rio: omnes hostiæ posite in Ciborio conse-
crari possunt, quamvis non omnes vide-
antur: immo quamvis vas cooperatum
esset. Ratio huius: quia iuxta commu-
nem modum sufficienter demonstratur
res contenta, si demonstratur in suo con-
tente; ut cum ostense dolio dicimus, est

vinum aut cum ostense manifestum dicitur
mus, est aurum.

54.

Notatio secunda
ad validam consecrationem requiritur,
quod materia determinata, et certa
habeat quantitatem. Constat: non aliter
demonstrari non potest per formam conse-
crationis. Sine materia consecrabilis
non habet terminum magnitudinis, cum
modo tota quantitas sit sensibilis, et hu-
mano modo praesens; hoc est: non habet
certum terminum, quo maior non sit
consecrabilis, ~~etiam~~ si demonstrabilis
sit. Habet tamen terminum parvitatis:
nam particula materiae, quae separata
a toto est propter parvitatem insensibilem,
et insensibilem naturaliter, non posset mo-
raliter demonstrari; hoc autem requiritur
ad validam consecrationem. Non
tamen requiritur, quod ipsi consecranti
sit sensibilis; nam solum requiritur, quod
id, quod demonstratur, sit in se sensibilis;
et sic valeret consecratio facta in tene-
bris. Ex eo quod Christus maneret in par-
ticulis insensibilibus post factam separa-
tionem, non recte arguitur, quod particula
insensibilis valide consecrari possit. Oten-
ditur primo per retentionem: nam absente

sacerdote, sub hostia consecrata manet chrys-
tus; et in anima separata manet carac-
ter: et tamen neque hostia potest conse-
crari, absente sacerdote; nec in anima
separata, character potest imprimi. Osten-
ditur secundo directè: ut chrysus maneat
sub particula insensibilis, sufficit, quod
sub ipsa ante consecrationem fuerit sub-
stantia panis; et quod sub ipsa post illam
substantia conservari: ut vero particula post
validè consecrari requiratur, quod mora-
liter demonstrari valeat. Et hoc esse non
potest, si quantitas ob parvitatem sit in-
sensibilis.

88. **Notatio sexta.** Ad validam con-
secrationem requiritur, quod sacerdotis in-
tentio feratur in materiam certam, et de-
terminatam. Ratio: nam intentione sa-
cerdotis applicatur forma materiei; forma
autem significat determinatam, et certam
materiam demonstrabilem per pronomen,
hoc: ergo intentio ~~sacerdotis~~ sacerdotis fieri de-
bet in materiam certam, et determina-
tam. Quia esset invalida consecratio,
si sacerdos ex octo hostiis presentibus sex
tantum vellet consecrari, quoniam illas desig-
naret; aut si vellet unius hostie medietate
tantum consecrare, quoniam illam designaret.

De Euc. C. 36.

Similiter si post consecrationem in cali-
cem inuadat gutta vini, aut multus par-
ticulis consecratis una non consecrata
misceatur, quæ discerni non possit, non
possit fieri consecratio: neque enim ma-
teria non consecrata possit demonstra-
ri per formam consecrationis. Si in-
cio sacerdote ponatur in altari
hostia secundum ab illis, quas consecrare
intendit, illa manebit inconsecrata,
& econtra: Si sacerdos habens coram se
octo hostias, putaret, esse tantum sex, illas
omnes consecraret; quia vult impliciter
omnes, quæ presentes habet, consecrare.

56.

Notatio quarta: ad validam consecrationem
non sequuntur, aut consecratio, utriusque ma-
teris, aut intentio consecrandi utramque.
Non posse absque grandi sacrilegio dividere
mysterium, hoc est, consecrare unam speci-
em, et non aliam, habetur ex C. congerimus
de consecratione, dist. 2: nec posse prius calicem,
quam hostiam, licite consecrare, certum est;
Ecclesia enim semper intellexit ordinem con-
secrandi à Christo servatum, esse sub precepto.
Quod una materia possit valide consecrari,
non consecrata alia, constat; nam veritas
verborum quibus consecratur panis, non pendet

ā futura consecratione calicis; & similiter ver-
 tus verborum, quibus consecratur panis calix
 non gendit ā gravi consecratione panis. sed
 tota vis consecrationis stat in veritate verbo-
 rum: ergo. Quod consecratio alterutius ma-
 teriæ non gendeat ab intentione consecran-
 di utramque, madet: nam in sacramen-
 to sufficit, quod minister intendat facere,
 quod verba significant, et quod possunt facere;
 sed forma consecrandi panem significat pre-
 sentiam Christi sub illius speciebus, et illam
 presentiam causare possunt: ergo sufficit, quod
 minister hoc intendat: ergo non requiritur
 intentio consecrandi etiam cali-
 cem.

57. Jam vero circa materiam consecran-
 tem hæc suggerit questio decidenda: an modica
 aqua, vino calicis infusa, debeat prius converti
 in vinum, ut per consecrationem in sanguinem
 Christi convertatur? Hanc mutationem non esse
 de necessitate sacramenti, certum est: neque
 enim iteratur consecratio, si post consecrationem
 admixta, per oblivionem non fuisse aquam
 diffusam. Additur: partim ex traditione Ec-
 clesiæ, partim ex Scriptura habetur, non
 esse necessariam aquæ mixturem ad vali-
 dem consecrationem: nam Christus materiam
 consecrandam vocavit de genimine vêtis;

quale est vinum meum. Dixere Patres 1., C. cum omni cūmen. de consecr., dist. 2: et Divus Cyrillus, epist. 63., tam necessariam ad consecrationem esse aquam, quam vinum. sed explicantur cum debita distinctione, ut scilicet tam necessaria sit aqua ad licitā, quam vinum est necessarium ad validam consecrationem; quam explanationem dedit Angelicus, questione 72., art. 7., ad. 2.

58.

Est itaque mixtio aquę cum vino de necessitate precepti; non quidem divini, sed ecclesiastici. Constat hoc ex Tridentino, sess. 22., cap. 7., dicente, preceptum esse ab ecclesia sacerdotibus, ut aquam in calice offerendo mīcerent. illud patet suadetur: nam non constat de illo Domini precepto. Concilia, et Patres vocant illud divinum mandatum; sed solum significant, quod ad exemplum Christi, ex Dei inspiratione mixtionem istam precepit ecclesia. Et quidem a temporibus Apostolorum viguit hoc preceptum; et si Alexander 6. sic, quod cuīmodi preceptum a Patribus acceptum, cum scripto confirmavit.

59.

Quantitas aquę calici infundendę debet esse modicissima; ut precepit concili-

um. Fluvium. Primo: ne forte aqua
 coacta admixta vinum corrumperet;
 aut saltem faceret, ne posset appellare vinum
 sine addito. Secundo: ut habetur mystica
 significatio melius, et perfectius: quatenus
 per aquam modicam, et parvum infir-
 mitas populi Christiani; et per vinum signi-
 ficatur virtus Christi, et eius sanguis. Item
 in maiore quantitate miscebatur aqua; et
 11 Concilium Trullanense, cap. 12, prescribit: duo
 11. partes sunt vini, tertia aquae; quia maior
 11. est maiestas sanguinis Christi. Et quidem
 verissimile est quod Christus consecravit vi-
 num, more solito temperatum; quod non
 fiebat una, vel altera, aut pauci aquae
 gutti. Id autem insinuat in Liturgia
 sancti Iacobi, ubi dicitur, quod Christus
 accepit calicem, miscuitque aquae; qui
 modus loquendi non verificatur de raro
 gutti.

60 In questione proposita, duo sunt sup-
 plementa. Primum: aqua vino infusa
 non convertitur in illam aquam, quae exi-
 vit de latere Christi. Ratio: conversio Eucha-
 ristica non potest esse, nisi ex vi verborum; ver-
 ba autem non significant illam aquam in
 aquam conversionem: ergo aqua infusa vino
 non convertitur in aquam illam, quae fluxit

In Christi latere. Secundum: aqua vino
 infusa, post consecrationem, non manet
 in propria substantia, sed conversa est
 in Christi sanguinem. Probatur primo: quia
 Patres saepe dicunt, aquam consecram,
 sanctificam, et benedicam; quibus verbis expli-
 catur Eucharistica conversio. Secundo: quia
 pronomen, hic, designat totum potum, qui
 in calice continetur: unde si totus non esset
 sanguis Christi post consecrationem, forma
 consecrationis non esset simpliciter vera.
 Ipsi suppositi docet prima sententia, aquam
 vino admixtam non aliter converti in
 sanguinem Christi, nisi quatenus prius conver-
 tatur in vinum. Hec est communissima
 Theologorum sententia, et tribuitur Ange-
 lico, quest. 72., art. 8. Docet secunda sen-
 tentia, non esse necessarium, ut aqua
 admixta vino convertatur in Christi
 sanguinem, quod prius in vinum conver-
 tatur. Sic docent Cardinales Alanus,
 Baronius, Tolatus, et Lugo; multique
 alii Theologi, tum scripturarii, tum specu-
 lativi: quos inter Conrardus, qui rem optime
 tractat, quest. 72., art. 8., dubio unico.

¶ Con-
 clusio. Non est necessarium, quod aqua
 modica vino calicis admixta convertatur

præ in vinum, ut per consecrationem in sanguinem Christi converteretur. Probatur solè hæc conclusio; quia iuxta probabilissimam Philosophiam aqua, quamvis modica, non potest converteri in vinum per virtutem activam ipsius, quamvis generosum sit, et copiosum; ut apud Philosophos videre potes, quos citat Rhodius, hic, quest. 2., sect. 2., §. 3. ceterum in aliquibus casibus fieri non potest ante consecrationem huiusmodi conversio. Primum: in veteri usu Ecclesiæ, nam Apostoli fere ad orationem Dominicam consecrabant. Secundo: in casu, quo sacerdos celeratim post orationem pergit ad consecrationem. Tertio: quando immediate ante consecrationem infunditur aqua, cum prius non fuerit admixta. Dato itaque, quod aqua possit in vinum converteri, ea conversio in casibus assignatis, et similibus, propter breviteratem temporis agnoscenda non est.

62. Hunc sic: in iis casibus, in quibus aqua non est prius conversa in vinum, absolute, et simpliciter est vera forma consecratoria calicis; sed non esset absolute, et simpliciter vera, si aqua non converteretur immediate in sanguinem: ergo in iis casibus aqua convertitur

immediate in sanguinem. Constat maior,
 et minor probatur ratione supra adduc-
 ta: nam pronomen, *hic*, totum illum po-
 tum, qui est in calice, demonstrat; et non
 totus esset sanguis Christi, ut enuntiatur,
 si aqua praeinfusa non converteretur im-
 mediate in Christi sanguinem in casibus
 assignatis. Confirmatur: nam aliòquin illud
 totum non esset adorandum adoratione
 latius; hinc autem probat Angelicus, aqua
 in Christi sanguinem conversionem, si-
 quod post consecrationem non manet a-
 qua in sua propria natura: ergo.

63.

(Dices.

Rationes istae patiuntur instantiam: nam
 capillus insertus hostiae manet inconversus:
 ergo forma consecrationis non est simpli-
 citer, et absolute vera; et hostia non adora-
 tur, absque idolatriae periculo. Contra: nam aqua
 vino infusa componit unum potum vini
 usualis; capillus cum hostia non compo-
 nit panem usualis: ergo pronomen, *hic*,
 in forma calicis demonstrat totum illum
 potum, qui est in calice; et pronomen, *hoc*,
 in forma consecrationis hostiae demonstrat
 solum panem. Preterea: intentio fidelium
 in adoratione calicis fertur ad illud totum,
 quod proponitur per modum potus, et in ado-

ratione hostiæ facta ad illud, quod habet ra-
tionem cibi: ex eo adoratio terminaretur ad
aquam in calice manentem, et non termina-
retur ad capillum insertum hostiæ, scilicet
manifestas disparitates, quibus debilitatur
instantia; et nota, quod Ecclesia ex certa
scientia iubet, et quam mysterium in circum-
stantiis, in quibus est moraliter impossibile,
quod convertatur in vinum; scilicet quando.
post consecrationem hostiæ adventiter, vinum
calicis non fuisse mixtum aqua; tunc si
infunditur debet, et procedendum est ad con-
secrationem calicis. Ergo nisi aqua conver-
tatur immediate in sanguinem, Ecclesia
exponet sacerdotem certissimo periculo pro-
ferendi formam non absolute, et simpliciter
veram; et pariter exponet fideles certissimo
periculo idolatriæ materialis.

69. Vigentius
adhuc probatur conclusio ex Patribus, quos
magno numero colligunt Conink citatus su-
perius, et Rhodus citatus: ex his Divus
Crisostomus, in sua liturgia dicit, vinum
aqua mixtum in sanguinem Christi
a Spiritu Sancto mutari. Divus Ba-
nascenus, lib. 2., cap. 12., dicit, panem, vi-
numque, et aquam per invocationem
spiritus Sancti supernaturaliter transmutari

77. in corpus, & sanguinem Christi. ex Lat.
 nu Divus Ambrosius, lib. 4. de sacramentis,
 77. cap. 5: ante consecrationem calix est vino,
 77. & aqua plenus; ubi verba Christi operata
 77. fuerint, sanguis efficitur. Divus Augustinus,
 77. apud citatos Origenem, et Rhodod: aqua mittitur
 77. in calicem; & fit sanguis consecratione ver-
 77. bi celestis. Divus Paschasius, lib. de corpore
 77. Christi lib. 1., cap. 11: non inconvenienter
 77. in eucharystia aqua consecratur, non quod
 77. aqua permaneat, sed vertatur in sanguinem.
 77. nem.

65. Ex praemissis testimoniis arguitur sic:
 Patres docentes conversionem aquae infusae
 in calicem in Christi sanguinem, eodem mo-
 do de illius conversione loquuntur, ac de
 conversione vini. sed vinum convertitur im-
 mediatè in sanguinem: ergo et aqua.
 Confirmatur, & praecipue communis
 responsiones. Primo: Patres absolute, & sim-
 pliciter dicunt, aquam benedictam, consecra-
 re, in sanguinem converti; id deesse non
 potuissent, si prius in vinum converti debe-
 ret: sicut propter hanc rationem dici ab-
 solute non potest, quod triticum converta-
 tur in corpus Christi: ergo. Secundo: Pa-
 tres dicunt, non solum, quod aqua mix-
 ta vino fit sanguis, sed addunt, quod

77. partur

conversio in sanguinem consecratione, in
 vocatione spiritus sancti & verbis Christi; sed
 conversio; quæ fit consecratione est immediata:
 ergo. Tertio: Patres aperte supponunt genera-
 tionem aquæ in calice usque ad consecratio-
 nem; ut constat ex testimonio adducto Divi
 Ambrosii; dicunt etiam in Eucharistia dari
 nobis percipiendum panem, vinum, & aquam;
 quæ consecrata sunt: ut loquitur Divus ~~Augustinus~~ Ju-
 stinus, in poster. *Agologia*: quod intelligitur,
 sicut de speciebus panis, et vini; sic de
 speciebus aquæ manentibus post consecra-
 tionem. Si permanet aqua usque ad conse-
 crationem, et si post consecrationem per-
 manent aquæ species, iam aqua conversio
 in sanguinem Christi: ergo.

66. *A* ratione
 additur conclusio: nam materia calicis
 est id, quod communiter, absolute, et sim-
 pliciter significatur nomine vini: ut constat
 ex Florentino, et Tridentino. Sed vinum
 modicè lymphatum, sive vinum aqua mix-
 tum, ut loquitur citatus Divus Chrysostomus;
 aut aqua, et vinum, quæ confusa aduna-
 tione regulariter, ut loquitur Divus Cy-
 rillus, apud citatum Cornubi; sive tempera-
 mentum calicis, ut loquitur Divus Je-
 romus apud citatum Rhodius; etymodi, inquam,

liquor absolute, et simpliciter significatur
nomine vini, et in usu communium hominum
habetur pro vino. Ergo vinum modice sym-
phatum est materia calicis, ac proinde
aqua admixta est partialiter materia
calicis, quae propterea consecratione conver-
titur immediate in sanguinem Christi.

67. ^{Facta} probatio desumitur ex facto Christi Domini.

x
potum

venit enim in suum sanguinem totum
illum ~~propter~~ ^x, quod erat in calice; erat
autem vinum usuale, in quo erat aqua
in propria natura. Ratio: nam Chris-
tus miscuit aquam, iuxta morem illius re-
gionis calidæ; hoc est, in quantitate nota-
bile; quod satis habetur ex liturgia sancti
Jacobi: ut notatum fuit num. 49. Post
mixturem, factam, nulla fere interposita
mora, Christus consecravit; ut habetur ex
liturgia Divi Basilii, referentis per mo-
dum unus actus continue totum factum:

- 77. Similiter calicem vini, postquam cenave-
runt, accepit, miscuitque aquis, gratias
77. agit dicens; ~~et cetera~~. Ergo ob temporis
77. brevitatem aqua, quam miscuit Christus,
non potuit in vinum ante consecrationem
converti; ac proinde manens in propria
natura a Christo in suum sanguinem

convulsa est: ac per consequens aqua est
partialis materia calicis.

Sectio quarta Argumenta solvuntur.

68. *Arguitur*
primo. Innoc. 3. c. 1, cum. Marth., de cele-
bratione Missarum in questione de conversione
aqua in sanguinem Christi refert tres sen-
tentias. Primam, quae asserit, converti in aqu-
am, quae ex Christi latere fluxit. Secundam,
quae asserit, aquam prius converti in vinum,
et deinde in sanguinem; Tertiam, quae asse-
rit manere aquam circumfusam accidenti-
bus vini. Decernit: verum inter opiniones
praedictas illa probabilior iudicatur, quae as-
serit, aquam cum vino in sanguinem
transmutari. Ergo aqua, ut convertatur
in sanguinem, debet prius converti in vi-
num. Sed enim asseribat opinio illa, quam
Pontifex probabiliorē appellat: nam ratio
» illius exat; quia aqua in vinum transit
» mixta vino, licet Physici contrarium asse-
» rerint, qui aquam a vino per artifici-
» um dicunt posse separari.

69. *Respondeo ne-*
gando consequentiam. Pontifex ibi nihil
definit, sed asserit, probabiliter esse aquam

post consecrationem non maneat in sua na-
tura, sed consecratione simul cum vino esse
in sanguinem transmutatam. Rursus itaque
respondet ad id, quod querebatur, et asserit,
aquam in sanguinem converti, prescinden-
do à mediata, vel immediata conversione.
Ideo in responsione non approbat rationem
illius opinionis, quam attulit, nec reiecit op-
positam physicam rationem: sed pro
transmutatione aquæ simul cum vino in
Christi sanguinem, hanc dedit rationem.

27. Ideo vino aqua unitur, ut Christo populus
adunetur; non dicit, ideo aqua in vinum
convertitur; sed dicit, unitur: insinuans,
vinum, et aquam esse materiam conse-
crabilem propter significationem unio-
nis populi cum Christo. Rursus: cum Pon-
tifex dicat aquam cum vino in sangui-
nem transmutari, ne improprie lo-
quutus sit, dicendum est, agnovisse con-
versionem immediatam aquæ in sangui-
nem. Denique: hunc esse Pontificis sen-
tum docuit Glossa in cap. citatum, ~~et~~ Physicæ
affirmans, aquam à vino licet difficile,
posse separari; et ~~videtur~~, cum vino, affirmans,
vinum aquaticum, tamquam compositum
ex vino, et aqua, in sanguinem mutari.
Colligitur ex dictis, Innocentium approbasse

x
versu
x
versu,

conclusionem illam opinionum; rationem autem
illam non curasse: unde constat nullam esse
probationem consequentis à nobis negat.

14. Ipsi Innocentius suus est interpres: nam
lib. 2. de mysteriis Missæ, cap. 30. proponens
conversionem aquæ in vinum, et vinum in sangui-
nem, dicit: quis ambigat, aquam in vinum
transire, cum vena modicum aquæ infunditur?
Sed in cap. cum Marthæ, approbat conversio-
nem mediatam aquæ in sanguinem. — Nego
consequentiam; nam à sententia quam
liber dicit Innocentius, ut Doctor privatus,
non est augmentum ad similem doctrinam
in decisione canonica: qua præter in cap.
cum Marthæ, abstractum à conversione sive
mediata, sive immediata; etiam dato, quod
in lib. de mysteriis sit pro conversione tan-
tum mediatam. sed quoniam Innocentius
bene sciebat, tunc temporis paucissimos esse,
qui aquam, etiam modicam, in vinum
conventi posse concederent; quo tunc dixisse
potuit: quis ambigat, aquam in vinum posse
transire? Id argumentum est, ut dicatur, lo-
quum fuisse de conversione materiali, qua aqua
participat solas quantitates vini. Confirmari
potest: nam eodem lib., cap. 12., dixerat, in
sacramento esse trinitatem specierum, nempe

argumentum

panis, vini, et aquae; quod verum non esset, si
ante consecrationem aqua in vinum esset
physicè conversa.

- Arguitur secundo. Con-
cilia, et Patres absolute dicunt, vinum esse
materiam calicis, nulla facta mentione aquae,
ergo aqua, nisi conversa prius in vinum, non
est convertibilis in Christi sanguinem. Pro an-
tecedente sufficiat illud Florentini, definiens
materiam calicis, esse vinum, cui aqua modi-
cissima est admiscenda: quibus verbis mate-
ria calicis opponit aquam. Item illud Divi
Cypriani, lib. 2. Epistol. 63. ad Caecilium:
Sanguis Christi non utique aqua est, sed
vinum. Denum illud, C. cum omnia,
de consecratione, distinct. 2: panem
et vinum aliud offerri, non licet.

- Respon-
deo negando antecedens; cuius falsitas con-
stat ex testimonijs Patrum, quibus probata est
conclusio: expresse enim dicunt, aquam offe-
ri, benedici, consecrari, transmutari, con-
verti, et fieri Christi sanguinem. Nec in
hac propositionibus vestigium est improprie-
tatis, aut distractionis; ut est in illa locu-
tione de aqua conversa in vinum in Ca-
naa: cum vidisset aquam vinum factam.
immo vel ex hoc exemplo suadet inten-

rum nostrum: nam si aqua non esset im-
 mediatè conversa in vinum, non rectè dice-
 retur: aqua facta est vinum: ergo nisi aqua
 calicis convertatur immediatè in sangui-
 nem, non rectè dicetur: aqua fit sanguis;
 quod tamen expresse dicunt Patres. Adde:
 Patres nec leviter insinuant, aquas de-
 bere prius converti in vinum, et convertatur
 in sanguinem: quin potius dicunt, manere
 aquam usque ad consecrationem, et hanc in
 sanguinem transmutari; et aliqui expressissi-
 mè negant aquam converti in vinum:
 ut ex Divo Nemesio, Paschasio, Algeo,
 et Hildeberto probat citatus Conrardus. Quod
 itaque iuxta propositiones Patrum de conver-
 sione aque in sanguinem ad improprio
 sensus distrahuntur? Atqui aliquando di-
 cunt, vinum esse materiam calicis, et non
 faciunt mentionem de aqua; verum est;
 sed non excludunt aquam. Primum: quia
 vini nomine accipitur vinum modice con-
 phatum. Secundo: quia nunc loquentur
 Patres de materia necessaria necessitate
 sacramento, et se sola sufficiente: quale est
 vinum; aqua autem neque est de neces-
 sitate sacramento, neque est sufficiens,
 nisi mixta vino.

Florentini: contra positum aqua, non materiam
totali; et sufficienti, sed partiali, ~~namque~~ necesse-
saria, et sufficienti se sola; unde nil contra
immediatam conversionem inferatur. Sic re-
cte dicitur, materiam hostie esse panem,
cum Ecclesia Græca fermentum admiscet; quod
inde inferatur, panem fermentatum non
esse materiam sufficientem: ergo recte dicitur,
materiam calicis esse vinum, cum ad-
miscetur aqua, quoniam inde inferatur vinum
lymphatum non esse sufficientem. — Ad
authoritatem Divi Cyrilli: sensus est
contra hæreticos hydrophoristas, sive aqua-
rios, qui solam aquam consecrabant; un-
de ex hoc, quod sola aqua non sit Chri-
sti sanguis, non excluditur quod vinum,
lymphatum non convertatur in sangui-
nem. Addit ibidem Divus Cyrillus: co-
municatio aquæ, et vini sic miscetur in ca-
lice, ut communicatio illa non possit ad in-
vicem separari. Sed hinc nil contra nos. Primum:
quia sensus est, quod non possint separari: hoc
est, valide consecrari aqua sola, aut licet
consecrari solum vinum. Secundo: quia si
sensus est de separabilitate physica, explica-
bitur sic: ut aqua non possit separari a
vino modo ordinario, et si possit separari
exquisito artificio. Ad authoritatem ex C.

cum omni: prout panem, & vinum lymphatum, aliud offerri non licet: in hoc autem vino offertur aqua; sed a vino absorpta, & in ipsum moraliter conversa. Hunc esse Canonis sensum, constat; nam ibidem paulo post additur: calix dominicus vino, & aqua permixtus debet offerri.

14. Arguitur tertio. In Eucharistia manent sicuttaxat species panis, & vini: ex Tridentino, sess. 13., can. 2. sed non manerent tantum illæ species, sed etiam species aquæ, si hæc converteretur immediate in sanguinem Christi: ergo confirmatur: facta separatione, manet Christus sub singulis cuiusque speciei partibus: ex eodem Tridentino, eadem sess., can. 3. sed sub speciebus aquæ separatis a vino Christus manere non potest; maneret autem, si panis in ipso fuisset; fuisset vero si aqua in sanguinem Christi converteretur immediate: ergo.

15. Respondeo distinguendo maiorem: illam concedo, de speciebus vini usualis, quod est vel merum, vel lymphatum; & nego de speciebus quæ sunt tantum vini oneri: & constat ad reliquum. Hunc esse sensum Tridentini, constat: est enim ibi dogma traditum per canonem contra Iniquitantes; ad quod

definiendum. non erat opus de speciebus vini
meum agere. determinatè: sed de speciebus vini
consecrabilis. Confirma solutionem: tum quia
Patres docent, quod aqua permanet usque
ad consecrationem; tum quia docent, datur in
Eucharistia nobis percipiendum panem, et
vinum, et aquam: ut præclarè Divi Ambro-
sij, et Divi Iustini testimoniis dicam est
supra num. 65. — Ad confirmationem:
sensus Concilij est, quod sub altera specie,
totus Christus continetur, et sumitur, sicut
sub utraque; et similiter sub particula,
quantumvis minima, cuiusque speciei. Con-
cessa itaque maiore, potest negari minor cum
convincent, et Rhodes: si enim primo positis
Christi sanguis est sub speciebus aquæ, non
est, cur desinat esse, dum ille incorrup-
tus manent, et dicunt ordinem ad species
vini, cum quibus consecratæ fuerunt. Per-
hunc ordinem stat, quod cum veritate
fuerit super istam primo prolata forma
consecrationis; unde, separatus ab speciebus
vini, adhuc moras iter perseverat con-
secratio, et vera est consecrationis forma:
hic est sanguis meus. Hinc non sequitur,
quod aqua separata à vino posset conse-
crari: neque enim vera esse posset forma con-
secrationis; nam postea de speciebus aquæ verifi-

catur, non prout separatū, sed prout simul
cum speciebus vini consecratū. *Melius*

16. cum communiori sententia negatur minor;
cuius probatio non urget. Ostenditur quoniam:
nam si Deus separaret ab hostia species fa-
ciens, sub ipsis non maneret Christus; et tamen
cum permixtae essent speciebus aquae, continebant
Christum. Secundo: quia species aquae continebant
Christi sanguinem prout absorte, speciebus vini;
non autem sunt absorte, si separantur. Tercio:
nam quamvis species aquae maneat physice
incoacta post separationem, non tamen ma-
nent incoactae moraliter; nam iam non
sunt species vini usualis. Arguit doctrina
Tridentina de permanentia Christi, dum spe-
cies manent incoactae, est, de speciebus panis,
et de speciebus vini, quod sit mendum, vel
lymphatum, et tales non sunt species aquae
si separantur ab speciebus vini: ergo etc.
ta.

17. Arguitur quarto. Si aqua convertatur
immediate in sanguinem Christi, non erit
necessarium, quod aqua modicissima mis-
ceatur, ut praecipit Florentinum; sufficeret enim
quod misceatur in ea quantitate, qua non dis-
solvatur species vini. Nunc sequitur, quod vi-
num, et aqua in equali quantitate sint

Cod. 3).

materia calicis; immo et aqua in maiori
quantitate, et vinum in minore, dum modo
vini qualitates predominentur. Consequens
est absurdum: ergo et antecedens. Vegetus:
non est alia causa precepti de modicissima
quantitate aquae miscendae, nisi immediata
inconvertibilitas in sanguinem: nam Ecclési-
asticorum sententia, et uetus aqua illa in
vinum convertitur; docet Cathecismus S. R. V.
V. preceptum illud explicans, et datur precep-
ti causam.

78. Respondeo: Concedo maiorem:
neque enim ex necessitate sacramenti re-
quiritur, quod aqua sit modicissima; sed
solum requiritur necessitate precepti. Item
Eugenius in quantitate notabili miscuit aquam;
et Concilium Triguense permiscuit, ut di-
gastes essent vini, et tertia aquae; et
C. Perniciosus, de celebratione Missarum,
solum prescribitur, minorem debere esse
quantitatem aquae, quam vini, et hanc esse
Ecclésiæ consuetudinem, declaratur. Si itaque
vetus Ecclésiæ mos in quantitate notabili a-
quam vino miscbat; consequens est, ut dicatur,
Ecclésiā non curasse de conversione aquae
in vinum, ut esset consecrabilis. Regula te-
nenda est, quam dedit Angelicus hac pres-
criptione 72. art. 8: Si tanta fuerit appositio aquae

27 in soluta specie vini, non potest perfectum
 28. sacramentum: ergo potest perfectum sacramentum
 si in ea quantitate agnoscatur aqua, ut quia
 vinum non solvatur: nempe nec physice, nec
 moraliter. Ratio huius: nam si parum vini
 in magna quantitate aquae infundatur, quon-
 iam non corrumpatur vinum, non potest con-
 secrari; neque enim tunc substantia vini est
 per se demonstrabilis. Sequitur deductus ex pro-
 positione maiore, conceduntur ab aliquibus;
 sed melius ab alijs negantur. Ratio: quia vi-
 num est principalis materia calicis: qua
 propter debet predominari, non solum quoad
 communicandas aquae suas qualitates; sed
 etiam quoad quantitatem. Preterea: mate-
 ria calicis non est aqua permixta vino;
 sed vinum permixtum aqua. sed nisi sit
 notabiliter maior quantitas vini, quam aquae;
 non recte dicitur, vinum mixtum aquae: ex-
 go nisi eo modo non est materia calicis.
 Certe nisi modo isto fiat mixtio, materia est
 dubia. Ex dictis neganda est minor argu-
 menti: solum enim sequitur, esse consecrabile
 temperamentum calicis, in quo vinum pre-
 dominetur in virtute, et quantitate; et si res
 absurdo dici potest esse consecrabilem materi-
 am vinum in equali, aut minore quanti-
 tate, dum modo ita predominetur illius

qualitates aqua qualitates aquae, ut totum
temperamentum dicitur potest vinum usuale.

79.

17. uigentiam, nego assumptum: rationes enim
illius precepti sunt. Prima: ut salva imita-
tione facti Christi, et Ecclesiae consuetudine
recedamus longius ab heresi Aquariorum.
Secunda: ut fructus significetur infirmitas
populi, et vitus Christi, et eius sanguis.
Tertia: ut tutus, et certus habeatur abortus, siue
moralis conversio aquae in vinum. Probatio
ex cathedra disjuncta non vincit: tum
quia explicari potest de conversione materiali,
tum quia si de conversione physica, dicendum
est, auctoritatem Theologorum, qui compos-
uerunt cathedram, non esse artem ponen-
dam auctoritati Patrum, quibus probata
est nostra sententia.

80.

18. Arguitur quinto. Apostoli non acceperunt a Christo potesta-
tem convertendi aquam in sanguinem,
ergo aqua non convertitur in sanguinem,
nisi prius conversa in vinum. Antecedens
probatum primo: quia de illa potestate nulla
Apostoli a Christo non constat ex scriptura.
Secundo: quia Christus non precepit appositio-
nem aquae usque verbis quibus dedit potestatem
consecrandi: hoc facite. Tercio: quia Christus

non miscuit aquam ea intentione, ut illam
 converteret in sanguinem immediatè: aliter
 tam esset materia necessaria calicis, quam
 est vinum. Confirmatur: quia immediatam
 aqua in sanguinem conversionem negant anti-
 qui Theologi, et in primis Divus Thomas hac
 quest. 72, art. 5.

¶ 8!

Respondeo: nego antecedens de
 aqua mixta vino conversione. Ad primam pro-
 bationem: satis constat ex scriptura, quod Chris-
 tus dedit potestatem consecrandi vinum usua-
 le; vinum ~~usuale~~ autem usuale simpliciter
 in scriptura dicitur vinum, iuxta illud: bibi-
 te vinum, quod miscui vobis. Preterea: modo
 isto intellexit Datus scripturam; nam di-
 citur, consecrasse Christum calicem vini, quod
 miscuit aquis; quia in vinum prout non potuerat
 converti obtemperans brevitate: Christus au-
 tem dedit Apostolis potestatem faciendi, quod
 ipse fecit. Ad secundam probationem: nec Chri-
 stus praecepit fieri consecrationem in pane fer-
 mentato; et quia iste panis est usualis, rectè
 inferatur, esse materiam consecrabilem ex eo quod
 Christus dederit potestatem consecrandi panem
 triticum usualement: et in illo pane consecratio-
 nem fieri praecepit suis Ecclesia Graeca. Dici-
 mus similiter de vino modicè imphato,
 sive de temperamento aquae et vini, quod ne

vinum usuale: hoc Christus instituit, ut in
terram sufficientem; in eo fieri consecratio-
nem calicis, non precepit; sed tamen hoc
precepit ecclesia. Ad tertiam probationem
negatur assumptum, et adunca probatio;
quæ in pane fermentato manifeste retorque-
tur. Et quidem argumento a fortiori; nam
Christus non consecravit in fermentato; quod
consecravit vinum aqua mixtum, certum
est: ergo sicut panis fermentatus est materia
sufficiens, et non necessaria; sic vinum mo-
dicè lymphatum. Quod si vinum in eo facias,
quod Christus immediate consecravit tempe-
ramentum vine, et aquæ; sic argonam: con-
secravit azymum: ergo azymus est materia
necessaria, quod est ex contrario: ergo ~~hæc~~
tenet.

XX. Ad confirmationem. In primis: autho-
ritati Theologorum, quotquot sint illi, an-
teferenda est communis doctrina Patrum,
quæ stat pro conversione immediata aquæ
in sanguinem. Deinde: ex antiquis Theologis
nostram sententiam tenent Aristodorenus, et Mo-
silius: Demum: non pauci ex Theologis, qui stant
pro conversione aquæ in vinum, ut mox conversa-
tur in sanguinem, accipiuntur de conversione
moralis. Quam Thomam duobus modis pos-
sumus integrare. Primo: docet, medicissimam

aquam converti in vinum, et mox in sanguinem; non negat, sed potius affirmat, quod aqua in notabili quantitate, dummodo secundum vinum non solvat, in sanguinem Christi convertatur. Ratio: nam supponit, tunc vinum illud mixtum esse consecrabile, et ad hoc, post consecrationem non maneat aquam in propria substantia. Secundo: agit de conversione morali quævis vini in aquam, sequitur enim Angelicus sententiam Innocentij textus: Hunc autem locum conversionem tantum moralem aquæ in vinum, constat satis ex dictis num.

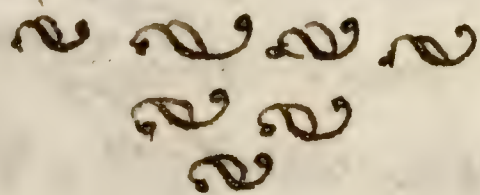
10. 4.

18. 83. Insurgit. ideo aqua convertitur immediate in sanguinem, quia admixta vino non corrumpit huius speciem, et temperamentum vini, et aqua est vinum usuale. Hinc sequitur ista absurda. Primum: quod farum mellis, aut aquæ rosaceæ immixtum vino convertatur in sanguinem. secundum: quod similiter convertatur in corpus Christi farum farinæ hordeaceæ, aut ex alio fumento, si admisceatur farinæ triticeæ, et fiat panis. — Ergo ne ista sequatur, dicendum est 10. 84. — Concepta maiore, nego minorem. Non sequitur primum: quia mixtum ex vino in corrupto, et ex gutta mellis, esset vinum

usuale denominatione desumpta ex
 una parte, non ex utraque: cum mel,
 & omnis liquor diversus ab aqua, per
 accidens se habeat ad vinum usuale.
 At aqua ex industria apponitur ad vi-
 num, & istud modicum lymphatum est vi-
 num in communem hominum usum. Non
 sequitur secundum: quia similiter ad-
 mixtio farinæ non tutius se habet per acci-
 dens ad panem triticeum usualem;
 quamvis ea admixtio non solvat panis
 usualis speciem. Adde: non est absurdum:
 quod obicitur; videatur enim illud ad-
 mitti a Divo Thoma. hac quest. 72. art. 3.
 27. ad 3. si sit modica admixtio alienius
 27 fumenti ad multo maiorem quantita-
 27 tem tritici, potest ex inde confici panis,
 27 qui est materia huius sacramenti. Hinc
 cum Christus institueret hoc sacramentum hu-
 ius sacramenti panem triticeum usu-
 alem; & iste haberi vix posset sine panis
 aliqua admixtione alicuius grani diver-
 si a tritico: inferunt Cardinales de Lugo,
 & Dicastillo eam ~~admixtionem~~ cum triticea
 in panem usualem redactam, converti
 in corpus Christi.

x
 farinam

Sectio quinta.

De subiecto / quod Eucha-
risticæ conversionis.

19. 84

Conversio est
mutatio unius rei in aliam sub aliquo tex-
tū communē. Ad omnem conversionem
requiritur, quod sit inter duos terminos
positivos: et ideo a carentia ad rem, aut a
re ad carentiam datur mutatio, sed non
datur conversio. Requiritur præterea, quod
datur textum commune transiens: quia
si nūl propter terminus unus maneat in
termino alio, res non dicitur converti,
sed propter annihilari; illud autem quod
prius fuit in uno termino, et postea est in
alio, dicitur textum commune transiens.
Requiritur demum oppositio aliqua inter
terminos quoad textum commune: nam
in conversione desinit unus, et succedit al-
terius rei sub textu communē aliquam
connexionem habere; hæc autem conne-
xio in alio fundari non potest, nisi in in-
compatibilitate terminorum quoad textum
commune. Sic calidum convertitur in
frigidum; non autem convertitur in album:
quia cum subiectum desinit esse calidum,
et incipit esse album, ista mutatio est per acci-
dens, et non expositione albedinis, et caloris

est

quoad idem subiectum. Ut ad rem nostram
proprie accedamus, sit

85. ^{Primum} primum: non est de ratione conversionis, ut
tertium commune sit subiectum quod
conversionis, formaliter, ut talis. Probatur:
nam in conversione eucharistica species
sunt tertium commune; sed non sunt sub-
iectum quod, conversionis, formaliter ut talis:
aliter, a conversione denominarentur, di-
cerentur que converz in corpus, et sanguinem
Christi: ergo. Quia in conversione sunt dy-
stinguendae duae mutationes: altera est hu-
ius in hoc; altera est de hoc in hoc. Pos-
terior, haec convenit tertio commune; pri-
or illa convenit subiecto conversionis. Ac
lignum transit de frigido in calidum; et
materia transit a forma ligni ad formam
igni: sed nec lignum convertitur in calidum,
nec materia convertitur in ignem. vice ver-
sa: frigidum convertitur in calidum; et lig-
num convertitur in ignem. Atque conversio,
formaliter ut talis, est mutatio huius in
hoc: ergo tertium commune non est subiec-
tum, quod, conversionis, formaliter ut
talis.

86. ^{Primum secundum} Primum secundum: Non est
de ratione conversionis, quod tertium com-

mune ut intinsecum per identitatem
 utriusque termino conversionis formaliter
 ut talis. Probatur: nam in conversione
 eucharistica, prout transubstantiatio est,
 terminus sunt substantia panis; et substan-
 tia corporis Christi; accidentia autem
 panis sunt textum commune. Sed
 hec accidentia distinguuntur adzquate rea-
 liter a substantia panis, quae converti-
 tur, et a substantia corporis Christi, in
 quam convertitur: ergo. Itaque in confectio-
 ne eucharistiae duae intercedunt conver-
 siones: altera substantiae panis prout substan-
 tiae accidentibus, in corpus Christi
 prout substantiam ipsam; altera ipsius sub-
 stantiae panis in substantiam corporis
 Christi: et haec est, transubstantiatio. In
 priora ex assignatis conversione textum
 commune est intinsecum constitutivum
 utriusque terminum; in posteriore est extra
 utriusque terminum essentiam.

87.

Confectarium.

transubstantiatio eucharistica est verè, et
 proprie, ac simpliciter conversio. Haec est com-
 munissima Theologorum sententia, quae
 familiarissimis Patrum locutionibus, ac tri-
 dentina definitione nitetur. Verba Concilii sunt,
 11. c. 1. 2. Sancta haec Synodus declarat

11 per consecrationem panis, et vini conversio-
 11 nem fieri totius substantiae panis in sub-
 11 stantiam corporis Christi, et totius substan-
 11 tiae vini in substantiam sanguinis eius:
 11 quae conversio convenienter, ac proprie a
 11 sancta Catholica Ecclesia transubstan-
 11 tiatio est appellata. Ergo in sensu
 proprio accipienda est haec propositio
 exuta ex definitione Tridentina, et in-
 numeris Patrum testimoniis firmata:
 substantia panis convertitur in sub-
 stantiam corporis Christi; ne enim vero
 transubstantiatio Eucharistica exiit vere,
 proprie, ac simpliciter conversio: ex
 30.

88. Dissentient aliqui Reversores, et
 opponunt. Primum: conversio simpliciter
 talis dicitur, quod res conversa destruitur,
 et permanet secundum aliquid suum;
 sed in transubstantiatione non permanet
 substantia panis secundum aliquid
 suum: ergo. Secundo: si transubstantiatio vera
 conversio, sequitur, rem simplicem posse
 esse converti. Hoc dici non potest: tum quia
 iuxta Aristotelem conversio est mutatio
 totius in totum; tum quia forma non po-
 test converti in formam: ergo. Tertio ad re-
 ram conversionem requiritur, et quod tertium

commune. Ita intersecum per unionem
utriusque termino; & quod inter utrumque
dicta physica oppositio quoad tertium
commune. Nulla conditio servatur in
transubstantiatione Eucharistica: ergo.

88. Primum, distinguo maiorem: conversio im-
pliciter talis dicitur, quod res conversa ma-
neat secundum aliquid sui, vel substantivum, vel
possessivum, determinate substantivum, nego ma-
iorem; & distincta similiter minori, nego
consequentiam. Substantia panis in con-
versione Eucharistica non manet secundum
aliquid sui substantivum; totum enim quod
ipsa est, destruitur. Sed quoniam manet
secundum aliquid sui possessivum, hoc est,
secundum accidentia propria, sub quibus
inquit corpus Christi; inde est, quod non
annihilatur, sed convertitur. Respondere su-
arum, & D'Arquius; ex quorum principiis ad
annihilationem strictam, prout condistinctam
a conversione, hec duo requiruntur. Primum:
quod res definat in nihilum; non sic desinit
in aliquid sub eodem titulo communi: qua-
liter desinit substantia panis in corpus Chri-
sti sub eisdem accidentibus. Secundum: quod
res definat per meram suspensionem con-
cursus conservativi; non autem ita desinit,

concedo;

tamen

cum actio, ut cuius rei destruitur, permanet in aliquo quod fuerit rei destructae; qualiter actio, qua destruitur substantia generis, permanet in accidentibus, quae fuerunt ipsius.

90.

secundum, concessa maiore, nego minorem. Ad primam probationem: Aristoteles locutus est de conversione corporis naturalis; conversio autem, cuius subiectum denominatum sit corpus naturale, est utique totum in totum: sed argumentum non valet ad affirmandum de genere, quod de specie affirmatur. Ad secundam probationem: quid quid adest, ut dicatur, substantiam generis vere converti in substantiam corporis Christi, adest, ut dicatur, unam formam converti in aliam: quando videlicet ob incompatibilitatem quoad idem subiectum, altera adveniente, desinit altera. Mihi durum est negare istam propositionem, ut tacet: substantia generis convertitur in substantiam corporis Christi; quam concedere istam, ut tacet: forma ligni convertitur in formam ignis, et hanc quidem propositionem non pauci concedunt, quos inter Comptonius dyg. 2. de Generat. et Corrupt. sect. 1.

91.

Ad tertium, nego primam partem maiorem: nam quantum

textum commune non sit intrinsecum per uni-
onem termino, in quem, adhuc verificatur,
quod subiectionem conversionis permaneat se-
cundum aliquid suū possessivè; non desi-
nat in nihilum; nec desinat per meram
suggestionem concursus conservativi. Per-
mittit, quod textum commune debeat esse
intrinsecum per unionem ~~termini~~ ~~in quem~~
~~con.~~ Est disparitas: quia res ~~diversa~~ debet per-
manere secundum aliquid suū; non secun-
dum aliquid alterius; sed eatenus equi-
voca una intrinseca subiecti conversio-
nis cum termino communi, quia aliter
hoc textum non esset aliquid suū con-
versivum: ergo. Concedo deinde secundam
maioris partem; et quoad eandem nego
minorem: quia substantia panis, ut cum
unionem ad quantitatem proportionalem, et ad
reliqua accidentia nequa esse generata
cum substantia corporis Christi. Sic
eo ipso, quod Christi corpus sit presens ac-
cidentibus, abesse debet substantia panis,
abesse etiam debeant quantitates; sed hoc,
sicut et reliqua accidentia, miraculose
conservatur. Nota opportunè: transubstan-
tiatio Eucharistica est physica, et non mo-
ralis conversio. Ratio: nam et termini
sunt physici, et oppositio est physica;

subjecto,

quod, con-
versionis.

conver-
sa

conversio moralis postulat, aut terminos
morales, aut moralem oppositionem: ut
cum subditus convertitur in superiorem,
aut cum ex Dei decreto subiectum non
est calidum simul, et album.

92.

Ex hu-

cusque dictis constat, subiectum, quod, in
conversione eucharistica esse substantias
panis, et vini. De fide est, in eucharistia
non manere substantias illas, et cum tri-
am sic de fide, manere duntaxat illa-
rum substantiarum species; hinc censura
invenitur istae opinioniones. Prima aliquo-
rum antiquorum, qui dixerunt, manere
formas, sed non materiam panis, et vini.
Secunda Durandus, qui docuit, manere
materiam, sed non formas illarum sub-
stantiarum. Tertia Godfridus asserens, per-
manere substantiam, sed non illarum
entitatem. Quarta Dominici Baneſii
docentis, manere existentiam substantialem
panis, et vini. Circa has opiniones videri
potest Beanaeus, disp. 35, sect. 2, §. 2. Suppo-
nitur etiam, ut certum, substantias illas,
non solum definire esse sub accidentibus
eucharisticis, sed etiam absolute definire
esse, sive destitui. Dubium superest: an,
et quoniam definitio substantiarum panis,

et vinum colligitur ex vi verborum consecra-
tionis!

93. Aseatum primum. Substantiarum
consecrabilium descriptio sub speciebus eucharis-
ticis legitime colligitur ex vi verborum con-
secrationis. Ita communis opinio Theologorum cum An-
gelico, quest. 75, art. 2., dissentientibus Scoto, Duran-
do, et Tabudano, apud Suarez, disp. 49., sect. 2.
Probatum a seculo: nam vis verborum, quibus
consecratur panis, ista est: quod principaliter
subest, et sustentat hæc accidentia est corpus
meum; et similiter dicendum de forma
consecratoria vini: sed sensus ille caret
veritate, si sub accidentibus permaneret sub-
stantia panis: ergo ex sensu forme consecra-
torie panis (quæ vera infallibiliter est) inferatur
quod sub accidentibus non permanet sub-
stantia panis: ergo descriptio substantiarum conse-
crabilium sub speciebus eucharisticis legitime
colligitur ex vi verborum consecrationis. Maior
constare debet: ostensum enim quibuslibet acci-
dentibus naturalibus id solum per pro-
nomen, hoc, demonstramus, quod principaliter
subest ipsum, et illa sustentat; ideo quæ
ostensis accidentibus ligni, vel lapidei recte
dicimus, est lignum, aut est lapis: quoniam
dicere possumus est Angelus, etiam si ipse
ibi esset penetratus, aut est Deus, qui per

x
atque

essentiam, presentiam, et potentiam ibi
est presentem. Minor probatur: nam si in acci-
dentibus eucharisticis esset substantia pa-
nis, non corpus Christi, sed illa substantia
esset, quae ipsi accidentibus principaliter sub-
esset, ~~et~~ illa sustentaret; ~~nam~~ enim ac-
cidentia illa connaturalia substantiae
panis, atque eius proprietates physicae: un-
de illius sunt signa naturalia. Expli-
catur: ostensum accidentibus dicere: hoc est
aliud a pane, nempe corpus Christi; est
dicere, distinctum a pane est, quod prin-
cipaliter subest, et sustentat haec acciden-
tia. Hoc esset propositum falsum, si ibi esset
substantia panis: ergo.

14.

Roboratur pro-
batio facta: nam una per se sensibili
apparentia facit, ut iuxta communem,
et naturalem loquendi modum, ipsa re-
rum naturis accommodatum; demonstra-
tiva ~~communitatis~~ affirmatio unius sub-
stantiae sit virtualis exclusio, et negatio
alterius substantiae sub eadem apparentia
demonstrative affirmabilis. sic in com-
muni, obvio, et naturali sensu propo-
sitiones istae demonstrativae; hoc est li-
num; sic est homo, significant, solum
linum, solum hominem subesse ipsi

accidentibus cum aptitudine ad demon-
strativam enumerationem. sed sub una
per se sensibili apparentia accidentium,
forma consecrationis est demonstrativa
affirmatio corporis Christi: ergo est virtu-
aliter exclusio, et negatio alterius substan-
tiæ, quæ sit demonstrative potens enuntiari
aut sub eadem sensibili apparentia: ergo
ex veritate formæ consecrationis colligitur, ~~et~~
~~consequenter.~~

95. ASSERTUM secundum: substan-
tiam consecratam absolute desitio, sive
destructio, bene etiam inferitur ex verbis
consecratorijs, adiunctis quibusdam circum-
stantijs, quas concurrere, semper intellexit Ec-
clesia. Sic docent Arnoldus, Anselmus, et
Cardinalis de Rufo, qui sequi sunt. Sciam-
us, cap. 20., sect. 2. Probatur assertum: nam
ex verbis consecrationis legitime inferitur,
substantiam panis desinere esse sub accidenti-
bus: ergo adiunctis his circumstantijs, quod
percesseit substantia panis, et quod circa ip-
sam spoliatam suis accidentibus nullum fiat
miraculum, recte inferitur eujusmodi subst-
antiæ absoluta desitio, sive destructio. Constat
consequentia; nam esset miraculum si conser-
varetur substantia panis sine accidenti-
bus; aut si in ipsa alibi existente de novo

producere accidentia; aut si materia
 panis conservaretur sine forma; aut si in
 materiam non prout dispositam nova for-
 ma induceretur; aut si de novo dispositio-
 nem ad formam induceretur in mate-
 riam. Atque semper suppositum, et in-
 tellexit Ecclesia, nullum fieri miraculum
 circa substantiam panis. hostiam suam
 accidentibus; et vere quidem: nam recte re-
 gatur miraculum, quando tale esset,
 ut omnino lateret fideles, et esset commu-
 nis persuasio, quod tale miraculum non
 sit: ergo.

96

Confirmatur probatio facta:
 nam ex verbis consecrationis, ad iunctis circumstantiis,
 quas concurrense semper intellexit Ecclesia, fit con-
 versio substantiarum panis et vini in substantias
 corporis, et sanguinis Christi; sed ad conversio-
 nem requiritur essentialiter absoluta. desi-
 tio rei, quae convertitur: ergo. Minor suadetur
 ratione a priori; quia unum converti in aliud,
 est formaliter desinere in aliud; non au-
 tem desinere, id quod non desinere absolute,
 sed permanere absolute in suo esse. Item
 a posteriori: nam ideo, cum hostia conse-
 crata desinit in vermes, in istos non con-
 vertitur Corpus Christi, quia non destrui-
 tur; cetera enim omnia adsunt: nimirum

terminus, a quo, terminus, ad quem, et ter-
 minum com. triune. Similiter: si admittatur
 forma cadaverica, ideo quando homo
 moritur, non convertitur anima rationa-
 lis in cadavericam formam, quia non
 desinit absolute; convertitur autem homo
 in cadaverem, quia homo desinit absolute.

Vn-

97. gentius probatur eadem doctrina ab autho-
 ritate. In primis, Angelicus, 3. part., quest.

1 x,
inquit

77. 75., artic. 2: id, quod convertitur in aliud,
 77. facta mutatione, non manet. Deinde Cirsus Au-

gustinus, 3. de civit., cap. 3., docet, non esse veras
 conversiones, quae a Poetis decantantur factae
 a Magico, et falsis Dii, ut conversio Iphigeniae

77. in Euvam: quia res per cuiusmodi conversio-
 nem non desinebat, sed Demorū prestigiis

77. humano affectui subtrahebatur, et loco il-
 lius res alia substituabatur. Tandem: Patres

77. disputantes contra Eutychianos assererant,
 in incarnatione naturam divinam in humanam
 non fuisse conversam, quia propter suam indefe-

77. ribilitatem desinere, aut destitui non poterat; et cum
 Eutychiani dicebant, naturam humanam in di-

77. vinam fuisse conversam, infererant Patres, quod

77. natura humana fuisset destructa, et sic Christus
 non esset homo. Vide testimonia Patrum apud
 Bernad. disp., citata.

Cod. 38.

Sectio Sexta
Objectionibus responde-
tur.

98.

Hic autem primo con-
sumum asserunt: ex vi verborum conse-
crationis, præsumptivè ab Ecclesie traditione,
non colligitur realis præsentia corporis
Christi sub speciebus panis: ergo multò
minùs colligitur definitio substantiarum
consecrabilium sub speciebus Eucharisti-
cæ. Constat consequentia; et antecedens
suadetur: nam, reclusa auctoritate Eccle-
siæ, non est, unde probetur, verba conse-
cratoria non esse intelligenda per tra-
dum. obicitur secundo: etiam si ex vi
verborum colligatur realis præsentia
corporis Christi sub speciebus panis, adhuc
non colligitur definitio substantiæ panis
sub iisdem: ergo. Probatur antecedens. Pri-
mò: significatum forme consecrationis est
istud: sub his accidentibus est corpus
meum; quod verum esset, etiam ibi exis-
tente pane. Secundo: potius Christus
conservata substantia panis, dicere: hoc
est corpus meum; tunc fuissent vera
eiusmodi verba, coexistentibus subacc-
dentibus corpore Christi, et substantia
panis. Tertio: quando fixum est ignitum

dicitur vere: hoc est feruum; et tamen ibi
est etiam ignis: ergo similiter coexistentibus
substantia panis, et corpore Christi sub eucha-
risticis accidentibus, vere diceretur: hoc est cor-
pus meum.

- Ad primum, nego antecedens,
99. et eius probationem. Et catholicus solus Ca-
retanus dixit, ea verba Christi Domini non
colligi ipsius realem presentiam in eucha-
ristia; illius sententia, iussu Sancti Pij V., expur-
cata est in editionibus Romani operum Dni
Thomae. Constat ex Patribus arguentibus ex
veritate verborum presentiam realem Chri-
sti; pro quibus audiat Chrysostomus, homil.
83. in Math., dicens: quoniam ergo ipse dicit,
11 (hoc est corpus meum) nulla teneamus ambi-
11 guitate; sed credamus. Constat id ipsum
ex Conciliis; ac praesertim ex Tridentino sess.
13, cap. 1. inferente presentiam realem
corporis, et sanguinis Christi ex hoc: quo-
11 nam ipse post panem, vinumque benedictio-
11 nem se suum ipsum corpus illi praebere,
11 ac suum sanguinem, discessit, ac passus
11 cum verbis testatus est. Nota bene: de fide
in se, et obiective est, quod ex veritate ver-
borum consecrationis inferatur realis presen-
tia Christi. Auctus: veritas verborum facit,
est in se, et obiective de fide Christi realem

presentiam. At ut subiective, et quoad nos
verba illa faciant de fide realem Christi pre-
sentiam, requiritur auctoritas Ecclesie, cuius
est interpretari scripturam; et quae definit, ea
Christi verba intelligenda esse proprie, et
non per tropos. Lege Suarezum, disp. 55, sect. 3.

100.

secundum, nego antecedens. Ad primam probatio-
nem negatur assumptum; significatio enim
propositionis consecratoris est ista: quod quod
principaliter subest, et sustentat accidentia ista
est corpus meum: quae non esset vera, si ibi
substantia panis adesset. Ad secundam: potu-
isset Eucharistia sic institui, ut sub acciden-
tibus panis esset huius substantia, et corpus
Christi; sed tunc non potuisset Christus dicere
simpliciter: hoc est corpus meum. Ratio:
1) quia ex veritate, et proprietate illorum
2) verborum persuasum. Semper in Ecclesia
3) Dei fuit, conversionem fieri totius substan-
4) tiae panis in substantiam corporis Christi
declarat Tridentinum citatum. Ad ter-
tiam probationem, concesso antecedente,
negatur consequentia: in ferro ignito est du-
plex accidentium apparentia, et ostensu ac-
cidentibus ferri, dici potest, est ferrum;
et ostensu accidentibus ignis, potest dici,
est ignis: ostensu autem huius accidentibus

dicere non posset, hoc est sciam; et huius ap-
parentia demonstrata, dicere non posset, hoc
est ignum. Cum itaque in speciebus panis con-
secrati una tantum sit apparentia, ca-
que panis; si ibi esset substantia panis, dicere
cum veritate non posset, hoc est corpus
meum.

¶ 201 Instas: sub speciebus panis est etiam
Sanguis anima, et divinitas Christi; sed
hoc non obest, ut cum veritate dicatur:
hoc est corpus meum: ergo similiter, etiam
si ibi simul adesset substantia panis. —
Nego consequentiam: neque enim Sanguis, aut
anima, est substantia, cuius proprietates
sunt accidentia panis; ac proinde permit-
tunt, quod Corpus Christi sit id, quod prin-
cipaliter subest, et sustentat accidentia
illa. Contrarium esset verum, si ibi esset
substantia panis. Cum autem sola substan-
tia Corporis Christi, et non Sanguis sus-
tenteat accidentia panis; et vice versa solus
Sanguis, et non Corpus sustentet acciden-
tia vinum, constat ex dictis a num. 26., ad
n. 30.

x
cap. 1.,

192. Idem textus. Quia, quod verbum
divinum esset hypostatice unum panis; tunc,
ostensis accidentibus, verum esset dicere:
hoc est corpus meum: ergo ex veritate formae

consecrationis non colligitur definitio sub-
stantiæ panis sub speciebus consecrati. ite-
rum: Quia, quod substantia panis sit im-
mediate unita cum Corpore Christi, tunc
verum esset dicere, ostensis accidentibus
panis consecrati, hoc est corpus meum:
ergo. Confirmatur: ostenso Christo, verum
est dicere, est homo; atque etiam verum
est dicere, est Deus: ergo coexistentibus
sub speciebus Corpore Christi, & substan-
tia panis, verum esset dicere, hoc est
corpus meum: ergo, est. Quia.

98. 103.

Id testi-
um, ergo, quod desumitur ex illa hy-
pothesi, quam exando admittit Rupertus
Abbas. Ratio: quia verba consecra-
tionis non significant quaecumque
Christi Corpus, sed Corpus humanum,
Corpus carneum: tum iuxta preceden-
tes promissiones illas; panis, quem ego
dabo, caro mea est pro mundi vita;
caro mea vere est cibus: tum iuxta
illud quod verbis consecrationis ad-
ditum fuit, hoc est corpus meum, quod
pro vobis traditur; nempe ad crucifi-
xionem, et ad cumentum sacrificium.
Atque de pane hypostatice unito verba
non verificantur ista; & ille panis de

monstraretur per verba consecrationis: ille enim panis, et non corpus humanum, et carneum, esset substantia, quæ præiudicialiter subesset, et substantia esset accidentia: ergo, data ea hypothesis verbi incarnationis in eucharistia, adhuc non essent vera verba consecrationis. Constat hinc ad alteram hypothesis, quam exundo inueniuntur. Parisiensis.

§ 104.

Ad confirmationem.

concesso antecedente, nego consequentiam: mera enim coexistentia panis, et corporis Christi in speciebus eucharisticis non fundat communicationem idiomaticam; neque illam fundat unio panis cum corpore Christi; sicut unio animæ cum corpore non fundat communicationem idiomaticam inter eas hominis partes. Denique, neque illam fundat unio hypostatica panis cum verbo. Ratio: nam hæc unio solum reciprocatur proprietates naturarum, quæ ununtur; quod propter in hypothesis ~~verbi~~ incarnationis veræ essent propositiones istæ: panis est Deus, et Deus est panis. At unio hypostatica non facit communicationem idiomaticam inter diversas partes eisdem suppositi, ut invicem predicentur in recto; ac proinde in hypothesis incarnationis esse

salutem propositiones istas: panis est corpus hu-
manum Christi; et corpus humanum
Christi est panis.

105.

Obicitur quia non est secun-
dum aspectum. Conversio Eucharistica aut
non est propria, et stricta conversio, aut
ad strictam, et propriam conversionem
non requiritur absoluta desinitio substantia-
rum consecrabilium: ergo ex verbis con-
secrationis nullo modo infertur earum sub-
stantiarum absoluta desinitio. Probatur
antecedens: ea est conversio Eucharistica,
quae infertur ex veritate verborum Christi
ut constat ex Tridentino ipse citato. Ad
hanc autem sufficit, et quod substantiae
consecrabiles non manent sub accidenti-
bus Eucharisticis; et quod sub eisdem veri,
et realiter sunt substantiae corporis, et
sanguinis Christi. Propter conversio, ad
quam haec enumerata sufficiunt, aut non
est stricta conversio, aut ad strictam con-
versionem non requiritur absoluta desinitio sub-
stantiarum consecrabilium: ergo.

106.

Obicitur quia non est
antecedens: ad probationem distinctam
maiorum: ea est conversio Eucharistica,
quae infertur ex veritate verborum Chri-
sti, adiunctis circumstantiis, in quibus, et cum

quibus probata fuerit, concedo: ex nuda ve-
ritate verborum, nego maiorem; et cadit re-
liquum. Explicatur: debuit Tridentinum
dico probare, quod difficilia sunt. Primum:
quod substantia panis, facta consecratione,
non maneat sub speciebus panis; cum enim
quod sub eodem sit substantia corporis Chri-
sti; et utrumque recte probat ex veritate verbo-
rum, quibus Christus instituit hoc sacramen-
tum. Quia, quod ad veram, et rectam con-
versionem, requiruntur, non ex nuda verbo-
rum veritate, sed ex adiunctis circumstantiis
colliguntur. Constare hoc debet: nam ex nuda
verborum veritate nec quidem lata colligi-
tur conversio. Ostenditur: nam ex nuda ve-
borum veritate non colligitur, quod substan-
tia panis præcessit sub accidentibus. Colligitur
hoc, ex ipso alijs verbis Evangelicis:
 27 accepit Iesus panem, benedixit, et dedit
 27 dicens: sed nec colligitur, quod substan-
 tia panis non fuerit prius destructa, et post
 aliquam, vel aliquod tempus suam positum
 corpus Christi sub speciebus separatis. Neque
 non præcessit substantia panis, aut si
 ante consecrationem fuit separata ab
 speciebus, tunc non intervenisset conversio,
 etiam lata: ergo hoc non colligitur ex nu-
 da veritate verborum. Itaque sicut ad

x
 Specul.

inferendam conversionem latam recurrendum
est ad hanc circumstantiam, quod nullum sit
genuatum miraculum circa accidentia panis
ante consecrationem, quale esset, si separata
fuisse a substantia; sic ad inferendam
conversionem strictam recurrendum est
ad similem circumstantiam, quod nullum
sit genuatum miraculum circa substantiam
panis post consecrationem, quale esset,
si separata ab accidentibus conservaretur.

1.7. tas: definita est eucharistica conversio; sed
non est definita absoluta desitio substantia-
rum consecrabilium: ergo harum absoluta
desitio non requiritur ad eucharisticam con-
versionem. — Concepta maiore, distinguo mi-
nozem: non est definita ex parte desitio
absoluta substantiarum consecrabilium,
concedo; implicite, redistinguo: ita ut per
adiunctam propositionem evidentem possit
applicari definitio implicita, nego; ita ut
possit per cognitionem probabilem opposita
definitio implicita applicari, concedo mi-
nozem, et nego consequentiam. scilicet ita
quod si de fide propositio ista: substantia
panis convertitur in substantiam corporis
Christi, et quod non sit de fide propositio ista:
substantia panis destruitur absolute.

1.8.

Obicitur quoniam. Ad con-

versionem eucharisticam non requiritur essen-
tialiter incipit absoluta terminus, in quem
ergo nec requiritur absoluta desinitio subiecti,
quod: ergo ex veritate verborum consecratio-
nis, quoniam inferente conversionem, non colligi-
tur absoluta desinitio substantiarum consecrabi-
lium. Confirmatur: ad conversionem eu-
charisticam sufficit, quod corpus Christi termi-
net de novo tertium commune; siue incipiat
esse sub accidentibus panis: ergo et sufficit,
quod substantia panis desinat terminare
tertium commune, siue incipiat non esse
sub accidentibus: ergo. ~~Obicitur~~ ~~nam~~ ad con-
versionem sufficit; quod deus nova actio,
qua absolute incipiat esse terminus, inquam,
nisi presupponatur alia actio, qua prius exis-
tebat: ergo et sufficit, quod destruetur alia
qua actio, sua cessante, subiectum, quod, absolute
desinere et, nisi sub rogetur alia, qua
in rem natura conservaretur: ergo. ~~Obicitur~~

Additur:

1.9.

Ad
quoniam, concesso antecedente, nego consequenti-
am. Dissimilitudo: nam conversio est essentialis
desinitio unius rei in aliam sub eodem
tercio commune; absolute autem non desinit
res, si in rem natura permaneat. At res
absolute ponitur in rem natura, quoniam in-

cipiat esse; si videlicet terminet novam
 productionem: quod si insuper de novo ter-
 minet terminum commune, iam verificatur,
 quod sic productum, et positum in rem
 naturam, ut in ipsam res procedens convertatur.
 Ratio dignitatis est: quia desinit, et desinit sunt
 termini negativi, qui verificari non possunt. De sub-
 jecto, de quo verificatur absolute, quod sit in rem
 naturam. At producti, positi in rem naturam,
 sunt termini positivi, qui possunt verificari de
 subiecto terminante unam veram productio-
 nem, licet in eodem instanti aliam simul
 terminet, et in instanti antecedenti aliam
 terminaverit, si cumque praesentia. Ad confi-
 mationem nego antecedens: requiritur enim
 quod terminus, in quem conversio, termi-
 net veram productionem; ut modo dicebam,
 et paulo post probabo: ergo requiritur quod
 subiectum quod conversionis subest verae
 destructioni. Atqui terminus, in quem, potest
 terminare veram productionem quoniam
 absolute incipiat esse in rem naturam;
 subiectum autem, quod, non potest subesse
 verae destructioni, quoniam absolute desinit esse
 in rem naturam: ergo.

100.

x
 Adhuc - esse antecedente, nego consequentiam propter
 mentum, disparitatem datam ad argumentum praesentis.

Ad ~~adversum~~, con-

dens. Itaque id, quod convertitur in aliud
desinit esse, et, facta mutatione, non manet.
 ut dictum est ex Angelico. Sic id, in quod ali-
 ud convertitur, non debet absolute incipere.
 cum possit in conversione formali, et per con-
 versionem effectivam, vere produci, et poni in
 rerum natura sub eodem tertio communis,
 quoniam incipit absolute: ergo ad conversionem
 sufficit, quod terminus, in quem, terminet de
 novo aliquam actionem; non autem sufficit,
 quod destruaturs aliqua actio, qua subsistebat,
 quod, conservabatur.

106. III.

Ex huiusque dictis

id constat, quod supra notabamus, nempe,
 corpus Christi non converti in substantiam,
 quae ex speciebus eucharisticis corruptis ge-
 neratur: desinit enim terminare tertium
 commune; sed non desinit absolute. Propositi-
 onem illam, corpus Christi convertitur in ali-
 am substantiam, concedunt aliqui, quibus non
 resistit Haenoldus; illam esse falsam, sed
 non absurdam, Dixerunt Ariaga, et Lin-
 ce; sed tenendum est cum Suarez, eam
 locutionem esse inauditam apud Theologos,
 alienam a Patribus, et abscondam per au-
 ribus.

112

Quid de ista propositione dicendum?
Eucharistiae sacramentum convertitur in

chylum, aut in vermes. De certissime loquun-
 tur, qui illam propositionem negant. Ratio ne-
 gandi: nam oppositio dispositionum ad novam
 formam non est, cum Corpore Christi; sed cum
 accidentibus panis sub quantitate, quæ est tex-
 tum commune: hinc compositum ex quan-
 titate, et accidentibus panis convertitur in
 compositum ex quantitate, et dispositionibus
 ad novam formam; et tunc deficientibus
 à quantitate dispositionibus panis, Corpus
~~non~~ Christi desinit esse sub quantitate
 eucharistica, quoniam compositum sacramen-
 tale in aliud compositum convertitur.
 Confirmatur hæc ratio: quia lignum non
 convertitur in compositum ex quantitate
 et dispositionibus ad formam ignis, quo-
 niam dispositiones non opponuntur im-
 mediatè cum forma ligni, sed cum dis-
 positionibus ad formam ligni. Neque dis-
 positiones ad novam formam, receptæ in
 quantitate eucharistica, non opponuntur
 immediatè cum Corpore Christi; sed cum
 dispositionibus panis: ergo non totum sa-
 cramentum, sed compositum ex quanti-
 tate et accidentibus panis est, quod con-
 vertitur in compositum ex quantitate, et
 dispositionibus ad novam formam. Pla-
 cet hæc discurrendi modus; quia propter

neque, fieri conversionem totius sacramenti
in aliud totum, siue accidentale, siue
substantialiter.

Sectio Septima.

De

termino, in quem, con-
versionis Eucharisticæ.

113. Constat ex sepius adducta Tridanti-
ni doctrina, substantiam panis converti in
substantiam corporis Christi; et substantiam
vini in substantiam sanguinis eius; ex quo
habetur Corpus, et sanguinem Christi esse ter-
minum, in quem, Eucharisticæ conversionis.
Emergit hæc difficultas: an in hac mira-
bili conversione terminus, in quem, verè,
et propriè, producatur; an tantum addu-
catur? Solam adductionem admodum Sco-
tytæ cum subtili Doctore; quibus consen-
tiant multi ex nostratibus. Veram produc-
tionem agnoscunt cum Doctore Angelico
Sotus, et Carnes; et ex nostratibus multi cum
Suaro, disp. 50, sect. 2.

114.

Conclusio. Corpus, et san-
guis Christi, non solum adducuntur, sed et-
am verè producantur, sub accidentibus sa-
cramentalibus. Probatum: Veritas non potest
converti in aliud; quia est incorruptibilis; ne-
que aliud in ipsam; quia est ingenerabilis;

inquit Angelicus, 3. parte, quest. 2., art. 1.
 Hec ratio est nulla, si ad conversionem
 non requiratur vera productio termini
 in quem: ergo ad conversionem requiritur
 eius terminus vera productio: ergo in con-
 versione Eucharistica corpus, et sanguis
 Christi vere producuntur sub accidenti-
 bus sacramentalibus. Probatur minor:
 nam sufficeret, quod terminus, in quem,
 terminaret textum commune, quod prius
 fuisset generis subiectum, quod. Hec autem
 terminatio non repugnat Deitati inge-
 nerabili, sive improducibili: ergo ex inge-
 nerabilitate Deitatis non recte probabi-
 tur, quod in ipsum nil potest converti.
 Hinc Summi displicent, qui dicunt cum
 Comptono, quod si Verbum divinum assump-
 sisset naturam humanam prius termi-
 natam ~~in humanam~~ propria, que assump-
 tione consumperetur, tunc personalitas
 creata conversa fuisset in personalita-
 tem divinam: sicut substantia panis
 convertitur in corpus Christi, et sicut for-
 ma ligni convertitur in formam ignis.
 Ne igitur sequatur possibilia illa conver-
 sio, dicendum est, requiri quod ter-
 minus in quem, vere producatur; quod,
 cum repugnet personalitati veri, conse-

x
 Subis-
 tentia

quasi sic, ut in illa hypothese in ipsam non
convertemur rationabiliter creata.

115.

Modi-

tur primo: ad omnia necessitate magis produc-
tionis, scilicet, ut in sensu congruentiori accipi-
antur locutiones. Primum asserentium in Eucha-

ristia, fieri, creari, produci Corpus Christi. Pro
omnibus audiat Hieronymus, epistol. ad

77. scilicet doctorum: sacerdotes ore suo Corpus Chri-

77. st conficiunt; et epistol. ad Ivaquum: ad eo-

77. rum græci Corpus Christi, sanguis que con-

77. ficiuntur. Aliorum testimonia habes apud

tuum citatum, et apud Granadum, hic,
tract. 3, disp. 6.

116.

Additur secundo: posita

vera productione terminum, in quem, conversio-

nus, recte explicatur, conversionem Eucharis-

ticam esse substantialem, sive transubstanti-

ationem. Etenim, sicut ad conversionem sub-

stantialem requiritur, quod subiectum, quod,

et terminus, in quem, sint substantiales:

ita et requiritur, quod mutatio peragatur

actione substantiali; conversioni namque

formali proportionata esse debet conversio

effectiva, sive actio: unde conversio formali

substantiali correspondere debet conversio

effectiva, sive actio conversiva substantialis.

Atqui, nisi corpus Christi vere producatum,

non est actio substantialis; sola enim superest
actio adductiva, quae non est substantialis.
solum namque terminaretur ad presen-
tiam accidentalem, vel ad accidenta-
lem unionem: actio autem denominatur
& specificatur a termino formaliter pro-
ducto: ergo.

117. *Oppones primo.* Adducto, & non
producto, corpore Christi sub speciebus eu-
charistici, vera esset consecrationis forma,
atque ad conversionem eucharisticam id
non requiritur, sine quo stat veritas for-
mae consecrationis: ex veritate enim illius
intellectu Ecclesia, fieri conversionem istam,
ut constat ex Tridentina: ergo. —
Concessa maior, nigo minor. Distinguo
probationem adiunctam: illam concedo
de veritate verborum adiunctis circumf-
tantis; & illam nigo de veritate verborum
nude, & precise accepta. Tridentinum
ex veritate verborum ea probat, quae diffi-
cilia sunt: nempe absentiam panis ab
speciebus, & presentiam corporis Christi sub
ipsis, quibus probatur, cetera, quae ad conve-
sionem requiruntur, facile constant. solu-
tio reprobari non potest ab istis Doctoribus,
qui absolutam destructionem panis ad
veram istam conversionem requirunt;

que tamen non inferuntur ex nuda veritate
verborum Christi: sicut neque inferuntur conver-
sio lata; quam alij Doctores agnoscunt.
recte dicta, num. ~~654~~. Ad idem nos-
tram: cum corpus Christi non veniat ad
accidentia per motum localem, vix co-
gitari potest alio modo ibi illud collocan-
di, nisi modus productivus: et hunc modum
intervenire, intellexit Ecclesia: ac proinde,
hac adiuncta circumstantia, recte intulit
Tridentinum ex veritate verborum Christi
fieri conversionem.

X
136.

Oppones secundo. Tes-

118. timonia Patrum non probant veram pro-
ductionem corporis Christi sub speciebus: ex-
go hinc non recte probatur, et quod ad se
cuiusmodi productio, et quod ad conversio-
nem requiratur. Probatur antecedens: nam
testimonia Patrum recte explicantur ex
doctrina Divi Thomæ, hic, quest. 18., art.
5., dicentis, verba consecrationis non efficere
quod Corpus Christi sit corpus Christi, sed
quod contentum sub speciebus sit Corpus
Christi. Confirmatur: dicunt Patres, non
solum, quod Corpus Christi conficitur, sed
et quod creatur; dicunt etiam, quod fran-
gitur; et similia. sed Corpus Christi vere
non creatur; et vere non dividitur: ergo

ex eo, quod Patres dicunt, effici, et produci,
non bene desumitur, quod vere producatur;
sed solum de nomine nativè, quatenus est
pars sacramenti, et quatenus esse sacra-
mentale producitur.

119.

x
produca-
tur,

Ergo antecedentem
et ad probationem dicendum: Angelicus
solum negat, quod corpus Christi in vi
actionis consecrative primo ita ut per illam
productionem incipiat esse; non tamen
negat, quod corpus Christi in eucharistia
vere producatur. Primo: nam loco per
nostra sententia adducto requiritur ad con-
versionem, quod vere producatur id in
quod convertitur aliud. Secundo: quia
hoc quest. 78. art. 2. negat, corpus Chri-
sti incipere esse in hoc sacramento per
motum localem; et satis clare affirmat, quod
sit per generationem, sive productionem.
Id explicat exemplo: nam in domo ali-
qua incipit esse ignis, aut quia illic de-
fertur, aut ibi generatur. Corpus autem
Christi non incipit esse in hoc sacra-
mento per motum localem. Ergo inci-
pit esse ibi, quia ibi generatur. Ad con-
firmationem: cum Patres expressissime asse-
rant, corpus Christi fieri ex pane, panem
in eius corpus converti, consequens est, ut cum

dicunt Corpus Christi, creari, non agant
de statissima creatione, contraposta conver-
sioni. Rursus: cum dicunt Corpus Christi fran-
gi, dividi, & tangi, necessarium est, quod
accipiantur in terse metaphorico: ne error
equatur. Nichil simile occurrit, ut in terse
impropro accipiantur testimonia Patrum
asserentium, Corpus Christi fieri ex pane
confici, et producere: ergo, et cetera.

120.

Opponitur: ista ~~vera~~ vera productio Corporis Christi
non est conversiva panis in Corpus: ergo falsi-
va ponitur. Probatur antecedens: actio
conversiva facit, quod Corpus Christi succe-
dat substantię panis sub textu communi;
hoc non facit vera illa productio: nam
illud pręstatur vel ab unione, vel a modo prę-
sentis: ergo. — Distinguo antecedens: pro-
ductio Corporis Christi non est conversiva
ex suis intrinsecis, concedo; partim deno-
minative extinguitur ab alijs constitutivis
conversionis, nego antecedens: et constat ad
uliquum. Productio illa denominatur
conversiva a definitione subiecti, quod, et a
pręsentia termini, in quem, sub textu com-
muni: unde licet non faciat se sola, quod
terminus, in quem, succedat pro subiecto, quod;
nihilominus denominatur actio conversiva.

igitur, prout actionem productivam Corporis Christi, est alia actio adductiva, hoc produc-tiva presentis; sed tamen actio illa produc-tiva est, quae denominatur converfiva: nū-mum ~~actionis~~ definitione subiecti, quod, et a presentia terminari, in quem, producta per aliam actionem.

H. 121

Argonis quare: actio productiva Corporis Christi est actio, qua Christus producit suum Corpus in sacra-mento; hęc actio arguatur: implicat enim actio, qua causa se ipsam producat; hoc quoad primum, hoc quoad secundum esse: ergo. Vagatur: hęc actio productiva Corporis Christi in sacramento, prout producit suum terminum; hoc implicat: nam de conceptu actio nūc est, esse viam, ut ter-minus sit: ergo.

H. 122.

Nego maiorem: actio enim illa non est actio, qua Christus, ut homo, aut per humanitatem, ut instau-mentum coniunctum Divinitati, producat suum Corpus in sacramento; sed est actio, cuius principium est sola omnipotentia. Sicut dixit Divus Cyrillus, secundum Le-gem Domini: panis iste, non effigie, sed natura mutatus, omnipotentia Dei factus est Ego. — Insuper: arguere eadem idem Patet

71 promittat. Christus usque hodie vivacissimus,
71 et sanctissimus suum ^x corpus; et similiter lo-
quuntur multi alij Patres: ergo aut Christus
Corpus non producitur veri, nec Christus su-
um ipse corpus producit, quod dici non po-
test. Ergo consequentiam; illud enim testi-
monium explicanda facit. Primo: accipia-
tur de Christo, ut Deus est, quo sensu acci-
pitur illud in eodem Christo: antequam
71 fuerit Abraham, ego sum. Secundo: acci-
pitur de productione ex merito Christi;
in quantum Christus, ut existens corporaliter,
quo Eucharistiam instituit, ~~in eodem~~
est causa moralis, et meritoria actio-
nis, qua Deus producit ~~ipsius~~ Corpus
Christi sub speciebus. Hanc responsio-
nem de summa ~~summa~~ ex Patre plenius,
Lij p. 6, sect. 2.

118.123 Ad urgentiam, nego maio-
rem. Actio conservativa, sive secundario pro-
ductiva, et si per accidens supponat suum
terminum productum in instanti anteceden-
te, in ipso tamen instanti in quo ipsa est,
non supponit suum terminum pro prae-
sentis naturae: ergo similiter de actione, qua Cor-
pus Christi producit in Sacramento.
Quod autem simul duntaxat duae actiones
terminantur ad Corpus Christi, altera, qua

Corpus

conservatur in caelo, altera, quae in sacra-
mento producitur, nihil est. Ratio: nam
actio, qua in sacramento producitur, non
pendet a priori ab actione, qua corpus Christi
in caelo conservatur: ergo non supponit
suum terminum productionem per istam
aliam actionem.

Secundo octava Elucidatio doctrinae tra- ditae.

194

Semenius, in

quem, conversionis eucharisticae generum for-
maliter, et ex vi verborum sub accidentibus
sacramentalibus: quia propter sub speciebus
panis sic ponitur corpus Christi; et eius sanguis
sub speciebus vini. Dicitur, ponitur ex vi verborum:
quia est id quod formaliter per verba alte-
rius, et alterius consecrationis significatur;
et quo precise posito, formae consecrationis
essent verae; et quo precise non posito, non
essent verae eadem formae. Queritur: quid sit
id, quod formaliter ponitur sub una, atque
sub altera specie eucharistica? Questio ista
resolvenda est ex principiis, quae fuisse sta-
bilitur in Philosophia, tum circa quiddita-
tem corporis physici organici, tum circa
formam, qua constituitur sanguis. Nunc genus

remittam exequiemus.

175.

Propositio prima contra
 Marcionem, Manichaeum, & Gabrielum. Cor-
 pus Christi, quod sub speciebus panis ponitur
 ex vi verborum, non est sola materia pri-
 ma. Probatur: sola materia non est cor-
 pus humanum: aliter lignum humano
 corpore constaret. sed Corpus Christi, quod
 ponitur ex vi verborum, est corpus humanum:
 hoc est carneum, & osseum; immo est caro,
 ossa, & ceterae partes organicae: ergo. Confir-
 matum: materia est quod communere corpus,
 & sanguinem: ergo vox corpus, non magis deter-
 minatur ad significandum corpus, quam
 sanguinem; atque adeo ex vocis illius signi-
 ficatione non colligitur quid ponatur for-
 maliter sub speciebus panis, quid sub spe-
 ciebus vini. si dicas, quod corpus dicitur solam
 materiam, & quod sanguis aliud constitu-
 tum dicitur; contra est: ergo quantum san-
 guis non ponatur formaliter sub speciebus
 panis, corpus tamen ponitur formaliter sub
 speciebus vini; quod dici non potest. sequitur tamen:
 nam sanguis dicitur formaliter materiam,
 sed hoc est adequatum & formale signifi-
 catum huius vocis, corpus: ergo.

176.

Propositio
 secunda contra bene multos, quos sequuntur

Assuaga. Corpus Christi, quod formaliter
 ponitur sub speciebus panis, non est mate-
 ria cum accidentibus organicis. Probatur:
 nam ex Divo Thoma, hinc opus. 16, art. 2, ex
 27 in sacramento est in hoc sacramento id, in
 28 quod directe conversio terminatur. sed conversio
 directe terminatur ad ipsam substantiam
 corporis Christi; ut constat ex Tridentino: et
 extra substantiam. Corpora Christi sunt acci-
 dentia organica: ergo. Confirmatur: non po-
 nitur formaliter quod non est constitui-
 tum corporis humani, carni, et ossi; sed
 accidentia organica non sunt constitutum
 corporis humani: a loquū, homo esset totum
 accidentale, cum constitueretur ex acciden-
 tibus: ergo ea accidentia non ponuntur
 formaliter. Vnde: esset conversio panis
 in corpus Christi constitutum accidentibus:
 ergo non esset transubstantiatio; quod est
 contra Tridentinum. Ratio consequenti:
 nam panis converteretur in totum illud
 accidentale, constitutum ex materia, et
 accidentibus. Et quidem Concilia, et Patres
 nunquam dixerunt, panem converti in
 aliquod accidens, etiam ut intermedium
 partialem; sed semper dixerunt, hanc con-
 versionem esse substantialem, ut recte no-
 tat Seneca, hic, lib. 8, sect. 3.

127.

Propositio tertia contra Cartesium,
 Durandum, et Ferrariensem. Corpus Christi,
 quod ex vi verborum ponitur sub speciebus
 panis, non constituitur per animam sub ra-
 tione formae constituentis substantiam com-
 positam, corpus sacramentale, et organi-
 cum. Probatur: sequitur, quod anima non
 ponatur per meram concomitantiam, et
 naturalem coniunctionem cum corpore;
 quod dissonat a doctrina Tridentina. Se-
 quitur tamen: nam ponitur formaliter
 anima sub ratione formae: ergo ponitur sub
 ratione animae propter identitatem realem
 secum ipsa sub ratione formae; identitas au-
 tem ista aliquid est praeter meram concomi-
 tantiam, et coniunctionem naturalem cum
 corpore. Preterea: quod significatur formaliter,
 et ponitur nunc per verbum corpus re-
 gerebatur in Tridentino mortis; sed tunc
 nec significatur formaliter, nec pone-
 retur anima, aut sub ratione animae, aut
 sub ratione formae: ergo nunc non signifi-
 catur formaliter, aut ponitur anima
 sub ratione animae, sive sub ratione formae.
 Denique: sequitur quod non esset idem cor-
 pus, quod positum est sub speciebus panis
 in ultima cena, et quod iacuit in requi-
 chao: hoc enim sub nulla ratione constitueretur

per animam; illud constituitur per animam
 ut ratione formis. Sequela est contra doc-
 trinam Patrum assensuum, idem semper
 fuisse Corpus Christi; ante mortem, post mortem,
 et in resurrectione, ut constat ex illorum testi-
 monijs apud subtilem Doctorem, in 2. dist.
 14. quest. 3. art. 2. c. 2.

128.

x
 non

Propositio quarta
 contra glues, quos p[er] Eximius Suarez.
 Corpus Christi, quod sub speciebus panis con-
 stituitur ex v[er]bis, ~~non~~ constituitur per materi-
 am, et per formam substantialem in-
 communem potentiam complexam materiam in-
 ratione corporis humani, qualis est forma
 embryonica, vivens, et cadaverica. Pro-
 batur: cum quia sequitur, quod hic, et nunc
 non constituitur animam per solam concomitan-
 tiam, et naturalem conjunctionem; cum quia
 sequitur, quod non sit idem Corpus Christi
 quod sub speciebus positum est in ultima
 cena, et quod iaceat in sepulchro. Et quidem
 sententia, quam videtur, videtur exemplo isto:
 Persona divina ut sic constituitur per hanc
 determinatam naturam, et per rationem
 personalitatis abstractam ab hac, et illa perso-
 nalitate; sic similiter corpus humanum
 constituitur per materiam, et per formam
 substantialem, prout abstractam ab hac, et ab

illa forma. Subiecto: atque una Divina Perso-
na distinguatur realiter ab alia Divina Perso-
na, quantum modo praedictis constitutur
ratio Personae Divinae in communi: ergo quan-
tum modo explicatur constitutur ratio cor-
poris humani, adhuc Corpus Christi vivum
distinguitur realiter a Corpore Christi mortuo;
quod est contra doctrinam Patrum.

129.

Propo-
sitis quinta contra Acutissimum Insuper,
quem sequuntur Mercurius, et D. Capelle.
Corpus Christi, quod sub speciebus panis ponitur
formaliter, non constituitur per materiam,
et per formam substantialem, sive entem,
carnem, aut entem totam sub dis-
tinctis. Probatur: sequenter eadem abso-
luta; et quod tunc, et nunc non ponatur anima,
per materiam concomitantiam, et quod non sit
idem numerus Corpus Christi, quod ponitur
in vi sacramenti, et quod cecidit in sepulchro.
Adde: in formula consecrationis pro nomine,
Corpus, per pronomina, meum, determinatur
ad significandam partem physicam Hum-
anitati Christi: ut docent citati Doctores.
Id pars physica neque subdistinguitur consti-
tuitur per alteram partem; alioquin pars
physica ut caliditas, esset formaliter subdistingui-
to totum. Sed, cum est pars: ergo Corpus

Christi neque subdistinguo constituitur per
animam.

130.

Asperum primum. Corpus Christi,
quod formaliter ex vi verborum ponitur sub
speciebus panis constituitur per materiam, et
per formam substantialem corporeitatis
heterogeneam. Suadetur: nam ponitur forma-
liter ex vi verborum Corpus Christi humanum
carnum, spiritum, et organicum. Id non
constituitur per solam materiam; nec per acci-
dentia organica; nec per animam, aut sub
ratione formae aut in communi, aut sub dis-
tincto: ut manifestum probatur; nihil aliud supe-
rest, nisi forma substantialis corporeitatis
heterogenea. Ergo hac forma constituitur Corpus
Christi, quod formaliter ex vi verborum
ponitur sub speciebus panis. Videatur Munus-
culum unquam accipere, et cognoscere tractantem,
hic, lib. 5., sect. 8. —

x
accurate

131.

Asperum secundum:
Sanguis Christi, qui formaliter ex vi verborum
ponitur sub speciebus vini, constituitur per ma-
teriam, et per formam substantialem
sui propriam. Suadetur eadem ratione:
neque enim sanguis constituitur per solam
materiam; neque per accidentia; neque
ullo modo constituitur per animam: ut
non si omittatur, quod sanguis animalis

Neque nūc superest per quod sanguis con-
 servetur, nisi forma substantialis propria
 sui. Ergo. Animatorum sanguinis negantur in
 philosophia, et videri potest Deyna deus
 de anima, ubi de hac re. — Sic nota: totus
 Christi sanguis ponitur in Eucharistia sub
 speciebus vini formaliter, et ex vi verborum.
 Constat: nam Tridentinum indefinitum dicit,
 ponit Christi sanguinem; ac quoniam, cum
 sit de sanguine Christi, totus formaliter propria
 sua per formam consecrationis. Neque debet
 adiunctum illud: qui pro vobis effundetur.
 nam dato, quod non fuerit in passione
 effusus secundum omnes partes, adhuc de toto
 dicta recte potest, quod esset effundendus.
 Et de Congere Marcyus recte dicitur, quod
 devoretur a bestis, quamvis ossa non de-
 reantur.

132. *Ad 1^{am}*, quæ formaliter, et ex
 vi verborum ponitur sub alterutra, et
 sub utraque Eucharistia specie ad ea, quæ
 per consecrationem ponuntur, explicanda,
 respondendum est. Definitum Tridentinum,
 sess. 13, cap. 2. Corpus Christi sub specie panis
 et sanguinem sub ~~specie~~ specie ex vi verbo-
 rum existere; igitur autem Corpus sub
 specie vini, et sanguinem sub specie panis,
 1) Animam quæ sub utraque vi natura sui conse-

x vini

27. bonū, et concomitantū, quia patet Chrys.
 28. Domini... Inter se cogitantia; Distinctum
 29. propter admirabilem illam etiam cum
 30. corpore, et Anima hypostaticam unionem.
 Circa hanc doctrinam;

133.

Nota primo. Con-
 quū animatum indiget ad suā conserva-
 tionem sanguine intrare in clup, et seminare
 sanguis neque multo corporis conser-
 vari scilicet a corpore animato: in hac
 natura alterius ab altero dependencia stat
 naturalis concomitantia, ob quam ubi prout
 formaliter unum, prout concomitante al-
 terum. Nota Secundo. Ad hanc concomitan-
 tiam sequitur, quod ponatur anima sub
 utraque specie. Est enim naturalis conser-
 uatio corporis, tum sanguinis cum anima;
 quoniam sic hoc dicimus, quod corpus ha-
 bet insuper naturalem physicā unionis
 conseruationem cum anima; et istam con-
 seruationem non habet sanguis, quia non an-
 mat. Nota tertio. Sanguis qui sub specie
 vini ponitur ex vi verborum, complectitur
 quatuor humores, ex quibus componitur
 massa sanguinea: tum quia nomine
 sanguinis communiter intelligitur
 liquor ille ruber, qui in venis continetur;
 tum quia re vera liquor iste in passione

effusus est: atque ad id est sanguis de quo
Christus dixit: qui pro vobis effundetur.

Rogas

134. primo: an quantitas, et accidentia congrua
et sanguis Christi ponantur per mixtam
concomitantiam in eucharistia? Respon-
deo affirmative, et non loquor de presen-
tia circumscriptiva; quam Christus habet
extra sacramentum: supponitur enim,
quod hoc non ponatur. Ratio; quia ~~verum~~
est essentialiter determinata ad locum,
ita ut sit essentialiter alio intransferebi-
lis, ut docent multi. ~~et supponitur~~ ~~con-~~
~~grua~~ ~~accidentia~~ ~~quantitas~~ ~~habere~~ ~~esse~~
~~essentially determinata~~ ~~ad locum~~ ~~et~~ ~~non~~ ~~transfere-~~
~~bilis~~ ~~ut docent multi~~. Ro-
batur responsio: nam quod quantitas, et alia
accidentia non ponantur formaliter, con-
stat ex dictis num. 126. Quod vero ponantur
per concomitantiam, additur: non certo
ponantur; non formaliter, et ex vi verbo-
rum: ergo per concomitantiam, et ex vi con-
nexionis naturalis.

Rogas secundo: an perso-

135. nalitas Verbi Divini existat in eucharistia
ex vi verborum? Respondeo negative; et suppo-
nitur, quod Divinitas sit tantum in eucha-
ristia, non ex vi verborum, sed propter unita-
tem hypostaticam: ut diximus Tridentinum.

Infuper;
quia ubi-
catio cir-
cumscrip-
tiva cau-
sat cotu-
sionem
corporis
in ordine
ad locum:
ille enim
et illius,
formalis,
et circum-
scriptivus.
Sed huic
effectui in

Eucharistia habere non potest: 2. Probatur

Inobstanti responsio: nam sub specie panis po-
nitur tantum ex vi verborum Corpus Chri-
sti, et eius Sanguis sub specie vini: ergo sic
non ponitur Verbi Personalitas.

136.

Dices:

informa consecrationis pronomen, meum,
significat, corpus illud esse Personam Verbi:
ergo hec ~~significatur~~ significatur; atque adeo ponit-
ur ex vi verborum. Concesso antecedente,
distinguo consequens: ergo Personalitas Verbi
significatur indirecte, et in obliquo, con-
cedo: directe, et in recto, nego consequenti-
am, et requiritur. Ratio: nam si Petrus
existente Petro Dicitur collocaretur eius cor-
pus in locum; Verum esset, quod illud
corpus esset Petrus; ita similiter si Cor-
pus Christi esset in Eucharistia, et ibi non
esset unio hypostatica ad Verbum, ad huc
verum esset, quod illud Corpus esset Chri-
stus: id autem non ponitur, ex vi verbo-
rum, sine quo staret veritas forme con-
secratoris. Nota: sic in obliquo significatur
Personalitas Christi, ut non significetur
prope terminans in Eucharistia
Corpus Christi; si enim significatur,
directe Corpus, et indirecte Personalitas
Verbi prope terminans ibi, tunc Persona-
litas ex vi verborum ponetur. At non

significatur, ut nomen in Eucharistia
id ut nomen Anglicana.

Proasuntio:

132. 131

an in Eucharistia sint per concomitantiam
Personarum Patris Divini, et Spiritus Sancti.
Respondio affirmative de concomitantia medi-
ata; et sequor explanationem, quam contra
communem Thomistarum tradunt Suarez
et Rosquz. Probatur responsio: Pater, et Spi-
ritus Sanctus non sunt in Eucharistia eo
speciale titulo, quo est Filius: cum solus Fili-
us sit hypostatice unitus humanitati; atque
sunt alio speciale modo, et titulo, scilicet
per ~~concomitantiam~~, ratione identitatis cum
natura divina, qui propter unionem hypo-
statice est in Eucharistia. Ergo in Eucha-
ristia sunt Pater, et Spiritus Sanctus per
concomitantiam; non quidem immediatam,
sed mediatam. Confirmatur: Pater, et Spi-
ritus Sanctus non sunt in Eucharistia titu-
lo solius immensitatis, sed speciale titulo
explicato, circuminfusionis: ergo sunt per
concomitantiam mediatam.

circum-
infusio-
nem,

138.

Oppone pri-
mo: que ponuntur per concomitantiam in
Eucharistia pertinent ad unitatem, et ince-
ritatem Christi; ut constat in Persona Ver-
bi, Anima, et accidentibus. Sed Pater, et

Spiritus Sanctus non pertinent ad unita-
 tem, et integritatem Christi: ergo. - Sed
 maiorem de concomitantia, etiam me-
 diata, ea enim, quae recenset adiuncta pro-
 batis, ponuntur per concomitantiam im-
 mediatam. Et concomitantia mediata
 est ille specialis titulus sacramentalis,
 ratione cuius, perfundendo in mensuram,
 debent esse in Eucharistia Pater, et Spiritus
 Sanctus. Nunc Filius est in sacramento pro-
 pter unionem hypostaticam concomitantia
 immediata: quia propter, quod Pater, et
 Spiritus Sanctus non terminant illam unio-
 nem, solum arguit, quod non sint per
 concomitantiam immediatam in Eucha-
 ristia.

139

Oppone secundo: ex identitate
 Personarum in natura non desumitur,
 quod Pater, et Spiritus Sanctus sint incar-
 nati, et passi; similiter ex eo, quod in
 sacramento dicatur, quod Filius mandu-
 catur, et bibitur, non inferatur, quod Pater, et
 Spiritus Sanctus manducantur, et biban-
 tur: ergo ex eo, quod Filius sit in Eu-
 charistia speciali titulo, non inferatur,
 quod Pater, et Spiritus Sanctus sint etiam
 am titulo speciali: ergo. - Concesso an-
 tecedente quoad primam partem.

~~X~~ ~~secunda~~
secundam

et admissio quoad gratiam, et lingua confer-
quens: illud concedo de eodem speciali titu-
lo; et nego de speciali titulo diverso: nam
titulus, quo est Filius, est unio hypostatica;
titulus, quo sunt alii divini personae, est
circumscriptio. Adversus, quod posterius re-
loco obiciebatur; illud tamen ab aliquibus
negatur: dicunt, Patrem, et Spiritum sanc-
tum manducari, et bibi sub eucharysticis se-
cibus, non quidem ob communicationem
idionatum; sed quia, sumptis speciebus,
necessarium est, quod sumatur pariter
quidquid cum illis specialiter coniunctum
est. Communius hoc negantur: nam man-
ducari, et bibi dicitur transiitionem per
motum localem; quod inutuari non
potest, nisi de Filio propter communi-
cationem idionatum. Desumpta reciprocatio-
ne ab humanitate subsistente in ipsius
persona. Hinc, ostensis speciebus eucha-
risticis, dici potest: iste est Deus, est Filius
Dei; dici autem non potest; iste est Pa-
ter, et Spiritus Sanctus. ~ ~ ~ ~ ~

Actio 3a

Fauca aliqua de vita Spiritus Sancti ab-
scondita in Eucharystia

135. 140

De hoc argumento, paucis ab-
hinc annis, in lucem emisit Eminent. Car-
din. Cienfuegos, magnum corpore Opus,
maximum anima sapientia. Sapientia,

inquam, illius, quâ illustribus ingenij su-
blimis, et exquisitissime doctrinae dotibus,
non minus, quam Dignitate, Eminentia
Auctor in sui admirationem rapuit Hispani-
as, Germaniam, Italiam, ipsam quæ
Vrbem, atque adeo Orbem. In eo opere
componendo, atque evulgando, effulsit
maximè Eminentissimè ardentissime
Religionis zelus: sibi enim proposuit, ever-
tere vanissimas argumentationes, quibus
Heterodoxi ex modo emotus, ut commu-
nissimè Theologi Catholici docebant, quo
Xptus in Eucharistia latitat, debitam
adorationem augustissimi huius Sacra-
menti impetunt, ex toto conatib. Eluxit
pariter eximia Pietas: reseravit equidem
thesauros absconditos, occultos fontes api-
uit, ex quibus Fideles divitias sue divi-
nitatis, quas Xptus in Eucharistia ve-
luti effudit, colligant: aquam vivam, quæ
ex fontibus Salvatoris inde scatit,
bibant affatim, ut in ipsis fiat fons vi-
te salientis in vitam eternam.

~~241.~~ 241.

In hoc fines, Religione, et
Pietate discibus, Comite Veritate, sine
quâ illi obtineri non possunt solide,
et proficuo, collimat cœregium illud

Opus. Quod Opus, ut ederetur, aproba-
vunt tres laudatissimi veterani, et di-
utissimi in docenda Theologia exerciti,

Magister officio, sed in ea condignum,
 laudibus. Id ipsum prestitit Eminentiss.
 Cardin. de Belluga alter ab Em. Cien-
 fueros, ex Hispania arbore ditissima
 auxerit. Namque qui quidem in com-
 pendium redegit precipuam, et difficili-
 orem assumpti argumenti partem, et
 quamvis comendium in iusti libri
 molem excreverit, nilominus Eminen-
 tiss. laudem illam promeruit: magni
 Artificis est clausisse totum in exiguo;
 Observatione dignum est, quod S. M. ^{exigua e-}
 Salaty, tum Reverendiss. Sellar, ex Sacro ^{rium est Em.}
 Predicatorum ordine, postea Cardine ^{Approbatoris}
 lis amplissimus, non modo facultatem ^{Dissertatis,}
 editionis dedit, sed approbantis mu- ^{si compare-}
 nus suscepisse visus sit, dum quicquid ^{ad uirum d-}
 Eximium vocat, maxima voluptate a ^{pus Em.}
 se perlustratum: repositum orthodoxa, ca- ^{Auctoris.}
 tholicaque Sapientia, ac pietate refer-
 tum in omnibus Angelici Preceptoris
 doctrina decoratum. Hic satis super
 que sunt, ut obstinatus nonnullorum
~~Abolagasterorum~~ os loquentium iniqua.

138. 142

Igitur Eminent. Auctor
 eo in Opere duas Principe. Conclusiones
 statuit, elucidat, et probat, Sacra Scriptura,
 Conciliorum, et Patrum, et argumentis a

ratione ex ipso fontibus desumptis. 1^a
est: Xpi. Dominus latens in Eucha-
ristia operationes sensuum extero-
rum, internorumque, et rationales
intelligendi, et amandi, quae à sensi-
bus originem ducunt, defacto exacer-
supernaturaliter, et miraculose; saltem
illas, quae ad potentias visivam, et audi-
tivam spectant. Hanc Conclusionem
probat à disputat. 1. ad 18. Conclusio

2^a est: prestantissimus, et specificus ef-
fectus Eucharisticus est unio realis, et phy-
sica permanentis animae Xpi, verbo con-
iunctae, cum anima communicantis;
quae quidem unio ex institutione Sacra-
menti omnibus communicantibus pa-
rata, et oblata est: sed non, omnibus,
defacto conceditur, sed ipso tantum, qui
maximam, et ferventissimam dispositionem
accidunt. Hanc conclusionem probat
disp. 28, et 29. His Conclusionibus quae, ut dixi
principes sunt, alias multas annexit im-
minent. Auctor; praecipue dum agit de
Eucharistico sacrificio, de exteroque
Xpi Domini sacerdotio.

129. 143

Omnium disputati-
onum, totiusque operis brevis, et accur-
tum compendium, in suis memorijs dant

Scriptores Iributienſes, ad ann. 1732., art.
 1., et 11. Iſti de Rep. d' litteraria benemeriti
 ſcriptores breviter, ſed graviter caſtigant
 quendam. Heterodoxum Miniſtrum, qui
 impugnare auſus eſt Eminentiffimum.
 Quo telo? Plumbeo ſcilicet, hac ſophiſti-
 ca aerea argumentatione. Non ſtat ve-
 ritas, quam prædicat Eccleſia Romana
 de Euchariftiæ myſterio, ſi aſſignatq; non
 ſtent conclusiones, quas in eo Opere ponun-
 tur. Sed iſtæ conclusiones jure, meritoque
 negari poſſunt; et reapse communiffime
 lucusque negatq; ſunt, et adhuc negantur:
 neque enim probabilitatem excedunt. Er-
 go non ſtat veritas, quam prædicat Eccle-
 ſia Romana de Euchariftiæ myſterio. Os
 ferrum! Eodem modo impugnabis certitu-
 dinem evidentiq; multarum conclusionum
 philoſophicarum; multorum dogmatum de
 fide certitudinem: Si dicas non eſſe cer-
 tas vias illas, quas Philoſophi explicant
 ſuas evidentes conclusiones, et Theologi ex-
 ponunt conclusiones de fide certas.

x
per

124. Mirum non eſt, quod He-
 terodoxus inſurrexerit contra Eminentiff.
 Authorem; ſed mirum eſt, quod Hiſpanus
 quidam, qui ſe Patrem Madalenam vocat,
 Libellum Poſſerauſteq; miſerit, quo non

Cod. 4.

ut scilicet, ac doctus Theologus, sed ut
miles, impudens, et audax, Infelix, ... at
que, impia congressus Achilli, Eminentis-
simi Sententiam de unione physica ani-
mæ Christi cum anima communicantis,
immodeste, inverecunde, ac petulante,
impugnat. Non credam, hunc P. qui
suum Institutum tacet, esse ex præclaro
Prædicatorum Ordine: quia enim fronte
auderet opus proscindere, quod ex
miseris laudibus, eâ præsertim, quod in
omnibus resperiret Angelici Præcepto-
ris doctrinam, Lm. Sella, illius
Ordinis magnum decus, ornavit.

145. Madalene respondit præ-
to volumine Hadexius Granosca; quo
sub nomine latet quidam Ingeniosus, et
doctus Theologus, mihi notus, et Ebraeus.
Suam dissertationem in duas partes di-
visit: in altera refellit, ac dissipat respon-
siones, quibus Madalenaolvere conatus
robustissima Lm. argumenta; in alte-
ra vero plenissime dissolvit, plexumque,
certis, et evidentes, semper longe probabi-
lissime, objectione. Madalene contra Lm.
Sententiam.

146. Jam ad rem meam. In
tota disputatione de Sacrosanta Eucha-

iustia, aut finem impono, nihil docui, quod
 Capitalibus duabus Conclusionibus Emin.
 Cienfuegos Obstare possit. Dixi, cap. 1., Sect.
 4. a. n. 124., in Sacrificio Eucharistico ade-
 re destructionem realem, et moralem vic-
 timae, quia positus Xptus in eo statu,
 in quo naturalem vite functiones ex-
 cere non potest. Sed non propterea nego,
 quod miraculose, et supernaturaliter
 Xptus constanter in Eucharistia
 exerceat actus vitales sensuum exte-
 norum, praesertim, aut saltem poten-
 tiarum visus, et auditus. Dixi eod.
 C. 1., Sect. 6., n. 19., unionem Xpti cum
 suscipiente Eucharistiam esse veram,
 realem, et naturalem, juxta unani-
 mem SS. Patrum sensum; eamque
 non esse tantum spirituales, et affec-
 tivam, sed eo sensu esse naturalem,
 quoniam praesupponit propinquitatem
 corporum suscipientis, et Xpti. ex qua
 resultat, quantum est ex vi Sacramenti,
 unio affectiva per amorem, et causatur
 conversio suscipientis in Xptum per
 similitudinem. Hec unio non obstat, quo-
 minus sit effectus principalis, et specificus
 Eucharistiae unio physica, et realis. Unio
 Xpti D. cum anima suscipientis, quae

quidem unum permaneat, destructo Sa-
cramento.

147. Sed cum de hisce Sacramen-
ti Eucharistici per geminentis non dis-
putavi. Imitatus sum Eminent. ea-
rum asexorem. Fateretur, quod quan-
diu Theologiam in Scholis docuit non,
discessit à vestigijs Scholasticorum, quia
sic opportuit. Sed cum agitur de
aliquo opere luci publicè committendo,
necessum est, inquit, aliquid dicere
de novo, quod accipiendum est, de no-
vo, quod in antiquo latebat. Sapiens
consilium, quod mihi apprimè pla-
cet. Quid, si hæc mea Scripta edantur.
Cum ea sint in usum Dyxonum, nemo
jure me reprehendat, quod à commu-
ni, et trita via non diverxim, et quod
non disputavim de novis, ab Emin.
feliciter adinventis, et explanatis, di-
vini Sacramenti mysterijs.

Caput

3us

Appendix de alijs ab Eucharistia sa-
cramentis Vivorum.

Sectio 1^a

Quae de Confirmatione scire, necesse est.

De Confirmatione late dispu-
tant Theologi Controversiae, abunde Ho-
nales; Scholastici vero satis breviter: quae
communia sunt huic sacramento cum ce-
teris, et determinate cum alijs Vivorum,
in decursa huius tractatus, opportunis
locis explicata manent; supersunt pauca,
quae illius sunt propria.

Dogma Catholi-
cum est, Confirmationem sacram, quae
de agimus, esse verum sacramentum, novae
legis, institutum a Christo Domino. Constat
ex definitionibus Conciliorum, Florentini,
in Decreto Eugenij IV., et Tridentini,
sess. 1., can. 1. et 2. Constat ex traditione,
et doctrina Ecclesiae a tempore Apostolo-
rum, contra quam disputare, insolentissi-
ma insania est, intonat D. Augusti-
nus, Epist. 118., ad Januar. Constat ex
Patribus unanimiter traditionem Apostolicam,
et Ecclesiae doctrinam attestantibus; duos tan-
ti proferre sufficere. D. Dionysius, cap. 2.,
De Hierarch. eccl., loquitur de Chri-

In matris confessione, illudque vocaverat,
 "cap. 2., Deificum unguentum, quo sig-
 "natus baptizati. S. Cyprianus, Epist.
 72., libri 2., apit De Baptismo, et de
 "Confirmatione, et addit, hominem tunc
 "demum plane sanctificari, et esse Filium
 "Dei posse, si utroque sacramento nas-
 "catur. Ratio: nam illud est verum sacra-
 "mentum, quod habet specialem effectum
 gratiae; sed Confirmatio sacra, quae est in le-
 testia pro baptizatis, habet specialem ef-
 fectum gratiae: est enim Deificum unguentum,
 quo homo sanctificatur, et plane fit Filius
 Dei; ut docent Dionysius, et Cyprianus
 citati: ergo sacra Confirmatio est verum
 sacramentum. Specialis ~~profectus~~ effectus gratiae,
 qui sanctificatur, et causatur eo sacramen-
 to, est roborare fidem in Baptismo ac-
 ceptam, et animum firmare ad illius con-
 fessionem coram Tyranno.

Cum autem de
 ratione sacramenti novae legis sit, quod a
 Christo Domino sit institutum, hoc ipsum
 de Confirmatione constat ex iisdem fon-
 tibus, ex quibus probatur, esse verum
 sacramentum. Autherus, aliqui Haeretici, qui
 negant Confirmationi rationem sacramenti,
 attribuant illius institutionem Helchiadi

Pape; ex Catholicis, qui de fide tenent
 esse sacramentum, Alexander, et Divus
 Bonaventura, dicunt, esse infirmitatem ex infirmitate
 tinctu spiritus Sancti a Rectoribus se-
 des. Sed hoc esse contra veritatem
 de fide certum, indubitanter pronuntiat
 Granado, alioqui temperatissimus in cen-
 suris, tract. 1. de Conirm., disp. 8. n. 6.
 ibique sibi objicit Angelicum asserente,
 hoc sacramentum esse infirmitatem a Christo
 Domino, non exhibendo, sed promittendo.
 Sed est sensus: quod Christus Dominus
 non fuerit usus Confirmatione, sed pro-
 miserit, non quidem illius infirmitatem,
 sed illi infirmitatem promittendo de fu-
 turo Spiritu Sancto illis verbis Joan.
 16. Si abiero, mittam Paracletum ad vos.
 Hunc esse sensum Divi Thomae, ex eo
 probatur, quod expresse docet: infirmitatem
 sacramenta pertinet ad potestatem ex-
 cellentia, quae competit soli Christo.
 Non constat ex Scriptura, tra-
 ditione, et Ecclesiae doctrina, quando a
 Christo hoc sacramentum infirmitatem sit. Om-
 nium opinionum probabilissima asserit, infirmitatem
 fuisse in ultima Cena, quando
 Christus promisit Spiritu Sancto, cuius
 plenitudo datur in Confirmatione post

regenerationis gratiam in Baptismo ac-
ceptam. Sic docent Victoria, Sotus, Hen-
riquez, et Suanus citantes a Granado, et Con-
ton, hic, disp. 70, sect. 1; et probant. 1. ex
Fabiano Papa, epist. 2. cap. 1, asserente,
11 Prædecessores nostros a Sanctis Apostolis ac-
11 cepisse, et nobis reliquisse, quod Dominus
11 Iesus in ultimâ cenâ Chryisma conficere
11 docuit. Item: ex Auct. de cardinalibus
operibus Christi Domini inter opera G.
præm, serm. de sacra Unctione, dicente,
11 Chryisma in cenâ ultimâ institutum. 2. dici
non potest, Confirmationem a Christo insti-
tutam fuisse tunc, quando illi offeriebantur
pueri, ut manus ipsis imponeret: hæc enī
manuum impositio non fuit Confirmationis
sacramentum; nam pueri mundi erant
baptizati: superest, ut, in ultimâ cenâ
institutum fuisse Confirmationem, dicatur.

At, inquit,
tunc Apostoli non erant ordinati Episcopi,
sed sacerdotes; minister autem Confirma-
tionis ex officio suus est Episcopus. Res-
pondetur: sicut in ultimâ cenâ, antequam
Apostoli crearentur Episcopi, illis Christus
docuit modum conferendi ordines, quorum so-
lus Episcopus est ex officio minister; ita
potuit docere illis modum conficiendi Chris-

x
fuisse

ma, et conferendi Confirmationem, quam tunc instituat; et ita factam esse institutionem in ultima cena, credendum est. Ultimus complementus huius institutionis accessit, cum Christus Dominus post resurrectionem praefatus episcopalem concessit Apostolis: ut notat Comp. tonus.

6 Dictum est, huius Sacramenti ministri ex officio esse solum Episcopum; idque certum est, ex definitionibus Florentini, et Tridentini. Doctrina haec desumitur ex Scriptura: constat enim, quod, quando Diaconi baptizabant, postea mittebantur Apostoli, ut baptizatis manus imponerent, et illi spiritus Sancti acciperent: hoc est, ut Confirmationis Sacramento initiarentur. Vid. Act., c. 8., v. 12. Ex commissione Summi Pontificis, simplices sacerdotes posse confirmare, est omnium Theologorum sententia contra Durandum, et Scotum; quorum argumentum est: quod Pontifex nihil possit circa essentialia sacramentorum. Sed respondetur, sacerdotem in vi sua ordinationis habere remotam potestatem confirmandi; quae red. ditur proxima ex commissione Summi Pontificis; ac proinde nihil immutatur circa sacramenti essentialia ex hac com.

missione: sicut nihil immutatur circa
 essentialia sacramenti. Poenitentia ex eo,
 quod potestas ordinis, quae est remota,
 fiat proxima in sacerdote accipiente ab
 Ecclesia jurisdictionem ad absolvendum.
 7. Itaque in Florentino habetur, al-
 quando Confirmationem a sacerdote ex
 commissione Pontificis fuisse ministratam.
 Traditur, hanc commissionem a S. Gre-
 gorio datam fuisse quibusdam sacer-
 dotibus in Sardinia; et ad eius exemplum
 eandem facultatem datam fuisse pro
 remotissimis Nationibus, ad quas non
 esset Episcopi accessus, ab Adriano VI.,
 et ab alijs Pontificibus. Neque infe-
 ras, posse similiter dici, quod summus
 Pontifex possit committere simplicibus
 sacerdotibus, quod Chryisma Conficiant;
 quod dicendum non est: contra enim est
 illatio non est legitima. 1. quia non
 constat de ea commissione consecrandi
 chryisma; constat autem de commissione
 confirmandi. 2. quia satis provisum est a
 Christo Domino Fidelium utilitati, concessa
 Ecclesiae potestate committendi facultatem
 sacerdotibus conferendi Confirmationem
 chrysmate consecrato ab Episcopo: nam
 quo accedere Episcopus non possit, facile

præst deferat chrisma ab ipso consecrat.

Quod autem solus Pontifex possit istam facultatem committere, certum omnino est. Repuntur canones, quibus dicitur, sacerdotes ex permissione Episcopi signasse, et chrismate ungi pueros baptizatos. Sed agitur, non de sacramento confirmationis, sed de quodam sacramentali signandi, et ungenti in exorcismis ante baptismum; aut in ipso baptismo; qui quidem ritus Episcopis dimissus reservatus erat.

1. Materia remota confirmationis est chrisma, quod constat ex oleo olivæ, et balsamo permixtis, et ex necessitate sacramenti benedictum ab Episcopo. Non est audiendus Cælius, admittere ut sufficientem materiam aut oleum, aut balsamum; neque audiendi sunt Cæretanus, et pauci alij doctores, oleum non mixtum balsamo quæ apta materiam expresse siquidem Florentini assignat pro materia chrisma consecratum ex oleo, et balsamo. Nec ideo, quod primaria vocis significatio sit pro oleo seorsim, aut seorsim pro balsamo; quicquid enim de hac primaria vocis, chrisma, significatione sit, ab institutione huius sa-

sacramenti iuxta usum totius Ecclesie signi-
ficatio stat pro unguento, oleo, balsa-
moque confecto. Nec deinde debet, quod
Florentinus assignet inter partes sacra-
menti Penitentiae satisfactionem, quae
non est pars essentialis, sed integralis, ut
similiter dicatur, quod materia essen-
tialis Confirmationis sit oleum, et quod bal-
samy non sit pars essentialis, sed velut
integralis; contra enim est. Concilium lo-
quitur de materia Confirmationis, quae
precedere debet huius sacramenti con-
fectionem, et illa est chrisma ex oleo, et
balsamo constans; de satisfactione autem
loquitur, ut de parte, quae non debet
precedere sacramenti penitentiae con-
fectionem. Satisfactio itaque non constituit
materiam penitentiae; constituit autem ma-
teriam remotionis Confirmationis, id est oleum, tum
balsamum.

10. Hanc difficultatem desumitur, ex
Innocentio III., cap. Pastoralis, de sacram.
non iterandis. Confirmatus quid sit
oleum, non chrismate; quaeritur: an iteran-
da esset Confirmatio? Respondet Ponti-
27. fex: non est aliquid iterandum, sed caute
27. supplendum, quod incaute fuerat praetermissum.
Ergo valet Confirmatio in solo oleo, ac pro-

inde non est materia necessaria chrisma.
 Respondetur: loquitur in omnes universaliter
 de non iterando sacramentis; et de supplendis
 ceremonijs accidentalibus, quae defuerunt.
 In casu proposito dici non potest, quod non
 fuerit valida; et quod defuerit
~~ceremonia~~ ^x ceremonia. Constat debet: na
 tunc non fuisset vera forma sacramenti;
 quae dicitur: Confirmo te chrismate salutis.
 Proterea: quid supplendum fuisset in illo
 casu? Non quidem unctio cum solo bal.
 samo: nam quamvis praecessisset unctio
 cy oleo, et sequeretur unctio cy balsa
 mo, non fuisset verus, unctionem fuisse
 cum chrismate; ac proinde non fuisset
 vera forma sacramenti. Proterea: bal
 samus illud deberet esse benedictus; non
 autem Ecclesia non est balsamus sed
 benedicere, ut adhibeatur in confirma
 tione. Spiritus ille, sine unctione chris
 matis confirmatus, denique cy chris
 mate confirmandus esset, neque inde
 sequeretur, quod sacramentum iteraretur:
 nullus enim sacramentum praecessit.

x
 mera

11. Chrisma
 potest confici ex balsamo, sive Palestino,
 sive ~~indico~~ ^x indico: ut declaraverunt Paulus 3., et
 Pius 8., et Gregorius 13. pro Indijs; dixi, ^x
 Indics: V. ^x

D. 2., C. 3. -

x
Venerabilis

x
Chrismate;

ut declararent non enim dispensarent, sed
declararent balsamum fidei esse materiam
sufficientem ad consecrationem chrismatis. Debet
esse novum, benedictum a Cena Domini anni
~~veritas~~; et hoc, quidem necessitate precep-
ti, non sacramenti: quod valide existit, quamvis
chrisma non sit recens, dummodo incorrup-
tum sit, et balsami fragrantia, atque dei do-
nem, aliasque ejus mixti contineat qualitates.
sic intelligi debent Concilia Vaserse, et So-
letany, in quibus est preceptum de novo Chrismate;
et nihil infirmatur de necessitate ex ra-
tione sacramenti. Videatur Suarez, de
disp. 33., sect. 1.

12. Materiam proxime con-
firmationis esse unctionem chrismatis
in fronte confirmandi, ductam in mo-
du crucis manu Episcopi, constat: quod
commune est omnibus sacramentis, quae
in usu, et actione consistunt, quod ma-
teria proxima sit applicatio materiae
remota; ut in baptismo ablutio aqua
naturalis. Quod ea unctio debeat fieri
in modum crucis, constat ex verbis for-
mae: Signo te signo Crucis; et quidem
ea signatio debet fieri in fronte. Con-
stat ex perpetuo Ecclesiae usu; et ex gra-
tia propria hujus sacramenti: nec enim

est, ut non erubescamus fidem confiteri;
 fons autem lous erubescens est. Quod
 vero unctio debeat fieri manu Epif-
 copi, ex hoc probatur, quod istud sa-
 cramentum sit manuum impositio: ut const-
 tat ex Concilijs, et Patribus, ac sum-
 Pontificibus, adductis à Granado, hic,
 disp. 2., à n. 87. Hæc ad materiam
 propriam spectat impositio manuum Epif-
 copi; et hæc ex Ecclesia prescripta ea
 est, quæ sit in fronte per sacrum unc-
 tionem eius manu in fronte confir-
 mandi: nec alia requiritur.

13. Contra hanc
 doctrinam particulæ nulli argumentum
 est; sed illius occasione queritur: an
 Apostoli per solam manuum imposi-
 tionem, sine chrismatis unctione, sa-
 cramentum Confirmationis baptizatis
 ministraverunt? De hac manuum im-
 positione, de qua sæpe sermo est in
 actibus Apostolorum, dubium procedit. Ad
 illud Act. 8., tunc imponebant ma-
 nus super illos, et accipiebant Spiritum
 Sanctum, tenent non pauci, quos inter
 Cornelius, Apostolos sine chrismate, per
 manuum impositionem sacramentum con-
 firmationis contulisse. Contraria sen-

tentia communior est; et illam tenent
Salmeron, in Acta, tract. 12., et Bel-
larmine, hic, cap. 9.

12. Dicendum, de ne-
cessitate sacramenti Confirmationis esse
unctionem Chriftatis; ac proinde num-
que Apostolos hoc sacramentum conferre
per impositionem manuum. Pro-
batur: nam ex Scriptura non aliunde
colligimus Confirmationis sacramentum,
nisi ex locis, ex quibus constat, Aposto-
los imposuisse manus super baptiza-
tos, illique dedisse Spiritum Sanctum,
ac proinde sanctificantem gratiam.
Ergo ea manuum impositio erat ipsum
Confirmationis sacramentum. Hoc cer-
te est contra Hæreticos. Atque ma-
teria proxima huius sacramenti est
unctio chriftatis; ut ex Conciliis, Pa-
tribus, Summisque Pontificibus, et con-
stanti Ecclesie use evincitur: ergo A-
postoli illud Confirmationis sacramentum
non alio modo conferrebant, nisi im-
positione manuum, et chriftatis unc-
tione.

13. Dices. Apostoli per specialem Dei
dispensationem sola manuum impositione
ipsum sacramentum conferrebant. Contra

nam hoc assumitur sine urgente ra-
tione; imo, inverisimile est, quod Apostoli
dixit contulerint hoc sacramentum,
nisi illo, quem Episcopi, ipsorum successo-
res, ab initio nascentis Ecclesiae con-
tamen observarunt. Iis opposito non
sunt, nisi leves conjecturae. 1^a manus
impositio, et chrismatis unctio, non id
significant: ergo aut in Actis Apostolo-
rum diminutio, et obscurae expositione con-
firmatio; et hoc dici non debet: aut A-
postoli per ipsam manus impositionem
confirmabant. 2^a Florentinus in Decre-
to Eugenij affirmat, in Ecclesia succe-
sisse Confirmationis sacramentum, nem-
pe per unctionem chrismatis, toto im-
positionis manus, quae utebantur Apo-
stoli: ergo hi absque unctione chrisma-
tis illud sacramentum conferrebant. 3^a
in exordio Ecclesiae non facile Apostoli,
et eorum successores balsamum invenerunt;
res enim est pretiosa, quam illi, Veri
pauperissimi, non possent emere:
ergo.

16. Conjecturam 1^{am} amovet Augustinus,
in resp. lib. de fide, et operibus,
cap. 9. tametsi multa in Scriptura
taceantur gratia brevitate, sive tra-

„Dictionis samur implenda. Sic dictum est,
 Apostolos baptizasse in nomine Jesu; et
 tamen certum est, baptizasse in nomine
 totius Trinitatis. Sic dictum est, cum
 Candace baptizatus fuisse, fide
 habita in Christo; et tamen certum est,
 credidisse alios fidei articulos. Disser-
 ue similiter in re nostra. — Ad 20; cy
~~apostolicis~~ Florentinus doceat, materiam
 Confirmationis esse unctionem chrismatis,
 sequetur ex allata conjectura, aut
 quod Apostoli per manus impositionem
 non contulissent istud sacramentum, aut quod
 ut fuerint unctione; hoc posterius di-
 ci debet, ne dicatur illud prius, quod
 absurdum est. Hoc sensu dicitur, suc-
 cessisse Confirmationem loco manuum
 impositionis, ab Apostolis usitata, in
 quam alio, et alio nomine ^{id} sacra-
 mentum declaratur; tota successione tam-
 te in eo, quod Apostolis in illius minis-
 tratione successerunt Episcopi. — Tertia
 est tertia conjectura: constat namque
 in Palestina balsamum non fuisse rari,
 et infusus, ad confectionem chrismatis
 non magis illius quantitatem requiri, ac
 demum, tempore Apostolorum, et in isto Eccle-
 sia initio non paucos Divites ad fidem

x
 apertissime

accessisse, qui ab dubio praecepti dedissent
ad emendandum balsamum.

47. *Forma Sacramenti*
Confirmationis haec est, quae traditur
in Florentino in decreto Lupenij. Signo
te signo Crucis, et confirmo te Chris-
tate salutis, in nomine Patris, et Filij,
et Spiritus Sancti. De hac forma nihil
expressum est in Scriptura; sed hoc nihil
desse, jam ex Augustino semel, et iterum
dictum est. Ea vel equivalenti quoad sen-
sum, usque fuisse Apostolos, et antiquissi-
mos Ecclesiae Episcopos, et ad hoc nostrum
tempus, continua serie, quasi per ma-
nus fuisse traditam, et acceptam, dubitare
non licet. Illa formam integram, im-
mutatamque quoad substantiam esse ser-
vandam ad valorem sacramenti, Dogma
Catholicum est.

48. *Notandum.* De substantia
ejus forma sunt illa verba: in nomine
Patris, et Filij, et Spiritus Sancti. Ratio:
nam hoc sacramento armatur Fidelis,
et roboratur, praesertim ad confessionem
illius Celsissimi mysterij, cuius fidem
in Baptismo professus est. Notandum:
Inter mutationes ejus forma acciden-
tales, hanc ab aliquibus agnosci; si prius

Dicat Episcopus: signa cum Domine; et
continuo addat: confirmo te chrismate sa-
lutis: ad modum quo de Baptismo dicitur
valere sub hac forma; baptizetur ser-
vus Christi.

13. Subjecti, cui hoc sacramentum
conferitur, est homo baptizatus; ex parte
subjecti requiritur ad valorem aliqua
intentio, aut voluntas illud recipiendi;
ad licitam susceptionem requiritur status
gratis. Optime adultus sibi consulat,
si sacramentalem confessionem praebeat,
si conscius sibi sit de peccato mortali:
sufficit autem, si ~~perfecta~~ con-
tritione accedat. Sacramentum istud non
est de necessitate medij; sed neque est
penae de necessitate precepti, etiam
sub obligatione ~~levi~~, ~~minime~~ ^x doce-
tur. Quod si omittatur ex contemptu,
committetur grave peccatum; atque etiam
si prouidenter iudicetur esse hic et nunc
necessariam eius susceptionem ad de-
seruationem alicuius precepti prauiter
urgentis; ut ad adimplendum preceptum de
confessione fidei, coram synodo. Pre-
terea, est obligatio suscipiendi Confirma-
tionem, si ex omissione oratur scanda-
ly pupillorum; et mihi videtur, imminere

x
commu-
nissime

scandalum inter Catholicos, quod aliquis
ex negligentia, et sine magno suo incommo-
do, Confirmationem non suscipiat.

20. Non desunt
graves Theologi, quos inter Waldensis, Do-
nacina, et Sarnensis, qui doceant, Confir-
mationem esse per se de necessitate precepti,
saltem sub peccato veniali delinquentes. Re-
vertitur si ex Patribus, et Concilio capite,
Baptismus, et Confirmationem non, nisi mor-
tis interventu, posse separari; baptismum
non esse Christianum, nisi ab Episcopo
fuerit chrismatus. V. hoc sacramentum
a Christo institutum fuit, ut Christianus
habeat roborem ad conservandam fidem
usque ad mortem; et ad illam perse-
tendam, etiam si de eam causam mar-
tyrium passurus esset. Additur: eodem
titulo, sec. 23., de reform., cap. 2., precipit,
nuptias proxima sponsa non interire, qui
sacramentum confirmationis non susce-
perunt. Hoc aliquod peccatum, saltem
leve est, illiusmissio; cum propter id
incurratur impedimentum ad ordines.

21. Ad l. x.
probitur. Non separantur baptismus,
et Confirmatio, nisi morte interveniente; et
id quidem, non ex eo, quod per se necessa-
rium est.

xia sit Confirmatio ad effectum Baptismi:
 sed ex eo, quod Confirmatio in sua fa-
 ciat Christianum, Virum constantem, et
 verum Christi militem. Hoc autem,
 sicut pertinet ad perfectionis plenitudi-
 nem, sic non esse sub precepto per se
 obligante positum, dicendum est. Illud
 vero, quod dicitur, baptizatus non conferri
 Christianum, nisi confirmetur, non est intel-
 ligendum absolute, et crude: alioquin se-
 queretur, Infantes baptizatos, dece-
 dentes sine Confirmatione, non esse cen-
 sendos Christianos; quod ad absurdum est.
 Sequeretur etiam, non esse censendos
 Christianos eos martyres, qui antea non
 suscepissent Confirmationem; et hoc etiam
 est ad absurdum. Sensus itaque illius ve-
 ri est, baptizatus non conferri Christianum,
 sua perfectionis accuratius sectatorem, nisi
 confirmatus sit. Ad 2. respondetur. Non
 sic institutum a Christo fuit hoc sacra-
 mentum, ut Deus non largiatur gratias
 ad perseverandum in fide usque ad mortem
 non confirmatis; et has gratias possunt sibi
 non confirmati oratione impetrare, et bonis
 operibus promereri. Itaque dicendum est
 de non confirmatis in casu, quo martyrium
 immineret; etiam si antea possiderent con-

firmationem suscipere: ipsa enim susceptio
esset majoris securitatis; non autem ur-
gentis necessitatis.

Ad Additamentum. Plerique
Theologi non agnoscunt preceptum grave in
illis Tridentini verbis; et concedunt pre-
ceptum obligans sub levi. Gravado ei-
tans pro se. Constat, docet, preceptum illo
gravare Episcopum; non vero accedentem ad
ordinationem: quia Concilij loquitur cum Epi-
scopis, illisque precipit; non autem cum
inductis. Hinc infert, Episcopus pec-
care venialiter, si non confirmatus or-
dinem conferat; ipsum autem non con-
firmatum nec venialiter peccare suscipi-
endo. Si dicas, gravem esse materiam
circa quam illud Concilij preceptum ver-
satur, hoc negatur: nam si et qua-
dam indecentia ex parte Episcopi,
non confirmatum demittat ad ordines;
cum potius, ut bonus dispensator, ex-
hortari debeat ad confirmationem: quod
diligenter præstant Episcopi, interpretan-
do, an aliquis ex inductis confirma-
tionem non susceperit. Si intes, gravem
ordinationem esse, ut quod non est con-
firmatum in fide inductum, cum ipsius
officij sit alius docere, et in fide confir-

mare; negatur assumptum, et ad rationem
adjunctam respondetur, Clericum non
confirmari ipse alio doctrina, et exem-
plis in fide docere, et corroborare. Videatur
saepe citatus Granado, hic, tract. 2., disp.
1., per totam.

23. Ministri ordinarii Confir-
mationis esse Episcopum, dictum est, atque
probatum supra. De dispositionibus, ut
licet ministris, hoc notandum est, requi-
ri sub peccato veniali, quod ipse confir-
matus sit; nam ex proximè dictis conlat,
esse indecentiam, et deordinationem mi-
nistrare ex quo hoc sacramentum
illic, qui illud ex negligentia non ac-
cepit; et quod a cœdendo sit prohibitus
ministrare non confirmari ille, ipse, qui
confirmari pretermissus est. Non potest
confirmare, nisi sui subditi; quod si non
subditi confirmet, sine consensu proprii
Episcopi, reus erit gravi peccato: in re
enim gravi, nempe in sacramentorum
administratione, usurparet jurisdic-
tionem alienam.

24. Episcopus esse graviter
obligatus ad ministrandum Confirmationem
prostatibus temporibus, est certum; illiusque
in hac parte notabilis negligentia esse

grave peccatum: et si enim fideles non sint
 obligati ad recipiendam Confirmationem, ni-
 hilominus Episcopus ex officio boni Pastoris
 curare debet, ut illi recipiant. Ne, quam-
 vis fideles non teneantur audire sermones,
 Episcopus teneatur, providere Concionato-
 res, et quamvis non sit de precepto Con-
 fessio, et Communio, nisi semel in anno,
 teneatur Episcopus providere ministros ad
 frequentem illorum sacramentorum super-
 tionem. Ita similiter in se patet: quo-
 niam Confirmatio res est magni momen-
 ti, magni fructus, et magnae consolat-
 ionis fidelibus. Non ergo notabilis negligen-
 tia Episcopi argueretur, qui in suis ep-
 scopis visitando ministraret Confirmatio-
 nem, aut impetens visitare, facultate
 daret, et exhortaretur subditos ad illam
 recipiendam ab Episcopo. Sic nullus esse
 qui vel in pueritia, aut in adolescentia
 ex negligentia Episcopi Confirmationem
 non accepisset.

* alio

26. *De* Lectus nuptiarum sacramentum et
 gratia sanctificans; qualem dare possunt
 sacramenta Virorum: hoc est, secundam,
 non primam, etiam per accidens. Gratia
 sacramentalis, quae est effectus Confirmatio-
 nis, sunt auxilia superna ad perseveran-

dum in iude, et huius confessione, et in immen-
 mente martyrio. Alius effectus Confirma-
 tionis est character impressus anime reci-
 pientis; ad hunc effectum non alia dispo-
 sitio requiritur in adulto, nisi intentio re-
 cipiendo sacramenti. Ob hunc caracte-
 rem Confirmatio iterari non potest; sicut
 nec baptismus, nec Ordo sacer, qui semel
 susceptus sit. Doctrina hac de caractere
 in Confirmatione suscepto definita est in
 Florentino, et in Tridentino, sess. 7. Vide-
 tur Bellarm., hic, cap. 18.

Sectio 2a

Pauca scitu necessaria, de Extrema Unc-
 tione.

26. Sacram extremam unctionem, quae
 est in Ecclesia ipsi, verum sacramentum esse
 novae legis, de fide est contra aliquos an-
 tiquos exarcticos, et contra noviores post
 Lutherum: quos revincunt nostri Controver-
 sica. Duo haec certa habemus. 1. q. 1.
 sacramentum hoc a Christo Domino institui-
 tum, fuisse in invatum, Marci 6, ubi
 de his totis dicitur: inachant duo mil-
 27. lites, et ambulavit. Item: sacramen-
 tum istud promulgatum fuit a sacra
 Synodo, sive epistola, c. 5. ubi praecipit, quod
 Sacerdotes orientales pro infirmis faciant.

26. oleo unguent: et oleum habet cum Pom-
 ma, et si non peccatis sicut amittit
 27. Hec definita sunt a Constantino, sest.
 19. c. 1. Multi theologi docent, ista oleum
 loco sermonem esse de Sacramento extre-
me Unctionis; et idem esse apud Constanti-
num dixisse sibi infirmum esse, ac
ita, sepelitur, et obsequatur esse. Idem pe-
ccatores non neant. judicantes, ideo dix-
issimum esse, quia profanatum,
fit in illa olei unctione, quod hostias
restantes.

27. Extremam Unctionem esse
Sacramentum, institutum a Christo. Hec
de fide est, definitum que in Constantino
et Constantino. Canon 1. mandat obi-
is infirmis, et Innocentius 1. dixit unc-
tionem esse Sacramentum. Do-
ma contra hereticos dependunt, ac de-
monstrant nostri theologi controversis,
ac per se est col. Saxium, Innocentius
de Sacramento extreme Unct. Ex scrip-
tura, Concilis, et Patribus constat, hanc
unctionem esse signum sensibile, institu-
tum a Christo D., causativum gratie, ope-
re operato, hinc autem noti de notis
quidam Sacramenti nove legis.

28.

Quid tenent, hoc Sacramentum

[illegible]

caetero. Diaconus non potest ministrare
hoc Sacramentum, multo que minus Laicus.
Iam. I. testatur. Oleo Sancto posse uti
non in suis, ac proximis necessitatibus; sed
est, cuius non quod Laici, sibi, aut alijs
possint ministrare. Anctionem; sed quod
possint vocare Sacerdotes, ut illud ministrent.
Sic ex Bellarmino notat Garrido
hic, d. 4., n. 2.

33. Certum est, ad ministran-
dum hoc Sacramentum sufficere unum
Sacerdotem. Nec aliis, quod ex sacro
allatum est: induat Presbyteros. Non
officit: quia hoc verbum, solum denotatur
Sacerdote. hoc huius Sacramenti. Sicut
penitentia, ministri. Non parit, quod oportet
tunc notari in cum sacro locum nosse
insistit. Quare. Ipsi D. Leprosos, quos cum
bat, mittebat ad Sacerdotes, et tamen in lege
solum precipiebatur in singulari, ut propi-
us se ostenderet Sacerdoti. Itaque de
vulgis, quod inducentur Presbyteri ad non
solum; hoc est, unus aut plures, pro pec-
catis, aut multitudinis infirmorum.

31. Quod si multi Sacerdotes con-
demnatum videntur. Si unus applicet
materiam, alter proferat formam, Sacra-
mentum est nullum. Si unus debet ap-

plicatione materiae, et prolatione formae in-
gat oculos, et proinde non possit ad alia
sensuum organa, nisi, aut de liquo im-
pedire, alter Sacerdos, eo sensu intacto,
prosequatur unctiones. Si necessitas impe-
ret, ut citius ministraretur Sacramen-
tum, posset unus Sacerdos unus sensuum
organum ungere, alter organum alteri-
us sensus. Si unus ministraret unum
oculum, alter alterum, valide unum et
alter ministraret. Sed non sine gravi pe-
ccato: nam absque necessitate perventum es-
set ad auxilium. Ratio: nam omnes unctiones
sunt per modum unius, ac proinde posse-
lant eundem ministrum, nisi cum ade-
ret gravis necessitas, ut à multis minis-
traretur. Invenio autem uno organo unum
sensuum, non est gravis necessitas incre-
gendi alterum eiusdem sensuum organum.
Regula generalis ad recte, libere et decen-
ter ministrandum hoc Sacramentum
haec est, ut observetur Ordo Romanus, edi-
tus à Paulo V. juxta morem uniuscu-
jusque Ecclesiae, sive approbatum, seu non
improbaturum à Sede Apostolica.

32.

Materia remota huius Sacra-
menti est oleum olivaceum. Constat ex Je-
cobi saepe citato loco quo signatè requiritur

oleum; hoc autem absolute prolatum, et
ex usu communi stat pro oleo olivaceum.
Sic definiunt Concilia, et omnes Theolo-
gi docent cum Angelico, hic, ex iis quibus do-
cuit in 4. ~~quodammodo~~: ubi congruentias ad-
ducit, ut oleum assumptum sit pro mate-
ria huius extremi Sacramenti: quia sicut
oleum penetrat, ac lenit; ita hoc Sacramen-
tum penetrat ad excludendas peccatorum
reliquias, et lenit cor, ad habendam firmam
spem eterne salutis. Oleum hoc de ne-
cessitate Sacramenti debet esse ab Episcopo
benedictum; ut est omnium sententia,
et quidem definita a Florentino. Hoc
autem adeo verum habetur, ut a mul-
tis, et gravibus Theologis iudicetur im-
probabile aliquorum sententia opinan-
tium, quod ex commissione Summi
Pontificis possit oleum benedicere a Sacer-
dote simplici.

33.

Non est improbabile, chris-
ma esse sufficientem materiam extremæ
unctionis; si nimirum ex qualitatibus
constet, in eo esse, et permanere oleum
olivaceum, et quidem in magna quantita-
te. Non sufficere minimum quid olei,
ad hoc Sacramentum, est communis doctri-
na, contra unum, aut alterum: nam ea

quantitas olei requiritur, quâ verificetur forma, quâ dicitur. per istam Sanctam unctionem. Unctio autem verè non fit minimâ gutta; sicut non fit ablutio in baptismo per guttam aquæ, quâ non verificatur, quod aliquis abluatur. Sicut igitur baptismus guttâ aquæ collatur, nullius, aut dubij valoris est, ac proinde repetendus; sic unctio, &c.

34. Materia proxima Sacramenti unctionis est ipsa olei applicatio ad sensuum corporaliû organa sub debita forme prolatione. Non est de necessitate Sacramenti, quod unctio fiat in modum crucis. Neque esse de necessitate Sacramenti, quod omnes externi sensus ungantur, probabiliter docent aliqui, Sacerdotes secuti; negant autem plerique. Tempore, sicut in capite, in quo exemplum omnium sensuum funditur, aut in aliquo magis nobis. Item sub conditione, docetur communiter, sed tunc integra forma profertur debet, quæ omnes sensus exprimit. Non esse censendum, ut tenet in feminis, habetur ex Rituali Romano, et quævis idem Ritualis solam exprimit at viros ab hac unctione tenent, quando propter infirmitatem moveri non possunt; nilominus neque illi in senibus

emergendos esse docent quare. Theophrastus.
 Porro Eugenius et Florentinus præstaban-
 tunt remissionem, et per eam unctio nem. Sed
 non ut rem essentialem: sed ne reprobra-
 rentur unctio nes illius. Si dicatur quod
 gabantur. Unde per eam omittenda non
 est: potest enim fieri sine indecentia.

35.

Quid si egrotus aliquis,
 vel aliquibus organis careat? Respondetur
 da est sententia. D. Honorius, docentis, cum
 gandas esse partes proximorum sub for-
 ma sensus, qui deest, correspondenti.

Uec propterea falsificatio formæ, et
 cum dicitur cæco: Rex istam sanctam
 unctio nem... indulget tibi Domine, quia
 quid peccasti rex istum. Rationem dat
 Angelus: quia scilicet ~~in~~ animæ dimi-
 nuti, interni peccati poenitent per ea que
 ad partem illam pertineant, quam vis non
 excoant.

36.

Sancti Sacramenti Unctionis

hec est: Rex istam sanctam unctio nem
 et suam piissimam misericordiam in
 dulget tibi Domine: quidquid peccasti
 per visionem D. Hec forma est deprecatoria,
 et quidem ex necessitate, Sacramenti ex
 adducto Jacobi testimonio: inducat Respon-
 27. tere, et orant ungentes. Ico. An hoc

mutationem substantialem, si verbis
indicativis proferatur forma, docent
Sexus, et Annus: et si dicatur
ungo te in nomine Dⁱ, aut si verbis im-
perativis: et si dicatur, ungetur Dei ser-
vus in nomine Dⁱ. Sed formam legi-
catoriam esse essentialem, est vera sen-
tentia, et communissima.

37.

Ex iis, quae
domi hac diff. c. 1. a n. 39, circa unitatem
Sacramenti Eucharistiae, aperte constat,
Sacramentum extremae Unctionis esse
multiplex pro numero Unctionum, in-
super, differe essentialiter unum ab
alio, in consideratione physica, ac de-
min, esse unum simpliciter in specie
Sacramentum. Sic docet cum aliqui-
bus Propositus, quem sequitur Compto-
nus ibi d. 100. Sect. 2. Hanc autem
sententiae probabilitatem adscribunt
omnes D. Th., sententiae contrariae, quae
communissima est. Radicata nostra
doctrina, a patetate Sacramenti Or-
dinis, quod quilibet ex sacris est
Sacramentum, quod indubitanter est
de Diaconatu, et de fide certum de
sacerdotio. Immo, Sacramentum Comple-
tius duo Sacramenta: alterum po-

x
nam

esset ad confectandam Eucharistiam,
 iterum ad absolvendum à peccatis: ut
 bene probat P. Bernaldus, d. 1. p. 25. sect. 1. m. 3.
 Hoc ipsum dicendum est de Sacramento
 Eucharistie, et ad dandum Angelicum
 in Supplemento, p. 23. a. 2. compendiose quoad
 unitatem Sacramentum **Unctionis Sa-**
cramento Eucharistie.

38.

Ratio a priori doc,

ting. In unaquaque orationum **Uncti-**
 one est apta materia, tum remota, tum
 proxima; est debita forma, deprecato-
 ria, et significativa gratie: quid enim
 aliud significat, et deprecatur hoc forma
 pro **Unctione oculorum** et quolibet alio
 pro ceteris organis. Ex hac Sanctam
unctionem .... Indulgeat tibi Deus quid
quid peccasti per visum. Aliqua apta mate-
 ria, et forma debita, constituent verum
 Sacramentum: q. unaquaque **Unctio** est
 verum Sacramentum, ac proinde Sa-
 cramentum **extreme Unctionis** est mul-
 tiplex pro numero **Unctionum**. Exen-
 tantur verba Jacobi promulgantis hoc
 Sacramentum. Inducat Pax hyleria;
isti sunt super infirmum, ungentes obo-
oratio fidei Salvabit infirmum; allevia-
bit eum Dominus; et si in peccatis fuerit,

remittuntur ei. Quae peccata? Venialia
 sollicit, et reliqua mortalia, quae
 per organum, inunctum, prope commis-
 sa. Et hoc quidquid posibilitate ad cau-
 sandam salutem, et peccatorum remis-
 sionem, repetitur in unaquaque. Unde
 in hac potestate. Sacramentum Uncti-
 onis, &c.

39.

Si dicatur non causari, at-
 que adeo nec significari, prout est ratio
 ar, nisi in eo instanti, in quo est plenitudo
 Unctionis, omniumque quae sunt. Tenuum
 et ad hoc restringitur intentio mani-
 fectant. Contra est. Manent instituta
 nostra a sacramentis, et contra istam
 confessionem redeunt. Instanti ipse
 te Sacramentorum Ordinis, et Euchari-
 stie. An non est Sacramentum Dia-
 conatus, usque dum conferatur Sacer-
 dotium; aut in Sacerdotio non est Sa-
 cramentum potestas ad consecrandum
 usque in eadem ordinatione confere-
 tur potestas absolverendi? In Eucharis-
 tia consecratio panis non dependet
 essentialiter a consecratione vini; im-
 mo, neque ab intentione consecrandi
 vinum. Ego, similiter de Unctione
 tenus organi respective ad Unctiones &c.

x
 dum

rationem, et respectu ad intentionem
Ministri. Adde: quid si Minister in
consecratione Sacramentaliter operatur
et per se addat, quinqueunctioni
huius Sacramenti, et Septimum genus, et
pedem. Quidquid dicar, sine positione
principij, mihi favabit.

4p.

Sacramenta in Vocatione differre essentialiter in consideratione physica, quod patet, quia physice essentialiter diversa estimantur proxima, et prima singularium Vocationum. Dubitari potest: an differant essentialiter in consideratione Theologica. Dicitur a nobis est, citato capite, deus, et Bachausius, non differre in consideratione Theologica sub specie panis ab eadem sub specie vini: quia nunc sub alterutra specie eodem modo perficitur anima, et eodem causat effectum. Hinc a contrarietate rationis dicendum adpropositum dubium, diversas unctiones esse in consideratione Theologica diversa essentialiter sacramenta: habent enim diversos spirituales, et sacramentales effectus. Secundo oculorum causat

remissionem peccatorum, quae peccatum
fuisse commissum.

41.

Consequentia ratio postulat, ut dicatur, *Unctiones* remum
et pedum participare veram Sacramen-
ti rationem. 1°: quia illi convenit, quod
quid Apostolus Jacobus postulat. 2°:
quia quilibet completur materia,
et formam debitas. 3°: quia materia
significat symbolicè, et forma expre-
sse significat gratiam, et hoc humana
significatio elevata est ad Sacramen-
talem. Constat debet: nam ex di-
vina promissione illae *Unctiones* causant
id, quod significant; significant autem
gratiam remissionem peccatorum, tunc
quae commissae sunt per concupiscentiam,
quae per ardorem libidinis.

42.

Quod vero communiter
dicitur, quinque unctiones esse Sa-
cramenta essentialia, duas alias esse
integrales, explanatione indiget. Nam
quae illa non ita sunt essentialia, ut
in singulis non sit vera ratio Sa-
cramenti: et in hoc sensu duo alii pedum
et remum sunt quoque partes essen-
tiales, seu subiectiva. Dicantur
essentialia; alii integrales: hoc vide-

licet sensu. Ex precepto Ecclesie. Si autem
 Sacramento ut precepto administratur
 essentialem sunt quinque primis. Unde
 omnesque postea sunt integrale quo
 modo Ecclesia gerit illud quod omittitur
 est. ~~In~~^x ommissionis, dabitur sus-
 cipiens aliquam gratiam. Dicerem ego: si
 in organo sensu proximo sentitur
 et pedibus non addatur forma. Nam
 datur, non dabitur gratia, quia tot
 partibus, si coniungantur, consequatur.
 Si autem addatur ad gratiam suscipi-
 ens non privabitur. Ideo et dicitur
 in multis Ecclesiis. Venit enim manus
 hoc ad gratiam formam: indulget De-
 us... quicquid peccasti per tactum,
 per osculum, per humum, libidinis.
 Quibus tamen explanationis: nam si de-
 sit organum aliquid sensus in ang-
 lis per proximos cum forma cor-
 respondente, et sic consequatur gratia
 sensus consequens: quod est pars, cum
 magis decenter. Sacramento omitti-
 tur. Unde aut patet, sicut sensum
 (juxta consuetudinem Ecclesiarum)
 si in alio organo addatur forma, per
 primam illam partem, dabitur illa gratia
 quod est, si coniungantur, consequatur.

x
casu

det. Vide de h. m. 34, et 35. r.

43.

Iam quod omnes Vnctio-
nes constituent unam simplicitatem in
specie sacramentum, probatione non in-
digeat. cum certissime omnes constituent
unum medium univex saltem ad re-
missionem peccatorum, quae commi-
sa sint per sensum, organa, et per
aliquas alias corporis partes. Hic est
exemplum Eucharistiae, quae in utra-
que specie continet unam simplicitatem
animae refectionem; et exemplum Sa-
crorum Ordinum, qui omnes constitu-
unt unam plenam potestatem in cor-
poris naturalis Christi in Eucharistia,
et in mysterio per absolutionem pec-
catorum.

44.

Suscipiens sacramentum
extremum Vnctionis est homo bapti-
zatus, qui aliquando habuerit rationis
usum, et qui ex hac parte potuerit
peccare; et ideo Infantibus, ac perpe-
tuo amentibus non confertur; non ta-
men requiritur, quod peccaverit; im-
mo confirmatus in gratia potest in-
gi. Et sic P. Albertus, D. Antoninus,
Magnus noster Canonicus opinati sunt
Vnctionem sacramentum hoc susce-

Quam sacramentum non dubitatur.
Quam difficile a peccato gravi excu-
pi possit, qui sciens, et prudens, ab aliqua
rationabili causa ~~non~~ Unditionem
extremam pretermittit, habere
dictis in simile de Sacramento Con-
firmationis.

46.

Annectenda sunt
paucula de extrema Unditione ~~hanc~~ Salu-
taribus effectibus. Secundarius et
minus principalis est sanitas corpo-
ris, sine qua potest esse, et sepe est
Sacramenti huius susceptio. Sicut
tamen est communior, et veri similis
sententia, quod infallibiliter confectus
corporalis sanitas, si suspensus non
ponit illam, et illa expediat ad sa-
lutem anime. Sicut docent D. Thomas, et
Valenzia, et Suarez, quos sequitur Gra-
nado hic, disp. 5, Sect. 2; cum opposita
Domin. Soto, et Jannex opinio vide-
tur improbabilis. Si enim illud san-
ctum, cum vi ad salutem anime non ex-
geat, sanitas non est effectus Sacra-
menti, sed nature, aut medicamenti
solum. Illud videtur verum, quod infi-
nitum, si quisque apud gradum de-
mum, quod hoc Sacramentum non

conferat infallibiliter corporis sanitatem
quandam, non nisi per miraculum possit
obtinere.

21. Primarius et principalis ex hoc
inunctionis effectus est spiritualis ani-
mæ salus. Causat gratiam. Sanctifican-
tem, non quidem primariam, sed secun-
dariam, quod probatum fuit, d. 1.^a, cap. 2.,
an. x. Causat remissionem peccatorum
non mortalium, sed venialium, aut ex
toto, aut ex parte: cum illi panes, qui
debentur, sunt propter peccata commissa.
Causat speciales gratias sacramentales:
hoc est, gratia. Auxiliantes ad actus lu-
cubræ, credendi, sperandi, ob diligen-
di Deum, ad actus Patientiæ, resigna-
tionis, et similes, quibus maxime indi-
get, qui de vitæ periculis, ac præ-
sertim ad resistendum in extrema
luctu, ut bonæ, atque, Dæmoni,
et peccato consumando cæsum felici-
ter ad accipiendam gloriæ coronam.
Hæc ex Florentino, ac præsertim ex
Indentino, lib. 14., cap. 2.

122. x

Sectio 3^a

De Sacramento Ordinis.

48.

Hoc Sacramentum defini-
tur à Magistro in 4., dist. 24: Ordo est sig-
naculum quoddam Ecclesie, per quod
spiritualis potestas traditur Ordinato.
Hec definitio accipitur de ipsa conditione
potestatis; nam potestas permanens, et
semper ipsa habentis eam potestatem,
non est Sacramentum. Dicitur Sacramen-
tum Ordinis, institutum à Christo Dñe de
fide est definitum quod in Concilio Flo-
rentino, et Tridentino sess. 23., can. 3: Si
quis dixerit, Ordinem, sive saram Or-
dinationem, non esse verè, et propriè
Sacramentum à Christo Dño institutum,
anathema sit. Adest Scriptura Pa-
ulus, 1^a ad Thimoth. c. 4. noli negligere
gratiam, quæ data est tibi per prophe-
tiam, cum impositione manuum Pres-
byterij. Et 2^a ad eundem, cap. 1: admo-
neo te, ut resuscites gratiam Dei, quæ
est in te per impositionem manuum
mearum. Ergo Ordinatio, seu ordo,
collatus per manuum impositionem,
de qua Apostolus, confert gratiam,
ac quoniam est verè, et propriè Sacra-
mentum.

49.

Accedunt Patres, quos produ-

cit Beduinus; pro quibus sufficit

Augustinus lib. contra Parmen. cap. 13. Con-

secrat Baptismum, et Ordinem, et conclu-

dit, utrumque Sacramentum esse, quod

nemo dubitat. Inquisitionum contra hunc

gonium, lib. 4. in lib. 3. cap. 5. agitur de

Ordine, et affirmant; qui promouetur

nobis foris inungitur, si intus virtute

Sacramenti corroboretur. Hicetior negan-

tes Sacramentum Ordinis, revincunt, et

examinant ex Scholasticis Valenzia, et

controversis Bellarmino, et alio Scap-

tulari Salazar, tract. 41. com. 12. c.

48. 50.

Ordinem Sacramentum

institutum esse à Christo in ultima cena

quoad potestatem consecrandi Eucharis-

tiam, fere definitum est à Tridentino.

Insuper ordinasse Episcopos, et pas-

tores, aliosque Sacerdotes, offerunt Corpus

et sanguinem suum. Sic sess. 21. can. 2.

Potestatem ad hunc de deesse Christum Sa-

cerdotibus post resurrectionem, prout dicit

Apostolus: Accipite Spiritum S., quoniam

remissionis peccata, &c. Ordinem Episco-

palem, qui super Sacerdotum videtur po-

testatem ordinandi tum alios Episcopos,

tum alios Ecclesie Ministros, institutionem esse

22. *Deo vivo, cum Petrum constituit
Pontificem summum, et sui Vicarium
in verbis, Joann. 21: Pasce oves meas.
recte docet Granado, hic, tract. 1, disp.
1, n. 10. Hec cogitatio supponit, quod
verum est: nempe ipsum Solim. S. I. I.
Episcopum consecrasse, a quo deinde
ceteri Apostoli consecrati sunt.*

48. 51

*Ordines esse septem
est certum; ex his tres sunt Majores, et
dicuntur Sacri: quatuor Minores, et non
Sacri. Quosensu? Quoniam Majores
annexum habent Solemne Capitale
votum; quod in Minoribus non emitti-
tur. Majores sunt Sacerdotium, Dia-
conatus et Subdiaconatus. Quid de
Episcopatu? Non numeratur ut ordo
a Sacerdotio diversus: quoniam ille Epis-
copatus includit Sacerdotium, ut ille
per se non stet. Minores ordines sunt
Acolithorum, Exorcistarum, Leutorum
et Ostiariorum. In sua est ne ordo?
Affirmant Canonice; negant Theologi.
Cap. Cum contingat, de Relat. Passiden-
dox, appellatur Ordo clericalis; et a
Sexto Papp. ^{ih} *Caracter clericalis. Sed
est sensus, quod tonsura secernit Cleri-
cum a Laico, et illum reducit capacem**

bene precor, non tamen dat potestatem
 aliquam, vel antem circa Ecclesiasticam.
 ad hanc autem tendunt omnes Ordines.
 Neque est ordo Cantorum, sed Psalmista-
 rum, quorum nominat Concil. Carth.
 IV, neque Laboratorium seu Hosiorum
 ad supellicios mortuos, de quibus Iona-
 thes, et Epiphanius. Quibus quia solum
 fit mentio Cantorum, et Hosiorum, prout,
 ista sunt Officiorum, non Ordinum nomina.

52. Constat jam, non esse or-
 dines plures, quam septem. quod non solum
 pauciores, probatur: nam post Concilium
 Carthagin. citatum, Roman. sub Sylvest-
 ro, et Antiquissimo, et Cornelio
 Sappa, Epist. ad Fabian. Antiochenum,
 docet fidem unum de septenariis Ordi-
 num numeris, quod ab ipso Ecclesiæ initio
 nomina, utque unicuique, eorum
 propria ministeria, in usu fuisse cognosc-
 untur: Sop. 23, Cap. 2. PP. aliqui recen-
 sent tantum tres Ordines, Episcopatum,
 Presbyteratum, et Diaconatum. Sed
 in primis, est argumentum negativum;
 quod infirmatur ex eo, quod alii PP. Sep-
 tem Ordines agnoscunt, et numerant.
 Deinde, PP. illi tantum meminerunt trium
 presbiterum Ordinum, quos illi tantum

canne sum. et patet ex similitudine. Castitas
h' votum; quod postea extensum ad
Subdiaconatum fuit. Hoc minuen-
dum est. Septenarius Ordinum num-
rus, excludendo minores ex eo, quod
eorum ministeria à Laicis exerceri
possunt. convenientius enim ab Ordina-
tis, quam à Laicis exercentur; quia
quapropter dicitur, ut essent Ordines,
quibus ministri deputati essent ad eas
functiones cum preeminentià ad Laicos.

53. Dicitur est, à Christo Domino
institutum fuisse Sacerdotium in ult-
ima cena, et Episcopatum cum post re-
surrectionem Petrum Summum Pontifi-
cem constituit; reliquos Ordines à Christo
institutos fuisse, est communissima, et ve-
tera Theologorum sententia: quæ pro-
pterea adiungit, omnes et singulos esse,
verè, et proprie Sacramenta. Ratio docet
enim: quia indistentiam dicitur, ordines
septem numerat, et sine discrimine
Ordinem appellat, Sacramentum.

54. Indubium est, Sacerdotium
esse Sacramentum: Dubitatur, an
Episcopatus, secundum quod superad-
dit Sacerdotio, Sacramentum sit? Cum
communissima sententià contra. Bi-

etiam, et totum affirmandum est: quia
 precipuum munus Episcopatus, non est po-
 testas iurisdictionis, sed ordinis, ad conse-
 crandos alios Episcopos, Presbyteros, et
 alios alios minores, quia potestate
 non gaudent minores Sacerdotes. Rudi-
 Epiphanius, contra Aetium: Episcopatum
 ¶ Ordo, Patrum generator est: Patres enim
 ¶ generat Ecclesiam; Presbyterorum vero
 ¶ Ordo, non potest generare Patres. Cum
 ea potestate confertur gratia Sacramen-
 talis, ac proinde etiam sanctificant, ad
 recte, et sancte illam exercendam: que
 est nota veri, et proprii Sacramenti.
 Sequitur, quod Episcopatus imprimat
 novum quidem Characterem, sed essen-
 tialiter dependentem à Characterem Sa-
 cerdotis: qualiter ~~etiam~~ dependet Character
 Sacerdotis à Characterem Diaconatus, et
 sic de ceteris aliorum ordinum.

55. Diaconatum non esse
 Sacramentum, et a fortiori Subdiacona-
 tum, tamquam quid probabile, docuit Du-
 randus; cuius argumenta sunt. 1. cum
 plures actiones sunt ad determinationem
 spirituales effectum, illa sola est Sacra-
 mentum, que effectum immediate attingit.
 Constat in baptismo, in quo non Catho-

episcopatus, non exorcismus, nullaque alia
actio, sed sola ablutio, quae immediate
attingit baptismi effectum, est Sacramen-
tum. Sed ex omnibus Ordinibus solum
sacerdotium attingit immediate Eu-
charistiam, qui est effectus ordinis: 3°
solum Sacerdotium est Sacramentum;
non autem Diaconatus. 2: quia sicut
Baptismus tribuit potestatem suscipien-
di Sacramenta, ita Ordo Sacramentum
dat potestatem ministrandi Sacramen-
ta; sed solum Sacerdotium tribuit po-
testatem ministrandi Sacramenta: 3°
Additur de Diaconatu, non Xpianum
sed Apostolos instituisse Diaconos, Act. 6.
et quidem, ut ministrarent, non al-
taxi, sed Fidelium mensis; ut deducitur
ex VI. Synod. ~~xxxviii.~~ can. 16. Non est
Sacramentum, quod à Xpo non est
institutum: 4° Quid.

56.

Ad 1. negatur major.
namque probatio non valet: namque enim
Ecclesia declaravit actiones, sive ceremo-
nias Sacras, distinctas ab ablutione, es-
se Sacramentum; declaravit autem
latius deinde, ordinem esse Sacramentum:
ut non fiat ex similitudine, allato n. 2. ~~sup~~
tunc argumentum: nulla actio baptismi

56. distinctio ab ablutione, est baptismus.
 2. nulla initiatio ministrorum, ad Eucha-
 ristiam; pater Sacramentum, est Ordo;
 quod est aperte contra Concilio, et
 de diffinitione. Nec dubium, esse quidem ordi-
 nes. Sed non Sacramenta, quoniam, ex-
 cepto Sacerdote, reliquorum functiones
 possunt a Laicis. Contra enim est.
 Excellencia Eucharistiae, potestatem, ut sint
 ministri, qui Sacra initiationis, possunt
 religiose, ac licite, per gratiam acceptam,
 sanctis altaribus ministrare: unde quod
 valide, sed non licite, Ordinem functiones
 excepto Sacerdote, a Laicis possunt exerce-
 re, non ab illis adest rationem Sacra-
 menti. etc.

(inquin-
 dico, et
 solenni,
 ministro)

57. Ad 2. distinguenda est materia,
 et concedendum quod in Sacramento
 Ordinis, reliquus est ordo determinatus,
 quo potestas confertur ad ministranda
 Sacramenta; sicut confertur potestas
 suscipiendi per baptismum: sed negan-
 dum, quod de ratione abstracta Sacra-
 menti Ordinis sit, conferre illam po-
 testatem ministrandi. Adde, quod ni-
 mis probetur: nam Sacerdos non con-
 fertur potestas conferendi Ordines, Confir-
 mationem, Episcopatum; sicut per Bap-
 tis-

Sacra-
 menti

num confectus potestas suscipiendi omnia, et singula Sacramenta: quod nec Sacerdotium erit Sacramentum.

¶

Additamentum contra nostram doctrinam non urget: aliud est, quod Christus non instituerit Diaconatum; aliud, quod Diaconos non ordinauerit. Hoc est verum; illud autem falsum. Quod Apostoli contulerint primis Diaconis, verum Spiritualem Ordinem et proprium Sacramentum, docent Bellar., Salmexon, et Valenzia hic, q.

1. q. 2. 2. q. 2. 3. q. 2. Innuentur cit. loco, Actorum: elegerunt... constituerunt vi-

ros septem... Statuerunt ante conspectum Apostolorum: et orantes im-

posuerunt eis manus. Ea oratio, et manuum impositio satis indicat, quod non ad idam ciborum, et elemosinarum distributionem, sed ad sacrum, et altius ministerium assumpti fuerint. Dato, quod ex adducto canone 6. Synodi, deducatur, primos illos Diaconos fuisse destinatos ad mensas communes, et non ad Eucharistiam, non cogimus ad hanc sententiam; neque enim canon additus anathema: ut notavit Salmexon, in eum locum Acto. ¶ D. Chrysostomus

Solum

¶

af.

affertur pro eadem tantum Diaconorum
 septem destinationem; sed in contraria senten-
 tia est interpretatio eorum Patrum:
 ut notavit C. Baronius, tom. 1. Annal., ann.
 34., pag. mibi 136.; apud habes illustra-
 D. Martyris Linati pro nostra doctrina
 testimonia.

X
 quem

59. Ex dictis constat, Subdiaconum esse Ordinem, ut definitum est, a Nidentino; ex cuius doctrina probabili-
 simè infertur, esse verum Sacramentum.
 Equidem hoc non est tam certum, quam
 quod Diaconatus sit Sacramentum. 1.º quia
 in sacra Scriptura de Subdiacono non
 fit mentio. 2.º quia isti non ordinantur
 per manuum impositionem. 3.º quia Sub-
 diaconus Eucharistiam non ministrat,
 et alia facere non potest, que potest Dia-
 conus. Non excluditur Subdiaconatus a ratione Sacramenti ex eo, quod
 olim non habuerit annexum castita-
 tis votum: ut constat ex Innoc. III., C.
It multu, de stat., et qualib. presbitero-
 rum: nam aliud est, quod non fuerit olim
 Ordo sacer, aliud quod non fuerit Sacra-
 mentum. Postremum hoc est falsum, pri-
 mum illud est verum. Ordinabantur Sub-
 diaconi a Pontificibus; sed non ab illis,

qui solum erant Presbyteri, sed ab alijs,
 qui verè erant Episcopi, in aliena Diocesi
 tamquam suffraganei: unde ex defectu
 legitimi ministri non excludatur Sub-
 diaconatus à ratione Sacramenti, ut no-
 tat C. Bellarm, hic, c. 7, §. Respondet, duo.

60.

De Ordinibus minoribus te-
 nendum est, singulos esse vera Sacramenta,
 quæ est communissima sententia contra
 Sotum, et Medinam. Probatur eodem
 argumento, quod semel, et iterum desump-
 simus ex Tridentino, adiungente majori-
 bus. Ordines minores; et sine discrimine
 asserente, Ordinem esse Sacramentum.
 Iterum, Florentinum dixit, Sacramen-
 tum Ordinis esse sextum Sacramentum;
 addidit, materiam hujus Sacramenti
 esse id, quod præfigitur in Ordinatione;
 prosequitur, assignando materiam Ordi-
 num majorum; et concludit, assignan-
 do pariter minoribus Ordinibus suas ma-
 terias. Ergo isti sunt materia Sacramen-
 ti Ordinis; ac proinde Ordines minores
 sunt Sacramenta. Et quoniam iterum
 non possunt, consequens est, ut imprimant
 characterem.

§ 61

Quà ratione Ordines sint,
 unum, et multiplex Sacramentum, expli-

abis ex q^{ib}que in simili dicta sunt de
 Sacramento extremæ Unctionis an. 37.
 ad 43. Circa Ministerium Sacramenti
 ordinis, certum est, solum Episcopum
 esse ministerium Ordinarium; et circa
 Sacerdotium, et Episcopatum, non ali-
 um de necessitate Sacramenti ministerium
 esse, nisi Episcopum, certum quoque est.
 Ex commissione Sum. Pontificis posse
 Sacerdotem simplicem conferre ordi-
 nes minores non est dubium; idque
 privilegium habent Abbates Regulares
 respectu Regularium sibi subditorum:
 argumento ex Tridentino, sess. 23, cap. 10.
 Graves D.D. testantur, aliquoties con-
 cessisse Summum Pontificem simpli-
 ci Sacerdoti facultatem ordinandi
 Subdiaconos; ac proinde quod hoc pos-
 sit, planè concedendum est. Sed quia
 ejusmodi concessio facta à Summo
 Pontifice, ut à non Episcopo ordinatus
 Diaconus, non constat, hunc ordinem
 à simplici Sacerdote posse conferri, est
 negandum. Vid. Granad., hic tract.
 2., disp. 2. c. —

62

Quid si Episcopus ordinem
 quem ministrat, non haberet? Dubium
 non est de Sacerdotio; si enim Sacerdos

non esset; neque esset Episcopus. De alijs
ordinibus. Item est; ut de Diaconatu.
Si sola D. D. auctoritas attendatur, res-
pondendum esset negative; si autem ar-
gumenta à ratione, erit affirmandum.
Ratio: nam in Sacerdote reliqui ordines
eminentes, et virtualiter continentur; ideo
que Sacerdos potest exercere omnia
aliorum Ordinum munera, etiam simul
ex illis accipisset. Propterea: Episcopus,
qui in Diaconatum accipisset, posset confer-
re Sacerdotium: q^o et Diaconatum, et
ceteros Ordines; nam quidquid forma-
liter est in Diaconatu, et ceteris, est vir-
tualiter, et eminentes in Sacerdote.
Hec citatur Granad, eodem tract., d. 1,
c. 4: qui optime ostendit, ex jure Ca-
nonico non convinci negative sententia
veritatem; sed quia illam omnes ad-
versarii D. D. defendunt, non esse ab
illa recedendum.

~~62~~. 63.

De Subjecto capaci Sa-
cramenti Ordinis, dicendum est, posse
esse adultum, aut parvulum. In hoc ali-
ud de necessitate Sacramenti non re-
quiritur, nisi quod sit vix, et baptizatus:
feminam siquidem incapacem esse Sa-
cramenti Ordinis, certissimum est. In

adulto, supra duas designatas qualitates,
requiritur ex necessitate Sacramenti intentionem,
et consensum, probatum in hoc tract. est,
diff. 1., Cap. 3., a. n. 135. ad usque finem sedi-
onis.

64. Si puerulus, qui ordinatus fuit,
perveniat ad annos discretionis, et ratam
habeat ordinationem, precedentem, obli-
gationibus ordinis suscepti subiectus; si
autem illam ordinationem non ratificet,
et ratam habeat, poterit se gerere, ac si
esset laicus. Si adultus non consensit sim-
pliciter in suam ordinationem, sed cum
fictione accessit, id nihil tenetur, sed gra-
vissimi sacrilegij reus erit, et subiectus
pœnis Ecclesiasticis. Quod si consensit sim-
pliciter, sed ex metu gravi iniuste inuesso,
valida erit ordinatio, sed in Ordine Sa-
cro aut erit irritum votum Castitatis, ut
vult Conink: aut facile remittet Ecclesia
voti obligationem, probata coactione, ut
vult Palao. Illam solam ignorantiam
in adulto suscipiente obesse valori ordinis,
que impediat intentionem suscipiendi, quod
confeat Ecclesia, constat ex dictis in simi-
li de intentione Ministri, nuper citatis, diff.
et Cap., a. n. 75, per duas integras sectiones.
Quid si ignoraverit obligationes ordinem,

ut in sacris recitandi officium, et ser-
vandi Castitatem. Ijs obligationibus
subjectus manebit ex precepto Ecclesie;
et si ad Castitatem non teneatur ex voto.
Supponitur namque officium valorem voti
ignorantiam antecedentem circa subst-
tantiam.

§ 5. Pauca supersunt de materia
et forma Sacramenti Ordinis. Sapien-
ter dixit Bellarminus, veteres Patres
non scripsisse Ritualia, sed doctrinam
de Sacramentis prout occasio postula-
bat. Pari jure dicere possumus, Theo-
logos questiones de Sacramentis agitare;
Ritualia non tangere, nisi ad proba-
tiones Conclusionum ex illis deducen-
das.

§ 66. Florentinum in Decreto Lu-
geny singulorum ordinum accuratissi-
me explicat materiam, et formam;
quod etiam explicatum habes in Ponti-
ficali Romano Pauli V. ex quibus fontibus
omnia sumpservunt, qui ediderunt
Instructiones pro Ordinandis. Unius-
cujusque Ordinis materia remota est
res, illa, quae initiando traditur; mate-
ria proxima est ipsa traditio. Suscipiens
rem traditam debet illam physice tan-
gere;

gere; et quamvis omitteretur, sufficeret
 contactus ⁱⁿ moralis ⁱⁿ, quia tamen hoc non
 est certum, repetenda esset ordinatio, sal-
 tem sub conditione: et, hac non facta,
 non esset licitum Ordinis functione ex-
 cere. Formę ejusque Ordinis verba sunt
 illa, quę Episcopus profert dum est tradi-
 tio, et susceptio materię; et quibus expres-
 sius, quàm per materiam enuntiatur,
 potestas, quę confertur: et tunc imprimi-
 tur Ordinis Character.

67. Pro immediate di-
 cendi, recole dicta, disp. 1, C. 3, a. n. 31. per
 duas sectiones. Ibi explicatum fuit, quę
 ratione Episcopus determinaverit materias,
 et formas Sacramentorum; et, quę mutatio
 invalidet Sacramentum. Statutum fuit,
 Episcopus suā institutione determinasse ma-
 terias, et formas; aut in specie physica, aut
 in Baptismo; aut in genere physico, desig-
 nando res, et verba, quę in aliqua generica
 ratione conveniant. In ijs, quę hoc postremo
 modo determinavit, sexvates identitatis in
 specie morali: quia nempe sexvates ordo,
 et aptitudo ad finem ejusque Sacramen-
 ti proprium; sicut libra argenti, et uncea,
 auri, differunt in specie physica, conveni-
 unt in morali, propter aptitudinem ad

humanos comexu^m usus. Itaque valide
(etiam in Ecclesia Latina, quamvis non
licite) ministrantes Ordines à Graecis per
materiâs, et formas, quibus ipsi utuntur.

68.

Ad rem est, quod multi do-
cent cum Bellarmino, Christum instituisse
Sacramenta aliqua, communicatâ Apof-
toli's, et Ecclesiæ facultate designandi ma-
teriâ, et formam, quæ esset signum sen-
sibile, aptum ad significandam propri-
etatem, et effectum Sacramenti; quod qui-
dam signum aliud est in Ecclesia Graeca,
aliud in Latina.

69.

Sed vero notandum est.
Ex initiati's Sacramento Ordines tres sunt
Hiérarchæ, Episcopus, Presbyter, et Di-
aconus; ceteri sunt Hiérarcharum mi-
nistri. Ordo Hiérarcharum dicitur essen-
tialiter manuum impositionem: scilicet,
vel utriusque; vel unius. Unius meminit
Ambrosius, lib. 5. de dignit. sacerdotali, c.
11. S: homo manum imponit, et Deus largitur
11. gratiam; utriusque meminit Hieronymus,
11. in C. 58. Isaac: Ordinatio, non solum ad
11. impetrationem vocis, sed etiam ad impositionem
11. impletus manuum. In Ecclesia Latina
utriusque manus impositio requisita
ex precepto.

¶ 70. Episcopus ordinatur per impositionem
manuum, quæ à tribus Episcopis ab initio
Ecclesie fieri consuevit. Ut sacramentum ne-
cessitati consulatur, sufficit quod ab uno
fiet, ex dispensatione, et commissione Sum.
Pontificis. Et sic consecrantur quotquot
in Indijs consecrantur Episcopi. Vide
consuetum. Averdanneum, Theaur. Indic.,
tit. 13., cap. 3., à n. 28. Manuum
impositioni, et formæ enuntiationi, ad-
iunguntur alij ritus: nempe libri Evan-
geliorum, sub certis verbis, impositio
super cervicem, et scapulas; et unctio
capitis, et manuum, sub alijs verbis.
Hos ritus non esse de essentia ordina-
tionis Episcopi, contra paucos docent
multi. Forma in Ecclesia Latina hæc
est: Accipe Spiritum Sanctum. Hæc
quidem forma vaga est, sed adjuven-
tis determinatur ad ordinem, et po-
testatem Episcopalem: nam cum tres Epis-
copi concurrant ad impositionem manuum,
et forma verba proferant, satis sig-
nificatur, quod qui consecratur, assu-
mitur ad consortium ejusdem Episcopalis
ordinis. Sic docent Anzaniq., Vazq., et
Conink, quos citatos sequitur Palao, hic,
punc. 2., n. 1. Si unus tantum Episcopus

ministrat, ipsa dispensatio sum. Pontificis,
 sensibilis facta, id praestat, quod praestat
 concursus trium Episcoporum. Nec est ab-
 surdum, quod verba forma determinent.
 Aut ab alia circumstantia, maxime, si se
 teneat ex parte materiae. Sic alibi docui
 per Sacri Olei unctionem determinari ad
 remissionem venialium verba illa forma,
 que de se indifferentia sunt ad remissionem
 mortaliū: indulgeat tibi Deus &c Sic pro-
 babiliter docent multi, quod facta pecca-
 torum confessione, determinatur ad absolu-
 tionem a peccatis haec forma; de se in-
 differentia ad absolutionem a censuris.

^x
absolute:

Q. 71.

Sacerdos
 ordinatur per manuum impositionem, et
 per traditionem calicis cum vino, et patena
 cum hostia. Manuum impositio est ma-
 teria requirita, immo est sufficiens. Pri-
 ma manuum impositio, quae in Ecclesia
 Latina fit sine oratione forma, ante
 traditionem instrumentorum, ideo non sufficit,
 quia non illi applicatur forma, qua si-
 gnificatur potestas consecrandi Eucharistia.
 Quid, si statim ac fit illa impositio ma-
 nuum, forma proferretur? Ordinatio
 esset valida, sicut apud Graecos; sed apud
 Latinos esset sacrilega. Rege qua dixi

cit., diff. 1^a, c. 3., n. 28.

72

nam summam ma-
nuum impositionem nec partialiter esse
apud Latinos materiam necessariam, fore
supponitur. Insuper in ijs, que citato super
hoc tradidi, n. 25. ad finem usque sec.
tionis; præcipue argumentis, que tangit ibi cita-
tus Maldonado, qui mihi est unus pro mille.
Consonat Loxius, Act. 6., v. 6., asserens de
manuum impositione: cum de illa toties Scrip-
tura meminerit, nec aliunde convinci pos-
sint hæretici, ordinationem esse sacramentum
proprie dictum... cogimur asserere, omnino
essentialem esse. Consonat et Cornelius, 2. ad
Thim., c. 1., v. 6., asserens: clare evincitur
ex collatione gratiæ per impositionem manuum...
ordinem esse sacramentum.

73

Itaque si sacer-
dotium prout est potestas supra corpus mate-
riale Christi est sacramentum, ut perfectum est,
hoc probandum est ex impositione manuum,
iuxta Scripturas. Perdifficile est asserere, quod
sacerdotium prout est potestas in corpus mys-
ticum Christi, ut ostendatur esse sacramentum,
posset essentialiter manuum impositionem, ut
plerique docent, et quod id non posset sacer-
dotii prout est sacramentum cum potestate su-
pra corpus Christi naturale: hoc enim potestas
major, et excellentior est illa. Adhuc difficulte
est mihi, quod essentialis materia Diacon-

natus sit manuum impositio, et non sufficiat traditio Libri Evangeliorum, ut volunt plerique; et quod ad Sacerdotij, prout est potestas supra corpus naturale Christi sufficiat traditio instrumentorum, et non requiratur essentialiter impositio manuum.

14. Dices. Florentinus assignat soli pro materia Sacerdotij traditionem instrumentorum. Decurro: Concilij non negat id, quod non affirmat; manuum impositio affirmatur ab Antiochenis, ab alijs Concilijs, et fere ab omnibus Patribus. Et hinc infatur argumentum: Antiocheni Nam manuum impositionem assignat pro materia Sacerdotij: ergo in Ecclesia Latina traditio instrumentorum non est partialis materia necessaria. Rursus: Florentinus pro materia Sacerdotij, ut est potestas ad absolvendum, non assignat impositionem manuum: ergo hoc non est essentialis materia Sacerdotij prout est potestas ad absolvendum; consequens a plerisque rejicitur. Rationes, ob quas Florentinum non meminit de impositione manuum, non probant eam non ^x essentialia Ordinationis Sacerdotalis: quod ostendit. C. Bellarm., hic, cap. I., §. Cur autem, etcetera. Infas. Prima manuum impositio fit absque ullis verbis; et non a solo Episcopo, sed et ab alijs Presbyteris. Dico: illa manuum impositio perseverat moraliter in continuatione sacrae Ordinationis, usque ad prolationem formae, diu sit traditio instrumentorum, et cum hac constituit unam adequatam materiam necessariam.

^x
esse de

Quod ista manuum impositio fiat, non solum
ab Episcopo, sed et a Presbyteris, nil nocet
nostre doctrina: nam manus Episcopi sunt
consecratoris; hoc est, ratam habentium
manus autem Presbyterorum sunt tantum
confirmatoris: hoc est, ratam habentium
ordinationem, qua tunc incipit.

Applicabis.

W. 75.

Gregorius IX., C. Presbyter, de sacrament.
non iterandis, decernit, manuum impositio-
nem pretermisam per errorem in ordi-
natione Sacerdotij supplendam esse caute;
et nihil esse repetendum, quod validè actum
fuerit: additque, eam manuum impositionem
introducendam fuisse ab Apostolis. Ad hoc ul-
timo incipiendo, respondes: non negat Pontifex
fuisse a Christo Domino instituta, sive in
specie, sive in genere; et affirmat, fuisse pri-
mum ab Apostolis usurpatam. Sic expo-
nitur communiter cit. C. Melius dicitur
ex Conink, verba illa, quibus dicitur, impo-
sitionem manuum esse introducendam ab Apo-
stolis, non esse Pontificis respondens, sed E-
piscopi Londoniensis interrogantis. Ad id,
quod precipue argumentum est: Pontifex de-
cernit, nihil, quod fuerit validum, esse ite-
randum; sed non desinit, ordinationem, qua
tribuitur potestas in corpus naturale Christi.

absque manuum impositione, fuisse vali-
dam, Relepe, quod ex Conink, et ~~Pixling~~
Pixling-Diori, d. 1., c. 3., n. 26.

16. Luid, s.
es C. Presbiter, sermo sit de sacerdo-
tio, non solum ut est ad Eucharistiam, sed
et ad absolutionem a peccatis? Quoad hanc
partem, solum argumentum est ab om-
nibus fere: quandoquidem fere omnes
tenent, secundam manuum impositionem
esse de essentia Sacerdotij, ut est ad abs-
olvendum. Luid, quod illud Caput est, non
solum de Sacerdotio, sed de Diaconatu?
Quoad hoc, solum argumentum est
a fere omnibus: cum fere omnes te-
neant, manuum impositionem esse essen-
tialiam materiam Diaconatus. Conclu-
do, veram esse sententiam, quod absig-
nat pro materia Sacerdotij, ut est ad
Eucharistiam, impositionem manuum. In-
feritur, ^x probabilis, ^x sed probabilissima, de novo
repetendam esse sub conditione ordina-
tionem Sacerdotis factam absque im-
positione manuum, de qua luculenter actus
est. Videatur Labrousse, hic, cap. 2., q. 315, et 316.

16. Constat ex dictis, quod Sacer-
dotij prout est ad Eucharistiam confertur

ante secundam manuum impositionem;
 et hoc bene probatur ex eo, quod novus
 sacerdos confectetur cum Episcopo. Quod
 autem secunda impositio manuum sit
 materia sacerdotij prout est ad ab-
 solvendum, quia etiam ratione sacra-
 mentum est, constare debet; et a multis,
 qui negant, esse materiam sacerdotij,
 prout est ad Eucharistiam, primam
 impositionem manuum, illud conceditur.

17. *Obijciat.* In potestate ad con-
 secrandum, quae est ad corpus Christina-
 turale, collata est potestas ad corpus^x mysticum;
 hoc est, ad absolvendum fideles a pecca-
 tis. Hac eadem potestas jam data,
 exprimitur clarius per secundam ma-
 nuum impositionem sub sua forma.
 Hinc, si Episcopus moriatur, antequam
 manus imponat, nullo alio indiget or-
 dinatus, nisi potestate jurisdictionis.
 Ergo secunda manuum impositio non
 est. *¶* — — — — —

¶ *Veretur obiectio.* 1°: quia
 dicta manuum impositioni adiungi-
 tur haec forma. Accipe Spiritum Sanc-
 tum, quorum remisistis peccata *¶*.
 Haec verba sunt practica: ergo non
 solum clarius, quam illa alia, qui-

bus datur potestas ad Eucharistiam,
exprimunt, sed re vera conferunt po-
testatem ad absolvendum. 2°: quia
Christus divisit eas potestates: consecran-
di, dedit Apostolis in nocte cæne; ab-
solvendi, post resurrectionem contulit.
Quod in objectione additur, nullius est
roboris: probatum namque est, duas
esse illas potestates: quapropter
potestas prius data ad corpus Chri-
sti naturale, non est potestas data ad
corpus mysticum. In eo casu, qui pro-
ponitur, supplenda est secunda im-
positio manuum cum sua forma;
et priusquam suppleatur, Sacer-
dos non est capax potestate juris-
dictionis, cum nondum habeat potes-
tatem ordinis ad absolvendum.

78 Ex dictis, Diff. 1., c. 3., num. 49,
quæ videnda sunt, constat, quod per manuum
impositionem esse in Ecclesia Latina partialem
materiam

~~materialis~~ ^x Sacerdotis ~~ordinis~~ ^x calicis ~~traditionem~~ ^x
 cum vino, et patens cum hostia, et in ea ¹ traditionem
 traditione profectus forma, confectus,
 potestas consecrandi, et Character impi-
 mitus. Non sufficere traditionem Ca-
 licis absque patena, aut patens absque
 calice, fere certum habetur; et ordina-
 tio facta cum hoc alterutro defectu,
 esset illicita, et dubia: quapropter repe-
 tendum esset sub conditione, et antea non
 posset licite, dubio illo modo ordinatus,
 consecrare Eucharistiam. ^{III} Forma, quæ
 confectus Sacerdotum, prout est po-
 testas consecrandi hec est: accipe potes-
 tatem offerendi ^{II} sacrificium, Quæ
 parte Sacerdotum affert potestatem
 abluendi à peccatis, hec est illius forma:
 accipe Spiritum S., quorum remissionis
 peccata, &c.

79. Diaconus ordinatus per im-
 positionem manuum cum hac forma: ac-
 cipe Spiritum S. ad robur, et ad resisten-
 dum diabolo, &c. et per traditionem Li-
 bri Evangeliorum cum hac forma: acci-
 pe potestatem legendi Evangelium in
 Ecclesia Dei, &c. Habet duas partiales,
 materias huius ordinis; et ambas qui-
 dem essentielles in Ecclesia Latinâ. Solam

impositionem manuum explicuit Con-
cilium Carthaginen. IV: solius tra-
ditionis Libri Evangeliorum memi-
nit Florentinum. Non opponuntur;
sicut in simili dictum est nuper de
Florentino, et Antiocheno circa mate-
riam Sacerdotij. Impositione manuum
traditur potestas minij tradendi Sacer-
doti in Sacrificiis; tangendi vasa, in
quibus continetur Eucharistia; et illam
dispensandi, si sit necessitas. Traditione
Libri Evangeliorum datur potestas
legendi in Ecclesia Evangelium.

88.

Itaque
communis, et probabilior sententia le-
net; in ordinatione sua Diacono im-
primi duos caracteres. Si inferas eum
Ordinem esse duo Sacramenta, nihil
absurdi inferes: sepe solutum manet
argumentum, quod in contrarium desu-
mi solet ex Sacramentorum Septena-
rio numero. Duo ista Sacramenta, unum
formaliter, et pfective component.
Si dicas, Apostolos per illam manuum
impositionem ordinasse primos Dia-
conos, non per Evangeliorum traditi-
onem, cum nondum illa essent scripta;
respondebitur. 1. cum Henrriquez

Apostolorum Diaconis tradidisse eam seip-
 so continentem, paucis mysteria fidei, quae
 postea in Evangelio inserta fuerunt. 2.º, cum
 Bellarmino, Apostolos contulisse primis
 Diaconis Sacramentum potestatis, quae res
 patet sacrificium, et Eucharistiam; non
 autem Sacramentum potestatis legendi
 Evangelium in Ecclesia. Hanc postremam
 Diaconatus potestatem, à Christo D. institutam,
 postea, scriptis Evangelis, per traditionem
 Libri ab initio Ecclesiae confecti consuevisse
 certissimum est, ex Florentino, et Tridenti-
 no, citatis. Legè.

16. 81

De ordinatione Minis-
 trorum Hierarcharum, hoc est, Subdia-
 conis, et eorum, qui minores ordines suscipi-
 unt, ferè nihil dicendum occurrit de mate-
 ria, et forma; hoc constant ex Pontificali Rom.,
 et ex hys, qui Ritualia scripserunt, et videri
 potest Granad., tra. d. 1.º, diff. 3.º, §§. 5.º, et 6.º. No-
 tandum. Sola traditio Calicis, et Patenae
 est materia essentialis Subdiaconatus;
 de hac enim sola meminit Florentinum
 et Nam illam accipit de manu Episcopi.
 uaceolum vino plenum accipit de manu
 Archidiaconi. Notandum etiam. In or-
 dinatione Acolythi traditus prius ab Episcopo
 candelabrum, cum cereo, et dein-

de uiceolum vacuum; et profuerunt
 due forme, correspondentes duobus in-
 strumentis. Hinc probabiliter inferunt
 aliqui cum Henriquez, Acolythum
 accipere duos caracteres, et duas ef-
 se partes huius Ordinis.

82

Brevissime di-
 cendum est de effectibus Sacramenti
 Ordinis. Primus est, gratia sanctificans,
 cuius augmentum confertur non po-
 nenti obicem; et insuper gratia sacra-
 mentalis, que est ius ad auxilia gratiæ,
 ad recte, et sancte ministrandum in Or-
 dine suscepto. Secundus effectus est, Car-
 acter Sacramentalis. Itē in Episcopa-
 tu, et in Sacerdotio est ad functiones,
 supernaturales; in Diaconatu, et infer-
 oribus ordinibus, est ad actiones, que de
 se non sunt supernaturales. Nihilomi-
 nus quatenus Character est cum respectu
 ad auxilia gratiæ, quibus illorum Ordi-
 num actiones pie exerceantur, Character
 ille sufficientem supernaturalitatem
 habet.

Sectio 4.^a De Sacramento Matrimonij.

383

Vides, modo sermonem,
 non institui de contractu matrimoniali.

li, siue inchoato per Sponsalia, siue com-
pleto traditione corporum, per verba
de presenti. De Matrimonio, prout est
contractus, non pauca dixi, tract. de
Virtut. Cardin., disp. de Iustitia: Sibi ac-
tum est de hoc contractu celebrato, ex is-
morantia, et ex metu. Disputatum est
de dominio mutuo Coniugum in corpo-
ra, si possit stare sine iure ad usum.
Reliqua huius contractus, quae magnam
Sylvam componunt, peto ex Sanchez,
ingenti, sed sine superfluitate, Opere,
de Matrimonio, et ex Comptono brevi-
ter, sed dilucide, de hoc argumento dis-
putante, hic a. disp. 101. ad 105. Curabo, ut
inter agendum de Matrimonij sacra-
mento ea inferantur de contractu Ma-
rimoniali, quae ad praesens propositum
maxime conducant.

79. 84.

Igitur Matrimoni-

um a Fidelibus contractum, est verum, et pro-
prium Sacramentum, institutum a Christo, et
Deo, elevante contractum, quo vir, et mulier,
sibi mutuo tradunt potestatem in corpore,
de se ordinatum ad proles generationem,
et ad individuum permanentem vitae So-
cietatem. Elevatio huius contractus fac-
ta a Christo est ad significandam, et causan-

dam gratiam Sanctificantem cum
juxta ad auxilia, quibus contrahentes in-
digent ad pie, et sanctè vivendum in eo
statu. Matrimonium esse verè, et propriè
Sacramentum novæ legis, ostendunt con-
tra antiquos, et recentes Hæreticos nostri
Controversiste, præsertim Bellarminus dog-
ma Catholicum probans Scriptura, Pa-
tribus, Concilijs, et aptissimis rationibus,
lib. de Matrim., Controv. I, per totam.

85. Ad rem istam dogmaticam
egregium est illud Apostoli, ad Ephes. c. 5,
loquens de Matrimonio. Sacramentum
hoc magnum est: ego autem dico in Christo,
et in Ecclesiâ. Verum est, quod in greco,
non dicitur, Sacramentum, sed, mysterium.
Verum est etiam, quod mysterium, sicut,
et Sacramentum, in sacra pagina, signi-
ficat rem absconditam, et non semper stat
pro Sacramento, sumpto in sensu dogmatico;
et sic Jobiq, 12, dicitur, Sacramentum
Regis abscondere, bonum est. Sed sensus
Apostoli est, quod matrimonium fidelium
est quoddam Symbolum sacrum, et non
solum contractus civilis; Symbolum au-
tem sacrum confessorativum fidelium
in vera Religione, qualiter fideles con-
fesserantur, per Matrimonium prout

in Ecclesia celebratur, ipsum verum, et
proprium Sacramentum est.

86.

Nec loqu-
tur Apostolus de matrimonio Adam, at-
que Evæ, sed de omni conjugio ^{1st} Fidelium.
Protoparentes quidem conjunctionem

^{2nd} ^{3rd} ^{4th} ^{5th} ^{6th} ^{7th} ^{8th} ^{9th} ^{10th} ^{11th} ^{12th} ^{13th} ^{14th} ^{15th} ^{16th} ^{17th} ^{18th} ^{19th} ^{20th} ^{21st} ^{22nd} ^{23rd} ^{24th} ^{25th} ^{26th} ^{27th} ^{28th} ^{29th} ^{30th} ^{31st} ^{32nd} ^{33rd} ^{34th} ^{35th} ^{36th} ^{37th} ^{38th} ^{39th} ^{40th} ^{41st} ^{42nd} ^{43rd} ^{44th} ^{45th} ^{46th} ^{47th} ^{48th} ^{49th} ^{50th} ^{51st} ^{52nd} ^{53rd} ^{54th} ^{55th} ^{56th} ^{57th} ^{58th} ^{59th} ^{60th} ^{61st} ^{62nd} ^{63rd} ^{64th} ^{65th} ^{66th} ^{67th} ^{68th} ^{69th} ^{70th} ^{71st} ^{72nd} ^{73rd} ^{74th} ^{75th} ^{76th} ^{77th} ^{78th} ^{79th} ^{80th} ^{81st} ^{82nd} ^{83rd} ^{84th} ^{85th} ^{86th} ^{87th} ^{88th} ^{89th} ^{90th} ^{91st} ^{92nd} ^{93rd} ^{94th} ^{95th} ^{96th} ^{97th} ^{98th} ^{99th} ^{100th} ^{101st} ^{102nd} ^{103rd} ^{104th} ^{105th} ^{106th} ^{107th} ^{108th} ^{109th} ^{110th} ^{111st} ^{112nd} ^{113th} ^{114th} ^{115th} ^{116th} ^{117th} ^{118th} ^{119th} ^{120th} ^{121st} ^{122nd} ^{123rd} ^{124th} ^{125th} ^{126th} ^{127th} ^{128th} ^{129th} ^{130th} ^{131st} ^{132nd} ^{133th} ^{134th} ^{135th} ^{136th} ^{137th} ^{138th} ^{139th} ^{140th} ^{141st} ^{142nd} ^{143rd} ^{144th} ^{145th} ^{146th} ^{147th} ^{148th} ^{149th} ^{150th} ^{151st} ^{152nd} ^{153rd} ^{154th} ^{155th} ^{156th} ^{157th} ^{158th} ^{159th} ^{160th} ^{161st} ^{162nd} ^{163rd} ^{164th} ^{165th} ^{166th} ^{167th} ^{168th} ^{169th} ^{170th} ^{171st} ^{172nd} ^{173rd} ^{174th} ^{175th} ^{176th} ^{177th} ^{178th} ^{179th} ^{180th} ^{181st} ^{182nd} ^{183rd} ^{184th} ^{185th} ^{186th} ^{187th} ^{188th} ^{189th} ^{190th} ^{191st} ^{192nd} ^{193rd} ^{194th} ^{195th} ^{196th} ^{197th} ^{198th} ^{199th} ^{200th} ^{201st} ^{202nd} ^{203rd} ^{204th} ^{205th} ^{206th} ^{207th} ^{208th} ^{209th} ^{210th} ^{211st} ^{212nd} ^{213th} ^{214th} ^{215th} ^{216th} ^{217th} ^{218th} ^{219th} ^{220th} ^{221st} ^{222nd} ^{223rd} ^{224th} ^{225th} ^{226th} ^{227th} ^{228th} ^{229th} ^{230th} ^{231st} ^{232nd} ^{233rd} ^{234th} ^{235th} ^{236th} ^{237th} ^{238th} ^{239th} ^{240th} ^{241st} ^{242nd} ^{243rd} ^{244th} ^{245th} ^{246th} ^{247th} ^{248th} ^{249th} ^{250th} ^{251st} ^{252nd} ^{253rd} ^{254th} ^{255th} ^{256th} ^{257th} ^{258th} ^{259th} ^{260th} ^{261st} ^{262nd} ^{263rd} ^{264th} ^{265th} ^{266th} ^{267th} ^{268th} ^{269th} ^{270th} ^{271st} ^{272nd} ^{273rd} ^{274th} ^{275th} ^{276th} ^{277th} ^{278th} ^{279th} ^{280th} ^{281st} ^{282nd} ^{283rd} ^{284th} ^{285th} ^{286th} ^{287th} ^{288th} ^{289th} ^{290th} ^{291st} ^{292nd} ^{293rd} ^{294th} ^{295th} ^{296th} ^{297th} ^{298th} ^{299th} ^{300th} ^{301st} ^{302nd} ^{303rd} ^{304th} ^{305th} ^{306th} ^{307th} ^{308th} ^{309th} ^{310th} ^{311st} ^{312nd} ^{313th} ^{314th} ^{315th} ^{316th} ^{317th} ^{318th} ^{319th} ^{320th} ^{321st} ^{322nd} ^{323rd} ^{324th} ^{325th} ^{326th} ^{327th} ^{328th} ^{329th} ^{330th} ^{331st} ^{332nd} ^{333rd} ^{334th} ^{335th} ^{336th} ^{337th} ^{338th} ^{339th} ^{340th} ^{341st} ^{342nd} ^{343rd} ^{344th} ^{345th} ^{346th} ^{347th} ^{348th} ^{349th} ^{350th} ^{351st} ^{352nd} ^{353rd} ^{354th} ^{355th} ^{356th} ^{357th} ^{358th} ^{359th} ^{360th} ^{361st} ^{362nd} ^{363rd} ^{364th} ^{365th} ^{366th} ^{367th} ^{368th} ^{369th} ^{370th} ^{371st} ^{372nd} ^{373rd} ^{374th} ^{375th} ^{376th} ^{377th} ^{378th} ^{379th} ^{380th} ^{381st} ^{382nd} ^{383rd} ^{384th} ^{385th} ^{386th} ^{387th} ^{388th} ^{389th} ^{390th} ^{391st} ^{392nd} ^{393rd} ^{394th} ^{395th} ^{396th} ^{397th} ^{398th} ^{399th} ^{400th} ^{401st} ^{402nd} ^{403rd} ^{404th} ^{405th} ^{406th} ^{407th} ^{408th} ^{409th} ^{410th} ^{411st} ^{412nd} ^{413th} ^{414th} ^{415th} ^{416th} ^{417th} ^{418th} ^{419th} ^{420th} ^{421st} ^{422nd} ^{423rd} ^{424th} ^{425th} ^{426th} ^{427th} ^{428th} ^{429th} ^{430th} ^{431st} ^{432nd} ^{433rd} ^{434th} ^{435th} ^{436th} ^{437th} ^{438th} ^{439th} ^{440th} ^{441st} ^{442nd} ^{443rd} ^{444th} ^{445th} ^{446th} ^{447th} ^{448th} ^{449th} ^{450th} ^{451st} ^{452nd} ^{453rd} ^{454th} ^{455th} ^{456th} ^{457th} ^{458th} ^{459th} ^{460th} ^{461st} ^{462nd} ^{463rd} ^{464th} ^{465th} ^{466th} ^{467th} ^{468th} ^{469th} ^{470th} ^{471st} ^{472nd} ^{473rd} ^{474th} ^{475th} ^{476th} ^{477th} ^{478th} ^{479th} ^{480th} ^{481st} ^{482nd} ^{483rd} ^{484th} ^{485th} ^{486th} ^{487th} ^{488th} ^{489th} ^{490th} ^{491st} ^{492nd} ^{493rd} ^{494th} ^{495th} ^{496th} ^{497th} ^{498th} ^{499th} ^{500th} ^{501st} ^{502nd} ^{503rd} ^{504th} ^{505th} ^{506th} ^{507th} ^{508th} ^{509th} ^{510th} ^{511st} ^{512nd} ^{513th} ^{514th} ^{515th} ^{516th} ^{517th} ^{518th} ^{519th} ^{520th} ^{521st} ^{522nd} ^{523rd} ^{524th} ^{525th} ^{526th} ^{527th} ^{528th} ^{529th} ^{530th} ^{531st} ^{532nd} ^{533rd} ^{534th} ^{535th} ^{536th} ^{537th} ^{538th} ^{539th} ^{540th} ^{541st} ^{542nd} ^{543rd} ^{544th} ^{545th} ^{546th} ^{547th} ^{548th} ^{549th} ^{550th} ^{551st} ^{552nd} ^{553rd} ^{554th} ^{555th} ^{556th} ^{557th} ^{558th} ^{559th} ^{560th} ^{561st} ^{562nd} ^{563rd} ^{564th} ^{565th} ^{566th} ^{567th} ^{568th} ^{569th} ^{570th} ^{571st} ^{572nd} ^{573rd} ^{574th} ^{575th} ^{576th} ^{577th} ^{578th} ^{579th} ^{580th} ^{581st} ^{582nd} ^{583rd} ^{584th} ^{585th} ^{586th} ^{587th} ^{588th} ^{589th} ^{590th} ^{591st} ^{592nd} ^{593rd} ^{594th} ^{595th} ^{596th} ^{597th} ^{598th} ^{599th} ^{600th} ^{601st} ^{602nd} ^{603rd} ^{604th} ^{605th} ^{606th} ^{607th} ^{608th} ^{609th} ^{610th} ^{611st} ^{612nd} ^{613th} ^{614th} ^{615th} ^{616th} ^{617th} ^{618th} ^{619th} ^{620th} ^{621st} ^{622nd} ^{623rd} ^{624th} ^{625th} ^{626th} ^{627th} ^{628th} ^{629th} ^{630th} ^{631st} ^{632nd} ^{633rd} ^{634th} ^{635th} ^{636th} ^{637th} ^{638th} ^{639th} ^{640th} ^{641st} ^{642nd} ^{643rd} ^{644th} ^{645th} ^{646th} ^{647th} ^{648th} ^{649th} ^{650th} ^{651st} ^{652nd} ^{653rd} ^{654th} ^{655th} ^{656th} ^{657th} ^{658th} ^{659th} ^{660th} ^{661st} ^{662nd} ^{663rd} ^{664th} ^{665th} ^{666th} ^{667th} ^{668th} ^{669th} ^{670th} ^{671st} ^{672nd} ^{673rd} ^{674th} ^{675th} ^{676th} ^{677th} ^{678th} ^{679th} ^{680th} ^{681st} ^{682nd} ^{683rd} ^{684th} ^{685th} ^{686th} ^{687th} ^{688th} ^{689th} ^{690th} ^{691st} ^{692nd} ^{693rd} ^{694th} ^{695th} ^{696th} ^{697th} ^{698th} ^{699th} ^{700th} ^{701st} ^{702nd} ^{703rd} ^{704th} ^{705th} ^{706th} ^{707th} ^{708th} ^{709th} ^{710th} ^{711st} ^{712nd} ^{713th} ^{714th} ^{715th} ^{716th} ^{717th} ^{718th} ^{719th} ^{720th} ^{721st} ^{722nd} ^{723rd} ^{724th} ^{725th} ^{726th} ^{727th} ^{728th} ^{729th} ^{730th} ^{731st} ^{732nd} ^{733rd} ^{734th} ^{735th} ^{736th} ^{737th} ^{738th} ^{739th} ^{740th} ^{741st} ^{742nd} ^{743rd} ^{744th} ^{745th} ^{746th} ^{747th} ^{748th} ^{749th} ^{750th} ^{751st} ^{752nd} ^{753rd} ^{754th} ^{755th} ^{756th} ^{757th} ^{758th} ^{759th} ^{760th} ^{761st} ^{762nd} ^{763rd} ^{764th} ^{765th} ^{766th} ^{767th} ^{768th} ^{769th} ^{770th} ^{771st} ^{772nd} ^{773rd} ^{774th} ^{775th} ^{776th} ^{777th} ^{778th} ^{779th} ^{780th} ^{781st} ^{782nd} ^{783rd} ^{784th} ^{785th} ^{786th} ^{787th} ^{788th} ^{789th} ^{790th} ^{791st} ^{792nd} ^{793rd} ^{794th} ^{795th} ^{796th} ^{797th} ^{798th} ^{799th} ^{800th} ^{801st} ^{802nd} ^{803rd} ^{804th} ^{805th} ^{806th} ^{807th} ^{808th} ^{809th} ^{810th} ^{811st} ^{812nd} ^{813th} ^{814th} ^{815th} ^{816th} ^{817th} ^{818th} ^{819th} ^{820th} ^{821st} ^{822nd} ^{823rd} ^{824th} ^{825th} ^{826th} ^{827th} ^{828th} ^{829th} ^{830th} ^{831st} ^{832nd} ^{833rd} ^{834th} ^{835th} ^{836th} ^{837th} ^{838th} ^{839th} ^{840th} ^{841st} ^{842nd} ^{843rd} ^{844th} ^{845th} ^{846th} ^{847th} ^{848th} ^{849th} ^{850th} ^{851st} ^{852nd} ^{853rd} ^{854th} ^{855th} ^{856th} ^{857th} ^{858th} ^{859th} ^{860th} ^{861st} ^{862nd} ^{863rd} ^{864th} ^{865th} ^{866th} ^{867th} ^{868th} ^{869th} ^{870th} ^{871st} ^{872nd} ^{873rd} ^{874th} ^{875th} ^{876th} ^{877th} ^{878th} ^{879th} ^{880th} ^{881st} ^{882nd} ^{883rd} ^{884th} ^{885th} ^{886th} ^{887th} ^{888th} ^{889th} ^{890th} ^{891st} ^{892nd} ^{893rd} ^{894th} ^{895th} ^{896th} ^{897th} ^{898th} ^{899th} ^{900th} ^{901st} ^{902nd} ^{903rd} ^{904th} ^{905th} ^{906th} ^{907th} ^{908th} ^{909th} ^{910th} ^{911st} ^{912nd} ^{913th} ^{914th} ^{915th} ^{916th} ^{917th} ^{918th} ^{919th} ^{920th} ^{921st} ^{922nd} ^{923rd} ^{924th} ^{925th} ^{926th} ^{927th} ^{928th} ^{929th} ^{930th} ^{931st} ^{932nd} ^{933rd} ^{934th} ^{935th} ^{936th} ^{937th} ^{938th} ^{939th} ^{940th} ^{941st} ^{942nd} ^{943rd} ^{944th} ^{945th} ^{946th} ^{947th} ^{948th} ^{949th} ^{950th} ^{951st} ^{952nd} ^{953rd} ^{954th} ^{955th} ^{956th} ^{957th} ^{958th} ^{959th} ^{960th} ^{961st} ^{962nd} ^{963rd} ^{964th} ^{965th} ^{966th} ^{967th} ^{968th} ^{969th} ^{970th} ^{971st} ^{972nd} ^{973rd} ^{974th} ^{975th} ^{976th} ^{977th} ^{978th} ^{979th} ^{980th} ^{981st} ^{982nd} ^{983rd} ^{984th} ^{985th} ^{986th} ^{987th} ^{988th} ^{989th} ^{990th} ^{991st} ^{992nd} ^{993rd} ^{994th} ^{995th} ^{996th} ^{997th} ^{998th} ^{999th} ^{1000th}

27 relinquet homo patrem, et matrem, et adhe-

22 rebit uxori sue, et erunt duo in carne una.

Probata hinc obligatione amoris conjugalis,
non de matrimonio Adæ, et Evæ, sed de ma-

27 trimonio Fidelium addit Apostolus. Sacra-

22 mentum hoc magnum est: ego autem dico

22 in Xpto, et in Ecclesia. Hinc ^{1st} ^{2nd} ^{3rd} ^{4th} ^{5th} ^{6th} ^{7th} ^{8th} ^{9th} ^{10th} ^{11th} ^{12th} ^{13th} ^{14th} ^{15th} ^{16th} ^{17th} ^{18th} ^{19th} ^{20th} ^{21st} ^{22nd} ^{23rd} ^{24th} ^{25th} ^{26th} ^{27th} ^{28th} ^{29th} ^{30th} ^{31st} ^{32nd} ^{33rd} ^{34th} ^{35th} ^{36th} ^{37th} ^{38th} ^{39th} ^{40th} ^{41st} ^{42nd} ^{43rd} ^{44th} ^{45th} ^{46th} ^{47th} ^{48th} ^{49th} ^{50th} ^{51st} ^{52nd} ^{53rd} ^{54th} ^{55th} ^{56th} ^{57th} ^{58th} ^{59th} ^{60th} ^{61st} ^{62nd} ^{63rd} ^{64th} ^{65th} ^{66th} ^{67th} ^{68th} ^{69th} ^{70th} ^{71st} ^{72nd} ^{73rd} ^{74th} ^{75th} ^{76th} ^{77th} ^{78th} ^{79th} ^{80th} ^{81st} ^{82nd} ^{83rd} ^{84th} ^{85th} ^{86th} ^{87th} ^{88th} ^{89th} ^{90th} ^{91st} ^{92nd} ^{93rd} ^{94th} ^{95th} ^{96th} ^{97th} ^{98th} ^{99th} ^{100th} ^{101st} ^{102nd} ^{103rd} ^{104th} ^{105th} ^{106th} ^{107th} ^{108th} ^{109th} ^{110th} ^{111st} ^{112nd} ^{113th} ^{114th} ^{115th} ^{116th} ^{117th} ^{118th} ^{119th} ^{120th} ^{121st} ^{122nd} ^{123rd} ^{124th} ^{125th} ^{126th} ^{127th} ^{128th} ^{129th} ^{130th} ^{131st} ^{132nd} ^{133rd} ^{134th} ^{135th} ^{136th} ^{137th} ^{138th} ^{139th} ^{140th} ^{141st} ^{142nd} ^{143rd} ^{144th} ^{145th} ^{146th} ^{147th} ^{148th} ^{149th} ^{150th} ^{151st} ^{152nd} ^{153rd} ^{154th} ^{155th} ^{156th} ^{157th} ^{158th} ^{159th} ^{160th} ^{161st} ^{162nd} ^{163rd} ^{164th} ^{165th} ^{166th} ^{167th} ^{168th} ^{169th} ^{170th} ^{171st} ^{172nd} ^{173rd} ^{174th} ^{175th} ^{176th} ^{177th} ^{178th} ^{179th} ^{180th} ^{181st} ^{182nd} ^{183rd} ^{184th} ^{185th} ^{186th} ^{187th} ^{188th} ^{189th} ^{190th} ^{191st} ^{192nd} ^{193rd} ^{194th} ^{195th} ^{196th} ^{197th} ^{198th} ^{199th} ^{200th} ^{201st} ^{202nd} ^{203rd} ^{204th} ^{205th} <

una: q^o ad hanc maxitalem conjunctionem
refertur illud Sacramentum hoc magnum
est, quia nempe Xpi cum Ecclesia conjunc-
tionem significat. In Grgo est: Ego autem
duo, in Xptum, et Ecclesiam; et sic apertu-
us significatur, conjunctionem maxitalem
esse Sacramentum, et terminum, represen-
tante esse Xptum cum Ecclesia conjunc-
tionem.

88.

Sam vero ostenditur, quod prae-
cipuum est, nempe Matrimonio, prout in Ec-
clesia, annexam esse promissionem gra-
tie: nam eo Apostoli loco non utrumque do-
cemur, matrimonium esse signum conjunc-
tionis Xpi cum Ecclesia per naturae confra-
mitatem, sed per conformitatem ad Spi-
ritum charitatis, quo Xpus Ecclesiam
diligat, et gubernat. Ratio: quia Xpus
per naturae humanae consortium coniungitur
toti humano generi; Ecclesiae autem conjun-
gitur tamquam Sponsus Sponsae. Constat
1) ex illo Apostoli: Ecclesia subiecta est Xpo,
2) et Xpus dilexit Ecclesiam, et se ipsum tra-
didit pro ea, ut eam sanctificaret. Dein-
de: Ecclesia unitur Xpo per sanctitatem,
per fidem, Spem, et Charitatem. Hanc
Xpi, et Ecclesiae spirituales conjunctionem
non potest significare matrimonium ut
per

per contractum civile. Concluditur quod
matrimonium illius spiritualis conjunctionis
est signum ex institutione Christi; ac proinde,
quod ex Christi voluntate efficitur gratiam;
sine qua non est spiritualis conformitas
matrimonij cum conjunctione Christi et Ecclesie.
De tempore quo Christus ma-
trimonium instituit in sacramentum, vari-
ant Theologi. Dicunt aliqui institutum fuisse
in nuptijs Cana Galilee, quia sic presen-
tia honoravit, et ingenti miraculo illustra-
vit. Dicunt alij, fuisse institutum, quando
dedit indissolubilitatem Matrimonij illi
verbis, Matth. 19: quod Deus conjunxit, ho-
mo non separet. Dicunt alij, istud Sacra-
mentum fuisse institutum a Christo post resur-
rectionem.

90 Sacramentum Matrimonij
excludit Polygamiam; hoc est, quod vir habeat
simul plures uxores: et a fortiori, quod femi-
na simul habeat plures viros. Constat ex In-
dentino sess. 24., can. 2., anathematizante eum,
qui dixerit, licere Christianis plures simul ha-
bere uxores, et hoc nullam legem divinam esse prohibi-
bitum. Lege Evangelica divina prohibita
polygamia est: Matth. 5., Marc. 10, et Luc. 16.
Christus dixit, cum, qui, dimissa uxore, aliam
duxerit, in aeternum; si autem adulterium

committit, qui dimissa una (aue non desinit
esse uxor) aliam ducit, consequens est, ut
moechus sit, qui aliam ducit, priore reten-
ta. Polygamiam fuisse à Deo prohibitam
in primæva matrimoni institutione, constat
ex illo Genes. quod adduxit Xpus, Matth. 19.
revocari matrimonium ad primam institu-
tionem. Qui fecit hominem ab initio masculum,
et foeminam fecit eos..... adhaerebit homo
uxori suæ. et erunt duo in carne una, Q.
Addidit Xpus D. quod Deus coniunxit, ho-
mo non separet; et conclusit, quod Moyses
propter duritiam cordis Iudeorum illis
permisit dare uxori libellum repudiij, et
aliam ducere; sed quod ab initio non fuit;
sic inempte ab institutione primæva matu-
monij.

91. Polygamiam esse prohibitam
lege Evangelica, et iure divino, dictum est;
an etiam iure naturæ? Certum est, hoc iu-
re esse prohibitum faminq, habere plures
viros; communis sententia est, eodem iure
prohibitum esse viro plures uxores habere:
quod probatur. 1.º et si polygamia non im-
pediat præcipuum matrimoni finem, scilicet
procreationem, atque etiam filiorum
educationem; impedit tamen vitam soci-
alem, et prerogativam uxoris, quæ in domo,

9 x
Simul

et familia principatum habet. Omnis
autem principatus singularitatem appetit;
ut docet Augustinus, lib. de bono conjugali,
c. 17. q. 2. in matrimonio, quod est contrac-
tus iustus, servari debet equalitas dati, et ac-
cepti; sed uxor dat viro potestatem in su-
um integrum corpus, ut sit una caro cum
illo: q. uir debet dare potestatem uxori in
suum integrum corpus, ut sit una caro cum
illa.

92. Dices: Si jure naturæ esset illicita
polygamia, Deus non posset in hoc dispensa-
re, ut vir unus plures simul uxores habe-
ret: q. peccassent Abraham, Isaac, et alij
Sanctissimi Patriarchæ, qui habuere plures
uxores simul; quod dicendum non est.
Respondetur: Deus non potest directe dispen-
sare in jure naturali; potest tamen indirec-
te. Si non potest directe dispensare in ho-
micidio prout jure naturæ prohibitum; potest in-
directe dispensare, concedendo potestatem
uni in vitam alterius: et sic homicidium
non est contra jus naturale, quo solum pro-
hibetur, ut patrum auctoritate privata.
Ad rem nostram: jure naturæ uxor haberet
jus totale, et in solidum in corpus viri, nisi
Deus illud jus divideret inter plures foeminas;
et sic diviso jure non esset polygamia prout jure

naturali prohibetur. Constat hic indirectus
modus dispensandi, adducto exemplo homici-
dij; additur quoque exemplum ex furto, quod
jure naturali prohibetur: si enim Deus uni
det dominium supra rem, quae erat sub do-
minio alterius, ablatione non committeretur
furtum; non enim esset ablatio rei alienae,
sed usurcapio rei propriae.

~~92~~ 93.

Hac responsione viti-
tur, quod Patriarchae Sancti peccaverint in
polygamiâ; adstruitur quoque honestas legi-
sum veteris testamenti de duenda patris,
decidentis sine liberis, uxore; et excusan-
tur à peccato, qui ex permissione à Moysè fac-
tâ, aut repudiata una uxore, aliam duc-
bant; aut plures habebant simul. Immo ex
inspiratione factâ primis Patriarchis, et pri-
mo omnium Noë, didicit Populus Iudaicus
dispensatam à Deo esse legem prohibentem
plures simul uxores. Id colligi videtur ex
illo Deuter., 21., quod ut notum, et licitum
supponit illum Iudeorum morem; illoque
supposito, adduntur leges polygamiæ obli-
gantes. Si habuerit homo uxores duas,
unam dilectam, alteram odiosam, &c.

~~93~~ 94.

Sacramentum Matrimonij
est firmum, et indissolubile prorsus, si confir-
matum sit. Quod si tantum sit ratum, et non

consummatum, possunt conjuges, ambo, vel, unus, intra bimestre Religionem ingredi, et professione emissâ, matrimonij vinculum ducere. Quod summus Pontifex possit in matrimonio rato dispensare, ut contrahentes redeant ad pristinum libertatis statum, contra aliquos tenent multi, quos citatos sequitur Sanchez; et non semel Pontificem dispensasse ex justâ causâ, testatur Henriquez. Videatur Comptonus, disp. 104., sect. 2., n. 1. Additur, Pontificem posse dispensare ex justâ causâ, etiam invito altero ex conjugibus.

95. Probatur jam, quod Sacramentum Matrimonij consummati afferat firmitatem, et indissolubilitatem vinculi. Propter D. 19. verbis, Quod Deus conjunxit, homo non separet, elevavit, aut elevatum, sive elevandum declaravit, matrimonium ad rationem sacramenti: ut scilicet representet conjunctionem Christi cum Ecclesia per carnem assumptam, quæ conjunctio est indissolubilis; illiusque significationem Sacramento matrimonij attribuant Patres. Ergo matrimonium consummatum, quo duo sunt una caro, est firmum, et indissolubile. Accedit egregium illud Pauli, ad Rom., c. 7., ubi disertissime docet, legem matrimonij dominari in homine, quan-

diu vivit; mulierem esse alligatam legi,
 et sub potestate viri, vivente viro; mortuo
 viro, esse à lege solutam; et concludit, esse
 adulteram, si vivente viro fuerit cum
 alio viro: non esse adulteram, si fuerit cum
 alio viro, mortuo priore. Ex quo testimo-
 nio concluditur, non, nisi morte alterius
 conjugis, solvi vinculum matrimonij; nem-
 pe consummati: sicut vinculum matrimo-
 nij rati non solvitur, nisi per mortem spi-
 ritualem, scilicet, per professionem Reli-
 giosam.

96

Adductum Pauli testimonium
 de matrimonio insolubili vinculo exponit
 PP., ex quibus ostenditur perpetua traditio,
 à primo Ecclesie seculo, usque ad celebra-
 tionem Tridentini. Pro omnibus adduxisse
 sufficiat Augustinum, lib. 2. de adulterin.
 conjugij, c. 4. ponderantem illud testimoni-
 um. Hec verba Apostoli toties repetita, to-
 ties inculcata, vera sunt, viva sunt, sana
 sunt, plana sunt. Nullius viri posterioris
 mulier esse incipit, nisi prioris esse desinit.
 esse autem desinet uxor esse prioris, si mo-
 riatur vir ejus, non si fornicetur. Licet ita-
 que dimittitur conjux ob causam fornicati-
 onis; sed manet vinculum prioris, propter
 quod fit reus adulterij, qui dimissam duxit.

sit, etiam de causam fornicationis. Volui
hoc Augustini testimonium per texere silen-
tio, quamvis longiusculum, quia ex eo conf-
tat, merito notari Capetanum, et Cathaxe-
num auctores, non inferri ex testu Rigos-
oli omnimodam matrimonij indissolubilita-
tem.

97. Notanda hec sunt. 1um: matri-
monium ratum a primaeva ~~et~~ institutione ^x sua
fuit indissolubile jure divino: juxta illud,
quod Deus conjunxit, homo non separet.
Matrimonium consummatum fuit etiam
indissolubile jure naturali. Et sequitur, quod
Judex licet dimittere uxorem, dato Libello
repudij: nam ex indirecta dispensatione fac-
ta a Deo, jam illud repudium non esset
jure naturali prohibitum; sicut dictum est
supra de polygamia. 2um: matrimonium
Ethnicorum legitimum, ratum, jure divino
fuit indissolubile; consummatum autem
fuit etiam indissolubile jure naturali. Ma-
rimonium prout legitimum dicitur, quod
sit inter personas non impeditas impedimento
dirimente; prout ratum dicitur illorum con-
sensu, sufficienter ad mutuam obligati-
onem; prout consummatum addit carnalem
actum ad generandum copulam. Hinc Eth-
nici, quibus non affuit Evangelium, cum re-

pu diabant conjugem, non aliunde agra-
cato excusari possent, nisi ex ignorantia ju-
ris, tum divini, tum naturalis. Idem dicen-
dum est de Ethnicorum polygamiis. Esse
possibilem invincibilem ignorantiam ju-
ris, tum divini, tum naturalis, multorum
et vera sententia est. Videatur Vazquez,
1.2., de q. 120., et 122. et Lac. lib. de Leg. et Jus.

X

98. maxim. an. 119.

Circa matrimo-
nium

fideli cum Infideli dicendum est, qd
se invalidum propter impedimentum di-
visionis disparitatis cultus. Quid si Infideli
post contractum matrimonium legitimum
ad fidem convertatur? Si ambo conver-
tantur, ipsorum matrimonium supervenit
ratio sacramenti, et ex hac ratione mat-
rimonium illud, si sit consummatum, red-
ditur prope fixum, et indissolubile. Si
unus tantum Conjugum convertatur, et alter
illum in fide, et sine injuria Creatoris vi-
vere permittat, non statim matrimonium
dissolvitur; dissolvitur autem, si Infidelis
admonitus, ut fidem suscipiat intra tem-
pus proportionatum, in Infidelitate per-
maneat.

99.

Nota.

Si baptizati contrahant
matrimonium, et postea alter ex conju-
gibus fidem deserat, manet vinculum in-

a. Croix,
lib. 1. de Legib.,
tit. 1., maxi-
m. an. 119.

dissolubile: fuit enim illud matrimonium
 verè sacramentum, sed potest conjug
 fieri ab Apostata divorcia... tota infra.
 Quod, quod disparitas cultus sit dispensabi
 lis et dispensetur, matrimonium illud es
 set sacramentum ex parte baptizati, jux
 ta probabilem opinionem. Ratio: quia
 licet contractus sit indivisibiliter unus,
 adhuc convenienter dicitur, Xptum ele
 vasse illum contractum ut sit duplex
 ex parte sacramentum; ne scilicet bap
 tizatus, qui tunc valide, et licite contrahere
 ret, privaretur sacramenti fructu. Op
 posita sententia est communissima.

95. 100.

Quæritur: an inter bapti
 zatos possit esse legitimus matrimonij con
 tractus, quin sit sacramentum? Respon
 siva sententia placet, illamque tenent
 multi, quos inter Bellarmin., et Sanchez;
 affirmativa autem est probabilis, et pro
 illa stant multi, quos inter Vasquez, et
 Rebellus. Probatur nostra sententia: nam
 ex doctrinâ Xpti P. in Evangelio circa
 matrimonium, et ex illo Pauli, Sacra
 mentum magnum est.... in Epis, et in
 Ecclesia, hæc duo inferunt PP. cum extra
 Ecclesiam matrimonium non esse sacra
 mentum, ut dictum est supra ex Augustino.

rum, quod matrimonium in Xpto, et Ec-
clesia Sacramentum est; sed matrimoni-
um baptizatorum est in Xpto, et Ecclesia.
est enim incorporatorum Xpto, et Ec-
clesia: 9°.

26. 201.

Et quidem in sacris canoni-
bus frequenter dicitur: matrimonia di-
cuntur vera, et rata, quae sunt Religionis
Sacramentum, et non pux contractus
civiles. Clarissimum est illud Innocentij
III. in Cap. Quanto, de divor. decidentis,
matrimonia Infidelium esse vera, sed non
rata, quia non sunt Sacramentum; ma-
trimonia Fidelium, esse vera, et rata, quia
Sacramenta sunt. Hic accipitur matri-
monium ratum pro fixo, et omnino in-
dissolubili, post consummationem; quali-
ter fixum est matrimonium Fidelium;
et eo modo non est fixum matrimoni-
um Infidelium, quod potest solvi, conver-
so ad fidem uno conjugum, et altero con-
verti nolente; ut paulo ante dictum est.

27. 202.

Poter. Accidere potest,
ut baptizati contrahentes, nihil cogitent
de ratione Sacramenti; tunc autem non
habebunt intentionem rei sacrae, sine
qua intentione non stat Sacramentum.
Et tamen illud matrimonium erit va-

vidum: 9°. Urgebis: nam heretici valide con-
trahunt cum firma persequione, quod ma-
trimonium non est sacramentum: ac prop-
terea illorum matrimonium sacramentum
esse non potest ex defectu intentionis; immo
et cum opposita intentione: 9°.

103.

Ad argumentum.

In matrimonio non clandestino, non possunt
contrahentes nihil cogitare de Sacramento,
cum sufficientem habeant de re instructionem
accipiant à Parrocho interefente. In clan-
destino, nunquam, acut raro contingit, ut qui
in sinu Ecclesie sunt educati non habeant
sufficientem notitiam de ratione Sacramen-
ti annexa matrimonio. Ad Urgentiam:
Heretici non ignorant Xpi Dni doctrinam
de matrimonio; et non, nisi perverissima sul-
litia, carebunt intentione faciendi quod
tradidit, et docuit Christus: quae intentio suffi-
cit ad Sacramentum. De facilitate concipi-
endi intentionem ad Sacramentum requi-
sitam dictum est, disp. 1., cap. 3. n. 16. et quod
non desit valori contraria intentio, dum non
dò praevalcat intentio in favorem, qualiter
praevalere censendum est, constat ex dictis
issa. disp., et Cap., à n. 104.

104.

Ad alia propere-

mus. Dicendum est de materia, forma, et

Minister Sacramento matrimonij. Ma-
 teria remota, et circa quam, sunt cor-
 pora contrahentium. Materia proxi-
 ma, et ex qua, sunt contrahentium con-
 sensus, quatenus sunt mutue obligatio-
 nes, seu promissiones. ¹¹¹ Forma sunt ipsi consen-
 sus, quatenus habent rationem acceptatio-
 nis reciproce. Hanc de materia, et forma
 communem Theologorum doctrinam ha-
 didimus, et probavimus, citat. disp., cap. 1,
 à num. 76. Major est de hujus Sacramen-
 ti Ministro difficultas: in qua omnes The-
 ologi usque ad Canum docuere, Contra-
 hentes esse ministros, alterum ad alterum;
 Canes autem primus omnium docuit
 Ministrum, hujus Sacramenti debere es-
 se Ecclesiasticum Sacris, et Solemnibus ver-
 bis, quæ propterea sunt forma sacramenta-
 lis, matrimonium confirmante. Cano
 ad huc Lestius, Sylvius, et aliqui recen-
 tes Scriptores; sed plerique antiquam
 sententiam retinent.

105. Hec probatur. ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰ ¹⁰⁰¹ ¹⁰⁰² ¹⁰⁰³ ¹⁰⁰⁴ ¹⁰⁰⁵ ¹⁰⁰⁶ ¹⁰⁰⁷ ¹⁰⁰⁸ ¹⁰⁰⁹ ¹⁰¹⁰ ¹⁰¹¹ ¹⁰¹² ¹⁰¹³ ¹⁰¹⁴ ¹⁰¹⁵ ¹⁰¹⁶ ¹⁰¹⁷ ¹⁰¹⁸ ¹⁰¹⁹ ¹⁰²⁰ ¹⁰²¹ ¹⁰²² ¹⁰²³ ¹⁰²⁴ ¹⁰²⁵ ¹⁰²⁶ ¹⁰²⁷ ¹⁰²⁸ ¹⁰²⁹ ¹⁰³⁰ ¹⁰³¹ ¹⁰³² ¹⁰³³ ¹⁰³⁴ ¹⁰³⁵ ¹⁰³⁶ ¹⁰³⁷ ¹⁰³⁸ ¹⁰³⁹ ¹⁰⁴⁰ ¹⁰⁴¹ ¹⁰⁴² ¹⁰⁴³ ¹⁰⁴⁴ ¹⁰⁴⁵ ¹⁰⁴⁶ ¹⁰⁴⁷ ¹⁰⁴⁸ ¹⁰⁴⁹ ¹⁰⁵⁰ ¹⁰⁵¹ ¹⁰⁵² ¹⁰⁵³ ¹⁰⁵⁴ ¹⁰⁵⁵ ¹⁰⁵⁶ ¹⁰⁵⁷ ¹⁰⁵⁸ ¹⁰⁵⁹ ¹⁰⁶⁰ ¹⁰⁶¹ ¹⁰⁶² ¹⁰⁶³ ¹⁰⁶⁴ ¹⁰⁶⁵ ¹⁰⁶⁶ ¹⁰⁶⁷ ¹⁰⁶⁸ ¹⁰⁶⁹ ¹⁰⁷⁰ ¹⁰⁷¹ ¹⁰⁷² ¹⁰⁷³ ¹⁰⁷⁴ ¹⁰⁷⁵ ¹⁰⁷⁶ ¹⁰⁷⁷ ¹⁰⁷⁸ ¹⁰⁷⁹ ¹⁰⁸⁰ ¹⁰⁸¹ ¹⁰⁸² ¹⁰⁸³ ¹⁰⁸⁴ ¹⁰⁸⁵ ¹⁰⁸⁶ ¹⁰⁸⁷ ¹⁰⁸⁸ ¹⁰⁸⁹ ¹⁰⁹⁰ ¹⁰⁹¹ ¹⁰⁹² ¹⁰⁹³ ¹⁰⁹⁴ ¹⁰⁹⁵ ¹⁰⁹⁶ ¹⁰⁹⁷ ¹⁰⁹⁸ ¹⁰⁹⁹ ¹¹⁰⁰ ¹¹⁰¹ ¹¹⁰² ¹¹⁰³ ¹¹⁰⁴ ¹¹⁰⁵ ¹¹⁰⁶ ¹¹⁰⁷ ¹¹⁰⁸ ¹¹⁰⁹ ¹¹¹⁰ ¹¹¹¹ ¹¹¹² ¹¹¹³ ¹¹¹⁴ ¹¹¹⁵ ¹¹¹⁶ ¹¹¹⁷ ¹¹¹⁸ ¹¹¹⁹ ¹¹²⁰ ¹¹²¹ ¹¹²² ¹¹²³ ¹¹²⁴ ¹¹²⁵ ¹¹²⁶ ¹¹²⁷ ¹¹²⁸ ¹¹²⁹ ¹¹³⁰ ¹¹³¹ ¹¹³² ¹¹³³ ¹¹³⁴ ¹¹³⁵ ¹¹³⁶ ¹¹³⁷ ¹¹³⁸ ¹¹³⁹ ¹¹⁴⁰ ¹¹⁴¹ ¹¹⁴² ¹¹⁴³ ¹¹⁴⁴ ¹¹⁴⁵ ¹¹⁴⁶ ¹¹⁴⁷ ¹¹⁴⁸ ¹¹⁴⁹ ¹¹⁵⁰ ¹¹⁵¹ ¹¹⁵² ¹¹⁵³ ¹¹⁵⁴ ¹¹⁵⁵ ¹¹⁵⁶ ¹¹⁵⁷ ¹¹⁵⁸ ¹¹⁵⁹ ¹¹⁶⁰ ¹¹⁶¹ ¹¹⁶² ¹¹⁶³ ¹¹⁶⁴ ¹¹⁶⁵ ¹¹⁶⁶ ¹¹⁶⁷ ¹¹⁶⁸ ¹¹⁶⁹ ¹¹⁷⁰ ¹¹⁷¹ ¹¹⁷² ¹¹⁷³ ¹¹⁷⁴ ¹¹⁷⁵ ¹¹⁷⁶ ¹¹⁷⁷ ¹¹⁷⁸ ¹¹⁷⁹ ¹¹⁸⁰ ¹¹⁸¹ ¹¹⁸² ¹¹⁸³ ¹¹⁸⁴ ¹¹⁸⁵ ¹¹⁸⁶ ¹¹⁸⁷ ¹¹⁸⁸ ¹¹⁸⁹ ¹¹⁹⁰ ¹¹⁹¹ ¹¹⁹² ¹¹⁹³ ¹¹⁹⁴ ¹¹⁹⁵ ¹¹⁹⁶ ¹¹⁹⁷ ¹¹⁹⁸ ¹¹⁹⁹ ¹²⁰⁰ ¹²⁰¹ ¹²⁰² ¹²⁰³ ¹²⁰⁴ ¹²⁰⁵ ¹²⁰⁶ ¹²⁰⁷ ¹²⁰⁸ ¹²⁰⁹ ¹²¹⁰ ¹²¹¹ ¹²¹² ¹²¹³ ¹²¹⁴ ¹²¹⁵ ¹²¹⁶ ¹²¹⁷ ¹²¹⁸ ¹²¹⁹ ¹²²⁰ ¹²²¹ ¹²²² ¹²²³ ¹²²⁴ ¹²²⁵ ¹²²⁶ ¹²²⁷ ¹²²⁸ ¹²²⁹ ¹²³⁰ ¹²³¹ ¹²³² ¹²³³ ¹²³⁴ ¹²³⁵ ¹²³⁶ ¹²³⁷ ¹²³⁸ ¹²³⁹ ¹²⁴⁰ ¹²⁴¹ ¹²⁴² ¹²⁴³ ¹²⁴⁴ ¹²⁴⁵ ¹²⁴⁶ ¹²⁴⁷ ¹²⁴⁸ ¹²⁴⁹ ¹²⁵⁰ ¹²⁵¹ ¹²⁵² ¹²⁵³ ¹²⁵⁴ ¹²⁵⁵ ¹²⁵⁶ ¹²⁵⁷ ¹²⁵⁸ ¹²⁵⁹ ¹²⁶⁰ ¹²⁶¹ ¹²⁶² ¹²⁶³ ¹²⁶⁴ ¹²⁶⁵ ¹²⁶⁶ ¹²⁶⁷ ¹²⁶⁸ ¹²⁶⁹ ¹²⁷⁰ ¹²⁷¹ ¹²⁷² ¹²⁷³ ¹²⁷⁴ ¹²⁷⁵ ¹²⁷⁶ ¹²⁷⁷ ¹²⁷⁸ ¹²⁷⁹ ¹²⁸⁰ ¹²⁸¹ ¹²⁸² ¹²⁸³ ¹²⁸⁴ ¹²⁸⁵ ¹²⁸⁶ ¹²⁸⁷ ¹²⁸⁸ ¹²⁸⁹ ¹²⁹⁰ ¹²⁹¹ ¹²⁹² ¹²⁹³ ¹²⁹⁴ ¹²⁹⁵ ¹²⁹⁶ ¹²⁹⁷ ¹²⁹⁸ ¹²⁹⁹ ¹³⁰⁰ ¹³⁰¹ ¹³⁰² ¹³⁰³ ¹³⁰⁴ ¹³⁰⁵ ¹³⁰⁶ ¹³⁰⁷ ¹³⁰⁸ ¹³⁰⁹ ¹³¹⁰ ¹³¹¹ ¹³¹² ¹³¹³ ¹³¹⁴ ¹³¹⁵ ¹³¹⁶ ¹³¹⁷ ¹³¹⁸ ¹³¹⁹ ¹³²⁰ ¹³²¹ ¹³²² ¹³²³ ¹³²⁴ ¹³²⁵ ¹³²⁶ ¹³²⁷ ¹³²⁸ ¹³²⁹ ¹³³⁰ ¹³³¹ ¹³³² ¹³³³ ¹³³⁴ ¹³³⁵ ¹³³⁶ ¹³³⁷ ¹³³⁸ ¹³³⁹ ¹³⁴⁰ ¹³⁴¹ ¹³⁴² ¹³⁴³ ¹³⁴⁴ ¹³⁴⁵ ¹³⁴⁶ ¹³⁴⁷ ¹³⁴⁸ ¹³⁴⁹ ¹³⁵⁰ ¹³⁵¹ ¹³⁵² ¹³⁵³ ¹³⁵⁴ ¹³⁵⁵ ¹³⁵⁶ ¹³⁵⁷ ¹³⁵⁸ ¹³⁵⁹ ¹³⁶⁰ ¹³⁶¹ ¹³⁶² ¹³⁶³ ¹³⁶⁴ ¹³⁶⁵ ¹³⁶⁶ ¹³⁶⁷ ¹³⁶⁸ ¹³⁶⁹ ¹³⁷⁰ ¹³⁷¹ ¹³⁷² ¹³⁷³ ¹³⁷⁴ ¹³⁷⁵ ¹³⁷⁶ ¹³⁷⁷ ¹³⁷⁸ ¹³⁷⁹ ¹³⁸⁰ ¹³⁸¹ ¹³⁸² ¹³⁸³ ¹³⁸⁴ ¹³⁸⁵ ¹³⁸⁶ ¹³⁸⁷ ¹³⁸⁸ ¹³⁸⁹ <

bentes, sunt causa efficiens; quippe qui
 ponunt consensum, quibus matrimonium
 perficitur: q. De ipsis consensibus dicitur
 sententiam esse, causam efficientem matri-
 monij; sed hoc accipitur de vinculo causato
 à matrimonio, non de ipso constitutivo ma-
 trimonio: ut dixi, disp. 1, Cap. 1, n. 82. Quod
 Concilium loquatur de matrimonio, ut est sa-
 cramentum, constat: nam explicat Septimum
sacramentum quod est matrimonium; et ge-
 neraliter tradit ex professo sacramentorum
 doctrinam. Idem tamen, definit, absque ulla
 exceptione, matrimonium Christianorum
 esse Sacramentum; debuisse et aperire clau-
 destina, si Minister ejus Sacramenti debe-
 ret esse persona sacra: et tamen ea non
 excepit. Immo declaravit, fuisse rata, et ve-
 ra matrimonia, quandiu Ecclesia ea irru-
 ta non fecit. Quod Concilium loquatur
 de matrimonio, ut est Sacramentum, const-
 tat ipsis rationibus rursus adductis: nam
 expresse loquitur de Sacramento matrimo-
 nij; et sicut de alijs sacramentis, suis in lo-
 cis, tradit Ecclesie doctrinam, sic idem facit,
 de matrimonio Sacramento, sess. 24, per Ca-
 nones, et Cap. 1, in decreto de Reformatione. Matri-
 monij.

106. Magni ponderis est hæc in re
 Cod. 45.

consensus omnium Theologorum, qui eam
anteceperunt. Pro omnibus sufficiat Ange-
licus, in 4., dist. 16., c. 1., ad 1., docens, for-
mam Sacramenti matrimonij esse verba
conjugum; ex quo infert, benedictionem
Sacerdotis non esse de essentia matrimonij.
Iterum, dist. 28., q. unica, c. 3., clandestina
matrimonia esse vera sacramenta, etiam
si nullus adsit Minister Ecclesie, quia in
clandestinis omnia inveniuntur, quae sunt
de essentia hujus Sacramenti.

107. A ratione probatur ead-
em sententia. Postquam Christus elevavit
Fidelium matrimonium ad rationem
Sacramenti, incredibile est, quod Ecclesia
habuerit, ut vera et rata matrimonia
Christianorum clandestina, quibus non
inesset ratio Sacramenti. Sed Ecclesia ea
matrimonia ut vera, et rata habuit: quia illa
sunt sacramenta; ac proinde nec
Minister debet esse persona sacra: nec
hujus verba sunt essentialis forma Sacra-
menti matrimonij. Propterea: non est, unde
constet, Ecclesiam propter ut indubita-
lem agnovisse contractum matrimoni-
alem, nisi ex ratione Sacramenti. At-
qui Ecclesia semper agnovit, matrimoni-
um Christianorum, si consummetur, et

se propter indissolubilem: q^o agnovit, con-
tractum matrimoniale Christianorum
esse verè, et proprie Sacramentum; ac pro-
inde &c.

168. Multa argumenta congerit
pro sua sententia Canus, vir acutissimus,
et eruditissimus; illa fuisse proponunt, atque
dissolvunt Bellarm. hic, lib. 1., Controv. 2.,
Cap. 8., et Valenzia, hic, d. 10., q. 1., punc. 6.
breviter proposita, et soluta habet apud
Platell., hic, cap. 7., §. 9., a. n. 1088. Ugen-
tiora hæc sunt. 1um: verba sunt forma, sine
quâ nullum perficitur Sacramentum.
constat ex Florentino. Sint multi ambo, vel
unus ex contrahentibus. Ergo tunc matri-
monium non est Sacramentum, nisi ver-
ba formæ à Sacerdote proferantur; qui pro-
inde minister Sacramenti agnoscendus
est. 2um: in omni Sacramento aliquid non
profanum, et civile, sed de se sacrum,
et sanctum reperiri debet: ut ex terminis
Sacramenti significantis gratiam, constat.
Nil sanctum, et sacrum in matrimonio re-
peritur, nisi recuratur ad ministerium Sa-
cerdotis, et ad ejus verba, quæ sunt forma;
q^o non ipsi contrahentes, sed Sacerdos, est mi-
nister hujus Sacramenti. 3um: Concilia, et
Patres ad Sacramentum matrimonij postu-

lant, Sacerdotis benedictionem, ritus re-
ligiosos, et Ceremonias Sacrasq°. Antece-
dens est certum ex auctoritatibus adduc-
tis à Cano, et relatis à Bellarmino. Cae
auctoritates esse de valore Sacramenti
intelligendas, evincitur ex L'vaxisto, Epist.
ad Episcopos Africanos, decernente, con-
jugia a litex praesumpta, quam cum be-
nedictione Sacerdotali, non esse conjugia,
sed adulteria.

sed aduertenda. Ad 1. In matrimo² sunt
verba contrahentium, vel formaliter, vel
equivalentia talia; et hec sunt nuntii,
quibus contrahentes nuntii explicant su-
os consensu. Nuntii ipsi in Scriptura ver-
ba appellantur; et de Petro ~~et~~ et
Ioanni, duo referuntur: et innuisse, et dixisse.
Hunc locum explicans Augustinus,
scripsit, Petrum, innuendo, dixisse.
Si iustus, et iustus: de Sacramento
penitentia dici posset, quod esset valida
absolutio per nuntios; consequentiam nego.
Hoc est speciale in matrimonio nam
regula generali non est facienda excep-
tio, nisi ubi postulat traditio Ecclesie, et
Catholicorum communis persuasio. Hec
conditiones adfuerunt, ut in Sacramento
matrimonij sufficiant nuntii, gerentes vi-

С, X
инициале

rem verborum; non autem in Sacramento
Poenitentiae, aut in aliquo alio. De hac dif-
ficultate redibit Sermo, Tract. de Penitentia,
ubi de ejus Sacramenti forma.

105. 100.

Ad 2um. Ma-

trimonium, ut contractus, et ut rite celebra-
batur ante Legem Evangelicam, praefigurabat
Christi cum Ecclesia conjunctionem; et ex hac par-
te erat quodammodo ritus externus sacer, et
sanctus, et ideo appellatur, honorable Connu-
bium. Hanc significationem ~~est~~ matrimo- x
habet
nium Christianorum, et superinducit prac-
ticam significationem gratiae. Totus ritus ex-
ternus non est de se sanctus, et sacer; sed
redditur sacer, et sanctus per intentionem
faciendi, quod Christus instituit, et Ecclesia
intendit: quae intentio est veluti anima toti-
tus externi operis.

106. III

Ad 3um. Concilia, et II.,

de benedictione nuptiarum, et de alijs spiritu-
alibus matrimonij caeremonijs loquentes, tam-
quam de sacramentalibus, vel quasi. Rec-
tissime, quod aliquando illis tribuant nomen
sacramenti: est enim lata auctoritas; et sic idem
nomen aliquando attribuitur sepulturis,
et exequijs fidelium mortuorum: Cap. cum
in Ecclesia, de Simonia. D. Ambrosius, Epist.
1, docet, matrimonium sanctificandum

esse benedictione ~~sacramentali~~ sacerdota-
li, sed non est sensus, quod ea benedictio
sit pars sacramenti ex opere operato ca-
usantis gratiam: sensus est de sanctifica-
tione accidentali, quae habetur in genere
impetrationis per benedictionem, et pre-
ces sacerdotis. Textus Evangelii, si caude
accipiat, probat, matrimonia clandest-
ina non fuisse vera; quod dici non po-
test. Ea matrimonia vocavit Pontifex,
adultera; hoc est, prohibita, ac si essent
adultera: nam matrimonia clandest-
ina S. Dei Ecclesia semper detestata
est, atque prohibuit; docet Tridentinum,
citata sess. 24., cap. 1. de Reformatione.

212.

Vota. 1°. dato, quod in

simul esse

sacramento matrimonij non possit cadere
per sona ^x suscipiens, et ministrans, nil con-
tra nos: nam uterque contrahens sus-
cipit alter ab altero, et neuter sibi, sed
alter alteri ministrat. 2°. Sacerdos ex
prescripto Tridentini, dicit, Ego vos conju-
go; non tamen est sensus, quod ministrat
sacramentum, sed quod auctoritate
Ecclesiae matrimonium habet ratum,
et confirmat. 3°. multi ex contrahen-
tibus matrimonium nesciunt, se esse mi-
nistros, sed hoc nihil interest: nam suffi-

at, quod intendant facere, quod Xptus inf-
 tituit. 4°. cum valida exant matrimonia
 clandestina fidelium, isti sciunt, se
 non posse contrahere in statu peccati ma-
 talis, quod si id invulgabiliter ignorarent,
 à sacrilegio excusarentur. 5°. est probabile,
 quod vel in matrimonio in facie Ecclesie ce-
 lebato non peccant contrahentes in letta-
 li, quatenus alter alteri sacramentum
 ministrat, cum non sint ministri conse-
 crati ad illud munus, unde à fortiori hoc
 dicendum est de clandestino, cum exat,
 ratum, et verum. et sicuti modò post Pre-
 dentinum valide, et licite contrahunt
 Catholici clandestine, ubi non est receptum.

108. 113.

De necessitate Sa-
 cramenti Matrimonij, hoc sunt dicenda.
 1um. non est de necessitate medij ad salu-
 tem eternam. 2um. fuit de necessitate
 precepti ij, quibus Deus preceptum intima-
 vit. 3um. preceptum divinum de matrimo-
 nio non cessavit post hominum multiplica-
 tionem, nec postquam Xptus virginitatem
 consuevit. 4um. istud preceptum non obli-
 gat singulos, sed communitatem generis
 humani, atque etiam fidelium in bonum
 Ecclesie. 5um. ad Providentiam Dei spectat,
 ut ad propagationem generis humani, non

Filiam

sit necessarium, quod Pater^x ducat, Filius
ve Matrem; aut quod una mulier mul-
tis simul Viris maritetur.

109. 214.

De effectibus
Sacramenti Matrimonij à Xpo instituti,
breviter dicendum est, præcipuum effectum
esse, gratiam sanctificantem; hoc est, augmen-
tum gratiæ præhabite, quod ex opere ope-
rato causat. Hinc dato quod matrimonium
in lege naturæ, et Scripta fuerit vere
Sacramentum, ab hoc differt matrimoni-
um novæ legis, quod istud dat gratiam;
illud autem dandam præfigurabat.

115.

Effectus quoque Sacramenti
matrimonij est gratia sacramentalis; hoc
est, gratia auxiliaris ad piæ, et sanctæ ad-
implendas obligationes matrimonij. 1°: ad
procreandam prolem; et si iste finis non
sit singulis conjugatis necessarius. 2°:
ad usum matrimonij moderatum, si illo
utendum sit. 3°: ad prolem educandam
in Religione, et Pietate. 4°: ad vitæ socie-
tatem in mutua Conjugum dilectione
ad imitationem Xpi, et Ecclesiæ. Conf-
tat hinc licitudo, et sanctitas matrimonij
quod comparatur ad Celibatum, ut bonum
ad melius. Neque in usu matrimonij est
per se, et ex naturâ rei, malum culpe, sed

illud quoddam exuberantius malum
 ad instar illius, quod ex culpa subornatur.
 In hoc sensu Tertullianus, lib. de velan-
 tis Virginitatibus dixit, debitum conjugale
 esse, utriusque conjugis Communem
 Contumeliam.

Postlocutio.

Sed jam, O. Adolefc., de Sacramen-
 tis in communi, ac de Eucharistia in
 particulari, additis brevibus Notationibus
 de ceteris Sacramentis vivorum, finem
 disputandi facio. Restat adhuc pars ali-
 qua longae viae. Sed refecti doctrinâ de
 Sacramento Eucharistico, illam confici-
 amus, disputabimusque de Poenitentis
 Sacramento. Emenso itinere pervenimus,
 sperare licet, ad montem Dei ~~Mores~~; hoc
 est, Sinai. in quo Deus legem promulgans,
 Cathedram totius Theologiae collocavit, ut
 ad ejus montis radices infinite Sapientis
 Magistri vocibus aures pias, et cor docile
 accommodemus ad religiosè sapiendum,
 sanctèque vivendum.

Valete.

[Faint, illegible handwritten text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.]

[A large block of faint, illegible handwritten text occupying the middle and lower portions of the page. The script is cursive and difficult to decipher.]

Indice Disputationum,
Capit. et Sectionum, quae in hoc de Sa-
cramentis in gen. et de Eucharis-
tia in specie Tractata continentur.
Initio cuius pagin. notantur Disputio,
et Caput; Sectiones notantur numero
marginali Capituli.

Disputatio 1 ^a . De Sacramentis in genere.	—	Diff. 1 ^a
Caput 1 ^m . De Effectibus Sacramentorum.	—	Caput 1 ^m .
Sectio 1 ^a . Sacramenti in gen. tractatus definitio.	—	N. 1. —
2 ^a . De Sacramentorum univocatione.	—	23. —
3 ^a . Sacramentorum usu, leon. contributio.	—	48. —
4 ^a . De resolutione sacramentorum.	—	56. —
5 ^a . An intentio Sacerdotis constituat sacramenta?	—	83. —
Caput 2 ^m . De Sacramentorum effectibus.	—	Cap. 2 ^m .
Sectio 1 ^a . Cetera, et pauliora determinantur.	—	Nam. 1. —
2 ^a . An causare gratiam ex opere operato sit pro-	—	—
prius, quod omni sacramento conveniat?	—	21. —
3 ^a . Objectiones solvuntur.	—	31. —
4 ^a . An causare gratiam ex opere operato, quod soli	—	—
sacramento conveniat?	—	48. —
5 ^a . Cuius generis sit causalitas sacramentorum in gratia?	—	66. —
6 ^a . Argumenta pro et contra.	—	77. —
7 ^a . Quantam gratiam conferant sacramenta?	—	101. —
8 ^a . Qualem gratiam sacramenta conferant?	—	120. —
9 ^a . De Sacramentorum reviviscentia.	—	145. —
10 ^a . Removetur opposita.	—	153. —
Caput 3 ^m . De Causis sacramentorum.	—	Cap. 3 ^m .
Sectio 1 ^a . De Sacramentorum Constitutore.	—	Nam. 1. —

Q ^{uestio} 2 ^a . An quia Creatura possit inhibere sententia. —	N. 20. —
3 ^a . Qualiter opus D. sui inhibitione determina- verit materia, et forma sacramentorum? —	37. —
4 ^a . An mutatio materij, aut formae invalidet sacramentum? —	50. —
5 ^a . De Ministro Sacramentorum. —	62. —
6 ^a . Quamvis Ministri intentionis requiratur ad sacramentum? —	75. —
7 ^a . Argumenta contra conditionem solennitatis? —	87. —
8 ^a . An valeat sacramentum collatum sub contrariis Mini- stri intentionibus? —	102. —
9 ^a . An ad valorem sacramenti sufficiat intentio conditionata Ministri? —	114. —
10 ^a . An ad validum sacramentum requiratur actualis intentio Ministri? —	122. —
11 ^a . An requiratur intentio sufficiens sacra- mentum, ut illud sit validum? —	135. —

Disputatio 2^a. De Eucharistia sacramento. D. 2^a.

Cap. 1um. De iis, quae ad essentiam, et proprie-
tes Eucharistiae pertinent. Cap. 2.

Sec ^{us} 1 ^{us} . Quibus partibus constituitur Eucha- ristiae sacramentum? —	Num. 1. —
2 ^a . Cuiusmodi sit praesentia Christi in Eucha- ristia? —	16. —
3 ^a . Qualiter unus sit Eucharistiae sacramentum? —	34. —
4 ^a . Qualiter adorabile sit Eucharistiae sacramentum? —	47. —
5 ^a . Quamvis necessitati sit Eucharistiae sacramentum? —	61. —
6 ^a . De speciebus Eucharistiae. —	78. —
7 ^a . Propositae difficultati resolutio. —	90. —
8 ^a . De Eucharistia, ut sacrificium est. —	107. —
9 ^a . Propositae difficultati resolutio. —	113. —
11 ^a . Argumenta solvantur. —	129. —

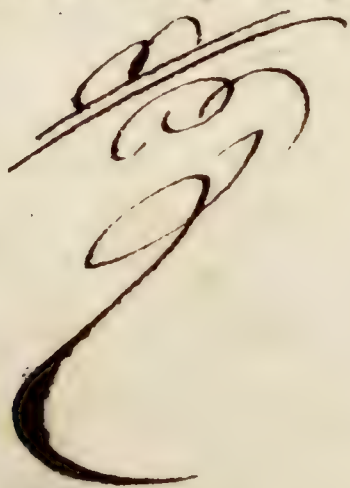
Caput 2um De ijs, quæ pertinent ad // D. 2, C. 2. —
Conversionem Eucharisticam.

Introductio 1 ^a de forma consecrationis. — — —	Num. 4. —
2 ^a Quam sensum habeat forma consecratoria. —	28. —
3 ^a De materia consecrabilia. — — —	51. —
4 ^a Argumenta solvantur. — — —	68. —
5 ^a De subiecto, quod, conversionis Eucharisticæ. —	79. —
6 ^a Objectionibus respondetur. — — —	93. —
7 ^a De termino, in quem conversio Eucharisticæ. —	108. —
8 ^a Clarificatio doctrinæ traditæ. — — —	119. —
9 ^a Pauca aliqua de vita abscondita Christi. —	135. —
In D. in Eucharistia. — — —	

Caput 3um Appendix de alijs ab Ecclesiâ

Sacramentis Vivorum. — — —

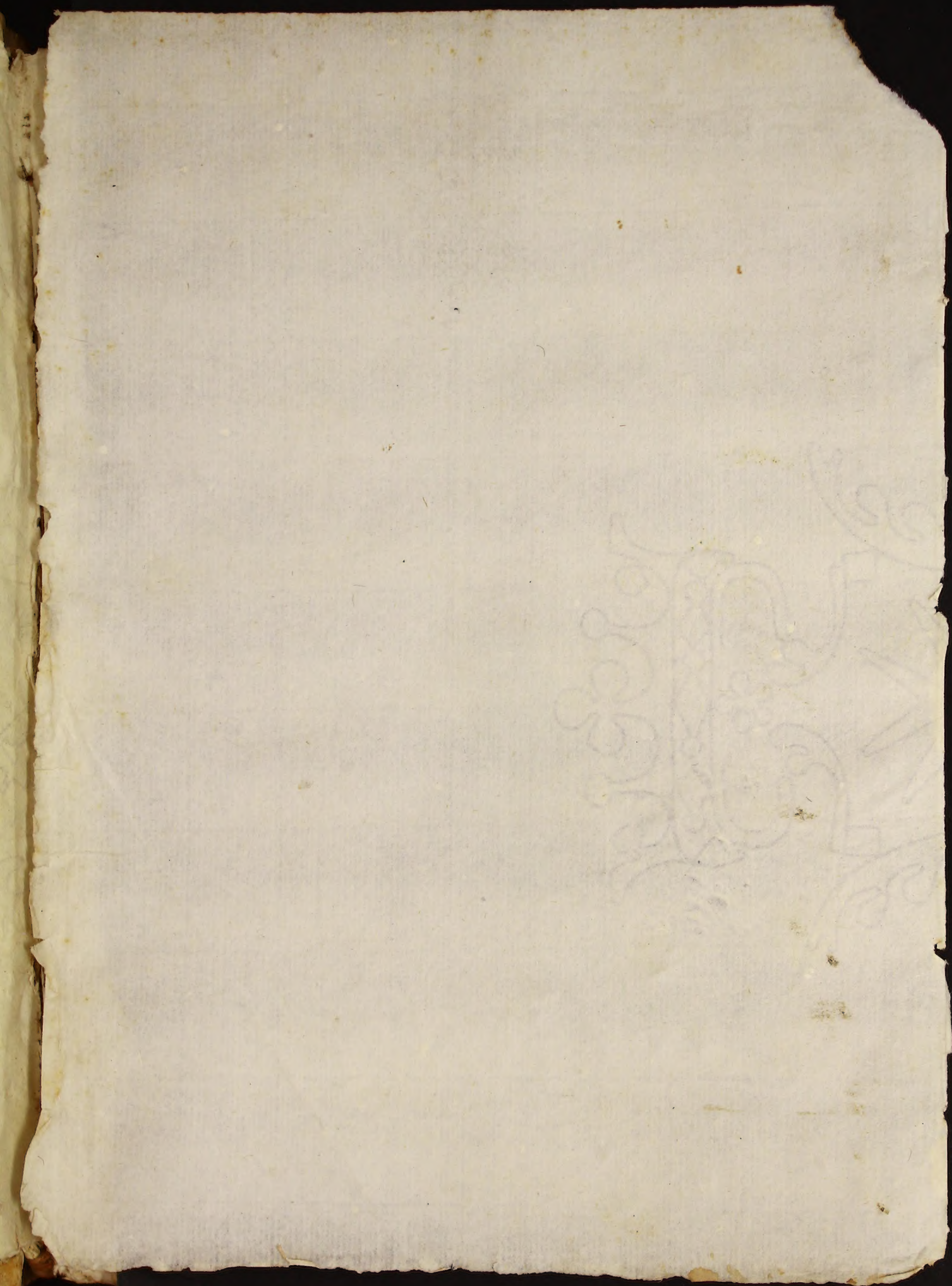
Introductio 1 ^a Quæ a Confirm. scire, neces. est. — — —	Cap. 3 ^{um} —
2 ^a Pauca de Extrema Unctione. — — —	N. 1. —
3 ^a De Sacramento Ordinis. — — —	26. —
4 ^a De Sacramento Matrimonij. — — —	48. —
	78. —

Handwritten text on the left edge of the page, possibly a list or index.

Handwritten text on the left edge of the page, possibly a list or index.

Handwritten text at the bottom of the page, possibly a signature or date.

